АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ.

Томъ XIII.

АКТЫ ГЛАВНАГО ЛИТОВСКАГО ТРИБУНАЛА.

ВИЛЬНА.

Въ типографіи А. Г. Сыркина, Большая улица, собственный домъ, № 37.

1886.

ЛИЧНЫЙ СОСТАВЪ КОММИССІИ:

Предсѣдатель: Яковъ Ѳеодоровичъ **Головацкій.**

Члены:
- Семенъ Вуколовичъ **Шолковичъ.**
- Иванъ Яковлевичъ **Спрогисъ.**
- Константинъ Ивановичъ **Снитко.**

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Выходящій въ свѣтъ XIII томъ актовъ заключаетъ въ себѣ 102 документа; изъ нихъ 90 относится къ области администраціи, а остальные 12—къ области экономіи, торговли и разграниченія имѣній.

Документы *перваго* рода заключаютъ въ себѣ королевскія привилегіи и листы, такіе же листы гетмановъ и другихъ правительственныхъ сановниковъ, постановленія дворянъ на сеймикахъ и посольскія инструкціи на вальные сеймы; въ этомъ же отдѣлѣ помѣщены: жалованная грамота Императрицы Анны Іоановны Потоцкому на имѣніе *Горы-Горки*, конфискованное на казну послѣ ссылки князя Меньшикова, документы, касающіеся фамиліи кн. Глинскихъ, перечень воинскихъ повинностей дворянъ Волынской земли и другіе менѣе важные документы.

Документы *второго* рода представляютъ собой ограниченія, инвентарныя описи имѣній съ показаніемъ крестьянскихъ повинностей и описи имущества нѣкоторыхъ Виленскихъ купцовъ.

Для болѣе удобнаго ознакомленія съ содержаніемъ этихъ историческихъ матеріаловъ мы представимъ обозрѣніе ихъ по отдѣламъ.

Всѣхъ королевскихъ привилегій 46; къ нимъ слѣдуетъ причислить также и привилегію Мстиславскаго князя Лугвенія Ольгердовича боярину Костюшкѣ Валожиничу на землю (1385 года) и жалованную грамоту Императрицы Анны Іоановны Потоцкому (1732 г.) на имѣніе *Горы-Горки*.

Въ общемъ документы эти или утверждаютъ за извѣстными лицами право владѣнія землями, или предоставляютъ имъ отдѣльныя льготы, или же надаютъ извѣстнымъ мѣстностямъ магдебургію и права торговли. Привилегій послѣдняго рода наибольшее количество. Онѣ тѣмъ охотнѣе выдавались королями, что приносили значительный доходъ королевской канцеляріи и давали значительный оплотъ королевской власти противъ произвола шляхетства. Такимъ образомъ развитіе

въ краѣ городской жизни и промышленности находилось въ зависимости не столько отъ жизненныхъ потребностей страны, сколько отъ причинъ политическихъ. Привилегированныя мѣстности вскорѣ были заполонены евреями, которые успѣли со временемъ захватить въ свои руки и промыслы и торговлю. Это обстоятельство и было между прочимъ главнѣйшей причиной развитія въ краѣ многочисленныхъ еврейскихъ мѣстечекъ, которые влачатъ свое жалкое существованіе и до настоящей поры. Ярмарки, періодически открывающіяся въ нихъ, удовлетворяютъ не столько потребностямъ окружныхъ селъ и деревень, сколько потребностямъ костела и мѣстечковаго еврейства.

Королевскихъ листовъ и универсаловъ 7. Они касаются различныхъ предметовъ внутренней администраціи. *Первый*—Сигизмунда Августа князю Огинскому о приготовленіи въ походъ; *второй*—тогоже короля Кричевскому державцѣ о сохраненіи за мѣстными боярами ихъ правъ, выслуженныхъ ими еще при короляхъ Казимирѣ и Александрѣ; *третій*—королевы Анны Гродненскому ревизору о замѣнѣ земель дворянамъ Станевичамъ; *четвертый*—Яна Казимира Новогородскимъ іезуитамъ, чтобы они на будущее время воздерживали своихъ студентовъ отъ буйства и безчинства, причиняемыхъ ими мѣстному евангелическому народонаселенію; этотъ листъ былъ изданъ королемъ по жалобѣ конюшаго князя Радивила; *пятый*—короля Яна III Ковенскому магистрату, въ которомъ указывается, что мѣстные купцы захватили „витину" и въ ней на 7000 зл. зерноваго хлѣба у королевскаго купца Геринга; король повелѣваетъ имъ удовлетворить обиженнаго подъ страхомъ уплаты заруки въ 10000 зл.; при этомъ король увѣдомляетъ магистратъ, что объ этомъ дѣлѣ ходатайствуетъ Прусскій князь, жалуясь въ тоже время и на другія притѣсненія, которыя дѣлаютъ Ковенскіе купцы купцамъ Королевецкимъ и у себя въ Ковнѣ и за границей; *шестой* универсалъ короля Августа II, которымъ онъ возстановляетъ силу прежнихъ таможенныхъ постановленій, и *седьмой*—Станислава Августа объ аккуратной высылкѣ судебными учрежденіями рапортовъ въ постоянный королевскій совѣтъ. Листы и универсалы разныхъ правительственныхъ сановниковъ касаются такихъ же предметовъ внутренней администраціи.

Постановленій дворянъ на повѣтовыхъ и воеводскихъ сеймикахъ 7; къ нимъ слѣдуетъ отнести и одно постановленіе Литовской конфедераціи. Всѣ они касаются предметовъ внутренней администраціи по текущимъ дѣламъ. *Первое* постановленіе дворянъ Лидскаго повѣта предписываетъ новоизбраннымъ должностнымъ лицамъ старательно искоренять безпорядки и безчинства, водворившіеся въ повѣтѣ, и предоставляетъ распоряженіямъ ихъ значеніе и силу трибунальскихъ

приговоровъ; *второе*—дворянъ Виленскаго воеводства объ избираніи такъ называемыхъ *каптуровыхъ*, (т. е. на время безкоролевья) судей и предоставленіи имъ власти, опредѣленной сеймовыми конституціями; *третье* — дворянъ тогоже воеводства, которые рѣшили руководствоваться коммиссарскими постановленіями, выработанными въ Шкудахъ, не впускать въ предѣлы воеводства Сапѣги съ войскомъ и вообще защищать права и свободу шляхты, которыя жестоко были поруганы подъ Юрбургомъ, придерживаясь въ этихъ дѣлахъ намѣреній и дѣйствій другихъ воеводствъ; *четвертое*—дворянъ Браславскаго повѣта, которые, собравшись на *посполитое рушеніе*, рѣшили принять мѣры къ огражденію земскихъ имѣній отъ наложенія вторичныхъ войсковыхъ повинностей, которыя могутъ быть назначены по случаю смутнаго военнаго времени, ходатайствовать о сокращеніи сборовъ съ Дрисвятской державы и передать ее старостѣ Стародубовскому Бѣганскому, а въ случаѣ сопротивленія Сапѣги поддерживать своего кандидата вооруженной силой; просить гетмана, чтобы собранные войсковые взносы онъ расходовалъ исключительно на повѣтовыя хоругви; *пятое*—дворянъ Витебскаго воеводства о принятіи мѣръ къ защитѣ г. Витебска отъ нападенія непріятелей и избраніи для сей цѣли военачальникомъ *Гребницкаго*; *шестое*—дворянъ Пинскаго повѣта (1701 г.), которые, собравшись на срѣтенскій сеймикъ, рѣшили учинить протестъ противъ Сапѣги и его сторонниковъ; лицъ, поименованныхъ въ этомъ документѣ, въ случаѣ отказа учинить присягу на вѣрноподданичество рѣчи посполитой, считать врагами отечества; избрать должностныхъ лицъ для сбора податей и администраціи съ правомъ аппелляціи на злоупотребленія первыхъ въ фискальные суды; наконецъ *седьмое*—постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства объ избраніи „*каптуровыхъ*" судей.

Постановленіе Литовской конфедераціи касается разныхъ должностныхъ лицъ, особенно маршаловъ и совѣтниковъ, которые во вниманіе къ ихъ военнымъ заслугамъ освобождаются отъ всякихъ взысканій по судебнымъ приговорамъ, состоявшимся во время ихъ пребыванія въ конфедераціи.

Къ документамъ этого же рода слѣдуетъ отнести еще и заявленіе дворянъ Витебскаго воеводства, находившихся въ плѣну у царя Алексѣя Михайловича въ Казани. Они говорятъ, что

„Во время войны царя Алексѣя Михайловича съ рѣчью-посполитой, когда войска Московскія подъ начальствомъ боярина Шереметева взяли Полоцкъ и подступили къ Витебску, многіе изъ дворянъ и обывателей Витебскаго воеводства, не смотря на строгій универсалъ Виленскаго воеводы Януша Радивила,

подъ предлогомъ спасенія своихъ семействъ, уѣхали на Литву; но значительная часть ихъ стянулась въ Витебскъ и рѣшилась сопротивляться. Осада производилась 14 недѣль; осажденные успѣшно отбивали всѣ штурмы, наконецъ стали чувствовать недостатокъ въ съѣстныхъ и военныхъ припасахъ. Тѣмъ не менѣе осажденные держались до послѣдней возможности и вѣроятно не сдались бы, если бы не нашлось среди нихъ измѣнниковъ, въ лицѣ одного полковника Войны и отряда въ 150 человѣкъ польнаго гетмана. Эти послѣдніе проломали часть стѣны и открыли доступъ непріятелю."

Далѣе дворяне описываютъ послѣдствія паденія Витебска. Часть обывателей цѣловала крестъ царю Алексѣю Михайловичу и осталась въ Витебскѣ; другая же часть пожелала остаться вѣрною рѣчи посполитой. Эти обыватели были разосланы по разнымъ городамъ военно-плѣнными; затѣмъ были опять собраны въ Казани съ цѣлью дальнѣйшаго ихъ разселенія въ Астрахань, на Терекъ и др. мѣста. Доведенные до крайности эти военноплѣнные изъявили наконецъ свое согласіе цѣловать крестъ и принять православную русскую вѣру.

Посольскихъ инструкцій 8: четыре--дворянъ Виленскаго воеводства, одна--Литовскаго трибунала, одна - дворянъ Смоленскаго воеводства, одна—Стародубовскаго повѣта и одна—Новогородскаго воеводства. Содержаніе ихъ различное, смотря потому, куда и съ какою цѣлью отправлялись послы: такъ инструкціи на большіе сеймы касаются по преимуществу дѣлъ обще-государственныхъ внѣшнихъ и внутреннихъ; инструкціи же отдѣльнымъ лицамъ отличаются характеромъ спеціальности. Инструкціи перваго рода имѣютъ безспорное значеніе: въ нихъ до извѣстной степени отражается современная историческая эпоха бывшей рѣчи-посполитой со взглядами, мнѣніями, заявленіями, желаніями и жалобами ея представителей. Документы этого рода довольно значительнаго объема; познакомить съ ихъ содержаніемъ въ подробностяхъ довольно трудно. Но такъ какъ онѣ въ большинствѣ случаевъ сходствуютъ и по изложенію и языку, то мы ограничимся изложеніемъ подробнаго содержанія только одного изъ нихъ, предоставляя самому читателю заглянуть въ подлинникъ, гдѣ онъ найдетъ довольно подробное объясненіе каждой инструкціи въ началѣ документа.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій въ 1764 г., дали своимъ посламъ, отправляемымъ на конвокаційный сеймъ, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи примасу благодарности за заботы его о безопасности рѣчи посполитой во время безкоролевья, требовать, чтобы на конвокаційномъ

сеймѣ были легальнымъ образомъ установлены для королевской присяги pacta conventa.

2) Требовать, чтобы будущій король былъ непремѣнно польскаго происхожденія изъ родовитой шляхты, польской ли, литовской ли—все равно, но лучше польской; чтобы служащіе придворные были тоже поляки и придерживались старопольскихъ обычаевъ и одежды, вмѣсто новѣйшихъ французскихъ; чтобы резиденція короля чередовалась между Короной и Литвой (2 года въ Коронѣ и 1 г. въ Литвѣ); чтобы сеймы тоже чередовались въ такомъ же порядкѣ и король въ это время не отлучался изъ предѣловъ рѣчипосполитой.

3) Порядокъ избранія короля и пріѣзда его въ предѣлы рѣчипосполитой послы обдумаютъ въ своей избѣ, придерживаясь конституціи 1616 года (Vol. III. fol. 273), по которой пріѣзжающимъ магнатамъ разрѣшается имѣть не болѣе 50 человѣкъ свиты и прислуги.

4) Ходатайствовать предъ королемъ о недопущеніи чужеземцевъ къ занятію должностей въ княжествѣ, достоинствъ и разныхъ бенефицій въ видѣ староствъ, войтовствъ, державъ и т. п.; въ случаѣ же предоставленія какому либо чужеземному лицу такой должности или бенефиціи, домогаться, чтобы можно было получить на нее вторичную привилегію; вообще домагаться, чтобы таковыя должности и достоинства раздавались на будущее время исключительно мѣстнымъ уроженцамъ изъ родовитой и заслуженной шляхты.

5) Позаботиться объ изысканіи мѣръ, которыя могли бы обезопасить сеймы и сеймики отъ срываній, такъ какъ повторяющееся въ теченіи уже нѣсколькихъ десятковъ лѣтъ такое срываніе гибельно отзывается на благосостояніи рѣчипосполитой.

6) Измыслить строгія мѣры противъ лицъ, нарушающихъ права и законы.

7) Позаботиться также о строгомъ разграниченіи правъ каждой юрисдики, чтобы не было путаницы въ администраціи.

8) Позаботиться о непрерывномъ продолженіи дѣйствій трибунала въ обѣихъ репартиціяхъ.

9) Скарбовый трибуналъ долженъ засѣдать въ Гроднѣ и разсматривать не иныя дѣла, какъ только относящіяся къ скарбу великаго княжества Литовскаго.

10) Трибуналъ compositi iudicii долженъ отбывать свои засѣданія во все время засѣданій трибунала общаго, а не такъ, какъ прежде, однажды въ теченіи недѣли.

11) Виленскіе, Новогородскіе и Минскіе земскіе писаря должны работать въ судахъ земскихъ, а въ трибуналъ должны избирать другихъ лицъ, свободныхъ

отъ судебныхъ занятій, или же чередовать писарей земскихъ на одинъ годъ; регентовъ избирать не болѣе трехъ.

12) Требовать, чтобы предоставлено было сторонамъ право самимъ лично вносить въ реестры свои акторраты, исключая просроченныхъ; чтобы на будущее время не смѣшивать акторраты, а каждый судился бы особо, и новый трибуналъ чтобы продолжалъ судить то дѣло, которое оставилъ на очереди предшествующій.

13) Лица, избранныя на трибуналъ, должны являться въ его засѣднія и заниматься дѣлами; писаря должны хранить акты въ безопасномъ мѣстѣ и выдавать копіи безъ всякаго затрудненія.

14) Открывающіяся вакансіи послѣ умершихъ чиновниковъ должны замѣщаться воеводой или каштеляномъ въ теченіи 6 недѣль, въ противномъ случаѣ обязанность эта возлагается на старшаго въ повѣтѣ или воеводствѣ чиновника.

15) Земскіе и городскіе чиновники чтобы не опаздывали въ засѣданія, чтобы не принимали другихъ должностей и получали за свою службу вознагражденіе.

16) Инстигаторы должны слѣдить за добросовѣстнымъ исполненіемъ чиновниками своихъ обязанностей и чтобы были уволены отъ расходовъ, сопряженныхъ съ веденіемъ дѣлъ въ разныхъ судахъ.

17) Приведеніе въ исполненіе экзекуцій чтобы было распространено и на повѣтовыхъ чиновниковъ, на основаніи особой конституціи.

18) Начало и окончаніе всякаго судебнаго дѣла, относящагося къ земству или гроду, должны совершаться въ одномъ и томъ же судѣ и не переводиться въ трибуналъ; лица, не подчиняющіяся судебному приговору, или же совершающія въ это время новыя насилія, должны строго преслѣдоваться закономъ.

19) Въ трибуналъ должны поступать только аппелляціи; земскія же и гродскія дѣла, въ случаѣ отсутсвія въ повѣтѣ соотвѣтственныхъ судовъ, должны разсматриваться въ ближайшихъ судахъ другихъ повѣтовъ.

20) Законныя судебныя проволочки (dylacii и obmowy) должны допускаться только въ самыхъ крайнихъ случаяхъ; право взять на *«годину»* должно быть тоже допускаемо, но лица, злоупотребившія этимъ правомъ, должны быть наказаны денежнымъ штрафомъ въ 100 копъ и двухнедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ.

21) Регенты и патроны должны происходить изъ хорошихъ фамилій и знать законы; они должны исполнять канцелярскія обязанности, корректировать приговоры, отмѣчать копіи и т. д., но дѣятельность судей должна быть изъята изъ ихъ вліянія.

22) Принять рѣшительныя мѣры къ поддержанію и развитію благосостоянія скарба; съ этою цѣлью на мѣста таможенныхъ чиновниковъ и сборщиковъ пода-

тей назначать родовитыхъ шляхтичей и отнюдь не жидовъ, нѣмцевъ и диссидентовъ; произвести люстрацію старостъ и экономическихъ имѣній и раздавать ихъ не частнымъ лицамъ, а имѣющимъ на это законное право.

23) Лицамъ, несущимъ скарбовую службу, отнюдь не давать другихъ должностей—посольскихъ, депутатскихъ, коммиссарскихъ и другихъ.

24) Настаивать на уравненіи денежнаго курса съ сосѣдними государствами.

25) Настаивать на введеніи однѣхъ и тѣхъ же мѣръ въ предѣлахъ великаго княжества Литовскаго.

26) Относительно уравненія денежнаго курса ходатайствовать, чтобы составлена была международная коммиссія изъ представителей Австріи, Россіи и Пруссіи.

27) Для исправленія достоинства монеты домогаться открытія Ольскусихъ горъ и монетнаго двора.

28) Изыскать способы относительно увеличенія количества войскъ, весьма нужныхъ для рѣчипосполитой.

29) Подымное съ имѣній земскихъ уничтожить, такъ какъ оно назначено было сеймомъ временно; вмѣсто его увеличить поголовное жидовское и кварту.

30) Амнистій преступникамъ не допускать, такъ какъ надежда на полученіе оныхъ служитъ причиной весьма многихъ преступленій.

31) Съѣздъ Слонимскій возстановить въ полной силѣ.

32) На мѣста сенаторовъ назначать лицъ заслуженныхъ, пожилыхъ и отличившихся въ военномъ дѣлѣ.

33) Очередные *пописы* (т. е. военные смотры) сохранить въ прежнемъ видѣ; въ случаѣ ихъ пропуска подвергать взысканію воеводскихъ хоружихъ и лишать ихъ должности; ротмистровъ избирать на сеймахъ, а не по желанію хоружаго.

34) Виленское епископство возвести въ достоинство архіепископіи съ митрополичьей юрисдикой и присоединить къ нему діецезіи Жмудскую, Инфлянтскую и Смоленскую.

35) Распоряженія воеводъ касательно открытія трибунальныхъ засѣданій сохранитъ на основаніи конституціи 1667 года.

36) Изыскать средства къ сохраненію порядка и спокойствія во время сеймиковъ, на которые пріѣзжаютъ иногда съ многочисленною челядью и вооруженными людьми.

37) Подскарбіямъ въ случаѣ надобности давать помощь со стороны войскъ литовскихъ и коронныхъ.

38) Почты слѣдуетъ обезопасить и завѣдываніе ими передать настоящему римо-католику.

39) Обезпечить въ краѣ торговлю и промыслы и избавить отъ жидовскаго давленія.

40) Возобновить *legem sumptuariam* (законъ объ издержкахъ), на основаніи котораго точно указать шляхтѣ и горожанамъ, какъ именно они могутъ жить.

41) Пограничные судьи должны безостановочно рѣшать возникающія у нихъ спорныя дѣла, а гетманы беречь въ безопасности границы.

42) Трактаты съ сосѣдними государствами и конференціи возобновить.

43) Приговоры по поводу наѣздовъ и своеволій, совершенныхъ во время междуцарствія при каптуровыхъ судьяхъ, исполнить въ настоящее время.

44) Лицъ, присвоившихъ себѣ королевскую номинацію, считать врагами отечества.

45) Войсковыя ревизіи отбывать ежегодно.

46) Возстановить Литовскія границы съ Короной въ капитульныхъ Мозырскихъ имѣніяхъ на основаніи конституціи 1631 г., разбиравшей уже это дѣло по имѣніямъ Коменщизнѣ и Уборѣ.

47) Возобновить законъ объ отчужденіи имѣній отъ духовенства, поступающихъ въ ихъ владѣніе въ видѣ фундушей.

48) Уничтожить пограничныя староства, занимающіяся разбирательствомъ пограничныхъ дѣлъ, за исключеніемъ одного или двухъ.

Въ остальныхъ пунктахъ идутъ ходатайства по дѣламъ духовенства (римско-католическаго), его учрежденій и школъ и по дѣламъ отдѣльныхъ лицъ и сословій.

Вниманія заслуживаютъ также и другіе документы, какъ напр. подъ № 5 перечень документовъ, относящихся къ фамиліи князей Глинскихъ по части имущественныхъ отношеній какъ между членами этой фамиліи, такъ и лицами посторонними; подъ № 6—перечень воинскихъ повинностей у дворянъ Волынской земли 1528 года; подъ № 73—дозволеніе епископа Массальскаго Виленскимъ евреямъ построить синагогу на предмѣстьи Антоколь.

Изъ 12 документовъ второго отдѣла—*пять* представляютъ собой межевыя записи или ограниченія имѣній, *четыре*—инвентарныя описи имѣній и *три*—инвентарныя описи имущества Виленскихъ купцовъ.

Ограниченія важны въ томъ отношеніи, что заключаютъ въ себѣ множество древнихъ географическихъ названій и разныя подробности относительно существовавшихъ тогда обычаевъ проведенія границъ; къ числу этихъ документовъ мы

причислили и *миролюбивую* сдѣлку митрополита Коленды съ Раецкимъ относительно разграниченія плацовъ въ г. Вильнѣ.

Инвентарныя описи заключаютъ въ себѣ подробности по части этнографіи и опредѣленія количества повинностей. По случайному стеченію обстоятельствъ между ними встрѣчаются двѣ описи, одна 1588 г., а другая 1640-хъ годовъ. Это даетъ возможность сравнить между собой количество повинностей, какія взимались съ крестьянъ на разстояніи 50 лѣтъ въ имѣніяхъ казенныхъ и лицъ частныхъ. Въ описи имѣнія *Лулинца*, принадлежавшаго Витебской каштеляновой Варварѣ Клочковнѣ, повинности исчислены въ слѣдующихъ размѣрахъ:

«*Повинность подданныхъ того села*: Въ кождый рокъ зо всего села дани медовое меду прѣсного ведеръ Пинскихъ двадцать шесть. А при той дани поплату денежного копъ двѣ, грошей двадцать, а зъ каждого дыму серебщизны по грошей тридцати, сѣновщизны по грошей тридцати, овса по бочцѣ одной верховатой, по сыру одному, або по гроши два, по кумпю одному, або за кумпъ по гроши два, масла по патущцѣ одной, або за масло по гроши два, крупъ по ковшику, сѣмени конопляного по ковшику, хмѣлю по рѣшету одному, по курицы одной, а зо всего села яловицу, або грошей пятьдесятъ, уюновъ троску одну, конопель чосаныхъ по десятку одному, которые конопли въ часъ потребный на неводъ и на сѣти до езу осетриного оборочаютъ; а коли на неводъ и на сѣти непотреба, до его милости пана, або гдѣ имъ росказано будетъ, отвозить повинни. Около озеръ Лулинецкихъ съ кождого дыму по котцу на ловенье рыбъ на потребу панскую ставить; езу осетриного тотъ, кого съ росказанья панского врадникъ приставитъ, пильновать повиненъ; а за то тому, хто ему пильновать будетъ, маетъ ему сѣновщизны грошей тридцать одпущено быть на неводы. Въ подводу, гдѣ роскажутъ, до гоновъ добрыхъ ходити, церковь, дворъ, стодолу и езъ осетринный на рѣчцѣ Припети оправовати, сторожовъ при бытности ее милости паней, або врадничой, колько потреба, давати подданные того села повинни. При томъ селѣ огородниковъ девять. Повинность тыхъ огородниковъ: въ кождый годъ съ кождого огорода по грошей двадцати, а надъ то ничего большъ давати и ни которыхъ повинностей полнити не повини».

Въ казенномъ же имѣніи Антоновичахъ Гомельского староства повинности исчислены слѣдующія:

„Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михаилѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ тое службы грошей пятьдесятъ, жита бочку ровную, безъ верха и нетресенную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптанную, зъ сѣножатей отъ возовъ двадцати пяти, отъ кождого воза сѣна

по четыре пенези, то чинитъ грошей десять; дани грошьми платить грошей сорокъ, а вроку зъ земли Матвеевское грошей двадцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничого не платятъ, ижъ ихъ не маютъ; за бобровые гоны копа одна, за езовщину съ тое службы грошей шесть. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того сельца копъ чотыри, грошей шесть, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы: жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господаря его милости мастъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей. А надто съ тое службы два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачекъ жадныхъ, ни на господаря его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ, ни на господарскихъ давати не повинни".

Изъ этого перечня видно, что въ теченіи 50 л. и цѣны на различные хозяйственные предметы и размѣры повинностей увеличивались.

Описи имущества Виленскихъ купцовъ могутъ познакомить читателя съ предметами торговли, удовлетворявшими потребностямъ современныхъ потребителей, съ качествами и характеромъ этихъ предметовъ,—откуда они получались и какими путями достигали Вильны, наконецъ съ имущественнымъ цензомъ самихъ купцовъ, который достигалъ значительныхъ размѣровъ. Такимъ образомъ изъ этихъ документовъ нельзя не видѣть, что предметы торговли были мѣстнаго и заграничнаго производства; послѣдніе получались преимущественно чрезъ Данцигъ (Гданскъ) и Королевецъ, хотя производились и въ другихъ мѣстахъ: въ Англіи, Франціи и Голландіи.

С. Шолковичъ.

I.

Королевскія привилегіи, листы, сеймовыя инструкціи и постановленія.

1395 г. Сентября 1-го дня.

Изъ книги № 64, за 1718 г., л. 619.

1. Привилегія Мстиславскаго князя Лугвенія (Ольгердовича) дворному боярину Костюшкѣ Валюжиничу на грунтъ Валюжинскій подъ г. Мстиславлемъ.

Roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Iulii dwudziestego ośmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xiestwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny ośmnasty obranemi, stanowszy personaliter u sądu patron imć pan Kazimierz Liborczay, opowiadał y do akt podał extrakt z xiąg grodzkich woiewodztwa Mścisławskiego przywileiu, od kniazia Łukwieniia Mścisławskiego imść panu Konstantemu Walużyncu na grunt, nazwany Walużynicki, dany, na rzecz w nim niżey wyrażoną ichmościom panom Walużyncom służący y należący; który podaiąc do akt, prosił nas sądu, aby ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiąwszy, a wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выписъ съ книгъ кгродскихъ замку господарского воеводства Мстиславского. Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ сорокъ первого, мѣсеца Марца третего дня. На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Мстиславскомъ передо мною Геліяшомъ Жикгмунтомъ Суходольскимъ—чешникомъ и подстаростимъ Мстиславскимъ постановившисе очевисто велебный отецъ Василій Михайловичъ Валюжиничъ, священникъ Спаскій Красносельскій, покладалъ и ку актыкованью до книгъ кгродскихъ Мстиславскихъ подалъ привилей, на паркгаминѣ писанный рускимъ писмомъ, отъ князя Луквенія Мстиславского продкови его Константому Валюжиничу на кгрунтъ, названный Валюжинскій, даный, въ речи нижей въ немъ выражоной писаный, просечи, абы тотъ листъ принятъ и до книгъ уписанъ былъ, которого я врадъ, оглядавши и читаного достатечне выслухавши, до книгъ уписать есьми велѣлъ, а уписуючи у книги слово въ слово такъ се въ собѣ маетъ: Божію милостью я князь Луквеній Мстиславскій. Пожаловали есьмо боярына нашого дворного Костюшку Валюжинича, дались ему за его въ намъ вѣрное раденье кгрунтъ, названый Валюжинскій, подъ мѣстомъ Мстиславлемъ лежачій, со всими навсими пожитками, съ которыхъ кгрунтовъ нынѣ и на по-

томъ будучіе потомкове жадное пошлины намъ князю и державцомъ нашимъ давати не мають, опрочъ службы военныя, которую посполу и зъ другими боярьми нашими Мстиславскими повинни будутъ отправовать. А будетъ ли на него явая отъ кого жалоба, ино его намъ судити, а не нашимъ урядникомъ и десятникомъ городскимъ. А то есьмо дали ему самому и щаткомъ его на вѣки вѣчно и непорушно. Данъ во Мстиславлю, Сентебра первого, въ лѣто шостое тысечи семьсотъ *), индикта третьяго. У того привилія при печати поднисъ руки писарское подписано тыми словы: Остафій Гарабурда писаръ. Который же тотъ привилей, за поданьемъ и прозьбою особы выжеймененое, до книгъ кгродскихъ Мстиславскихъ есть записанъ, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью врадовою и съ подписомъ руки писарское велебному отцу Валюжиничу—священнику Спасному Красносельскому есть выданъ. Писанъ во Мстиславлю. U tego extraktu z xiąg grodzkich woiewodztwa Mścisławskiego przywileiu przy pieczęci podpis ręki imć pana pisarza z korrektą regentowską temi słowy: Самуель Величко—писаръ. Есть у книгахъ: Янъ Романовскій.

Który to ten extrakt z xiąg grodzkich woiewodztwa Mścisławskiego przywileiu, za podaniem onego do akt przez patrona zwyż wyrażonego, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

*) Въ датѣ здѣсь, по всей вѣроятности, переписчикомъ сдѣлана ошибка; можно думать, что это было въ 6903 г. т. е. въ 1395 г., такъ какъ въ этомъ году былъ третій индиктъ и въ это время Симеонъ Лугвеній Ольгердовичъ былъ княземъ Мстиславскимъ.

1503 г. Іюля 17-го дня.

Изъ книги № 13, за 1673 г., л. 249.

2. Уступочная запись Федьки Ивашковича и брата его Богуша матери своей Аннѣ Мицовичъ на половину Сапѣжинскаго двора въ г. Вильнѣ, на Савичъ улицѣ, возлѣ церкви св. Кузьмы и Демьяна, которую она подарила сыну своему Петрухну Сапѣжичу.

Лѣта отъ нарожения Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ третьего, мѣсяца Мая семнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ, на рокъ теперешний тысеча шестьсотъ семьдесятъ третій обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Самуель Корейва, покладалъ и до актъ подалъ листъ старосвѣцкимъ письмомъ писаный, документъ на дворъ въ мѣстѣ Виленскомъ, на Савичъ улицѣ стоячій, мурованый, Сапежинскій названый, теперъ вѣчнымъ купнымъ правомъ отъ его милости пана Яна Павла Воловича—старосты Плотельскаго и другихъ ихъ милостей пановъ братьи и сполсукцесоровъ добръ ихъ милостей, по родичахъ ихъ милости служачихъ, набытымъ, его милости пану Яну Ейдзатовичу — писару скарбовому великого князства Литовского служачій, просечи, абы

тотъ документъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ актикованъ и уписанъ; который, уписуючи у книги, слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Во имя Божое, аминь. Я Федько Ивашковичъ чиню знаменито симъ моимъ листомъ, хто на него посмотритъ, або чтучи его услышитъ, нинешнимъ и потомъ будучимъ, кому будетъ потреба того вѣдати, чтожъ трезвымъ розумомъ, живимъ ненамовенъ, ани примушонъ, лечь съ порадою пріятелей моихъ то есьми учинилъ: Штожъ тотъ дворъ, гдѣ отецъ нашъ самъ жылъ, подле светыхъ Козмы и Дамьяна, а первей сего и дѣдъ нашъ панъ Андрей Мицовичъ, купивши два дворища и спустилъ въ одинъ дворъ и далъ за дочкою своею, маткою нашою, вдаючи ее за отца нашого, и отецъ нашъ на одной половицѣ того двора погребъ съкоморою змуровалъ, и то матка моя пани Анна маѣ за тотъ муръ, за тотъ накладъ отца моего, што на тотъ муръ пѣнезей выложилъ, заплатила и досыть учинила, а я Федько тую половицу двора и зъ муромъ посполъ и зъ братомъ моимъ Богушомъ спустилъ есьмо матцѣ нашой пани Аннѣ вѣчно, непорушне на вѣки вѣкомъ. А матка наша тутъ же передо мною тую половицу двора спустила и даровала сына своего Петрухна Сапѣжыча, вѣчно и непорушно. Маетъ Петрухно тотъ дворъ и въ муромъ держати, его наслѣдки вѣчно и непорушно. Вжо намъ Федьку а Богушу тое половины двора подъ нимъ не поискивати, за нужъ братъ мой Богушъ въ томъ маетъ мене знати, а другая половица двора намъ зъ братомъ Богушомъ, въ тую половицу двора ненадобя се уступовати матцѣ нашой, ани ее дѣтемъ. А при томъ были дворяне господарскіе панъ Якубъ Ивашенцовичъ, а писаръ панъ Громыка, а панъ Федько Сто..., А писалъ есьми тотъ мой листъ самъ своею рукою въ лѣто семь тысячъ первое десять, мѣсяца Іюля семьнадцатаго, индикта шостого, а просилъ есьми ихъ милости, и ихъ милость печати свои приложили къ сему моему листу. Который же тотъ документъ, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1507 г. Августа 15-го дня.

Изъ книги № 59, съ 1715 г., л. 769.

3. Подтвердительная привилегія короля Сигисмунда I-го королевскому боярину Петру Кундѣ на земли и часть Городенской пущи на р. Лососнѣ и Поганомъ озерѣ, на пространствѣ 4 верстъ въ длину и 3 въ ширину.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodzstw, ziem y powiatów na rok wyżey pomieniony obranemi, stanąwszy oczewisto u sądu imć pan Stephan Frąckiewicz—krayczy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu podał (extrakt) przywileiu króla iego mości Zygmunta pierwszego, danego panu Piotrowi Kundzie boiarzynowi, po-

twierdzaiący daninę króla iego mości Alexandra, sam oryginał na pargaminie pisany, z iedną pieczęcią, na polskie pismo przewiedziony, służący y należący wielebnym oycom iezuitom Nowiciatu Wileńskiego, prosząc aby y z rzeczą w nim wyrażoną był do akt przyięty y do xiąg spraw wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany, który z ruskiego na polskie *) pismo słowo w słowo przepisawszy, a do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyimuiąc, tenor taki iest:

Жигимонтъ, Божію милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Княжа Пруское, Жомоитское и иныхъ. Билъ намъ чоломъ боярннъ нашъ Кунда и повѣдилъ передъ нами, чтожъ братъ нашъ Александеръ, король и великій князь его мость, далъ ему земли и пущи Городенское, на Лососнѣ, къ Поганому озеру, подле границы Васка Дорошіевича въ доляжъ на чотыри версты, а поперекъ на три версты, которуюжъ землю посполу въ пущою завелъ и ограничилъ ему и его въ то увезалъ, въ росказанія брата нашого, ловчій и конюшій нашъ дворный, намѣстникъ Жмудскій панъ Мартинъ Хребтовичъ, и на то листъ брата нашого Александра, короля его милости, передъ нами вказывалъ и билъ намъ чоломъ, абыхмо то потвердили ему нашимъ листомъ. Ино мы, выслухавши того листа брата нашого, при томъ таки есьмо его зоставили и потвержаемъ то симъ нашимъ листомъ вѣчно ему и его жонѣ и ихъ дѣтемъ и напотомъ будучимъ ихъ счадкомъ. Маетъ онъ и его наслѣдки тую вышей писаную землю, посполу пущою держати въ доляжъ на чотыри версты, а поперекъ на три версты, и тамъ собѣ дворецъ збудовати, альбо людей садити, естли похочетъ, и воленъ онъ и его справедливые наслѣдки то отдати, продати, замѣнити, къ своему ужиточному и лѣпшому обернути, какъ самъ наилѣпей розумѣючи. А на твердость того и печать нашу казали есьмо приложити къ сему нашому листу. Писанъ въ Минску, лѣта Божего тысеча пятьсотъ семого, мѣсеца Августа петнадцатого дня, индыкта десятого. U tego przywileiu króla iego mości Zygmunta pierwszego, przy pieczęci pokoiowey iego królewskiey mości, podpis rąk temi słowy: Правилъ маршалокъ земски, староста Городеньски Павелъ Янъ Юревичъ Ивашко Сопига. Któryż to list przywileju króla iego mości, za pokładaniem do akt przez osobę w wierzchu mianowaną y z rzeczą w nim wyrażoną, iest przyięto y do xiąg głównych wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisano.

*) Этотъ актъ вписанъ въ книги польскими буквами.

1508 г. Апрѣля 7-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 990.

4. Подтвердительная грамота короля Сигисмунда I-го городничему Минскаго воеводства Петру Оношкѣ на двѣ пустоши Слизино и Янушневичи, двухъ человѣкъ и также пустоши Даниловщизну, Якубовщизну и Родовщизну въ Минскомъ „уѣздѣ".

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim, z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorym obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Marcin Supiński—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y w sposób przenosu przy samym oryginale ad acta podał extrakt przywileiu confirmationis od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta pierwszego, quondam ichmościom panom Macieiowi, Kuzmie, Stanisławowi y Alexieiowi Onoszkom, synom wielmożnego imć pana Piotra Onoszki, horodniczego woiewodztwa Mińskiego, na rzecz w nim intus wyrażoną danego, circa acta grodu powiatu Oszmiańskiego oblatowanego, ac ex iisdem actis wydany, ad praesens in rem et partem takoż ichmościów panów Onoszków, sukcessorow onego, służący y należący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony extrakt ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowszy, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy, którego tenor sequitur estque talis: Wypis z xiąg grodzkich spraw wieczystych powiatu Oszmiańskiego roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego siódmego dnia. Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Oszmiańskim, przede mną Tomaszem Lachowickim Czechowiczem—starostą Dziewieniskim, skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Oszmiańskiego, stanowszy personaliter imć pan Iozef Onoszko, opowiadał y do akt podał przywiley, od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta pierwszego dany ichmościom panom Maciejowi, Kuzmie, Staśkowi y Olexiejowi Onoszkom, synom imć pana Piotra Onoszki—horodniczego Mińskiego, a teraz służący y należący ichmościom panom Iózefowi, Andrzejowi y Antoniemu Onoszkom, braci rodzonym, który upraszał, aby pomieniony przywiley, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, był do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, jakoż onego przyiąwszy, a wpisuiąc w akta de verbo ad verbum, tak się w sobie ma, z ruskich na polskie litery przekładając y tłumacząc: Жикмунтъ першій, король польскій, великій князь Литовскій и проч. и проч. Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ, хто на него посмотритъ, або чтучи его услышитъ, нинешнимъ и на потомъ будучимъ, кому будетъ потреба того вѣдати. Били намъ чоломъ сынове городничого нашого Минского Петра Оношка, Матей, Кузьма, Стасько, Олексей Оношкове, о чимъ повѣдили передъ нами, штожъ есмо сего дали отцу ихъ Оношкови

въ уѣздѣ Минскомъ, а въ присудѣ Гаеньскомъ двѣ земли пустыхъ, на имя Олижино и Янушкевичи, со всимъ, яко се оные земли маютъ, на штожъ и листъ съ подписомъ руки нашое передъ нами вказывали, а къ тому тежъ покладали передъ нами три листы воеводы Виленьского, канцлера нашого, старосты Мозырского, пана Альбрыхта Мартиновича Кгаштолта: въ першимъ листѣ описуетъ: ижъ его милость далъ отцу ихъ Оношку чоловѣка волости Гаеньское на име Юшка Гарасимовича до воли нашое; а на другимъ листѣ стоить описано, ижъ его милость далъ отцу ихъ Оношку чоловѣка также волости Гаеньское Якима Яновича, а къ тому землю пустую, также въ Гаине Братаско Петрошовщизну до воли нашое; а на третимъ листѣ стоить описано, ижъ отцу далъ три земли пустыхъ волости Гаенской на име Якубовщизну, Даниловщизну, Родовщизну зо всѣмъ, яко се оные земли маютъ въ собѣ до воли нашое господарское. Гдежъ они намъ чоломъ били, абыхмы на то дали онымъ нашъ листъ и оные люди и земли выжей писаные потвердили; на штожъ оный листъ данину нашу и тые листы пана воеводы его милости Виленьского въ собѣ маютъ, потвердили симъ нашимъ листомъ на вѣчность, о чимъ и бискупъ Плоцкій—канцлеръ нашъ Коруны польское, князь Янъ Ховинскій за дѣтми Оношковичовыми насъ жодалъ и билъ намъ чоломъ, абыхмо то утвердили, а такъ мы, тыхъ листовъ выслухавши, зъ ласки нашое, на причину князя бискупа его милости Плоцкого и на чолобитье то ихъ учинили, и то листомъ нашимъ имъ потвердили самымъ, жонамъ и дѣтемъ, и потомкомъ ихъ на вѣчные часы. А такъ мы господаръ тыхъ листовъ выслухавши зъ ласки нашое и на причину князя бискупа его милости Плоцкого и на челобитье то ихъ учинили, тые земли и люди выжей меневые водле данины першое нашое и водле листовъ пана воеводы его милости Виленского потвержаемъ симъ самымъ нашимъ листомъ. Маютъ они сами, жоны, дѣти и потомки ихъ тые земли и люди на себе держати и ихъ ужиjати со всемъ по тому, якое се оные земли въ собѣ здавна маютъ, на вѣчные часы держати, продати, замѣняти вольни быть маютъ, и жаденъ имъ кривды чинити не маеть подъ виною; и на письмѣ тотъ нашъ листъ и печать нашую казали есмо приложити и рукою нашою подписали. Писанъ въ Краковѣ, року тысеча патьсотъ осьмого, мѣсеца Апрѣля семого дня, индикта десятого. U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wycisnioney, podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta pierwszego y imć pana marszałka temi słowy: Sigismundus rex; Горностай—маршалокъ и писаръ. Który to takowy przywiley, z ruskiego ad praesens na polskie pismo exponowany, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty y wpisany. Z których y ten wypis pod pieczęcią urzędową y z podpisem ręki wielmożnego imć pana pisarza ichmościom panom Jozefowi, Andrzeiowi y Antoniemu Onoszkom iest wydan. Pisan w Miadziole. U tego extractu pieczęć grodzka powiatu Oszmiańskiego, na białey massie wyciśniona, po niżey korrekta, a na ostatniey stronicy konnotacya in haec verba: Correxit. Talewicz mp. Est in actis. Który to takowy extrakt przywileiu confirmationis, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, przyięty y wpisany.

1508 годъ.

Изъ книги № 20, за 1721 г., л. 291—302.

5. Документы касающіеся фамиліи Князей Глинскихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, miesiąca Maia szesnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwudziesty pierwszy obranemi, stanowszy personaliter u sądu głównego trybunału w. x. L. imć pan Michał Moniuszko, tę kopią extraktu, ruskiemi literami pisanego, na polskie przetłumaczoną, przy samym extrakcie originalnym, na rzecz w nim niżey wyrażoną ichmć panom—Michałowi podczaszemu, Andrzeiowi — miecznemu Witebskiemu, Franciszkowi — strażnikowi Wołkowyskiemu, Józefowi—strażnikowi Smoleńskiemu Janowiczom Wasilewskim, imć panu Michałowi Miłkiewiczowi—podczaszemu Grodzieńskiemu, ichmć panom Kazimierzowi Bronisławowiczowi, Janowi, Krzysztofowi, Stefanowi Kazimierzowiczom Wasilewskim służącą y należącą, ad acta podał, który podaiąc prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiąwszy wpisać w akta rozkazali, który wpisuiąc de verbo ad verbum tenor sequitur talis.

Вынисъ зъ книгъ судовыхъ земскихъ воеводства Витебского. На рокахъ судовыхъ земскихъ, о трехъ Кролехъ, свята костела римского, судовне справованыхъ въ замку господарскомъ въ Витебску, лѣта Божего нарожения тысеча пятьсотъ семьдесятъ девятого, мѣсеца Генвара дватцатого дня, во второкъ, передъ нами судьями земскими, передо мною Иваномъ Богушевичомъ Ромейкомъ—судьею, а Василемъ Григорьевичемъ Гуркомъ—подсудкомъ, а Василемъ Богдановичемъ—писаромъ, врядниками земскими воеводства Витебского, ставши обличне князь Богданъ Федоровичъ Глинскій, повѣдалъ, ижъ што продалъ на вѣчность часть свою одъ братьи выдѣленую имѣнья Овцеевского въ повѣтѣ Полоцкомъ, которое въ границахъ Витебскихъ въ Полоцкомъ лежитъ, за Двиною рѣкою, пану Василью Богдановичу—писару земскому Витебскому и малжонцѣ его а братанцѣ своей княжнѣ Ганнѣ Дмитровнѣ Глинской и на то особные листы вѣчистые далъ, а же по взятью Полоцка нѣкоторые листы и твердости на тые имѣнья позосталые, передъ нами покладалъ, просечи, абы до книгъ земскихъ Витебскихъ были вписаны. Мы огледавши и читанныхъ прослухавши, велѣли есьмо оные до книгъ земскихъ Витебскихъ вписать, которые вписуючи, такъ со всимъ слово отъ слова въ собѣ заховуютъ се и маютъ.

Жигмонтъ, Божію милостію, во имя Божіе, Аминь. Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ, кто на него посмотритъ, альбо чтучи его услышитъ нинѣйшимъ и напотымъ будучимъ, кому будетъ того потреба вѣдати. Билъ намъ дворанинъ нашъ, князь, Федоръ Ивановичъ Глинскій и указывалъ передъ нами листы, данину брата нашого, щасное памети, Але-

ксандра, короля и великого князя его милости. Въ тыхъ листахъ стоитъ, штожъ его милость далъ ему люди въ Полоцкомъ повѣтѣ, на Двинѣ, которые, ижъ держалъ Юхно Воронічъ, Овдеевичи, на име Лукіана и Богдана зъ ихъ братьею, а Тулобеевцовъ Демида въ дѣтьми, а потымъ далъ ему его милость, ему у Витебскомъ повѣтѣ, надъ озеромъ надъ Будовестомъ Амброзовичи, на име Ермолу, Андрея, а Ивана Шалису, а Микипора, а Иванца Микитина, а Федора Стопса, а Мелешка, а Захарку, а иншіе люди межи Двины и Крывины, Саввики, на име Амброса, Халимона и Ивана Козина, Пашка, а Цуприка и со всею братьею, и зъ дѣтьми, и къ тому земли тыхъ же селицъ—пустовское, со всимъ тымъ, якъ тые земли здавна въ собѣ мѣли, и билъ намъ чоломъ, абысьмо ему тую данину брата нашого его милости потвердили симъ нашимъ привилеемъ, на вѣчность. Ино мы выслухавши тыхъ листовъ его милости, зъ ласки нашой, на его къ намъ вѣрную и николи не омешканую службу, и тежъ хотечи его напотымъ охотнѣйшого и пильнейшого ку службѣ нашой его мѣти, тые люди и пустовщизны въ верху писаные и въ данину его милости (зъ) землями пашными и бортными, зъ сѣножатьми, зъ лѣсы, и зъ озеры, и зъ рѣками, и зъ бобровыми гоны, и со всими ихъ людьми, и зъ данью медовою, куничною, со всими ихъ службами, и податками волочными и огородными, работами и со всимъ правомъ, панствомъ, такъ долго и широко, какъ тые люди земли здавна у во всихъ границахъ маюъ, ижъ што въ тому прыслухало, ничого на насъ не зоставляючи, потвержаемъ симъ нашимъ листомъ вѣчне ему и жонѣ его и ихъ дѣтемъ и напотомъ будучимъ ихъ щадкомъ. Воленъ и его справедливые наслѣдники то продати, оддати, и розширити, и замѣнити, и дворы собѣ будовати, и ставы, млыны собѣ справити и ку своему лѣпшому и ужиточному обернути, как сами найлѣпей розумѣючи. А на твердость того и печать нашу казали есьмо привѣсити къ сему нашому листу. Писанъ въ Петриковѣ, лѣта Божего тысеча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Марта двадцатото дня, индикта дванадцатого. При томъ былъ маршалокъ и секретаръ нашъ Витебскій и Браславскій панъ Иванъ Сапѣга—подканцлерій, дворанинъ нашъ панъ Иванъ Андреевичъ, Иванъ Богданъ Сапѣга. У того привилею печать господарская и подписъ руки: Ивашко Сапѣга. Жигимонтъ Божію милостью, во имя Божье, Аминь. Намѣснику Витебскому, князю Юрью Ивановичу Заславскому и дворанину нашому Тишу Ивановичу Быковскому. Ознаймуемъ вамъ и приказуемъ, ижъ што щасное намети король Александеръ, великій князь Литовскій, братъ нашъ, далъ князю Федору Ивановичу Глинскому въ Полоцкомъ повѣтѣ Овдеевичи, а у Витебскомъ повѣтѣ Амбросовичи и Савинки со всимъ тымъ, какъ держалъ ихъ Юхно Вороничъ, ино мы тую данину брата нашего потвердили князю Федору Ивановичу Глинскому на вѣчность, и вы бы о томъ вѣдаючи, его въ тые сельца и людей увезали, по старымъ границамъ и рубежахъ, якъ здавна се маютъ и ихъ держалъ Юхно Вороничъ. Писанъ въ Петриковѣ. Лѣта Божего нароженья тысеча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Марта двадцатого дня, индикта дванатцатого. При томъ были—маршалокъ и секретаръ нашъ Витебскій Иванъ Сапѣга—подканцлерій дворный, Иванъ Андреевичъ, Ивашко Богдановичъ Сапѣга. У того листу печать господарская, а подписъ руки подписано тыми словы: Ивашко Сапѣга, приказаньемъ господаря его милости Жигмунта Божью милостью короля польского, великого князя Литовского, Руского, Пруского, Жмойдского и иншихъ.

Я князь Иванъ Юрьевичъ Заславскій,

намѣстникъ Витебскій, а я Тышъ Ивановичъ Быковскій — дворанинъ господарскій, высланники господарскіе, увезали есьмо князя Федора Ивановича Глинского — дворанина господарского въ тые земли, выслугу на королю польскомъ, великомъ князю Литовскомъ, щасное памети Александра, и за потверженьемъ теперешного кроля его милости Жигмонта у въ Овдеевичи, въ повѣтѣ Полоцкомъ надъ Двиною, которые держалъ Юхно Вороничъ, а Санники и Амбросовичи у Витебскомъ повѣтѣ, по Юхнѣ Вороничу, которые земли Овдеевскіе подлугъ супокойного держанья Юхна Воронича положили есьмо рубежъ и гравь зобопольныхъ людей, какъ люди сторонные сознали, которыхъ князь Федоръ Ивановичъ передъ нами ставилъ, людей добрыхъ, сусѣдей своихъ, бояръ и шляхту: Михайла Говоруху, Миколая Ивашкевича, Юшка Семеновича, Аврама Адреевича, а бояръ путныхъ Полоцкихъ Метковичовъ Студеницкихъ, Ивашка, Дорошка, Еска Харковичовъ, а Филька Макаровичовъ, а мужей подданыхъ околвчиыхъ Лукіана, Якова, Гарасима Ананиковъ а Купріяновичовъ, Семена, Ивана, а Сазоновичовъ, Якима и иншихъ людей Овдеевлянъ, Лукіана, Богдана, Альхима, Демида Тулобеевъ, которые передъ нами завели грань земли Овдеевское подлугъ старыи зъ Двины рѣки Медвѣжимъ ручьемъ у верхъ, да въ Мохъ Бѣлый напростъ къ Переворотью въ Курелища, во лѣсъ до ручья Вормольца, въ рѣчку Ольсовку, што въ Земсково идетъ къ Митковичомъ, а тутъ въ Митковичами Овдѣевцамъ кончаетъ грань, гдѣ зъишли се три земли Овдѣевская, Митковская, Тишиловская; одъ ручая Вормольца пошла грань Овдѣевская съ Тешиловичами, на лѣво рѣчкою Ольсовкою у верхъ мхами Ольсами да на Сутоки ручьемъ по мху въ Красный мохъ сосновый покрутый и суходоломъ, да у копанище Сузвальное старыми рубежами, на которомъ копанищу становятся люде сугранные Овдеевцы, Быстрейцы, и Горковцы, и Тешиловцы подъ пущою межи горъ и тамъ концы усыпаны суть, а одтуль въ Быстреяны Овдеевская грань пошла назадъ черезъ гору напростъ рубежами и натесами, да въ Березовый мохъ и въ Побѣдинскій мохъ, да въ Пласкую грязь и въ мохъ великій Быстрейскій, а тотъ мохъ великій Овдеевцомъ зъ Быстреяны цотовый, а Овдеевцомъ и Тешиловцомъ звѣринные ловы и входы луговые пущи въ Цотове; а въ Быстрейского мху въ Митковичами земля Трувское поддала се грань по бокъ Веретеи рубежами въ Павлову мшару, зъ тое мшары поправѣ копище межъ дѣлвною воды живое межи горъ, да въ Могильникъ Овдеевскій и въ Курганъ таней у сосонку и въ камень, да въ Двину рѣку, въ ровъ противъ монастыря церкви Мильковское. То есьмо у въ Овдеевичахъ приказаньемъ господарскимъ границу и рубежъ положили. При чомъ были люди сусѣдные и тые бояре господарскіе: панъ Янъ Глѣбовичъ Корсакъ, панъ Быстрейскій зъ сыномъ своимъ Яцкомъ, панъ Богданъ и иные люди князю Федору Ивановичу Глинскому такъ держать и болѣй не обидить никого. Писанъ въ Овдеевичахъ, подъ лѣто воплощенія Христова тысеча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Октобра десятого дня, индикта двенадцатого. — А потомъ тогожъ року воплощенія Христова на третій день за приказаніемъ господарскимъ ограничили есьмо землю у Витебскомъ повѣтѣ за Мильковичами и въ поменеными бояри сугравичными, мужами Мильковскими и зъ Санниковскими, подлугъ привилею господарского межи Двины и Кривина, зголивши се на одно слово: въ Мильковичъ и Бѣшенковичъ положили есьмо грань Санниковскую зъ Двины рѣки напротивъ Овдеевичъ, нижей Светого ручья, выжей севища старого Мильковского, ровомъ Крутымъ

въ суходолъ, через боръ на лѣвѣ церковь Санниковская, въ Шарипинское болото, гдѣ озерко Мочульное, въ березу Шарыпинского болота, тане и въ Камень Острый и далѣй подлѣ Тихановщизны, которая на правѣ, въ Плоскій камень, отъ Шарпинского озерка въ ольху, по конецъ Мшары, въ Щеловатый камень, рубежными грани нарожное тане въ Велькій камень рубежный Биклошкое, Санниковское, обокъ земли церковное монастирское; въ того камени у Вязникѣ ручей Библошская грань, тымъ ручьемъ у верхъ подъ Могильную гору, тымъ же ручьемъ Вязникомъ въ Прудищо, да у верхъ Пруского мху и зъ того Пруского мху ручьемъ и рубежами въ Сорыцкую грань петы Санниковское, и тамъ есьмо Биклошской грани и Санниковское удѣлали конецъ. А и Тиша Ивановичъ Быковскій въ томъ дубѣ на вси чотыры грани клейма и рубежи положилъ, стороны Санникъ рубежи три и полозъ санный, зъ стороны Бикложи-биклага и рубежи, стороны Старицы, митра Бискупья и клейна Капитульское зъ рубежами стороны Вязищъ— вязье санное и клейма, рубежи гранные подъ клеймами накласти велѣлъ есьми и положилъ; одъ того четверогранного дуба таней къ Передѣлю, до Братища камени, ручьемъ Передѣльнымъ въ Двину рѣку Санниковскую грань положили есмо и князю Федору Ивановичу увязали, потуль ему тое земли смотрѣти и грани, и держати зъ выжъ—мяноваными людьми.—А послѣ съ того дѣла и справы въ-семъ же выжъ писанымъ мѣсецѣ Октобрѣ двадцатого дня, подлугъ приказанья господарского, ограпили есьмо земли князя Федора Ивановича Глинского Амбросовскую у Витебскомъ повѣтѣ, надъ озеромъ Будовестомъ, зъ поменеными людьми вверху описаными, Завойцами и старыми знаки рубежами, у Гомоницы писаными, и людьми заводными, обокъ земли Амбросовское. Съ петы Непоротовское грань начинается отъ озера Будовеста, ручьемъ Тевлою, въ Погорѣльскій мохъ, а зъ Погорѣльского мху во три озерка, одтуль въ ручей Дубенецъ, Волосиное Купелища, а зъ Дубенца и Куплища таней въ мохъ Амбросовскій Чистикомъ, зъ Чистика полѣве въ межу подъ Могильники Амбросовскіе земли на гору рубежами натесами въ Копнище на дорозѣ Великой сугранное, а съ Копнища рубежами суходоломъ въ ручей Дятловъ лугомъ, да въ Студеницу рѣчку, тою рѣчкою Водеточою, ольсами и болотами да въ Дворскій мохъ сугранный Амбросовичомъ, Тешиловичомъ и Митковичомъ, зъ того мху въ Митковичами грань Водеточою лугомъ, да въ Крушиновый мохъ къ ручью рубежному до земли Улазовское, отъ ручья рубежного мхомъ Крушиновымъ зъ Уласовичами подала се граница Амбросовщаномъ въ лѣво, да въ Ясень, на устью у мху стоячій зъ рубежами, зъ Ясеня и мху Крушиновского Водотечою, мхами, мшаринами, болотами, ольсами таней въ рѣчку Ольсоватку, што течетъ зъ великого Чистика Амбросовского рубежами и Суходоломъ въ Дубовецъ, да въ мошокъ Бѣлый Высокій до долгой ямы, съ того мху рубежами въ Скрипелеватку до земли границы Городенское и тамъ се скончила зъ Улазовичами Амбросовляномъ граница по старымъ рубежомъ. А съ Скрипелеватки пошла грань подлугъ стары въ ручей Брезгунъ, таней тымъ же ручьемъ въ озеро Сосно старая граница, а зъ озера по мху да черезъ дорогу подлѣ Кургановъ Амбросовскихъ у рѣчку Будовестицу. А зъ Будовестовъ отъ земли Городенское рѣчкою Будовестицою грань Амбросовская идетъ у озеро Будовесто въ Старое езище, а въ томъ озерѣ Будовести Амбросовляномъ только скрыгою, да моченья пеньки вольно, по старому обычаю, водле ихъ права. То есьмо за приказаньемъ господаревымъ въ земли Амбросовское положили грань при всихъ

верху менованыхъ людей посторонныхъ и заводныхъ. А такъ того усего князю Федору Ивановичу Глинскому смотрѣти, уживати, подлугъ данины господарское и яко се здавна тые сельца въ тыхъ границахъ мѣли. На што для лѣпшое вѣры въ пришлые вѣки, мы высланники господарскіе, я Иванъ Юрьевичъ Зеславскій—намѣстникъ Витебскій, а я Тиша Ивановичъ Быковскій—дворянинъ господарскій, увезавши въ тые сельца и люди пустовскіе князя Федора Ивановича Глинского и ограничивши, дали есьмо ему сесь нашъ увязчій и граничный листъ подъ нашими печатьми. Писанъ у Амбросовичахъ, подле Христова рождества тысеча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Октобра двятцать четвортого дня, индикта двянадцатого. У того листу увязчого высланниковъ господарскихъ печатей приложонныхъ двѣ.—Ажъ я князь Михайло Ивановичъ Глинскій, дворанинъ господарскій, подѣлилъ есьми братаничовъ моихъ—князя Федоровыхъ сыновъ, а князя Ивана, а князя Дмитрея, а князя Богдана Федоровичовъ Глинскихъ, отчивую ихъ, а выслужного отца ихъ князя Федора Ивановича Глинского на господарѣ его милости щасное памяти королѣ Александру, великомъ князю Литовскомъ, имѣньми въ Полоцкомъ повѣтѣ и у Витебскимъ. А перодъ въ жеребеевымъ метаньи достало се князю Дмитрею у Витебскомъ повѣтѣ Санники зо всими прыналежностями и людьми осѣлыми, ничого на другую часть невымовляя, во всихъ границахъ подлугъ высланниковъ господарскихъ; а напротивъ въ жеребеевымъ метанью достало князю Богдану въ Полоцкомъ повѣтѣ Духоровичи и Войнино зо всимъ пансе, зъ людьми осѣлыми и пустошами, ничого невоставуючи на другую часть, только въ части Санниковское у въ озерахъ Духоровскихъ вольное князю Дмитрію ловенье рыбъ и боброгонъ зъ княземъ Богданомъ въ Духоровцѣ и индей пополамъ и всякое надобье въ лѣсѣ Духоровскимъ, неводовое и рыбачное князю Дмитрею вольно подлугъ звыклости, а напротивъ тыхъ частей братаничу моему князю Ивану подлугъ першого листовного дѣлу у Саймуловичахъ достало се двѣ части и вжо въ тые двѣ части Духоровскую и Санниковскую не надобе князю Ивану вступовати се. А подѣлилъ есьми въ Полоцкомъ повѣтѣ подлугъ ихъ любви братанковъ моихъ князя Ивана, а князя Дмитрея, а князя Богдана у въ Овдеевичахъ на три части, иножъ въ тыхъ же Овдеевичахъ въ жеребьеву метанью достала се часть князю Ивану внизъ рѣки Двины; одъ Милковское грани положили есьмо рубежъ зъ Двины рѣки, нижей езица, напротивъ Санниковское и Милковское грани, противъ рову въ Великій Дубъ, што надъ болотомъ стоить; зъ дуба тяней въ Клепую березу, а подъ гору въ Розбитый каменъ, а зъ каменя у Заспица Ватажникового, зъ Ватажниковое заспы тяней въ Мошокъ и у въ Сосну, а зъ Сосны черезъ гору у Крывуши на долину, а зъ Крывуши рубежами у Великій Мохъ Быстрейскій. А напротивъ тое части князю Дмитрею въ жеребеевомъ метанью достало се все селище Остовское за ручьемъ Светицою, у верхъ Двины, а зъ Светицы у верхъ идучи да въ Прокоповъ прудъ, а съ Прокопового пруда по Мху въ озеро Советое (sic). А князю Богдану достало се у въ Овдеевичахъ третяя часть въ жеребеевымъ метанью въ середивѣ братенникомъ нижей ручья Светого, гдѣ гумно отца ихъ было, а лугъ имъ за озеромъ Светымъ подлугъ грани высланниковъ господарскихъ, по Старый рубежъ Животочное грани Степиловляны по Горковскую, да по Быстрейскую грань, да въ ручей Вормолецъ и въ мохъ Бѣлый и по мхи всѣ Великіе въ Быстреяны, имъ всимъ тремъ княземъ Потовые, а прудъ отцу ихъ на Светицы сумежной, имъ всимъ

его правити и засцу коли надобе сыпати, а у озерѣ Светомъ всимъ за одно, а князю Ивану и князю Дмитрею въ частей своихъ Овдеевскихъ и Духоровскихъ озерахъ вольно ловить и боброгоны въ Цотовѣ, въ Духоровичахъ и въ лѣсѣ надобье неводовое и рыбацкое вольное. А князю Ивану люди у въ Овдеевичахъ достали се: Степашко а Микула Лукьяновичи, Антипъ, Осташко Гермолины, а Ивашко Болдура, а Телешко Ивахимъ въ братомъ Семенкомъ и въ дѣтьми ихъ и иные люди захожіе въ его части; а князю Дмитрею достало се людей у въ Овдеевичахъ Богдановыхъ сыновъ два: Сергѣйко и Остапко, а Демидовыхъ Толубея сынъ Есько и Федько, а прихожій чоловѣкъ Веремейко. Тыхъ людей кождый на свою часть понести маютъ уборзде супокойне мѣшкать, а хоромы отца ихъ при князю Дмитрею, а гумно при князю Богданѣ, а князю Ивану маютъ за хоромы, за увесь дворъ дати обадва копъ двадцать Литовскихъ, а грани имъ смотрѣти всимъ у любви одъ обополныхъ людей и странныхъ сусѣдей. А подѣлилз есьмо отчизну ихъ у Витебскомъ повѣтѣ надъ озеромъ Будовестомъ Амбросовичи: ино въ жеребеевомъ метанью князю Ивану достало се у Амбросовичахъ все Запрудье, гдѣ Мелешко и Захарко Дзятлы живуть, по земли и границу Стешиловляны, по Копище на дорозѣ, по Дворскій мохъ и Крушиновый мохъ, до Улазовское границы и по Расачіе мхи, ольсами въ мохъ Чистикъ подъ Прудище, то князю Ивану все Запрудье въ жеребьевымъ метанью тые двѣ службы Никипоровщизна и Аваркина, а надъ озеромъ Будовестомъ достало се ему человѣкъ одинъ Миклашъ въ дѣтьми и зо всею землею, а муровъ имъ поподамъ. А князю Дмитрею достало се въ жеребьевомъ метанью дворище отца ихъ Подсадье и вся селидьба въ садомъ и землями до границы Городенское; а князю Богдану тутъ же надъ озеромъ надъ Ровомъ ку Непоротовской грани все Прилучье и Примочье и коло озерокъ по Дуновецъ ручей, по прудище я мохъ Чистикъ, да по мошокъ и по ровъ Великій, къ Будовесту озеру. А князю Дмитрею люди въ Омбросовичахъ достали се, што подъ дворемъ живутъ: Савка и Микита Гермаловичи, а Шенки два: Лукашъ, Ивашко, а Степанъ и Салижичи Ивашко а Андрей Семеновичи, Никипоръ а Сава Мошникъ и иные захожіе люди, Степанъ; а князю Богдану на его дѣляцу выняло се у Амбросовичахъ люди Федора Стопца дѣти и внуки Алексѣйко и Миколай Гермоловичи и иные одъ земли и грани Непоротовское, Микита и Андрей Селивоновы, прибылые жильцы, а иные люди. Межя ими держати супокойне въ любви братней, а прудъ имъ всимъ въ Цотове и всимъ его править, а засцу сыпати, а придетъ ли на нихъ какое дѣло и тяжба, всимъ за одно й служба господарская всимъ по томужъ, а служити имъ всимъ въ любви, а о Смоленскіе имѣнья имъ всимъ печаловать у господаря его милости. И держати имъ тотъ листъ у вѣки и хто его покривитъ и порушитъ въ чомъ кольвекъ и тотъ дастъ господарю королю и великому князю Литовскому сто рублей, а сторонѣ укривжоной другую сто рублей. А пришлобъ имъ которому объ тое нездержанье сего дѣла тегати се, тогды князи Глинскіе другіе маютъ ихъ о тое судить, и винного казнить, а послѣ того пришлобы въ дальшій судъ, то уже господару его милости судити и сего дѣлу нездержаючого подлугъ тое заруки карати, а предъ же и послѣ того люди сего дѣлу имъ у вѣки ненарушне вцѣле держати имъ самимъ и дѣтемъ ихъ и щадкомъ всимъ, аниколи большъ одинъ другого нечепати, не обидити. А што князь Иванъ побилъ князя Богдана, а служебника князя Дмитрея—Степана Явковича, и о тое позывали князя Ивана пе-

редъ пана воеводу, тое вжо имъ поквнути будетъ, и тое я межи ими усмирилъ и князь Иванъ за тое ихъ переслалъ и того служебника навезалъ, а послѣ того недратисе. А церкви своее имъ у Санникахъ и священника, о чомъ ему жити, неоскудѣти подлугъ слова и тестаменту отца ихъ, а вѣры и присеги слова своего на вси потомные вѣки не одступити. Аминь. Я тогды Михайло Ивановичъ Глинскій, маючи при собѣ пана Юрья Ивановича Ворону, а пана Яцка Богдановича Быстрейского, а князя Михайла Семеновича Глинского, до сего роздѣлу межи братаничовъ моихъ ужитыхъ, въ ними подѣливши по ихъ власной любви, сесь мой дѣльчій листъ межи ихъ далъ, подъ моею печатью, а при томъ они свои печати приложили; што они учинили и печати свои приложити рачили къ сему листу дѣльчому. Писанъ у Амбросовичахъ, подъ лѣто воплощенія Христова тысеча пятьсотъ тритцать четвертого, индикта осьмого, януарія двадцатого дня. У того листу печатей приложоныхъ семь, а подписъ руки подписано тыми словы. Писалъ дьякъ Городенскій Борисъ Ольферовичъ. —Самъ Александръ, Божьею милостью великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому пану Юрью Глѣбовичу. Што перво писалъ ты до насъ за княземъ Иваномъ Семеновичемъ Глинскимъ, штожъ отчизна его вся къ Москвѣ отошла и не маетъ се на чомъ поживити самъ въ дѣтьми своими, и пишешь къ намъ, абысьмо дали ему сельцо у Смоленскомъ повѣтѣ, у Деменской волости, на име Снопотецъ, ино мы его сельцомъ пожаловали, нехай онъ тое сельцо Снопотецъ держитъ со всимъ по тому, какъ держалъ Григорей Мишковичъ; а дали есьмо ему тое сельцо до нашого лѣпшого осмотрѣнья дотуля, поки его отчизну очистимъ, а увезати казали есьмо его въ тое сельцо дворанину нашому Василью Сапѣзѣ. Писанъ въ Городнѣ, Февраля шестнастого дня. У того листу печать господарская одна. Одъ Юрья Глѣбовича—намѣсника Смоленского приказчику Снопоцкому и всимъ мужомъ. Таковъ тыми разы господаръ его милость князь великій Александръ далъ волотку Снопотскую князю Ивану Семеновичу Глинскому со всимъ по тому, какъ держалъ Грегорій Мишковичъ и вы бы его были послушни во всемъ, и казалъ господарь его милость увезати въ тую волотку Василю Сапѣжичу. Писанъ въ Смоленску, Марца пятого дня. У того листу пана Глѣбовича печать одна.

Александръ Божьею милостью, великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому, пану Станиславу Петровичу. Билъ намъ чоломъ князь Иванъ Глинскій, просилъ у насъ сельца у Смоленскомъ повѣтѣ у Молоховской волости, на име Шилковичъ, и мы ему тое сельцо Шилковича зъ людьми дали (есьмо), и ты бы ему въ то увезанье далъ. Писанъ у Вильни, Марца четвертого дня, индикта четвертого.

Одъ Станислава Петровича—маршалка господаря нашего великого князя Александра, намѣстника Смоленского, ко всимъ мужомъ Шилковцомъ. Здѣсе передъ нами князь Иванъ Глинскій покладалъ листъ господарскій, што ему господарь его милость далъ васъ въ жалованье и вы бы его во всемъ были послушни. Писанъ у Смоленску, Мая одинатцотого дня, индикта четвертого.

Александръ Божьею милостью великій князь Литовскій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому, пану Петровичу Станиславу. Што перво сего дали есьмо князю Ивану Семеновичу Глинскому сельцо на Молохвѣ, на име Шилковичъ, и тые Шилковичи почали были намъ се на него жаловати и потомъ дей запѣвали се ему служити зъ того сельца; ино будетъ ли, такъ какъ намъ повѣдано, и они

всхаё князю Ивану служать подлугъ першое нашое данины и ты бы се въ нихъ неуступовалъ. Писанъ у Меречу, Августа шостого дня. У того листу господарского печать одна, а подписъ тыми словы: князь Михайло Глинскій маршалокъ дворный.

Александръ Божьею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику нашому Рошскому и Оболецкому, князю Федору Ивановичу Зеславскому. Билъ намъ чоломъ дворанинъ нашъ князь Михайло Ивановичъ Глинскій и просилъ насъ въ Рошскомъ повѣтѣ двохъ селецъ, на имѣ Занкова а Порщихина, а тотъ дей Занко а Порщиха побѣгли къ Москвѣ за своимъ господаремъ, за княземъ Семетычомъ и тые сельца покинули, и коли они побѣгли къ Москвѣ, а тые сельца свои покинувши, и мы ему тые сельца дали зо всими людьми и зо всими ихъ уходы и приходы, зо всимъ зъ тымъ, што здавна къ тымъ сельцамъ прислухало и какъ тотъ Зенько и Порщиха сами держали; а увезать его въ тые сельца послали есьмо дворанина нашого Сестренца. Писанъ у Вильни, Новембра шеснадцатого, индикта шостого. У того листу печать господарская.

Александеръ, Божьею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, княже Пруское, Жмойдское и иныхъ. Намѣстнику Рошскому и Оболецкому, князю Федору Ивановичу Заславскому, а не будетъ его самого, ино его намѣстникомъ Рошскому и Ѳолецкому. Што есьмо подавали сельца бояромъ Смоленскимъ Ивашку Свирыдонову, а князю Михайлу Ивановичу Глинскому, а Матвею Сестренцу, а боярину Витебскому Ильи Моститичу въ Рошскомъ повѣтѣ, ино што будешь ты самъ, або намѣстникъ твой, а любо иные, хто побрали зъ тыхъ селецъ домовыхъ статковъ и житъ и иныхъ речей, тобы еси все засе имъ пооддавалъ и намѣстникомъ своимъ и тежъ инымъ людемъ, которые будутъ отобрали безъ нашое воли, велѣлъ засе то оддавати конечне, а инакъ абы еси неучинилъ, абы намъ о томъ не жаловали. Писанъ у Вильни, Новембра осьмнадцатого дня. У того листу печать господарская.

Александеръ, Божьею милостью великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому пану Станиславу Петровичу. Билъ намъ чоломъ князь Иванъ Глинскій и просилъ насъ дворца въ мѣстѣ Смоленскомъ, за Днѣпромъ, близко церкви светого Ильи, князя Семена Володимеровича Бѣльского и мы ему тотъ дворецъ за Днѣпромъ князя Семеновъ дали. Писанъ у Городку, Септембра первого дня, индикта четвертого. У того листу печать господарская, а подписъ не знать.

Я Станиславъ Петровичъ, маршалокъ господаря нашого великого князя, намѣстникъ Смоленски. Здѣсе передъ нами покладалъ листъ господарскій великого князя князь Иванъ Глинскій и што его господаръ его милость пожаловалъ дворецъ въ мѣстѣ Смоленскомъ, за Днѣпромъ, близко светого Ильи князя Семеновского Володимеровича Бѣльского, и мы подлугъ листу господарского въ той дворецъ дали есьмо ему увезанье. Писанъ у Смоленску, Новембра пятого дня.

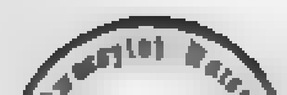
Я Юрей Андревичъ, намѣстникъ Смоленскій. Говорилъ намъ князь Иванъ Семеновичъ Глинскій и просилъ насъ мѣста пустовского, на име Волкова, за Днѣпромъ близко его двора въ мѣстѣ Смоленскимъ, и мы ему тое мѣсто дали, маетъ онъ тое мѣсто держати совсимъ тымъ, што здавна къ тому слушало. Писанъ у Смоленску, Октобра двадцать пятого дня и печать у того листу одна.

Я смиренный Мисаилъ—епископъ Смоленскій далъ есьми сесь мой листъ сыну нашому князю Ивану Семеновичу Глинскому, благо-

словилъ есьми его церковь Божую поставити нанове у его имѣнью у Вязичнѣ. А на то есьми ему сесь нашъ листъ далъ; штожъ тому его попу, который коли будетъ служить у тое светое церкви, ненадобе никоторыхъ нашихъ доходовъ давать на митрополитовъ прiѣздъ, ани королевъ, ани пакъ нашого объѣзда, развѣ ему давати зъ году на годъ куницу шерстью на изборъ, а большъ того ему ничого не знати, занеже на томъ тая светая церковь соеружена есть. А потомъ который братъ нашъ будетъ епископомъ у Смоленску, а усхочетъ ли тые рушити, а тая церковь Божья оскудѣетъ, то на него души узыщется. А такожъ и десятнику нашому къ тому попу не уѣзджати и пошлинъ своихъ не брати, ани судити его нашимъ десятникомъ, ани намѣстникомъ нашимъ его не судити. Придетъ на него которое дѣло, ино самому того священника судить и правити у духовныхъ дѣлахъ, послушенство ему къ намъ мѣти. Данъ у Торецѣхъ, Февраля деветнатцатого дня, индикта четырнадцатого. У того листу епископа Смоленского печать одна.

Я Iосифъ, епископъ Смоленскiй. Просилъ насъ у нашого смиренiя князь Иванъ Семеновичъ Глинскiй, што братъ нашъ небощикъ владыко Мисаилъ дозволилъ ему церковь поставити на нове у его имѣнью у Вязичнѣ, абыхмо благословили тую церковь поставить и пошлины нашей отпустили тому попу, который будетъ въ той церкви служить; и мы на его прозьбу учинили, благословили есьмо тую церковь посветити и пошлинъ нашихъ отпустили есьмо ему, митрополичiй и нашъ объѣздъ и десятникомъ нашимъ къ ему не въѣзджати, несудити его. Которое дѣло до него пригодитисе, ино намъ самимъ его судити, а князь Иванъ маетъ въ той церкви приписати сельцо свое Шепеловское, о чомъ тому священнику жить. И на то дали есьмо сесь нашъ листъ въ нашою печатью. Писанъ у Смоленску, Iюля семнадцатого дня, индикта тринадцатого.

Тогды князь Богданъ Глинскiй, положивши передъ нами тые всѣ листы, которые, повѣдилъ, послѣ взятья замку Полоцкого черезъ непрiятеля князя Московского остали при немъ, а инные въ замку Полоцкомъ неприятель побралъ, а про старость тыхъ листовъ, не одному ему належныхъ, и просилъ, або до книгъ земскихъ Витебскихъ были вписаны, въ которыхъ онъ собѣ взялъ выписъ подъ нашими печатьми судейскими и въ подписаньемъ рукъ нашихъ письмомъ рускимъ. Писанъ въ Витебску. U tego extraktu pones loci sigillorum podpisy rąk copiatim w te słowa: Иванъ Богушевичъ Ромейко—судья земскiй Витебскiй, рука власная; Василей Грегоровичъ Гурко—подсудокъ земскiй Витебскiй, рука власная; Василей Богдановичъ—писаръ земскiй Витебскiй. Ktora to copia extraktu, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1528 г. Мая 1-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 1001.

6. Списокъ дворянъ земли Волынской, съ показаніемъ сколько каждый изъ нихъ обязанъ былъ ставить во время войны вооруженныхъ конныхъ ратниковъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorym obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Marcin Supiński—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y w sposób przenosu przy extrakcie popisu ziemi Wołyńskiey, z metryk wielkiego xięstwa Litewskiego wydanym, alias przy samym oryginale ad acta podał extrakt ziemski woiewodztwa Połockiego z extraktu popisu ziemi Wołynskiey, wiele kto z obywatelów wielkiego xięstwa Litewskiego na obronę rzeczy-pospolitey ku służbie ziemskiey koni stawić miał, za nayiaśnieyszego świętey pamięci króla imci Zygmunta pierwszego uczynionego, ex post za nayiaśnieyszego króla imci Władysława czwartego z metryk wielkiego xięstwa Litewskiego wydanego, w ziemstwie Połockim aktykowanego, ac ex iisdem actis wydany, in rem et partem różnych iaśnie wielmożnych ichmościów, a praecipue ichmościów panow Onoszkow ad praesens służący y należący, który, podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony extrakt że wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; iakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać roskazaliśmy, którego tenor sequitur estque talis: *Wypis* z xiąg ziemskich spraw wieczystych woiewodztwa Połockiego, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego ósmego, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia. Na rokach sądowych po Swiętey Tróycy, porządkiem prawa pospolitego w roku wyż na dacie pisanym przypadłych y officiose w Połocku agituiących się, przed nami Troianem Hłaską—sędzią, Jozafatem Antonim Sielawą—podsędkiem, Bazylim Rypińskim—pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskiemi woiewodztwa Połockiego, comparens personaliter patron imć pan Franciszek Czaplic, regestr popisu nayiaśnieyszego króla imci Władysława czwartego, służący ichmościom panom Onoszkom y Jacynom, ad acta podał, a podawszy prosił nas urzędu, ażeby pomieniony regestr ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do akt xiąg ziemskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, cujus tenor sequitur talis.

Владиславъ четвертый... Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ: прошени есьмо были о выданье зъ книгъ канцеляріи нашое большое великого князства Литовского екстрактомъ попису земли Волынское, который въ ухвалѣ на соймѣ Виленскомъ року тысеча пятьсотъ двадцать осьмомъ, мѣсеца Маа первого дня, стороны обороны земское, колько хто зъ обывателей великого князства Литовского ку службѣ земской коней ставити маетъ, за светое памети короля его милости Жикгимонта перщого учиненой, слово въ слово такъ есть описаный.

Пописъ земли Волынское. Князь Федоръ Михайловичъ Чорторыскій — староста Луцкій, маетъ ставити тридцать три кони; княгиня Заславская и зъ сынми—двадцать деветь коней; староста Володимерскій князь Андрей Александровичъ Санкгушковичъ маетъ ставити сорокъ два кони; подскарбій земскій панъ Богушъ Боговитиновичъ — чотырнадцать коней; панъ Боговитинъ—семь коней; Иванъ Боговитиновичъ — петнадцать коней; князь Василій а князь Богданъ Романовичи Любецкіи—семь коней; князь Богданъ Любецкій особно маетъ ставити зъ имѣнья, которое маетъ по жонѣ, три кони; князь Василій Ковельскій—тридцать восемь коней; князь Вандрей Коширскій—сорокъ шесть коней; князь Федоръ Вишневскій, державца Пропойскій, дванадцать коней; князь Иванъ Вишневскій—державца Ейшишскій — чотырнадцать коней; князь Александро Вишневскій—дванадцать коней; князь Федоръ Вишневскій—пять коней; князь Корецкій—пять коней; князь Василій Федоровичъ Четвертеньскій - дванадцать коней; княгиня Корѣцкая—дванадцать коней; князь Иванъ Масальскій Корецкій—осмь коней; князь Богданъ Любецкій—пять коней; князь Василей Кропотка—два кони; князь Иванъ Григорьевичъ—конь; князь Григорей Галичинскій — конь; князь Иванъ Григоревичъ—два кони; князь Солтанъ Сокольскій—три кони; князь Юрей Сокольскій — два кони; княгиня Александровая Буремская—два кони; панъ Яхно Козинскій—чотыри кони; панъ Олехно а Тыхно Козинскіи—два кони; панъ Олехно Козинскій—три кони; панъ Михайло Свюнюскій—чотыри кони; панъ Петръ Кирдеевичъ—три кони; пани Кирдеевая—конь; панъ Василей Чаплічъ—десеть коней; князь Андрей Четвертенскій—чотыри кони; князь Андрей Сокольскій—чотыри кони; князь Василей Велецкій—конь; князь Буремскій — два кони; панъ Богданъ Готскій—три кони; панъ Федоръ Мышка—три кони; панъ Олехно Ласка—конь; панъ Ощовскій — пять коней; панъ Васько Беликовичъ—два кони; панъ Федоръ Сербиновичъ—чотыри кони; панъ Василей Семашковичъ—десеть коней; панъ Федоръ Еловичъ—два кони; панъ Михайло Гулевичъ—три кони; панъ Иванъ Дчуса—чотыри кони; панъ Федоръ Зайкурскій—чотыри кони; панъ Гаврило Холуневскій—два кони; панъ Василей Готскій—семь коней; панъ Иванъ Хоняковичъ — два кони; панъ Петръ а Даділнъ Чапличи—пять коней; панъ Иванъ Дасковичъ—три кони; панъ Михайло Десковичъ—три кони; панъ Михайло Пряжовскій и зъ шурииомъ—конь; панъ Богданъ—конь; пани Васьковая Промчейковая—два кони; Васько Поскій зъ Горайномъ—конь; панъ Еско Есиницкій—конь; Петръ Кугровка—конь; Михайло Затурецкій—конь; панъ Сенько Потинкъ—конь; панъ Федоръ Офремовичъ—два кони; Пашко Лусвишскій—конь; Ивашко Жабоврицкій—конь; Лосько Лосятынскій—конь; Богданъ Бѣлокриницкій—конь; Михно Лосятынскій—конь; Федоръ Андружскій—конь; Санко Андружскій—конь; Ивашко Крупецкій—конь; Грицко Береженскій, Грицко Збранникъ—конь; Гальшка Железковая—конь; Сенько Порванецкій—конь; Зангура—конь; Яцко Бѣлостоцкій—два кони; пани Ельцовая—конь; Котъ—конь; Михно Смыковскій—конь; Федоръ Селецкій—конь; Красовскій—конь; панъ Ванько а Семенъ, а Романъ Бѣлостоцкій—два кони; панъ Кощина—конь; пани Горзенская—конь; Жукъ—конь; Андрей Зубовичъ—конь; Рогоженскій—два кони; Олизаровскій — конь; Пацко Квинскій — конь; Иванъ а Костя Волковьевичи—конь; Петръ Олехновичъ—конь; Семенъ а Романъ Цатычи—шесть коней; Евмахъ, Сенько, Левко Мин-

ковичи—конь; Хрс. Полукнязевичъ — конь; Гневошъ Полукнязевичъ—конь; Сенько Владыка—конь; панъ Андрей Зарецкій—конь; Богданъ Ледоготскій—конь; Андрей Юхновичъ Еловича съ отцемъ своимъ—два кони; панъ Гришко Промчейко—конь; Яцко Андрускій—конь; Денисъ Каледаховскій—конь; Васько Сійловскій—конь; Григорей Пугачевичъ—конь; Михайло Берестейскій — конь; панъ Андрей Холоневскій—конь; Сенько Оворскій—конь; Гаврило Броховичъ—конь; Ворона—конь; Олександро Пиропейскій—два кони; Немѣра Порванецкій — конь; Михно Зубовичъ—конь; панъ Иванъ Козинскій—два кони; панъ Хмарій Миловскій—конь; Андрей а Федоръ Внагорскій—чотыри кони; Сенько Воютинскій—конь; Матіашъ Сыропятовичъ—два кони; Матіасъ Зенковичъ—три кони; Олехно Гринковичъ—конь; панъ Василей Липевскій—три кони; Стецко Здовскій—два кони; Михайло Броховичъ—конь; панъ Лешницкій—три кони; Микита Чарковскій—конь; Федоръ—конь; Семенъ Петрикеевичъ—конь; Василей Петрикеевичъ—два кони; Ивашко Гуторъ—конь; Иванъ Верховскій—конь; Яцко Смоленскій въ братомъ—три кони; Яковая Боруховская—конь; Яцко Друшкисъ—конь; Богушъ Павловичъ—два кони; Богушъ Несвецкій—конь; Костка Есинецкій—конь; пани Тоиковая Посяговецкая—три кони; Ивашко Гульяницкій — конь; Стецко Гульяницкій—конь; Андрей Коровай—конь; Грыцко Юшковичъ—конь; Федоръ Промчейковичъ—конь; панъ Василей Ярдецкій—два кони; панъ Русинъ—два кони; Дашко Еловичъ—два кони; Кмита Смиковскій—конь; Богданъ Костюшковичъ—конь; Ванько Коптевичъ—конь; Гнѣвошъ Яловицкій—пять кони; панъ Путошинскій—конь; Ярмошъ Тульяницкій—конь; бояринъ Гульяницкій, Яцко—самъ, Иванъ Волковый—самъ, Ломанъ Сыропятовичъ—конь; Лецко Баевскій—два кони; Василей Балковскій—два кони; Грицко а Иванъ Привередовскіе—конь; Ивашко Бобровичъ—конь; панъ Семенъ Ковинскій—пять коней; Иванъ Клегининскій—конь; панъ Михайло Бубновскій—два кони; панъ Михайло Кирдеевичъ—три кони; Грицко Баевскій—два кони; Гурко Омельскій—два кони; Барсановая Жоравницкая—три кони; Прокопъ—два кони; Занко Чарковскій—конь; Пашко Оздовскій—конь; Ивашко Красноселецкій — конь; пани Войсецкая — конь; панъ Олехно Войницкій—конь; панъ Воржищовскій — конь; Явушъ Князскій — конь; Яцко Гиравчицъ—самъ, Семенъ а Романъ Радошинскій—конь; панъ Семенъ Бабинскій—семь коней; Дрозденскій—пять коней; Кошуяскій—конь; Богдановы дѣти Друсины—чотыри кони; Михно Якубовичъ—два кони; Енинвая Марья—конь; Петръ Турчиновичъ—конь; Креньскій Владыка—конь; Лазарь Ясеницкій—конь; Грицко Томачевичъ—конь; пани Сеньковая Креевская—два кони; Богданъ Култуничъ—конь; Левъ Хвалеткевичъ—два кони; Василей Пугачевичъ—два кони; Степанъ Воропаевичъ—конь; Дахно Васильевичъ—три кони; Лопотко—конь; Миша — конь; князь Дольскій—два кони; Павловая Корытенская—конь; Болбасъ Скперута—конь; Береженскій—конь; Занько Дедеркаль—конь; Сидоръ Дедеркаль—конь; Пашко Дедеркаль—конь; Устінъ Серницкій—конь; Вохлоповскій—три кони; Янъ Котовскій—войтъ Луцкій—конь; Семенъ Бабинскій—два кони; Радошинскій—конь; Яцко Патрыкевичъ—конь; Грицко Сенютичъ—чотыри кони; князи Вороницкіе—конь; Гнѣвошовы дѣти Ораньского—конь; панъ Михайло Сятковичъ—чотыри кони; Федоръ Гнѣвошевичъ—пять коней; Иваницкая Сенковая—конь; Андріясъ Янчинскій—конь; Олехно, Стась а Мацко Дегтевы—сами, Богушъ а Иванко Шельбонскій—конь; князь Иванъ

Роговицкій—два кони; Иванъ Яковицкій—конь; князь Василей Роговицкій—конь; Копытовскій—конь; Щасный Семашковичъ—конь; князь Федоръ Роговицкій—конь; Чуватовъ—конь; Федоръ Оношковичъ—два кони; Сумарокъ—конь; Радовицкій—конь; Якимъ—шесть коней; Грыцко Лачинскій—два кони; Ивашко Яковицкій—конь; Иваницкая Богушовая—конь; Мацко Ораньскій—самъ ку службѣ; Стадницкій—самъ отъ себе и отъ свѣстн своее—конь; Ивашко Клюска—конь; панъ Сенько Ляховскій—два кони; Мартинъ Пузовскій конь: Петръ а Богданъ Костюшковичи—конь; панъ Загоровскій—пять коней; Якимъ Вохвовичъ—конь; Святоша—конь; Свипоровъ—конь; Василей Янковичъ Здрински—чотыри кони; Калюшовая—конь; Андрей Ораньскій—конь; Орисцкій—конь; Сирота Бобицкій—конь; Богданъ Бобицкій—конь; Васько Пузовскій—конь; Воходовскій—конь; Олехно Княгининскій—конь; князь Андрей Михайловичъ Козѣка—пять коней; Ставецкій—конь; Томко Станкевичъ—три кони; Яцко Лѣтынскій—конь; Томко Лисовскій—конь; Петровая Радовицкая—конь; Клевецкая—конь; княгиня Ивановая Курцовая—осемь коней; Ивашко Буховичъ—конь; панъ Якубъ Монтовтовичъ—чотыри кони; панъ Боговитинъ—семь коней; Богданъ Семашковичъ—три кони; князь Федоръ Четвертеньскій—шесть коней; князь Иванъ Козѣка—пять коней; панъ Сенько Котовичъ—два кони; панъ Михайло Котовичъ—два кони; панъ Левъ Котовичъ—два кони; панъ Михайло Семашковичъ—деветь коней; панъ Федоръ Гулевичъ—чотыри кони; Петръ Калусовскій—два кони; Тихно Кисель—два кони; панъ Богданъ Хребтовичъ—три кони; Кмитовая Друсиная—два кони; Мартинъ Пузовскій—конь; князь Андрей Семеновичъ Збаражскій—чотырнадцать коней; Яцко Жабокрицкій—конь.

А такъ мы король на прозьбу стороны потребуючое ласкаве призволивши, тотъ пописъ, вышей достаточне выраженый, въ сесь нашъ листъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать пятомъ, мѣсеца Декабра девятого дня вписавши, а на большую повагу печать нашу великого князтва Литовского притиснуть розказали есмо. Писанъ у Варшавѣ. U tego regestru popisowego przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wyciśnioney, podpisy rąk temi słowy: За справою освѣцоного Альбрихта Станислава Радивила—княжати на Олыцѣ и Несвижу, канцлера великого князтва Литовского, Пинского, Кгневского, Ковельского, Тухольского старосты, Франциашекъ Долматъ Исайковскій—секретарь его королевской милости mp. А коррекга: скорикговалъ Кимбаръ. Który to takowy regestr popisu, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, iest do akt xiąg ziemskich spraw wieczystych przyięty y wpisany. Z których y ten wypis pod pieczęciami urzędowemi ziemskiemi y z podpisem ręki pisarskiey imć panu Kazimierzowi Onoszkowiczowi Jacynie iest wydan. Pisan ut supra. U tego extraktu ziemskiego Połockiego przy dwóch pieczęciach ziemskich woiewodztwa Połockiego, na białey massie wyciśnionych, podpis ręki wielmożnego imć pana pisarza, po niżey korrekta, a na ostatnicy stronicy konkordancya tymi wyraża się słowy: Bazyli Rypiński—ziemski woiewodztwa Połockiego pisarz. Correxit Załęski; concordat cum actis. Który takowy extrakt ziemski Połocki extraktu popisu ziemi Wołyńskiey z metryk wielkiego xięstwa Litewskiego wydanego, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

15..г.,*) Іюня 30 дня, инд. 2.

Изъ книги № 149, за 1769 г., л. 330.

7. Подтвердительная грамота короля Сигисмунда I-го Яцынѣ Оношковичу на купленную имъ землю Городище и сѣножати въ Криницахъ, въ Клецкомъ повѣтѣ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiątym obranymi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego w. x. Lit. patron w. i. p. Ludwik Narwoysz—podczaszy Starodubowski, opowiadał, prezentował y ad acta podał extrakt autentyczny przywileiu confirmationis od nayjaśnieyszego króla imci Zygmunta pierwszego quondam i. p. Jacynie Onoszkowiczowi na ziemię, Horodyszcze nazwaną, u brata swego imć pana Iwana Onoszkowicza kupioną, w powiecie Kleckim leżącą, danego, expost za nayjaśnieyszego króla imci Władysława czwartego, w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym, Marca dwunastego dnia z metryk tegoż króla imci Zygmunta pierwszego extraktem wydanego et eodem anno, Julii trzydziestego dnia tenże extrakt przywileju confirmationis w trybunale głównym w. x. Lit. aktykowany, ad praesens in rem et partem tak imienia ichmość panów Onoszków, seu Onoszkowiczów, jako też imienia ichmość panów Jacynów Onoszkowiczów, czyli Onoszkiewiczów, jako sukcessorów pomienionych ichmość panów Iwana y Jacyny brаci inter se rodzonych Onoszkowiczow y jako iednego nierozdzielnego imienia, domu, linii, familii y herbu z sobą będących służący y należący; który podając do akt prosił nas sądu, ażeby toties pomieniony extrakt ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego w. x. Lit. spraw wieczystych, na kadencyi Wileńskiey expedyowawanych, przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego sonancya, z ruskiego pisma na polskie przekladając, jest takowa.

Владиславъ четвертый, Божою милостью король польскій, великій князь Литовскій, Русскій, Прусскій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, Смоленскій, Сѣверскій, Черниговскій, а Шведскій, Ққодскій, Вандальскій дѣдичный король. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ, прошени есьмо были о выданье съ книгъ канцеляріи нашое большое великого князства Литовского справы привилею нижей выражоное, которая се въ книгахъ знашла за светобливое памети королѣ его милости Жикгимонта першого, продка нашого, тыми словы: Жикгимонтъ въ ласки Божое и далей... Чинимъ явно, хтобы похотѣлъ посмотрить, билъ намъ (чоломъ) бояринъ нашъ Яцына Оношковичъ и повѣдилъ передъ нами, штожъ онъ дей купилъ у брата своего Ивана Оношковича землю Городище и сѣножати до тогожъ Городища въ Крыницахъ, въ повѣтѣ Клецкимъ, еще за отца нашого Казимера, короля его милости, безъ дозволеныхъ листовъ его милости, и листъ дей купчій на то въ себе мѣлъ, ино дей тотъ листъ въ него зги-

*) Въ царствованіи Сигизмунда 1-го второй индиктъ былъ 1514, 1529 и 1544 гг.

нулъ въ тотъ часъ, какъ татарове домъ его забрали, а билъ намъ чоломъ, абыхмо то ему потвердили листомъ нашимъ на вѣчность; и мы въ ласки нашое то учинили, тую куплю его потвержаемъ симъ листомъ нашимъ вѣчно, ему самому и его женѣ и дѣтемъ ихъ; маетъ онъ то держати водлугъ купли своее, а намъ службу земскую съ того служити. И на то дали есьмо ему сесь нашъ листъ подъ нашою печатью. Писанъ у Вильни, Іюня тритцатого дня, индиктъ вторый. Пр. В. Под. Мир. К. дер. Бря. П. Ив. семъ сол.—А такъ мы король, на просьбу стороны потребуючое ласкаве призволивши, тую справу вышъ выражоную въ семъ року тысеча шестьсотъ тридцать пятомъ, мѣсеца Марца дванадцатого дня въ сесь листъ нашъ вписать, а на большую вагу и певность тыхъ речей печать великого князства Литовского притиснуть росказали есьмо. Писанъ у Варшавѣ, панованья королествъ нашихъ Польского и Шведского четвертого року. U tego autentycznego extraktu przywileju confirmationis, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wyciśnioney, podpis ręki i. o. xiążęcia imci Radziwiła—kanclerza wielkiego w. x. Lit., tudzież a latere konnotacya, a na dole przy teyże pieczęci podpis ręki w. i. p. sekretarza i. k. mości y korrekta tymi wyrażaią się słowy: Альбрихтъ Станиславъ Радивилъ—канцлеръ великого князтва Литовского, за справою ясневельможного княжати Альбрихта Станислава Радивила, княжати на Олыцѣ и Несвижу княжати, канцлера великого князтва Литовского, Кгнѣвского, Пинского, Ковенского, Тухольского старосты, Велюнского, Давговского державцы; Францишекъ Долматъ Исайковскій—секретарь его королевской милости. Correctum. Ad haec u tegoż extraktu in margine suscepta aktykacyi trybunalskiey z podpisami rąk i. ww. i. pp. marszałka y pisarza trybunalskich in haec verba wyrażone: Року тысеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Іюля тридцатого дня тотъ привилей панъ Криштофъ Лосовскій до актъ подалъ. Gabryel Białozor—podkomorzy y deputat Upitski, stta Nowomłyński, jako marszałek mp. Янъ Коленда писаръ. Który to takowy extrakt przywileju confirmationis, ruthenico idiomate pisany y na jedney stronicy arkusza zakończony, ad praesens na polskie pismo przełożony, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego w. x. Lit. spraw wieczystyzh w Wilnie expedyowanych przyięty y wpisany.

1536 г. Мая 2-го дня.

Изъ книги № 22, за 1682 г., л. 249.

8. Привилегіи короля Сигисмунда I-го стрѣльцу королевскаго Пунскаго двора Ивану Станилевичу на сѣножать Крановскую съ лѣсомъ, на р. Першайкѣ, въ Пунской волости.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, мѣсеца Мая девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ тепе-

решній тысеча шестьсотъ семьдесятъ вторый обраными, постановившисе очевисто у суду, панъ Александеръ Естко оповѣдалъ, покладалъ и ку актыкованью подалъ привилей зошлого съ сего свѣта святобливое памети наяснѣйшого короля его милости Жикгимонта первого вошлому съ сего свѣта Яну Станилевичу на речь въ немъ нижей помененую даный и належачій, просечи, абы тотъ привилей до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ, актыкованъ и уписанъ былъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ, Божою милостью король польскій, и проч. Били намъ чоломъ подданый нашъ стрѣлецъ двора нашого Пуньского Янъ Станилевичъ, съ братомъ своимъ Матѣемъ, и повѣдѣли передъ нами: што дей у въ отца ихъ Станела осьмъ сыновъ есть, а земля подъ ними невеликая, немѣли съ чого службы намъ служити и поживенья собѣ мѣти, а такъ князь Павелъ Алектъ Виленскій, маючи первей того дворъ нашъ Пуне въ себѣ у заставѣ, далъ ему съ братомъ сѣножать у Пуньской волости Краковскую, на рѣцѣ Першайцѣ противъ осочника Пуньского Антона, на особную службу, которую передъ тымъ отъ его милости держали люди Пуньскіе Паркгелъ Завилтовичъ съ братьею своею, а скатерникъ Андрей Тойпинъ, а Станиславъ Нарковичъ Занемонскій — приставъ Дявольскій, а подскарбиное земское пани Богушовое Боговитиновича человѣкъ Андрей Шляковичъ, и съ тое сѣножати они поклонъ врадникомъ Пуньскимъ давали в врочища вси оное сѣножати, подъ которымъ мѣстцемъ маютъ они то держати, князь Павелъ Алектъ Виленскій у листѣ своемъ и тежъ онъ врадникъ его милости Пуньскій Янъ Михновичъ у своемъ листѣ, якъ имъ то подалъ, достаточне выписали со всимъ, якъ ся оная сѣножать Краковская зъ лѣсомъ, што въ ней прислухаетъ, въ собѣ маетъ, и велѣлъ ему оттуль службу стрѣлецкую намъ служити, або и службѣ земской коня ставити, самъ на войну ѣздити; на штожъ онъ листъ данину князя Павлову съ подписомъ руки его милости и листъ увязчій врадника его Пуньского Яна Михновича передъ нами покладалъ, и билъ намъ чоломъ, абыхмо при той данинѣ князя Павла Алекта Виленского ихъ заховали, и на то дали имъ нашъ листъ. Ино кгдыжъ ихъ осьмь сыновъ и земля отчизная подъ ними мала, а князь Павелъ бачечи ихъ ку службѣ нашой потребныхъ, далъ имъ тую сѣножать вышъ мененую съ лѣсомъ на особную службу. Мы огледавши листъ его милости, на чоломъ битье ихъ то вчинили, на то дали имъ сесь нашъ листъ: нехай они тую сѣножать Краковскую съ лѣсомъ и со всимъ, якъ ся она въ собѣ маетъ, на особной службѣ держатъ въ тыхъ урочищахъ, якъ на листѣ князя Павловомъ и врадничомъ есть описано, до воли нашое господарское, а съ того маютъ они службу стрѣлецкую намъ служити, а въ часъ потребный коня оттоль ставити и на службу земскую ѣздити, подле листу князя Павла Алекта Виленского. На што дали есьмо имъ сесь нашъ листъ. Писанъ у Вильни, подъ лѣта Божого Нароженя тысеча пятьсотъ тридцать шостого, мѣсеца Мая второго дня, индикта девятого. У того привилею при печати его королевское милости подписъ руки тыми словы: Михайло — писаръ. Который же тотъ привилей, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1547 г. Апрѣля 1-го дня.

Изъ книги № 47, за 1702 г., л. 747.

9. Универсалъ короля Сигизмунда Августа князю Огинскому о приготовленіи въ походъ и приказъ, чтобы солдаты не чинили никакихъ притѣсненій Ново-Троцкимъ мѣщанамъ—церковнымъ огородникамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Decembra dwudziestego wtórego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, stanowszy personaliter u sądu patron imć pan Samuel Koreywo—woyski, opowiadał y do akt podał uniwersał nayiaśnieyszego króla iego mości Zygmunta Augusta jaśnie wielmożnym ichmościom panom z Kozielska Ogińskim na rzecz w nim niżey wyrażoną służący y należący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, aby ten uniwersał był do xiąg głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż ony przyiowszy, a wpisniąc w xięgi, słowo do słowa tak się w sobie ma:

Зигмунтъ Августъ, милостію Божою король польскій и проч. Тобѣ вельможному князю Федору въ Козельска Огинскому—маршалку великого князства Литовского, каштеляну Виленскому, державцы Могилевскому, старостѣ Ганнскому, Ознаймуемъ твоей милости, ижъ тыхъ часовъ въ нашихъ Прусъ, Сенъ маемы се рушити въ Литовскіе крае до столечного мѣста Виленского, посмотрити его розложенья, про то сказую вашмости, абысь къ нашему прибытью ознаймилъ вельможному князю Павлу Ольшанскому, бискупу Виленскому, и брату его воеводѣ Троцкому, зъ инными панами, Григоримъ Пальчевскимъ—старостою Мецъбовскимъ и Оранскимъ, Иваномъ Горностаемъ, подскарбему земскому а пану Тышкевичу—державцы Радунскому в Бѣлицкому, Августину—войту Виленскому, щобъ до насъ для нѣкоторыхъ радъ зъѣхали и спотыкати хотѣли, въ теперешнимъ року мѣсяца Мая петнадцатого дня выбралисе на границу Прусую, любо надъ рѣкою Дубисою насъ пождали, на которой и на инныхъ рѣкахъ и розныхъ переправахъ розказали есьмо то имъ Андрею и Павлу Сапѣжинскому, абы они зъ росказу твоего по всихъ рѣкахъ розныхъ и на инныхъ небезпечныхъ переправахъ, звлаща на рѣцѣ Дубисѣ, мостъ безпечный зробити казали и кормъ всякій на певныхъ мейсцахъ для пріѣзду нашого розложили. Тые твое служебники, которые первей сего листу намъ чоломъ били и жаловалисе на мѣщанъ Новотроицкихъ, ижъ мѣщане Новотроцкіе, намесникъ ихъ Климовичъ примушаетъ и потягаетъ городниковъ церковныхъ, тыхъ Сапѣжисковъ, абы до мѣста Троцкого серебщизны прикладали. Люде сіе вѣчистые, зъ вѣчистыхъ плацовъ, которые никакого права ихъ не подлегаютъ и подлегати своихъ плацовъ церковныхъ не повинны будутъ, за особливымъ нашимъ листомъ приказанымъ, за которымъ твоя милость абысе у тое уступилъ и тамъ Сапѣжисковъ у кривду не давалъ и драбовъ нашихъ тамъ ставити не позволялъ,

которыхъ передъ собою посылаемъ въ княземъ Брусемъ Корецкимъ, державцою городу Вовицкого, до мѣста Троцкого, осмьсотъ есть у нихъ конныхъ приказанныхъ старшину, абы они зъ гроша своего справовалисе и никакоѣ кривды мѣсту не дѣлали, подъ велкимъ караньемъ, прикажите твоя милость имъ дѣло се. Въ Прусахъ у державы, званой Сену, мѣсяца Апрѣля первого дня, нароженія Сына Божого тысеча пятьсотъ сорокъ семого году. U tego uniwersału, przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, podpisy takowe: Sigismundus Augustus, rex; Валеріанъ—писарь. Który to uniwersał, za podaniem onego przez wyżey wyrażonego patrona, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1548 г. Мая 27-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 1005.

10. Подтвердительная грамота короля Сигизмунда Августа боярину Θедору Оношковичу на покупное имѣніе Ковчу, въ Оршанскомъ „уѣздѣ."

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim, z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym sześćdziesiąt wtórym obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Marcin Supiński—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego opowiadał, prezentował y w sposob przenosu przy samym oryginale ad acta podał extrakt przywileiu confirmationis od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta, quondam imć panu Fiedorowi Onoszkowiczowi, na rzecz w nim intus wyrażoną danego, expost przed iaśnie wielmożnymi ichmość panami komisarzami w Wilnie produkowanego, deinde w grodzie powiatu Oszmiańskiego aktykowanego, ac ex iisdem actis wydany, adpraesens in rem et partem ichmościów panów Onoszków—sukcessorów onego służący y należący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony extrakt ze wszelką w nim ingrossowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy, którego tenor sequitur estque talis. *Wypis* z xiąg grodzkich spraw wieczystych powiatu Oszmiańskiego roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego ośmego, miesiąca Nowembra dwudziestego siódmego dnia. Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Oszmiańskim, przede mną Tomaszem Lachowickim Czechowiczem—starostą Dziewieniskim, skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Oszmiańskiego, stanowszy personaliter imć pan Józef Onoszko, opowiadał y do akt podał przywiley od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta dany w Bogu zeszłemu imć panu Theodorowi Onoszkowiczowi, a teraz służący y należący ichmość panom Jozefowi, Andrzeiowi y Anto-

niemu Onoszkom, braci rodzonym, który upraszał, aby pomieniony przywiley ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty y wpisany; iakoż ony przyiowszy, a wpisuiąc w akta de verbo ad verbum tak się w sobie ma, z ruskiego na polskie litery przekładaiąc y tłumacząc:

Жикгмунтъ Августъ, Божою милостью король польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, што пришовши передъ насъ господара и паны рады наши, при боку нашомъ засѣдаючіе, урожоный Федоръ Оношковичъ— бояринъ нашъ господарскій уѣзду Ошмянского, и повѣдилъ передъ нами, штожъ онъ купилъ вѣчнымъ правомъ имѣньиче, называемое село Ковнча, зъ людьми осѣлыми, зъ ихъ будынками, огородами, полями, сѣножатьми, рѣками, рѣчками, пущами, за рѣкою Березиною лежачое, въ присудѣ Богушевскомъ, зъ двома оступами, зъ деревомъ бортнымъ, пчолами и въ томъ селу вшелякими даньми грошовыми, пѣнежными и всякими ихъ повинностями, яко здавна тое село въ собѣ мѣло, такъ и теперь маеть, яко стоитъ въ правѣ вѣчистымъ описано, въ границахъ давныхъ, обыходахъ, съ тымъ усимъ продалъ вѣчистымъ правомъ, которое тое право передъ нами покладалъ и читалъ, просечи насъ господара, абыхмо то водлугъ того права оному нашимъ потвердили листомъ. Мы, господаръ, ласкаве склонивши, а на его чолобитье то учинили, ему самому, его жонѣ, ихъ дѣтемъ вѣчне утвержаемъ и при моцы заховуемъ, вѣчными часы уживати, продати, замѣнити и куды хотечи тое имѣньиче обернути, яко онъ купилъ у бояриназ нашого Ивана Быковского—войского Минского, и яко стоитъ описано въ его листахъ купчихъ того села Ковнча, зъ людьми осѣлыми, въ томъ селѣ будучими, и зъ двома оступами, надъ рѣкою Березиною будучими, купленые за чотыриста копъ грошей лички Литовское, проданые на вѣчные часы, и въ тыхъ кгрунтовъ, сѣножати, лѣсовъ вѣчне се зрекли. Зачимъ и мы, господаръ, стосуючисе до привилеевъ антецесоровъ нашихъ, вѣчными часы оному Федору Оношковичови подаемъ, увольнивши одъ всихъ подачокъ скарбовыхъ. А такъ мы, господаръ, во всемъ утвержаемъ, а для лѣпшого вѣдома и твердости того письма нашого печать нашую притиснути казали и рукою нашою подписали. Писанъ у Вильни, подъ лѣты Божого Нароженья тысеча пятьсотъ сорокъ осьмого, мѣсеца Мая двадцать семого дня, индыкта осьмого. U tego przywileiu, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wyciśnioney, podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci y imć pana marszałka temi słowy: Sigismundus Augustus rex; Горностай маршалокъ и писаръ. Ad haec na tymże przywileiu konnotacya y podpisy rąk iaśnie wielmożnych imć panów komissarzów są takowe: Roku tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, miesiąca Septembra siedymnastego dnia, w Wilnie przed nami komissarzami produkował, Piotr Parczewski—biskup Smoleński, Mikołay z Ciechanowca Kiszka—podskarbi wielkiego xięstwa Litewskiego mp. Krysztof Białozor — marszałek Upitski mp. Kazimierz Horodeński —podkomorzy Witebski mp. Który to takowy przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, z których y ten wypis pod pieczęcią urzędową y z podpisem ręki wielmożnego imć pana pisarza ichmościom panom Józefowi, Andrzeiowi y Antoniemu Onoszkom iest wydan. Pisan w Miadziole. U tego extraktu pieczęć grodzka powiatu Oszmiańskiego, na białey massie wyciśniona, poniżey korrekta, a na ostatniey stronicy konnotacya his exprimuntur ver-

bis: correxit Talewicz mp. Est in actis. Który to takowy extrakt przywileiu confirmationis, z ruskiego na polskie pismo exponowanego, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, przyięty y wpisany.

1555 г. Мая 3-го дня.

Изъ книги № 11, за 1671 г., л. 1158.

11. Привилегія королевы Боны данная Пинскому и Кобринскому старостѣ Станиславу Фальчевскому на имѣніе Сельце, или Селецъ.

Королева Бона, чтобы поощрить къ дальнѣйшей ревностной службѣ Пинскаго и Кобринскаго старосту Фальчевскаго, даритъ ему Селецкій дворъ съ волостью и выдаетъ ему какъ настоящую привилегію, такъ и другихъ двѣ латинскихъ привилегій отъ короля Сигизмунда стараго ей королевѣ Бонѣ на право владѣнія этимъ дворомъ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Іюля семьнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ семьдесятъ первый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Андрей Якевичъ оповѣдалъ, покладалъ и до актъ подалъ екстрактъ, съ канцеляріи большое великого князства Литовского видимусъ свой, за светобливое памети короля его милости Владислава четвертого выданый, на речь въ томъ екстрактѣ выражоную, его милости пану Томашу-Михалу Букрабѣ взглядомъ старшенства малженского, а паней малжонки его милости, ей милости пани Зофіи Косиловнѣ Букрабиной, яко самой акторцѣ, взглядомъ маетности ее дѣдичное, праву земскому и военной службѣ належачое, въ трактѣ Селецкомъ, въ воеводствѣ Берестейскомъ лежачое, названое Милашевщизна, въ чомъ насъ суду просечи, абы тотъ екстрактъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ, актыкованъ и уписанъ; который принявши, а уписуючи въ книги, слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Владиславъ четвертый, Божою милостью король польскій, и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ, ижъ прошоны есьмо были о выданье, съ книгъ канцеляріи нашое большое великого князства Литовского екстрактомъ справы нижей выражоное, которая за светобливое памети королевы ее милости Боны такъ се въ собѣ маетъ: Бона, Божою милостью. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, кому будетъ потреба того вѣдати, або чтучи его слышати, нынѣшнимъ и напотомнымъ людямъ будучимъ, штожъ которое имѣнье Сельце, зъ дворомъ и волостьми, за датою короля его милости пана а малжонка нашого светое памети, по небощику Щасномъ

Гримайлѣ и по жонѣ его Зохвеи до сего часу держали есьмо и мѣсто тамъ осадили, а такъ маючи особливую бачность и взглядъ на службы старосты нашого Пинского, Кобринского, Клецкого, пана Станислава Фальчевского и малжонку его, панее Барбары Фальковны, которыми са намъ одъ давныхъ часовъ заховали и теперь заховываютъ, и впередъ хотечи ихъ ку службамъ нашимъ охотнѣйшими удѣлати, въ ласки нашое за ихъ чолобитьемъ дали есьмо и симъ листомъ нашимъ даемъ дворъ нашъ Сельце, зъ челядью невольною, зъ быдломъ, зъ мѣстечкомъ и зъ волостью, зъ людьми путными, тяглыми, зъ давьми ихъ медовыми и грошовыми, зъ давлы, службами и всякими повинностями ихъ, въ боры, въ лѣсы, въ лавы, въ озеры, въ рѣками и въ рѣчками, въ ставы, въ млины, въ вымелки ихъ, во всимъ панствомъ, властностью, яко се тое имѣнье Селецкое въ собѣ здавна маетъ; только шляхту Селецкую, которая се правомъ земскимъ судитъ и земскую военную службу служатъ, и тежъ подданые костела и плебана Селецкого въ нашой и потомковъ нашихъ справѣ и владности заховываемъ. А и къ тому тежъ што которые люди и земли тогожъ имѣнья Селецкого дали есьмо зъ ласки нашое Корнелю Карлу, въ тое ся они ни въ чемъ не маютъ вступовать и вжо отъ сего часу и даты сего листу нашого маютъ они тотъ дворъ Селецъ, зъ мѣстечкомъ, зъ людьми путными и волостными, и со всими доходы ихъ и во всимъ навсе, яко тое имѣнье Селецкое въ собѣ се маетъ, яко на тотъ часъ къ рукамъ нашимъ отъ его одержано есть, шляхту только и костельное подаванье вынявши, на себе и ку своему пожитку держати, и того уживати, со всимъ навсе, пожитки тамъ собѣ множити, яко найлѣпей розумѣючи, до живо- товъ ихъ обѣюхъ, самаго пана Станислава Фальчевскаго и жоны его панее Барбары Фальковны, якожъ и листы привилья два латинскіе, которые мѣли есьмо на тое имѣнье Селецкое отъ короля его милости, пана малжонка нашого светое памети, тые листы дали есьмо до рукъ ихъ и для лѣпшое певности и свѣдома тыхъ всихъ речей дали есьмо тому старостѣ нашому Пинскому, Кобринскому, Клецкому и Городецкому, пану Станиславу Фальчевскому и женѣ его Барбарѣ Фальковнѣ сесь нашъ листъ въ нашою печатью и съ подписомъ руки нашое. Писанъ у Варшавѣ, подъ лѣто Божого нароженья тысеча пятьсотъ петьдесятъ пятого, мѣсеца Мая третьего дня. А такъ мы король, на просьбу стороны потребуючое ласкаве призволивши, тую справу выжей выражоную въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ тридцать деватомъ, мѣсеца Октобра двадцать четвертого дня въ сесь нашъ листъ вписать, а на большую повагу печати великого князства Литовского притиснуть розказали есьмо. Писанъ у Варшавѣ. У того экстракту видимусового печать большая великого князства Литовского, а при той печати подписъ руки тыми словы: Альбрихтъ-Станиславъ Радивилъ — канцлеръ великого князства Литовского, а руки подписъ въ тые слова: Францишекъ Долматъ Усаковскій, секретарь ее королевское милости, и написъ таковый: За справою освѣцоного Альбрихта-Станислава Радивила, княжати на Олыцѣ и Несвижу, канцлера великого князства Литовского, Пин., Клец., Тухольского старосты, также коректа подписаная тыми словы: Скориг. Монтримовичъ. Который то экстравтъ, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ есть принятъ, актыкованъ и уписанъ.

1560 г. Іюня . . .

Изъ книги № 4, за 1665 г., л. 1261.

12. Листъ короля Сигизмунда Августа о нѣкоторыхъ боярахъ Кричевскаго повѣта и ихъ правахъ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсеца Іюля осьмьнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ шестьдесятъ пятый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Янъ Вроблевскій подалъ до актъ листъ светое памяти наяснѣйшаго короля его милости Жикгимонта Августа, въ справѣ особъ нижей меневыхъ, до его милости пана Андрея Богдановича Шолухи, на ончасъ державцы Кричевскаго выданыхъ, просячи, абы тотъ листъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ актикованъ и уписанъ былъ; который уписуючи у книги, што се зъ него вычитать могло, слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ Августъ, Божью милостью король польскій и проч. Державцѣ Кричевскому пану Андрею Богдановичу Шолусѣ. Пріѣздили до насъ бояре наши Волчаскіе, Іосифъ а Романъ Ботвиневичи, Романъ Каша, съ братьею своею Жданомъ и Михаломъ Вацурами Косцюшковичи, а Митко а Богданъ и Дешко Сватковичи съ братьею ихъ Семеномъ а Матвѣемъ Попелями о томъ, ижъ што перво сего они за жалобою подданыхъ нашихъ всее волости Кричевское, съ росказанья нашого господарского на дворѣ нашомъ передъ врадными нашими дворными мѣли справу и люде ихъ боарскіе, которые они выслужили на продкахъ нашихъ, тожъ на насъ господару, посполъ зъ ними повинни были на замку Кричевскомъ кликати, стеречи и подводы подъ войска и гонцы давати, и они, што предъ тымъ того не было выставили двканадцать свѣдковъ, то есть волостей Могилевскихъ шесть чоловѣковъ, зъ волости Мстиславской шесть чоловѣковъ, которые свѣдомы, а такъ мы на выслуханье того свѣдецства отослали поставити свѣдковъ предъ тобою; ино ты выслухавши того свѣдецтва до насъ и всю тую справу на вырокъ нашъ господарскій отослалъ, и обоя сторона року отъ тебе вложоного пильновали и на выписѣ съ книгъ твоихъ оказало се: же тые свѣдки передъ тобою незгодне своимъ свѣдецтвомъ были, и мы порозумѣвши тому, ижъ речь не есть подданыхъ нашихъ, але земская и власна наша господарская, а ижъ тежъ на нѣкоторыхъ замцехъ Украинскихъ зо всихъ тыхъ повинностей подданые боарскіе не выламуютъ се, которые отданы тыхъ же волостей, прото есьмо такъ постановили, што ся дотычетъ тыхъ вышей менованыхъ боаръ, то есть Ботвиневъ, Кашъ, Костюшковъ, Волчаскихъ и Сватковичовъ, выслуги продковъ ихъ еще за Казимера короля и за Александра, то одложили есьмо на вывѣданье посланцовъ нашихъ, которые для постановенья пожитковъ скарбу нашого посланы тамъ будутъ, и не маютъ подданые наши ихъ людей давно выслужоныхъ ку повинности тыхъ примушать до вывѣданья одъ посланцовъ нашихъ. А кгды посланцы наши тамъ будутъ и окажетъ ли се то зъ вывѣданья ихъ, же люде оныхъ боаръ

въ повинности передъ тымъ сполне зъ ними были, тогды и теперь посполъ зъ ними, поддаными нашими, тую всю повинность ку замку нашому полнити маютъ, по первому. Нижли што се дотычетъ иныхъ всихъ бояръ, которые на выслузѣ сѣдятъ, за отца нашого и за насъ господаря, и хотяжъ бы и пустовщизны волостные выслужили и людьми осадили, таковые вси люди ихъ той повинности замковой досыть чинить маютъ и тебѣ о томъ вѣдаючи, тымъ бояромъ нашимъ помененымъ зъ давности утверженымъ ни въ чемъ права не нарушать, яко важей листомъ нашимъ описано. Писанъ въ Вильнѣ лѣта отъ нароженья Божого тысеча пятьсотъ шестьдесятого, мѣсяца Іюня. У того листу при печати подписъ руки тыми словы: Остафей—маршалокъ и писаръ. Который же тотъ листъ, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую, што могло зъ него вычитать, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписано.

1565 г. Декабря 1-го дня.

Изъ книги № 79, за 1722 г., л. 2046.

13. Привилегія короля Сигизмунда Августа королевскимъ дворянамъ Ивану, Григорію, Ѳедору и Василію Семеновичамъ Тереховичамъ на право ловли рыбы въ Евейскомъ (нынѣ Евьевскомъ) озерѣ и въ Брожальскомъ прудѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtórego, miesiąca Augusta trzydziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwudziesty wtóry obranemi, comparens personaliter u sądu patron imć pan Jan Kaczanowski—praesentował y do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych podał kopią authentyczną polskiemi literami z trybunalskiego Wileńskiego extraktu ruskiemi literami pisanego przywileiu naiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta, na rzecz w nim wyrażoną zeszłym ichmościom panom Janowi, Hrehoremu, Theodorowi y Bazylemu Terechowiczom danego, a teraz w Bogu wielebnemu imci oycu Eufemiemi Własowiczowi—namiesnikowi y wszystkim ichmość oycom bazylianom Wileńskim Święto-Duskim y zakonnikom monastyru Jewieńskiego, także bractwu Wileńskiemu należącego, prosząc, aby ta kopia do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięta y wpisana była. Jakoż my sąd przyiowszy do xiąg wpisać rozkazaliśmy, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma.

Выпись съ книгъ головныхъ трибунальныхъ, у Вильни отправованныхъ. Лѣта одъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ двадцать семого, мѣсяца Іюля пятого дня. Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земь и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча

шестьсотъ двадцать семый обраными, постановившисе очевисто земенинъ Троцкій и повѣту Лидскаго панъ Александеръ Пурминъ — оповѣдалъ и ку актыкованью показадалъ привилей святобливое памети короля его милости Жикгимунта Августа, належачій особамъ въ немъ помененымъ, который привилей передъ нами положивши, просилъ, абы до книгъ головныхъ трибунальныхъ былъ вписанъ. Мы судъ, того привилею огледавши и читаного выслухавши, дали есьмо его до книгъ вписати, и вписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: Жигимунтъ Аугустъ, Божею милостію король польскій, великій князь Литовскій и проч. и проч. Ознаймуемъ симъ нашимъ (листомъ) нинѣйшимъ и напотомъ будучимъ, кому будетъ потреба того вѣдати. Били намъ чоломъ дворане наши Иванъ, Григорей, Федоръ и Василій Семеновичи Тереховича о томъ, штожъ дей завжды въ стародавна въ двора ихъ Въевейскаго вступъ въ озеро нашое Въевейское, подъ тымъ дворомъ ихъ Въевейскимъ лежачое, бывалъ и его такъ зъ неводомъ, подволокомъ, тригубицами, оборами и всякими иными приправами зимѣ и лѣтѣ и скрыня дей на рыбы въ томъ озерѣ въ Евейскомъ противъ двора ихъ и продковъ ихъ завжды бывала, которого дей вступу продкове ихъ и они сами ажъ до сего часу спокойне уживали; а къ тому дей до того имѣнья ихъ прудъ въ млыномъ на рѣцѣ Брожолѣ есть, который прудъ ихъ заливокъ свой маетъ ажъ подъ самое село нашого двора Брожольскаго Вилюнискаго, подъ самые плоты огородовъ нашихъ Вилюнискихъ подданыхъ, и николи дей въ томъ заливку перешкоды ніякое не мѣвали и рыбъ подданые наши Вилюнискіе въ томъ заливку прудовомъ по самый мостъ на рѣцѣ Брожолѣ, подъ селомъ ихъ на дорозѣ Троцкой, не ловливали, а тѣми дей часы подданые наши села нашего Въевейского, безъ вѣдома для чого скрыню ихъ въ томъ озерѣ перевернули, а вступу и ловленья рыбъ въ озеро наше Въевейское заборонили, а Вилунищане своевольне въ томъ заливку ихъ прудовомъ рыбъ собѣ ловити почали, почавши одъ того мосту, ажъ до островка, и били намъ чоломъ, абыхмо ихъ при стародавномъ вступѣ въ томъ озерѣ Въевейскомъ и въ томъ заливку прудовомъ зоставили, а ловенья рыбъ подданымъ нашимъ Вилунискимъ въ томъ заливку ихъ заборонили. Якожъ и его милость панъ воевода Троцкій, гетманъ найвысшій великаго князства Литовскаго — староста Мозырскій, державца Лидскій и Сумилискій, панъ Миколай Юрьевичъ Радивилъ, за ними насъ жедалъ, обыхмо ихъ при стародавномъ вступѣ въ томъ озерѣ Въевейскомъ и при заливку ихъ стародавномъ пруда Брожольского заховали и листомъ нашимъ то имъ утвердили, повѣдаючи, ижъ его милость самъ то вѣдомъ, ижъ подданые наши селъ Вилюнишскаго и Въевеницкого упоромъ ихъ въ вступу и до того озера Въевя и заливку ихъ прудового вытискають и рыбу своевольне ловятъ. На што его милость слугъ своихъ высылалъ и тую вѣдомость одъ людей певныхъ взялъ, ижъ упоромъ своимъ, ничого до того не маючи, имъ перешкоду чинятъ, а предки дей ихъ того спокойне уживали и панъ дей Иванъ Андреевичъ — подскарбій дворный, спокойне того вступу въ озеро Въевью и заливку прудового Брожольского завжды уживалъ. Ино мы, зъ ласки нашое господарское, на жеданье и причину его милости пана воеводы Троцкого, такъ тежъ маючи у себе на бачности вѣрные и пильные послуги дворянъ нашихъ Тереховичовъ, и на то маючи взглядъ, абы нихто на власности своей не шкодовалъ, тотъ вступъ въ озеро наше Въевейское зо всякимъ ловеньемъ рыбъ, неводомъ, подволокомъ, оборами, тригубицами и всякими иными припра-

вами, зимою и лѣтомъ, и вольное будованье сврынц въ томъ же озерѣ, такъ тежъ заливовъ пруда ихъ Брожольскаго, подъ самые плоты огородовъ подданыхъ нашихъ села нашого Вилунискаго, имъ признавши, при Тереховичахъ, самихъ и при потомкахъ ихъ, держачихъ того имѣнья Въевейскаго, воставуемъ, и имъ того вѣчными часы подтвержаемъ, а подданымъ нашимъ Въевеницкимъ и Вилунижскамъ и державцомъ Брожольскимъ того вступу въ озеро наше Въевье и въ заливокъ пруда ихъ Брожольского, по самые плоты огородовъ подданыхъ нашихъ Вилунисвихъ, не боронили и не вступалися, и рыбъ въ томъ заливку ихъ не ловили и езовъ не забивали ажъ по самый мостъ на рѣцѣ Брожолѣ, подъ селомъ ихъ на дорозѣ Троцкой, вѣчными часы. И на то дали есьмо сесь нашъ листъ зъ нашою печатью и зъ подписомъ руки нашой господарской. Писанъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсеца Декабря первого дня. У того привилею, на паргаминѣ писаного, печать великого князства Литовского притиснена одна, а подписъ рукою тыми словы: Sigismundus Augustus Rex. Миколай Нарушевичъ—писаръ, секретарь господарскій. Который тотъ привилей есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ вписанъ, въ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью земскою воеводства Виленского ихъ милостямъ отцомъ законникомъ Виленскимъ церкви Святого Духа есть выданъ. Писанъ у Вильни. U tey kopii podpisy rąk tak iaśnie wielmożnego imć pana marszałka trybunalskiego, iako y wielmożnych ichmościów panów deputatów tymi wyrażaią się słowy: Zenowicz Stefan Stanisław—marszałek trybunalski. Jan Kolenda—pisarz ziemski Wileński. Alexander Hołownia—deputat Wileński Jan Narbut—sędzia ziemski y deputat Lidzki. Józeph Bychowiec—deputat woiewodztwa Trockiego. Gnoiński Jan—deputat Grodzieński. Andrzey Kimbar—deputat Brasławski. Umiastowski Michał—podstoli y deputat Upitski. Jan Dzierażyński—deputat Witebski. Władysław Kaleczycki—deputat Brzeski. Stefan Grodziński—deputat Orszański. Jan Kuncewicz—podkomorzy y deputat Mozyrski. Skorygował Bryndza. Przypisek zaś jaśnie wielmożnego imć xiędza metropolity Kiiowskiego na tey kopii przywileiu króla imci Zygmunta Augusta takowy. Takową kopią, z dokumentów autentycznych w skarbcu zostaiących wypisaną, potrzebuiącym oycom bazylianom Wileńskim Świętego Ducha y Jewieńskim dać rozkazawszy, dla dania wiary przy pieczęci podpisuię się. W Kiiowie, dnia siódmego Marca, anno tysiąc siedmsetnego ośmnastego. Joasaph Krokowski—metropolita Kiiowski y całey Rusi, manu propria. Która to kopia przywileiu, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1568 г. Апрѣля 14-го дня.

Изъ книги № 169, за 1784 г., стр. 137.

14. Привилегія короля Сигисмунда Августа Жмудскому старостѣ Ивану Геронимовичу Ходкевичу на право пользованія по закладной Ковенскимъ замкомъ и землями къ нему принадлежащими.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Augusta szóstego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym obranemi y aktualnie w mieście iego król. mci zasiadaiącemi y sądzącemi, stawaiąc obecnie patron w. i. p. Adam Rupeyko—łowczy xięstwa Żmudzkiego, extrakt przywileju, w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt czwartym z metryk kancellaryi Litewskiey wydany, na rzecz we srzedzinie dostatecznie opisaną, do akt podał, którego wyraz taki: Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem extraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryk kancellaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego znaiduie się przywiley, panu Janu Jaronimowiczu Chodkiewiczu—starostie Żomoytskomu, na Kowno za nayiaśnieyszego predecessora, króla imci Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Zygmunta Augusta, w roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt ósmym, miesiąca Apryla czternastego dnia dany, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy ten przywiley z tychże ksiąg metryki kancellaryi naszey wielkiey w xięstwie Litewskim per extractum authentice wydać pozwolili, który słowo do słowa, z ruskiego wypisuiąc, tak się w sobie ma. Жигимонтъ Августъ и проч. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, што которое староство Ковенское, замокъ зъ мѣстомъ и зъ волостію, къ нему прислухаючою, перво сего зоставили есьмо маршалку нашому князю Ярославу Матфеевичу у двохъ тысечахъ копахъ грошей Литовское личбы, въ которой сумѣ малжонка князя Ярослава . . . . . . *), по зейстью его зъ сего свѣта, тотъ замокъ зъ мѣстомъ, зъ волостью и теперь держитъ, а дворъ нашъ Румшишки зъ мѣстечкомъ и зъ волостію также обычаемъ заставнымъ есть заведенъ хоружому Ковенскому Яну Выдрѣ, а дворанину нашому Балтазару Раецкому у трохъ тысечахъ копахъ грошей также личбы Литовское; ино мы дозволили и симъ листомъ нашимъ дозволяемъ старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, державцы Плотельскому и Тельшовскому пану Яну Яронимовичу Ходкевичу, замокъ Ковенскій зъ мѣстомъ и волостію къ нему прислухаючою, у малжонки князя Ярославовы у двохъ тысечахъ копахъ грошей, а дворъ Румшишки зъ мѣстечкомъ и зъ волостію, у Яна Выдры а въ Балтазара Раецкаго у трохъ тысечахъ копахъ грошей окупивши, держати, собѣ одъ тое сумы пети тысечей копъ грошей платовъ и доходовъ нашихъ тамошнихъ Ковенскихъ и Румшискихъ на кождый годъ, поки его милости тая сума одъ насъ оддана будетъ, по петисотъ копъ грошей беручи, а остатокъ тыхъ платовъ до скарбу нашого оддаючи и

---

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

личбу чинечи, по тому, якъ перво князьЯрославъ и пани малжонка его зъ чиншовъ волости Ковенское по двѣстѣ копъ грошей, а Янъ Выдра и Балтазаръ Раецкій зъ платовъ Румшискихъ также на годъ по триста копъ грошей собѣ интересы одъ тыхъ пѣнезей брали, остатокъ тыхъ пѣнезей до скарбу нашого давали и личбу чинили; нижли гдыбыхмо розказали пану старостѣ тую сумму пять тысячи копъ грошей оддати, тогды его милость безъ року тую сумму приняти повиненъ будетъ и вжо по одданью тое суммы пѣнезей пяти тысечей копъ грошей, оное петисотъ копъ грошей его милость брати не маетъ, одно тое староство Ковенское, замокъ зъ мѣстомъ и зъ волостію къ нему прислухаючою и дворъ нашъ Румшискій зъ мѣстечкомъ и волостію тамошнею одъ насъ до живота своего держати маетъ, вси платы одтоль приходячіе до скарбу нашого оддаючи и личбу чинечи, а на себе ку пожитку своему только доходы на врадъ тамошный водлугъ постановенья нашого беручи. И на то есьмо пану старостѣ Жомойтскому дали сесь нашъ листъ, рукою нашою господарскою подписавши, зъ нашою печатью. Писанъ въ Кнышинѣ, лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ шестьдесятъ осьмого, мѣсеца Априля чотырнадцатого дня. Подписъ руки господарское. My tedy król, do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażony przywiley z xiąg przerzeczonych metryki kancellaryi naszey wielkiey w. x. Lit. extraktem stronie potrzebującey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazalismy. Dan w kancellaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia czwartego miesiąca Augusta, roku Pańskiego tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, panowania naszego dwódziestego roku. U tego przywileju przy wyciśnioney pieczęci kancellaryi mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego podpisanie się i. w. podkanclerzego Litewskiego y metrykanta, oraz adnotacye na tym przywileju zapisane tymi wyrażaią się słowy: Joachim Chreptowicz—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Za sprawą jaśnie wielmożnego imci pana Joachima na Szczorsach, Ziembinie, y Wiszniewie hrabi Littawora Chreptowicza—podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, sądowego Orszańskiego, Żosłańskiego etc. starosty. Felix Szubert—metrykant Litewski *mp*. Extrakt przywileju panu Яну Яронимовичу Ходкевичу, старостѣ Жомойтскому, на староство Ковенское, w roku tysiącznym pięćsetnym sześćdziesiątym ósmym danego.

Który to extrakt przywileiu, datą wyż wyrażoną z kancellaryi metryk wielkiego xięstwa Litewskiego wydany, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona wielmożnego imci pana Adama Rupeykę łowczego xięstwa Żmudzkiego do akt, iest do xiąg trybunalnych głównych wielkiego xięstwa Litewskiego przyięty y wpisany.

1569 г. Ноября 5-го дня.

Изъ книги № 165, за 1795—1797 г., л. 457.

15. Привилегія короля Сигисмунда Августа Борисовичамъ, думнымъ земянамъ Слонимскаго повѣта, на право дворянства.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dwudziestego trzeciego dnia.

Przed aktami trybunalskiemi w imieniu y powadze Jego Imperatorskiey Mości, samowładnącego wszech Rossyą, stawaiąc osobiście i. pp. Leon y Gabryel Borysowiczowie, bracia między sobą stryieczni, widymus przywileju króla Polskiego Zygmunta Augusta, z xiąg ziemskich woiewodztwa Nowogrodzkiego sobie wydany y służący, do akt podali, który co do słowa w też akta wpisniąc temi się wyraża słowy. *Widymus* z xiąg ziemskich woiewodztwa Nowogrodzkiego, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Oktobra dwudziestego szóstego dnia novi styli. Przed aktami ziemskiemi woiewodztwa Nowogrodzkiego stawaiąc osobiście imć pan Jakub Borysowicz, pismo pod tytułem: przywiley, na pargaminie po Rusku pisany, przy kopii polskiey, imć panom Borysowiczom służące, ad acta podał, którego treść takowa:

Жигмонтъ Августъ, зъ Божой милости король Польскій, Великій князь Литовскій и проч. Ознаймуемъ всимъ симъ листомъ нашимъ, нинѣйшинмъ и на потомъ будочого вѣку людемъ, кому о томъ вѣдать будетъ належало, поневажъ пріѣхали до насъ господаря нашіе думные земяне повѣту Слонимского Ленецъ Ивановичъ, Марко Климовичъ, Василій Борисовичъ, Петръ Ходоровичъ, повѣдаючи, ижъ они зъ продковъ своихъ суть земяне, однакъ за примушеньемъ по пригодѣ чиншъ давать мусатъ, що и въ регестрахъ нашихъ скарбовыхъ есть вписано; и били намъ чоломъ, абыхмо на выводъ шляхецтва имъ дали. За которымъ чолобитьемъ листъ до воеводы Виленского, канцлера великого князства Литовского и Мозырского, на ончасъ будучого воеводы Троцкого, гетмана найвышшого великого князства Литовского, пана Миколая Юрія Радивила листъ нашъ писати велѣли, абы его милость того выводу шляхецтва ихъ послухалъ у хоружого и земянъ Слонимскихъ, если же они зъ продковъ своихъ земяне шляхта, одпыталъ и пильно достатечне вывѣданье коло того вывѣдалъ и намъ тую справу далъ на письмѣ; бо они покладали передъ нами выписъ зъ книгъ пана воеводы Виленского, у которомъ описуетъ, ижъ его милость на ончасъ, яко гетманъ найвышшій, будучи въ войску нашимъ подъ Таурузомъ замкомъ, коло того опытъ и вывѣданіе чинити поручилъ хоружому нашому, на ончасъ дворному, а теперешнему судьи земскому войсковому Григорому Рохожову, хоружому Новогородскому Ивану Харитоновичу, хоружому Берестеньскому Бердею Криштовскому. *Вывѣданье шляхецтва ихъ*: Земяне нашіе повѣту Слонимского, люди добрые, шляхта, Миколай Станкевичъ Проствиловичъ а Богушъ Машковичъ Проствиловичъ тыми словы зезнавали, ижъ продкове ихъ были Проствилы, а пать рожовые братья народу шляхецкого зъ Проствила вышли, два

сыны Станько и Анисько, зъ Станька вышовъ сынъ Миколай, а зъ Миколая онъ сынъ его Богушъ, а тые Левецъ Ивановичъ, Марко Климовичъ, Василій Борисовичъ и Петръ Ходоровичъ зъ Проствиловичовъ рожоного брата Ивана пошли и суть стрыечные имъ братья. На той же часъ земянинъ нашъ панъ Войтѣховичъ Квинта зезнававъ, ижъ тые земяне отцу его Войтѣху Квинтѣ кревная братья и одного зъ нимъ гербу, тогды зъ нимъ посполу службу земскую служивали. Такимъ обычаемъ и хоружій Слонимскій Михалъ Соколовскій повѣдалъ, ижъ тые земяне зъ продковъ его хоружихъ Слонимскихъ, такъ и за хорýства его посполу зъ иншими земяны повѣту Слонимского зъ шляхтою службу земскую военную служивали. На остатокъ тыхъ недавно минулыхъ часовъ, будучи намъ господарю у двору нашого, войсковый самъ панъ воевода Виленскій намъ справу давалъ, ижъ тежъ его милость потомъ не тылько зъ тыхъ же выжей поменеяныхъ земянъ Проствиловичовъ, лечъ и зъ иншими земяны шляхтою, людьми добрыми, старожитными, коло того шляхецтва ихъ опытъ, достаточное вывѣданье чинилъ, зъ которого того опыту ясно се то передъ ними показало, ижъ они зъ родовъ своихъ суть шляхтою, тые земяне. По таковымъ певнымъ достаточнымъ вывѣданью, одъ плаценья имъ чиншу до скарбу нашого господарского земского вызволяемъ, во великомъ князствѣ Литовскомъ права, свободы, вольности, тытулы, заволанье шляхецкое привлащаемъ, постерегаючи, бы вольности, права, свободъ шляхецкихъ овшемъ въ цѣлости непорушоной захованые были, а до того и тыхъ выжей поменеяныхъ земянъ нашихъ Слонимскихъ Левеца Марка Климовича, Василя Борисовича, Петра Ходоровича и всихъ за таковымъ певнымъ доводомъ, достатечнымъ яснымъ выводомъ ихъ шляхецтва своего, зъ ласки нашой господарской, одъ плаценья чиншу до скарбу нашого земского вывольнили и зверхностью нашой господарской при шляхецтвѣ ихъ воставуючи, даруемъ и даемъ имъ самимъ и потомкомъ ихъ права, свободы, вольности заровно ве сполокъ зъ иншою шляхтою и рыцерствомъ паньства нашого въ коронѣ Польской и въ великомъ князствѣ Литовскомъ уживати и зъ нихъ же веселити маютъ вѣчными часы. При томъ старостѣ Слонимскому пану Григорію Воловичу и напотымъ будучимъ старостомъ нашимъ Слонимскимъ приказуемъ, абы есте о томъ вѣдаючи, зъ тыхъ земянъ и потомковъ ихъ чиншу до скарбу нашого не правили и никоторой трудности имъ въ томъ не задавали, але се къ нимъ и потомкомъ ихъ водлѣ того листу нашого господарского заховали вѣчными часы. И на тое дались мы тымъ выжъ выраженымъ шляхтѣ, урожонымъ земяномъ нашимъ повѣту Слонимского и сей листъ нашъ, подписавши власною рукою нашою господарскою, до которого сего привилею на твердость того печать привѣсити розказали есьмо. Писанъ у Люблинѣ, лѣта Божія отъ нароженья тысеча пятьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Новембра пятого дня, панованья нашого 21". U tego piśma podpis króla iegomości, przy zawieszoney na massie czerwoney pieczęci, oraz podpis sekretarza, iako też suscepta aktykacyi na boku onego zapisana tak się wyrażaią: Sigismundus rex Poloniae. Bazyli Drewiński—iego królewskiey mości pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz, manu propria. Roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Junii dziewiątego dnia, ten przywiley przez pana Stefana Doneyka na rokach do akt iest podany. Jan Kiersnowski—sędzia, Jan Korsak—podsędek, Jerzy Protasowicz—pisarz m. p. Który przywiley, po podaniu onego przez osobę wyż rzeczoną do akt, iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych woiewodztwa Nowogrodz-

kiego przyięty y wpisany, z których y ten widymus w roku teraznieyszym tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmym, miesiąca Marca dziewiątego novi styli dnia pod pieczęcią urzędową ziemską woiewodztwa Nowogrodzkiego stronie potrzebuiącey iest wydan. U tego widymusu, na dwóch arkuszach pisanego, karmazynowym iedwabiem sposzytego, przy wyciśnioney urzędowey ziemskiey woiewodztwa Nowogrodzkiego pieczęci podpis regenta, poniżey adnotata tak się wyrażaią: Zgodno z xięgami: Tadeusz Czeczot—regent ziemski woiewodztwa Nowogrodzkiego. Widymus przywileiu Borysowiczom służącego. Który to takowy widymus przywileju, za podaniem onego przez wyż wyrażone osoby do akt, iest do xiąg trybunalskich przyięty y wpisany.

1580 г. Декабря 8-го дня.

Изъ книги № 159, за 1776 г., л. 18—33.

16. Привилегія короля Стефана Баторія мѣстечку Липску на Магдебургское право, съ подтвержденіемъ оной послѣдующими королями.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Maja siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z woiewodztw y powiatów, w roku teraznieyszym obranemi y aktualnie w mieście jego królewskiey mości Grodnie zasiadaiącemi, stanowszy osobiście u sądu patron wielmożny iego mość pan Krysztof Lichodziejewski—strażnik woiewodztwa Mińskiego, przywiley konfirmacyiny, od nayjaśnieszego króla jego mości Polskiego Augusta trzeciego miastu Lipskowi, w ekonomii Grodzieńskiey będącemu, dany, służący y należący, opowiadał, prezentował y do akt podał, który podaiąc, prosił nas sądu, aby wysz rzeczony przywiley konfirmacyiny ze wszelką w nim zawartą rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi trybunalskie wieczyste de verbo ad verbum wpisać zlecilismy, którego tenor sequitur talis.

August Trzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski etc. Oznaymuiemy tym listem confirmationis przywilejem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, na wieczne czasy pisanym y danym, iż przez panów rad y urzędników przy boku naszym rezydujących przełożona nam iest płaczliwa supplika od sławetnych Franciszka Bartoszewicza—burmistrza, Jana Małaszkiewicza, Franciszka Olszewskiego, rayców, Antoniego Złobika, Andrzeja Trochimowicza, Jana Olszewskiego—ławników miasta naszego Lipska, w ekonomii Grodzieńskiey, w leśnictwie Nowodworskim leżącego, mieszczan przysięgłych, urzędników sądowych podpisana, imieniem urodzonego wóyta y całego pospólstwa tegoż miasta naszego Lipska podana, przez którą supplikę referując się do manifestu, w roku

tysiąc sześćset dziesiątym, miesiąca Maja trzynastego dnia, przez antecessorów swych, mieszczan Lipskich, do xiąg grodzkich Grodzieńskich zaniesionego, jako onym oryginalne przywileja nadań różnych temuż miastu od nayiaśnieyszych antecessorów naszych, praecipue królów ichmościów Zygmunta Augusta, Stefana Batorego y Zygmunta Trzeciego łaskawie konferowane, u jednego z mieszczan w domu zgorzeli; a za pokładaniem takowego manifestu przy wyiętych z xiąg kancelaryi extraktami przywilejów na instancyą panów rad wprzód od nayjaśnieyszego Zygmunta Trzeciego, potym od nayiaśnieyszych Władysława Czwartego, Jana Kazimierza, Jana Trzeciego y pana oyca naszego Augusta wtorego, królów Polskich y wielkich xiążąt Litewskich, antecessorów naszych, tych extraktów, jakoby same originały były, ejusdem valore confirmationem otrzymali, dopiero gdy onym powtóre też extrakta vidimatim wyjęte de confirmationis originalia priwilegia zwysz mianowanych nayiaśnieyszych antecessorów naszych w roku tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Septembra dwudziestego pierwszego dnia, w sam dzień świętego Mateusza Apostoła, po nabożeństwie przez oddalenie się wielebnego xiędza Sawaścianowicza—plebana Lipskiego od plebanii y kościoła, w tym że kościele nie wiedzieć z jakich przyczyn pokazawszy się, ze śrzodka ogień, w którym zwysz mianowane et originalia confirmationis privilegia y wszystkie swoie Magdeburskie akta różnych szlacheckich y mieyskich tranzakcyi, także dekretów sądowych w deponowaniu mieli, wszystko pospołu z kościołem in favillam poszło, tak, iż żadnego ratunku kościołowi, ani też aktom swym dać nie mogli. Na dowód czego, o tak przypadkowy y nieszczęstliwy casus produkując, in tempore zaniesiony manifest sub eodem actu et data roku tysiącznego siedmsetnego trzydziestego siódmego na dniu trzydziestym Septembra, do tychże xiąg grodzkich Grodzieńskich ingrossowany, supplikowali do nas króla, abyśmy im tak ten zwysz wyrażony manifest wypisem z xiąg wyjęty, iako też wszystkie extrakta listów, przywileiów antecessorów naszych, jakiein actis wynaleźć mogli, których oryginały pogorzały, a z xiąg kancelaryi naszey metryk wielkiego xięstwa Litewskiego są wydane, do teraznieyszego confirmationis przywileju naszego od słowa do słowa wpisać rozkazawszy, approbowali, przy mocy zupełney wiecznemi czasy, jakoby same oryginały byli, zachowali, stwierdzili y zmocnili; do którey suppliki mieszczan miasta naszego Lipska, za przełożeniem nam oney przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, a za prożbą y instancyą łaskawie się skłoniwszy, przerzeczony manifest y wszystkie przywilejów, konfirmacyi extrakta, widząc być sprawedliwie z kancelaryi naszey wydane, całe, w niczym nie naruszone, z prawem pospolitym zgadzające się, przyjowszy, wpisać w ten teraznieyszy konfirmacyiny przywiley nasz pozwoliliśmy, które tak się w sobie mają de tenore sequenti. A *nayprzód*—manifest: wypis z xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego. Roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia. Na urzędzie jego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego iego mości pana Michała Józefa Massalskiego—woiewody Mścisławskiego, Grodzieńzkiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, solennissime manifestowali się sławetni panowie Paweł Suszyński—burmistrz, Leon Woyciechowski—pisarz, Stefan Chalecki, Jan Symonowicz, Daniel Tumkiewicz—raycowie y cała ławica magdeburyi iego królewskiey mości Lipskiey, przy tym

magistrat Lipski pro infelici casu, mieniąc o to: iż co z dopuszczenia Boskiego w roku teraznicyszym tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Septembra dwudziestego pierwszego dnia, w dzień świętego Mateusza, w mieście iego królewskiey mości Lipsku stałego, kościoł pogorzał, gdzie przywileja od nayjaśnieyszych królów ichmościów panów miłościwych teyże Magdeburyi nadane, przy tym xięgi. sprawy różne, dokumenta, kwity y regestra w skrzyni będące, w tymże kościele Lipskim deponowane, pogorzali, tak, iż żadnego ratunku dać y onych podźwignąć z ognia nie mogli; przez który to nieszczęsliwy przypadek, ażeby żałuiące delatores dla stracenia przywilejów, praw, dokumentów, xiąg, kwitów, regestrów, jakowey nie ponosili szkody, lub od stron akklamacyi, solennissime manifestując się. dali ten swóy manifest do xiąg urzędowych zapisać, co iest zapisano, z których y ten widymus pod pieczęcią urzędową grodzką Grodzieńską ad requisitionem tychże sławetnych mieszczan magistratu Lipskiego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset pięćdziesiąt czwartym, miesiąca Septembra trzydziestego dnia iest wydan. Pisan w Grodnie. Locus sigilli. Podpis pisarski: Dobrogost Kazimierz Boufał—pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego; correxit Olizarowicz —regent grodzki y namieśnik sądowy powiatu Grodzieńskiego. Zatym extrakt *pierwszy* przywileju. August Trzeci, z Bożey laski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem extraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszey mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego znayduje się przywiley, na prawo magdeburskie mieszczanom Lipskim danoje (sic), za nayiaśnieyszego predecessora naszego króla iego mości Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Stefana, w roku tysiącznym pięćsetnym ośmdziesiątym, miesiąca Decembra ósmego dnia dany; supplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten przywiley z tychże xiąg metryki kancellaryi naszey mnicyszey wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authentice wydać pozwolili, który słowo do słowa z ruskiego wypisuiąc, tak się w sobie ma: Стефанъ, Божою милостію король Польскій, Великій Князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Инфлянскій, княжа Седмигроцкое и иныхъ. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ всимъ вобецъ и кождому зособна, кому бы того вѣдати потреба была, нинѣшнимъ и на потымъ будучимъ, ижъ мы господаръ, бачечи ку заложенью и забудованью мѣста надъ рѣкою портовою Боброю мѣстцо пригодное и пожиточное, выслалисьмо передъ выѣздомъ нашимъ на войну противъ непріятелю нашому и речи-посполитой великому князю Московскому, въ року теперешнимъ тысеча пятьсотъ осьмьдесятомъ на розмѣреніе ревизоромъ секретаря нашого Станислава Локнецкаго, за которою помененою розмѣрою и розделеньемъ плацовъ и огородовъ мѣстскихъ, звлаща для способности рѣки портовое, за короткій часъ видечи немалое зобранье людей купецкихъ на осѣданье у томъ мѣстѣ Липскомъ, одъ часу тымъ большъ со всихъ сторонъ оныхъ пребываетъ и въ томъ мѣстѣ нашомъ осѣдаетъ, хотечи мы порядокъ добрый и пожитовъ въ томъ мѣстѣ нашомъ видѣти, у яковомъ бы за порадкымъ заложеньемъ мѣста пожитки и доходы скарбу нашого розмпожоны были и тое мѣсто у порядокъ въ иншими мѣсты нашими, уприввлеваными и правомъ Майдеборскимъ одъ предковъ нашихъ и одъ насъ господаря надаными, привести, всимъ подданымъ того мѣста нашого Липска право Майдеборское дали и тымъ листомъ нашимъ даемъ и позволяемъ на вѣчные часы. Ку которому праву Майдеборскому зъ оздобою и

помноженьемъ ихъ печать мѣскую лодью зъ жаглемъ назначемъ и подаемъ и въ томъ же листѣ нашомъ, всимъ обывателемъ Липскимъ одъ насъ даномъ, таковую печать и гербъ на свѣдецтво явнѣйшое вырезати есьмо лодь съ жаглемъ розказали, вызволяючи тыхъ подданныхъ нашихъ пречоного мѣста Липского одъ вшелякихъ правъ земскихъ великого князства Литовского и звычаевъ посполитыхъ, которые право Майдеборское звыкли затруднати. Выиуючи тежъ обывателей того мѣста и предмѣщаны теперешніе и напотымъ будучіе тымъ листомъ нашимъ на часы вѣчные одъ зверхностей вшелякихъ, всихъ и кождого зъ особна великого князтва Литовского воеводъ, каштеляновъ, старостъ, державцевъ, судей, подсудковъ, урадниковъ и намѣстниковъ всякихъ, такъ, нжъ передъ ними, альбо которымъ кольвекъ зъ нихъ зособна, о речи такъ великія, яко и малыя и выступъ якій кольвекъ стояти альбо одповѣдати и для нестанья и приказанья которого кольвекъ правного жадныхъ винъ платити не будуть повинны, одно передъ войтомъ того мѣста, теперь и напотымъ будучимъ, который одъ насъ водлугъ потребы подаваный быти маетъ, и передъ бурмистромъ, зъ посродку себе водлугъ обычаю иныхъ мѣстъ великого князтва Литовского обранымъ и постановленымъ правомъ Майдеборскимъ, а водлугъ поступку и захованья того права, одповѣдать и справоватися маютъ, то есть, передъ войтомъ и лавниками того мѣста присяглыми, водлугъ часу будучими, о речи доткливыя и крывавыя, яко то: злодѣйство, мужобойство, на члонкахъ охромеиіе, о пожогу и о иные вшелякія речи и выступки злосливые, суду войтовскому належачіе; а передъ бурмистромъ и райцами того мѣста речи и справы вшелякія поточныя, которыя суду бурмистровскому и радецкому належатъ, кождому жалобливому такъ того мѣста обывателемъ, яко и посторонным особомъ одповѣдати будутъ повинни, даючи и позволяючи войту зъ лавниками, а бурмистру зъ райцами, у мѣстѣ пречоном водлугъ часу уставлеными, моцъ и зверхность вшелякіе таковые справы до суду ихъ припалые слухати, узнавати, судити, сказывати, карати, водле поступку и бѣгу права Майдебургского моцою сего листу нашого. А всимъ посполъ такъ того мѣста нашого Липска обывателемъ, яко тежъ и посторонным особомъ, которые бы кольвекъ сказнями и декреты пречоныхъ радъ мѣста помененого обтежливымъ быти розумѣли, вольно маетъ быти одъ сказни и декретовъ ихъ до державцы нашого Липского, теперь и напотымъ будучого, одложивши до скрынки мѣстское водлугъ повинносты права Майгдебурского копу грошей, апеллевати, а потомъ одъ суду державцы и декретовъ его речей вшелякихъ судовыхъ до насъ и до суду нашого, если бы была потреба, одзывати. На который урадъ бурмистровскій въ томъ мѣстѣ человѣкъ побожный и въ правѣ Магдеберскомъ умѣетный, а въ томъ же мѣстѣ осѣлый, зъ чотерохъ особъ посполитого человѣка выбраныхъ, а черезъ тыхъ мѣщанъ державцы нашому Липскому оказаныхъ, зверхностью нашою: одинъ черезъ тогожъ державцу нашого, теперь и напотымъ будучого, потвержоный и уставленый быти маетъ. Также войта человѣка побожного и умѣетного, на которого судъ справъ доткливыхъ припадати маетъ, мы на томъ урадѣ ужываньюи обыходѣ звыкломъ войтовскомъ особливымъ листомъ нашимъ до живота каждого зособна, або до воли нашое, потвержати и заховати зъ грунтами, на войтовство належачими, которыхъ грунтовъ у волокахъ не большъ, одно двѣ волоки маетъ быти, и зе вшелякою владностію обѣцуемъ. Надъ то хотечи мы тымъ подданымъ нашимъ купцомъ и вшелякимъ реместникомъ, также инымъ обы-

вателемъ и передмѣщаномъ того мѣста Липска щодрѣйшую ласку оказати, постановить есьмо умыслили въ тымъ мѣстѣ чотыри ярмарки дорочные вольные, то есть: першый на день трехъ Крулевъ, другій на день святого Войтѣха по Великодню, третій на день Апостоловъ святыхъ Петра и Павла, четвертый на день Шимона Іуды, а тыйденный торгъ на кождый день Четвергъ у кождую недѣлю обыходити и одправовати уставляемъ, даючи моцъ и владность помененнымъ мѣщаномъ Липскимъ преречоные ярмарки такъ дорочные, яко торги каждое недѣли дневъ и часовъ вышей описаныхъ, обычаемъ иныхъ мѣстъ и мѣстечокъ нашихъ великого князства Литовского, обыходити и одправовати, а всимъ и кождому зъ особна: купцомъ, фурманомъ, крамаромъ, прекупнамъ, реместникомъ, мѣщаномъ, селяномъ и людямъ усякого стану будучимъ, до помененого мѣста Липска на дни и на часы помененные ярмарковъ дорочныхъ и дней торговыхъ зо усякими товары и речами продайными пріити и пріѣхати вольно быти маетъ и товары таковые продавати, куповати, замѣнити и на иные купецтва и гандли зо всякими особами одкуль кольвекъ прибылыми справовати. Въ которомъ мѣстѣ Липскомъ бочку помѣрную, у которой бы были чотери корцы мѣры Краковское не доптаную встрихъ, вольную, ку вымѣриваню усякого збожа обывателемъ тогожъ мѣста Липска привлащаемъ и приписуемъ, а торговое мѣсное, также одъ инышихъ вшелякихъ речей куплей и товаровъ, которыми кольвекъ прозвиски названныхъ, на кождый тыйдень въ кождый четвергъ вѣчными часы на пожитокъ нашъ маетъ быти выбирано одъ таковыхъ людей, которые на торгъ зъ товары своими пріѣзжати будутъ, окромъ мѣщанъ, которые одъ торгового речей купецкихъ маютъ быти вольны, водле обычаю инышихъ мѣстъ нашихъ упривилееваныхъ. Которому преречоному мѣсту Липскому и обывателемъ его всимъ грунты мѣстскіе, то есть у волокахъ, селискахъ, огородахъ, моргахъ, застѣнкахъ, сѣножатяхъ, лѣсахъ, иншіе которые кольвекъ посполитые зъ тое новое помѣры черезъ выжей менованого ревизора нашого на то высланого тому мѣсту назначоные и приданые, яко се вдолжъ и въ ширеню и въ межахъ и границахъ своихъ стегаютъ нинѣшнимъ привилеемъ нашимъ потвержаемъ, приписуемъ и привлащаемъ, имъ самымъ и потомкомъ ихъ на всякіе потомные часы, обычаемъ иншихъ мѣстъ нашихъ упривилееваныхъ держати. А если бы коли грунты якіе мѣстскіе зъуставовъ нашихъ были заняты и мѣсту отошли, або если на томъ ку потребѣ нашей большъ грунтовъ тыхъ мѣстскихъ отыйдетъ, тогды мы преречоному мѣсту таковымъ же грунтомъ и такъ много, яко одыйдетъ, отмѣну слушную водле уставы нашое на иншомъ мѣстѣ грунты нашыми на таковой же повинности мѣстской державцы нашому Липскому оддать и выполнити розкажемъ; зъ которыхъ грунтовъ мѣстскихъ, тымъ способомъ черезъ насъ тому мѣсту приданыхъ и приписаныхъ, мѣщане преречоные, кождый зъ нихъ, вси чинши и вшелякіе доходы, капщизны и иншіе повинности, водле уставъ нашихъ, въ великимъ князствѣ Литовскомъ черезъ насъ уфаленыхъ, скарбу нашому належачіе, звыклымъ обычаемъ въ кождомъ року платити и полнити будутъ повинны. Которые то вси доходы, чинши мѣстскіе войтъ зъ лавниками мѣста помененого выбирать и до державцы нашого Липского оддавать, а на то кваты одбирать маютъ, вшакожъ абы тымъ способнѣй потребы оного мѣста опатровать: ратушъ будовати, и въ улицахъ, на гостинцахъ завартіе почивити и иншіе потребы мѣстскіе опатровати и сами тежъ домы свое добре будовати, за унижоною прозьбою ихъ, зъ ласки нашое, плаченья прутового зъ плацовъ домо-

выхъ мѣстскихъ всимъ обывателемъ мѣста пречечоного Липска на пожитокъ ихъ посполитый одпустилисьмо и даровали тымъ листомъ нашимъ такъ, же зъ нихъ ничого платить не будуть винни вѣчными часы. А штося дотичетъ дому гостинного, который тые подданые збудовати мають и будуть повинни въ томъ мѣстѣ Липску коштомъ и накладомъ своимъ на прiѣздъ людей купецкихъ збудовати, тотъ домъ гостинный, отъ даванья всякихъ платовъ и доходовъ до скарбу нашого вольный вѣчными часы быти маетъ, выймуючи только то, еслибы въ томъ домѣ гостиннымъ шинкъ альбо корчма была, тогды капщизна и чоповое потомужъ, яко и одъ инныхъ карчемъ, платити и давати будуть повинни. Бровары и котлы до сыченья медовъ, до варенья пива и паленья горѣлки, также и солодовни кождому зъ тыхъ подданыхъ нашихъ Липскихъ въ дому своимъ вольно мѣти будетъ. Надъ то на тую жъ потребу и пожитокъ посполитый помененого мѣста нашого дали есьмо обывателемъ его и привилеемъ тымъ нашимъ даемъ доходы и пожитки вси: зъ лазни, зъ ваги, зъ пострыгальни, одъ ятокъ сольныхъ и одъ хлѣбныхъ, которые собѣ мѣщане въ мѣстѣ збудовати мають, вѣчне и на вѣки. Которая лазня для безпечности одъ огня на сторонѣ за вѣдомостiю ураду двора нашого Липского маетъ быти збудована; уставляемъ, абы жаденъ мѣщанинъ въ томъ мѣстѣ лазни особливыхъ при домахъ своихъ мѣти не смѣли, але одна лазня посполитая быти маетъ. Къ тому всѣхъ мѣщанъ нашихъ Липскихъ одъ толокъ, гвалтовъ вольныхъ мѣти хочемъ, вынявши властные потребы наши, гдыбы для розерванья ставовъ и гребель нашихъ и подводъ потреба вказовала. Уставуемъ тежъ особливе, не хотечи, и въ томъ перевазы тому мѣсту нашому допускати ижъ нигдѣ по гостинцахъ, около того мѣста будучихъ, на грунтахъ такъ нашихъ, яко и шляхецкихъ, корчмы въ мили быти не мають. При томъ уставуемъ и то мѣти хочемъ, абы шляхта, бояре, люди служебные которого кольвекъ стану, которые въ продречоном мѣстѣ нашомъ Липску осѣлости свои мають и мѣти будуть, злаща которые бы особливыми листы нашими съ повинности мѣстское выняты не были, въ таковыхъ своихъ осѣлостей посполъ зо всими мѣщаны поменеными, подъ правомъ и юрисдикцiею мѣстскою, одповѣдати и всякiя повинности мѣстскiя звыклыя полнити. А взглядомъ тое таковое ласки, одъ насъ тому мѣсту Липску показаное, въ рынку и въ улицахъ мѣстскихъ, на рѣчкахъ, болотахъ и индей, гдѣ бы кольвекъ потреба была, мостить и бруковать, надто ратушъ у рынку того мѣста своимъ накладомъ збудовати, дороги и гостинцы великiе, около мѣста въ тымъ же грунтѣ ихъ властномъ мѣстскомъ положоные, своимъ коштомъ направовати будуть повинни. А подъ тымъ ратушомъ, около ратуша, который черезъ нихъ будетъ збудованъ, на посполитый пожитокъ того мѣста маетъ быть вольно крамницы побудовати для складу и продаванья всѣхъ товаровъ крамныхъ, зъ которыхъ то коморъ таковыхъ чинши, доходы черезъ урядъ помененого мѣста выбираный и на посполитый пожитокъ мѣстскiй оборочаный быти маетъ. А для безпечности отъ огня солодовни и бровары на сторонѣ одъ мѣста мають быти будованы; къ тому для тоежъ небезпечности огневое, абы всѣ мѣщане и кождый зособна въ томъ мѣстѣ нашомъ комины мурованые, або добре опатроные мѣли, повинность на нихъ тую вкладаемъ. А ижъбы тымъ снадней потребомъ того мѣста нашого догодити могло, зъ ласки нашое господарское, за чоломъ битiемъ всѣхъ тыхъ мѣщанъ нашихъ Липскихъ, позволили есьмо и симъ листомъ нашимъ позволяемъ въ томъ же мѣслѣ нашомъ Липскомъ складъ соли бѣлое Гонендзкое, рѣкою Боброю

до мѣста нашого Липска' зъ мѣста нашого Гонендзкого приходячое, мѣти вѣчными часы. Што все и кождую речь зъособна въ своихъ артыкулехъ и пожиткахъ моцно имъ ховати сами за себе и за потомки наши, королей ихъ милости Польскихъ и великихъ князей Литовскихъ, тымъ листомъ привилеемъ нашимъ ховати обѣцуемъ на вѣчные часы. И на то дали есьмо имъ сесь нашъ листъ, подписавши его рукою нашою господарскою, до которого есьмо и печать нашу привѣсити розсказали. Писанъ въ Городнѣ, лѣта Божего нароженья тысеча пятьсотъ осмьдесятого, мѣсеца Декабря осмого дня. Подписъ руки господарское. Венцлавъ Агрипа—писаръ.

My tedy król, do pomienioney suppliki łaskawie się skłoniwszy, zwysz wyrażony przywiley z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszey mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego extraktem stronie potrzebuiącey wydać y dla większey wagi pieczęć w. x. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszey w. x. L., dnia siódmego, miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtorego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał kiąże Czartoryski—kanclerz wielki w. x. Lit. Locus sigilli. Za sprawą jaśnie oświeconego xiążęcia jego mości Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—kanclerza w. x. Ł. Łuckiego, Homelskiego, Jurburskiego, Uświatskiego, Poduswiatskiego etc. starosty. Józe- Mikłaszewicz—metrykant w. x. L.

Drugi extrakt: August Trzeci, z Bożey łask król Polski, etc. Oznaymujemy tym listem extraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach kancelaryi naszey mnieyszey w. x. L. znayduję się list, na młyn mieszczanom Lipskim, za nayiaśnieyszego predecessora naszego króla jego mości Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Stefana, w roku tysiącznym pięćsetnym ośmdziesiątym wtórym, miesiąca Junii szesnastego dnia dany, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy ten list z tych że xiąg metryki kancelaryi naszey mnieyszey w. x. L. per extractum autentice wydać pozwolili, który słowo do słowa, z ruskiego wypisując, tak się w sobie ma.

„Стефанъ, Божію милостію король Польскій, Великій Князь Литовскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ. Били намъ господарю чоломъ войтъ Якубъ Громацкій, бурмистрове, мѣщане и все поспольство мѣстечка нашого Липска, абыхмо имъ для потребы мѣстское млынъ на рѣцѣ Бобрѣ на томъ мѣстѣ, гдѣ, за позволеньемъ и листомъ нашимъ, они подъ мѣстечко Липско рѣку Бобру приведутъ, збудовати ихъ власнымъ коштомъ, давши воли на выдержанье за накладъ ихъ, позволили. А такъ мы господарь видечи, зъ томъ чоломъ битье ихъ слушвое и то, же они безъ млына обыйстися не могутъ, дали есьмо и симъ листомъ нашимъ позволяемъ: млынъ на рѣцѣ Бобрѣ подъ мѣстомъ ихъ власнымъ коштомъ на грунтѣ ихъ мѣстскомъ, для потребы ихъ мѣстское, збудовати, а на выдержанье накладу ихъ, который они, тотъ млынъ будуючи, выдадутъ, держати и зъ того млына пожитки всякіе брати ажъ до выстья чотырохъ годъ даемъ; а по выстью чотырохъ годъ зуполныхъ маютъ они и повинны будутъ при иншихъ доходахъ зъ пожитковъ млыновыхъ, зъ того мѣстечка до скарбу нашого великого князства Литовского приходячихъ, личбу чинити. И на то есьмо дали имъ сесь листъ нашъ зъ подписомъ руки нашое господарское, до которого и печать нашу притиснути есьмо велѣли. Писанъ въ Городнѣ, лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ осьмдесятъ второго, мѣсеца Іюнія шеснадцатого дня. Подписъ руки господарское. Венцлавъ Агрипа—писаръ.—My tedy król, do pomienioney supliki łaskawie się

skłoniwszy, zwysz wyrażony list z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszey mnieyszey w. x. L. extraktem stronie potrzebującey wydać y dla większey wagi pieczęć w. x. L. przycisnąć roskazaliśmy. Dan w kancelaryi naszey w. x. L. dnia czwartego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał xiąże Czartoryski—kanclerz wielki w. x. L. Locus sigilli. Za sprawą iaśnie oświecon. iego mości Michała na Klewaniu y Łukowie Czartoryskiego—kanclerza w. x. L., Homelskiego, Jurburskiego, Uswiadckiego, Poduswiadckiego etc. starosty. Józef Mikłoszewicz—metrykant w. x. L.

Extrakt trzeci. August Trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem extraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszey wielkiey w. x L. znayduje się przywiley mieszczanom Lipskim na kut puszczy Perstunskoie, za nayiaśnieyszego predecessora naszego króla, jego mości Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Stefana w roku tysiącznym pięćsetnym ośmdziesiątym czwartym, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Maja dany, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy ten przywiley z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszey wielkiey w. x. L. per extractum autentice wydać pozwolili, który słowo do słowa z ruskiego wypisując, tak się w sobie ma:

Стефанъ, Божiю милостью король Польскiй и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ нинѣшнимъ и напотымъ будучимъ, кому бы того была потреба вѣдати. Били намъ чоломъ подданые наши войтъ и мѣщане мѣста Липского, которое есть теперь ново въ пущи нашой Перстунской при рѣцѣ Бобрѣ заложоно, и повѣдали, ижъ што перво писати есьмо велѣли листъ нашъ до лѣсничого нашого Перстунского и Новодворскаго, абы имъ пущи нашое Перстунское, тому мѣсту Липскому прилеглое, на будованье и на иныя потребы того мѣста вдолжъ и вширъ на милю, и въ тому сѣножати и багна по обаполъ рѣки Бобры зъ вольнымъ уживаньемъ тое рѣки, почавши одъ грунтовъ земянъ нашихъ Макаровичовъ зъ одное стороны, а зъ другое стороны одъ бояръ Барановичовъ, ажъ до урочиска Свиргутова, внизъ рѣки, окромъ сѣножатей шляхецкихъ, завелъ и подалъ, постерегаючи, абы некоторая шкода въ пущи и въ оступахъ не была. Якожъ водле того листу нашого пречоный лѣсничiй нашъ Перстунскiй и Новодворскiй, панъ Петръ Веселовскiй, такъ пущи, яко тую рѣку Бобру зъ багнами и сѣножатьми зъ одное стороны рѣки въ певныхъ границахъ и знакахъ, ачъ не такъ много, яко въ листѣ нашомъ есть описано, постерегаючи, абы шкода оступовъ не была, имъ подалъ и поступилъ, чого они уже въ держанью суть, на што имъ и листъ свой далъ, который они передъ нами покладали, бiючи чоломъ, абыхмо имъ водле того листу пана Веселовскаго тую пущу, сѣножати и уживанье рѣки Бобры листомъ нашимъ утвердили; на што мы господарь ласкаве позволивши, хотечи, абы тое мѣсто тымъ лепѣй тамъ фундовали, тотъ листъ пана Петра Веселовскаго въ сесь листъ нашъ вписати есьмо велѣли, который слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: Piotr Wesołowski, leśniczy iego królewskiey mości Perstuński y Nowodworski. Oznaymuię tym listem moim, iż za pisaniem listu iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego do mnie, z podpisem własney ręki iego królewskiey mości, z prawey pisarza i. k. mci pana Więcława Agryppy etc., w którym liście pisać iego k. mć raczy, abym miasteczku i. k. mci nowo założonemu Lipsku, dla sposobnieyszego pobudowania tego miasteczka y wszelakich potrzeb mieyskich, puszcze i. k. mci

Perstuńskiey, gdzieby nayzręczniey było ku temu miastu, postrzegaiąc szkody ostępów zwierzynnych, na milę wzdłuż y na milę wszerz zawiodł, ograniczył y mieszczanom Lipskim we władzę podał; w tym że liście pisać i. k. mć raczy, abym Biebre rzekę y sianożęci z bagniskami po obu stron tey rzeki Biebry, poczowszy od gruntów ziemian i. k. mci panów Makarowiczów z iedney strony, a od gruntów Jurga Baranowicza z drugiey strony wniz rzeki, aż do uroczyscza Swirgutowa, ze wszytkimi tey rzeki y w sianożęci z bagniskami pożytki, wyimuiąc tylko sianożęci szlacheckie, tymże mieszczanom Lipskim zawiodł, w moc y we władzę podał. W czym ja czyniąc dosyć woli y temu listownemu rozkazaniu i. k. mci, ziechawszy do przerzoczenego miasteczka Lipska y przypatrzywszy dobrze położenia puszcze, temu miasteczku przyległey, zawiodłem y ograniczyłem miesczanom przerzeczony kąt puszcze i. k. mci Perstuńskiey z bagnami, co na przyległey ku miastu w tych graniczach: Poczowszy od ściany boczney, która graniczy włoki miasteczka tego z włokami sioła i. k. mci leśnictwa Perstuńskiego Sklebiewa, idzie pierwsza granica tey puszcze bagnami, ścianą Komeczką włok mieyskich y z teyże ściany prostym trybem aż do rzeki Biebry; tey granice od ściany Szkrzebielskiey do Biebry dłużyną sznurów mierniczych siedmdziesiąt sześć; druga granica tey puszcze, poczowszy od tego mieysca, gdzie się pierwsza przy rzece Biebry skończyła y gdzie wniz tey rzeki Biebry bagnami aż do uścia rzeki Jaminy w Biebrzę, a tey dłużyna prostym trybem sznurów dziewięćdziesiąt. Trzecia granica, poczowszy od rzeki Biebry, idzie rzeką Jaminą w górę przez sznurów dziesięć, a potym od rzeki Jaminy idzie prostym trybem po koniec lasu Łuki, zostawuiąc ten wszystek las Łuki w prawie w puszczy mieskiey aż pod las Jamiński, który się został w lewie w puszczy i. k. mci: tey prostości dłużyna sznurów siedmdziesiąt. Potym od lasu Jamińskiego zakluczyła się ta granica: w prawo idzie swą prostością przez las Dorogiaszyn na sznurów trzydzieści dwa y zaś drugi raz zakluczyła się ta granica; wprawo idzie prostością swą, zostawuiąc ostęp jasionowy w lewie w puszczy i. k. m. aż do drogi Przechodskiey, idącey z Lipska do Augustowa; tey prostości od wtórego zakluczenia do drogi pomienioney sznurów trzydzieści y ośm, a wszystkiey tey granicy, poczowszy od rzeki Biebry aż do drogi Przechodskiey dłużyna sznurów sto y pięćdziesiąt, a iż się w dwuch mieyscach ta granica zakluczyła, to z tey przyczyny, aby się więcey lasów y ostempow zwierzynych do mieyskiey puszczy nie zaymowało. *Czwarta* granica tey mieyskiey puszcze idzie tą Przechodską drogą ku Lipsku przez sznurów ośmnaście, a potym z drogi wlewo idzie prostym trybem na uroczyszcza Kunoszowe Stanki y potym bagnami aż do ściany boczney mieyskiey z siołem Skleblewem, zkąd się opisanie granic tey puszcze poczęło; tey granice trybem od drogi sznurów siedmdziesiąt, a wszystkiey tey granice y z drogą sznurów ośmdziesiąt y ośm. W tych wyżey opisanych granicach mieszczanie Lipscy borów y lasów z bagnami na budowanie y wszelakie potrzeby swe wolno maią używać, wedle listu daniny i. k. mości, niżli gaić kogo od tey im od i. k. mości dla własnych ich potrzeb nadaney puszcze, ani żadnych wkupów dla którego pożytku swego pod naruszeniem łaski i. k. mości czynić nie maią, także w drzewie bortnym osiadłym y nieosiadłym, z którego dań do skarbu i. k. mości idzie, żadney szkody y w doglądaniu pszczoł bortników i. k. mości przeszkody czynić nie maią, czego urząd mieyski pilnie powinien przestrzegać. A iż się granice puszcze zwyż opisaney kopcami zaraz nie osypały, ta przy-

czyna, że na ten czas mrozy ciężkie zaszły, wszakże ziemia skoro puści, z wiadomości moiey maią być te granice kopcami osypane, a już też to ograniczenie puszcze stało się nie wedle listu i. k. mości, gdyż żadney z tych czterech granic nie masz na mile, z tey przyczyny, żeby się musiało ostępów kilka zwierzynnych w tak szerokie ograniczenie z szkodą puszcze y zwierzu i. k. mości zaiąć, czego i. k. mość w pisaniu swoim do mnie pilnie przestrzegaiąc, rozkazować raczył. Tym że mieszczanom Lipskim wedle listu i. k. mości opisanego do mnie, zawiodłem y podałem w moc y udzierżanie ze wszelakimi pożytkami rzekę Biebrzą y sianożęci z bagnami, tey rzece przyległey, poczowszy od gruntów ziemian i. k. mości powiatu Grodzieńskiego panów Makarowiczów, imienia ich Rohozyna, wniz idąc tą rzeką Biebrą, y sianożęci własne i. k. mości z bagnami, tey rzece przyległymi, leżącymi w prawie tey rzeki ku miasteczku temu y ku puszczy mieyskiey, wzwyż opisaney, y potym za rzeką Jaminą na niz rzeki Biebrzy aż do budy i. k. mości, nazwaney Swirgutowo, którzy rzeki y sianożęci z bagniskami po tey opisaney stronie rzeki od miasta y puszczy mieyskiey mieszczanie Lipscy wolno będą ze wszystkiemi pożytkami według listu daniny i. k. mości używać; niżli szlacheckie sianożęci, które by miedzy temi zaległy, każdy szlachcic za prawem swym dobrowolnie używać będzie, a iż się po drugiey stronie rzeczki sianożęci z bagnami mieszczanom Lipskim według pisania i. k. mości nie podały, to się zatrzymało, iako dla własnych potrzeb i. k. mości leśnictwa Nowodworskiego, którzy na włokach sianożęci naymniey nie mają y przyległeyszych nad te mieć nie mogą. Na które zwyż opisane podanie puszcze rzeki Biebrzy y sianożęci z bagniskami, po iedney prawey stronie rzeki wedle opisanią wierchu leżącemi, dałem mieszczanom Lipskim ten móy więczczy list z przycisnieniem pieczęci mey y z własney ręki podpisem. Pisan na Kamionce, roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt trzeciego, Februaryi dnia dziewiętnastego. У того листу печать пана Веселовского одна, а подпись руки его польскимъ письмомъ тыми словы: Piotr Wiesełowski—ręką własną. А такъ мы господаръ зъ того листу пана Веселовскаго, въ сесь нашъ листъ слово до слова вписаного, добре зрозумѣвши, ижъ онъ тотъ кутъ пущи нашое Перстунское безъ шкоды оступовъ и тое пущи, а также рѣку Бебру зъ сѣножатьми и багнами ку тому мѣсту нашому Липску завелъ, ограничивши подалъ, то все водлугъ листу пана Весоловскаго мѣсту нашому Липскому ку ихъ власному пожитку симъ листомъ нашимъ подтвержаемъ на вѣчность. Зъ которыхъ то грунтовъ всихъ, гды вольность тому мѣсту одъ насъ наданая выдетъ, такъ, яко и зъ иншихъ грунтовъ мѣста тамошнего, водлугъ привилея головного, одъ насъ тому мѣсту даного, и уставы ревизорское, всякія повинности до скарбу нашого полнити будуть повинни. И на то дали есьмо подданымъ нашимъ обывателемъ мѣста нашого Липского сесь нашъ листъ зъ подписомъ руки нашое господарское, до которого и печать нашу привѣсити есьмо розказали. Писанъ у Городнѣ, лѣта Божого нароженья тысяча пять сотъ осьмдесятъ четвертого, мѣсеца Мая двадцать девятого дня. Подписъ руки господарское.—My tedy król, do pomienioney suppliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażony przywiley z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego extraktem stronie potrzebuiącey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia czwartego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc siedmset pięǳiesiątego wtórego, panowania na-

szego dziewiętnastego roku. Michał xiąże Czartoryski—kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Locus sigilli. Za sprawą i. oświecon. xiążęcia iego mości Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, etc. Łuckiego starosty. Józef Mikłaszewicz, metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego.

Extrakt czwarty: August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem extraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego znayduie się przywiley mieszczanom Lipskim na hrunty, od pana marszałka zawedenyie za nayiaśnieyszego predecessora naszego, króla iego mości Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego, Zygmunta trzeciego w roku tysiącznym sześćsetnym wtórym, miesiąca Maia czwartego dnia, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy ten przywiley z tych że xiąg metryki kancelaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authentice wydać pozwolili, który, słowo do słowa z ruskiego wypisuiąc, tak się w sobie ma.

Жигимонтъ третій Божію милостію король Польскій, великій князь Литовскій и проч. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, кому бы то вѣдати належало, ижъ мы господаръ въ року прошломъ тысеча пятьсотъ деветдесятъ осьмомъ, мѣсеца Мая шестнадцатого дня, у Варшавѣ, за даньемъ справы мѣщанъ мѣста нашого Липского, ижъ имъ водлугъ привилею продка нашого славное памети короля его милости Стефана пущи Перстунское на будованье и на иншіе потребы того мѣста не мало не доставало. Писалисьмо до вельможного Петра Весоловского—маршалка нашого надворного великого князства Литовского, старосты Ковенского и Рамборского, лѣсничого Перстунского и Новодворского, абы его милость которого кольвекъ часу тамъ зъѣхавши, и штобы еще имъ грунтовъ не доставало, безъ шкоды пущи нашое и оступовъ тамошнихъ завелъ и подалъ. За которымъ писаньемъ нашимъ подлѣсничій Перстунскій, урожоный Станиславъ Таруса, маючи розказанье одъ вельможного маршалка нашого, въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ второмъ, мѣсяца Марца тридцатого дня тамъ зъѣхавши, бачечи быть безъ шкоды пущи нашое и оступовъ, завелъ кутъ пущи на выробенье поля, который, статечне вымѣривши, адтрыбовалъ. *Напервей* першая граница идетъ почавши одъ оступа, прозываемого Красного, ажъ до Ясеновогo; вымѣрено шнуровъ двадцать семь, а одъ Ясеневого идетъ черезъ конецъ оступа Острова Инского и багниска, называемый Ясени, ажъ до оступа Острова, одъ того оступа Острова идетъ до рѣки Бебры, не переходечи нигдѣй на другую сторону рѣки, противко головной стѣнѣ Каменской, которая идетъ подъ пущою Новодворскою; тамъ вымѣрено шнуровъ сто семьдесятъ два; што усе вымѣравши ограничилъ въ моцъ, у держанье и уживанье подалъ, и листъ свой съ подписомъ руки и съ печатію своею имъ на то далъ, а водлугъ розказанья тогожъ вельможного маршалка нашого зъ тогожъ лѣсу мѣщаномъ заведеного волокъ шесть на плебанію костела мѣста Липского зоставилъ, меновите оступъ, называемый Дорогушинъ, и другій Ясеновый, зъ которыхъ двухъ оступовъ вымѣрити собѣ маетъ князь плебанъ Липскій волокъ шесть, а *остатокъ* мѣщане взяти маютъ, на што листъ свой особливый помененый подлѣсничій Перстунскій плебану Липскому далъ. И били намъ чоломъ мѣщане Липскіе, абыхмо, ихъ при томъ заведенью помененое пущи Перстунское зоставивши, потверженье нашое на то дали. Въ чомъ мы господаръ, бачечи быть чолом-

битье слушное, а прихиляючи се до привилею продка нашого короля его милости Стефана, тотъ кутъ пущи имъ водлугъ заведенія подлѣсничого Перстунского въ границахъ выжей описаныхъ симъ листомъ нашимъ утвержаемъ. Маютъ помененые мѣщане Липскіе менованую пущу водлугъ заведенья, поданья и ограниченья подлѣсничого Перстунского держати, розробляти, пожитковъ одтуль приходячихъ на себе вживати; а ижъ розробляючи тые грунты немалый накладъ подняти мусятъ, про то мы господаръ зъ ласки нашое господарское одъ плаченья чиншу воли лѣтъ десять одъ даты сего листу нашого узычаемъ, въ которомъ часѣ до выстья воли мѣщане Липскіе чиншу ніякого платити не будуть повинни, а по выстью воли зъ грунтовъ выробленныхъ чиншъ пенязьный до скарбу нашого водлугъ постановенья ревизорского платити повинни будуть. И на то есьмо мѣщаномъ Липскимъ дали сесь нашъ листъ зъ подписомъ руки нашое господарское и зъ нашою печатью. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого нароженья тысеча шестьсотъ второго, мѣсеца Мая четвертого дня. Sigismundus Rex. Матей Война писаръ.—My tedy król, do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażony przywiley z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego extraktem stronie potrzebuiącey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia siedmnastego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał xiąże Czartoryski—kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Locus sigilli. Za sprawą i. o. xiążęcia iegomości Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego — kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Łuckiego etc. starosty. Józeph Mikłaszewicz—metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego.

Extrakt piąty. August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem extraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego znayduie się konfirmacia praw miasta Lipska, w ekonomii Grodzieńskiey leżącego, odnowienie y zachowanie przy nich, za nayiaśnieyszego antecessora naszego króla Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Augusta wtórego, pana oyca naszego, w roku tysiącznym siedmsetnym dziewietnastym, miesiąca Januaryi czternastego dnia dana; y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy tę konfirmacyą z tych że xiąg metryki kancelaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authentice wydać pozwolili, która słowo do słowa wypisuiąc tak się w sobie ma. August wtóry, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy etc. Iż lubośmy na seymie walnym blizko przeszłym szczęśliwey koronacyi naszey przy bytności wszystkich stanów rzeczypospolitey prawa y przywileia, od nayiaśnieyszych królów Polskich, przodków naszych, tym że stanom rzeczypospolitey y prywatnym osobom nadane y u każdego przy nich nienaruszenie zachować mamy y zachowamy, sakramentem przysięgi przez nas wykonaney stwierdzili y zmocnili y dla tego pomienione ich prawa y przywileie wagę swoią y moc mieć powinne; przecie iednak gdy nam przez panów rad naszych, przy boku naszym będących, imieniem sławetnych Krzystofa Łokinowicza — burmistrza, Woyciecha Adamowicza – mieszczanina, tudzież rayców, urodzonego wóyta, ławników y całego pospólstwa miasta naszego Lipska, w ekonomii Grodzieńskiey leżącego, imieniem doniesiona iest suplika, ażebyśmy im prawa y całemu

miastu pomienionemu Lipskowi służące, od nayiaśnieyszych przodków naszych królów Polskich nadane y pozwolone a w przywileiu nayiaśnieyszego niegdy świętey pamięci Jana Trzeciego, antecessora naszego, confirmatorialnym inserowane, powagą naszą królewską zmocnili, stwierdzili y approbowali, którego przywileiu konfirmatoryalnego tenor słowo w słowo nastempuie y iest takowy: Jan Trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym etc. Przełożono nam przez urzędników y rad naszych, na ten czas przy boku naszym zostaiących, imieniem sławetnych burmistra, rayców, urodzonego wóyta, ławników y całego pospólstwa miasta naszego Lipska, do ekonomii Grodzieńskiey należącego, iż im prawa od nayiaśnieyszych królów Polskich y wielkich xiążąt Litewskich, przodków naszych, częścią nieprzyiacielskiemi w panstwo nasze naiazdami, częścią przypadkowemi ognia pożarami pogineły y pobutwiały: suplikowano nam tedy, abyś my mocą y powagą naszą królewską też prawa odnowili, reassumowali, stwierdzili y zmocnili, defekta niektóre naprawili y suplementowali, które prawo od nayiaśnieyszego króla imci świętey pamięci Władysława Czwartego antecessora naszego z podpisem bez pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego dawnością czasu zepsowany, podarty, stwierdzenie iego przez nayiaśnieyszego króla imci Jana Kazimierza, de dato w Grodnie, dnia czwartego miesiąca Stycznia, roku tysiącznego sześćsetnego pięćdziesiąt trzeciego, z podpisem ręki urodzonego Jana Dowgiały Zawiszy—referędarza y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, część udartą przed nami pokładali de tenore tali. Władysław Czwarty, z łaski Bożey król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym etc., iż pokładany był przed nami przywiley, ręką świętey pamięci króla iegomości Zygmunta Trzeciego, pana oyca naszego, podpisany y pieczęcią większą wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętowany, niżey wyrażony. Y doniesiona nam iest proźba imieniem mieszczan naszych Lipskich, abyś my ony mocą y powagą naszą królewską zmocnili y stwierdzili, który tak się w sobie ma. Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym etc., iż pokładali przed nami mieszczanie miasta naszego Lipska przywileia y listy, od świętey pamięci przodka naszego króla Stefana y od nas samych im na prawo Magdeburskie, grunty, lasy, morgi y insze wolności nadane, widymusami z xiąg kancelaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego autentice wydane, y protestacią swoią, roku tysiącznego sześćsetnego dziesiątego, miesiąca Maia dnia trzydziestego pierwszego na urzędzie grodzkim Grodzieńskim uczynioną, iż im z dopuszczenia Bożego ogniem u iednego z nich, u którego w schowaniu były, z domem oryginały pogorzeli, y prosili nas, abyśmy im to osobliwym listem naszym warowali, iż by listy y przywileia, których oryginały pogorzały, y które autentice z xiąg kancelaryi naszey są wydane, approbuiemy y przy mocy iako oryginały same zostawuiemy wiecznemi czasy, co do wiadomości każdego sędziom trybunalskim, ziemskim y grodzkim donosząc, chcemy mieć y rozkazuiemy, aby pomienione przywileia y listy miesczan naszych Lipskich autentycznie z xiąg kancelaryi wydane, miasto oryginałów przymowane były, w żadną wątpliwość ich nie przywodząc, dla lepszey wiary list ten ręką naszą podpisawszy y pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętować rozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, roku Pańskiego tysiąc sześćset iedynastego, miesiąca Decembra dnia dziesiątego, panowania królewstw naszych Polskiego dwadziestego piątego, a szwedzkiego ośmnastego. Sigismundus rex. Eustachi Wołowicz—pisarz y referen-

darz wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy Władysław król, łaskawie się skłoniwszy do takowey sprawy, wzwyż pomieniony przywiley we wszystkich punktach, klauzulach y artykułach mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy, prawa y wolności, od świętey pamięci antecessorów naszych królów Polskich miasteczku naszemu Lipskiemu nadane y przed nami y aktami kancelaryi naszey pokładane, widymusami autentycznemi wyięte, we wszystkim approbuiemy y przy tey że władzy y mocy, iako same originały mieć powinni, zostawuiemy, chcąc mieć, aby się im w niwczym ubliżenie (in quantum iure communi non repugnant) nie działo, ale y owszem aby przy nich mieszczanie nasi Lipscy na potomne czasy zachowani byli dla łaski naszey. Na co się, dla większey wiary, ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia szóstego miesiąca Junii, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego, panowania naszego polskiego pierwszego, a Szwedzkiego drugiego roku. Wladislaus rex. Marczyan Tryzna—referędarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy Jan król, skłoniwszy się do ich supliki y widząc prawo pomienionych mieszczan Lipskich cale zruynowane, żądaiąc, aby w porządku też miasto było y pomnożenie większe dla wzyska skarbu naszego y rzeczypospolitey z niego było, mianowane prawa odnawiamy, reperuiemy, naprawuiemy y defekta wszystkie, które tak w tym prawie, iako y w rządzie y sprawiedliwości były, nagradzamy y deklaruiemy tym listem naszym, iż pomienieni mieszczanie sądzić się będą prawem od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadanym Magdeburskim, appelacyie iednak y remissy od sądów ich do samego generalnego administratora ekonomii Grodzieńskiey iść będą powinni w tych sprawach, w których prawo appellacyie dopuszczać pozwala. Także wszyscy obywatele tegoż miasteczka Lipska, jakiey kolwiek kondycyi będący, lub chrześciane, lub żydzi, powinni będą respectu fundi, osiadłości, rol y placów przed urzędem mieyskim sprawować się, tak iako insi mieszczanie; także nowo osiadaiący mieszczanie, aby po wyściu roku y sześciu niedziel przysięgę wykonawszy pod iurisdykcyą miasta zostawali y szlachta tamże osiadła, ratione teyże osiadłości, posłuszeństwu mieyskiemu podlegać ma, prawa nasze królewskie kościoła Bożego katolickiego wcale zachowniąc. Na co, dla większey wagi, ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia miesiąca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piątego. Mieysce pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego. Antoni Kazimierz Giełgud—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Konfirmacya y renowacya praw miasteczku Lipskowi ekonomii Grodzieńskiey. Jan król. Przeto my August król, do pomienioney suppliki miłościwie się skłoniwszy, wyżey inserowany przywiley nayiaśnieyszego Jana Trzeciego, przodka naszego, tudzież y inne prawa y przywileia przodków naszych królów Polskich, w nim wyrażone, we wszystkich punktach, klauzulach y artykułach, tak iako w sobie są opisane, stwierdzić, zmocnić y approbować y odnowić umyśliliśmy. Jakoż mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy, approbuiemy y odnawiamy ninieyszym listem przywileiem naszym y aby teraz y na potomne czasy wieczny walor y moc miały deklaruiemy y przy nich miasto nasze Lipsko nienaruszenie zachowuiemy. Na co dla lepszey wiary y pewności ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia czternastego miesiąca Januaryi, roku Pańskiego tysiącznego

siedmsetnego dziewiętnastego, panowania naszego dwadziestego drugiego. Augustus rex. My tedy król, do pomienioney suppliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażoną konfirmacyą z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego extraktem stronie potrzebuiącey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przyciążć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego dnia siedmnastego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał xiąże Czartoryski—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Locus sigilli. Za sprawą etc. Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, Homelskiego etc. starosty. Józef Mikłaszewicz — metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. A za tym my August Trzeci, król polski y wielki xiąże Litewski, lubośmy na seymie walnym szczęśliwey koronacyi naszey przy bytności wszystkich stanów rzeczypospolitey prawa y przywileia od nayiaśnieyszych królów polskich, przodków naszych, iako tym że stanom rzeczy-pospolitey, tako y prywatnym osobom, mieszczanom poddanym naszym nadania y, że każdego przy nich nienaruszenie zachować mamy y zachowamy, sakramentem przysięgi przez nas wykonaney stwierdzili, zmocnili y dla tego pomienione ich prawa przywileia wagę swoią y moc mieć powinne; przeciesz aby tym pewnieyszemi y bezpiecznieyszemi byli, za instancyą y przełożeniem nam przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, tym łaskawie do proźb mieszczan naszych Lipskich skłoniwszy się, a widząc prawa onych przez przypadek ogniowy po dwakroć zgorzałe, a przez to całe zruinowane, w porządku należytym nie zachowuiące się, przez co diminucya w prowentach stołu królewskiego nam y nayiaśnieyszym nastempcom naszym bydź może, prze to za rzecz słuszną y sprawiedliwą renovationem tych wszystkich przywileiów antecessorów naszych za radą panów rad przy boku naszym zostaiących uważywszy, daiąc tym że mieszanom naszym Lipskim wszelki rząd, aby w tym samym porządku to miasto zostawało, iako y przed tym za nayiaśnieyszych antecessorów naszych było y żeby tym większe pomnożenie dla zysku skarbu naszego y rzeczy-pospolitey z niego brało, ludzie krzewili się y osiadali, wszystkie wyżeymianowane prawa, przywileia, od założenia tego miasta Lipska mieszczanom naszym nadane, y których tu extrakta inserować rozkazaliśmy, mianowicie poczowszy od świętych y godnych pamięci nayiaśnieyszego króla iego mości polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Zygmunta Augusta y przed nim powyższych monarchów, o których nayiaśnieyszy król imć Stefan Batory, przyozdobiając tych mieszczan Lipskich prawem y urzędem sądów Magdeburskich, w swoim przywileju wspomina, utwierdza y nadaie, zatym przywilejem dalsze wszystkie przywileja, daniny, przydatki, konfirmacye nayiaśnieyszych królów imci Zygmunta Trzeciego, Władysława Czwartego, Jana Kazimierza, Michała Korybuta, Jana Trzeciego, aż do ostatniey konfirmacyi nayiaśnieyszego świętey pamięci pana oyca naszego Augusta Wtorego, ninieyszym listem confirmationis przywilejem naszym we wszystkich punktach, klauzulach, paragrafach, artykułach, tak, jako są opisane y wyrażone w przywileiach, osobliwie nayiaśnieyszego króla imci Stefana, przodka naszego, nie rozumiejąc y nie tłumacząc inaczey na ubliżenie y krzywdę poddanym naszym mieszczanom abo przedmieszczanom Lipskim, za wszytkiemi włokami, gruntami, wyrobkami, placami, sieliscami, ogrodami, morgami, zaściankami, sianożęciami hrudowemi, murożnemi

y błotnemi po nad rzeką Biebrą y po puszczy będącemi, a rzeką Bobrą aż do uroczyscza Sierzbutowa ciągnącemi się, także lasami, gajami, puszczą, ante et post nadaną, podług przeszłych rewizyi y potym nową przez urodzonych Stanisława Łoknickiego—rewizora y Piotra Wesołowskiego—leśniczego pod ten czas Perstuńskiego y Nowodworskiego, nowo przyczynionych y ograniczonych, z wolnym oraz tym że mieszczanom Lipskim, podług przywileiów ante unionem y od przerzeczonego toties przodka naszego nayiaśnieyszego Stefana Batorego nadanych, wyłożeniem portu na rzece y na oney wystawieniem młynów proprio sumptu, cum libertatione a censu, do bonififikacyi wyłożonego kosztu, także z wolnym przeprowadzeniem tym że portem rzeką Bobrą y składaniem w mieście naszym Lipsku soli białey Gonienskiey, mocą teraznieyszego przywileju a powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy, approbujemy, odnawiamy, reperniemy y poprawujemy defekta wszystkie, które tak w tym prawie, iako y w urzędzie y wydawaniu od niego sprawiedliwości, czy to z sądu wóytowskiego, albo burmistrzowskiego były, nagradzamy tak, aby teraz y napotomne czasy wieczny walor y moc miały, deklaruiemy y przy nich miasto nasze Lipsko nienaruszenie zachowuiemy, obiecuiąc po nas y nayiaśnieyszych następców naszych, iż pomienieni mieszczanie sądzić się będą prawem, iako się wyżey wyraziło, Magdeburskim, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadanym, uwalniaiąc onych od woiewodów, starostów y wszelkich praw ziemskich, grodzkich y zwierzchności onych, appelacye iednak od sądów ich, czy to wóytowskiego, albo burmistrzowskiego, do samego ieneralnego administratora ekonomii Grodzieńskiey, a nie do dwornego, y to w tych sprawach, w których prawo appelacyi dopuszczać pozwala, iść będą powinne, nie wprzód iednak takowey appellacyi strony wiedące prawo cuiuscunque status et conditionis, w którym by się w sądach wóytowskich albo burmistrzowskich za uciążliwy dekret zdać był, używać maią, albo minowszy sąd magdeburski przed sąd administratora generalnego ekonomii Grodzieńskiey ex cruda citatione pozwy wynosić powinne, aż wprzód w tym że pomienionym sądzie magdeburskim, wóytowskim lub burmistrzowskim dekretem oczewistym rozsądzeni zostaną. Administrator zaś generalny ekonomii Grodzieńskiey, po oczewistym magdeburskim dekrecie, za uroszczoną appelacią nie ze statutu wielkiego xięstwa Litewskiego albo z innego prawa, iedno z tegoż prawa magdeburskiego, które nazywaią Saxoń albo Niemieckie prawo, rozeznanie swoie, w słuszności albo niesłusności wydanego dekretu, czynić będzie powinien. A gdyby w tym sądzie administratorskim, teraz y napotym będącym, ieszcze strona która pro gravanine miała, tedy do nas króla y do sądu naszego taż appelacya ma być dopuszczona, zapłaciwszy do skrzynki mieyskiey dochód podług porządku prawa saksońskiego. Także wszyscy obywatele tegoż miasta naszego Lipska, iakiey kolwiek kondycyi ludzie będący, duchownego lub świeckiego stanu, szlachta, chrześciane, lub żydzi, którzy kolwiek w tym miasteczku swoie osiadłości albo grunta, place będą mieli, powinni będą respectu fundi, osiadłości, rol y placów przed urzędem mieyskim we wszystkich sprawach y na każde zawołanie sprawować się, iako wszyscy mieszczanie, a to podług tak wielu dyspozycyi praw konstytucyi seymowych w tym obszerniey opisanych. Nowo także osiadaiący mieszczanie, którzy by na osiadłości y pod prawem Magdeburskim zostać chcieli, lub ze stanu szlacheckiego, w rok y sześć niedziel przysięgę na ratuszu wypełnić będą powinni, a po wykonanym iuramencie pod iurizdykcyą

mieyską zostawać, onemu podlegać y równych wolności, swobód z drugiemi mieszczanami w nabywaniu, przedawaniu gruntów, placów używać y zaszczycać się mogą, teraznieyszym postanowieniem w wieczne czasy żądamy y mieć chcemy, approbuiemy. Na ostatek władzę urzędu wóytowskiego y burmistrzowskiego ze wszelką należnością onym y dochodami zwyczaynemi osobliwie włok dwie y placów cztery, zdawna na wóyta należących, y drugich cztery, w ulicy Zakościelney przez tych że wóytów Lipskich od Karłowskiego nabytych, cum omni proprietate, usu et fructu, daiąc moc y pozwalaiąc na onych temuż wóytowi teraz y napotym będącemu, wszelkie mieć zabudowanie y szynki bez żadnego do skarbu naszego, oprócz czopowego, szelężnego, płatu, turbacyi, przeszkody albo iakowey od ekonomów naszych prepedycyi, której niniejszym przywileiem naszym zakazuiemy y wiecznie od tego wszystkiego urodzonego wóyta naszego przez teraznieyszą donacyą uwalniamy tą wolnością, iako y przed tym dawnieysi wóytowie od antecessorów naszych zaszczyczeni byli y przez rewizorów naszych, do teyże ekonomii zesłanych, cum exceptione zachowani zostali, chcąc mieć y pilnie przykazuiąc wóytowi y burmistrowi według postanowenia antecessorów naszych brukować ulice, mosty po drogach, gościncach y na rzekach nowe budować, stare poprawować, kominy po domach murowane mieli, aby doglądali; przy tym, aby łaznią iedną na pożytek ichże własny y dla dochodu na potrzeby mieyskie, nie pozwalając nikomu z chrześcian, ani żydów mieć inney, wystawili, postanawiamy y potwierdzamy, zachowując wcale nasze królewskie y kościoła Bożego katolickiego. Na co dla większey wagi, wiary y pewności do takowey konfirmacyi naszey własną się ręką podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego pięćdziesiątego czwartego, miesiąca Junii dwadziestego siódmego dnia, panowania naszego dwudziestego drugiego roku. U tego przywileju konfirmacyinego, od nayiaśnieyszego króla jego mości Augusta trzeciego, wielkiego xiążęcia Litewskiego, miasteczku j. k. mości Lipskowi danego y służącego, podpis ręki tegoż nayjaśnieyszego króla jego mości Polskiego, przy zawieszoney na sznurze jedwabnym koloru niebieskiego pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież adscripcya, oraz podpis ręki wielmożnego jego mości pana sekretarza pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego temi wyrażają się słowy: Augustus rex. Konfirmacya praw y przywilejów mieszczanom Lipskim w ekonomii Grodzieńskiey. Józef Dulemba—j. k. mości pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.

Który to takowy przywiley konfirmacyiny, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona wielmożnego jego mości pana Krysztofa Lichodziejewskiego — strażnika wojewodstwa Mińskiego do akt, jest do xiąg tribunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Grodnie expedyowanych, przyjęty y wpisany.

1586 г. Апрѣля 4-го дня.

Изъ книги № 59, за 1715 г., л. 760.

17. Привилегія короля Стефана Баторія земянину Сонгину на устройство моста на рѣкахъ Клевѣ и Трокупѣ и взиманіе мостовой пошлины.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok wyżey pomieniony obranemi, stanowszy oczewisto u sądu imć pan Stephan Frąckiewicz—krayczy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu podał przywiley króla jego mości Stephana, sam oryginał po Rusku pisany, dany panu Songinowi na myto mostu Klewickiego, na Polskie przewiedziony, z iedną pieczęcią mnieyszą wielkiego xięstwa Litewskiego, prosząc, aby y z rzeczą w nim wyrażoną był do akt przyięty y do xiąg głównych wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany, służący y należący ww. oo. iezuitom nowiciatu Wileńskiego; który z russkiego na polskie pismo verbum de verbo przepisawszy, a do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyimuiąc, tenor taki iest:

Стефанъ, Божію милостію король Польскій и проч. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ; ижъ будучи намъ господару въ съѣздѣ въ панствѣ нашомъ великомъ князьствѣ Литовскомъ, донесены суть до насъ и пановъ радъ нашихъ, на тотъ часъ при насъ господару будучихъ, просьбы земянина нашого повѣту Ошмянского Лаврина Мартиновича Сонгина о томъ: ижъ людямъ народу шляхецкого и купецкимъ, также и иннымъ всякого стану на гостинцу великомъ, который съ Новогородка идетъ до Ошмены и Клевицы черезъ мѣсто старосты Жомойдского пана Яна Кишки Ивейское, мимо Сурвилишки, въ небудованью мосту на рѣцѣ Клевѣ и Трокупи, небеспечнымъ и труднымъ переѣздомъ великіе шкоды дѣютъ, абысьмы господаръ, зъ ласки нашое господарское, жо большъ всимъ людемъ, менованнымъ гостынцомъ ѣздячимъ, шкоды и лихого переѣзду теперь не допустили, а ему Сонгину мостъ на той рѣцѣ Клевѣ и Трокупи, яко вчаснику грунту и береговъ тое рѣки Клевы и Трокупы, кромъ другихъ участниковъ его, будовати у мостовое брати позволили. Ино мы господаръ, намовившисе въ томъ зъ паны радами нашими, на тотъ часъ при насъ господару будучими, а бачечи то быть речь слушную и потребную, безъ шкоды скарбу нашого и рѣчи-посполитое, и тежъ маючи певную вѣдомость о томъ зломъ переѣздѣ на той рѣцѣ Клевѣ и Трокупѣ, также паметаючи на службы его, которые онъ, у войскахъ нашахъ господарскихъ бываючи, противко непріятеля нашого чинилъ и вязни приводилъ, его властнымъ накладомъ мостъ будовати и отъ всякого стану людей на той рѣцѣ Клевѣ и Трокупи, безъ жадного обтеженія, по два пѣнезя бѣлые отъ дуги зъ ласки нашое господарское ему Лаврину Сонгину, малжонцѣ, дѣтемъ и потомкомъ его брати и на пожитокъ ку имѣнію его Сурвилискому оборочати позволили, безъ всякое перешкоды; а съ того намъ господару и до скарбу нашого ничого платити и личбы ни-

которое чинити не мають. И на то есьмо ему, жонѣ, дѣтемъ и потомкомъ его дали сесь нашъ листъ съ подписомъ руки нашое господарское, до которого на твердость и печать нашу притиснути есьмо велѣли. Писанъ у Городнѣ, лѣта Божія Нарожения тысяча пятьсотъ осемьдесятъ шостого, мѣсяца Априля четвертого дна. U tego przywileiu, przy pieczęci mnieyszey, podpis rąk temi słowy: Stephanus Rex. Левъ Сапѣга—подканцлерій Великого Князьства Литовского.

Którуż to przywiley króla iego mości Stephana, za pokładaniem do akt przez osobę w wierzchu mianowaną, z rzeczą w nim wyrażoną, iest przyięty y do xiąg głównych wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany.

1589 г. Марта 9-го дня.

Изъ книги № 50, за 1706—1708 г., л. 931—934.

18. Привилегія короля Сигизмунда III-го на основаніе города Биржъ съ наданіемъ ему Магдебургскаго права, подтвержденная королемъ Владиславомъ IV въ 1642 году.

Roku tysiącnego siedmsetnego szóstego, miesiąca Septembra szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok teraznieyszy tysiączny siedmsetny szósty obranemi, stanówszy oczewiscie patron imść pan Michał Frąckiewicz, przywiley nayiaśnieyszego króla iegomości polskiego Władysława czwartego, miastu Birzańskiemu na rzecz w nim wyrażoną dany, do akt podał w te słowa pisany:

Wladislaus quartus, Dei gratia rex Poloniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, universis et singulis, exhibitas fuisse coram nobis literas pargameneas, manu serenissimi olim parentis nostri desideratissimi subscriptas, et sigillo minoris cancellariae magni ducatus Litvaniae pensili communitas, sanas, salvas et illaesas, omnique suspitionis notâ carentes, continentes in se certas libertates et immunitates, civitati illustris. Janussii Radziwił, ducis Birżarum et Dubincorum, sacri Romani imperii principis, archicamerarii magni ducatûs Litvaniae, Camenecensis, Casimiriensis, Seyvensis, Bystricensis capitanei, nostri administratoris Mohyloviensis, haereditariae Birze D—sis servientes, petitumque à nobis est, ut easdem authoritate nostra regia approbare, confirmare et ratificare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen. Quod cum humanae naturae ea sit fragilitas, ut omnium rerum et actionum, etiam quae splendore atque authoritate immortalem expostulare videntur memoriam, facile nos caperet oblivio, et quae in usum et commodum hominum studio, labore atque diligentia conduntur, statuuntur et perficiuntur, temporis

diuturnitate brevi evanescerent, nisi literarum apicibus consignata, facile ad cognoscendum et repetendum, cuique sese exhiberent via. Proinde ut illa, quae nonnunquam praeclare et gloriose gesta sunt, his et jura, privilegia et statuta, principum benevolentiâ in usum hominum concessa et donata, sagax hominum industria literis mandare adinvenit et consvevit. Nos etiam Sigismundus tertius, Dei gratiâ rex Poloniae, etc. nec non regni Sveciae proximus haeres, et futurus rex. Significamus tenore praesentium, quorum interest, universis et singulis, harum notitiam habituris, quod cum illustris et magnificus Christophorus Radziwił, dux in Birze; et Dubinki, palatinus Vilnensis, supremus exercituum M. D. Litvaniae, Solecensis, Kokenhausensis, Urzędoviensis, Borissoviensisque etc. capitaneus, exposuisset nobis propter splendorem, ornatumque patriae, et nominis, et defensionem loci atque reipublicae, se in animum induxisse et suscepisse oppidum patrium et haereditarium Birże ex lapide et cocto latere velle exaedificare, arcemque et oppidum ipsum contra insultum hostis Moschi, cuius finibus proximum est, ad incursionesque ac repellendum aptum, praesidiis firmare et communire. Et quandoquidem rempublicam hanc nostram, et opibus optime auctam, et praesidiis quam plurimis undique firmatam et stabilitam, tum et civitates optime constitutas esse cupiamus, studium hoc et operam magnifici Christophori Radziwił, quo et reipublicae dignitatem amplitudinemque adaugere, et tueri, et patrii loci splendorem illustrare, non sine magnis sumptibus, suscepit, vehementer non possumus non probare in fundationem et munitionem oppidi Birże, cuius nomen, denominationem patriae Radzivilorum habet, libenter assentimur et approbamus: ac ut tanto maiori diligentio et studio opus inchoatum perfici et freqventiâ hominum compleri possit, quos libertatum dulcedo, et convocare, sive allicere et acuere, atque excitare consvevit, tum propter praeclara et amplissima familiae Radzivilorum, reipublicae huic atque praedecessoribus nostris regibus Poloniae et magnis ducibus Litvaniae, pacis et belli temporibus praestita merita, ipsiusque magnifici Christophori Radziwił singularem virtutem et dignitatem, quibus ad se ornandum et amplificandum quasi perpetuis nexibus obstricti et obligati tenemur, tum reipublicae nostrae dignitatem, quam privatorum opes et praesidia amplificant et tuentur, oppidum Birże iure civili donandum, et certis praerogativis atque libertatibus ex speciali gratia nostra regia, ornandum duximus et praesentibus donamus et exornamus. Imprimisque oppido Birże ac omnibus illius incolis praesentibus et futuris, jus Teutonicum, quod Magdeburgense vocatur, et cujusmodi civitas nostra Vilna utitur, damus et concedimus, removendo ab oppido proefato omnia iura terrestria magni ducatus Litvaniae, caeterasque consvetudines, quae ius teutonicum perturbare consueverunt, eximendoque illud, ac cives suburbanos, ac incolas illius omnes, inter limites consistentes, praesentes et futuros, ab omni iurisdictione et potestate omnium et singulorum magni ducatus Litvaniae palatinorum, castellanorum, capitaneorum, iudicum, subjudicum, et quorumvis magistratuum iudicialium, ac eorum tribunalium, ita, quod coram ipsis, aut coram aliquo pro causis tam magnis, quam parvis et quibusvis excessibus, vel rebus citati, parere et respondere, aut ob non paritionem et condemnationem quamcunque paenas aliquas pati et subire non teneantur; verum coram advocato et magistratu suae civitatis, tantummodo iure teutonico respondebunt. Cui quidem advocato et scabinis, ac magistratui civitatis praedictae legitimam in omnibus et singulis

causis, tam civilibus, quam criminalibus, sive capitalibus, puta furti, homicidii, membrorum mutilationis, incendii, et quorumvis maleficiorum et excessuum, plenam facultatem et authoritatem tribuimus et concedimus iudicandi intra metas et limites eiusdem oppidi iure teutonico, ac secundum illius formam animadvertendi innoxios et corrigendi excessus ita, ut in aliis tam regni, quam magni ducatus Litvaniae civitatibus, maxime Vilnae observatur; integra tamen permanente via appellationis ad haeredem et dominum oppidi eiusdem. Ad literas autem et actiones civitatis obsignandas, oppido illi Birże, stemma, sive publicum insigne donamus et assignamus: vexillum album et in illius medio aquila nigra, hoc, quo cernis, modo depictum. Quod quidem stemma, seu insigne perpetuum eiusdem civitatis esse volumus. Omnes etiam, et singulos cives eiusdem oppidi Birze, tum et societates et collegia artificum quorumvis, instituta in eodem oppido, et in posterum instituenda, in praerogativis, et existimatione, civibus et societatibus, ac collegiis civitatis Vilnensis, aliarumque magni ducatus Litvaniae civitatum adaequamus, et pares esse volumus. Deinde vero quod fori septimanalis et nundinarum recte constituta ratio non parum etiam incrementi et amplitudinis adferre consvevit civitatibus ac oppidis, in eo oppido, seu civitate Birże forum septimanale, in qualibet septimana peragendum, unum videlicet die dominico, alíud feriâ quintâ constituimus. Annualia autem sive mercatus bonis temporibus anni inducimus et ordinamus, primum quidem pro festo purificationis beatae virginis Mariae, alterum pro festo nativitatis sancti Joannis Baptistae, iuxta calendarium romanum. Ad quos quidem mercatus liberum esse volumus, et omnes cuiuscunque gentis et nationis mercatores, negotiatores, vectores et artifices, caeterique homines venire possint, modo non sint eiusmodi, quos iura ferre non permittunt, facultatemque habeant, in eodem oppido a die incepti mercatus, per quatuordecim dies continuos omnis generis negotiationes exercendi, atque tam equos, boves, agnos, capros, porcos, et animalia quaevis maiora et minutiora, alias etiam merces in pannis et aromatibus, vectualibus et suppellectili quavis, et aliis omnibus in universum mercimoniis, tam domesticis, quam exoticis, nullis penitus exceptis, vendendi, commutandi, contractus de illis faciendi, aliaque omnia et singula agenda exercendaque, quae in celeberrimis etiam mercatibus, seu nundinis exerceri solent. Et cum ex antiquo Vilnâ Rigam euntibus et redeuntibus, iter per civitatem Birże fuerit usitatum et institutum, sed praeteritis annis propter arcium finitimarum circa Dzwinam ab hoste Moscho occupationem est mutatum, et per Surdaki institutum, verum liberatâ hoc metu universâ illâ provinciâ, iter illud civitati Birżensi restituimus, instituimusque et decernimus, ut Vilnâ Rigam versus tam negotiatores et caeteri homines, et vectores euntes, non alio itinere, quam per Onikszty, Kupiszki et Birże, quae commodior et melior via est, proficiscantur, iterque illud tanquam publicum et usitatum habeant et sequantur, et per Surdaki, quâ hactenus commeare consueverant, amplius proficisci non audeant et praesumant. Ut autem ad inhabitandam et incolendam eam civitatem, in qua ornanda et munienda sumptus non mediocres ipse illustris et magnificus Christophorus Radziwił facturus est, eo facilius homines invitentur, reddaturque populosior et opulentior, eandem omnesque illius incolas gaudentes iure civitatis eximimus et liberos facimus temporibus perpetuis a solutione theloneorum pontalium, aggeralium et aliorum, quocunque nomine, tam in bonis nostris, quam in bonis nobilium, quomodo libet institutorum

et instituendorum, concessorum et concedendorum, et generaliter ab omni eorundem exactione a mercibus quibuscunque, quocunque nomine vocantur, tam per terram, quam etiam per flumina navigabilia, secundo, vel etiam adverso flumine, per magnum ducatum Litvaniae et caeteras eiusdem ducatus ditiones in perpetuum liberi sunt. Ad extremum etiam, ut beneficia beneficiis cumulentur, eandem civitatem, seu oppidum Birże, uti novum et nunc primum locatum, eximimus et liberum facimus a solutione thelonei generalis in magno ducatu Litvaniae, hoc tempore usitati, quodque vetus vocatur, et si quod aliud in posterum fuerit institutum, contributionumque aliarum omnium publicarum, laudatarum, et laudandarum, quocunque illae nomine et instituto publico conferuntur, vel conferentur, ad viginti quinque annorum decursum. Quod earundem contributionum praefectis et quaestoribus denuntiatum esse volumus, mandantes, ut ab eo tempore, per integros viginti quinque annos à civibus iisdem, qui literas testimonii obsignatas, sigillo civitatis praedictae Birże, vel sui domini produxerint, contributiones nullas publice constitutas, et in posterum constituendas ab iisdem, vel mercibus eorum exigere praesumant difficultatesque eo nomine facessent. Quae omnia superius expressa et descripta rata, firma et inviolabilia facere in perpetuum eidem oppido, sev civitati Birże promittimus. Atque in eorum fidem et testimonium praesentes manu nostra subscripsimus, sigilloque magni ducatus Litvaniae communiri mandavimus. Datae Varsaviae in comitiis generalibus, die nona mensis Martii, anno Domini millesimo quingentesimo actuagesimo nono, regni vero nostri anno secundo. Sigismundus Rex. Sigillum pensile magni ducatus Litvaniae. Gabriel Woyna—sacrae regiae maiestatis in magno ducatu Litvaniae notarius.

Nos itaque Vladislaus quartus petitioni per praefatum illustrem Janussium Radziwił—magni ducatus Litvaniae archicamerarium, apud nos factae, uti iustae, benigne annuentes, praeinsertas literas, in omnibus eorundem punctis, clausulis, articulis, et conditionibus approbamus, confirmamus et ratificamus, cum hac melioratione, ut nundinae communes, alias targi, singulis diebus dominicis, iuxta praescriptum privilegii originalis, in dicta civitate Birżanensi celebrari solitae, in diem sequentem, videlicet feriam secundam transferantur. Tum et libertatem ratione desolationis ab oneribus vectigalium, et theloneorum, vulgo stare myta nuncupatis, persolvendis, a serenissimo olim, rege parente nostro desideratissimo, eidem civitati Birżanensi, ad certos annos concessam, (qua ob continuos belli motus intermissa, uti non poterat), eandem ex speciali nostra gratia, in annos duodecem prorogandam esse duximus, uti quidem prorogamus, et concedimus hisce literis nostris. Quae omnia et singula supra scripta vim et robur debitae firmitatis obtinere volentes, praesentes manu nostra subscripsimus et sigillo magni ducatus Litvaniae communiri mandavimus. Datum Varsaviae, die vigesima septima mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo, regnorum nostrorum Poloniae et Sveciae decimo anno. Vladislaus Rex. Sigillum minus pensile magni ducatus Litvaniae. Chritophorus Zawisza—notarius magni ducatus Litvaniae. Vice cancellariatu illustrissimi et reverendissimi domini Martıani Tryznae—episcopatus Vilnensis coadiutoris. Recepit Vladislaus Kierdey, sacrae regiae maiestatis secretarius. Hucusque contenta privilegii. Ego Janussius Radziwił—dux Birżarum et Dubincorum, sacri romani imperii princeps, magni ducatus Litvaniae achicamerarius, Mohyloviensis administrator, Kasimir. Camenec. Seyvensis etc. capitaneus,

post obtentum eiusmodo privilegium confirmationis a serenissima regia maiestate, domino meo clementissimo, originale, manu sacrae regiae maiestatis subscriptum et sigillo minori magni ducatus Litvaniae communitum, archivo meo asservavi, hoc vero transcriptum, deducendo ad incolarum Biržensium, nec non eorum, qui iure eiusdem civitatis gaudere in animum induxerint notitiam, manu, sigilloque meo, maioris fidei erga signatum, civibus et incolis civitatis meae Biržensis extradi mandavi. Datum Vilnae die septima mensis Maii, anno millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo. Na tym przywileiu przy pieczęci iaśnie oświeconego xięcia imści Radziwiła, podpis tegoż iaśnie oświeconego xięcia imści tymi słowy: I. Radziwił. Na wierzchu tego przywileiu connotacia iedna w te słowa: Roku tysiąc sześćset cztyrdziestego trzeciego, miesiąca Marca dwunastego dnia. Ta kopia przywileiów królów ichmościów. Pan Symon Smilgiewicz y pan Jan Łupszewicz obywatele miasta Birż. do akt na urzędzie pokładali. Stachowski Mikołay—podstarości Wileński. Druga zaś connotacia w te słowa: Roku tysiąc sześćset cztyrdziestego trzeciego, miesiąca Marca dziesiątego dnia. Ta kopia przywileiów królów ichmościów do akt xiąg grodzkich Wiłkomirskich pokładana. Адамъ Костялковскій—гродскій Вилкомирскій писарь.

Który to przywiley przez wyżey pomienionego patrona do akt podany, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1590 г. Марта 23-го дня.

Изъ книги № 93, за 1691 г., л. 678.

19. Копія привилегіи короля Сигисмунда III, выданная нѣкоторымъ земянамъ Ошмянскаго повѣта на причисленіе ихъ къ шляхтѣ Ошмянскаго повѣта.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ девятьдесятъ первого, мѣсеца Іюля девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ, на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ девятьдесятъ первый обранными, постановившисе очевисто у суду панъ Михалъ Репницкій видимусъ привилею его милости пана Казимера зъ Голковщизны Дорняка, домовству оного и иннымъ въ томъ привилею мянованымъ особомъ служачій, до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ Виленскихъ справъ вѣчистыхъ подалъ, просечи насъ именемъ помененой особы, ажебысьмо до актъ приняли и у книги уписать велѣли. Которого мы судъ огледавши и читаного выслухавши, велѣли есьмо принять и уписать, а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: Видимусъ съ книгъ врадовыхъ земскихъ вѣчистыхъ повѣту Ошменского. Лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ девятьдесятъ первого, мѣсеца Октебра второго дня. На рокахъ судовыхъ земскихъ, водлугъ

статуту о светомъ Михалѣ, святѣ римскомъ припалыхъ, и судовне отправованныхъ, передъ нами врадомъ судовымъ земскимъ, повѣту Ошменского, Станиславомъ Станиславовичомъ Саковича—судьею, Андреемъ Сасиновичомъ Бѣликовича, подсудкомъ, а Петромъ Станиславовичомъ Саковича—Дровницкимъ писаромъ, ставши очевисто земяне короля его милости повѣту Ошменского: панъ Миколай Балтромѣевичъ Мерла, а панъ Грегорей Федоровичъ Сорока повѣдили то, ижъ што дей они и иншіе вчасники ихъ имѣнича дворы свое мѣли въ присудѣ замку господарского Кгеранойнского, тогды дей король его милость, зъ ласки своее господарское, за чоломъ битіемъ ихъ, вынявши ихъ съ тыми имѣньичами ихъ съ того присуду замку Кгеранойнского въ присудъ и подъ хоругонь повѣту тутошнего Ошменского съ тыми имѣньичами ихъ приверну̇ти, и на то имъ привилей свой дати рачилъ, который то привилей ихъ милости господарскій, на паргаминѣ писанный, верху мененные панъ Миколай Мерла, а панъ Грегорей Сорока самъ отъ себѣ и именемъ вчасниковъ своихъ, въ томъ привилею имены описаныхъ, теперь передъ нами врадомъ показали и хотечи то они мѣти, абы тое вылученье съ присуду замку господарского Кгеранойнскаго, а привернене ихъ до присуду и подъ хоруговь повѣту тутошнего Ошменского, за имѣньичами ихъ вѣдомо въ насъ врадъ и иныхъ людей было, просили насъ, абы тотъ привилей королевскій его милости до книгъ земскихъ вѣчистыхъ повѣту Ошменского былъ вписанъ, который уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: Жикгмонтъ третій, Божью милостью король польскій и т. д. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому того потреба будетъ вѣдати, нинѣшнимъ и на потомъ будучимъ: били намъ господару чоломъ земяне наши Миколай Балтромѣевичъ Мерла, Грегорей Федоровичъ Сорока, Матей и Грегорей Маслове. Янъ Каменскій, Павелъ Борковкій, Миколай Можейко, Миколай Закревскій, Андрей Чеховичъ, Войтехъ и Миколай Яновичи, Лаврипъ Нѣмцевичъ, Щасный Ятовтовичъ, Богданъ Чижъ, Себестіянъ Дорняка, Миколай Загоранка, Станиславъ Шимакъ а Юрій Мисевичи, Езофъ и Насупъ Александровичи Турчиновичи, и повѣдили передъ нами, ижъ продкове ихъ и они сами ажъ до сихъ часовъ, будучи въ имѣньями своими подъ присудомъ имѣнья нашого спадкового Кгаштольтовьского замку Кгеранойнского, съ которыхъ имѣнь жадное иншое повинности и службы ку тому замку Кгеранойнскому неповинни полнити, одно изъ нихъ службу земскую военную, яко иншая шляхта, обывателе великого князства Литовского полнять, повинни есть полнить. А теперь хотечи быть подъ присудомъ и хоруговью повѣту Ошменского, для того просили насъ господара, абыхмо въ томъ ласку нашу господарскую имъ показавши, съ тыми имѣньями ихъ зъ влады и присуду Кгеранойнского вызволивши, подъ присудъ и хоруговь повѣту Ошменского, заровно до вживанья свободъ и вольностей шляхецкихъ, припустили. За которыми насъ у причинѣ нѣкоторые ихъ милость панове рады и врадники наши дворные великого князства Литовского жадали, въ чомъ мы видечи быть жоданье ихъ милости пановъ радъ пристойное и чолобитье ихъ самихъ слушное, то есьмо зъ ласки нашое господарское учинили, а яко всимъ иннымъ подданнымъ нашимъ, людемъ рыцерскимъ стану шляхецкого, зъ доброты и ласки нашое господарское, ку розмножанью вольностей и свободъ шляхецкихъ, естесмо хутливи и щодробливи, такъ и тымъ земяномъ нашимъ ласку и щодробливость нашу господарскую показали, а то есть верху помененныхъ особъ Миколая Бал-

тромѣевича Мерлу зъ имѣньями его прозываемыми Кгавьею, надъ рѣкою Кгавьею лежачого, и зъ другимъ имѣничомъ Дудинскимъ, у логѣ лежачимъ, надъ рѣкою Дудою, Григорья Федоровича Сороку зъ имѣньемъ его прозываемымъ Барано, тамъ же надъ рѣкою Дудою лежачимъ, Матея и Грегорья Масловъ зъ имѣньемъ ихъ Покговейскимъ, а другимъ имѣньемъ того Матея Подгуратишками, Быкговскимъ и Костеневскимъ, Яна Каменского зъ имѣньемъ его Трилупскимъ Волозковскимъ, Миколая Можейка зъ имѣньемъ его Покговейскимъ, надъ рѣкою Кгавею лежачого, Миколая Закревскаго зъ имѣньемъ его Покговейскимъ, тежъ надъ рѣкою Кгавьею лежачого, Андрея Чеховича зъ имѣньями его Покговейскимъ и Дудою, Войтеха и Миколая Яновичовъ, зъ имѣньемъ ихъ Трилупскимъ, Лаврина Нѣмцевича зъ имѣньемъ его Трилупскимъ, Щасного Ятовтовича зъ имѣньемъ его Ятовтовичи, Богдана Чижа зъ имѣньемъ его Чернею, надъ рѣкою Чернею лежачого, Себестіяна Дорняку зъ имѣньемъ его Волковщизною, Миколая Загоранка зъ имѣньемъ его Упитою, надъ рѣкою Упитою лежачимъ, Станислава Шимана и Юрья Микичовъ зъ имѣньемъ ихъ Трилупскимъ, надъ логомъ Трилупскимъ лежачимъ, Езопа и Насупа Александровичовъ Турчиновичовъ зъ имѣньемъ ихъ Упитою Ташликовскимъ, надъ рѣкою Упитою лежачимъ, съ присуду и послушенства того имѣнья нашого спадкового Кгаштолтовского замку Кгеранойнского тымъ нашимъ упривилееванымъ листомъ выймуемъ, вызваляемъ и приворочаемъ ихъ подъ присудъ, справу и владзу судовъ земскихъ, то есть враду земскому, кгродскому, подкоморскому и хоруговь повѣту Ошменского. А такъ они сами, жоны, дѣти, щатки и потомки ихъ, одъ даты сего листу нашого, съ тыхъ имѣньей своихъ, верху помененныхъ, и тежъ еслибы хто собѣ зъ нихъ, або ихъ потомковъ ихъ прикупилъ якую тамъ же въ томъ повѣтѣ ку имѣнью своему прикуплю, або якимъ кольвекъ обычаемъ, выслугою, даровизною набылъ въ томъ повѣтѣ Ошменскомъ, передъ судомъ земскимъ и кгродскимъ, порядкомъ звыклымъ статутовымъ, за позвы будь земскими, або кгродскими судити и справоватисе, и службу земскую военную намъ господару и потомкомъ нашимъ подъ хоруговью Ошменскою служити и оные иныхъ вольностей, свободъ, правъ, яко иная старожитная шляхта великого князства Литовского, съ тымы имѣньями своими уживати вѣчными и непорушными часы маютъ. И хотя быхмо мы господаръ, або потомки наши, короли ихъ милости Польскіе и великіе князи Литовскіе, тое имѣнье спадковое Кгаштольтовское, замокъ Кгеранойны кому кольвекъ будь доживотнымъ, або вѣчистымъ и якимъ кольвекъ иннымъ правомъ дали, завели и зъ рукъ нашихъ выпустили, тогды таковое кождое право и дата наша шкодити не маетъ, ани будетъ мочи тымъ верху помененнымъ имѣньямъ ихъ и тыхъ, хто кольвекъ ихъ будетъ держати, вѣчными и непорушными часы. А особливе то варуемъ симъ листомъ нашимъ, если бы хто зъ поданныхъ нашихъ тамошнихъ Кгеранойнскихъ одънихъ и одъ помочниковъ ихъ въ забранью кгрунтовъ, або тежъ боехъ, грабежохъ и въ якихъ кольвекъ иншихъ речахъ кривду поносили, въ таковыхъ всихъ справахъ, за помочью и вѣдомостью старостъ Кгеранойнскихъ, подданые наши ихъ выжей помененныхъ особъ и потомковъ ихъ передъ судъ Ошменскій кгродскій и земскій позвами позывати и справедливости собѣ доводити маютъ. И на то есьмо имъ самимъ и потомкомъ ихъ дали сесь нашъ листъ съ подписомъ руки нашое господарское, до которого и печать нашу великого князства Литовского привѣсити есьмо велѣли. Писанъ у Варшавѣ,

лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ девятьдесятого, мѣсеца Марца двадцать третьего дня. У того привилею короля его милости печать меньшая подканцлерская привѣшона и подписъ руки его королевское милости тыми словы. Sigismundus Rex; а подписъ руки писара его королевское милости тыми словы: Матей Война—писаръ. Што про паметь до книгъ врадовыхъ земскихъ вѣчистыхъ повѣту Ошменского записано, съ чого и сесь видимусъ князю Адаму Выдровскому—плебану Жикгмонтiйскому въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тринадцатомъ, мѣсеца Октебра третьего дня, подъ нашими врадовыми печатьми мене Яна Корсака—секретара его королевское милости, судьи, Станислава Александровича князя Свирского—подсудка, а съ подписомъ руки мене Станислава Внучка—писара есть выданъ. Писанъ у Ошменѣ. У того видимусу печати двѣ, одна большая судьи, а другая меньшая подсудка, врадниковъ земскихъ Ошменскихъ, воскомъ червонымъ подложонныхъ притисненныхъ, а при печатяхъ подписъ руки писара тыми словы: Станиславъ Внучекъ—земскiй Ошменскiй писаръ, а коректа въ тые слова: Скорыкговалъ съ книгами Юрiй Масло. Которыйжъ то видимусъ, за поданьмъ черезъ особу въ верху мененую оного до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1590 г. Апрѣля 9-го дня.

Изъ книги № 22, за 1682 г., л. 252.

20. Листъ королевы Анны ревизору Гралевскому о надѣлѣ землей дворянъ Станевичей.

По жалобѣ шляхтичей Станевичей на администраторовъ королевскихъ имѣнiй, которые во время разверстки земель отрѣзали у шляхтичей земли безъ всякого вознагражденiя, королева Анна предписываетъ ревизору Гралевскому разслѣдовать это дѣло и представить на усмотрѣнiе королевы.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, мѣсеца Мая девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешнiй вышъ писанный обраными, постановившисе очевисто у суду плепипотентъ панъ Александеръ Естко, тотъ листъ королевой ее милости Анны, до его милости пана Яна Гралевского—ревизора на тотъ часъ будучого, до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ въ тые слова писанный: Anna, z Bożey łaski królowa Polska etc. Szlachetnemu Janowi Gralewskiemu rewizorowi naszemu towarów naszych leśnych w Litwie y na Podlasiu, wiernemu nam miłemu łaskę naszę. Szlachetny, wiernie nam miły! Skarżył się tu przed nami Szczęsny y Kasper Macieiewiczowie Staniewiczy—bracia, iż im pomiarą odięto gruntu ich własnego dziedzicznego niemało, od obsady naszey Oliskiey y

Puńskiey y na zalewek stawu tamże przyłączono, niedawszy im za to żadney nagrody, ani odmiany, co ieśliby tak było, mieli by ci ludzie krzywdę. A tak rozkazuiemy wierności twoiey, aby rewiduiąc tam towary nasze, sprawę też y skargę tych szlachciców werifikował przez świadome a prawdziwe ludzie, przy bytności abo zawiadomością dzierzawców naszych Olickiego y Puńskiego, albo ichmć namiestników; a gdzieby się tam prawda y krzywda ich okazała, obacz wierność twoia tamże jakie mieysce (bez) przeszkody puszczy albo gruntu osiadłego, gdzieby się im tamże zamiana y nagroda dać mogła, a to wszystko, nic tam nie oddaiąc odniesie wierność twoia do nas, abyśmy sami dobrze uważyli, co być może, a co nie. Dan z Warszawy, dnia dziewiątego Kwietnia, roku Pańskiego MDLXXXX. У того листу подписъ руки при печати наясвѣйшой королевой тыми словы: Anna, królowa Polska. Который же тотъ листъ, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1593 г. Іюня 25-го дня.

Изъ книги № 5144, за 1752—1753 г., л. 229.

21. Подтвердительная привилегія короля Сигисмунда III на древнія права и вольности Полоцкой земли.

Документъ этотъ оченђ замѣчателенъ по своей древности и важности содержанія. Въ немъ приводится послѣдовательный рядъ подтвержденій разными польскими королями и велики князьями Литовскими древнѣйшихъ правъ и вольностей *„добрыхъ и христіанскихъ,“* дарованныхъ Полоцкой земле Витовтомъ, Сигизмундомъ, Свиргайломъ, Казимиромъ, Александромъ и др. Въ этихъ привилегіяхъ Литовскіе князья сохраняютъ за Полоцкой землей древнѣйшія порядки и обычаи самоуправленія, вытекавшіе изъ вѣчеваго устройства Полоцкаго княжества. Такъ какъ документъ этотъ писанъ по русски, то подробного содержанія къ нему не прилагается.

Feria secunda post dominicam: iubilate, die vigesimâ quarta mensis Aprilis, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo.

Coram actis nobilis officii consularis Vilnensis comparentes personaliter domini Leo Hryszpanowski, Onufrius Rajów et Theodorus Panchilonek, degentes in terra, ad aeconomiam palatinatus Połocensis pertinente, praesentes literas privilegii confirmationum seremissimii Sigismundi tertii, regis Poloniae et magni ducatus Lithuaniae, ruthenico idiomate scriptas sigilloque M. D. Lit. pensili munitas, salvas et illesas, mullius suspitionis obnoxias, in rem et partem totius terrae Połocensis servientes, cum introfusius contentis ad acta obtulerunt. Quarum literarum, praemisso modo ad acta oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis:

Жигимонтъ третій, Божою милостью ко-

роль Польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ всѣмъ въ обецъ и кождому съ особна, кому то вѣдати належитъ. Покладали передъ нами, господаремъ, бояре наши воеводства Полоцкого, панцерные и путные, листъ привилей продка нашого славное памяти, короля его милости Стефана, съ подписомъ руки его королевское милости и съ печатью великого князства Литовскаго, даный всимъ паномъ Полоцкимъ, рыцерству, шляхтѣ, обывателемъ воеводства Полоцкого, въ которомъ привилей продка и вуя нашего, короля его милости Жигмонта Августа, тежъ на певные вольности и наданья обывателемъ, всимъ мѣщаномъ и всей земли Полоцкой даный, есть вписанъ. И повѣдѣли тые то бояре панцерные и путные, ижъ тежъ они до тогожъ привилею належатъ, нижли ижъ не завжды для частыхъ потребъ своихъ оного досегнути могутъ; тогды били намъ господарю чоломъ, абы есьмо тотъ привилей продка нашого, короля его милости Стефана, въ сесь листъ привилей нашъ вписати розказали и оный съ подписомъ руки нашое имъ дали. Въ чемъ мы, господарь, видечи быть чоломъбитье ихъ слушное, велѣли есьмо тотъ помененый привилей, передъ нами покладаный, въ сесь нашъ листъ вписать, который слово одъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Стефанъ, Божью милостью король Польскій и проч. Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ, нинѣшнимъ и напотомъ будучимъ, кому бы того была потреба вѣдати, ижъ што перво сего за продка нашого славное памети короля его милости Польского и великого князя Литовскаго Жигмонта Августа, съ Божого допущенья, черезъ непріятеля нашого князя великого Московскаго съ посягненьемъ и несправедливымъ оторваньемъ отъ панства нашого великого князства Литовскаго замку и мѣста Полоцкаго, маетности, имѣней пановъ Полоцкихъ, рыцерства, шляхты, обывателей земли воеводства Полоцкого, въ земли Полоцкой лежачихъ, вся листы, привилея и твердости на права и вольности, всей земли Полоцкой належачіе, на онъ часъ въ томъ замку Полоцкомъ, во церкви Святое Софеи, одъ продковъ нашихъ королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ наданые, суть побраные, а ижъ за помоцою Божою за панованья нашего тотъ замокъ Полоцкій въ рукъ того непріятеля нашого, князя великого Московского, до панства нашого великого князства Литовского аже зась взяли есьмо, при которомъ имѣнья, въ той земли Полоцкой лежачіе, одъ того непріятеля нашого, менованого Московского, освобожены есть; тогды мы господаръ, въ ласки нашое, маючи ласкавый взглядъ на вѣрные, а намъ господару и рѣчипосполитой пожиточные службы пановъ Полоцкихъ, рыцерства и шляхты, обывателей земли воеводства Полоцкого, ижъ они о имѣнья свои, въ земли Полоцкой лежачіе, спустошеные, съ которыхъ не только теперь, . . . але съ милости своее ку намъ господару и рѣчипосполитой, бываючи на службахъ нашихъ господарскихъ и рѣчипосполитое, здоровье свое противъ люду непріятеля нашого Московского выносечи и при добываню того замку Полоцкого въ рукъ непріятельскихъ Московскихъ не одно сами при насъ господару были и, певные почты свое водлугъ набольшего преможенья своего на службу нашу господарскую выведши, зъ нелитованьемъ горлъ и маетностей своихъ, яко добрые, вѣрные рыцерскіе люди, служили, до которыхъ службъ и впродъ охотнѣйшими вчинити ихъ хотечи, будучи намъ на томъ теперешнимъ зъѣздѣ у Вильни, за присланьемъ до насъ пословъ, то есть подкоморого земли Полоцкое пана Онисея Корсака и писара земского земли Полоцкое Юрья Дроговицкаго, которые намъ долег-

лости ихъ прекладали, про то при тыхъ вольностяхъ, привилеяхъ першихъ, одъ продковъ нашихъ королей ихъ милости и великихъ князей Литовскихъ имъ наданыхъ, зоставуемъ, якожъ книги канцелярійскіе отворять и привилей, на вольность ихъ имъ наданый, до метрикъ вписаный, въ сесь листъ привилей нашъ господарскій слово до слова увести есьмо розказали, который такъ се въ собѣ маетъ:

Во имя Божое станьсе. Ижъ всякіе вчинки цнотлитые, которые съ обычаевъ людскихъ походятъ и бываютъ въ заховалостяхъ ихъ дѣланые, которыежъ на знаемости звычаю, вчиненого часы своими, явне се черезъ досвѣдченья оказують, и вѣрне а стале доконають, годно есть, абы слушне тежъ въ чинности свое поживали, а были бы ознаймены на письмѣ, выложоные и подтверженые для вѣдомости потомъ пришлое людское, абы часу посполитого съ памети не сходило; а про то мы Жигмонтъ Августъ Божьею милостью король польскій и проч. чинимъ знаменито симъ листомъ нашимъ, хто на него посмотритъ, або чтучи услышитъ, нинѣшнимъ и на потомъ будучимъ, кому того потреба будетъ вѣдати. Били намъ чоломъ бояре Полоцкіе и мѣщане и весь городъ и вся земля Полоцкая и клали передъ нами листы дѣда нашого Казимера и дядя нашого Александра и пана отца нашого, королей и великихъ князей ихъ милости, штожъ ихъ милость перво сего пожаловали ихъ, дали имъ права вольные, добрые, христіянскіе, такъ въ Корунѣ польской, какже и перво того, которые доброволенства мѣли одъ продковъ нашихъ великихъ князей, одъ великого князя Витовта и Жигмонта и Скиргайла, и просили насъ, абыхмо имъ вси тые права и доброволенства нашимъ привилеемъ потвердили. Мы, бачучи, ижъ яко продкове ихъ, такъ и они завжды у суполной вѣрности заховалися ку продкомъ нашимъ и къ намъ, хотечи имъ тую сталость ихъ вѣры и послугу щодробливостію нашою панскою отдати, въ особливое ласки нашой господарской, вси тые доброволенства, листы продковъ нашихъ, дѣда и дяди и отца нашого, королей и великихъ князей ихъ милости, симъ нашимъ листомъ потвержаемъ, и права вольные, христіянскіе, добрые, справедливые симъ нашимъ привилоемъ на вѣчные часы даемъ. Наипервей: въ церкви Божіи и въ имѣнія церковные намъ не вступоватися, въ домъ Божій Светой Софеи и въ домъ Божій Светого Спаса и въ иншіе домы церковные намъ не вступоватися; а хто кого обвадитъ явно або ли тайно, ино намъ его не карати ни одною виною, ани имѣньемъ, ни нятствомъ, ни серебромъ, ни горломъ, олижъ постановити его очи на очи на явномъ суду христіянскомъ, и того хто вадилъ, и того, на кого вадилъ, и досмотрѣвши межи ними право учинити, хто будетъ што заслужилъ, какъ право вважетъ, такъ его карати. А который которую вину заслужитъ, ино его самого карати по его винѣ, а жоны и дѣтей не займати и имѣнья не рушати, нижли который будетъ въ томъ дѣлѣ, а то вѣдалъ, тыхъ карати; проступитъ-ли отецъ, ино отца карати, проступитъ ли сынъ, ино сына карати, а отца за сыньню вину не карати, а сына за отцову вину не карати, только того самого карати, хто виноватъ будетъ. Также хто держитъ отчизныя имѣнья своя, аболи кому што будетъ великій князь Витовтъ далъ, и великій князь Швидривгайло далъ, и дѣдъ и дядя, и отецъ нашъ, короли ихъ милости, што кому дали, и мы што кому дали, то ему удержати, какъ въ королевствѣ Польскомъ и князи, и панове, и мѣщане держатъ. Всхочетъ ли хто свое имѣнье продати, или оддати, или замѣнити зъ кимъ, ино намъ, альбо намѣстникомъ нашимъ явивши, продати и замѣнити. А въ куп-

леними намъ Полоцкіе не вступоватисе, также и въ беззадщины ихъ и въ вотумерщины не вступоватисе намъ. Также который бояринъ альбо мѣщанинъ сойдетъ (съ) сего свѣта, ино жона тая вдова, доколѣ на вдовьемъ стольцы сѣдитъ и имѣньемъ мужнимъ володаетъ, а коли всхочетъ пойти за иного мужа, ино ее силою замужъ не давати, а пойти ей въ тымъ, што ей будетъ мужъ записалъ, а штобы то было вѣдомо племени первого мужа, або иннымъ добромъ людемъ, а имѣнье оставити дѣтемъ; а не будетъ дѣтей, ино братьи, а не будетъ братьи, ино близшимъ первого мужа. Тежъ на боярскіе люди и на мѣщанскіе сябры дѣцкихъ намъ и намѣстникомъ нашимъ не давати. А будетъ ли кому кривда, ино перво у господаря его искати правомъ; пакли не всхочетъ господаръ его подобнымъ рокомъ права вчинити, ино намъ и намѣстникомъ нашимъ дѣцкіе давати, а вина, которая будетъ осужона, ино намъ господару своему заплатити. А въ люди намъ боярскіе не вступоватисе, а воеводѣ нашему Полоцкому мѣщанъ одному не судити, судити ему зъ бояры и зъ мѣщаны, а черезъ паруку въ нятьство не сажати, а по муцѣ вѣры не искати, а холопу и робѣ вѣры не няти, а въ подводы намъ коней въ Полочанъ не брати, ни въ посельскихъ путниковъ, ни въ сябровъ городскихъ. Также съ боярскихъ и съ мѣщанскихъ селъ людемъ ненадобѣ ни на какую службу тягнути къ нашимъ князскимъ дворомъ. А старыхъ судовъ намъ непосуживати, ани своихъ судовъ судивши не посуживати, а въ заставу намъ бояръ и мѣщанъ Полоцкихъ, посельскихъ путниковъ не посылати, а заставъ намъ у Полтеску никоторыхъ Полочаномъ николи не давати безъ ихъ воли, а съ нами имъ быти готовымъ на войну. А по волости нашой воеводѣ нашему не ѣздити, а поѣдетъ ли коли въ ловы, ино по становъ его не даровати. А станетъ ли ся въ которого Полочанина татьба а доищутъ ли се татьбы, ино господарю оддати, а чого не достанетъ, ино тата выдати; а бобры гнати по старой пошлинѣ, также важницу въ замку, або въ мѣстѣ нашомъ Полоцкомъ, которую перво того держали бояре посполу зъ мѣщаны, за продковъ нашихъ, за дѣда нашого Казимера короля его милости, а потомъ съ тоежъ важницы дядя нашъ Александеръ—король его милость, платъ былъ взялъ ку скарбу его милости; ино король его милость, старшій панъ, а отецъ нашъ, засе тую вагу и плату съ нее бояромъ и мѣщаномъ дати рачилъ. А такъ и мы зъ ласки нашое при той важницы ихъ заховываемъ, маютъ они на полы подавнему подле уставы продковъ нашихъ ее мѣти, то есть, маютъ въ кождый годъ удержати по два боярины, а по два мѣщанины и плату зъ нее выберати: и свою половину маютъ обернути на свое потребы. Такъ тежъ которые домы и мѣстца церквомъ Божимъ наданы сдавна одъ продковъ нашихъ, або Владыки и Игумена и иные князи и бояре, и мѣщане и люди добрые прикупили церквамъ Божимъ, а тые домы и мѣстца суть въ замку, або середъ мѣста Полоцкого, и будутъ-ли за панованья щастливое памяти дѣда нашого Казимера короля его милости, Владыки и Игумены на тыхъ звѣчныхъ мѣсцахъ церковныхъ за собою слуги и иные закладники мѣли, мы и теперь Владыцѣ и Игумени дозволяемъ, на тыхъ мѣсцахъ ихъ, и въ тыхъ церковныхъ домѣхъ слуги и иные закладники за собою мѣти и ихъ судити; а то тымъ обычаемъ: ижъ маютъ имъ служити а поземь имъ господаремъ своимъ съ тыхъ мѣстцъ маютъ давати. А будутъ ли ся которые съ нихъ торгомъ обыходити, они маютъ серебщизну и ординщину съ мѣстомъ нашимъ платити. А которые за мѣстомъ фольварки, поля и сѣножати церковные Вла-

дыка и Игумена маютъ, на тыхъ поляхъ и на сѣножатехъ не маютъ торговыхъ людей, ани ремесныхъ за собою садити, нижли маютъ садити людей сельскихъ, которые бы тамъ хлѣбъ пахали. Также бояре Полоцкіе тымъ же обычаемъ, которые зъ нихъ отчизные свои домы и мѣстца внутри города маютъ, або на мѣстѣ Полоцкомъ, и тежъ если будутъ еще за дѣда нашего Казимера и за дядка нашого Александра и за отца нашого королей ихъ милости, отцы ихъ и они слушнымъ а раднымъ обычаемъ которыя дворища покупили, або съ данины его милости маютъ, тымъ и теперь мы дозволяемъ, на тыхъ дворищахъ слугъ и людей за собою садити и ихъ судити. Потомужъ, который бы съ нихъ хотѣлъ купецтвомъ, або ремесломъ которымъ обыходити, тые маютъ съ мѣщаны нашими серебщизну нашу и ординщину платити и иные слушные податки ку пожитку нашому земскому. А што се дотычетъ серебщизны, которуюжъ войтъ и бурмистры и радцы на свое потребы кладутъ на мѣсто нашо, того церковнымъ людемъ а боярскимъ помагати ненадобежъ, и тежъ которые бояре будутъ мѣти близко мѣста зстародавна свои лѣсы, и боры, и дубровы, и гаи, въ тыхъ ихъ лѣсехъ, и борехъ, и дубровахъ, и гаяхъ не маютъ мѣщане на свои потребы мѣскіе дерева брати, на будованье домовъ и на дрова, нижли маютъ мѣщане на свое потребы брати дерево около мѣста въ нашихъ борехъ, и лѣсехъ, и дубровахъ, и гаехъ, гдѣ здавна будутъ бирали, а въ боярскихъ не маютъ брати. А еслибы который бояринъ своею доброю волею дозволилъ мѣщаномъ у своемъ лѣсѣ и борехъ, и дубровахъ, и гаехъ дерево брати, ино то есть въ его воли. Также въ которого Полочанина загудятъ воскъ въ Ризѣ или индѣ, а придетъ до Полоцка, ино Полочаномъ взяти тотъ воскъ къ собѣ въ городъ, и карати его Полочаномъ по своему праву, а намъ се въ то не вступовати. А Полочаномъ нашихъ рѣкъ и озеръ не таити, а хто потаитъ, мы ихъ карати маемъ, а Полочаны намъ не даритися никому. Также есьмо и мыта имъ отпустили по всей нашей державѣ и тежъ серебщизну отпустили есьмо вѣчне. А которые Полочане межи собою побьются а за дѣцкимъ поеднаются, ино намъ куница шерстью зъ мирщины. Также коли посварятся Полочане и выдадутся оба въ костцѣ, ино то вина наша; а если одинъ выдастъ, а другій не выдасться, то есьмо имъ отпустили. А за закладную куницу брати по десети грошей, а побордy по два гроши. Также дѣцкованья одъ рубля по чотыре гроши, а помильнаго по грошу; а владычнему слузѣ и боярскому по томужъ дѣцкованье. А воеводинымъ слугамъ тивунства городного не держати, а съ тивуномъ воеводинымъ слугамъ по волости Полоцкой не ѣздити, а тивуну городскому на нашъ дворъ по три гроши на день, а на Черсветѣ воеводинымъ слугамъ не судити, судати тивуну по старой пошлинѣ. Также на Невли судіи не быти и по всей волости Полоцкой судити воеводѣ на городѣ. А также Владыцѣ на попехъ Полоцкихъ соборная куница шерстію, а въ пригонъ Попомъ и Игуменомъ къ Владыцѣ не ходити, а церковные домы присмотрати старостомъ городскимъ; а церковныхъ земль владычнымъ слугамъ не держати, а гривострижцу по волости не ѣздити, ани льну брати. Также намъ воеводу нашого Полочаномъ по ихъ воли, яко который будетъ воевода нашъ не любъ имъ, намъ воеводу дати по ихъ воли, а приѣхавши воеводѣ нашому въ Полоцку, первого дня крестъ цѣловати Полочаномъ на томъ, штожъ безъ ихъ справы Полочанина не карати ни въ чемъ, а воеводу городомъ не даровати. Тежъ Полочаномъ всимъ жити въ Полоцку добровольне, покуль хто хочетъ; а будетъ ли

которому Полочанину отъ насъ насильство, намъ его силою не держати, ино ему путь чистъ, куды хто хочетъ, безъ всякое зачепки; а въ своемъ имѣньи во всемъ воленъ идучи прочъ продати, або которому пріятелю своему приказати, въ то намъ не вступоватися. А который Полочанинъ иметъ намъ о чомъ жаловатися о насильи на Полочанина, пріѣхавши до Литвы одинъ безъ исца: намъ съ Литвы дѣцкого не слати, писати намъ листъ свой ку воеводѣ нашему, хотя о смертней винѣ, ино ему судити по цѣлованью, а осудивши его въ Полоцкужъ карати виноватого по ихъ праву съ Полочаны по испросу. А воеводѣ нашему одъ пригоновъ городскихъ посула не брати, а чоломъ битіе намъ въ Полочанъ примовати, также воеводѣ нашему отъ варъ имати гостинца по полу копы грошей со всякой вары. А на твердости того всего и печать нашу казалисьмо привѣсити. А при томъ были панове рады наши великого князства Литовского, бискупъ Виленскій князь Павелъ, княжа Гольшанское; воевода Виленскій, канцлеръ великого князства Литовского, державца Бобруйскій и Борисовскій, панъ Янъ Юрьевичъ Глебовичъ; панъ Виленскій, державца Упитскій, панъ Григорей Григорьевичъ Остикъ; воевода Троцкій, князь Янушъ Юрьевичъ княже Гольшанское; панъ Троцкій, староста Жомойтскій, державца Плотельскій и Тельшовскій, панъ Еронимъ Александровичъ Ходкевичъ; маршалокъ земскій, державца Шавленскій, панъ Миколай Яновичъ Радивилъ; воевода Кіевскій, князь Альбрихтъ Глѣбовичъ Пронскій; воевода Полоцкій, панъ Станиславъ Станиславовичъ Довойна и иные панове рады наши. Писанъ и данъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ сорокъ семого, мѣсяца Февраля двадцать первого дня, индикта пятого. У того листу привилею подписъ руки короля его милости тыми словы: Sigismundus Augutus rex. А подписъ руки писарское тыми словы: Иванъ Горностай—маршалокъ дворный, подскарбій земскій и писаръ.

И хочемъ мѣти, абы во всихъ артикулехъ и важности своей теперъ и на потомные часы, водлугъ утверженья продковъ нашихъ королей ихъ милости и великихъ князей, и теперешнего нашего утверженья, ни въ чомъ ненарушано вездѣ и на каждомъ мѣсту, и въ каждомъ правѣ, при зуполной моцы паномъ Полоцкимъ, рыцерству, шляхтѣ, обывателемъ, тое земли воеводства Полоцкого тотъ привилей, въ семъ листѣ привилею нашомъ вписаный, былъ хованъ и держанъ быти маетъ вѣчными часы. Одножъ, што се дотычетъ справъ судовыхъ, врядомъ нашимъ господарскимъ, гродскому и земскому належачихъ, ино яко въ тутошнемъ панствѣ нашемъ великомъ князствѣ Литовскомъ тые справы на тыхъ врадехъ отправуются, потомужъ водле статуту правъ земскихъ великого князства Литовского и въ той земли воеводства Полоцкого на врадахъ нашихъ городскомъ и земскомъ тые справы отсуживаны и отправованы быти маютъ. А которыхъ метрикъ канцелерійскихъ, зваща давныхъ правъ, сесь часъ у Вильни при канцелярiи нашой не было, кгды и на потомъ што се кольвекъ давныхъ справъ, потребъ, правъ и вольностей всей земли Полоцкой належачихъ, тамъ покажетъ, и чого коли они зъ метрикъ потребовати будутъ, то все съ канцеляріи нашое шляхтѣ полоцкой выдавано быти маетъ. А ижъ они пляцовъ своихъ, которые въ замку головнымъ мѣли, гдѣ теперь дворы ихъ суть, для пространства пляцу за жоданьемъ нашимъ сами доброволне уступили, позволивши одмѣною за нихъ въ замку нижшомъ, называемомъ Стрѣлецкомъ, пляцы собѣ взяти, тогды симъ листомъ привилеемъ нашимъ господарскимъ такъ имъваруемъ и

упевняемъ, ижъ не одно привилеямъ, вольностамъ ихъ ничего уближити, але и никоторой николи переказѣ то быти не маеть, а они мають таковымъ же правомъ тые пляцы въ замку Стрѣлецкомъ держати, якимъ правомъ и въ вышнемъ замку пляцы свои мѣли. И на то дали есьмо паномъ Полоцкимъ, всему рыцерству, шляхтѣ, обывателемъ земли воеводства Полоцкого, сесь нашъ листъ привилей съ подписомъ руки нашое господарское и съ нашою привѣсистою Великого князства Литовского печатью. Писанъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ осемьдесятого, мѣсяца Мая семого дня. У того привилею подпись руки его королевское милости тыми словы: Stephanus rex. И печать привѣситая великого князства Литовскаго канцлерская, а подпись руки писарское тымъ способомъ: Венцлавъ Агриппа писаръ.

Который то сесь листъ привилей нашъ, съ уписаньемъ въ него привелею продка нашого славное памети короля его милости Стефана, всимъ бояромъ нашимъ панцернымъ и путнымъ воеводства Полоцкаго съ подписомъ руки нашое господарское и съ печатью нашою привѣсистою великого князства Литовского есть выданъ. Писанъ въ Варшавѣ, на сеймѣ вальномъ лѣта отъ нароженья Сына Божого тысяча пятьсотъ деветдесятъ третего, мѣсяца Июня пятогонадцадцати дня. Apud quas literas privilegii confirmationum subscriptio manus serenissimi regis et notarii, circa sigillum pensile M. D. Lit., sequitur talis: Sigismundus rex. Ярошъ Воловичъ—писаръ. Atergo vero suscepta his exprimitur verbis: Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego miesiąca Maia dwunastego dnia ten przywiley iego królewskiey mości Żygmunta trzeciego pan Amelan Fiedorowicz—boiarzyn pancerny, putny woiewodztwa Połockiego, sobie służący, do akt grodu Witebskiego podał. Alexander Hlebicki Jozefowicz—namiesnik Witebski. Quae praesentes literae privilegii confirmationum, praemisso modo ad acta oblatae, sunt actis N. O. C. Vil. insertae.

1597 г. Мая 17-го дня.

Изъ книги № 69, за 1720 г., л. 107.

22. Привилегія короля Сигисмунда III-го мѣстечку Лоздеѣ на Магдебургское право и другія вольности, подтвержденная королями Михаиломъ въ 1669 и Августомъ II-мъ въ 1718 годахъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Julii piątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwudziesty obranemi, stanowszy personaliter u sądu patron imć pan Michał Moniuszko, przywiley od nayiaśnieyszego króla imci, wielmożnemu imści panu Franciszkowi Mirosławowi Więczkowiczowi—podsędkowi woiewodztwa Trockiego, wóytowi Maydeburskiemu miasta iego królewskiey mości Łozdziey

y całemu magistratowi tamecznemu dany, służący y należący, ad acta ziąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego podał; który podaiąc prosił nas sądu, aby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do akt ziąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiowszy wpisać kazalismy, a wpisuiąc w xięgi de verbo adverbum tak się w sobie ma:

August wtóry z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem confirmacyinym przywilejem naszym, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż produkowane były przed nami przez wielmożnych rad, urzędników naszych przywileja, na pargaminie pisane y ręką nayiaśnieyszych antecessorów naszych podpisane, nadane, confirmowane y pieczęciami wiszącami wielkiego xięstwa Litewskiego obwarowane, żadney censurze y wątpliwości niepodległe, miastu naszemu królewskiemu, Łozdzie nazwanemu, w wielkim xięstwie Litewskim, w woiewodztwie Trockim leżącemu, na prawo, iurysdikcyą y sądy maydeburskie, wolności mieyskie, porządki, powinności maydeburyczne, iarmarki, podatki, czynsze, obrzędy samego miasta z przynależnościami iego, ograniczeniem pol, rol, młynów, ocyrklowaniem samego urzędu mieyskiego y całego pospólstwa, obligatie y zwyczaie rządzenia się w obrzędach mieyskich, niżey specifikowanych postanowieniem, którego listu przywileju, słowo w słowo pisanego, takowy tenor iest.

Zygmunt trzeci z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec, y każdemu zosobna ninieyszym y napotym będącym, komu by tego była potrzeba wiedzieć, iż my chcąc w lepszym porządku y pożytku miasto nasze Łozdzieje, w powiecie Trockim leżące, mieć, przeto tym poddanym naszym miasta Łozdzieyskiego daiemy y pozwolamy tym listem naszym na wieczne y potomne czasy prawo niemieckie, które Maydeburskim zowią, do którego prawa ku ozdobieniu y pomnożeniu ich y dla odprawowania spraw sądowych mieyskich pieczęć mieyską, to iest: łosia z rogami y trzy klucze nadaiemy, którąśmy w tym liście naszym na świadectwo jaśnieysze naznaczyć rozkazali. Ktemu wyzwalamy tych poddanych naszych miasta Łozdzieyskiego od wszelkich spraw ziemskich wielkiego xięstwa Litewskiego y zwyczajów pospolitych, które prawo maydeburskie zatrudniać zwykły, wymuiąc też obywatele tego miasta y przedmieszczany teraznieysze y na potem będące tym przywilejem naszym od wszelkiey władzy y zwierzchności wszytkich y każdego z osobna wielkiego xięstwa Litewskiego woiewod, kasztelanów, starost, dzierzawców, sędziów, podsędków y wszytkich urzędników y namiesników ich, tak, iż przed niemi oni albo który kolwiek z nich z osobna, o rzeczy tak wielkie, iako y małe y którekolwiek występki stanowić się, albo odpowiadać y dla niestania y skazowania którego kolwiek prawnego żadnych win płacić nie będą powinni, iedno przed wóytem, burmistrami, raycami, ławnikami tego miasta, wedle zwyczaiu prawa pospolitego, to iest: przed wóytem y ławnikami przysięgłymi, wedle czasu będącymi, o rzeczy krwawe, które łacińskim ięzykiem zowią criminales, iako: o złodzieystwo, mężobóystwo, na członkach ochromienie y pożogę y ynne wszelkie tym podobne rzeczy y występki, za co gardłem karaią, sądowi woytowskiemu należące; a przed burmistrzem y raycami tegoż miasta wszelkie rzeczy y sprawy, które łacińskim ięzykiem zowią civiles y inne wszelakie, sądowi burmistrzowskiemu y radzieckiemu należące, każdemu żałobliwemu tak tego miasta obywatelom, iako y postronnym osobom odkazować będą powinni; daiemy y przy-

zwalamy woytowi y z ławnikami, burmistrzowi z raycami w tym pomienionym mieście, według czasu postanowionego, wszelaką moc y zwierzchność, takowe rzeczy y sprawy wszelakie sądowi ich przypadłe słuchać, uznawać, sądzić y innych karać według biegu y postępku prawa maydeburskiego, mocą tego listu naszego y prawa, im od nas nadanego, co zaiednako przeciw wszytkim tego miasta naszego obywatelom, iako też y postóronnym osobom, ściągać się ma. A ieśliby które kolwiek osoby skazania y dekreta przerzeczonych urzędników Sądowych tego miasta obciążliwe sobie być rozumieli, tedy im wolno ma być od kaźni y dekretów ich do starosty naszego Łoździeyskiego, teraz y potym będącego, apellować, a potem od dekretu starościńskiego do nas króla, ieżeli by była potrzeba, odezwać się; a starosta nie sposobem jakiego inszego prawa, iedno tego maydeburskiego ma to rozeznawać, na który urząd burmistrzowski człowiek pobożny y w prawie maydeburskim umieiętny, w tymże mieście osiadły, nie z innych, tylko ze czterech osób pospolitego człeka, przez tych że mieszczan staroście tamecznemu postanowionych y okazanych, przez tegoż starostę naszego, teraz y napotym będącego, mocą y władzą zwierzchności naszey ieden postanowion y potwierdzon być ma; także też wóyta człowieka pobożnego y umieiętnego, na którego sąd rzeczy kriminalnych przypadać ma, my na tym urzędzie, używaniu y obchodzie zwykłym wóytowskim osobliwym listem naszym ze wszystką władzą do żywota każdego zosobna, albo do woli y łaski naszey potwierdzać y zachować z gruntem na woytowstwo należącym, których gruntów we włokach nie więcey ma być, iedno włok wedle ustawy dwie, obiecniemy. Nadto chcąc my poddanym naszym, kupcom y wszelakich rzemiosł rzemieśnikom y wszelakim obywatelom y przedmieszczanom tego miasta Łodzieyskiego hoynieyszą łaskę naszą pokazać, postanowiamy w tym mieście Łoździeyskim iarmarki w każdy rok, to iest: pierwszy, iako y zdawna był, na dzień ciała Pańskiego, a drugi na święty Krzyż w jesieni, a targ, iako y zdawna był, we Śrzodę na kożdy tydzień mieć y odprawować, daiąc moc y wolność pomienionym mieszczanom Łoździeyskim te iarmarki roczne y targi każdey niedziele tych dni y czasów pomienionych, sposobem obywatelów inszych miast y miasteczek wielkiego xięstwa Litewskiego, odprawować, a wszytkim y koźdemu z osobna kupcom, furmanom, kramarzom, przekupniom, rzemiesnikom, mieszczanom, sielanom y ludziom wszelakiego stanu, do pomienionego miasta Łozdzieyskiego na dni y czasy naznaczone iarmarkow dorocznych y dni targowych ze wszelakiemi towary y z rzeczami przedaynymi, iakim kolwiek imieniem nazwanymi, wolno przyść y przyiechać y takowe rzeczy y towary wykładać, przedawać, kupować, zamienać y insze kupiectwa ze wszelakiemi osobami, odkądby kolwiek przyszły y przyiechały, sprawować. W którym mieście Łoździeyskim beczkę pomiarną we cztery korce Krakowskich, wolna ku wymierzeniu wszelakiego zboża, obywatelom tegoż miasta Łoździeyskiego przywłaszczamy y przypisuiemy, a targowe mieyskie y pomiarne od beczki po dwa pieniądze, także y innych wszelakich rzeczy, kuple y towary, któremi kolwiek przezwiskami nazwane, na koźdy tydzień, w koźdą śrzodę na pożytek mieyski do skrzynki mieyskiey zawsze ma być wybierano, okrom tylko innych pożytków wóytowskich od ludzi iedno postronnych, którzy na targ y iarmarki z towarami swymi przieżdżać będą, krom wszytkich mieszczan y przedmieszczan Łoździeyskich, którzy od pomiernego y targowego we wszytkich rzeczach kupieckich maią być wolni, według zwyczaju inszych miast naszych uprzywilejo-

wanych. Ku temu przerzeczonemu miastu Łodzieyskiemu y obywatelom iego wszytkie grunta mieyskie, to iest: we włokach, siedliskach, ogrodach, w morgach, zaściankach, sianożęciach, w lesiech, we wszytkim, w granicach zamierzonych y kopcami okopanych, y po rzekę Łodzicję, niczego nie wymując, ani mieszając, jedno jako rewizorowie nasze temu miastu naznaczyli y przydali, iako się ten grunt sam w sobie wzdłuż y wszyrz w miedzach swoich ma, tym teraznieyszym przywilejem naszym potwierdzamy, ze wszytkiemi pożytkami na tych gruntach, im samym y potomkom ich dzierżeć y tego używać obyczajem inszych miást naszych uprzywilejowanych; z których gruntów mieyskich tym sposobem przez nas temu miastu nadanych, mieszczanie wprzód rzeczeni każdy z nich wszytkie czynsze y dochody z włok, morgów, kapszczyzny, łoie od rzezników y inne powinności, według ustaw naszych w wielkim xięstwie Litewskim przez nas postanowionych, do skarbu naszego należących, zwykłym obyczajem na dzień świętego Marcina w kożdym roku płacić y pełnić będą powinni. Do tego też młyn z włoką na młynarza przy mieście Łożdzijach mają pomienieni mieszczanie nasi Łożdzieyscy trzymać, z którego maią y powinni będą zawsze do dzierżawce naszego kożdego Łożdzieyskiego na kożdy rok pewną summę pieniędzy kop sto groszy Litewskich oddawać, także myto targowe mieyskie Łożdzieyskie, z karczmami gorzałczanymi y miodowymi, tak jako przedtym zdawna bywało, mają ciż mieszczanie trzymać, a z tego do dzierżawce naszego kożdego Łozdzieyskiego pewną summę pieniędzy kop ośmdziesiąt groszy liczby litewskiey, przy czynszu y wszelakich powinnościach zdawna należących, iako zwykli oddawać, na kożdy rok mają wypłacywać. Które to wszytkie dochody, czynsze mieyskie y te pomienione pieniądze z młyna kop sto y targowe kop ośmdziesiąt groszy wóyt albo lantwóyt z ławnikami miasta pomienionego Łożdziey wybieraiąc, do starosty naszego Łożdzieyskiego, a w niebytności iego samego, tedy do podstarościego iego na dzień świętego Marcina oddawać, y na to kwity sobie brać maią, płacąc od kwitów nie więcey, tylko po groszy sześciu. A gdzieby na tenczas y dzień pomieniony na dzień świętego Marcina, w którym roku wszytkich dochodów do skarbu należących, wyżey opisanych, spełno nieodali, tedy winę dwojaką tak wielką, jako y sama istota wynosi, podpadać mają do dzierżawcy Łożdzieyskiego; ale aby mieszczanie miasta Łożdzieyskiego tym sposobem onego miasta potrzeby opatrowali, ratusz zbudowali, w ulicach, na gościncach warunki poczynili y pilne potrzeby mieyskie opatrowali y sami dobrze domy swe budowali, za uniżoną prozbą ich z łaski naszey placowe, prętowe, z domowych placów, ogrodnych y gumiennych mieyskich wszytkim obywatelom miasta przerzeczonego Łożdzieyskiego tym listem naszym na pożytek ich pospolity odpuściliśmy y darowali y na wieczne czasy daiemy tak, iż z nich nic płacić nie będą powinni. Nadto, na też potrzeby, pożytki miasta naszdgo pomienionego daliśmy obywatelom iego y tym przywilejem naszym daiemy dochody y potrzeby wszytkie z łazni, z wagi y postrzygalney, które sobie mieszczanie w mieście budować mają; a iżby bespieczność od ognia była, ta łażnia na stronie od miasta zbudowana ma być, y ustawuiem, aby żaden mieszczanin w tym mieście łazni osobliwych przy domach swych mieć nie śmiał, ale iedna pospolita laznia być ma. Ustawujemy też y to y mieć chcemy, aby szlachta, bojarowie, ludzie służebni którego kolwiek będąc stanu, który wprzód w przerzeczonym mieście naszym Łożdzieyskim osiadłości swoie mają y mieć będą, a którzy by nie byli listami naszymi osobli-

wemi z powinności mieyskiey wyięci, z takowych swoich osiadłości aby także, iako mieszczanie Łoździeyscy, pod tym prawem żyiąc, we wszelakich sprawach przed urzędem mieyskim odkazowali y wszelakie powinności zwykłe mieyskie pełnili; tylko wyimuiemy z tey powinności mieyskiey włok sześć folwarku Kiełczewskiego y zagrodniki do niego należące, tudzież też place y włoki, które pewne osoby trzymaią, to iest: sekretarz nasz Hrehóry Dzielnicki — plac y włoki cztyry, Mikołay Bałtromiejowicz plac y włok cztyry, Iwan Swiacki — plac y włok dwie, Kochma żyd — plac siedlibny osadzony, które to włoki y place pomienione, iako zdawna, tak y teraz sądowi, władzy y szafunkowi starościnnemu zostawuiemy. A względem takowey łaski naszey, którąśmy wszytkim obywatelom miasta Łoździeyskiego uczynili w rynku, ulicach, mieście, mosty mościć y brukować, nadto ratusz w rynku tegoż miasta y zegar swym nakładem zbudować, drogi też, goścince wielkie koło miasta w tym że gruncie tylko własnym mieyskim położone, do tegoż miasta ściągaiące się, swym kosztem naprawować powinni będą, a pod tem ratuszem y koło ratusza, który zbudowan będzie, ma być wolno na pospolity pożytek tego miasta kramnice dla przedawania wszelakich rzeczy y towarów kramnych zbudować; z których kramnic y komor takowych czynsze y dochody przez urząd mieyski ma być wybierano y na pospolity pożytek mieyski obracano. A dla bespieczności od ognia; aby wszyscy mieszczanie słodownicy y browary na stronie od miasta budowali; ku temu dla teyże bezpieczności od ognia aby wszyscy mieszczanie y kożdy z osobna w tym mieście naszym Łoździeyskim kominy murowane y dobrze opatrzone mieli, powinność mieyską na nie okładali. Na co dla lepszey wiary y świadectwa wszytkich rzeczy, w wierzchu opisanych, daliśmy y daiemy wszytkim mieszczanom y obywatelom miasta naszego Łoździeyskiego, teraznieyszym y napotym będącym, ten nasz list przywiley z podpisem ręki naszey królewskiey, do którego y pieczęć naszą wielkiego xięstwa Litewskiego przywiesić rozkazaliśmy. Datum w Warszawie, w sobotę blisko po święcie Bożego Wniebostąpienia, dnia siedmnastego miesiąca Maja, roku Pańskiego tysiącznego pięćsetnego dziewiędziesiątego siódmego, panowania królewstw naszych Polskiego dziesiątego, Szweckiego piętnastego roku. Przełożone są nam także y inne pargaminowe, także przywileja nayiaśnieyszych antecessorów naszych Władysława y Michała y produkowane przez urodzonego Franciszka Więckowicza — podsędka Trockiego, wóyta sądowego maydeburyey Łoździeyskiey: pierwszy de data w Warszawie w sobotę bliską po święcie Bożego Wniebostąpienia, dnia siedmnastego miesiąca Maja, tysiącznego pięćsetnego dziewiędziesiątego siódmego pisany; drugi nayiaśnieyszego króla Michała confirmacyi w te słowa: Pzeto my król Michał suplikuiącym do nas żałobliwie pomienionym mieszczanom miasteczka, Łoździeje nazwanego, łaskę naszą królewską pokazując, wszytkie ich prawa, wolności, porządki, powinności, onym od naiaśnieyszych antecessorów naszych nadane, we wszytkich ich punktach, clausulach, condiciach, one aprobować, confirmować y ratifikować umyśliliśmy, iakoż teraznieyszym listem przywilejem naszym aprobujemy, confirmujemy; a że nam oraz y na żydów, w miasteczku tym mieszkających, suplikowali, że podług ich praw y zwyczaiów z mieysca tego, na którym niewiernych żydów są mogiły, iako w własnych mieyskich gruntach y placach żadnych czynszów y roczney po złotych sześciudziesiąt należytey daniny. (nie daią) tedy pomienionych niewiernych żydów od tych placów y gruntów, do miasteczka należytych,

cale oddalamy y mogił stawić y kopać zakazujemy. Co do wiadomości wszytkich dzierżawców naszych podaiemy, aby te prawa y wszytkie punkta, miasteczku pomienionemu od nas approbowane y confirmowane, wcale y nienaruszenie od nich były zachowane y obserwowane mieć chcemy y deklaruiemy. Co dla lepszey wiary przy podpisie ręki nąszey pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętować y stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie szczęśliwey koronacyey naszey, dnia szesnastego miesiąca Oktobra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego dziewiątego, panowania naszego pierwszego. Michał król. A na drugiey stronie: Walerian Stanisław Judicki — archidiakon Wileński, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak y my August wtóry, król Polski etc., chcąc nayiaśnieyszych antecessorów łaskę y z naszey munificencyey w dalsze wieki perennare, nie tylko pomienione przywileja wolności, nadania, aprobacie we wszytkim in toto approbuiemy y confirmuiemy, ale insuper, annuendo proźbie wielmożnych rad, urzędników naszych, na supplikę mieszczan y dla zupełnego ad normam drugim miastom prawa maydeburskiego apellacyą do dzierżawców naszych znosimy, ale one pro more solito od sądu woytowskiego, ieżeliby tego potrzeba ukazywała, do sądu naszego królewskiego assesorskiego zachowuiemy y nakazuiemy, ubezpieczaiąc y za naszego panowania przy wszytkich prawach illaese zachować, dla czego aby niewierni żydzi Łoździeyscy do żadnych rządów mieyskich, skupowania placów y pol nie ważyli się, zasłaniając się protekcyą urodzonych dzierżawców, mieć chcemy, a z mogił swoich corocznie po złotych sześćdziesiąt do poborow mieyskich na podatki rzeczypospolitey wnosili. Do którego listu confirmationis przywileju ręką naszą królewską podpisawszy się, pieczęć wielką wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, na seymie walnym, dnia dwudziestego czwartego miesiąca Novembris, roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, panowania naszego dwudziestego wtórego roku. U tego przywileju, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki tak samego nayiaśnieyszego króla imci, jako też y iaśnie wielmożnego imć pana pisarza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego w te słowa pisany: Augustus Rex. Confirmacya maydeburyey praw y przywilejów miasta Łoździey: Michał kniaź z Kozielska Puzyna—pisarz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który to takowy przywiley, za podaniem onego do akt przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1609 по 1679 г.

Изъ книги № 5123, за 1676—1679 г., л. 1004—1015.

23. Рескрипты, декреты и привилегіи, данные мѣщанамъ и боярамъ города Крева королями Сигизмундомъ III-мъ, Владиславомъ IV-мъ и Яномъ III-мъ.

Бояре, мѣщане и крестьяне Кревской волости принесли жалобу на Кревского старосту Волминскаго, что онъ производитъ въ волости невыносимыя обиды и притѣсненія: такъ онъ взимаетъ съ нихъ незаконные поборы, отнимаетъ рабочій скотъ, назначаетъ лишніе рабочіе дни и позволяетъ безчинствовать и своимъ слугамъ.

Волминскій, будучи спрошенъ въ королевскомъ судѣ, нѣкоторыя изъ этихъ обвиненій призналъ за собой, а отъ другихъ отказался; въ спорныхъ пунктахъ король велѣлъ боярамъ и крестьянамъ учинить присягу. Въ назначенный день, когда истцы явились для учиненія присяги, Волминскій не допустилъ ихъ къ оной. Вслѣдствіе этого король Сигизмундъ III во всемъ обвинилъ Волминского и издалъ настоящій декретъ. Далѣе слѣдуютъ королевскіе листы королевскому землемѣру объ исполненія королевского декрета, державцѣ Волминскому о томъ же и королевскимъ камиссарамъ.

По поводу дальнѣйшихъ злоупотребленій Волминского Кревскіе бояре и мѣщане получили еще четыре листа, два отъ короля Владислава IV, и два Яна III-го, въ которыхъ польскіе короля поставляютъ на видъ тому же державцѣ его злоупотребленія и совѣтуютъ отъ нихъ воздержаться.

Feria quarta post dominicam quartam Pentecostes, mensis Junii die vigesima prima, anno Domini 1679.

Zygmunt III, z Bożey łaski król Polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu—staroście naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu łaskę naszę królewską. Urodzony wiernie nam miły! Oznaymuiemy wierności twey, iż zsełamy do Krewa urodzonego Pawła Tyszkiewicza—dworzanina naszego, na odprawę summy pieniędzy trzech tysięcy dziewiąciudziesiąt ośmiu kop groszy Litewskich y pieniędzy pięciu poddanym naszym Krewskim—boiarom y mieszczanom y wszytkiey włości, do Krewa należącey, za szkody ich; a tysiąca kop groszy Litewskich za winę, skarbowi naszemu przepadaiącą, dekretem sądu urodzonych Stanisława Koreywy — podsędka Oszmieńskiego y Jana Kamińskiego—rewizorów naszych, na wiér. t. y na proventach starostwa Krewskiego roskazaną y przysądzoną, także na postanowienie inszego wóyta w miasteczku Krewie y na wygnanie z miasta Woyciecha Magnuszewskiego, iako szerzey w liście naszym, do pomienionego dworzanina naszego pisanym, dołożono iest. Przeto chcemy mieć y roskazniemy w. t., abyś pomienionemu dworzaninowi naszemu niwczym przeciwny nie był, y tak odprawę za summę, wyżey opisaną, poddanym naszym y skarbowi naszemu należącą, na proventach starostwa Krewskiego, iako y insze rzeczy, od nas iemu zlecone, czynić dopuścił y nie bronił, inaczey nie czyniąc, dla łaski naszey y pod winami w prawie pospolitym opisanemi. Dan w Warszawie, 11 dnia Lipca, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego dziewiątego, panowania królewstw naszych trzydziestego wtórego, a Szwedzkiego dwudziestego wtórego roku.

Sigismundus Rex. (Locus sigilli M. D. Lit.). Gedeon Michał Tryzna — sekretarz.

Zygmunt III z Bożey łaski król Polski etc. etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, iż przychodzili do nas poddani naszy, boiarowie, mieszczanie y włoscianie starostwa naszego Krewskiego, uskarżaią się na urodzonego Jana Wołmińskiego — starostę naszego Krewskiego w różnych krzywdach y dolegliwościach swych, które przy bytności urodzonego starosty Krewskiego przed assessormi naszemi na tę sprawę wysadzonemi, przekładali; a *naprzód*: mianowicie boiarowie y mieszczanie Krewscy skarżeli się, że gdy przerzeczony starosta Krewski teraznieyszy za daniną y przywileiem naszem wiezdżał na starostwo Krewskie, na onczas dworżaninowi, którego z sobą dla uwiązania w to storostwo wywiodł, uwieżczego za grabieżami musieli mu kop pięćdziesiąt dać. Tenże starosta nasz cynsze z domów y rol ich nad ustawę rewizorską y nad zwyczay wybrał, do robot niezwykłych, na straż, podwody, grabieżem, biczem, więzieniem y głodem przymusza y trapi, u boiar w siele Nawuliach przez przyczyny klaczę y czworo baranów pograbiwszy, do roboty, którey oni pełnić nie powinni, orać przymusza, potym bezwinnie niektórych mieszczan Krewskich, a mianowicie Hrehora Tołpyhę, Iwana Chropacza, Wasila Bohdanowica, Radziwona, Mikitę Kowalów, gwoli xiędzu plebanowi Krewskiemu, na którego się imć xiędzu biskupowi Wileńskiemu w krzywdach swych skarżeli, wprzód samym domy z maiętnościami ich zapieczętowawszy, do więzienia ich pobrał, przez trzy dni w onym trzymawszy, potym u nich pograbił wołów czterech y krowę iednę y do tego winy iakieysi pieniężney kop cztery y groszy dziesięć litewskich z nich wyciągnął; słudzy też y namiestnicy iego krzywdy im niezmierne czynią, samych y żony ich biią y morduią. Do tego sam urodzony starosta kazał im wydawać sobie pieniędzy na wyprawę wybrańców, czego oni nie powinni, grunty do cerkwie ś. Mikoły własne należące, podstarościemu swemu Krewskiemu na się zabrać y ponaymować, także y żyto na tym grańcie, które zasiano było, pożąć kazał. Teraz zaś znowu u mieszczan Krewskich pograbić kazał, mianowicie u Dymitra Chorążego krowę, u Hrehora Tołpyhy wołu, a u drugich mieszczan na imie u Tołpyhy, u Dymitra, u Waszuha po kopie groszy winą wyciągnął. Po Iwaszku Tołpyzie, też mieszczaninowi, dom wziął, a bratu iego rodzonemu postąpić niechce, y inszych niemało krzywd, tak sam przez się, iako y przez sług swoich pomienionym mieszczanom y podanym naszym Krewskim poczynieł. A po przełożeniu tych wszytkich skarg urodzony starosta sam oczewiście u sądu naszego stoiąc y na te skargi poddanym naszym Krewskim usprawiedliwiaiąc się powiedział, naprzód: co się tknie piąciu dziesiąt kop, o które się poddani skarzą, przyznał się do tego, że z względem dawnego zwyczaiu, gdy dzierżawcę w dobra nasze uwiązywaią, powinność iest poddanych wieszczego dworzaninowi naszemu dawać, zaczem też oni telko dwadzieścia kop, a nie pięćdziesiąt dali, które dworżaninowi naszemu podał, czynszów, ani żadnych podatków nad ustawę rewizorów na nich nie wyciągał, y do żadnych niesłusznych robot y na straż nie przymuszali. Jeśli który z boiar lub z mieszczan y poddanych karanie iake y winę poniosł, tedy za słuszny występek, a zwłaszcza y strony tego grabieżu u boiar, klacze y czterech baranów, a u mieszczan wołów y krowy, ta się wina słusznie na nich wzięła, że boiarowie zuchwali y nieposłuszni, a mieszczanie też, że się iego nie dołożywszy niewinnie do imć xiędza biskupa Wileńskiego plebana Krewskiego oskarżeli; na sługi też żaden się z nich przed nim nie skarżeł, ieśli komu który z nich co winien

y teraz gotow sprawiedliwość z nich uczynić. Co się też skarżą o zabranie gruntów cerkiewnych, przez iego urzędnika y o pograbienie swieżo u dwuch mieszczan krowy y wołu y o winę iakąś pieniężną, powiedział: że o tym nie wie, ale z urzędnika gotów sprawiedliwość uczynić, ieśli co winien. O dom Iwaszka Tołpyhy przyznał się, że go w possessią swą wziął, bo sam ten Iwaszko dobrowolnie domu odbiegł; ale y ten gotów wrócić. My tedy przez pany rady y assessory nasze, przysłuchawszy się tey wszytkiey sprawie y skargom poddanych naszych, na takowe skargi takiśmy rozsądek uczynili: *Naprzód*: co się tycze kop pięcdziesiąt wwiażczego ponieważ urodzony starosta nasz Krewski zna się, że od poddanych naszych kop dwadzieścia wybrał y dworzaninowi dał, a do trzydziestu się niezna, tedy nakazuiemy, aby trzey z mieszczan y z poddanych naszych Krewskich, których sam starosta obierze, przysięgę uczynili cielesną, iż starosta nasz pięcdziesiąt kop uwieszczego od nich wyciągnął, a gdy przysięgą, ma im urodzony starosta nasz trzydzieści kop litewskich actorom poddanym naszym wrócić, a od dwudziestu kop, które komornikowi naszemu podał, wolnym czyniemy. A co się tycze strony brania nad ustawę revizorską czynszów y przymuszania do niezwykłych robot y straży mieszczan y boiarów naszych starostwa Krewskiego, przypatrzywszy się rewiziom y postanowieniu pierwszemu y listom przodka naszego ś. pamięci króla Stephana, przed nami pokładanemi, nakazuiemy, aby starosta nasz od boiar więcey czynszów y robot nad confirmacią ś. pamięci króla Stephana uczynioną nie wyciągał; także też mieszczan Krewskich do niezwykłych robot y orania nie przymuszał, y cynszu nad ustawę daną na nich nie wyciągał, ale się przystoynie z niemi zachował. O pograbienie u mieszczan Krewskich, mianowicie u Hrehora Tołpyhy, u Iwana Chropacza, u Wasila Bohdanowicza, u Radziwona Mikity Kowalów, czterech wołów y krowy, poniewasz starosta nasz do wzięcia krowy iedney zna się, nakazuiemy, aby ią temu, czyia iest, oddał a cztery woły, do których się niezna, skazuiemy, aby ci poddani przysięgli, że im są te woły od starosty naszego pograbione, wzięte y niewrócone, a po przysiędze przerzeczoney, starosta ma im te cztery woły wrócić, albo za nie iako kosztuią zapłacić. Wybrańców tak z miasteczka, iako y z włości wszytkiey krom listu y roskazania naszego wybirać nie ma. Co się też na urzędnika y sługi iego o różne krzywdy skarżeli, ma starosta nasz z każdego sługi swego, którym winę dadzą, kożdemu mieszczaninowi y poddanemu naszemu sprawiedliwość słuszną y skuteczną uczynić; dom też, który po Iwaszku Tołpyzie y z rolą urodzony starosta na się przywłaszczył, nakazuiemy aby bratu iego rodzonemu Hrehorowi Tołpyzie, któremu to spadkiem należy, znowu przywrócieł. Co się tknie win, które dzierzawca nasz z poddanych naszych Dymitrze Chorążym, Hrehoru Tołpyhy, po Iwaszku po kopie wyciągnął, do czego się też urodzony starosta niezna, tedy maią ci poddani naszy przysięgę wykonać. iako z nich dzierżawca winy po kopie groszy y pamiętnego po groszy sześciu litewskich wyciągnął; a po wykonaniu przysięgi ma tym poddanym naszym te kopy y po sześciu groszy litewskich wrócić, które przysięgi wzwyż mianowane tu w sądzie naszym assessorskim poddanym naszym na szkody, grabieży, winy wykonać nakazaliśmy y miesce y czas naznaczyli. Czemu wszytkiemu, gdy poddani naszy beli gotowemi dosyć uczynić, przysięgi według dekretów naszych wykonać y wypełnić, a starosta nasz przerzeczony Jan Wołmiński, sam oblicznie przed sądem naszym będąc, do przysięgi żadnego z nich nie wiodł, ale tak wszyt-

kich społem, iako każdego z osobna, z tych przysiąg wypuścieł. Przeto my za dobrowolnym wypuszczeniem starosty naszego z przysiąg mieszczanom, spólnie y kóżdemu z osobna, na ich krzywdy nakazanych, skazuiemy, aby przerzeczony starysta te wszytkie grabieży, dobra, maiętności, rzeczy ruchome y nieruchome, winy, bydła y cokolwiek iedno iest komu z poddanych naszych wzięto, według tego dekretu naszego wróciel, wcale oddał, szkody nągrodzieł, y temu decretowi naszemu we wszytkim dosyć uczynieł, pód winami w prawie pospolitym na nieposłuszne rzeczy osądzone opisanemi. A żeby się tym prędzey y dostateczniey tym wszytkim poddanym naszym dosyć stało, naznaczamy y zsyłamy tam do Krewa komornika naszego urodzonego Woyciecha Podoskiego, przed którym iako te grabieże wrócić, tak y z sług swych sprawedliwość starosta nasz uczynić ma y będzie powinien. Waruiąc to, aby ten dzierżawca napotym od tego czasu tych poddanych naszych do niezwykłych robot, ciężarów, zaciągów nie przymuszał, win niesłusznych na nich niewyciągał, ale się z nimi przystoynie, według ustaw y naszego rozsądku, zachował, pod winami na gwałtowniki gleytów naszych opisanemi. Jednak też poddani naszy nie szczycąc się tym gleytem naszym, maią powinnościom swoim wszytkim według ustaw y decretu naszego czynić dosyć. A iż też ciż poddani przekładali skargę, że wedle dawnego zwyczaiu wóyta miedzy sobą nie maią, tedy ma urodzony starosta nasz miedzy nimi wóyta, człowieka dobrego y osiadłego obrać, y onym dla przestrzegania wszelakiego porządku podać, mocą tego decretu naszego. Co dla lepszey wiary pieczęć naszę wielkiego xięstwa Litewskiego przyciśnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie, dnia trzynastego miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1609. Panowania królewstw naszych Polskiego 22, a Szwedzkiego 12 roku. Leo Sapieha — cancellarius (Locus sigilli M. D. Lit.).

Zygmunt III, z łaski Bożey król Polski etc. etc. Urodzonemu Woyciechowi Podoskiemu — komornikowi naszemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszę królewską. Urodzony, wiernie nam miły! Za skargą poddanych naszych, mieszczan, boiar y wszytkiey włości starostwa Krewskiego na urodzonego Jana Wołmińskiego—dzierżawcę Krewskiego, o pewne krzywdy, winy, boie, grabieży uczyniliśmy pewny decret y rozsądek miedzy temiż poddanemi naszemi à przerzeczonym dzierżawcą. A żeby się temu decretowi naszemu we wszytkim dosyć stało, wierność twą tam do dzierżawy Krewskiey naznaczeliśmy. Roskazuiemy przeto w. t., aby sposobiwszy sobie czas pewny y obiema stronom o byciu swym oznaymiwszy, tam ziachał, tego doyrzał, iakoby się we wszytkim dekretowi naszemu, tak wszytkim poddanym, iako y Janowi Sokalskiemu dosyć stało. Y żeby dzierżawca nasz z sług y urzędników swoich sprawiedliwość przy bytności w. t. słuszną y skuteczną uczynił, dla łaski naszey. Dan w Wilnie, dnia trzynastego miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1609, panowania królestw naszych XXII, a Szwedzkiego XII toku. Sigismundus rex (Locus sigilli). Jan Sokoliński pisarz.

Zygmunt III, z Bożey łaski król Polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu—staroście naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszę królewską. Urodzony, wiernie nam miły! Zesłaliśmy byli niedawnemi czasy urodzonego Woyciecha Podoskiego—komornika naszego do Krewa, dla przesłuchania krzywd y szkod poddanych naszych, boiar y mieszczan Krewskich y wszytkiey włości, do Krewa należący, o które się przed nami na w. t. ciż poddani skarżyli, y w których decret nasz na blisko przeszłey limitatiey spraw

zadwornych w Wilnie miedzy w. t. a temiż poddanemi naszemi uczyniliśmy, aby ten że urodzony Podoski tam, do Krewa ziachawszy, a w krzywdy wszelakie poddanych tamtych pilno weyrzawszy, tego doyrzał, abyś w. t., decretowi naszemu we wszytkim dosyć uczyniwszy, poddanym tamtym naszym usprawiedliwił się y onych według ustaw dawnych zachował. A iż ciż poddani naszy przychodzili tu do nas, skarżąc się na w. t.,ześ nie tylko decretowi naszemu, iako mamy sprawę, dosyć uczynić przed pomienionem komornikiem naszem niechciał, ale snadź tych że poddanych w. t. biciem y więzieniem po decrecie naszem trapisz, przeto znowu tegoż Podoskiego tam do Krewa zsełaiąc, roskazuiemy w. t. koniecznie mieć chcąc, abyś na miesce y dzień, przez tegoż komornika naszego naznaczóny, stawiwszy się przynim, nieczyniąc dalszey w tey sprawie zwłoki, decretowi naszemu we wszytkim dosyć uczyniwszy, poddanym tamecznym się usprawiedliwił y onych przy dawnych ustawach zachował, tak iakobyśmy od nich więcey nagabania nie mieli. Inaczey w. t. nieczyń dla łaski naszey y pod winą tysiąca kop litewskich, która skarbowi naszemu oddana będzie, y pod nagrodą kożdemu ukrzywdzonemu rzeczy od niego wziętey. Dan z obozu pod Smoleńskiem, dnia czwartego Novembra, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego dziewiątego, panowania królestw naszych polskiego XXII, szwedzkiego XII. Sigismundus rex. (Locus sigilli M. D. Lit.). Jan Sokoliński pisarz.

Zygmunt III, z Bożey łaski król polski etc. etc. Urodzonym Stanisławowi Koreywie - podsędkowi Oszmiańskiemu, a Janowi Kamińskiemu, commissarzom naszym z strony poddanych naszych Krewskich, a z strony urodzonego Jana Wołmińskiego—dzierżawcy tameyszego Krewskiego, urodzonemu Jaroszowi Maximilianowi Strawińskiemu— staroście Rohaczewskiemu, a Fiedorowi Siekierze, podstarościemu Oszmiańskiemu, do sprawy niżey opisaney zesłanym, wiernie nam miłym, łaskę naszę królewską. Urodzeni, wiernie nam mili! Za częstym nagabaniem mieszczan, boiar poddanych naszych Krewskich o wielkie krzywdy, króre od urodzonego Jana Wołmińskiego—dzierżawcy tameyszego, arendarzów y sług iego mianowali, w. w. rewizorami na rozsądzenie y sprawiedliwości uczynienie zsyłaliśmy. A dzierżawca tameyszy, za daniem sprawy, na insze rewizory listy z kancellariey naszey otrzymawszy, inszych rewizorów z strony swey tamże do Krewa wywodził. W którey sprawie, iż różne decreta tak w. w. z strony poddanych naszych, iako y rewizorów z strony dzierżarcy Krewskiego za niestanowieniem się stron zaszły, tedy y poddani naszy skuteczey sprawiedliwości nieotrzymawszy, a od czasu większe krzywdy y ciężary mianuiąc, dzierżawcę tameyszego mandatem o sprzeciwienstwo przed sąd nasz assessorski zapozwali. Gdzie sąd nasz znowu do w. w., wyżey pomienionych, z obu stron comissarzów za pokazaniem takowych różnych decretów na skuteczną rosprawę odesłał. My dla ostrzeżenia bespieczeństwa mieszczan y poddanych naszych tameyszych, aby kożdy bez boiazni krzywdę swą bespiecznie u sądu w. w. przełożył, y dla dowiedzienia im sprawiedliwości, miasto instigatora, zsyłamy z ramienia naszego dworżanina y strukczaszego naszego urodzonego Jana Wilczka. A po w. w. mieć chcemy, aby w. w. porozumiawszy się z tym dworzaninem naszym, czas pewny ziachania do Krewa złożyli, na który abyście w. w., z obu stron ziachawszy się, wszytkim mieszczanom, boiarom, poddanym naszym, w krzywdach ich, coby się ienokolwiek od samego dzierżawcy arendarzów y sług iego, tak po decrecie sądu naszego assessorskiego, w roku tysiąc sześćset dziewiątym uczynionym, iako

po wydaniu listów zarucznych y po podaniu mandatu pokazało, zachowuiąc się według tego dekretu, wysz opisanego, według naszego pierwszego do w. w. pisanego, listów zarucznych y nauki prawa pospolitego, sprawiedliwość skuteczną uczynili, y nic nad ustawy rewizorskie wyciągać z nich nie dopuścili. A iesliby który z w. w. na termin złożony, tak z strony dzierżawcy tameyszego, iako y z strony poddanych naszych nie przybył: tedy nieprzybycie tych nic szkodzić nie ma, ale którzy do Krewa ziedziecie, we wszytkim tę sprawę z obu stron sądzić y skutecznie uspokoić moc mieć będziecie, apellatiey iednak do nas, którey by stronie decret w. w. z ubliżeniem bydź zdał, nie broniąc. Uczynicie to w. w. dla łaski naszey y dalszey przysługi swey. Pisan w Warszawie, roku Pańskiego 1620. miesiąca Lipca 21 dnia, panowania królestw naszych Polskiego 33, a Szwedzkiego 27 roku. Sigismundus rex. (Locus sigilli). Stephan Pac — pisarz.

Zygmunt III, z Bożey łaski król Polski etc., etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu—dzierżawcy naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszę królewską. Urodzony wiernie nam miły! Za odesłaniem sprawy od sądu naszego assessorskiego mieszczan, boiar, poddanych naszych Krewskich, którą z wiernością twą o różne krzywdy swe maią, na czynienie sprawiedliwości, tak z strony w. t., iako y z strony poddanych naszych do commissarzów, ubodzy poddani naszy dowodzenia sprawiedliwości sobie, za następowaniem na zdrowia ich y dla wielu od w. t. ucisków, które mienią, bespiecznemi być niemogą; przeto my z ramienia naszego dla ostrzeżenia bespieczeństwa mieszczan y poddanych naszych tameyszych, aby kożdy bez boiazni krzywdę swą bespiecznie u sądu commissarskiego przełożył, y dla dowiedzienia im sprawiedliwości w miasto instigatora dworżanina y trukczaszego naszego urodzonego Jana Wilczka zsyłamy. A po w. t. mieć chcemy y rozkazuiemy, aby w. t. gdy commissarze zesłani y dworzanin nasz czas pewny złożą, sam na ten termin bez żadney zwłoki do Krewa stawił, wszytkich poddanych naszych z więzienia, gdzieby iedno byli, zarazem, skoro ten nasz list w. t. oddany będzie, powypuszczał, na zdrowiu im niestał, żadnych krzywd nieczynił, w niewolą pobranych, także y sług swoich, którym wina dana, czasu prawa postawił, commissarzom naszym y dworzaninowi niwczym przeciwny nie był, poddanym naszym we wszytkim usprawiedliwił pod winami w decrecie sądu naszego assessorskiego w roku tysiąc sześćset dziewiątym wydanego y w listach zarucznych opisanemi. Pisan w Warszawie, roku Pańskiego 1620, miesiąca Lipca 21 dnia, panowania królestw naszych polskiego 33, a szwedzkiego 27 roku. Sigismundus rex. (Locus sigilli). Stephan Pac — pisarz.

Władysław IV, z Bożey łaski król Polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wolmińskiemu—chorążemu Upitskiemu, dzierżawcy naszemu Krewskiemu, y małżonce w. t. Halszce Zawiszance Wołmińskiey, wiernie nam miłym, łaskę naszę królewską. Urodzeni wiernie nam mili! Poddani naszy mieszczanie y boiarowie Krewscy dzierżawy na tenczas w. w. przychodzili do nas, uskarżaiąc się, iż w. w. nic nie oglądaiąc się na prawa, im od naiasnieyszych antecessorów naszych nadane, y decreta ś. pamięci króla imci pana oyca naszego, szynki wolne od nich poodeymowaliście, do robot, podwod, straży, płacenia niesłusznych podatków przymuszacie, winami, grabieżami y inszemi nieznośnemi krzywdami onych obciążacie. Co iż nas barzo porusza, kazaliśmy z cancellariey naszey mandaty po w. w. wynieść, chcemy tedy po w. w. mieć, abyście się z pomienionemi mieszczanami y boiary Krewskiemi do

rosprawy przed nami y sądem naszym o takowe krzywdy spokoynie pod zarękami y winami, w decretach ś. pamięci króla imć pana oyca naszego opisanemi, zachowali y żadnego im bezprawia sami przez się y substitutów swoich nie czynili, inaczey w. w. dla łaski naszey nie czyniąc. Dan w Wilnie, dnia 30 miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, panowania naszego pierwszego roku. Vladislaus rex. (Locus sigilli M. D. Lit.) Marcian Tryzna, referendarz y pisarz w. x. L.

Władysław czwarty, z łaski Bożey król polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu — chorążemu Upitskiemu, dzierżawcy naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszę królewską. Urodzony wiernie nam miły! Skarżyli się przed nami boiarowie y mieszczanie Krewscy, do dzierżawy wier. t. Krewskiey należący, że onych do robot, których oni y przodkowie ich nigdy nie odprawowali, cynsz tylko zwyczayny do zamku Krewskiego oddawszy, przymuszasz nad prawa y przywileia ich, od antecessorów naszych onym nadane y od nas swieżo confirmowane; przeto chcemy to mieć po w. t., abyś onych do robot tych nie przymuszał y żadney im przykrości nie czynił, dokąd sprawa, od pomienionych boiar przed sąd nasz w. t. intentowana, skonczona nie będzie, inaczey nieczyniąc dla łaski naszey. W Horodyszczach, dnia piątego miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego 1633, panowania naszego polskiego y szwedzkiego pierszego. Vladislaus rex. (Locus sigilli M. D. L.).

Jan III, z Bożey łaski król polski etc. etc. Oznaymuiemy tym listem confirmacyinym, przywileiem naszym, komu by o tem wiedzieć należało: Iż mieszczanie y boiarowie miasta naszego Krewa doniesli nam prożbę swą, abyśmy prawa, onym z dawnych czasów od naiaśnieyszych ś. pamięci antecessorów naszych Stephana, Zygmunta III y Władysława IV nadane, które przed nami pokładali, stwierdzili. Jakoż my król, widząc słuszną rzecz, teraznieyszym listem naszym wszytkie prawa, iakiekolwiek maią, sobie służące, umacniamy y przy ustawach, sporządzonych pierwiey przez urodzonego Stanisława Steckiewicza w roku tysiąc pięćset sześćdziesiątym, a potym przez urodzonego Jana Korsaka — pisarza ziemskiego Oszmiańskiego y Jana Korwina Gąsiewskiego, na revizią od ś. pamięci antecessorów naszych do Krewskiego starostwa zesłanych, confirmowanych, zachowuiemy. Maią tedy mieszczanie y boiarowie Krewscy zostawać we wszytkim przy ustawach swoich, trunki wszelakie robić y one szynkować, więcey nic nad dawny zwyczay od tego na rok do zamku Krewskiego nie płacąc. Czynsze zaś z włok y morgów, tak mieskich, iako y boiarskich niewiększy, tylko iaki przedtym wyż mianowani urodzeni rewizorowie postanowili, oddawać do zamku Krewskiego powinni. A iako wypłacaiąc czynsz, tak czyniąc sprawiedliwość w czym kolwiek z boiar y mieszczan tamecznych, wóyt (którego sami mieszczanie wolni będą obrać), ma z podstarościm Krewskim sądy odprawować, z odebraniem sobie przesądu trzeciego grosza. Za donativum kupieckie y za wszelakie inne podatki, rzeczypospolitey należące, powinni będą mieszczanie nie do zamku Krewskiego, ale do skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego dość czynić y kwity otrzymywać. W tym wszytkim dzierżawca nasz Krewski nie ma onym czynić żadney przeszkody, dla czego w namnieyszym punkcie, clausule y paragraphie prawa wszelakie y ustawy, temu miastu zdawna nadane, teraznieyszym listem naszym stwierdzamy. Do którego dla lepszey powagi, ręką naszę podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w cancellariey naszey roku Pańskiego 1679, miesiąca Febru-

arii dnia 9, panowania naszego VI roku. Jan król (Locus sigilli M. D. Lit.). Confirmatia prawa, służącego miastu naszemu, nazwanemu Krewo. Michał Drucki Sokoliński—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

Jan III, z Bożey łaski król polski etc. etc. Urodzonemu Karolowi Marsonowi—dzierżawcy naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu łaska nasza królewska. Urodzony, wiernie nam miły! Poddani naszy mieszczanie y boiarowie Krewscy dzierżawy na tenczas wier. w. przychodzili do nas z suppliką, iż wier. w. nie oglądaiąc się na prawa, im od naiaśnieyszych antecessorów naszych nadane, wielkie im krzywdy y bezprawia nad ustawy dawne, które im teraz stwierdziliśmy, braniem różnych podatków niesłusznie obciążasz, do robot niebywałych przymuszasz y na zdrowie onych od powiadasz, co iż barzo nas porusza, przeto chcemy po w. w. mieć, aby się z pomienionemi poddanemi naszemi Krewskiemi spokoynie według ustaw dawnych zachował, sam przez się, ani przez substitutów swoich onych nad zwyczay y prawo nie opprimuiąc, co w. w. pod łaską naszą królewską inaczey nie uczynisz. Pisan w cancellaryi naszey roku 1679, mca Februaryi dnia dziesiątego, panowania naszego V roku. Jan król. (Locus sigilli M. D. L.). List upominalny za mieszczanami y boiarami Krewskiemi do urodzonego Marsona—dzierżawcy Krewskiego. Michał Drucki-Sokoliński—pisarz w. x. Lit. Quae eiusmodi iura et privilegia civitatem Creuen. concernentia per supra nominatum exhibitorem producta et acticata, cum ipsis originalibus sunt eidem extradita. Quod est actis connotatum.

1623 г. Октября 10-го дня.

Изъ книги № 105, за 1746 г., л. 409.

24. Наказъ Виленскаго воеводы Льва Сапѣги Виленскому магистрату насательно отношеній юрисдикцій городской къ замковой.

Въ этомъ документѣ виленскій воевода старается обстоятельнѣе и точнѣе разъяснить на основаніи древнѣйшихъ договоровъ взаимныя отношенія двухъ юрисдикцій—замковой и магистратской въ городѣ Вильнѣ. Сущность этихъ разъясненій заключается въ слѣдующемъ: обѣ юрисдики должны строго руководствоваться предоставленными имъ правами и не вторгаться въ непринадлежащую имъ сферу дѣйствій; аресты горожанъ отъ замка должны производиться въ присутствіи магистратскаго слуги; лицъ арестованныхъ освобождать не на поруки, а листами съ вѣдома стороны; аресту подвергать только послѣ удостовѣренія, къ какой юрисдикѣ принадлежитъ обвиняемый; даже свободныя лица, даже шляхта, находящіяся подъ городской юрисдикціей, должны оставаться подъ ней и на будущее время; вообще всякія недоразумѣнія стараться разрѣшать не только по закону, но и по любви, дружбѣ и снисходительности.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, miesiąca Maja szesnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał głowny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czytyrdziestym szóstym obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Jozef Łepkowski—starosta Bolecki, opowiadał, pre-

zentował y do akt podał ordynacyą, na rzecz w niey wyrażoną, od iaśnie wielmożnego imć pana Leona Sapiehi—wojewody Wileńskiego, miastu iego królewskiey mości Wileńskiemu wydaną, ad praesens miastu Wilnowi służącą y należącą, który podając do akt prosił nas sądu: aby pomieniona ordynacya była do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęta y wpisana. Jakoż my sąd, oną przyiowszy, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którey tenor sequitur estque talis.

Leo Sapieha — wojewoda Wileński, Mohilewski starosta, wiadomo czynię, iż jako iest rzecz piękna w swoich się swobodach y wolnościach każdemu kochać y tych strzeć, tak niemniey powinno (tym zwłaszcza, którzy urzędów y sądów Boskich dignitarstwa y przełożeństwa na sobie noszą), nad mnieyszemi przeciw następcom na prawa y prerogatywy ich wszelką mieć protekcyą y stratą potrzeby nie tylko bliźniemu, ale Bogu samemu prawemi ostawali. Około czego się ja opierając y pilno na to oko mając, a wiedząc, jako wielkiemu xięstwu Litewskiemu siła należy, aby to miasto stołeczne Wilno w ozdobach, porządkach y miłym pokoju rosło y kwitnęło, widząc, iż też godney pamięci antecessorowie moi do tego uprzeymie y stale dopomagali, za okazaniem mnie od szlachetnego magistratu miasta tego postanowienia, z podpisem ręki y pieczęcią ich mci temuż magistratowi, a osobliwie od blisko zeszłego imć pana wojewody Wileńskiego, tu w Wilnie dnia dwudziestego ośmego Maja, roku tysiąc sześćsetnego siedymnastego dane, na żądanie y prozbę magistratu miasta tego, iako rzecz słuszną, zgodzie urzędu obojga dobrą y wielce pożyteczną, tez punkta we wszytkim przyioł y aby w swoiey sequencyey w przyszłe czasy ostawali, słowo w słowo przepisawszy, wydałem, które się w sobie tak mają: *Naprzód*: pan podwojewodzi móy, tera y na potym będący; ma się w braniu targowego rachować według listu antecessora mego xięcia imć pana wojewody Wileńskiego, przez mię teraz osobliwym listem moim z tym że magistratem ponowionego w tym, jako do tego czasu miasto przeszkody nie czyniło, tak y napotym czynić nie ma. Rząd wszytek w juryzdykcyi zamkowey bez żadney mieyskiey przeszkody pan podwojewodzi czynić ma, niwczym się (w) juryzdykcyą mieską nie wstępując, gdyż urzędnicy miescy, iako na to prawo y przywileia swoje pokazali, przysięgami na każdy rok bywają onerowani, in eum finem, aby rządu sobie należącego przestrzegali; a jeśliby też abo urząd zamkowy widział co zdrożnego w juryzdykcyey mieskiey, albo też urząd mieski w juryzdykcyey zamkowey, mają to sobie amice donosić y, gdzie by tego potrzeba ukazowała, spułnie in charitate sobie consilio et auxilio dopomagać, mieszczan juryzdykcyey mieskiey do sądu zamkowego y więzienia nienależnego et e contra ludzi do zamku należących do więzienia y do sądu mieyskiego aby nie pozywano. A jeśliby się to stało przez sługi urzędowe, aby takowi impune nie chodzili, gdyż to nie mało obelżyć kogo y do szkody przywieść, a potym poturemne wziowszy y de foro incarcerati dowiedziawszy się turmy go wypuscić, a zato ani sługi urzędowe, ani strony, która na to instabat, paeną talionis według prawa nie skarać. Więzień, gdy będzie dany do turmy zamkowey od mieszczanina, aby bez wiadomości samey strony, albo paręki ludzi osiadłych, a nie listowney, do dosyć uczynienia niebył wypuszczonym. Reconvenientia tak w prawie ziemskim wielkiego xięstwa Litewskiego, jak w prawie maydeburskim, którym się miasto Wileńskie sądzi, iest wprawdzie pozwolona. Ale iż miasto Wileńskie z zamkiem zdawna te pacta zachowało, aby kożdy in foro suo proprio

był requisitus, przeto y teraz ta reconventia miedzy urzędem mieskim y zamkowym mieysca niech niema, ale raczey gdy się kto à foro excypuje z mieszczan Wileńskich, tak też vice versa z zamkowych, tedy takowego każdego ad forum competens odesłać, a gdzieby wątpliwość była o jego excepcyey, a mianowicie ludzi nieosiadłych, tedy poki testimonią z urzędu swego exceptionem illatam nie weryfikuie, ma rem judicatam mieć in suspenso, ażby to porządnie wywiodł, że iest pod juryzdykcyą, abo mieską, abo zamkową, w żadnym go więzieniu tym czasem nie zatrzymywaiąc, to jednak ma się tylko o ludziach nieosiadłych rozumieć, a termin na pokazanie świadectwa urzędowego dalszy nad trzy dni nie ma być pozwolony. Słudzy zamkowi, gdy się trafi na pozew gościa jednego, abo na areszta do domu mieskiego ich, niech się zachowują według dawnego zwyczaju, aby przy słudze urzędu mieskiego wchodzili do takowego domu, bo iuż za tym y mieszczanin nie może krzywdy sobie mianować od urzędu zamkowego, gdy się zachowa tak, jako mu roskaże sługa urzędu jego należącego, aby nie bronił zamkowi przystępu do gościa, in quantum juris ma do onego. Weszło też to per errorem w urzędowe sługi zamkowe, że skoro postrzegą, iż dom juryzdykcyey mieskiey osoba ordinis equestris kupiła, to już zaraz on dom, rozumieiąc, że y z juryzdykcyą mieską kupił, w powinność zamkową wciągaią, przeto urząd zamkowy y do takowych domów iuryzdykcyey sobie żadney przywłaszczać nie ma, bo nie idzie to za tym, aby takowy dom miał być allienowany od juryzdykcyey mieskiey do szlacheckiey possessorem onego, gdyż dom kupił może, albo mu się po żenie y iakim kolwiek inszym sposobem dominium dostanie, lecz juryzdykcyi kupić y oney w inszą przenieść nie może, bo y zeznania takowych domów w urzędach tych że mieskich bywają y od emptorów takowych inscriptam to teraz de prestanda obedientia eidem a to civili more aliorum civium ex eadem domo bywaią opisane, excypuiąc iednak komienice y domy pańskie y szlacheckie pod władzą zamkową statutem warowane; wszelakich przekupów według prawa mieyskiego maydeburskiego y dekretów, także listów osobliwych królów ichmościów, za konsensem wszech stanów na to danych y pod władzę samego urzędu mieskiego podanych urząd sam mieski doglądać ma, zaczym by cena rzeczom strawnym prędzey umnieyszona być mogła. Na co dla lepszey pewności przy pieczęci ręką swą podpisał. Datt. w Wilnie, dnia dziesiątego miesiąca Oktobra, roku tysiąc sześćsetnego dwudziestego trzeciego. U tey ordynacyi przy pieczęci wyciśnioney na kustodyi podpis ręki jaśnie wielmożnego imć pana wojewody Wileńskiego temi słowy: Leo Sapieha—wojewoda Wileński ręką swą. A suscepta maydeburyi Wileńskiey ad marginem zapisana in eum tenorem: Anno Domini millesimo septingentesimo quadragessimo tertio, die duodecima mensis Junii, coram nobili officio consulari Vilnensi comparentes personaliter nobiles dominus Paulus Duchowicz—consul et Casimirus Niemanowicz—notarius communitatis Vilnensis praesens instrumentum ad acta obtulerunt. Alexander Konczewski utriusque juditii civitatis S. R. M. metropolitanae Vilnensis juratus notarius mp.

Która takowa ordynacya, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1635 г. Марта 12-го дня.

Изъ книги № 142, за 1769 г., л. 227.

25. Грамота короля Владислава IV, подтверждающая декретъ Сигизмунда перваго по дѣлу между князьями Четвертинскими и земянами Оношковичами.

Roku tysiąc siedmset sześćdzięsiąt dziewiątego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiątym obranymi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron wielmożny imć pan Ludwik Narwoysz—podczaszy Starodubowski, opowiadał, prezentował y ad acta xiąg trybunalskich spraw wieczystych na kadencyi Wileńskiey expedyowanych, podał extrakt autentyczny dekretu oczywistego między w. imć panem Iwanem Andrzeiewiczem—podskarbim iego królewskiey mości dwornym, y szwagrami imci kniaziami Czetwertyńskiemi y Sokolińskimi, a miedzy ichmość panami Fiedorem Onoszkowiczem y Iwanem Rusinem—ziemianami Łuckiemi y towarzyszami ichmościów o różne dobra ziemskie y imiona, na Wołyniu y w innych krajach situm maiące, quondam przez nayiaśnieyszego króla imci świętey pamięci Zygmunta pierwszego ferowanego, expost za nayiaśnieyszego króla imci Władysława czwartego w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym, Marca trzynastego dnia z metryk tegoż króla imci Zygmunta pierwszego extraktem wydanego, a tysiąc siedymset dwudziestego ósmego, Maja trzydziestego pierwszego tenże extrakt dekretu superius wyrażonego w ziemstwie Połockim oblatowany, stylem ruskim y charakterem pisany, ad praesens in rem et partem tegoż imienia, domu y familii ichmościów panów Onoszków, sukcessorów pomienionego imć pana Fiedora Onoszkowicza służący y należący, którego brzmięnie słów, s ruskiego pisma na polskie przekładaiąc, iest takowe:

Владыславъ четвертый, Божою милостью король польскій, великій князь литовскій и проч. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ. Прошени есьмо были о выданье съ книгъ канцелярія нашое большое великого князства Литовского справы декрету нижей выражоное, которая се въ книгахъ знашла за светобливое памети короля его милости Жикгимонта первшого, продка нашого, тыми словы: Жикгимонтъ... Смотрѣли есьмо того дѣла съ паны радами нашими. Стояли передъ нами очевисто. Жаловали намъ подскарбій нашъ дворный державца Веленскій панъ Иванъ Андреевичъ о близкость панее своее княжны Богданы, дочки князя Федора Вышковскаго, съ шурьею своею княземъ Васильемъ, а княземъ Федоромъ, а княземъ Андреемъ Четвертенскими, а княземъ Васильемъ, а княземъ Солтаномъ, а княземъ Юрьемъ Соколиньскими, на земянъ Луцкихъ Федора Оношковича, а Ивана Русина и на ихъ товаришовъ тымъ обычаемъ. Упросили дей они имѣнья нашу близкость, люди и земли по смерти пана Ивана Хрептовича у Четвертни, у Лютогощи,

у Подлѣсахъ, у Сучку, у Копылехъ, у Годомичохъ, у Навозѣ, у Смердини, у Чолницы, у Ирсоновѣ ставу, у Сокиричохъ и на Рудѣ и въ приселкахъ Лютогощскихъ, у Корсынѣ, а въ Бреховѣ, въ которымъ же имѣньямъ мы ближшіе, нижли они. И Оношковичъ повѣдилъ передъ нами, ижъ то есть имѣнья материзна его, а матка дей его была дочка князя Юрья Четвертенского. И панъ подскарбій съ князи Четвертенскими и Соколинскими мовили: Ижъ отца его Оношка отъ тыхъ имѣней отецъ нашъ Казимиръ король его милость отдалилъ за выступъ его, што онъ шурина своего князя Вацлава съ порады жоны своее убилъ, хотячи одинъ самъ тыи имѣнья отчизну его одержати; а была дей у того шурина его другая сестра, князя дочка, на имя княжна Федка, которая мѣла волю пойти въ черницы и мѣшкала вжо у монастари у Четвертни, котораяжъ о брата своего убійствѣ ничого не вѣдала, и коли вжо Казимиръ король его милость тыи имѣнья отъ Оношка отдалилъ, ино отцы наши тыи имѣнья князя Вацлавовы, братанича своего, въ своей руцѣ держали и потомъ панъ Богданъ Хрептовичъ довѣдавшися о той княжнѣ Федцѣ и ее за себѣ понялъ, и она зъ отцы ихъ, зъ дядковичи своими князи Четвертенскими, о тые имѣнья отчизну свою мѣла право передъ отцомъ нашимъ Казимеромъ королемъ его милостью, на штожъ Оношковичъ съ товариши своими и листъ судовый Казимера короля передъ нами вказывалъ, въ которомъ жо мѣстѣ стоитъ: Ижъ отецъ нашъ тыи вси имѣнья, отчизну ее, одной ей присудилъ, а матка Оношковича къ тымъ имѣньямъ по отдаленью мужа ее у въ отчизныхъ своихъ имѣньяхъ ничого не мѣла, кромѣ выслуги отца своего Хупкова, какъ же и въ томъ листѣ судовомъ отца нашого матцѣ Оношковича ничого не выписуетъ, ани дей тежъ за панованья отца и брата нашого королей ихъ милости тыхъ имѣней Оношко съ тою жоною своею Ганною николи въ держенью не былъ. А такъ мы съ паны радами нашими тому порозумѣвши и бачечи, ижъ отца того Оношковича зъ его жоною за выступъ ихъ отъ тыхъ имѣней отецъ нашъ Казимиръ король его милость отдалилъ, а въ тому, ижъ они тыхъ имѣней въ держаньи не были и впоминанья жадного въ томъ не дѣлали, и то вышло давностью, тыи есьмо имѣнья вышей писаныи вси пану Ивану—подскарбему, по близкости жоны его, и княземъ Четвертенскимъ и Соколинскимъ присудили. Подле тежъ близкости кромѣ третіе части тыхъ всихъ имѣней вышей речовыхъ, што дочка небощика пана Ивана Хрептовича Настасья записала мужу своему Василью Чапличу на вѣчность и тыи имѣнья потвержаемъ симъ нашимъ листомъ вѣчно и на вѣки непорушно имъ самимъ и жонамъ и дѣтемъ и ближнимъ и на потомъ будучимъ щадкомъ ихъ со всими людьми, и дворищи, и съ пашнями дворными, и зъ ихъ землями пашными и бортными и въ сѣножатными, и зъ гаи, и лѣсы и дубровами, и въ ловы звѣринными и пташими, и озеры и въ рѣчками и рѣками, ставы и зъ млыны и ихъ вымелки, и зъ бобровыми гоны и съ службами и входы всими тыхъ людей и земль, и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными и и житными, и зъ дяклы и ржаными и овсяными, и со всими иными платы и доходы и пожитки, и со всимъ съ тымъ, какъ ся тыи имѣнья верху писаныи здавна и нынѣ сами въ собѣ и въ границахъ своихъ маютъ, и вольни и ставы собѣ справовати и людьми осаживати и справляти и росширяти и къ своему лѣпшому и вжиточному обернути, какъ сами налѣпей розумѣючи. А на твердость того и печать нашу казали есьмо привѣсити къ сему нашому листу. Писанъ у Вильни,

А такъ мы король, на просьбу стороны потребуючое ласкаве призволивши, тую справу декрету вышей выражоного въ семъ року тысеча шестьсотъ тридцать пятомъ, мѣсяца Марта дванадцатого дня въ сесь листъ нашъ вписати, а на большую вагу и певность тыхъ речей печать великого князства Литовского къ нему притиснуть росказали есьмо. Писанъ у Варшавѣ. U tego autentycznego extraktu dekretu oczywistego królewskiego przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wyciśnioney, podpis ręki i. o. xiążęcia imci Radziwiła—kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, tudziesz a latere konnotacya, po niżey przy teyże piecęci podpis ręki wielmożnego imć pana sekretarza iego królewskiey mości, a na dole korrekta his exprimuntur verbis: Альбрихтъ Станиславъ Радивилъ—канцлеръ великого князства Литовского мрг. За справою освѣцоного княжати Альбрихта Станислава Радивила—княжати на Олыцѣ и Несвижу, канцлера великого князтва Литовского, Кгневского, Ковенского, Тухольского старосты, Велюнского, Давкговского державцы, Францишекъ Долматъ Исайковскій—секретарь его королевской милости. Correxit Montrymowicz. Ad haec u tegoż extraktu dekretu oczywistego królewskiego in margine pierwszey stronicy suscepta aktykacyi ziemskiey Połockiey z podpisami rąk wielmożnych ichmościów panów sędziego, podsędka y pisarza urzędników ziemskich woiewodztwa Połockiego y przy teyże suscepcie na spodzie koncordancya tymi wyrażaią się słowy. Anno tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, comparens personaliter u sądu patron imć pan Franciszek Czaplic ten dekret ad acta podał. Troian Hłasko—sędzia ziemski woiewodztwa Połockiego. Józafat Antoni Sielawa—podsędek woiewodztwa Połockiego. Bazyli Rypiński—ziemski woiewodztwa Połockiego pisarz. Concordat cum actis. Załęski. Który to takowy extrakt dekretu oczywistego, przez nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta pierwszego ferowanego, ruthenico idiomate pisany, ad praesens na polskie pismo przełożony, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą przyięty y wpisany.

1636 г. Апрѣля 21-го дня.

Изъ книги № 54, за 1712 г., л. 57.

26. Привилегія короля Владислава IV, которою освобождается отъ постоевъ домъ Ивана Ключаты, предназначаемый для храненія метрики великаго княжества Литовскаго.

По ходатайству канцлера в. кн. Литовскаго Альбрехта Станислава Радзивила король Владиславъ IV, соглашаясь на устройство помѣщенія для метрики в. кн. Литовскаго въ частномъ домѣ Ключаты, возлѣ Воскресенской церкви, на рынкѣ, выдаетъ настоящую привилегію Ключатѣ и его наслѣдникамъ, съ тѣмъ, чтобы домъ ихъ, взятый подъ архивъ, былъ свободенъ отъ постоя даже во время пребыванія двора въ Вильнѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Kwietnia szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, stanowszy personaliter imć pan Stefan Frąckiewicz, kraycy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych dla wpisania podał list, przywiley nayiaśnieyszego króla imci Władysława czwartego, na rzecz niżey w nim dostatecznie wyrażoną służący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiowszy, a wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Władysław czwarty, z Bożey łaski król polski i t. d. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec y kożdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y napotym będącym. Wnosił do nas prożbę swą wielmożny Albrycht Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego, Piński, Gniewski, Tucholski nasz starosta, abyśmy kamienicę szlachetnego Jana Kluczaty, w rynku miasta Wileńskiego, na koncu Rybnym, podle cerkwi ruskiey Zmartwychwstania Pańskiego stoiącą, tę, w którey on sam mieszka, na chowanie akt metryki wielkiego xięstwa Litewskiego obrócili. My do pomienionego wielmożnego kanclerza naszego wielkiego xięstwa Litewskiego prożby, iako w rzeczy słuszney uczynioney, przykłoniwszy, aby się sprawy cancellariey naszey tym wcześniey y bezpieczniey pod bytność naszą w Wilnie odprawować y w niebytności naszey akta, abo metryka, iako na mieyscu sposobnym chowana być mogła, tę wyżey mianowaną kamienicę pomienionego Jana Kluczaty, w rynku miasta Wileńskiego stoiącą, na metrykę akt cancellariey naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sposabiamy y obracamy y oną tak pod bytność naszą królewską y successorów naszych, iako też w niebytności y podczas trybunalskich głównych, zamkowych, ziemskich sądów y inych wszelakich generalnych y partykularnych ziazdów, od stawania gości wszelkiego stanu, godności y urzędu abo praeeminentiey tak duchownych, iako y świeckich, także dworzan

naszych, y innych wszytkich osób, lubo to y w służbie naszey będących, też cudzoziemców, tym ninieyszym listem naszym wolną czyniemy wiecznymi czasy. Co do wiadomości wszytkich y każdego zosobna, a mianowicie dignitarzów, urzędników y wszystkiey szlachty wielkiego xięstwa Litewskiego, osobliwie też wielkich nadwornych, trybunalskich y powiatowych marszałków, także urzędów grodzkich y mieyskiego Wileńskiego, teraznieyszych y napotym będących, donosząc, rozkazuiemy, abyście pomienionego Jana Kluczatę y successorów iego przy tey wolności, iemu y kamienicy iego od nas nadaney, wcale zachowali, y aby bez wszelkiey przeszkody był zachowany, starali się, inaczey dla łaski naszey nie czyniąc. Na co, dla lepszey wiary, ręką naszą ten list podpisawszy, pieczęć do niego wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie, dnia dwudziestego pierszego miesiąca Kwietnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, panowania królewstw naszych Polskiego y Szwedzkiego czwartego roku. U tego listu przywileiu podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Vladislaus Rex, a przypisek wespół z podpisem imci pana referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Libertacia domu Jana Kluczaty w Wilnie, w rynku, od stawania gości, który iest na akta y metrykę cancellariey wielkiego xięstwa Litewskiego obrócony. Marcian Tryzna—referendarz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który to list przywiley, za podaniem onego przez wyż mianowaną osobę, iest do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1640 г. Мая 29-го дня.

Изъ книги № 54, за 1712 г., л. 59.

27. Ассесорскій декретъ короля Владислава IV, по поводу нарушенія привилегіи о свободѣ постоя въ домѣ Ивана Ключаты.

Въ задворномъ королевско-ассесорскомъ судѣ разсматривалось дѣло между Виленскимъ мѣщаниномъ Ключатой и Брестскимъ войскимъ Шуйскимъ по поводу занятія послѣднимъ подъ квартирный постой привилегированной каменицы Ключаты. Дѣло это разбиралось сначала въ трибуналѣ и Шуйскій былъ оправданъ на томъ основаніи, что онъ занялъ каменицу не своевольно, а по распоряженію Виленскаго магистрата; тогда Ключата позвалъ Шуйскаго въ королевскій судъ. По выслушаніи сторонъ королевскій судъ рѣшилъ, что виноватъ въ этомъ дѣлѣ Ключата, такъ какъ онъ противъ закона звалъ Шуйского въ задворный судъ послѣ трибунальнаго постановленія; на будущее же время счелъ нужнымъ подтвердить Виленскому магистрату, чтобы онъ строго наблюдалъ неприкосновенность правъ Ключаты и не назначалъ въ его домѣ квартирнаго постоя подъ зарукой 1000 зл., такъ какъ въ немъ помѣщается архивъ большой метрики в. кн. Литовскаго.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Kwietnia szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, stanowszy per-

sonaliter imć pan Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu do xiąg głownych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych dla wpisania podał dekret assesorski, na rzecz niżey w nim dostatecznie wyrażoną, służący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w nim insetowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiąwszy, a wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak sie w sobie ma:

Władysław czwarty, z Bożey łaski król Polski i t. d. Oznaymuiemy tym listem dekretem naszym. Odprawowała się przed nami y sądem naszym assesorskim sprawa miedzy sławetnym Janem Kluczatą, mieszczaninem naszym Wileńskim, na instancyą instygatora wielkiego xięstwa Litewskiego aktorem, a urodzonym Alexandrem Szuyskim—woyskim Brzeskim, pozwanym o to, iż on lekce poważaiąc maiestat nasz królewski y list przywiley, którym libertowaliśmy kamienicę aktorową od stawania gości wszelakich, przez gwałt do uprzywileiowaney gospody iego wiechawszy, w roku przeszłym tysiąc sześćset trzydziestym dziewiątym, miesiąca Julii dnia czwartego, stanoł, w czym wielką krzywdę tak pomienionemu mieszczaninowi naszemu, iako y prawu iego uczynił; co szerzey w mandacie naszym iest opisano. Na terminie tedy z tego pozwu w roku teraźnieyszym tysiąc sześćsetnym czterdziestym, miesiąca Maia szesnastego dnia przypadłym, za przywołaniem przez ienerała naszego dwornego stron do prawa, aktor przez szlachetnego Józefa Piotrowicza, umocowanego swego, a pozwany sam oczewisto z plenipotentem swoim szlachetnym Marcinem Swieżyńskim, przed sąd nasz stanowili się, gdzie naprzód umocowany aktorów powiedział: iż kamienicę aktorową, w rynku miasta Wileńskiego, w Rybnym końcu będącą, w którey on sam mieszka, na cancellaryą wielkiego xięstwa Litewskiego y chowanie akt metryki większey wielkiego xięstwa Litewskiego nadaliśmy, a iako pod bytność y bez bytności naszey, tak podczas sądów głównych trybunalnych, zamkowych, ziemskich y inszych wszelakich generalnych y partykularnych zjazdów od stawania gości wszelkiego stanu, godności y urzędu czasy wiecznymi przywileiem naszym uwolniliśmy. Na dowód czego pokładał extrakt autentyczny z xiąg radzieckich Wileńskich, datą roku tysiąc sześćsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Septembra dwudziestego wtórego dnia, actykowania przywileju naszego w dacie roku tegoż tysiąc sześćsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia, którym przerzeczoną kamienicę Kluczaciną, sposobem wyżey pomienionym, uprzywilejowaliśmy. Więc że pozwany, mimo takową libertacią, w tę kamienicę wjachał y gospodą stał, abyśmy za to na nim winy prawne wskazali y napotym tak tę kamienicę, iako y drugą, na metrykę mnieyszą wielkiego xięstwa Litewskiego nadaną, od takowego bezprawia obwarowali, domawiał się. A umocowany urodzonego Szuyskiego powiedział: iż actor przez dekret trybunalski niesłusznie urodzonego woyskiego Brzeskiego turbuie, abowiem on ieszcze w roku przeszłym, maiąc sobie od instygatora wielkiego xięstwa Litewskiego o te stanowienie się w kamienicy, na metrykę uprzywilejowaney, intentowaną actią, z oczewistey controwersiey przed sądem trybunalskim sprawił się y za pokazaniem regestru rozdawania gospod, trybunalistom naznaczonych, z ratusza Wileńskiego podanym, że nie swawolnie, ale ex officio w tamtey gospodzie stał, od tego obwinienia uwolniony iest; co verificuiąc, czytał dekret trybunalski, datą roku przeszłego tysiąc sześćset trzydziestego dziewiątego, miesiąca Lipca trzydziestego dnia ferowany, mimo

który iż Kluczata ważył się mandatem urodzonego woyskiego Brzeskiego nulliter et illegitime zapozwać domawiał się, abyśmy mu na nim podług constitucicy roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego o pozwiech zadwornych y drugiey, roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, na szczęśliwey koronaciey naszey uchwaloney, o niewynoszeniu mandatów za dworem ku znoszeniu dekretów trybunalskich, winy evocationis złotych polskich pięćset na nim Kluczacie y dobrach iego wskazali, a o szkody, nakłady w tey sprawie podjęte, wolne mówienie do niegoż pozwanemu w sądzie należnym zachowali. Po wysłuchaniu takowych controwersyi natenczas decisiey naszey nie czyniąc, strony winy evocationis wzieliśmy na deliberacią naszą, którą dnia ninieyszego expediniąc, my tedy król przez panów rady y urzędniki nasze dworne, na sądach assesorskich zasiadaiące, ponieważ urodzony Szuyski, woyski Brzeski, okazał to, że dekretem sądu trybunalskiego od tey sprawy z strony stania gospodą w kamienicy, na metrykę wielkiego xięstwa Litewskiego uprzywilowaney, względem tego, że nie temere, ale za regestrem rozdania stanowisk, od magistratu mieyskiego Wileńskiego podanym, w niey stał, uwolniony iest, z tych przyczyn za niesłuszną, mimo dekret trybunalski przed sąd nasz wocatią, podług constitucyi roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego y roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, winy złotych polskich pięćset na nim sławetnym Kluczacie y dobrach iego wszelakich, ruchomych y nieruchomych pozwanemu wskazuiemy y na odprawę do magistratu mieyskiego Wileńskiego założywszy na sprzeciwnego trojakie zaręki, iaką ważność osądzoną rzeczy wynosi, odsyłamy y o szkody, nakłady w tey sprawie podjęte, temuż urodzonemu Szuyskiemu, woyskiemu Brzeskiemu, do niego Kluczaty wolne mówienie w sądzie należnym zachowuiemy. A chcemy mieć po magistracie mieyskim Wileńskim y rozkazuiemy, aby napotym w kamienicach, na metrykę większą y mnieyszą wielkiego xięstwa Litewskiego uprzywilejowanych, nikomu gospod ukazować pod winą na nas hospodara tysiąca złotych polskich nie ważył się, mocą tego dekretu naszego. Do którego na większą wagę pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego, panowania królewstw naszych Polskiego y Szwedzkiego dziewiątego roku. U tego dekretu assesorskiego, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki kanclerskiey temi słowy: Albrycht Stanisław Radziwił — kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego. Correcta w te słowa: correxit Monszymowicz; a przypisek wespół z podpisem imć pana sekretarza iego królewskiey mości temi słowy: Dołmat Isaikowski — sekretarz iego królewskiey mości. U tego listu dekretu assesorskiego connotacya zwierzchu w te słowa: Dekret króla iego mości Władysława od stawania gości wszelakiego stanu pod winą na magistrat złotych tysiąc w kamienicy Jana Kluczaty, w Rybnym końcu będącey.

Który to ten list, dekret assesorski, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1655 г. Сентября 20-го дня.

Изъ книги № 4, за 1665 г., л. 1000.

28. Заявленіе Витебскихъ обывателей, находившихся въ плѣну въ Казани, о невзгодахъ, понесенныхъ ими во время занятія Витебска царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ, и вмѣстѣ постановленіе ихъ не избирать въ должности тѣхъ, которые отказались съ ними участвовать и присягнули на вѣрность Царю.

Дворяне Витебскаго воеводства, находившіеся въ плѣну у царя Алексѣя Михайловича въ Казани, единогласно постановили сдѣлать слѣдующее заявленіе потомству:

Во время войны царя Алексѣя Михайловича съ рѣчью-посполитой, когда войска Московскія подъ начальствомъ боярина Шереметева взяли Полоцкъ и подступили къ Витебску, то многіе изъ дворянъ и обывателей Витебского воеводства, не смотря на строгій универсалъ Виленского воеводы Януша Радивила, подъ предлогомъ спасенія своихъ семействъ, уѣхали на Литву; но значительная часть ихъ станулась въ Витебскъ и рѣшилась сопротивляться. Осада производилась 14 недѣль; осажденные успѣшно отбивали всѣ штурмы, наконецъ стали чувствовать недостатокъ въ съѣстныхъ и военныхъ припасахъ. Тѣмъ не менѣе осажденные держались до послѣдней возможности и вѣроятно не сдались бы, еслибы не нашлось среди нихъ измѣнниковъ, въ лицѣ одного полковника Войны и отряда въ 150 человѣкъ польнаго гетмана. Эти послѣдніе проломали часть стѣны и открыли доступъ непріятелю.

Далѣе дворяне описываютъ послѣдствія паденія Витебска. Часть обывателей цѣловала крестъ царю Алексѣю Михайловичу и осталась въ Витебскѣ; другая же часть пожелала остаться вѣрною рѣчи посполитой. Эти обыватели были разосланы по разнымъ городамъ военно-плѣнными; затѣмъ были опять собраны въ Казани съ цѣлью дальнѣйшаго ихъ разселенія въ Астрахань, на Терекъ и др. мѣста. Доведенные до крайности эти военноплѣнные изъявили наконецъ свое согласіе цѣловать крестъ и принять православную русскую вѣру.

Лѣта отъ нароженья сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсяца Августа двадцать второго дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ шестьдесятъ пятый обранымиъ, постановившисе очевисто у суду панъ Самуель Велямовичъ, покладалъ и ку активованью до книгъ головныхъ трибунальныхъ подалъ лявдумъ ихъ милостей пановъ обывателевъ воеводства Витебскаго, до везенья непріятельского Московскаго досталыхъ и забраныхъ, въ речи нижей меневой учиненое, просечи, абы тое лявдумъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ активованое и уписаное было, которое уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

My urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele woiewodstwa Witebskiego, a wierni poddani nayiaśnieyszego króla imci Polskiego Jana Kazimierza, pana naszego miłościwego, ktorzyśmy się z dopuszczenia Boskiego dostali w ciężkie utrapienie y więzienie Cara Moskiewskiego Alexeja Michayłowicza, do ziemi jego Moskiewskiey, a chcąc to utrapienie nasze niemniey y odważne dzieła nasze rycerskie y życzliwość ku miłey oyczyznie naszey królowi panu naszemu y rzeczypospolitey potomnym wiekom pismem obiaśnić, takowe czyniemy

consensu miedzy sobą stateczne y nieodmienne laudum. Które (gdy nas pān Bóg z łaski swey świętey zdrowo zachowa, a wybawi nas z tego ciężkiego więzienia) starać się mamy, aby seymem approbowane zostawało. A to dla tego, ut pateat posteritati nostra virtus et dexteritas nostra, et amor patriae, która posteritas nostra aby tak sławę naszą piastowała, iakoby imienia naszego imie a sława sięgała na wieki nieśmiertelne sławy, a panom swoim dziedzicznym y oyczyznie swey (przykładem naszym) życzliwość swą oświadczała. Które laudum tak się ma w sobie: W roku tysiąc sześćset piędziesiąt czwartym, gdy woysko Moskiewskie insperacie z wielką potęgą mimo poprzysiężone pacta, upatrzywszy czas y pogodę, zwłaszcza bacząc enervatas bello domestico vires nostras, która domowa woyna od lat ośmiu w oyczyznie naszey z Kozàki Zapożskiemi, rebelizanty, concatenata z tatary Krymskiemi trwała, y wiele spustoszenia tak Koronie polskiey, iako xięstwu Litewskiemu przyniosła, wtargnąwszy w państwo iego krolewskiey mości, zamek Newelski w woiewodstwie Połockim, a w woiewodstwie Smoleńskim Dorohobusz, Białą opanowało, a potym y sam Smoleńsk obległo, wiele włości, miast, miasteczek, dworów szlacheckich splondrowało y w popioł funditus obróciło. A po wzięciu Połocka, nim woysko Moskiewskie pod Witebsk podstąpiło, tedy my szlachta woiewodstwa Witebskiego, będąc wiernemi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, poddanemi, miłuiąc życzliwie oyczyznę naszą, zachowuiąc wiarę skuteczną krolowi panu naszemu y rzeczypospolitey, reprezentuiąc w osobach swoich pamięci godną sławę przodków naszych, iako boni cives patriae, odważywszy zdrowia y substantie swoie, iedni, wyprawiwszy małżonki y dziatki swoie do Litwy na bezpiecznieysze mieysce, sami osobami swemi na zamkach Witebskich zostali, a drudzy z nas, po większey części z małżonkami y dziatkami naszemi do Witebska ziachawszy się, z iednostayney miłości y zgody z sobą, iakośmy miedzy sobą opisek uczynili, takeśmy te zamki (koło których muru y żadnego budynku od rzeczypospolitey uczynionego niebyło), ostrogiem y parkanem, każdy z nas według siły, możności naszych, iako kto mógł, nayprędzey w czasie szczupłym obwiodszy, opatrzyli y sami osobami swemi od zaczęcia tych trwog aż do oblężenia residowali. Lecz niektórzy bracia nasza ichmość panowie obywatele Witebscy, niechcąc z nami spolnie o obronie zamków tych Witebskich radzić, nam pomagać y z nami mieszkać, iako tych zamków budynkiem y parkanem nieopatrowali, tak żadnego praesidium czynić niechcieli, nulla habita ratione sławy dobrey, temere nas bracią swą opuścili, ani zawieraiąc się z nami na tych zamkach, precz powyieżdżali, nic się nie oglądaiąc na postanowienie y spisek nasz, przed oblężeniem uczyniony y sobie poprzysiężony, na constitucie seymowe, na srogi uniwersał iaśnie oświeconego xięcia imci Janusza Radziwiła, woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, a niektórzy, dawszy na się asseсuratie ostre, że się mieli powrócić do nas, uprosiwszy się u ichmościów panów regimentarzów, od nas obranych, na czas mały do domów swoich, wrzkomo dla żywności, niedotrzymawszy nam słowa, do Litwy ziechali, których potym ciż panowie regimentarze nasi, za domawianiem naszym, wytrąbić kazali, y są wytrąbieni według assekuratii onych, dobrowolnie panom regmentarzom danych. My iednak, in tanta zostaiąc calamitate nostra, będąc deserti od tych panów braci naszych, statecznie w przedsięwzięciach swych trwaiąc, a stoiąc przy spisku naszym, lubo niemaiąc żadnego niskąd wsparcia y ratunku, tak od

iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, od rzeczypospolitey, iako y od ichmościów panów hetmanów y imci pana woiewody naszego, do któregośmy częstokroć pisywali, żebrząc ratunku, a oznaymuiąc niedostatki nasze. Gdy woysko Moskiewskie po wzięciu Połocka z armatą, z działy, potężnie pod Witebsk z starszyną swoią, z Wasilem Piotrowiczem Szeremieciowym — boiarzynem, z woiewodą Moskiewskim z Zdanem Kondarowem — hetmanem, woiewodą nazwanym Połockim, z Ophanasim Naszczokinem y innemi pułkownikami Moskiewskiemi y cudzoziemskiemi y kozaki Zaporoskiemi rebellizanty, w roku przeszłym tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartym, dnia dwudziestego czwartego Augusta, w dzień świętego Bartłomieia podstąpiło y Witebsk obległo, zawarszy się w tych zamkach Witebskich, w ciężkim będąc oblężeniu, przez niedziel czternaście, dzień y noc bez odpoczynku u parkanów broniąc się, temu nieprzyiacielowi odważnie odpor dawaliśmy, ile sił naszych, prochów, kul y chleba stawało, częste odbijając szturmy potężne nieprzyjacielskie, trupami ich wały u parkanów naścielali. W których szturmach, iedni z nas ranni zostawali, drudzy certuiąc armis mężnie z tym nieprzyjacielem, za dostoieństwo króla pana naszego y całość oyczyzny, tak czasu szturmów, iako y na wycieczkach częstych, iako odważni kawalerowie, capita voverunt, a gdy za niedodaniem nam przez ichmościów panów hetmanów odsieczy, nastąpił głód wielki, z którego niemało ludzi, pospolstwa y czerni pomarło, gdyż niemaiąc chleba, szkapy śmy chude, które wypędziliśmy byli, nie maiąc czym karmić, za parkan na wały, znowu odyskując, bili, a iedli, poko ich stawało. A skoro y tych niestało, a niemało też ludzi w szturmach y wycieczkach z dział y ręczney strzelby w gęstym strzelaniu od woyska nieprzyjacielskiego, szlachty, mieszczan, pospólstwa, żołnierstwa, dragonii, przed oblężeniem nam od xięcia imci pana hetmana przysłaney, pozabijano, a strzelców pospólstwa dla wielkiego głodu, z zamków, parkanów y miasta bardzo wiele do woyska Moskiewskiego poprzedawało y przerzuciwało, a zatym prochów nie stało, y niemieliśmy czym iuż odpor dać temu nieprzyiacielowi, enervatas penitus maiąc vires et paucum numerum ludu do obrony maiąc, gdy to woysko Moskiewskie, z woyskiem Zaporoskim kozackim dnia miesiąca Nowembra, wyrozumiawszy z przedawszczyków nasze niedostatki, potężny ostatni szturm uczyniło, do których razem więcey do półtoraset strzelców, poddanych iaśnie wielmożnego imci pana Wincentego Gąsiewskiego — hetmana polnego y podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego Po rzeckich z miasta Witebskiego, z iedney kwatery, wyciąwszy parkan, przedało się, a ta kwatera goła bez ludzi została, zaraz woysko Moskiewskie tą dziurą z nimi wespół do miasta wpadło. Gdzie niemało braci naszey, szlachty, mieszczan, pospólstwa, żołnierstwa, dragonii, niewiast y dziatek małych, u piersi matek będących, dziadów, bab, w szpitalach będących, bez żadnego miłosierdzia, miasto opanowawszy, wysiekli y wycinali; a potem same zamki Witebskie y nas samych mało nie przez miecz, zaledwo z miłosierdziem od gardła, opanowało y wzieło, gdzie niedziel trzy zostawaliśmy, a w tym czasie większa część panów obywatelów naszych niesłusznie, dobrowolnie, zasmakowawszy sobie obietnice Moskiewskiego woyska przełożonych, którym w maiętnościach ich y nasze maiętności conferowane miały być, odstąpiwszy nas, nie respectuiąc na sławę dobrą, pogardzaiąc clementią króla imci, pana oyczystego, ignominiose, na imie Osudarskie poprzedawszy się, chrest Osudaru całowali. A potym niektórzy y Panu Bogu wiarę, w którey się porodzili, złomawszy, w wiarę Moskiewską

pokrzcili. A my będąc wiernemi y życzliwemi poddanemi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, miłuiąc oyczyznę naszą, na woli y miłosierdziu Bożym zostali, woląc pro rege et patria mori, vel in praedam dostać się foedifrago hosti, quam laedere conscientiam, fidem et dexteritatem nostram. Zaczym nam ci przełożeni woyska Moskiewskiego, że nas mieli ze wszytkiemi dostatkami naszemi do Litwy zdrowo y cało wypuścić, verbo non steterunt, ale nam kazawszy się do wozów ułożyć, wrzkomo do Litwy iachać, roskazali do starszego boiarzyna do Wasila Piotrowicza Szeremieciowa do taboru, tuż pod Witebskiem leżącego, przyiść dla pożegnania. Gdzie iakośmy wszyscy przyszli, ten boiarzyn wielki Szeremeciew, naradziwszy się z drugiemi półkownikami, wyprawił do nas dworzanina y stolnika osudarskiego Ładożyńskiego, który taki ordynans wyszedszy od boiarzyna na podwórzu w taborze uczynił: Postawiwszy około nas circum circa strzelców y zołdatów, odłączył na prawą stronę tych panów obywatelów naszych y mieszczan, którzy chrest Osudara całowali, a nas na lewą stronę. Potym z karty nam respons takowy uczynił: Iż Car iegomość za to, żeście mu siła ludzi ratnych iego, nie oglądaiąc się na hramotę iego, do siebie pisaną, nie zdaiąc zaraz zamków, pobili y siła szkody uczynili, rozgniewany na was będąc, kazał was był wszystkich śmiercią karać; lecz za prośbą y do nóg upadnieniem syna swego Alexieia Alexieiewicza Carewicza, który za wami przyczynił się, prosząc o miłosierdzie, miasto śmierci, żywot wam daruie. Jednak kazał was rozesłać różno po horodach swoich, iako więzniów, a dostatki wasze wszystkie kazał zregestrowawszy na siebie pobrać. Zatym tym, którzy chrest całowali, kazał wesoło imieniem Carskim do miasta do gospod iść, a nas z wielką gromadą strzelców kazał gołowie strzeleckiemu Bułhakowemu do zamku zaprowadzić y we dworze imci pana woiewody naszego, w zamku wysznim w Witebskim stoiącego, w więzieniu osadzić. Gdzie tydzień cały w ciasnocie wielkiey, o chłodzie y głodzie, będąc za potężną strażą, byliśmy. A wozy nasze do Litwy ułożone wszystkie pozakowali y wszystkie dostatki nasze, złoto, śrebro, kleynoty, perła, rynsztunek, cynę, miedź, od mała do wiela zregestrowawszy, iako wiele u kogo czego było, na Osudara pobrali, a potym nas samych, rożno na różne mieysca do ziemie Moskiewskiey, obnażywszy ze wszystkiego, sine victu et amictu, do więzienia, iednych do Pskowa, do Wielkiego Nowogrodu, do Toropca, do Łuk, drugich do Jarosławia, do Kostromy y innych horodów rozesłano. A potym sprowadziwszy nas jednych z Nowogroda, drugich ze Pskowa, do Jarosławia zawiezli. Gdzie nas do turmy smrodliwey y ciasney wrzuciwszy, przez cały tydzień, perswaduiąc nam, abyśmy chrest Osudaru całowali y w wiarę ich się ochrzcili, więzili. A widząc stateczność naszą y niemogąc nas za wolą swoią pociągnąć, niemniey bacząc, że nie mało braci naszey znaczney, szlachty, urzędników ziemskich y szlachcianek, iako w drodze z głodu, z przeziębienia, z wniewczasu pomarło, tak y w turmie poczeli się byli mycić y chorzeć, a niektórzy umierać, tedy zaledwo za częstemi suplikami naszemi sprowadzili nas wszystkich do iednego domu pustego, gdzie ośm niedziel, szczupły karm od nich biorąc, żebrząc iałmużny po ulicach, mieszkaliśmy. A potym Wołgą rzeką zesłani iesteśmy do Kazani, gdzie do tych czas od niedziel dziesiątka mieszkamy, iedni z małżąkami y dziatkami naszemi, drudzy rozłączeni będąc z żonami y dziatkami, wyglądaiąc cum lacrimis łaski y zmiłowania Bożego, a od iego królewskiey mości y rzeczy pospolitey prętkiego z tego ciężkiego nieprzyiacielskiego więzienia

zienia oswobodzenia, póki ieszcze niebędziem, iako inni więzniowie, daley iako do Astrachani, do Sibiru, do Terek y na ynne różne dalekie horody Osudarskie zasłani y póki tu w Kazani w gromadzie iedney iesteśmy, takowe czynim, iednostaynie się wszyscy zgodziwszy, laudum. Poniewasz bracia nasi panowie obywatele Witebscy, opuściwszy nas bracią swą w tak ciężkim razie naszym, niepomagaiąc nam obrony zamków naszych, wywiozłszy małżonki y dziatki, y wszystkie dostatki swoie wcale, iedni do Litwy ziechali, drudzy dobrowolnie, impudice, nic nierespektuiąc na sławę dobrą, wyrodkami prawie zostaiąc w oyczyznie swoiey, chrest Carowi Moskiewskiemu dla szczególney chciwości y łakomstwa całowali y w wiarę się moskiewską pokrzcili: mianowicie pan Alexander Woyna Jasieniecki — sędzia grodzki Witebski, znaczną zdradę swą ku iego królewskiey mości, rzeczy pospolitey y nam braci swey okazał, który, w rozgoworach podczas obiężenia często z Moskwą na stronę odwiodszy się, mimo wolą y wiadomość przełożonych regmentarzów naszych, od których był deputowany, tacite sprawował conferentie, nagość onym naszą y wszystkie reweluiąc niedostatki, który y na ostatni rozgowor, umyślnie iątrząc na nas Moskwę, na czas naznaczony wyiachać nie chciał, za czym zaraz Moskwa zaiątrzywszy się szturm uczyniła, czasem y mimo wiadomość naszę sam ieden na rozgowor wychodził. Co gdyśmy po nim postrzegli, daley niechcieliśmy onemu inż confidować y niedopuszczaliśmy onemu wychodzić na rozgowor z Moskwą. Jakoż po zdaniu naszym znaczna się ta zdrada po panu Woynie wyiawiła. Gdyż w oczach naszych Ophanasiy Naszczokin — boiarzyn Carski, który z nim na rozgoworach od Moskwy stawał, oddał mu hramotę Carską do niego pisaną z podziękowaniem za życzliwość iego y dwa soroki y dwie parze soboli od Osudara temuż panu Woynie dał. Zaczym y chrest całowawszy Carowi Moskiewskiemu został w Witebsku, który różnemi sposoby wielu naszych braci szlachty namawiał, aby chrest całowali. Jakoż niektórzy, za perswazią iego chrest Osudaru całowawszy, tam zostali. A nawet ten że pan Woyna, gdy woysko iego królewskiey mości przyszło było w tydzień po zdaniu naszym pod Witebsk do Ostrowna, nam na odsiecz, nad którym był regmentarzem imć pan Komorowski y pisał do nas oznaymuiąc o przyiściu swoim z woyskiem, y chcąc zasiądz od nas wiadomości o potędze nieprzyiacielskiey, tedy ten list, iakośmy tego doskonale doszli, pan Woyna przy sobie utaiwszy, a nam nieogłosiwszy tego, sam na to pisanie dał respons imci panu Komorowskiemu, perswaduiąc, aby nienacierał iuż na woysko Moskiewskie, opisuiąc ich potęgę wielką nad to, iaka była; a to wszystko czynił ku zdradzie iawney y ku szkodzie nas utrapionych ludzi. Jakoż y domu onego w Sielutach Moskwa niepaliła y żadney szkody w tey maiętności iego nie czyniła. My tedy iako na tego pana Alexandra Woynę, tak na bracią naszą, którzy nas w takowym odbiegli razie, przed Bogiem, królem iego mością y rzeczą pospolitą żałośnie (tradendo et iudicium et vindictam) protestamur y ex charitate nostra fraterna onych excluduiemy. A gdy nas Pan Bóg y iego divina providentia zdrowo z tego więzienia nieprzyiacielskiego wyswobodzi, a do woiewodztwa naszego przywróci, tedy takowe teraz stateczne sobie y nieodmienne czyniemy laudum et sancte spondemus: że iako pomienionego pana Woynę, tak tych braci naszych, od których deserti sumus, niemamy do żadnych honorów y splendorów vocować y na żadne urzędy w woiewodstwie naszym wakuiące nie mamy promować, ani do żadnych zgoła usług braterskich niemamy onych używać, iako posłami

na seymie, deputatami na sądy główne trybunalne, na poborstwa, direktorami na seymikach y ziazdach różnych niemamy obierać, eo ipso, że oni nas bracią swą niesłusznie w takowym nieszczęsnym razie opuścili. A ktoby z nas, przepomniawszy tego laudum naszego, respectem pokrewności, albo iakiey inney prywaty, tych ludzi czasu seymików sententią swoią chciał na urzędy iakie promować, tedy takowego sententia niema mieć u nas żadnego waloru y niema takowego sententii pan director od nas obrany kreskować, owszem takowy pro hoste patriae ma być rozumiany. Które to laudum nasze dla wieczney pamięci podpisuiemy rękoma naszemi. A któryby z braci naszey, tu w więzieniu będącey, z iakiego respectu, maiąc w kraiu naszym pokrewnych swoich, nie chciał się podpisać do tego laudum naszego, tedy y ci tey uchwale naszey podlegać maią. Działo się w Kazaniu, roku sześćset pięćdziesiąt piątego, miesiąca Septembra dwódziestego dnia. У того лявдумъ подписъ рукъ тыми словы: Kazimierz Strawiński—podkomorzy Starodubowski, podwoiewodzy Witebski. Mikołay z Brusiłowa Kisiel—podkomorzy Derpski, podsędek Witebski ręką własną. Kazimierz Szapka Chotolski — woyski Witebski mp. Mikołay Jozephowicz—ekonom Witebski. Krzysztoph Brański Bielecki—pisarz grodzki Witebski. Józeph Chrapowicki—rotmistrz iego królewskiey mości. Marcin Stanisław Wołodkowicz—rotmistrz woiewodstwa Witebskiego. Stanisław Szapka Chotolski—rotmistrz Witebski. Jan Worotyniec—mieczny Witebski ręką. Hrehory Białynicki Birula ręką. Bazyli Jakimowicz Hołownia—łowczy woiewodztwa Witebskiego. Hrehory Szapka Chotolski—ręką. Andrzey Białynicki Birula. Adryan Hrebnicki. Piotr Gano Lipski. Alexander Ramsza. Lew Białynicki Birula—Iwanowski. Mikołay Biberszteyn ręką swą. Hrehory Murza mpr. Władysław Krupienicz. Stanisław Raphał Żuk. Michał Szapka Chotolski. Hrehory Letecki. Konstanty Wolgrat. Kazimierz Hurko Chocimski. Heronim Borzenski Tulko ręką. Heronim Ostańkiewicz ręką. Jakub Pohoski Hrehorowicz mp. Piótr Kazimierz Eysimont, ręką swą. Stanisław Rafał Żuk ręką. Bazyli Letecki. Franciszek Zaręba. Michał Adamkowicz. Samuel Czaplic ręką swą. Paweł Ramsza. Pypka Theodor. Jan Czaplic, ręką swą. Szweykowski Kasper Jan. Samuel Nieszyika ręką swą. Bazyli Hołownia Podwiński. Stephan Borowski. Marcian Rogowski ręką swą. Theodor Białynicki Birula. Gabryel Białynicki Birula. Jan z Lada Ladachowiec. Heliasz Żaba. Bohomolec. Dmitr Alexander Bohomolec. Jan Bohomolec. Jerzy Stanisław Swinarski. Mikołay Poczobut—Kundzicz mp. Jan Umieński. Piotr Kazimierz Krasowski. Hrehory Krzysztoph Możeyko—kapitan iego królewskiey mości. A по доконченью того лявдумъ и подписъ рукъ вышей выраженыхъ. У того лявдумъ сусцепта въ тые слова: Року тысеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертаго, мѣсяца Генваря осмнадцатого дня тое лявдумъ его милость панъ Адамъ зъ Русилова Кисель на гродѣ кгродскомъ Минскомъ до книгъ ку актикованью поклалъ. Александеръ Танаевскій—намѣстникъ Минского воеводства. По которой сусцептѣ у того лявдумъ другая сусцепта въ тые слова: Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym te laudum iest presentowane w Szennie, w dzień Gromnic przy obraniu ichmość panów deputatów. Samuel Eustachi Łukomski—director seymiku gromnicznego. Которое то лявдумъ, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть уписано.

1662 г. Мая 19-го дня.

Изъ книги № 1, за 1662 г., л. 181.

29. Постановленіе дворянъ Лидскаго повѣта по случаю происходившихъ въ этомъ повѣтѣ безпорядковъ и безчинствъ.

Дворяне Лидскаго повѣта, въ виду постоянно возрастающихъ въ повѣтѣ разбоевъ, безчинствъ и разныхъ беззаконій, собравшись на громничный сеймикъ, избрали земскихъ и градскихъ должностныхъ лицъ, возложивши на нихъ специальныя обязанности—какъ можно энергичнѣе приняться за искорененіе вышеуказанныхъ преступленій; постановленія этихъ лицъ должны были считаться равносильными трибунальскимъ и исполняться безапеляціонно.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсяца Мая деветнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ шестьдесятъ вторый обраными, постановившисе очевисто у суду, панъ Казиміръ Гуриновичъ покладалъ и ку активованью подалъ лявдумъ ихъ милости пановъ обывателевъ повѣту Лидского, на речь въ немъ выражоную, просечи абы тое лявдумъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ активованое и уписаное было, которое вписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

My dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodscy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Lidzkiego, którzyśmy się na seymik Gromniczny w roku teraznieyszym tysiąc sześćset pięddziesiąt ósmym, miesiąca Februaryi dnia wtórego, dla niebespieczeństwa jescze od powi etrza w Lidzie, do miasteczka Myta zjachali, wiadomo czyniemy, iż zabiegaiąc wyuzdaney swey woli ludzi, którzy na boiazń Bożą pod ten czas, kiedy iura silere musieli, niepoglądaiąc, rożne najazdy, gwałty, zabóystwa, morderstwa, grabieże y inne excesa czyniąc, im daley tym więcey maiestat Boski ad vindictam pobudzaią, a żeby te ych facinora daley się nieszyrzyli y ukrzywdzony świętą odniosł sprawiedliwość, poniewaź y grod za zeyściem stego świata godney pamięci iego mości pana Jana Szymkowicza Szklęskiego —podstarościego Lidskiego wakuie, tym naszym zgodnym iednostaynym postanowieniem, stosuiąc się do drugich powiatów, sędziów y sądy, pod ych rozsądek, decisią y executią dobrowolnie poddaiąc się, uchwalamy, postanawiamy y obieramy ichmość pana Marcina Limonta—sędziego, starostę Wasiliskiego, pana Macieja Mikołaja Olszewskiego — pod sędka, pana Jana Narbuta—pisarza ziemskich, pana Adama Narbuta, jako podstarościego, pana Jana Zuba—sędziego, pana Alexandra Stanisława Kołontaja—pisarza, grodskich powiatu Lidskiego urzędników, pana Mikołaja Radoszyńskiego, podstolego Lidskiego, pana Mikołaja Suchodolskiego, pana Alexandra Tyszkiewicza, którzy ichmość panowie urzędnicy, tak ziemscy, jako grodscy przysięgli pod tąż przysięgą, a teraz od nas nowo obrani sędziowie rotę trybunalską wykonawszy, na przyszłych sądach, na trzecim wołaniu przysięgę po obraniu miedzy sobą dyrektora, za wyda-

nemi na niedziel cztyry od iegomości pana pisarza ziemskiego pozwami, wszytkie sprawy w tym powiecie od zawoiowania, to iest causae civiles et criminales, iako: naiazdy, expulsie, zabóystwa, zranienia, bicia, grabieże, rozboie, złodzieystwa y insze wszelakie excesa, zapisy, obligi, także s poborcami y retentorami sprawy, exceptis tylko causis fundi y dawnieyszych przed zawoiowaniem, żadnych, ani zapisowych niezaciągaiąc, sądzić y one per vota publice decidować maią; a tam, gdzię maior pars votorum będzie, dekret stawać powinien, od którego dekretu, iako od trybunalskiego, żadna ani appelationis motię iść niema, pogotowiu protestacye, relacye, przeświadczenia nullitati subesse maią y każdy takowy, ktoby się tego ważył, termino peremptorio citatus, w winę sześć niedziel siedzenia popadać będzie, która irremisibiliter exequovana ma być, sub pena banitionis za temi dekretami, iako wszelkie y na garło execucie, tak za wskazy, poiazdy, via iuris przez którego kolwiek ichmościów panów urzędników, którego sobie strona zażyie, odprawowane y dekreta pro contraventione, aż do ostatniego punctu banitii ferowane być maią. Które takowe, iako trybunalskie dekreta maią, będą mieć walor zbiiania pozwów y insze dilatie, które świętey sprawiedliwości w prolongacyą przynoszą, excepta vera infirmitate, amputamus; tak że mora w doniesieniu procesów szkodzić nie będzie, ale każdy pozwany w samey rzeczy, o co pozwany od aktora będzie, usprawiedliwić się tenebitur. A gdzie y z ichmość panów sędziów miał s kim lubo też kto z którym z ichmość sprawę, tym się zastawiać pozwany nie będzie mógł, ale skutecznie się rozprawić powinien będzie, a sędzia takowy z mieysca swego wstać y na dekret wyniść ma; także za chorobą y nieprzybyciem którego z ichmość te sądy odprawować y dekreta takowyż swóy walor mieć maią. Gdzieby też iegomość pan pisarz ziemski z których przyczyn nie przybył, iegomość pan pisarz grodski te officium na sądach odprawować y dekreta wydawać powinien będzie. Solarya ichmościów wpisnego od pozwu kopa, pamiętnego kopa; także excesa, gdy się co pod sądami ichmościów stanie, według constitucii należeć będą. To tedy nasze laudum, iako zgodnie postanawiamy, tak fide, honore et constientia obligamur y przyrzekamy ad comprobationem na seymie przywieść. Działo się w Mycie ut supra. У того Лявдумъ поднись рукъ тыми словы: Jakub Teodor Kuncewicz—podkomorzy Licki, Koniawski y Dubicki starosta, dyrektor seymiku na Mycie gromnicznego; do tego laudum, Jan Kurcz—chorąży powiatu Lidskiego, Marcin Limont—sędzia ziemski Lidski, starosta Wasiliski mpr. Maciey Mikołay Radoszyński—podstoli Lidski, Jan Stanisław Zub—sędzia grodzki Lidski mpr. Alexander Stanisław Kołontay—pisarz grodski Lidski ręką swą, Hieronim Dzierżyc—mieczny powiatu Lidskiego mpr. Kazimierz Teofil Kuncewicz—sędzia Lidski ziemski, Michał Kuncewicz—sędzia ziemski Lidzki, Jan Waleryan Kucewicz mpr. Stanisław Olszewski, Bogusław Kazimierz Skinder mpr. Adam Narbut mpr. Jan Łukasz Woyciechowicz, Stefan Gurski, Michał Jankowski, Krzysztof Kozicz Boreyko, Ludwik Skabiński, Malcher Konstanty Bohdziewicz, Konstanty Dmitrowicz Kolesiński. Котороежъ то лявдумъ ихъ милость пановъ обивателевъ повѣту Лидского, за поданьемъ до актъ черезъ верху мененую особу, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ актикованое и уписаное.

1662 г. Іюня 17-го дня.

Изъ книги № 1, за 1662 г., л. 694.

30. Упоминальный листъ короля Яна Казимира о буйствахъ и безпорядкахъ іезуитскихъ студентовъ въ Новогородкѣ.

Вслѣдствіе жалобы литовскаго конюшаго кн. Радивила на іезуитскихъ студентовъ, произведшихъ въ Новогородкѣ разныя безчинства и разбои совмѣстно съ чернью надъ жителями евангелическаго исповѣданія, не безъ подстрекательства со стороны іезуитовъ, король Янъ Казиміръ симъ упоминальнымъ листомъ поставляетъ на видъ іезуитамъ ихъ неодобрительныя дѣйствія, осуждаетъ ихъ и въ тоже время повелѣваетъ заплатить обиженнымъ протори и убытки и на будущее время строго слѣдить за студентами и не причинять такихъ обидъ евангеликамъ.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсяца Іюля двадцать семого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ шестьдесятъ вторый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Самуель Велятовичъ покладалъ и ку актикованью подалъ листъ его королевское милости упоминальный въ речи и справѣ, въ немъ меновите выражоной, до велебныхъ въ Бозѣ отцовъ іезуитовъ колеюмъ Новгородского писаный, просечи, абы тотъ листъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ былъ актикованый и уписаный, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan Kazimierz, z Bożey łaski król Polski etc. Wielebnym oycom iezuitom kolegium Nowogrodzkiego, wiernie nam miłym, łaskę naszę krolewską. Wielebni, wiernie nam mili! Doniosł nam wielmożny xiąże Radziwił—koniuszy wielkiego xięstwa Litewskiego, przez pisarza swoiego de data dwódziestego dziewiątego Maii z Królewca, że niedawnego czasu ex instinctu wierności waszey y oyców Dominikanów, nulla data occasione, stało się invasio na zbor ewangelicki, w Nowogrodku będący, przez studentów, do których y pospólstwo mieyskie, iako to więc bywa, pod takie insolentie przymieszało się y, iako on pisze, nie małe szkody w budynkach zborowych poczynione, dzwony gwałtem zabrane et privati teyże reliey różne damna passi; czego żadną miarą chwalić nie możemy y owszem skandalizujemysię z tego, że motu wierności waszey, którzy omni modestia nie tylko certare cum populo, ale uczyć iey powinniście, takie processerunt ausus, któremi violata securitas publica, oraz et iura protestantibus Ewangelicis, od nas poprzysiężone. Nieczyniąc tedy, aby dalsze w tey materyey miały nas dochodzić querimonie, napominamy wierność waszą, abyście wierność wasza z iak naywiększą pilnością starali się o to, iakoby iniuriati ab invasoribus debitam odnieśli satisfactionem y cokolwiek podczas tego tumultu komu wzięto, aby wrócono y nagrodzono. W czym in quantum byście wierność wasza za tym listem naszym upominalnym secus postępować chcieli, przyszło

by nam zesłać kommissarzów naszych na inquisitią, z ktorey kto kolwiek by się pokazał winnym, musiałby według występku bydź karanym; iteratis tedy vicibus napominamy wierność waszą, abyście studentom uspokoić kazali tę sprawę, maiąc ich napotym in meliori disciplina y samym strzegąc się tego, aby z wierności waszey namnieysza niebyła okazia do niesnasek, inaczey wierność wasza nieuczynicie z powinności swey dla łaski naszey. Dan w Warszawie, dnia siedmnastego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset szesdziesiąt wtórego, panowania naszego polskiego y szwedzkiego czternastego roku. У того листу печать большая великого князства Литовского притиснена, а подписъ руки наясвѣйшаго короля, пана нашого милостивого, тыми словы: Jan Kazimierz król. А по подписѣ руки короля, его милости пана нашого милостивого, другій поднись вельможного его милости пана писара великого князства Литовскаго тыми словы: Andrzey Kotowicz—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego mpr. Который же тотъ листъ его королевской милости, за поданьемъ до актъ черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть уписанъ.

1667 г. Іюля 18-го дня.

Изъ книги № 11, за 1671 г., л. 977.

31. Привилегія короля Яна Казиміра, данная дворянину Гружевскому на взиманіе мостоваго на рѣкѣ Датновкѣ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Априля двадцать девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земль и повѣтовъ, на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ семьдесятъ первый обраными, постановавшисе очевисто панъ Стефанъ Видейко у суду, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ подалъ привилей прошлого короля его милости Яна Казимера, его милости пану Крыштофу Кгружевскому на речь въ немъ пижей выражоную даный, служачій, просечи абы тотъ привилей былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ актикованъ, принятъ и уписанъ; который принавши, уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan Kazimierz, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, komu to wiedzieć należy, gdy commissarze nasi za listem od nas wydanym do maiętności urodzonego Krzysztopha Grużewskiego — dworzanina naszego pokoiowego, nazwaney Montwidow, w xięstwie Żmudzkim leżącey, ziachali y tam na mieyscu przez rzekę Datnowka nazwaną, pode wsią iego Pilanami, do teyże maiętności należącey na bitym z różnych miast y miasteczek, w xięstwie Żmudzkim będących, goścîncu przypatrzyli się przeiazdowi trudnemu y niebezpiecznemu, gdzie ludzie podrożni wielkie szkody y trudności ponosić muszą. Przetoż

koszt, który w budowaniu y naprawowaniu mostu przez rzekę musi być podeymowany, zważywszy, myto zarazem mostowe na ludzie kupieckie, żydy, furmany, postanowili y do nas pro confirmatione odesłali. My tedy, chcąc aby ludzie podróżni wczesny y bezpieczny przeiazd mieli, a wielkim braniem myta ociążeni niebyli, tak z umiarkowania ordynaty commissarskiey postanowiamy y urodzonemu Krzysztophowi Grużewskiemu, iego sukcessorom, takie myto nadaiemy: aby od każdego wozu towarem naładowanego o iednym koniu po groszu polskim, od konia y bydła rogatego, na przedaż tamtędy prowadzonych, po szelągu iednym. Stan duchowny y szlachecki y podwody ich od płacenia tego myta, pogotowiu wierzchownych y pieszych, uwalniamy. Co do wiadomości wszytkim wobec, a mianowicie żydom, furmanom y wszelkiego stanu kupieckiego ludziom przywodząc, mieć chcemy y rozkazuiemy, abyście to myto mostowe niżey mianowane urodzonemu Grużewskiemu y iego następcom płacili y oddawali bez trudności żadney wiecznemi czasy. Dan w Warszawie, dnia ośmnastego miesiąca Julii, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt siódmego, panowania królewstw naszych Polskiego y Szwedzkiego dziewiętnastego roku. У того привилею при печати великой великого князства Литовскаго подписъ руки его королевское милости тыми словы: Jan Kazimierz król; до того подписъ руки писарское въ тые слова: Andrzey Kotowicz—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, а приписокъ на томъ же привилею въ тые слова: Myto mostowe na rzecze Datnowce urodzonemu Grużewskiemu—dworzaninowi naszemu y towarzyszowi usarskiemu. Который же тотъ привилей, за поданьемъ оного черезъ особу вышъ мененую, естъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ и уписанъ.

1670 г. Іюня 5-го дня.

Изъ книги № 10, за 1670—1708 г., л. 650.

32. Привилегія короля Михаила, данная королевскому секретарю Мелеру на мостовое мыто на рѣкѣ Ванѣ.

По ходатайству королевскихъ коммиссаровъ, доведшихъ до свѣдѣнія короля Михаила, что въ имѣніи Войнатишкахъ, по большой почтовой дорогѣ въ Вильну изъ разныхъ мѣстъ, находится мостъ на р. Ванѣ, причиняющій много издержекъ и неудобствъ проѣзжающимъ, вслѣдствіе неудовлетворительнаго своего состоянія, король Михаилъ выдаетъ настоящую привилегію королевскому дворянину Мелеру на право постройки новаго прочнаго моста и взиманія за проѣздъ пошлинъ съ пароконной подводы по $1^1/_2$ гроша, а съ одной конной по 1 грошу, не привлекая къ уплатѣ означенныхъ пошлинъ подводъ дворянства и духовенства.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятаго, мѣсеца Августа шестнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ тепе-

решнїй тысеча шестьсотъ семьдесятый образными, постановивши се очевисто у суду его милость панъ Александеръ Хельховскій, тотъ привилей его королевское милости до актъ подалъ, на речь въ немъ нижей помененую данный и служачій его милости пану Павлу Мелеру—секретарови его королевское милости, просечи насъ суду, абы тотъ привилей до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ былъ активованъ, принятъ и уписанъ, который принявши а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Michał, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż gdy commissarze nasi, za listem od nas do siebie wydanym, do dóbr, Waynaciszki, albo Waka nazwanych, w woiewodztwie Wileńskim leżących, w dzierżeniu na ten czas urodzonego Pawła Melera—sekretarza naszego, będących, ziachawszy, a tam przeiazdowi trudnemu y niebezpiecznemu na gościncu głównym, z róznych miast y miasteczek wielkiego xięstwa Litewskiego do Wilna idącym, na pomienioney rzece Wace, barzo błotney y nieprzystępney, przypatrzywszy się, koszt, który się co rok na pobudowanie na tamtym mieyscu mostu y na częste onego poprawę y zasypanie groble łożyć musi, uważywszy, myto mostowe na ludzie kupieckie, żydy y furmany postanowili y do nas pro confirmatione onego przysłali. My tedy król, consulendo indemnitati podróżnych ludzi, aby wczesny tamtędy ab utrinque idący przeiazd mieli, ordynacyą commissarską tak moderuiemy y postanawiamy y nadaiemy, iż myto od wozu parą koni towarami naładowanego po pułtora grosza, od wozu zaś iednym koniem po groszu brano bydź ma; stan iednak duchowny y szlachecki, ich podwody, pogotowiu pieszo przechodzący ludzie, od płacenia tego myta wolnemi powinni bydź maią; waruiemy to iednak, aby ludzie podróżni wielkim myta braniem aggrawowani nie byli y most zawsze naprawiony dla wczesnieyszego swego przejazdu mieli. Czego utrumque urodzony Meler—sekretarz nasz y sukcessorowie iego przestrzegać powinni będą. Co do wiadomości wszem wobec, a mianowicie ludziom conditiey kupieckiey przywiodszy, chcemy mieć y rozkazuiemy, abyście pomienione myto mostowe podług ustawy wyżey opisaney bez żadney contradictiey y trudności urodzonemu Melerowi—sekretarzowi naszemu y namiestnikom jego wypłacali. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piątego miesiąca Junii, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiątego, panowania naszego Polskiego pierwszego roku. У того привилею при печати великого князства Литовского подписъ руки наяснѣйшаго короля его милости тыми словы: Michał król, а вельможного его милости пана писара подписъ руки тыми словы: Cyprian Paweł Brzostowski—referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ привилей его королевское милости, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1670 г. Ноября 8-го дня.

Изъ книги № 174, за 1787 г., л. 19—20.

33. Привилегія короля Михаила на еженедѣльные торги въ мѣстечкѣ Сейнахъ.

Король Михаилъ по ходатайству Гродненскихъ доминиканъ разрѣшаетъ имъ открыть въ ихъ имѣніи Сейнахъ (гродненскаго повѣта) еженедѣльные торги съ сохраненіемъ изданныхъ по этому предмету узаконеній.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego, Maja czwartego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, xięstwa y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmym obranymi y aktualnie w mieście i. k. mości. Grodnie zasiadaiącemi y sądzącemi, stawaiący u sądu patron w. imć pan Stanisław Orzechowski—komornik Mozyrski, ten przywiley, od Michała króla Polskiego nadaiący y pozwalaiący targi w miasteczku Seynach xięży dominikanów, ad acta podał, którego treść następna.

Michał, z Bożey łaski król Polski, etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, iż nic chwalebnieyszego y do zatrzymania integritatem państwa naszego salubrius być nieuznawamy nad to, abyśmy miasta y miasteczka, hac stante rerum calamitate zruynowane y devastowane, in pristino flore atque statu oglądać mogli, gwoli czemu chcąc clementia nostra regia upadłemu miasteczkowi Seynenskiemu y mieszczanom, w nim mieszkaiącym, succurrere y ich fortuny zubożone przez odprawowanie handlów kupieckich sublevare, umyśliliśmy w Seynach, miasteczku wielebnych świętych oyców dominikanów, w powiecie Grodzieńskim leżącym, targi każdego tygodnia w poniedziałek, iako y przedtym bywały, nadać, postanowić y utwierdzić, iakoż y ninieyszym listem naszym omni meliori modo et forma, nadaiemy, postanowiamy y mieszczanom tamecznym Seynenskim libertatem odprawowania kupieckich handlów daiemy, którzy maią y wolni będą po publikowaniu tey od nas miłościwie sobie nadaney libertatis handle wszelkie z drugiemi kupcami z różnych miast y miasteczek tak naszych królewskich, iako też duchownych y świeckich, w panstwie naszym będących, z towarami przybyłemi odprawować, kupować, przedawać, frzymarczyć, wszelkiemi towarami pro libito suo disponować, y te pożytki, in rem et commodum suum obracać wiecznymi czasy, sine praeiuditio iednak targów, in circumferentia będących, nic nam, ani do skarbu naszego nie płacąc, ani żadney niepełniąc powinności, tylko oneribus reipublicae seymem uchwalonym dosyć czyniąc. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiey buławy Litewskiey przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia ósmego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego siedmdziesiątego, panowania naszego Polskiego iedynastego roku. U tego przywileiu przy wyciśnioney pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litew-

skiego na czerwoney massie z iedney strony podpis w tych słowach: Michał król; z drugiey zas strony teyże pieczęci te są słowa: Nadanie targu w Seynach miasteczku wielebnych oyców dominikanów y podpis w tych wyrazach: Cypryan Paweł Brzostowski referendarz y pisarz n. star. El.; oraz na zatyłkach tego przywileiu zapisanie adnotaty temi wyrażaią się słowy: cancellariatu illmi Christophori Pac recepit, procuravit hoc privilegium Fr. Marinus Miednicki—mag. p. Seynensis; tysiąc sześćset siedmdziesiątego, ósmego Novembris, oretur pro eo; przywiley na targi w poniedziałek od króla Michała dany miasteczkowi Seynenskiemu roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, dnia ósmego Nowembris. Takowy przywiley, za podaniem przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunalskich przyięty y wpisany.

1674 г. Октября 17-го дня.

Изъ книги № 20, за 1680 г., л. 704.

34. Заявленіе подскарбія Литовскаго Киршенштейна о взятіи заимообразно у дочери своей разныхъ драгоцѣнностей и матерій.

Вслѣдствіе особенной надобности литовскій подскарбій Киршенштейнъ занялъ у своей дочери разныя драгоцѣнности, платья и матеріи на сумму болѣе 11,000 злот., которыя онъ обязывается возвратить или натурой илиже деньгами хорошаго качества. Изъ документа видно, какого покроя, цвѣта и достоинства были дорогія платья, какой величины и формы были ювелирныя издѣлія.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осьмдесятого, мѣсеца Іюня двадцать второго дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ осьмдесятый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Естко, оповѣдалъ, покладалъ и ку актикованью подалъ реестръ списанья шатъ, клейнотовъ и иншихъ речей, отъ ясне вельможного его милости пана Геронима Кришпина Киршенштейна, на ончасъ подскарбего великого князства Литовского вельможной ей милости пани Аполоніей Киршейштейновнѣ Завишиной—старостиной Браславской, пани цорцѣ ей милости давый и належачій, просечи, абы тотъ реестръ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ, актыкованъ и уписанъ былъ. Который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ.

Regestr szat y kleynotów y płocien różnych, tak też y korun Olenderskich, przeze mnie Heronima Kryspina Kirszensteyna—podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego u córki mey ieymści paniey Apoloniey Kirszensteynowny Zawiszyney—starościney Brasław-

skiey wziętych, które mam oney, to iest za kleynoty równym kleynotem oddać, za szaty y płotna według szacunku (który dobrą monetą rachuie się) niżey wyrażonego zapłacić, albo kazać odkupić takowych że materyi, płocien y korun białowych Olenderskich, które w tym regestrze wyrażaią się. *Szaty.* Szata materyey złocistey różnych kolorów w cieniach z korunami wielkiemi śrebrno złotemi, w dziesięcioro na przedzie, w pięcioro u dołu; ta szata kosztuie dziewięćset trzydzieści y siedm złotych. Szata materyiey gryglinowey złocista, prosta z kabatem, z korunami wielkiemi śrebrnemi, we dwoie większe naprzedzie, mnieysze po brétach idą; ta szata kosztuie sześćset dwadzieścia y siedm złotych. Spodnica lamy ceglastey, z korunami złotośrebrnemi w ośmioro naprzedzie, u dołu we czworo, kosztuie złotych trzysta dwadzieścia y sześć. Szata materyey zieloney złocistey z korunami wielkiemi śrebrnemi w ośmioro naprzedzie, u dołu we czworo; ta szata kosztuie złotych sześćset piędziesiąt y siedm. Szata francuzkiey materyey w pręgi z korunami małemi śrebrnemi w dwadzieścioro naprzedzie, w dziesięcioro u dołu, ta szata kosztuie złotych cztyrysta. Namiot adamaszku blumerantowego łokci sto sześćdziesiąt po złotych piąciu, złotych siedmset ośmdziesiąt pięć. Kitayki blumerantowey łokci dwadzieścia dwa po złotych cztery, groszy pietnastu, złotych dziewięćdziesiąt dziewięć. Korun do wienca łokci pietnaście, czewek trzydzieści; do kołdry łokci czterdzieści, cewek trzydzieści; czyni oboyga cewek sześćdziesiąt, po złotych sześć, złotych trzysta sześćdziesiąt. Korun mieszanych mnieyszych łokci sto sześćdziesiąt, cewek czterdzieści sześć, po złotych pięć, złotych dwieście dwadzieścia pięć. Atłasu karmazynowego na pościel łokci sześćdziesiąt po złotych cztyry, groszy piętnastu, złotych dwieście sześćdziesiąt. Szarzy ceglastey łokci ośm po złotych dwa, złotych szesnaście; za kwiaty cztery do łóżka złotych dwadzieścia cztery; za materye, za iedwabie, za płótna różne, za potrzeby wszytkie, do tego łożka należące, złotych trzysta, in summa czyni ten namiot złotych dwa tysiące sześćdziesiąt dziewięć. *Kleynoty:* sztuka dyiamentowa, w niey kamieni rzezanych pięćdziesiąt siedm, perła przy niey wisząca Kryiańska spora nakształt gruszki, ta sztuka kosztuie złotych trzy tysiąca; zausznice po trzydziestu ośmiu dyiamentów w każdey, perły Kryiańskie, przy nich wiszące nakształt gruszki, kosztuią złotych dwa tysiąca pięćset. *Płótna:* rąbku Flamskiego łokci polskich dwadzieścia y ieden, płotna Olenderskiego łokci polskich sto dwadzieścia, płotna Szwabskiego łokci polskich trzydzieści, korun Olenderskich łokci polskich ośmdziesiąt sześć. Tedy zwysz pomienione szaty y kleynoty y płotna, assecuruiąc się córce mey zapłacić; ręką się moią do tego regestru podpisuię. Pisan w Rawdani, siedmnastego dnia Oktobra, tysiąc sześćset siedmdziesiąt czwartego. У того реестру подписъ руки тыми словы: Heronim Kryspin Kirszensteyn—podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego.

Который же тотъ реестръ, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1677 г. Марта 24-го дня.

Изъ книги № 157, за 1778—1779 г., л. 68—72.

35. Привилегія короля Яна III татарамъ, живущимъ въ вел. к. Литовскомъ, на право дворянства, съ подтвержденіемъ оной послѣдующими королями.

Король Янъ III, принимая во вниманіе полезную и усердную службу татаръ, находящихся въ вел. кн. Литовскомъ, въ качествѣ военнаго сословія (мурзъ, князей, ротмистровъ и вообще солдатъ), выдаетъ имъ настоящую привилегію на право дворянскаго сословія съ особенной льготой получать заручные листы отъ гетмановъ, воеводъ и старостъ противъ притѣсненій и преслѣдованій шляхты. Король Августъ II подтверждаетъ татарамъ эту привилегію и распространяетъ ее на всѣхъ вообще татаръ, живущихъ въ королевскихъ столовыхъ имѣніяхъ и земскихъ и находящихся даже на частной военной службѣ у князя Радивила. Тоже подтвердили и слѣд. короли.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Januaryi drugiego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z woiewództw, xięstwa y powiatów w roku przeszłym tysiąc siedmset siedmdziesiąt ośmym obranymi, w mieście iego królewskiey mości Wilnie zasiadaiącemi, stanowszy osobiście u sądu trybunalnego głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron wielmożny imci pan Ignacy Zaiączkowski—komornik woiewodztwa Wileńskiego, przywiley konfirmuiący prawa y przywileie chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym, od nayiaśnieyszego króla Stanisława Augusta wydany, ex instantia iegomość pana Kazimierza Juszyńskiego — murzy ottomańskiego, porucznika przedniey straży woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ad acta podał, prosząc nas sądu trybunalskiego głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, aby pomieniony przywiley, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyięty y wpisany; iakoż my sąd ony przyiąwszy w xięgi wieczyste trybunalskie kadencyi Wileńskiey wpisać zaleciliśmy.; który słowo do słowa w xięgi wpisuiąc następuiącemi wyraża się słowy:

Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem confirmationis przywileiem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż przez urodzonych Janusza, murzę Baranowskiego — półkownika naszego y Musztafę murzy Kryczyńskiego — rotmistrza naszego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego pokładany był przed nami extrakt, od nayiaśnieyszego antecessora naszego Augusta Trzeciego, pod dniem pierwszym miesiąca Lipca, roku tysiącznego siedmsetnego piędziesiąt czwartego konfirmacyi praw y przywileiów, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom, y wszytkim tatarom w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym nadanych, supplikowano za tym nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym

przytomnych, ażebyśmy rzeczone przywileia praw im nadanych potwierdzić raczyli, które od słowa do słowa tak się w sobie maią:

August Trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem extraktem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancellaryi naszey mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego znayduie się konfirmacya praw chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym, za nayiaśnieyszego antecessora naszego króla iegomości Polskiego y wielkiego xięcia Litewskiego Augusta wtórego, pana oyca naszego, w roku tysiącznym sześćsetnym dziewięćdziesiąt ósmym, miesiąca Maja dwónastego dnia dana, y supplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy tę konfirmacyą z tych że xiąg metryki kancellaryi naszey mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum autentice wydać dozwolili, która słowo do słowa wypisuiąc, tak się w sobie ma:

August wtory, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem konfirmacyinym naszym, komu wiedzieć należy. Pokładany był przed nami przywiley nayiaśnieyszego Jana Trzeciego — antecessora naszego de data w Warszawie dwódziestego czwartego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmego, nienaruszony, żadney w sobie wątpliwości nie maiący, z pieczęcią wiszącą wielkiego xięstwa Litewskiego chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, którzy na ziemskich dobrach siedzą y służbę wojenną odprawuią, służący, proszono nas za tym, abyśmy ten przywiley, powagą naszą approbowawszy, stwierdzili, który słowo w słowo tu wpisuiąc to w sobie ma:

Jan trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy teraznieyszym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy. Nie zwykliśmy męstwa, prac, odwag y niewczasów obozowych ludzi rycerskich, ile wiernie y życzliwie na całość oyczyzny zastawuiących się, tylko zwykłą naszą królewską zawdzięczać dobroczynnością, zaczym maiąc dobre, od wielmożnych hetmanów naszych wielkiego xięstwa Litewskiego zalecone, a znakomite odwagi chorążych, murzów, rotmistrzów y wszelkich tatarów chorągwi tatarskiey, w woysku wielkiego xięstwa Litewskiego na usłudze naszey y rzeczy pospolitey wyświadczone merita, które oni z dawnych lat, iako nayiaśnieyszym antecessorom naszym królom Polskim y wielkim xiążętom Litewskim, w różnych okazyach y expedycyach woiennych przeciwko różnym nieprzyiaciołom państw naszych wiernie wyświadczali, tak y teraz nam samym za szczęsliwego panowania naszego tąż statecznie y wiernie cnotę wyświadczać do tego czasu nie przestaią, a przeto za wniesieniem do nas przez panów rad naszych koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, przy boku naszym będących, usilney za niemi instancyi, abyśmy onych przy dawnych prawach y przywileiach, które tak wielo konstytucyami utwierdzone, zachowali y całemu narodowi ich nadali, chorążym, kniaziom, murzom y wszystkim tatarom, w woiewodztwach Wileńskim, Trockim y wszystkich woiewodztwach y powiątach w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym, które w woysku woienną służbę służą y prawem szlacheckim się sądzą, wszystkich tych zarówno z stanem szlacheckim w kryminałach, świadectwach, y dowodach o wszelką rzecz porównywamy y według iedynastego rozdziału, artykułu siedmnastego y dwudziestego siódmego za równo z stanem szlacheckim w kryminale zachowuiemy y za zacne ich odwagi, tudzież y szwanki poniesione według dawnych praw y statutu wielkiego

xięstwa Litewskiego umacniamy y meczety, które przed zruynowaniem gdzie mieli, y teraz im mieć pozwalamy. A że niemało dobr tatarskich w wielkim xięstwie Litewskim szlachta do dobr swych ziemskich poskupowali, dla którego skupna służba woienna tatarska zmnieyszała, tedy takowe dobra tatarskie pozwalamy ninieyszym przywileiem naszym przerzeczonym wyżey mianowanym tatarom u szlachty odkupować y wszelkim prawem wszelkie dobra trzymać y z nich zwyczayną powinność pod chorągwiami tatarskiemi odprawować y czeladź chrześciańską w domu y na woynie mieć pozwalamy, y nad stan szlachecki żadnych podatków do skarbu nie maią wnosić, także pogłównego y innych extraordynaryinych dawać podatków nie maią, którzy w woysku woienno służą, prawem szlacheckim się sądzą, pobórcy y urzędy ziemskie y grodzkie trybunalskie y nasze assessorskie nad stan szlachecki nie maią ich depaktacyami uwiązać, pod winą w prawie pospolitym opisaną. Chorążowie y wszyscy tatarowie z swoich dobr pospolite ruszenie według statutu y uchwały seymowey maią służyć y sprawować się, według konstytucyi tysiąc sześćset sześćdziesiątego wtórego, która wyraźnie opisała, iako maią służyć, a chorążowie tatarskie, tatarów, którzy w woysku woienney nie służą, do extraordynaryinego podatku nie należą, spisować y exekucyi czynić nie maią y należeć nie będą, iako teraz, tak y na potomne czasy, ale skarb według prawa powinien exekucyą czynić, y cokolwiek na furmanów tatarów tych, którzy w woysku woienney nie służą, uchwalone y uchwalać będziemy seymem, to tym tatarom, co ziemską wojenną służą, y prawem szlacheckim się sądzą, teraz y napotomny czas szkodzić im niema, warujemy. A tatarowie Łukiskie, Niemierzańskie y Rudomińskie, ponieważ z szczupłych gruntów ziemską wojenną służą y prawem szlacheckim się sądzą, tedy według prawa y przywilejów, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych królów polskich, wielkich xiążąt Litewskich nadanych y tak wiele konstytucyami utwierdzonych, nie mają należeć do pogłównego tatarskiego extraordynaryinego żadnego podatku, tak też tatarowie, którzy mieszkaią w mieście Trockim, a w woysku wojenną służą, y prawem szlacheckim się sądzą, iż nie mają do ciężarów mieyskich żadnych bydź pociągani, warujemy. Y wszystkim tatarom wyż mianowanym, w służbie naszey y rzeczy pospolitey zostającymi, żołd zarówne z chorągwiami polskiemi, kozackiemi, według konstytucyi roku tysiąc sześćset pięćdziesiątego y sześćdziesiąt pierwszego, dochodzić ma ze skarbu naszego koronnego y wielkiego xięstwa Litewskiego, umacniamy; ażeby ich nie krzywdzono, dodajemy im wielmożnych hetmanów y pieczętarzów wielkiego xięstwa Litewskiego, tak też wojewodów, starostów sądowych za protektorów, y dla bezpieczęstwa zdrowia ich listy zaręczne żeby im wydawali naprzeciwko szlachty, które za mocne u prawa przyimowane bydź mają, warujemy. Co im wiecznemi czasy y potomkom ich teraznieyszym przywilejem naszym nadajemy y utwierdzamy, chcąc to mieć po wszystkich sądach y urzędach grodzkich, ziemskich, trybunalskich, tak koronnych, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, aby przytym przywileju naszym pomienieni chorążowie, murzowie y wszyscy tatarowie, którzy w woysku wojenną służą y prawem szlacheckim się sądzą, zawsze wcale zachowani byli, mocą zwierżchności naszey królewskiey utwierdzamy. Co tak mieć chcemy y deklarujemy, na co dla lepszey wiary ręką się własną podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwódziestego czwartego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąć sześćset siedm-

dziesiąt siódmego, panowania naszego czwartego roku. Jan król. Pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy August król do wniesioney suppliki urodzonych chorążych, kniaziów, murzów, rotmistrzów y wszystkich tatarów (łaskawie skłoniwszy), a mając zalecone męstwo ich od wielmożnych hetmanów naszych obóyga narodów, tak koronnych, iako wielkiego xięstwa Litewskiego, onych przy wszystkich punktach, klauzulach, kondycyach, paragrafach y ligamentach w tym przywileju wysadzonych stwierdzamy, zmacniamy y powagą naszą królewską approbowawszy, przyrzeczonych chorążych, kniaziów, murzów, rotmistrzów y wszystkich tatarów wielkiego xięstwa Litewskiego, którzy na dobrach ziemskich siedzieli y siedzą y w dobrach naszych stołowych mieszkaią, czasy wiecznemi zachowuiemy. A że toż beneficium służyć ma tatarom, którzy na dobrach wielmożnych xiążąt Radziwiłłów mieszkają, jako na usłudze naszey y rzeczy pospolitey zostającym, deklarujemy. Którą tą konfirmacyę dla tym lepszey oney wagi ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwónastego miesiąca Maja, roku Pańskiego tysiąć sześćset dziewięćdziesiąt ósmym, panowania naszego pierwszego roku. Augustus Rex. My tedy król, do pomienioney suppliki łaskawie się skłoniwszy, z wyż wyrazoną konfirmacyą z xiąg przerzeczonych metryki kancellaryi naszey mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego extraktem stronie potrzebującey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć roskazaliśmy. Dan w kancellaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia pierwszego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego pięćdziesiąt czwartego, panowania naszego dwódziestego pierwszego roku. M. xiąże Czartoryski, k. w. wielkiego xięstwa Litewskiego; pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego za sprawą i. o. xięcia jegomości: Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Homelskiego, Jurborskiego, Uświatskiego, Poduświatskiego etc. starosty. Józef Mikłaszewicz, metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. Extrakt konfirmacyi prawa, chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym, in anno tysiąć sześćset dziewięćdziesiąt ósmego daney. My tedy król, do pokorney supliki urodzonych Janusza murzy Baranowskiego—półkownika naszego y Musztafcy murzy Kryczyńskiego—rotmistrza naszego wóysk wielkiego xięstwa Litewskiego łaskawie się skłoniwszy, pomienione przywileje praw, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych chorążym, kniaziom murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym, im nadane y approbowane we wszystkich punktach, paragrafach y klauzułach ninieyszym listem confirmationis przywilejem naszym stwierdzamy y zmacniamy y też prawa za niewzruszone wiecznemi czasy mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego siedmdziesiąt ósmego, panowania naszego piętnastego roku. U tego przywileju confirmationis przy wyciśnioney na czerwoney massie pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis nayiaśnieyszego króla, oraz wielmożnego sekretarza, poniżey intitulacya, a na ostatniey karcie tegoż przywileju adnotacya w te słowa: Stanisław August król. Michał Nagurski, pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Confirmacya praw y przywilejów; chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim

tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym, służąca. Procancellariatu jego królewskiey mości et excellentissimi domini Joachimi, in Szczorse, Ziembin, Wiszniew et Ponedel comitis, Littavor Chreptowicz, procancellarii magni ducatus Litvaniae, Orsensis, Żoslen. etc. capitanei sigillatum; est in actis. Który to przywiley confirmationis, przez wyż wyrażonego patrona do akt podany, iest do xiąg tribunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyięty y wpisany.

1679 г. Марта 2-го дня.

Изъ книги № 10, за 1679 г., л. 266.

36. Привилегія короля Яна III, утверждающая за бывшими въ плѣну всѣ ихъ права и преимущества.

Король Янъ III, принимая во вниманіе убытки, понесенные жителями части Смоленскаго воеводства при установленіи новой границы съ Московскимъ княжествомъ, выдаетъ настоящую привилегію эмигрантамъ на право поселенія въ разныхъ королевскихъ имѣніяхъ Себежскаго и Невельскаго трактовъ послѣ того, какъ недавніе обыватели этихъ мѣстностей были водворены на своихъ прежнихъ мѣстахъ. При этомъ король выражаетъ желаніе, чтобы эта привилегія была подтверждена предстоящимъ гродненскимъ сей-[illegible]

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, мѣсеца Мая двадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ семьдесятъ девятый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Юрій Домарацкій оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ привилей найяснѣйшого короля его милости Яна третего, ихъ милостамъ паномъ обывателомъ воеводства Смоленского повѣту Стародубовского и части воеводства Полоцкою на речь въ томъ привилею его кор. милости нижей мененую даный, служачій, просечи насъ суду, абы тотъ привилей до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ, актикованъ и уписанъ былъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan trzeci, z Bożey etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy. Nie tak curae et sollicitudini nostrae regiae, iako opatrzności Boskiey przypisuiemy, że za panowania naszego od państw Moskiewskich avulsa bona ad corpus reipublicae powtracaią, iako to: trakty Newelski y Siebieżski, y iuż z pomienionych traktów exules ad proprios reinducuntur fundos, reclinatoria zaś, onym od nayiaśnieyszych antecessorów naszych conferowane, do dispozytiey naszey królewskiey

przypadaią. My tedy, maiąc wzgląd na wygnańców woiewodztwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego y części woiewodztwa Połockiego, a zwłaszcza tych, którzy albo nieomieszkawszy na commissye exdividowaney summy y dóbr od rzeczy-pospolitey naznaczonych nie wzięli, albo w exdivizyi ukrzywdzeni zostali, chcąc ich lapsis succurrere rebus y uspakaiaiąc ich na teraznieyszym seymie wniesioną praetensię, żeby tąż materyą dłużey spraw rzeczypospolitey nietrudnili, ponieważ z nich iedni w sumie dostoyney et in reclinatoriis exdivisis, drudzy in alterutro z tego są ukrzywdzeni, za czym my król ex senatus consilio wszystkie te reclinatoria, zostaiące w starostwie Uciańskim, Olwickim, Hoszkim y Przełomskim, per legem exulibus pozwolone y gdziekolwiek będące, tych obywatelów, którzy w trakt Newelski y Siebieski reinducuntur, pomienionym exulibus ukrzywdzonym woiewodztwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego y części woiewodztwa Połockiego, daliśmy y conferowaliśmy, y tym listem naszym według pierwszey seymowey decyzyey w nagrodę ukrzywdzenia ich daiemy y konferuiemy, przywilcie wszystkie, któreby kolwiek z kancelaryi naszey na pomienione reclinatoria komu wyszły, iako ad male narrata otrzymane, kassuiemy y anihiluiemy, a ten tylko sam teraznieyszy przywiley nasz za słuszny declaruiemy y commissarzów naszych na podzielenie tych dobr inter iniuriatos woiewodztwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego, y części woiewodztwa Połockiego, osobliwym listem naszym vigore wypadłego z tego seymu decretu naznaczamy. Maią tedy y wolni będą przerzeczeni iniuriati obywatele woiewodztwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego, y części woiewodztwa Połockiego, po commissyey y wydzieleniu przez commissarzów naszych ze wszytkiemi poddanemi, robotami, domami, gruntami, puszczami, lasami, łąkami, karczmami, młynami, iezioramі, rzekami, sadzawkami, zaroslami, dworami y ze wszytkiemi in genere et specie przyległościami, podług dyplomu prawem warowanego, trzymać, używać y wszelakich sobie przymnażać pożytków do tąd, aż do dobr swoich, w woiewodztwie Smoleńskim, w powiecie Starodubowskim, y w części woiewodztwa Połockiego będących, realiter reintroducentur, non praeiudicando pewney assekuratiey naszey, tymże obywatelom exulibus woiewodztwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego, y części woiewodztwa Połockiego, na teraznieyszym seymie Grodzieńskim in vim uspokoienia ich daney, która in toto ma być zachowana. Na co dla lepszey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęc wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, na seymie walnym sześć niedzielnym, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym, dnia wtórego miesiąca Marca, panowania panstw naszych piątego roku. У того привилею при печати великого князства Литовского подписъ руки тыми словы: Jan król. Другій подписъ тыми словы: Michał Drucki-Sokoliński—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Приписокъ тыми словы: Przywiley exulibus iniuriatis na reclinatoria post reintroductionem obywatelów tractu Siebieskiego y Newelskiego do własnych swych fortun. Который же тотъ привилей, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ справъ вѣчныхъ есть актикованъ и уписанъ.

1681 г. Апрѣля 12-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 756.

37. Привилегія короля Яна III-го на мостовое мыто на рѣкѣ Басупѣ, данная Ковенскому мечнику Яну Забѣлѣ.

Лѣта отъ нарожденья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ первого, мѣсяца Іюня тридцатого дня.

Передъ нами судьями головными трибунальными, у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ осмьдесятъ первый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Естко оповѣдалъ и покладалъ, ку актыкованью до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписати далъ привилей его королевской милости пана нашого милостивого на речь, въ немъ нижей выражоную, его милости пану Яну Забѣлѣ— мечнику Ковенскому належачій. Тотъ привилей мы судъ оглядавши велѣли осьмо его до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписать; якожъ уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan trzeci, z łaski Bożey król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, iż gdy commissarze nasi za listem, od nas do siebie wydanym, do maiętności nazwaney Łabunow, w powiecie Kowieńskim leżącey, urodzonego Jana Zabieły—miecznika Kowieńskiego, ziachali y tam przeprawie złey, niebespieczney na rzece Basupie, na gościncu Kowieńskim y Kieydańskim przypatrzywszy się y koszt, iaki się na zbudowanie na tamtych mieyscach mostu y na częste onych naprawy łożyć się musi, uważywszy, myto mostowe na ludzie kupieckie, żydów, furmanów postanowili y do nas po confirmacyą onych odesłali. My tedy król, wygadzaiąc indemnitati podróżnych ludzi, aby tamtędy w tą y ową stronę iadący bespieczny przeiazd mieć mogli, postanowienie commissarskie tak moderuiemy: iż od wozu po parę koni towarami nałożonego po dwa grosze, od wozu iednym koniem po groszu, od koni, bydła rogatego y na przedaż pędzącego od pogłowia po groszu myto mostowe od ludzi kupieckich, żydów y furmanów brane być ma. Od którego to płacenia myta stan duchowny y szlachecki y podwody szlacheckie, pogotowiu pieszy ludzie w przechodzie zawsze wolni być maią. A ieżeliby most niebył zawsze naprawiony, albo ieśliby się iaka depactatio stanowi szlacheckiemu y podwodom ich działa, także od kupców, żydów y furmanów nad postanowienie więcey brano, tedy eo ipso ten przywiley cassari powinen. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Warszawie dnia dwunastego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. У того привилею подписъ руки найяснейшого короля его милости тыми словы: Jan król. Печать большая великого князства Литовского притиснена. А ниже печати подписъ руки его милости пана писара великого князства Литов-

ского въ тые слова: Michał Drucki-Sokoliński — pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Еще надписи такіе: Mostowe na rzece Basupie w powiecie Kowieńskim urodzonemu Zabiele—miecznikowi Kowieńskiemu. Которыйжъ тотъ привилей, за поданьемъ до актъ черезъ особу въ верху помененую, есть до книгъ вѣчистыхъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ.

1681 г. Апрѣля 23-го дня.

Изъ книги № 23, за 1683 г., л. 127.

38. Привилегія короля Яна III-го на взиманіе мостоваго мыта на рѣкѣ Решѣ, данная Казимиру и Андрею Закревскимъ.

Король Янъ III, по ходатайству обывателей Виленского воеводства Казиміра и Андрея Закревскихъ, разрѣшаетъ имъ построить на р. Решѣ, возлѣ Гульбина (озера) мостъ и на будущее время содержать его въ исправности; а для возмѣщенія издержекъ по устройству моста и содержанію его позволяетъ взимать съ купцовъ пошлины.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осьмдесятъ третего, мѣсяца Мая семънадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ осьмдесятъ третій обраными, постановившисе очевисто у суду плениипотентъ панъ Александеръ Гордеевскій оповѣдалъ, покладалъ и ку актыкованью до книгъ головныхъ трибунальныхъ подалъ листъ привилей найяснейшого короля его милости, ихъ милостямъ паномъ Казимеру Андрею — писару земскому Ошменскому и Андрею—ловчому Виленскому Закревскимъ на мыто и мостовое на рѣцѣ Реши Кгульбинахъ будучое належачій; который подаючи до актъ просилъ насъ суду, абы тотъ листъ его королевское милости привилей былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ и уписанъ. Который принявши, а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż urodzeni Kazimierz Andrzey—pisarz ziemski Oszmiański, Andrzey—łowczy Wileński Zakrzewscy, będąc possesorami maiętności Rzeszy, na gościncu Giedroyckim w woiewodztwie Wileńskim leżącey, pod którą maiąc głęboką rzekę Rzesze y przeprawy wielkie, nazwiskiem Gulbiny, do Wilna iadąc z Wilkomirza, za prożbą tedy panów rad y urzędników na ten czas przy boku naszym będących, a wygadzaiąc indemnitati ludzi podróżnych, osobliwie obywatelów woiewodztwa Wileńskiego, aby bespieczni byli y wygodnieyszy mogli mieć tam y siam przeiazd, pozwoliliśmy y tym przywileiem naszym pozwa-

łamy zwysz pomienionym urodzonym Zakrzewskim na tey rzece nazwaney Rzeszy y przeprawach Gulbinach mosty budować y przeprawy naprawować, z których sobie względem ważonych kosztów ma zwyczayne pożytki wynaydować y myto od ludzi kupieckich brać. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. У того листу его королевское милости привилею печать великая великого князства Литовского притисненa, а подписъ руки найяснейшого короля его милости тыми словы: Jan król. А подписъ руки писарское въ тые слова: Andrzey Kazimierz Giełgud — pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевской милости привилей, за поданьемъ оного черезъ особу въ верху мененую, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1684 г. Февраля 21-го дня.

Изъ книги № 5165, за 1794—1795 г., л. 893.

39. Подтвердительная привилегія короля Яна III на возобновленіе правъ мѣстечка Каменца Литовскаго.

Въ этой подтвердительной привилегіи короля Яна III-го заключается указаніе на послѣдовательный рядъ документовъ, начиная отъ временъ Александра, въ которыхъ изложены права и вольности Каменецкихъ мѣщанъ. Права эти предоставлены были мѣщанамъ въ слѣдующемъ хронологическомъ порядкѣ: князь Александръ даровалъ Каменцу магдебургское право; оно было подтверждено въ 1546 г. королемъ Стефаномъ; въ 1515 г. король Сигисмундъ I уволилъ мѣщанъ отъ уплаты 2-хъ грошей съ *зайныхъ судовъ* въ пользу замка; разрѣшилъ устроить воскобойню, вѣсы и завести рѣзниковъ; въ 1520 г. освободилъ отъ уплаты *старой пошлины*; въ 1523 г. подтвердилъ прежнія и даровалъ новыя выбирать войта и строить корчмы; король Сигизмундъ III уволилъ мѣщанъ отъ подводной повинности и позволилъ пользоваться Залавскими уволоками съ платою чинша 2 зл. и 15 грошей; затѣмъ, декретъ королевскаго суда по поводу притѣсненій старосты Тышкевича (1631 г.) и наконецъ инвентарь Андрея Котовича, въ которомъ обозначены повинности Каменецкихъ мѣщанъ. Король Янъ III подтвердилъ эти права и назначилъ два дня на ярмарки—день св. Симеона (11 Сент.) и св. Юрія (23 Апр.).

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Lipca dwudziestego dnia.

Na sądach burmistrzowskich radzieckich miasta Wilna, przed nami Wincentym z Zahorowa Minkiewiczem — burmistrzem, Jakubem Doranowskim, Gotfridem Hahnem — radzcami, Jakubem, Kazimierzem Sidorowiczem — sekretarzem iego królewskiey mości, pisarzem,

urzędnikami sądowemi miasta stołecznego Wilna, stanowszy osobiście wielmożny imć pan Michał Grabowski — komornik woiewodztwa Mińskiego, przywiley niżey wyrażony ku wpisaniu do akt z głosu podał, który od słowa do słowa wpisuiąc w xięgi, tak się w sobie ma:

Jan trzeci, z Bożey łaski król polski etcet. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy: iż my, przychylaiąc się do wniesioney przez niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych do nas za mieszczanami naszemi Kamieńca Litewskiego prożby, a niemniey zachowuiąc ich przy prawach, przywileiach, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych, który mieszczanie kamienieccy przed nami przez szlachetnych Adama Horbacza—wóyta y Adama Jana Koszuba—raycę, urzędników tameczuych, produkowali y pokładali: A *naprzód*: przywiley świetey pamięci króla imci Alexandra de data w Wilnie roku Pańskiego tysiąc pięćset trzeciego, na prawo Maydeburskie im nadany, obieranie co rok z posrzodka siebie wóyta, z wolną appellacyą z sądów Maydeburskich Kamienieckich do sądów assesorskich, a nadto do żadnych woiewodzińskich, kasztelanów, starostów, podstarościch, przysądów niepodleganie, od podwodnych pieniędzy uwolnienie — iarmarków w tym mieście postanowienie, na co w roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt szóstym świętey pamięci króla imci Stefana de data w Toruniu konfirmacia. *Wtóry* przywiley świętey pamięci króla imci Zygmunta pierwszego, datą w Krakowie w roku tysiąc pięćsetnym piętnastym, miesiąca Septembra czternastego dnia, uwalniaiący od dawania dwóch groszy z sądu gaynego do zamku Kamienieckiego, postanowienie wagi, woskoboynie y rzeźników w tymże mieście, od czego mieszczanie przy czynszu do zamku Kamienieckiego płacą po złotych dwunastu y groszy piętnastu. *Trzeci* list świętey pamięci króla imci Zygmunta pierwszego, datą w Krakowie roku tysiąc pięćset dwudziestego trzeciego, miesiąca Junii szesnastego dnia, od płacenia starego cła w wielkim xięstwie Litewskim wiecznemi czasy uwalniaiący pomienionych mieszczan, za tąż konfirmacyą świętey pamięci króla imci Michała datą w Warszawie roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Apryla dwudziestego pierwszego dnia. *Piąty.* Konfirmacya świętey pamięci króla imci Zygmunta pierwszego, datą w Krakowie w roku tysiąc pięćset dwódziestym trzecim, miesiąca Februaryi dwudziestego siódmego dnia na wolność mieszczanom Kamienickim obierania z posrzodku siebie co rok wóyta y na wolność karczem wszelakiego napoiu, od których mieszczanie do zamku Kamienieckiego niewięcey, tylko po złotych dwa y groszy piętnaście płacić powinni. *Szósty* przywiley świętey pamięci króla imci Zygmunta trzeciego, datą w Krakowie, roku tysiąc (pięćset) dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Marca ósmego dnia, wiecznemi czasy mieszczan Kamienieckich od płacenia podwodnych pieniędzy, przytym list tegoż króla imci, datą w Krakowie roku, miesiąca y dnia w przywileiu opisanych, uwalniaiąc onychże od podwodnych pieniędzy do wielmożnego podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego pisany. *Siódmy.* Przywiley świętey pamięci króla imci Zygmunta trzeciego, datą w Krakowie roku tysiąc sześćset szóstego, miesiąca Februaryi czternastego dnia, na włoki Załawskie y morgi za mostem, Ławami nazwane, ostrow y ograniczenie onych y na zbudowanie karczmy za mostem Ławami, która należy na ratusz Kamieniecki, z wolnym wszelakiego napoiu szynkiem, bez płacenia wszelkiey oneratiey zamkowey. *Ósmy.* Approbatia dekretu komisarskiego świętey pamięci króla imci Zygmunta trzeciego, datą w Warszawie roku tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, miesiąca Julii

dwudziestego trzeciego dnia, między zeszłym wielmożnym Ostaphieiem Tyszkiewiczem—woiewodą Brzeskim, starostą Kamienieckim, a mieszczany Kamienieckiemi o różne pretensye, którym domy w mieście Kamieńcu, przez żydów pokupione, pod jurysdykę mieyską y pełnienie wszelakiey powinności do miasta przysądzono y wolność mieszczanom Kamienieckim łowienia ryb w rzece Leśnie wszelakiemi statkami y sieciami, excepto niewodu. *Dziewiąty.* Skrypt inwentarza urodzonego Andrzeia Kotowicza—pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, że nie po więcey mieszczanie z włoki każdey, tylko po czterdziestu y dwa grosze Litewskie do zamku powinni płacić, datą w Kamieńcu roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt siódmego, miesiąca Decembra dwudziestego wtórego dnia. A przy pokładanych pomienionych prawach swoich suplikowali do nas pomienione szlachetne Horbacz y Kaszuba imieniem całego miasta Kamieńca naszego, abyśmy przy wyż pomienionych prawach y wolnościach onych zachowawszy, we wszystkich punktach, klauzulach y paragrafach stwierdzili y uwolnili. My tedy król, do pomienioney proźby łaskawie się skłoniwszy, niemniey respektuiąc na wierność mieszczan naszych Kamienieckich, przy wyż pomienionych prawach, przywilciach, confirmatiach, extraktach, iakoby słowo w słowo wpisuiąc, cale y nienarusznie zachowuiemy y we wszystkich punktach, paragrafach y klausułach utwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy y cokolwiek antecessorowie miastu Kamieńcowi nadali y postanowili y od ciężarów uwolnili, tedy y my powagą naszą królewską tym przywileiem naszym konfirmacyinym takowe prawa nadaiemy, wolne obieranie wóyta z pośrzodku siebie co rok mieszczanom naszym Kamienieckim pozwalamy, od sądów wszelkich quocunque titulo et nomine nazywaiących, pogotowiu wielmożnych starost y podstarościch Kamienieckich, excypuiemy, appellaciey z sądów mieyskich Maydeburskich do sądów naszych assesorskich pozwolamy, od podwodnych pieniędzy wiecznemi czasy y od dawania starego cła, dwuch groszy; z sądu gaynego mieszczan do zamku uwalniamy, włoki y morgi Załawskie, nazwane Ostrow, z ograniczeniem onych, karczmę bez wszelkiey powinności ze wszelakim napoiem u mostu *Ław* mieszczanom naszym Kamienieckim ku wspomożeniu onym zbudować pozwalamy y od aręndy zamkowey oną wiecznemi czasy wyimuiemy, wagę, woskoboynią y rzeźników przy ich wolnościach wcale zachowuiemy; iednak przy czynszu mieszczanie zato do zamku po złotych dwunastu y groszy piętnastu na każdy rok płacić powinni będą, a od karczem wszelakiego napoiu miescząnie do zamku niewięcey, tylko po złotych dwa y groszy piętnaście płacić powinni będą co rok; domy żydowskie, pod juryzdyką mieyską zostaiące, one wiecznemi czasy pod juryzdykę y pełnienie wszelakiey do miasta powinności pod straceniem onych poddaiemy, w rzece Lśnie łowienie ryb mieszczanom naszym Kamienieckim wszelakiemi statkami y sieciami, excepto niewodu, wiecznemi czasy pozwalamy bez wszelkiey zamkowey przeszkody; iarmarki, od świętey pamięci króla imci Alexandra w mieście Kamieńcu pozwołone, takowym sposobem powagą naszą wiecznemi czasy postanawiamy: pierwszy na świętego Symeona dnia iedynastego Septembra, drugi na świętego Jerzego in Aprili świąt ruskich, które maią trwać po niedziel dwie, a sławetni mieszczanie nasi Kamienieccy u siebie y po innych miastach obwołać maią. Jakoż zachęcaiąc ludzi kupieckich y handlownych od wszelkich podatków mostowych, grobelnych, targowych, brukowych wiecznemi czasy uwoluiwszy, na lat trzy od płacenia ceł wielkiego xięstwa Litewskiego wszelakiego stanu kupcom na po-

mienione jarmarki, poko trwać będą, do Kamieńca przyiezdżaiącym, daiemy nienaruszenie wolności. Co do wiadomości wielkiego podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego doniosłszy, pisarzom celnym na przykomorku Kamienieckim będącym, przykazniemy: aby od kupców, do Kamieńca na jarmarki przyiezdżaiących, od ich towarów żadnych ceł, myt wielkiego xięstwa Litewskiego y kwitowych przez lat trzy nie wymagali, a wielmożny starosta Kamieniecki y iego podstarości, teraz y napotym następuiący, niwczym nayiaśnieyszych antecessorów naszych praw y wolności nadanych y od nas konfirmowanych niepowinien będzie naruszać dla łaski naszey. Na co dla lepszey pewności y wiary ręką się naszą podpisawszy na większą powagę pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Grodnie roku Pańskiego MDCLXXXIV, miesiąca Februaryi XXI, panowania naszego piątego roku. U tego przywileiu podpis nayjaśnieyszego pana—po śrzodku zaś pieczęć wielka wielkiego xięstwa Litewskiego na massie czerwoney wyryta, oraz poniżey w boku podpis jaśnie wielmożnego pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego w tych wyrazach: Jan król (S. L.) Approbacya praw miasta Kamieńca Litewskiego. Michał Drucki-Sokoliński—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona z głosu do akt, iest w xięgi burmistrzowskie radzieckie miasta stołecznego rzeczypospolitey, w wielkim xięstwie Litewskim głównego, Wilna przyjęty y zapisany.

1685 г. Мая 23-го дня.

Изъ книги № 95, за 1685 г., л. 305.

40. Универсалъ гетмана Великаго Княжества Литовскаго Казимира Яна-Сапѣги о сборѣ войска по поводу вторженія въ предѣлы государства Татарскаго хана.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осьмдесятъ пятого, мѣсеца Мая двадцать первого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ осьмдесятъ пятый обраными, постановавшисе очевисто у суду панъ Самуель Корейво, оповѣдалъ, покладалъ и ку актыкованью подалъ листъ ординансъ ясневельможного его милости пана Казимера Яна Сапеги, воеводы Виленского, гетмана великого великого князства Литовского, до ихъ милости пановъ компаніи хоругвей розныхъ войска его королевской милости великого князства Литовского выданый, просечи, абы тотъ ординансъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ, которого мы судъ огледавши и читаного выслухавши велѣли есьмо оного до книгъ уписать, а уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Kazimierz Jan Sapieha—hrabia na Bychowie, Zasławiu y Dombrownie, woiewoda Wileński, hetman wielkiego xięstwa Litewskiego

ichmościom panom companiey chorągwi różnych woyska iego królewskiey mości wielkiego xięstwa Litewskiego, w domach, a nie przy chorągwiach zostaiącym, po zaleceniu chęci moich: Ponieważ tak gwałtowna nieprzyiacielska na oyczyznę następuie potęga, kiedy sam Han ze wszytkimi ordami, wszedszy w państwa iego królewskiey mości, ogniem y szablą grasuie y wiele dusz chrześciańskich w niewolą zabiera, za którym gromadne woyska tureckie następnią z dalszem co raz większem oyczyzny niebespieczeństwem, tedy iakom iuż przez uniwersały moie wszytko woysko do gotowości porządku y ruszenia się ostrzegł, tak waszmościom toż donoszę y z władze moiey hetmańskiey nie ominam, aby każdy towarzysz do chorągwi swoich iako nayprędzey pospieszał y za ordynansem moim, do chorągwi wszytkich iuż wydanym, który iuż za trzeci rozumiany być ma, na dzień dwudziesty trzeci Czerwca w obozie pod Szkurowiczami stawał, postrzegaiąc na się sądu y surowego według artykułów woyskowych karania. Ten zaś móy ordinans aby w grodach aktikowany y po parafiach publikowany był, ichmościów panów urzędników grodzkich proszę. Dat Warszawie, dnia pietnastego Maia, roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt piątego. У того ординансу при печати ясневельможного его милости пана воеводы Виленского, гетмана великого великого князства Литовского притисненой подписъ руки самого его милости тыми словы: Kazimierz Sapieha—woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ ординансъ, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ.

1687 г. Сентября 26-го дня.

Изъ книги № 5351, за 1684—1687 г., л. 569.

41. Упоминальный листъ короля Яна III, Ковенскому магистрату по дѣлу Королевецкаго купца Іоанна Валеріана Гернига.

Король Янъ III симъ листомъ предписываетъ Ковенскому магистрату удовлетворить обиженного Королевецкого купца Гернига, у которого Ковенскіе купцы захватали антину и на 7 тысячъ зернового хлѣба, противъ котораго произносятъ еще угрозы. При этомъ король напоминаетъ, что по этому дѣлу ходатайствуетъ прусскій князь и его повѣренный заявлялъ, что прусскіе купцы подвергаются въ Ковнѣ разнымъ преслѣдованіямъ, что Ковенскіе купцы явно не исполняютъ королевскихъ повелѣній и коммисарскихъ постановленій. Въ случаѣ не уплаты купцу Гернигу долга король налагаетъ штрафъ на купцовъ въ 10,000 злотыхъ.

Judicium opportunum feria sexta ante festum sancti Michaelis Archangeli die vigesima sexta mensis Septembris per g. d. Andream Gierkiewic—advocatum Vilnensem, sacrae regiae maiestatis secretarium et mfcos dominos scabinos Wilnenses bannitum est anno domini millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo.

Ad quod iudicium et acta eiusdem personaliter veniens spectabilis dominus Joannes Valerianus Hernig—negociator et civis Regio-

montanus exhibuit literas monitoriales sacrae regiae maiestatis, domini nostri clementissimi, ad spectabilem magistratum Caunensem scriptas, petendo easdem ad acta praesentia suscipi et sibi per depromptum extradi, quarum tenor sequitur estque talis:

Jan trzeci, z Bożey łaski król Polski i t. d. Sławetnym Winogrodzkiemu—woytowi, Adamowi Skuderniczowi—rocznemu, Alexandrowi Szymanowiczowi y Wołkowi, burmistrzowi y wszystkim raycom y na mieyscu pisarskim zostaiącemu, ławnikom y całemu magistratowi miasta naszego Kowieńskiego y sławetnemu gminowi oznaymuiemy: iż nieraz dochodzi nam suplika od kupców Królewieckich, a osobliwie od sławetnego Jana Waleriana Hernika w nieznośnych krzywdach onego, poniesionych od was, kiedy sławetny Jan Waleryan Hernik w roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt czwartym, miesiąca Nowembra dnia dwudziestego piątego z naszego państwa wielkiego xięstwa Litewskiego, w długu wziowszy różne zboża od swoich panów kreditorów, spławił do Kowna wicinami, uczyniwszy dość skarbowi naszemu y rzeczypospolitey na komorze Grodzieńskiey, do waszych szpichlerzów do przedania w Kownie lokował, oddawszy do rąk sławetnego raycy Jerzego Krystiansa, zlecił onemu po cenie przedawać, a wyście onemu niesłusznie te przełożone za złotych siedm tysięcy dobrey Pruskiey monety do swoich szpichlerzów przyięte zboże, onemu violenter, sposobem gwałtownym, odbiwszy zamki, iako szyrzey w processie wyrażono, pozabieraliście y na swóy pożytek obróciliście y podzieliliście, iako obszerniey w rescriptach naszych de data w Jaworowie dnia dziewiątego Maia w roku teraznieyszym tysiąc sześćset ośmdziesiąt szóstym pod paenami mille florenorum hungaricalium sławetnemu Waleryanowi Herynkowi do ww. danych wyraża się. Także kiedy y imieniem naiaśnieyszego elektora Brandeburskiego, xiążęcia iego mości Pruskiego, urodzony de Wirchert, ablegat u dworu naszego extra-ordynariiny, często uskarża się, że contra pacta publica zabiory, areszty y inne niewymówne depaktacie w towarach y handlach od ww. dzieią się y działy, ale na nasze kilka rescriptów y listów upominalnych nic nie dbacie, nawet gdy urodzeni kommisarze nasi w akcie kommisarskim dnia piętnastego miesiąca Junii roku tegosz odprawuiącego się, po ufundowaney funkciey swoiey kommisarskiey ziachali na uspokoienie kupców Królewieckich miedzy wami, tam ww., sprzeciwiaiąc się zwierzchności naszey y prawu pospolitemu, sprawować się sami nie chcieli y pospólstwu zakazaliście y ieszcze na zdrowie sławetnego Waleryna Herninka pochwałkę uczyniliście. My tedy król, przychylaiąc się do świętey sprawiedliwości y samey słuszności y postrzegaiąc, aby kupcy Królewieccy, w państwie naszym będące, w bezpieczenstwie zostawali, w handlach, towarach swoich żadney szkody nieponosili, przyiowszy sławetnego Jana Waleryana Herninka pod protekcią naszą królewskę, rozkazaliśmy ten list nasz upominalny z kancellariey naszey mnieyszey w. x. Lit. do ww. wydać, chcąc mieć po wier. w., abyście onemu za zabrane zboża y wicinę, które do przedania sławetnemu raycy Krystyansowi dane, kosztuiące złotych siedm tysięcy dobrey monety Pruskiey, a interesu y szkody, nakładu sześć tysięcy ośmset złotych monety szelężuey, abyście zaraz nie czyniąc żadney zwłoki pomienionemu Herynkowi oddali y zapłacili spełna, żadnych pochwałek na zdrowie iego nieczyniąc, pod zaręką dziesiąciu tysięcy kop litewskich, ieżelibyście zwierzchności magistratu naszego sprzeciwiaiąc się na zdrowie pochwałki czynić nieprzestali y za zboże zabrane pieniądze wyż pomienione wszystkie spełna nie

oddali, którey zaręki połowa do skarbu naszego, a druga połowa stronie ukrzywdzoney należeć będzie. A ieśli ww. iaką macie praetensią do sławetnego Hernika, to nie violenter, ale prawnie in foro fori rozprawić się powinni będziecie. Dan w kancellariey naszey w. x. Lit., dnia XV miesiąca Septembra, roku Pańskiego MDCLXXXVII, panowania naszego XIII roku. Dominik Radziwił—podkanclerzy w. x. Lit., na własne rozkazanie iego krolewskiey mości pana naszego miłościwego, Gabriel Matheusz Hołownia—iego kr. mści sekretarz aktualny. Sigillum minus M. D. Lit. Quae literae s. r. m. monitoriales, uti actis praesentibus sunt ingrossatae, ita originales cum deprompto offerenti extraditae.

1695 г. Мая 6-го дня.

Изъ книги № 62, за 1617 г., л. 161—162.

42. Универсалъ Полоцкаго воеводы Доминика Слушки къ Миленскимъ и Дѣвицкимъ боярамъ о томъ, чтобы они не сопротивлялись отдать третью часть своей земли Полоцкому іезуитскому коллегіуму.

Полоцкій воевода Доминикъ Слушка предписываетъ Миленскимъ и Дѣвицкимъ боярамъ во всемъ подчиниться суду и распоряженію особой коммиссіи, назначенной имъ для разверстки земель ихъ съ имѣніемъ Полоцкихъ іезуитовъ Дѣвицкимъ. Разверстка эта была потребована іезуитами; результатомъ ея было то, что бояре потеряли третью часть своихъ земель подъ зарукой 1000 копъ лит. грошей, въ случаѣ сопротивленія.

Roku tysiąc siedmsetnego siedemnastego, miesiąca Julii ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewództw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny siedemnasty obranemi, stanąwszy personaliter u sądu patron imć pan Thomasz Gąsowski opowiadał, prezentował y do akt podał uniwersał od w Bogu zeszłego jaśniewielmożnego imć pana Dominika Michała na Czasnikach Słuszki—woiewody Połockiego, Borysowskiego, Suraskiego etc. starosty, półkownika iego królewskiey imci, do boiarów ekonomiey Połockiey Myleńskich y Dziewickich ordynowany, in rem wielebnych ichmościów xięży iezuitów collegium Połockiego służący y należący, który podaiąc prosił nas sądu, ażeby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiąwszy w akta ingrossować de verbo ad verbum rozkazali, którego tenor sequens talis:

Dominik Michał na Czasnikach Słuszka—woiewoda Połocki, Borysowski, Antonowski, Suraski starosta, półkownik iego królewskiey mości, boiarom ekonomiey Połockiey Myleńskim y Dziewickim, po oświadczeniu łaski na-

szey pańskiey oznaymuię wolą moię: iż ponieważ z praw starodawnych to się pokazuie, że trzecia część służby ziemie, którą wy trzymacie, należy do collegium xięży iezuitów Połockich, wsi ich Dziewice, a dotąd ta część w szachownicach nie wydzielona zostawała, lubo na wydzielenie iey w iednym osobnym mieyscu dekreta y reskripta królewskie były, przez co wielie krzywd sobie od was uczynionych poddani collegium Połockiego pomienioney wsi Dziewica bydź mienią, tedy zabiegaiąc dalszym między niemi a wami dla pomieszania tych gruntów zawodom, naznaczam z ramienia mego commissarzów imci pana Damiana Rypińskiego—pisarza, imci pana Stanisława Żuka—kraycczego, urzędników ziemskich Połockich, imci pana Daniela Szantyra—woyskiego Inflantskiego, a naypierwszego między niemi imci pana Luszczyka—woyskiego Połockiego, ekonoma mego y chorążego chorągwi mey husarskiey; aby ziachawszy do Dziewice y Mylonek wydział ten trzeciey części służby na stronę collegium Połockiego uczynili y one pewnemi znakami y kopcami ograniczyli na wieczne czasy. Których to ichmościów panów kommissarzów sądowi, wydziałowi y dekretowi abyście bez żadnego sprzeciwienia, zwłoki y przeszkody podlegali, pod winą tysiąca kop Litewskich, przykazuię. Na co dla większey wagi dałem ten móy uniwersał z podpisem ręki mey y pieczęcią. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćsetnego dziewięćdziesiątego piątego, dnia szóstego Maia. U tego uniwersału podpis ręki jaśniewielmożnego imci pana woiewody Połockiego w tenorze takowym: Dominik M. Słuszka—woiewoda Połocki, starosta Borysowski, Suraski, półkownik iego królewskiey mości mp. A ten podpis przy pieczęci iest wypisany.

Który to takowy uniwersał, za podaniem onego do akt przez wyżey specifikowanego patrona, iest do xiąg głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1696 г. Іюля 26-го дня.

Изъ книги № 40, за 1696—1697 г., л. 48 на 2-й ч. книги.

43. Постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства о выборѣ каптуровыхъ судей.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ по случаю междуцарствія, сдѣлали слѣдующее постановленіе: впредь до избранія новаго короля быть готовыми встрѣтить всякую опасность и отразить ее по первому приглашенію воеводы; въ помощь каптуровымъ судьямъ избрать еще 23 человѣка, которые, по учиненіи присяги трибунальской, должны рѣшать всѣ дѣла по жалобамъ частныхъ лицъ на обиды и насилія; въ случаѣ неповиновенія, имѣнія такихъ лицъ должны быть занимаемы вооруженной силой впредь до исполненія приговора.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ деветьдесятъ шостого, мѣсеца Сентебра шостого дня.

Передъ нами судьями головными каптуровыми воеводства Виленского, по смерти наяснейшого короля его милости на сеймику

антеконвокацыйномъ згодне обраными, ставши очевисто у суду плениотентъ панъ Стефанъ Тарашкевичъ, оповѣдалъ, покладалъ и ку актикованью до книгъ головныхъ каптуровыхъ уписати далъ ляудумъ воеводства Виленского на сеймику антеконвокацыйномъ одъ ихъ милостей пановъ обывателевъ тогожъ воеводства въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ деветьдесятъ шостомъ, мѣсеца Іюля двадцать седмого дня становленое. Которое то ляудумъ подаючи до актъ просилъ насъ суду, абы было принято и у книги уписано; якожъ принявши а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele woiewodztwa Wileńskiego, którzyśmy się na dzień dwudziesty siódmy miesiąca Iulii, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym, za uniwersałem jaśnie oświeconego xięcia imci kardynała Michała Radzieiowskiego—arcybiskupa Gnieznieńskiego, primasa Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, na seymik anteconvocacyiny do miasta Wileńskiego, na mieysce zwykłe seymikowania, do zamku Wileńskiego ziechali y zgromadzili, wszyscy zgodnie, iednostaynie, stosuiąc do informacyi w tymże uniwersale o potrzebach rzeczypospolitey po śmierci naiaśnieyszego króla imci Jana trzeciego, pana naszego miłościwego, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstym, miesiąca Junii siedmnastego dnia w Warszawie zmarłego, do obrady należących wyrażonych, upatruiąc w tym, iako na upatrzenie wszelakiego domowego y postronnego niebespieczeństwa, tudzież na zobopolney między sobą wszytkich zgodzie y miłości rzeczypospolitey, a zwłaszcza oyczyznie naszey podczas interregni, kiedy bez króla y pana osieroceni iesteśmy, siła należy. W czym lubo w kapturach y confoederaciach prawa y porządku, iako się podczas interregnum zachować powinno, opisane mamy; iednak stosuiąc się do dawnych praw y przykładów do całości wolności naszych, y w przyszły czas porządnych opisania srzodków przystąpić niezaniedbaliśmy, iakoż przyrzekamy y obowiązuiemy pod wiarą y podściwościami naszemi przy wszelkich prawach y wolnościach naszych mocnie przy sobie stać y nigdy, poko nam nie tylko fortun, ale y zdrowia stawać będzie, rozrywać się nie dopuszczaiąc, y niiakiego żadnego za pana y króla swoiego wyznawać nie chcąc, iedno tego, któryby od wszech stanów rzeczypospolitey, którzy do obrania króla podług prawa y zwyczaiów należą, podług prawa y wolności naszych obrany, oznaymiony y obwołany był. Nawet przeciwko tym wszytkim y kożdemu z osobno powstaniemy, którzyby tak z obcych, iako y z naszych bez porządney y wolney elekcyi królestwo osiadać, albo kogo inszego bez woli wszech stanów oboyga narodów forytować chcieli, y którzyby praktyki, iakie rzeczypospolitey szkodliwe z postronnemi pany y z kim kolwiek w uszczerbku naszey elekcyi, towarzystwa y związku przeciwko pokoiowi y bezpieczeństwu pospolitemu ważyli się czynić, iako przeciwko nieprzyiaciołom rzeczypospolitey, tak y wnętrznym, gdyby się znaydowały, gwałtownikom powstać deklaruiemy. O czym obszerniey punkta w instrukciey osobliwey naszey ichmościom panom posłom naszym, na seymiku teraznieyszym na convokacią, dnia dwudziestego dziewiątego Augusta w roku teraznieyszym od imć xiędza kardinała primasa oboyga narodów y arcybiskupa Gnieźnieńskiego w Warszawie złożoną, obranym wyprawuiąc, wyraziliśmy, tak y w tym zgodnie postanowienia naszego laudum przyrzekamy, ieśliby, strzeż Boże, iakie na rzecz pospolitą zaszło periculum, tedy za daniem znać przez innotestencią iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Jana Sa-

piehy—woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, nie tylko naszemu woiewodztwu, ale y całemu wielkiemu xięstwu Litewskiemu, iako w naylepszym porządku, na zaszczyt rzeczypospolitey, sine divisione belli, stawać gotowiśmy. Osobliwie uważaiąc to, że złość ludzka tego potrzebuie, aby srogość prawa przeciwko niey była extendowana, a z drugiey strony aby kożdy ukrzywdzony sub hoc interregni tempore sprawiedliwość odniosł, stosuiąc się w tym do dawnych kapturów y konfederacyi seymowych, w których do sądzenia spraw kryminalnych, expulsyinych, zapisowych y innych akcyi od dnia śmierci królewskiey; komu kolwiek y od kogoż kolwiek stałych, sędziów kapturowych obierać zwykły, y my w tey mierze sprawiedliwości świętey niechcąc nic ubliżać, obraliśmy sposrzodka siebie przy iaśnie wielmożnym imści panu woiewodzie Wileńskim, hetmanie wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego y ichmościach panach urzędnikach ziemskich y grodzkich woiewodztwa Wileńskiego, osobliwie osob dwadzieścia trzy, to iest: imć pana Jana Skorulskiego marszałkowica Kowieńskiego, imć pana Franciszka Skarbka Kiełczewskiego—stolnika Poznańskiego, imć pana Jana Leona Oziębłowskiego, starostę Jakuńskiego, imć pana Malchera Kamińskiego—cześnika Wileńskiego, imści pana Jerzego Władysława Boreykę — podczaszego Wileńskiego, imć pana Malchera Pietkiewicza—stolnika Orszańskiego, imć pana Jana Krzysztofa Żabę—podczaszego Mścisławskiego, imć pana Samuela Szadurskiego—stolnika Inflantskiego, imć pana Alexandra Pietkiewicza—chorążyca Wędęskiego, imć pana Alexandra Michała Hordzieiewskiego—miecznego Wileńskiego, imć pana Stefana Kostrowskiego—chorążego Derbskiego, imć pana Jakuba Pietkiewicza—podczaszego Sędomirskiego, imści pana Jana Brzezińskiego — cześnika Brześckiego, imści pana Kazimierza Józefa Hliniecklego—woyskiego Starodubowskiego, podstarościego Wileńskiego, imści pana Wawrzynca Moksiewicza—podstolego Wendeńskiego, imć pana Gabryela-Kazimierza Meduniecklego — sekretarza iego królewskiey mości, imść pana Samuela Mąkiewicza—podczaszego Rzeczyckiego, imć pana Władysława Krasowskiego—skarbnika Rzeczyckiego, imć pana Franciszka Jagiełłowicza—stolnika Wendeńskiego, imć pana Jana Karola Tymińskiego, podczaszego Wieluńskiego, imć pana Heronima Bohusza—horodniczego Kowieńskiego, imć pana Stefana Poczobuta—podczaszego Grodzieńskiego, imć pana Jana Chryzostoma Pietraszewicza. Którzy to ichmość panowie sędziowie kapturowi, stosuiąc się we wszytkim do konfederacyi ieneralnych rzeczypospolitey, mianowicie roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt trzeciego, tysiąc pięćset ośmdziesiąt siódmego, tysiąc sześćset trzydziestego wtórego, tysiąc sześćset czterdziestego ósmego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt ósmego y tysiąc sześćset siedmdziesiąt czwartego, które my wszytkie przyimuiemy y za wyrażone w tym postanowieniu naszym mieć chcemy, na mieyscu zwyczaynym w zamku Wileńskim sądy swe, wprzód wszyscy iurament rotą trybunalskich sędziów wykonawszy, iurydykami w miesiącach przypadaiących odprawować maią. Przed któremi kożdy ukrzywdzony swoiey krzywdy, która mu się teraz podczas interregnum, to iest, od dnia śmierci królewskiey stała, albo stanie, na wszelkich osób y kondycyi ludziach, a osobliwie ieżeliby osobom stanu szlacheckiego od mieszczan y obywatelów miasta Wileńskiego, lub innych iakich swawolnych ludzi y hołoty lozney excessa, kryminały, krzywdy stały się, według namienionych konfederacyi dochodzić powinien za pozwem, dwiema niedzielami obwinionemu przez ienerała podanym, a w excessach, kryminałach, w mieście pod sądami sta-

łych, za zakazem intentowanych akcyach citati peremptorie bez wszelkiey dylacyi stanąć y sprawić się powinni, salva inquisitione w sprawach kryminalnych, iako statut wielkiego xięstwa Litewskiego y constitucie seymowe o tym ordynnią. Których to panów sędziów pluralitas sententiarum dekret concludować ma, y ieżeliby z osób samych sędziów kapturowych obranych komu krzywda dziać się mogła, tamże u tego sądu sprawić się, iako osoba prywatna, powinni będą. A te sądy, unius, duorum vel trium absentia non obstante, iurydyki te we trzy niedziele po sobie idące, albo iako sąd okoliczności spraw zważy, odprawować się maią. Securitas tych sądów y osób na nich będących, iako sędziów trybunalskich, obserwowana być powinna, exekucie za dekretami tych sędziów kapturowych, poiazdy y uwiązania przez samych że tych sędziów kapturowych, którego strona zażyć zechce, odprawować się maią. A ktoby dekretom tych sędziów posłuszny być niechciał y onym za potrzykrotnym przypozwaniem sprzeciwił, za wiecznego banita, ostatnim trzecim dekretem uznany, osądzony być powinien y fortis executia na takowego przez tychże sędziów kapturowych odprawowana być ma. A ieśliby y oney zmocniwszy się sprzeciwnik bronił y niedopuścił, tedy, exquo urząd chorąstwa naszego Wileńskiego woiewodztwa na tenczas vacat, w osobie onego imć pan podwoiewodzy Wileński uniwersał od siebie do woiewodztwa całego wydawać mocen będzie mógł, za którym y całym woiewodztwem ruszywszy dobra sprzeciwnego za przekonaniem w ostatnim punkcie prawa exequowane będą y daley we wszytkim we wszytkich sprawach, sądowi kapturowemu do sądzenia opisanych, ichmość panowie sędziowie kapturowi według wyraźnych confederacyi seymowych, według Boga, prawa, sprawiedliwości świętey, sumnienia swego y wszelkiey słuszności, nic nad prawo y zwyczaie dawne nie exorbituiąc, ani sobie usurpuiąc, zachować się y sprawować powinni będą. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Julii dwudziestego siódmego dnia. У того лявдумъ воеводства Виленского подписъ рукъ тыми словы: Kazimierz Sapieha—woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, marszałek anteconvocacynego seymiku confederaciey, Kazimierz Stanisław Dąbrowski—podkomorzy Wileński, Jan Konstanty Wolski—pisarz grodzki Wileński, Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wileński, Michał Koszczyc—ziemski Wileński y trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego pisarz, Stefan Mikołay Szwykowski—sędzia grodski Wileński, starosta Oniski, Jerzy Remer—woyski Inflanski, Jan Skorulski—M. K., Jerzy Władysław Boreyko, podczaszy Wileński, Jan Leon Oziębłowski, Malcher Kamiński—czesznik Wileński, Alexander Hordzieiewski—mieczny woiewodztwa Wileńskiego, Franciszek Skarbek na Kielczewiczach Kielczewski, Matheusz Michał Haniewicz—obozny woiewodztwa Wileńskiego, Adam Bohusz, Samuel Szadurski—stolnik Inflantski, Gabryel-Karol Sakowicz Komorowski—podstoli Brasławski, Heronim Bohusz—horodniczy Kowieński, Jan Michał na Chrzanowie Chrzanowski — czesznik powiatu Lidzkiego, Jakub Miechowicz, Dawid z Podkofa Swinko, strażnik Czernihowski, Tomasz-Stanisław Januszewski, Heronim Musnicki, Heronim Hordzieiewski, Konstanty-Wiktor Bartoszewicz, Samuel Sarnowski, Michał-Kazimierz Chmielewski, Józeph Ostrowski, Eliasz Mikosz, Antoni-Kazimierz Rudzki, Kazimierz Ostrowski, Tomasz Ostrowski, Kazimierz Ciundziewicki, Symon Jeżewski, Stanisław Woroniecki, Stephan Taraszkiewicz, Samuel Monkiewicz—podczaszy Rzeczycki, Andrzey Odlaniski Poczobut—podczaszy Grodzieński, Michał Mikosz, Michał Radziwiłowicz Szostak, Michał Mon-

kiewicz, Marcian Zakrzewski, Eliasz Szopowski, Stanisław Lachowicz, Kazimierz Ciundziewicki, Mikołay Szykowski, Alexander Dyrwoniszko, Michał Kiełpsz, Michał Augustyanowicz, Kazimierz Jan Steygwił Lawdański, Michał Bohdziewicz, Symon Suroż, Tomasz Nowakuński, Michał Jarochowski, Mikołay Antoniewicz Woysim, Tomasz Lubkiewicz, Andrzey Kamiński, Hrehory Jan Krepsztuł, Samuel Bohdanowicz, Michał Ciundziewicki, Michał Zychowski, Konstanty Ciundziewicki, Krzysztoph Sidorowicz, Krzysztoph Chodkowski, Samuel Giedroyć, Kazimierz Szyksznis-Strunski, Jan Cybulski, Franciszek-Kazimierz Krepsztul, Samuel Giedroyć, Mikołay Mokosiey, Andrzey Suroż, - Jan Mikosza, Jan Kowalewski, Bazyli-Antoni Wersocki—skarbnik Brzeski Kuiawski, Mikołay-Dominik Bortkiewicz, Józeph-Kazimierz Hliniecki—woyski Starodubowski, podstarości Wileński, Władysław-Antoni Rogożyński, Piotr Abramowicz, Władysław Czyż, Samuel Antoniewicz, Alexander Giedroyć, Kazimierz Penski, Ian Jagwiłowicz, Jerzy Buhoty, Symon Rynkszelewski, Jan Haniewicz. Котороежъ то лявдумъ, за поданьемъ оного черезъ верху мененого плениподента до актъ, есть до книгъ головныхъ каптуровыхъ принято и уписано.

1698 г. Мая 21-го дня.

Изъ книги № 41, за 1698 г., л. 367.

44. Универсалъ короля Августа II, которымъ онъ возобновляетъ силу прежнихъ постановленій насательно таможень.

Король Августъ II настоящимъ универсаломъ доводитъ до свѣдѣнія подлежащихъ учрежденій и лицъ, что до него дошли слухи, будто въ публикѣ распространяются универсалы о прекращеніи дѣйствій литовского скарба по части взиманія различныхъ пошлинъ; вслѣдствіе этого король и подтверждаетъ прежнее законное значеніе этого учрежденія, а универсалы повелѣваетъ считать подложными.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ośmego, miesiąca Maia dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ośmy obranemi, stanowszy oczewisto u sądu pan Michał Bohdanowicz opowiadał, pokładał y do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych uniwersał naiaśnieyszego króla iegomości do woiewodztwa Wileńskiego z woli naszey sądowey całego koła podał, który podaiąc prosił, aby był do xiąg wysz mienionych spraw wieczystych przyiety y wpisany, jakoż przyjowszy, a w xięgi wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król Polski i t. d. Wszem wobec y każdemu z osobna,

komu to wiedzieć należy, osobliwie iednak wielmożnym urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie y wszytkim obywatelom województwa Wileńskiego, tudzież administratorom, superintendentom, pisarzom na komorach y przykomorkach ceł, myt y innych dochodów, do skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego y naszego należących, do wiadomości podaiemy: Wyniść miały, jako nas informuią pp. rady, przy boku naszym zostaiące, pod praetextem legis novellae coaequationis iurium, pewne iakieś uniwersały, przeciwne urzędowi skarbu wielkiego Litew., naszym y świętym obowiązkom, któremi myśmy się obligowali każdęgo w urzędzie y prerogatiwach swoich zachować, wymuiąc nullo iure z rąk y attendentiey skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego myta, stare cła podwyszone, donatiwa kupieckie, monopolia tabaczne, a w inszą administracią bez nas y bez woli rzeczypozpolitey podaiąc, prawo zaś coaequationis iurium immunitatem urzędu y skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego in salvo mieć chciało, ile gdy wielmożny podskarbi eandem coaequationem acceptował y do niey się omni statu paccatae reipublicae stosować gotów; uważywszy przy tym, iako na potrzeby potoczne ex senatus consilii skarb zawsze przy boku naszym ad publicas intervenientes occasiones iest potrzebny, a nade wszytko bacząc, iż zniosszy urząd skarbu bez prawa y bez sądu nie tylko by rachunki rzeczypospolitey szwankować musiały, ale prawie novus status reipublicae pessundato hoc ministerio induceretur y naszey przysięgi validitas nulla y prowentu naszego stołowego, ceł starych, per indebitam attractationem manifesta violatio; tedy z tych wszytkich y wielu innych przyczyn, na prawie y przysiędze naszey ufundowanych, uniwersały w tey materiey do kogokolwiek, tak te, które są wydane, iako y te, którebymogły ieszcze wyniść, za niesłuszne y nieważne deklaruiemy, mieć chcąc, aby pomienione dochody skarbowe według praw y zwyczaiów dawnych y świeżey constitutiey coaequationis iurium, do żadnych inszych rąk y administratiey przez urzędników y contrahentów skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego nie wchodziły, a to pod surowemi winami, super damnificatores skarbu publicznego w prawie opisanemi. Który to uniwersał nasz aby tym prędzey doszedł, po grodach, parafiach, komorach y mieyscach zwyczaynych publikować rozkazaliśmy; na co dla lepszey wiary przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego ręką własną podpisuiemy się. Datt dnia, miesiąca, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ośmego panowania naszego pierwszego roku. U tego uniwersału iego królewskiey mości, przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki naiaśnieyszego króla iegomości temi słowy: Augustus Rex. A na drugiey stronie pieczęci suscepta w te słowa: Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ośmego, miesiąca Maja ośminastego dnia, ten uniwersał iego królewskiey mości ad akta grodu Wileńskiego podano, in absentia iegomości pana podstarościego Wileńskiego Tomasz Józeph Hruszewski— namieśnik grodu y pisarz zamku iego królewskiey mości Wileńskiego. Który to uniwersał iego królewskiey mości, za podaniem przez osobę wysz mianowaną do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych wpisany.

1698 г. Августа 9-го дня.

Изъ книги № 41, за 1698 г., л. 1582.

45. Постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на чрезвычайный сеймикъ, на основаніи новѣйшаго закона равенства (coaequationis), по избраніи генеральнаго полковника, постановили: придерживаться трактата для войска великаго княжества Литовскаго, установленнаго комиссарами изъ воеводствъ въ Шкудахъ; противиться всѣми силами проискамъ Сапѣги и не иначе впускать въ предѣлы княжества войска, какъ по полученіи законной части обѣщанныхъ королемъ милліоновъ; противиться всѣми силами дальнѣйшему угнетенію шляхты и попранію самыхъ священныхъ ея правъ, какъ это недавно было сдѣлано подъ Юрбургомъ; снестись по этому дѣлу съ другими воеводствами и повѣтами и избрать для этого спеціальныхъ лицъ.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ośmego, miesiąca Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy wysz pisany obranymi, postanowiwszy się oczewisto u sądu plenipotent pan Bonifacy Milewski, opowiadał, pokładał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych te laudum ichmościów panów obywatelów woiewodztwa Wileńskiego o rzecz w nim wyrażoną wpisać podał, w te słowa pisane:

My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele woiewodztwa Wileńskiego, za innotescencyami, wydanemi od iaśnie wielmożnego imć pana Michała Kotła, kasztelana Witebskiego, wprzód na seymie electionis, potym coronationis przez posłów, od woiewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego ad normam novellae legis coaequacyey, na dzień czternasty Aprilis od woiewodztw y powiatów viritim zgromadzonych, za ieneralnego półkownika confirmowanego, na dzień siódmy Augusta anno tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ośmego na ziazd ziachawszy się, zgodnie y iednostaynie na utrzymanie prawa teraznieyszego, swobod y wolności naszych te laudum nieporusznie postanowiliśmy. Kiedy niepamiętna dotąd y nuda fatorum series nieszczęsliwość in viscera spolney matki oyczyzny tak dalece wprowadziła, że, quibus deerant inimici, per amicos oprimuntur, a zawziętość niechętnego domu na zruinowanie prawa coaequacyey i dawnieyszych swobod nad równą sobie bracią, in aequali republica urodzoną, tenerrime circa factionem wolności opponując się, więcey praesumens, zapamiętale ferream extendit manum, lud rzeczypospolitey tatarski, niewolniczy naród, raytarią, dragonie, piechoty y same nawet rzeczypospolitey armaty od nieprzyiaciela krzyża świętego wstecz wyrychtowawszy in viscera spólney matki oyczyzny, bo w piersi braci naszey ugadzaiąc, pod commendą wielmożnego imć pana Sapiehy — stolnika wielkiego xięstwa Litewskiego będące, na tą dyspensował licentię, że szlachcie, braci

naszey, domy naiezdżaiąc plondruią pro libitu, z dworów szlacheckich przez ogień paenitendos w rzeczypospolitey zostawuią cineres, a nietylko cokolwiek sors nascendi wolnemu szlachcicowi, certus emit consiliis labor szczerey wysługi, splendorów, rynsztunków, depositów, tatarskie inkursie per spolia et rapinas odbieraią, ale też, po zruinowanym wszędzie publicznym bespieczeństwie, gdy ius sceleri pozwolone, krew braci naszey rozlewać tyrańsko odważyli się. Swiadczy to świeża pamięć exemplo carens et nullo cognitus suo luctus pozabiianey braci, tak wiele szlachty xięstwa Żmuydzkiego w Wielonie, gromadzącey się dla utrzymania publicae securitatis; głosni będą potomnym wiekom arida ossa, pamiętnemi pod Jurborkiem braci naszey osypane kurhanami. Ażeby tedy tak cięszki, nie iedno na honor y świątnice boskie, wolność y praerogatywy, ale też życie same wyniesiony zamach fatalem wielkiemu xięstwu Litewskiemu nieprzyniosł crisim, nieznayduiemy skutecznieyszego na tak znacznie okazuiące się wolności naszey simptomata, iedno w szczegulney szlacheckiey rezolucyi anthidotum, dla czego na teraznieyszym ziezdzie naszym fide, honore et conscientiâ nieporusznie przyrzekamy: iż ieśliby mercenarius miles wielkiego xięstwa Litewskiego y to exitiosum genus Tatarów miało przeciwko wielkiemu xięstwu Litewskiemu simili ausu powstawać, stan szlachecki tak cięszkiemi lacessere aggravatiami, albo, wykraczaiąc iawnie przeciwko coaequacyey wielkiego xięstwa Litewskiego, za manudukcią swych pryncypałów miało in veterem abusum y quocunque titulo et praetextu wpadać recydivę, usurpuiąc sobie zabronionych prawem consistencyi, przechodów, niedyszkretnych dyszkrecyi, wymyślnych exakcyi, albo ieżeliby po kilkuletniey bez woiennych operacyi leży y wypoczynku nie miało iść na teraznieyszą kampanią, in obsequium iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, y całey rzeczypospolitey przeciwko nieprzyiacielowi krzyża świętego, a tym więcey ieszcze gdyby po odprawioney lubo mieszkaney kampanii miało do jakowych się zabierać związków y conspiracyi przeciwko rzeczypospolitey, fortunom szlacheckim minitando ruinas, tedy tak przeciwko nieposłusznemu y wyłamuiącemu się ex obsequio iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, et obedientia rzeczypospolitey woyska którymkolwiek zwysz wyrażonych sposobów, jako też contra principales onego, tanquam contra hostes patriae, wszyscy consurgi powinniśmy, a za pierwszemi innotescenciami iaśnie wielmożnego imć pana kasztelana Witebskiego, jako jeneralnego półkownika woiewodztw y powiatów, obwieszczaiącemi o zapamiętałey na własną oyczyznę zawziętości, a z niey imminentibus periculis, wszyscy osobami swemi wsiadać na koń y w jako naylepszym moderunku stawić się tam, gdzie jaśnie wielmożny imć pan półkownik generalny mieysce y czas naznaczy, dla złączenia się z innemi województwy y powiatami, unitis armis et animis obliguiemy się, sub paenis de expeditione bellica sancitis, utwierdzaiąc we wszystkich punktach y paragrafach laudum generalne, na pospolitym ruszeniu powiatów y województw wielkiego xięstwa Litewskiego, na ufundowanie trybunału zgromadzonych, postanowione. Traktat woyska wielkiego xięstwa Litewskiego, przez commissarzów, od województw y powiatów umowiony, zakończony y zaprzysiężony w Szkudach quarta Martii w roku teraznieyszym, acceptujemy y onego w naymnieyszym punkcie wzruszać niedozwolemy, deklaruiąc się umówione cztyry czwierci tym chorągwiom, które z repartycyi na województwo nasze przypadły, z czopowego, szelężnego, z sowitey hiberny dwiema niedzielami przed świętym Marcinem pod Dubieńką przed

granicą xięstwa Litewskiego wypłacić per delegatos; po zapłaconych zaś, przy largicyi millionów jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, w tych czterech czwierciach przypadły na wojewodztwo nasze mercenarius miles, nie wchodząc w granice wielkiego xięstwa Litewskiego, zwinąć się powinien będzie, to deklaruiąc, że na dalszą rzeczypospolitey usługę insze obmyślać efficaciora będziemy subsidia na seymie koronnym, ponieważ teraznieysze woysko, zruinowawszy królewskie, duchowne y szlacheckie dobra, tak enormiter już się y na same życia braci naszey targneło, nie mało pozabiiawszy, ugody niby wielkiego xięstwa Litewskiego, traktaty jakoweści, gdy fama publica głosi, directe impugnantia y znoszące ex cardine coaequacią wielkiego xięstwa Litewskiego, ad veteres abusus tak cięszkie stanowi szlacheckiemu ministeria, wprowadzaiąc materias status, jako to: awkcya woyska, inscia republica, czterechset kilkadziesiąt ludzi y jurgieltów podwyszenie, innych de recenti postanowienie, samym tylo wolnym seymom ad decisionem reserwowane, nienależycie privata authoritate includując, bez wiadomości wojewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego y absque plenipotentiariis od nich są stanowione, pro irritis et inanibus one deklaruiemy y acceptować in posterum niebędziemy; ile gdy krwią braci naszey pozabiianey wszelkie nawet do traktatów y ugody zmazane pod Jurborkiem y Wieloną dyspozycie, że coaequacia wielkiego xięstwa Litewskiego zabroniła exercitium commissyi w wielkim xięstwie Litewskim, które się przedtym zagęściły byly na szkodę rzeczypospolitey, a przez nie creverunt privata publicis aeraria damnis, więc że y my in fundamento sancitorum rzeczypospolitey na żadne inne nie pozwalamy commissie, okrom tey tylko commisyi, która seymem coronationis iest naznaczona na exdiwizię millionów, deklarowanych od jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, na woysko wielkiego xięstwa Litewskiego, waruiąc y to że, ex senatu commissarzów na tę commissią inszych nie acceptujemy, jedno, którzy są konstytucyą coronationis naznaczeni, a jeżeliby w jakowey inszey materyey miała być, inscia republica et statibus regni, wyniesiona, tedy przeciwko niey solennie manifestuiemy się y commissarzów z wojewodztwa naszego obierać y posyłać nie będziemy, chyba delegatów dla szczegulney contra actum protestacyi. Na podane reflexie od jaśnie wielmożnego imć pana kasztelana Witebskiego — generalnego półkownika, skuteczną na teraznieyszym kongressie naszym rezolucią ad combinationem zdania y jednostayney woli inszych woiewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego uprosiliśmy e consortio nostri delegatów na dzień czternasty Awgusta imć pana Jana Skorulskiego — chorążego woiewodztwa naszego Wileńskiego y imć pana Stephana Kostrowskiego — chorążego Derbskiego, na wysz pomienione reflexie cum plenaria resolutione; którzy to ichmość panowie delegaci, spólnie cum plenipotentiariis inszych woiewodztw y powiatów w Wilnie zgromadzeni, skuteczną uczynią obradę sanandorum vulnerum rzeczypospolitey y oraz posłów imieniem wojewodztwa naszego do jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, obrać wolni będą, upraszać tam tenerrime majestatu pańskiego, ażeby uniwersały swe na zwinienie woyska przed granicą xięstwa Litewskiego wydać rozkazał, użaliwszy się super expletam hostilitatem, a barziey tyrannidem nad bracią naszą, oraz super iacturam fortun y wolności szlacheckich wiernych poddanych swoich, ale kiedy przy largicyi jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, millionów, na woysko wielkiego xięstwa Litewskiego deklarowanych, podług zawartego kon-

traktu, cztyry czwierci chorągwiom, z repartycyi przypadaiącym, jak nayskuteczniey na wyszpomienionym terminie wypłacić, jak nayściśley obowiązuiemy się. Ponieważ w województwie naszym znayduią się niektórzy intra abruptam contumaciam, że, contraveniendo sancitis rzeczypospolitey y coaequacyi wielkiego xięstwa Litewskiego, nie wnoszą do ichmość panów poborców sowitey hyberny y innych extraordynarnych podatków, ażeby tedy punktualna doyść jak nayprędzey mogła exolucya żołnierzowi rzeczypospolitey, fortem executionem super renitentes naznaczamy, conveniendo ichmość panów rotmistrzów naszych, ażeby powiatowemi chorągwiami podniesionemi szukali zatrzymaney super bona renitentium jak nayskuteczniеyszey rezolucyi, w którym to laudum jednostaynie, dobrowolnie, bez żadney contradikcyi postanowionym, że wszystkie punkta y paragrafy inviolabiliter dotrzymać mamy fide, honore et conscientia obowiązuiemy się. U tego laudum województwa Wileńskiego podpisy rąk tymi słowy: Michał Kazimierz Kocieł—kasztelan Witebski, dyrektor zjazdu Wileńskiego, Kryszpin Kierszeysztein—kasztelan Trocki, Mikołay Franciszek z Kozielska Ogiński—podskarbi nadworny wielkiego xięstwa Litewskiego, Michał Szczuka—ciwun, pisarz ziemski Trocki, Franciszek Skarbek na Kiełczewicach Kiełczewski—stolnik Poznański, Konstanty Woyna—podkomorzy Brasławski, Marcian Dominik Wołowicz—chorąży województwa Mścisławskiego, Jan Skorulski, Malcherz Saka Pietkiewicz—stolnik Orszański, Jan Skarbek na Kiełczewicach Kiełczewski — stolnikowicz Poznański, Jerzy Jankiewicz, Samuel Monkiewicz—podczaszy Rzeczycki, Jerzy Boreyko—S. P. Kostrowski, Kazimierz Suroż, Piotr Suroż, Kazimierz Theodor Dąbrowski, Andrzey Suroż, Kazimierz Monkiewicz, Józeph Narkiewicz, Kazimierz Braciszewski, Jan Sędziwoy Prątnicki, Michał Sperski, Stanisław Kazimierz z Saka Pietkiewicz, Wawrzyniec Michał Witakowski, Jerzy Michał Woytkiewicz—skarbnik Lidzki, Władysław Giecewicz, Piotr Mickiewicz, Thomasz Kuprewicz, Janusz Michał Chrzanowski, Jan Michał Dogil, Alexander Skocki, Władysław Kazimierz Thomaszewicz, Franciszek Naborowski, Kazimierz Przewski Poleński, Mikołay Szymkowski, Daniel Kuczyński, Stephan z Klimonta Klimowicz, Bogusław Dworzecki, Władysław Kazimierz Rogowski, Jerzy Niekrowicz *mp.*, Michał Rogowski, Stanisław Sendzina, Jan Kazimierz Abramowicz, Raphał Koreywo, z Konczyna Józeph Kąciecki—S. K., Michał Dominik Andruszkiewicz, Jarosz Czyż, Marcin Kazimierz Joczyński—łowczy w. W., Jerzy Moygis, Stephan Moygis, Marcian Kazimierz Dmitrowicz, Wawrzyniec Moygis, Stephan Czywel, Krzysztoph Czyż—sędzic ziemski województwa Wileńskiego, Heronim Milwid—P. S., Kazimierz Zenowicz—P. C., Jerzy Monkiewicz, Michał Kazimierz Kamieniecki, Kazimierz Gukowski, Michał Gaieła, Jakub Hryniewicz, Symon Hryniewicz, Zachariasz Szczęsnowicz, Kazimierz Zewełо, Andrzey Kureysza, Theophil z Borowa Borowski — podczaszy Lidzki, Maciey Suroż, Andrzey Szumański—sędzic ziemski Krzemieniecki, Wincenty Rybiński, Jan Rogowski, Kazimierz Rogowski, Alexander Snieszko, Jan Haniewicz, Michał Chmielewski—strażnik Inflantski, Floryan Krzeczowski, Kazimierz Chmielewski — podczaszy Brzeski, Woyciech Podgurski, Jan Fzanciszek Sawaniewski, Wawrzyniec Wincenty Moksiewicz—podstoli Inflantski, Stephan Taraszkiewicz, Jan Kazimierz Suroż—koniuszy Mścisławski, Krzysztoph Kosiński, Józeph Kosiński, Maciey Suroż, Jerzy Kosiński, Jan Downarowicz, Krzysztoph Monkiewicz, Mikołay Usakowski, Jerzy Usakowski, Jerzy Rogiński, Adam Bohusz—sekretarz jego

królewskiey mości, Bałtromiey Etwid, Jerzy Marciukiewicz, Jan Zewelo, Stanisław Giedgowd, Alexander Krukowski. Które to laudum ichmość panów obywatelów województwa Wileńskiego, na seymiku postanowione, za podaniem onego przez osobę wierzchu mianowaną do akt, jest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięte, aktykowane y w xięgi wpisane.

1701 г. Февраля 10-го дня.

Изъ книги № 40, за 1701 г., л. 199.

46. Постановленія дворянъ Пинскаго повѣта на Срѣтенскомъ сеймикѣ.

Дворяне Пинскаго повѣта, собравшись въ королевскомъ замкѣ на Срѣтенскій сеймикъ, постановили: учинить протестъ противъ дѣйствій Сапѣги и его сторонниковъ; лицъ, поименованныхъ въ этомъ документѣ, въ случаѣ отказа учинить присягу на вѣрноподданство рѣчи посполитой, считать врагами отечества; затѣмъ слѣдуютъ пункты о назначеніи сборщиковъ различныхъ податей какъ на содержаніе войска, такъ и администраціи съ правомъ апелляціи въ фискальные суды, въ случаѣ злоупотребленій сборщиковъ.

Roku tysiącznego siedmsetnego pierwszego, miesiąca Kwietnia dwódziestego ośmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z województw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiączny siedmsetny pierwszy obranemi, stanowszy personaliter u sądu patron pan Jakub Czerniewski opowiadał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych podał extrakt z xiąg grodzkich zamku jego królewskiey mości Pińskiego, laudum na rzecz w nim niżey wyrazoną postanowionego, który ten extrakt podaiąc do akt prosił nas sądu, aby był przyięty y do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych wpisany; iakoż my sąd, przyjowszy y wpisując w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma:

Wypis z xiąg grodzkich zamku jego królewskiey mości Pińskiego roku tysiącznego siedmsetnego pierwszego, miesiąca Februarii dziesiątego dnia. Na urzędzie grodzkim w zamku jego królewskiey mości Pińskim, przedemną Michałem Orzeskiem—podstolim y podstarościm Pińskim, od jaśnie oświeconego xięcia imci Janusza Antoniego na Wiszniowcu y Zbarażu Korybutha Wiszniowieckiego—marszałka nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, Pińskiego, Osieckiego starosty, ustanowionym, te laudum powiatowe do akt ninieyszych xiąg grodzkich podano w te słowa pisane:

My rady, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Pińskiego, na seymik gromniczny dla obrania ichmościów panów deputatów na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego pro die 7-ma Februarii anni praesentis millesimi septingentesimi primi do zamku jego królewskiey mości Pińskiego zgromadzeni, to nasze jednostayne, zgodne y bez żadney contradictyi laudum w niżey wyrazonych punktach postanowiamy: iż my, mając naywiększy zaszczyt wolności, swobod naszych

prawo coaequationis z koroną polską, constituciami approbowane, które ad executionem dla zawziętości aemulae domus wielkiego xięstwa Litewskiego przychodzić niemogły, dla których contemptu gdy y dalsza malitia ichmość panów Sapiehów nie tylko nad wolnością szlachecką, ale też y nad życiem samym extendi chciała, czego Boska providencia niedopuściła, aby całego xięstwa Litewskiego cives od jednego zawziętego domu deprimi miała, y gdy już per generosa pectora civium ukrocona harda impreza pod Olkinikami została, za co Domino exercitium pokornie oddajemy dzięki, a oraz postanowienie y confederatią rad duchownych y świeckich całego xięstwa Litewskiego, jako na ten czas w Olkinikach powiat nasz zgodnie in toto acceptował, tak teraz in tenerrimo affektu chcąc mieć, wszyscy się na to zgodnie y jednostaynie obligujemy, iż przy majestacie jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, y przy tym jeneralnym postanowieniu y confederacyi krwią y życiem wielu braci naszych y odwagą pro levamine przeszłych oppresyi y wielorakich inconveniencyi, przez ministeria ichmościów pana hetmana y podskarbiego bywszych, wielkiego xięstwa Litewskiego niedobrze administruiących, vitam et sanguinem fundere gotowiśmy y z całą rzeczpospolitą wielkiego xięstwa Litewskiego unum velle et nolle mieć nieodmiennie deklarujemy. Jakoż kiedy nas expressa lex, na pospolitym ruszeniu od stanów rzeczypospolitey postanowiona, edocet, że ichmć niektórzy po wojewodztwach y powiatach wielkiego xięstwa Litewskiego znaydowali się być od zaczęcia szczęśliwey elekcyi jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, partialistami hucusque actii Sapieżyńskich, jako też e converso nieprzyjaciołami y uporczywemi na zamieszanie rad dobrych rzeczypospolitey wielkiego xięstwa Litewskiego propter privatum commodum adversarzami, jako to nonnulli w powiecie naszym notant; aby tedy stateczney confidencyi, nie uwodząc się prywatnemi interessami, powiatowi naszemu dotrzymać mogli, przysiąc tenebuntur in anno praesenti na przyszłych marcowych roczkach super contenta et manutenentiam interessów rzeczypospolitey rotą, in volumine jeneralnego postanowienia wielkiego xięstwa Litewskiego wyrażoną, imć pan Franciszek Strawiński—woyski Starodubowski, z ichmość pany synami swemi dwuma starszemi, imć pan Franciszek Szyrma—podsędkowicz Piński, imć pan Jakub Lauson—major jego królewskiey mości, którzy ichmość jeśliby iuramentu na roczkach pomienionych explere zaniechali, pro hostibus patriae, infamibus et incapacibus honorum et bonorum tym zgodnym postanowieniem naszym być maią. A co się tknie sprawy imć pana Alexandra Brzeskiego z ichmość panami Strawińskiemi, tedy w tey, iuxta obloquentiam dekretów trybunalskich, jakoby sua sorte imć pan Brzeski cieszyć się mogł, fortem executionem uczynić deklarujemy. A że też na errigowane woysko wielkiego xięstwa Litewskiego exolucia żołdów z sowitych hybern czopowego, szelężnego in duplo y innych extraordinaryinych podatków, in volumine legum wyrażonych, iest postanowiona, a powiat nasz do tych czas niepraktikował sowitey exolucyi podatków, tylko po seymie coronationis w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Februarii dnia dziewiątego, na seymiku gromnicznym w zamku jego królewskiey mości ichmościom panom exaktorom do czopowego y szelężnego, sosowego monopolium y pogłównego żydowskiego instruktarz podał y na kożde miasteczko u panów pewne summy designował, według którego instruktarza gdy zupełność summy według taryfy wielkiego xięstwa Litewskiego pro exolutione zasług żołnierskich nie wy-

chodzi, tedy conformuiąc się do postanowienia wielkiego xięstwa Litewskiego y do taryfy, aby per coniunctiam powiatu naszego impedimentum w exolucyi summy żołnierzowi nie było, ten instruktarz nasz in toto approbuiemy, według którego sowicie ze wszytkich miast, miasteczek, tak też w całym powiecie naszym karczem y arend wybierać y exequować ichmość panom administratorom czopowego, szelężnego, monopolium tabacznego ninieyszym congresem naszym iniungimus. A ponieważ z prywatnych mieysc y pokątnych karczem decem a centum naznaczyliśmy, co teraz in duplo itidem wydawać powinni. a miasto Turów dobra episkopii Pińskiey iniuste pociągnęło do płacenia kilku set złotych, tedy ponieważ pokazuie się, iż w tych wioskach episkopskich złotych sto tylko arendy płacą, od czego in duplo złotych dwadzieścia do skarbu debetur, w czym ieśliby miasto Turów, ex occasione kwitów pierszych do exakcyi, w których insimul y dobra episkopskie przyłączono, depactować chciało, do sądów fiskalnych depactatorów iniuriato pozwać wolno będzie. Któremu instruktarzowi y postanowieniu naszemu w wydawaniu in duplo y wnoszeniu do ichmość panów administratorów, jeśliby kto retinens się być pokazał, omni activitate w powiecie naszym, tak na seymikach, iako y na sądach, za dowodem słusznym od ichmość panów administratorów być, powinien privatus. A że pogłówne żydowskie y w powiecie naszym disposuit rzecz pospolita, aby kahał Piński, sam wybrawszy według taryfy złotych dwa tysiące, do rąk imć pana rotmistrza piechoty trybunalskiey na zasługi onych że annuatim wybieraiąc wypłacał, tedy ichmość panowie administratorowie abhinc pogłównego żydowskiego wybierać non tenebuntur, ale y owszem, te postanowienie publiczne wiedząc, żydzi niech sami pogłówne do imści pana rotmistrza odwożą, lub gotowe dla pomienioney piechoty trybunalskiey, kto po nie ziedzie, mają pieniądze. Podatek, noviter postanowiony *od sum plebeiorum*, we wszytkich miastach y miasteczkach cuius cunque sint iuris, terrestris, sive regalis, jako na handlach, tak też towarach rożnych, summach prowizyinych, na maiętnościach, w powiecie naszym maiących, zlustrowany ma być przez ichmość panów Michała Kazimierza Uszaka Kulikowskiego — stolnika Czernihowskiego, pisarza grodzkiego Pińskiego, y imć pana Kaspra Parysowicza — horodniczego Pińskiego. Który prowent pieniędzy, porządnie spisany, przez ichmć, ad acta cancellariae podany y przez tychże ichmć wybierany y exequowany być ma, sprawuiąc się w tym podług jeneralnego postanowienia. A gdy aeraria publica dla erigowanego woyska zagęściły się, dla których podatków sądy fiskalne ex praescripto legis być powinne, ichmościów panów urzędników grodzkich imć pana Parysowicza — horodniczego Pińskiego y imć pana Hieronima Ciechanowica — podkomorzyca Pińskiego, za sędziów fiskalnych na cały rok aż do przyszłego da Bóg seymiku deklaruiemy, którzy ichmość sądy fiskalne, nie odiezdżaiąc protunc z Pińska, aby odprawili, piersze wołanie na dniu jutrzeyszym, to iest, octava Februarii przez jenerała jego królewskiey mości uczyniwszy. Poniewasz miles patitur moram, a w wydawaniu podatków, dawno przez uniwersały ogłoszonych, wielka retinentia być pokazuie się, aby ichmość panowie administratorowie, maiąc dekret contra retinentes, facilius mogli expedire opus suum, executionem podatków, tak hybernowych, jako extraordinaryinych, jakoż gdy już za assignacyami ichmość panowie deputaci od chorągwi swoich concurrunt o pieniądze, wczesnieysza importancia pieniędzy, tak hybernowych z dzierżaw, jako czopowego, szelężnego z majętności

dóbr wszelakich do ichmość panów administratorów już należałyby, na tych że sądach fiskalnych tenebuntur ichmość panowie, jako przeszłey exakcyi, którzy się jeszcze nie liquidowali z funkcyi swojey, excepto ichmość panów poborców podatku, laudo publico powiatu naszego uchwalonego, dostatecznie wyrachować się et deponere functią swą, jako też y ninieysi ichmość panowie administratorowie, post peractam functionem suam, tenebuntur liquidować się przy expirowaniu roku, lub y prędzey, jeżeli ichmość expedient functią swoią. Tak też jeśli by kto był iniuriatus y depactowany od ichmość panów administratorów, forum o to w tychże sądach fiskalnych rosprawić się naznaczamy. Co wszytko manutenere in omnibus punctis et clausulis te nasze zgodnie uczynione laudum fide, honore et conscientia obstringimur y powinniśmy. A dla pewnieyszego stwierdzenia y gruntownego dotrzymania rękoma naszemi podpisujemy. Działo się w zamku jego królewskiey mości Pińskim, roku y dnia ut supra. U tego laudum podpisy rąk temi słowy: Michał Korybuth xiąże Wiszniowiecki—generalny województw, powjatów y woysk jego królewskiey mości wielkiego xięstwa Litewskiego pułkownik, Gliniański W. starosta, direktor seymiku gromnicznego. Michał Ciechanowicz — podkomorzy powiatu Pińskiego, Stanisław Godebski — chorąży powiatu Pińskiego, Kazimierz Woyna—sędzia ziemski powiatu Pińskiego, Stephan Stanisław Chrzanowski—podsędek ziemski powiatu Pińskiego, Michał Orzeszko—podstoli y podstarości powiatu Pińskiego, Józeph Gałecki—stolnik województwa Smoleńskiego, Jan Kazimierz Parysowicz—sędzia grodzki powiatu Pińskiego, Michał Kazimierz Uszak Kulikowski - pisarz grodzki powiatu Pińskiego, Mikołay z Hurdow Orda, cz. p. P., Kasper Parysowicz — horodniczy powiatu Pińskiego, Józeph Płaskowicki — łowczy powiatu Pińskiego, Stephan Kurzeniecki, Jakub Stanisław Jaspers—miecznik Wileński, Franciszek Niesłuchowski—skarbnik Brzeski, Piotr Szymkowicz Moygis, Heliasz Ostrowicki Hołownia, Ludwik Antoni Orda, Gabryel Rodziewicz, Franciszek Szyrma, Adam Ostrowicki Hołownia, Piotr Szyrma — komornik p. P., Jan Thokarszewski, Paweł Niesłuchowski, Jerzy Niemczynowski, Bazyli Słotnicki, Jan Stachowski, Даніель Стаховскій, Миколай Стаховскій, Hieronim Olpiński, Семенъ Сачковскій, Иванъ Стаховскій, Adam Swiderski, Jozeph Protasewicz, Andrzey Luberski, Jozeph Ramult, Stephan Niesłuchowski,—horod. Lati., Władysław Czyż, Hrehory Protasewicki, Jan Kamieński, Adam Bohdaszewski. Jan Siekowski, Samuel Franciszek Niesłuchowski—skarbnik Zakroczymski, Jerzy Uszak Kulikowski, Marcin Florian Korbut—strażnik Starodubowski, Woyciech Budny, Stanisław Orda—rotmistrz iego królewskiey mości, Jozeph Mozyrka, Wincenty Rokotański, Alexander Żardecki—podstoli La., Theodor Uszacki, Leon Semucki, Jan Horbaczewski. Które te laudum, za podaniem onego, do xiąg iest wpisano, s których y ten wypis pod pieczęcią urzędową y z podpisem ręki pisarskiey stronie potrzebuiącey iest wydan. Pisan w Pińsku. U tego extraktu przy pieczęci urzędowey podpis ręki pana regenta tymi słowy: W niebytności imć pana regenta correxit Olpiński manu-propria. Który ten extrakt, za podaniem do akt przez osobę wysz pomienioną, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1701 г. Іюня 20-го дня.

Изъ книги № 46, за 1701 г., л. 1603.

47. Привилегія короля Августа II-го на освобожденіе города Витебска отъ Рижскихъ долговъ и податей.

Король Августъ II, принимая во вниманіе вѣрноподданническую преданность г. Витебска королю, такъ и крайнее разореніе отъ прохода Московскихъ и польскихъ войкъ во время недавнихъ войнъ, освобождаетъ этотъ городъ отъ долговъ городу Ригѣ и отъ всѣхъ податей въ теченіи семи лѣтъ.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca Awgusta ośmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny pierwszy obranemi, stanowszy personaliter u sądu plenipotent pan Michał Kopeć, opowiadał y do akt xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych podał list przywiley od naiaśnieyszego króla imści, pana naszego miłościwego, na rzecz w nim niżey wyrażoną, miastu iego królewskiey mości Witebskiemu dany y służący, który ażebyśmy do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyieli, upraszał; jakoż przyiąwszy a wpisuiąc w xięgi, słowo do słowo tenor onego sequitur talis:

August wtóry z Bożey łaski król polski i t. d. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iako na to omnem servamus za panowania naszego curam, abyśmy avulsa regni nostri pozyskawszy regno Poloniae przywrócić mogli, tak tąż intencyą podeymuiemy na się koszty y prace nasze woienne, ut partem Livoniae od Szwedów recuperemus et adiungamus corpori regni magnique ducatus Litvaniae. Na co że nasz koszt własny na większe obracamy wydatki, a dla mnieyszych wynaleźliśmy bona hostilia, przeto kapituły summ Ryskich, u obywatelów miasta Witebska stante bello zaległe, na prowizyą woysk naszych konfiskować przez dworzanina y commissarza naszego rozkazaliśmy. Więc która onych pogranicznych mieszczan chwalebnie innotuit, mianowicie tempore Moschoviticae hostilitatis, ku naiaśnieyszym antecessorom naszym, taż sama inviolata fides y ku nam dość evidenter pokazała się, kiedy recenter ante stans bellum, in vim summ na towary wziętych u obywatelów y kupców miasta Rygi, iako zawoiowany, confiscationi nostrae cesserunt, summy zaś, in vim długów dawno zaciągnionych, na się woyska nasze, tudzież Moskiewskie y Kozackie, nam in subsidium pod Rygę y ztamtąd nazad traktem ciągnienia przez Witepsk idące, sufficientissime prowidowali, którzy przez zawarcie portu Ryskiego, iako nad portem y z portu tylko żyiące, ad eximiam fortun swoich przyszli iacturam, a do tego od Ryżan onym reciproca debita debentur; przeto z tych y innych przyczyn, mianowicie z osobliwey clementiey naszey miasta Witebskiego mieyskiey

iurysdykcyi obywatelów wszytkich y każdego z osóbna ze wszytkich tak dawnych y zastarzałych, iako też recenter przed teraznieyszą woyną ze Szwedem zaciągnionych, niedawnymi czasy po dwakroć razy poprzysiężonych y niepoprzysiężonych długów, summ, towarów, kapitałów y wszelkich praetensyi wiecznie eliberuiemy, quituiemy, obligi starodawne y świeże, cyrografy onych, assecuratie Ryżanom dane, wszytkie kassuiemy y annihiluiemy. O te długi wszytkie ani nam samym, dworzanom, comissarzom naszym, ani kreditorom Ryskim od daty tego listu żadnego salvum nie zachowuiąc, od tych zastępować koźdego et pactis statuendis, si haec intervenerint, firmiter approbare deklaruiemy. A że to miasto Witebsk propter bonum reipublicae, albowiem propter recuperanda avulsa regni Poloniae regnoque restituenda, do znacznych fortun swoich przyszło ruin tak dalece, że na żadne nullatenus podatki dla wielkiego ubóstwa niemoże sufficere, przeto na którey całości y doskonałości wszytkich miast nam y rzeczypospolitey multum consistit, do teyże samey y one nim przyść, nim pristinas swoich perfectionis reassumere będzie mogło vires, tedy godnie mając nad zubożałymi commiseratią, za instancyą rad y urzędników naszych, na tenczas przy boku naszym zostających, pomienionego miasta mieyskiey iurisdykcyi obywatelom, aby ani nam, ani rzeczypospolitey żadnych, mianowicie hyberny, excepto cła nowopodwyszonego, od daty tego przywileiu naszego, przez siedm lat nie płacili podatków y żadnych pensyi, quocunque titulo nazwanych, tę nadajemy wolność. Na co, aby y cała rzeczpospolita condescendowała, tego po radach y wierności oney wielce żądaiąc, także aby per ministros et exactores suos wszelkich contribucyi nie requirowała y nie exequowała, owszem constytucyą seymową hanc libertatem approbowała, authoritate nostra regia expostulamus. Nad to, iż żadni ludzie nasi y woysk naszych, mianowicie przełożeni onych, ani za universałami naszymi, ani swoimi, jeśliby jakiekolwiek ad sinistram delationem wyniść miały, które praesentibus kassuiemy, od daty tego listu w tymże mieście Witebskim nigdy nie stali, brania porcyi, dyszkrecyi y wszelkich exactii nie wymagali u mieszczan y inquantum by zkąd kolwiek jakie kolwiek woyska przez Witepsk mieli przechodzić, in subsidium nam pod Rygę, tedy ni wczym onych nie exorbitowali, in perpetuum postanawiamy. Inaczey a contravenientibus tey woli naszey mieszczan naszych województwo omnimode ochraniać y zaszczycać będzie. Y na to ten nasz daliśmy przywiley, dla lepszey wiary y pewności ręką naszą podpisawszy, do którego pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego pierwszego, panowania naszego piątego roku. U tego przywileiu przy pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki najaśnieyszego króla imści, pana naszego miłościwego, tymi słowy: Augustus Rex. A przypisek na drugiey stronie tey że pieczęci takowy: Libertacya od wypłacenia długów Ryskich y podatków miastu Witepskiemu nadana, oraz y connotacya na drugiey stronie tegoż przywileiu w te słowa pisana: Pro cancelariatu illustrissimi et excellentisimi Stanislai Antonii in Szczuczyn et Radzyn Szczuka—procancellarii magni ducatus Lithvaniae, Lublinensis et capitanei Induct. Który to list przywiley, za podaniem onego do akt przez wyż pomienionego plenipotenta, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1702 г. Іюля 13-го дня.

Изъ книги № 47, за 1702 г., л. 87.

48. Универсалъ польнаго гетмана в. кн. Литовскаго князя Корибута Вишневецкаго объ исключеніи изъ войска и наказаніи смертною казнію Василія Юшкевича, какъ измѣнника отечества.

Польный гетманъ в. кн. Литовского кн. Вишневецкій настоящимъ универсаломъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что шляхтичъ Юшкевичъ, находившійся въ военной службѣ, вступилъ въ сношенія со Шведами, вслѣдствіе чего и объявленъ измѣнникомъ отечества. Вишневецкій поэтому и извѣщаетъ, что онъ распорядился имѣніе его конфисковать, его самого объявить безчестнымъ и исключеннымъ изъ военнаго сословія. Впрочемъ гетманъ считаетъ еще нужнымъ дѣло это довести до свѣдѣнія короля.

Roku tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Julii trzynastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, stanąwszy personaliter plenipotent pan Stefan Frąnckiewicz opowiadał, pokładał y od jaśnie oświeconego xięcia iego mości Wiszniowieckiego — hetmana polnego, uniwersał ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą wielmożnemu imć panu Janowi Siesickiemu — towarzyszowi chorągwi husarskiey wielmożnego imć pana starosty Żmuydzkiego dany y służący, ad acta kancellariey trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego podał, który ażebyśmy do akt xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego przyięli, upraszał, jakoż przyiowszy a wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tenor sequitur talis:

Michał Serwacy Korybuth na Wiszniowcu y Zbarażu xiąże Wiszniowiecki, na Dolsku, Komarnie y Dąbrowicy, brania, hetman polny wielkiego xięstwa Litewskiego, Piński, Wilkowiski y Piński etc., starosta. Panu podstarościemu, wóytowi y całey włości Janancom, w powiecie Wiłkomierskim leżącey, przykazuię: Ponieważ jawno pokazała się zdrada przeciwko rzeczypospolitey imć pana Bazylego Juszkiewicza, coninteligentia ze Szwedami na zgubę oyczyzny y przeciwko majestatowi jego królewskiey mości, zatym tanquam perduellem et profugum ex castris dekretem woyskowym, jako na ten czas służbę wojenną traktuiącego, na garło, na łapanie y od uczciwego odsądziwszy, podług artykułów woyskowych y z woyska wytrąbić rozkazawszy, dobra jego zwysz rzeczone, nazwane Janance, confiscationi podległe, do dalszey woli jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego y całey rzeczypospolitey y disposicyi z władze mego hetmańskiego urzędu, tudziesz in virtute Olkinickiego postanowienia, w administratią cum omnibus reditibus, jako się zdawna w sobie miały, y ze wszytkiemi powinnościami poddaństwa tamecznego, zupełną administracią imści panu Janowi Siesickiemu — towarzyszowi chorągwi husarskiey wielmożnego imści pana starosty Zmuydzkiego, salva per omnia przed wysadzonemi commissarzami liquidatione; pod-

dańſtwu przykazuię omnem obedientiam, tak imści, jako od imści ustanowionemu, a nieposłusznych karać, by y na garle obiecuię. Dan w obozie pod Zelwą, dnia dwudziestego trzeciego Junii, roku tysiąc siedmset wtórego. U tego uniwersału, przy pieczęci podpis ręki iaśnie oświeconego xięcia imści temi słowy: chorąży xiąże Wiszniowiecki—hetman polny wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to ten uniwersał, za podaniem onego do akt, jest do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1702 г. Августа 11-го дня.

Изъ книги № 47, за 1702 г., л. 450.

49. Постановленіе дворянъ Браславскаго повѣта, собранныхъ на посполитое рушенье.

Дворяне Браславскаго повѣта, собравшись на посполитое рушенье, постановили: 1) принять мѣры къ огражденію дѣдичныхъ имѣній отъ вторичныхъ войсковыхъ взносовъ, которымъ они могутъ подвергнуться въ такое смутное время; 2) ходатайствовать о сокращеніи репартицій съ Дрисвятской державы, подвергавшейся неоднократнымъ войсковымъ переходамъ и поборамъ; 3) просить гетмана собранныя съ повѣта войсковыя повинности расходовать только на повѣтовыя хоругви; 4) державу Дрисвятскую отдать въ завѣдываніе Бѣганскому, Стародубовскому старостѣ, и въ случаѣ насилія со стороны Сапѣговъ, защищать его вооруженной силой.

Roku tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, stanowszy oczewiście u sądu patron imć pan Michał Kopeć, opowiadał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych podał laudum powiatu Brasławskiego w rzeczy niżey wyrażoney, wielmożnemu imć panu Janowi Kazimierzowi z Bieganowa Biegańskiemu, staroście Starodubowskiemu, półkownikowi jego królewskiey mości wielkiego xięstwa Litewskiego, służące, które ażebyśmy przyięli, upraszał; jakoż przyiowszy a wpisując w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma:

My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta y obywatele powiatu Brasławskiego, na zjazd electionis ichmościów panów posłów, od jaśnie oświeconego xięcia imści hetmana polnego woysk y generalnego wojewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego półkownika pro die undecima Augusti powróconych na pospolite ruszenie, zgromadzeni pod Brasławiem, gdy tak ciężkie nieszczęścia oyczyzny vices przez inundacyą zuchwałego nieprzyjaciela palpabilem oculis subiicit reflexionem, jako tak wielu chorągwiom odebrane y zruynowane reparticie

z dóbr dziedzicznych przez wypadaiące palety y assygnacye sumunt nagrodę, zaczym, prospiciendo indemnitati tak prawa coaequationis jurium wielkiego xięstwa Litewskiego z Koroną polską, względem konserwowania reperticiey, jako też providendo futura mala dóbr naszych dziedzicznych, aby, za nakroczoną zgubą reparticiy, simili, assignacyi y palletów niepodlegały oneri, ponieważ dzierżawa Dryświatska, po wyszłym terminie arendy y tenuty wielmożnego imć pana Remera — chorążego Trockiego, suo orbata colono przez różnych chorągwi przechodzących nad artykuły woyskowe pozwoloną licencyą, po kilka noc nocowaniem, ugod, podwod braniem, per tot discrimina rerum, tak dalece do ostatniey przywiedziona ruiny, że już y sowitey hiberny płaceniem nietylko impar, ale cale reditur impossibilis, przez co de sufficiente sufficientia żołdu na chorągiew pancerną wielmożnego imć pana Jana Kazimierza z Bieganowa Biegańskiego — starosty Starodubowskiego, półkownika jego królewskiey mości wielkiego xięstwa Litewskiego, reparticie y powiatu naszego Brasławskiego, musiały by, simili innych woiewodztw y powiatów methodo, dobra dziedziczne, circa ius aequum et immunitates dobr dziedzicznych ab aevo ab impetitione militari wolnych, militari attradi oneri, zaczym, occurendo wcześnie, aby jako wszytkich dzierżaw conservatione praemeditata upraszać mamy przez powtornych ichmościów panów delegatów naszych xiąże imć na dzierżawy powiatu Brasławskiego na inne chorągwie krom naszey reparticiey inney wydawać nie raczył assygnacyi. Tak osobliwym sposobem ducti compassione gementis ingrati pressura populi dzierżawy Dryświackiey communi voto nostro uprosiwszy, za protektora pomienioney dzierżawy, jako onego chorągwi reparticiey wielmożnego imć pana Jana Kazimierza z Bieganowa Biegańskiego — starostę Starodubowskiego, zaraz in realem possessionem, tak vigore teraznieyszego laudum naszego, jako też przez deputowanego do podania od powiatu naszego Brasławskiego kommissarza imć pana Antoniego Sehenia — podstolego Brasławskiego, podaliśmy y podać ininuximus, jakoż y konfirmacyą jaśnie oświeconego xięcia imci hetmana ichmościom panom delegatom naszym upraszać zleciliśmy. A in quantum by kto do possessiey pomienioney dzierżawy Dryświatskiey, lub za prawem od ichmościów panów Sapiehów, a tenuta dobr prawem Olkinickim et ipso actu wprowadzonego nieprzyjaciela in reatu perduellionis odsądzonych, lubo quovis praetextu wdzierać się usiłował, tedy y przeciwko takiemu, tanquam contra complicem, powstać et agere deklarujemy. Pisan na pospolitym ruszeniu pod Brasławiem iednastego Augusti roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego wtórego. U tego laudum podpisy rąk temi słowy: Kazimierz Władysław z Bieganowa Biegański — marszałek Brasławski, Jozefat Antoni Mirski — chorąży Brasławski, Jarosz Alexander Wawrzecki — sędzia ziemski Brasławski, Thomasz Konstanty Dusiacki Rudomina — woyski Brasławski, Wawrzyniec Piotr Tołokoński — stolnik Brasławski, Piotr Krzysztof Kaczanowski — podczaszy Brasławski, Konstanty Jan Sipowicz — horodniczy Brasławski, Michał Dusiacki Rudomina — czesnik Brasławski, Krzysztof Biegański s. O., Jakub Benet — stolnik Mozyrski, Alexander Ryży, Jozef Zachorski, Jan Piotrowicz, Kazimierz Szczunowski, Krzysztof Mocarzewski, Thomasz Fran. Tomaszewicz — strażnik Brasławski, Marcian Dusiacki Rudomina, Władysław Mirski, Krzysztof Butler — sędzia grodzki Brasławski, mp., Tho. P. z Skrzetuszewa Wawrzecki — pisarz grodzki Brasławski, Jakub Korf, Konstanty Tynko — komornik powiatu Brasławskiego, Jan Zahorski, Stanisław Za-

horski, Michał Krasowski, Michał Arciemowicz, Józef Zahorski, Jan Kulmiński, Jan Stankiewicz, Bonifacy Ostaszkiewicz, Jan Kazimierz Sztok, Bogusław Kaczanowicz, Władysław Izdebski, Adam Jan Dombrowa, Marcin Przewysz Kwinta—budowniczy Brasławski, Michał Jan Mirski—powiatu Brasławskiego, Stanisław Piotr Puczyński s. G. sta., Władysław Biesiecki—cześnik Miński mp., Mikołay Kazimierz z Bnina Smigielski—koniuszy Brasławski, Woyciech F. Masłowski, mp., Mikołay Chmielnicki, Alexander Sałmonowicz, Jan Zahorski, Adam Zasztowt, Kazimierz Kostrowski, Jerzy Towieyko, Michał Arcımowicz, Mikołay Walinowski, Rafał Marcinkiewicz, Jakub Cilewicz, Wilhelm Karol Brunow, Antoni Rasztenberk. Które to te laudum, za podaniem onego do akt przez pomienionego wysz patrona, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięte y wpisane.

1715 г. Октября 10-го дня.

Изъ книги № 50, за 1715 г., л. 1703.

50. Привилегія короля Августа II-го, которою городъ Черея освобождается отъ уплаты долговъ въ теченіи трехгодичнаго срока.

По ходатайству польнаго писаря великаго княжества Михаила Сапѣги король Августъ второй, принимая во вниманіе нищету и разореніе мѣщанъ города Череи какъ христіанъ, такъ и евреевъ, сильно пострадавшихъ отъ непріятельскаго нашествія, выдаетъ имъ настоящую привилегію на право пріостановки уплаты долговъ разнымъ лицамъ въ продолженіе трехъ лѣтъ. Имѣніе Черея принадлежало польному писарю Николаю Сапѣгѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego pietnastego, miesiąca Septembra dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny pietnasty obranemi, stanowszy personaliter imć pan Jan Fiedorowicz opowiadał y do akt podał list iego królewskiey mości moratorialny, miastu Czerey, w powiecie Orszańskim leżącey, dany y służący, który podaiąc prosił nas sądu, aby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany, jakoż my sąd ony przyjowszy a wpisuiąc w xięgi, de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król Polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie wielmożnym, urodzonym senatorom duchownym y świeckim, dygnitarzom, urzędnikom, szlachcie, duchowieństwu, zakonom et cuiuscunque conditionis ludziom przy ofiarowaniu łaski naszey królewskiey. Oznaymuiemy, iż przez panów rad

urzędników naszych doniesiona iest nam wielka desolacya żydom y chrześcianom miasta Czerey, dóbr dziedzicznych urodzonego Michała Sapiehi—pisarza polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, za którym miastem, iako dobrami swemi suplikował do nas urodzony Michał Sapieha—pisarz polny wielkiego xięstwa Litewskiego, że tak chrześciane, iako y żydzi przez niemały czas trwaiącego zamieszania w państwach naszych, dla inkursyi nieprzyiacielskich, oppressyi różnych, w rewoluciach teraznieyszych totaliter na fortunach swoich zruynowani zostali, że kreditorom swoim tak szlacheckiey, iako y różney condycyey nie małe długi na opłacenie tak podatków rzeczypospolitey y innych wszelakich, iako też na woyska nieprzyiacielskie contrybucyi zaciągnąć musieli, których że dla desolatii y ciężkiego ich zubożenia wypłacać na ten czas nie mogą, przeto my król, z zwykłey naszey nad upadłemi ludziami clemencyi, stosuiąc się do prawa pospolitego, pomienionym chrześcianom y żydom miasta Czerey, w powiecie Orszańskim leżącey, ten list nasz żelazny królewski daiemy: mocą którego listu naszego wolni będą od płacenia creditorom swoim wszelkich długów winnych y żadnych prowizyi do wyiścia lat trzech od daty niniéyszey, secundum obloquentiam iuris, tak iednak, że po wyszłym terminie obligi, skrypta, cerografy, karty, assekuracie in suo robore zostawać będą. Waruiemy też y ubespieczamy pomienionych chrześcian y żydów miasta Czerey zdrowia, fortun onych od wszelkiey impeticyi, naiazdów, quovis titulo opressyey, zabierania, grabienia na wszelkich mieyscach państw naszych, od creditorów o to, sub paenis legum, super violatores takowych naszych listów praescriptis, daiąc folgę, aby tym prędzey ad florescenciam dóbr swoich przyść mogli. Dla czego ten list nasz moratorialny dla większey wagi y wiary, (że pomienione miasto Czereia z obywatelami oney w protekcią naszą królewską bierzemy), ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Warszawie, dnia dziewiątego miesiąca Oktobra roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego pietnastego, panowania naszego dziewietnastego. U tego przywileiu podpis ręki nayiaśnieyszego króla iegomości przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego tymi słowy: Augustus rex. A przypisek takowy: List moratorialny miastu, Czereia nazwanemu, w powiecie Orszańskim, Michała Sapiehi—pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego. W tyle pieczęci connotacia takowa: Cancellariatu celsissimi Caroli Stanislai Radziwił, ducis in Ołyka, Nieswież, Birże, Dubinki, Słuck, Kopyl et Kleck s. r. i. principis, comitis in Mir, Szydłowiec, Kroże et Biała supremi cancelarii m. d. Lit., Brasłaviensi, Premislensi, Głuchowiensi, Kamenecensi, Ostrensi, Niznensi etc. capitanei. Est in actis. Który to przywiley iego królewskiey mości, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1717 г. Мая 16-го дня.

Изъ книги № 64, за 1718 г., л. 1624.

51. Универсалъ русскаго фельдмаршала Александра Меншикова, данный Дубровинскимъ мѣщанамъ Пилатамъ на нѣкоторыя права.

Roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Septembra dwunastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ośmnasty obranemi, stanowszy personaliter patron imć pan Adam Makuszycki—obozny Nowogrodzki, opowiadał y do akt podał w sposób przenosu z grodu Orszańskiego uniwersał, od iaśnie oświeconego xięcia Mężyka mieszczanom Piłatom Dubrowińskim dany, służący y należący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiowszy, ingrossować w xięgi rozkazali, którego tenor sequitur talis:

Мы Александеръ Меншиковъ, свѣтлѣйшій римскій и россійского господарствъ Изерского князь, генералъ фельтъ-маршалъ и кавалеръ святого Андрея и прочихъ ордеповъ, полковникъ отъ лейбъ-гвардіи Преображенского полку, губернаторъ Санктъ-Петербургскій, староста Оршанскій и Дисненскій и прочая и прочая, ихъ милостямъ господамъ комисаромъ, економомъ, администраторомъ нашимъ въ маентностяхъ Бѣлорускихъ, а именно: въ грабствѣ Добровинскомъ и въ Езнескомъ. Чиню, кому вѣдать о томъ надлежитъ, нинѣйшимъ и впредь будучимъ: которые имѣютъ заставою маетности у себя, Пилаты, мѣщане наши Добровинскіе, отъ бывшихъ антецессоровъ его милости господина Сапеги—воеводы Виленского и его милости господина Потея—гетмана великого великого князтва Литовского, отъ грабства Дубровинского отлученые, у побличнихъ сесь дняхъ у правахъ и у крепостяхъ выражоныя суммы, також де имъ сею конфирмаціею утвержаемъ, онихъ при усявихъ вольностяхъ ненарушно ни отъ кого имать, покаместь онымъ заложеные дни сполна дойдутъ, и про оное наше и вышше помянутое потверждение да ажъ будущіе господа комисары, економы, администраторы имѣли въ охоронности и протекціи нашей и ни кому въ обиду и въ разореніе не попущали, такъ отъ войскъ его царского величества, также и отъ войскъ великого князтва Литовского. На што дана сія наша конфирмація въ подписомъ руки нашей. Печать приложеная. Изъ Санктъ-Петербурха, Мая шестнадцатого дня, тысяча семьсотъ одинадцатого году. U tego uniwersału przy pieczęci podpis ręki xięcia iego mości tymi słowy: Alexander Menszczikow. Na tym uniwersale suscepta grodu Orszańskiego tenoris talis; roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Nowembra ośmego dnia stanowszy oczewisto sławetny pan Theodor Piłat—obywatel Dąbrowieński, ten uniwersał xięcia iego mości Mężyka ad acta podał. Suscepit Mikołay Józef Cholewicz—namiesnik grodu Orszańskiego.

Który to takowy uniwersał, za podaniem onego przez wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1718 г. Іюня 10-го дня.

Изъ книги № 63, за 1718 г., л. 869.

52. Письмо Виленскаго епископа Константина, которымъ онъ убѣждаетъ Новогородскаго декана Залѣскаго не вымогать тяжолыхъ процентовъ съ Клецкаго кагала.

Виленскій римско-католическій епископъ, по просьбѣ Клецкихъ евреевъ, обращается къ Новгородскому декану Залѣскому съ совѣтомъ брать съ Клецкихъ евреевъ не болѣе 7% со ста, а не 10%, и не дѣлать своимъ должникамъ никакихъ насилій, т. е. на домы ихъ не нападать и стеколъ не выколачивать камнями. Епископъ надѣется, что деканъ исполнитъ его совѣтъ въ виду современныхъ трудныхъ обстоятельствъ, вслѣдствіе войны.

Roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Junii dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny ośmnasty obranymi, stanowszy personaliter patron imć pan Adam Malaszycki, list prywatny od jaśnie wielmożnego imci w Bogu nayprzewielebnieyszego xiędza biskupa Wileńskiego do imci xiędza Michała Zaleskiego—dziekana Nowogrodzkiego, służący y należący niewiernym żydom kahału Kleckiego, do akt xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych podał; który podaiąc prosił nas sądu, aby ten list ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowszy, a wpisuiąc w xięgi, de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Illustris admodum reverende domine et frater observande! Sam wielmożny imci pan, iako iudiciosus, considerata moderna temporum calamitate dla przechodzących woysk auxyliarnych, oraz przeszłorocznych nieurodzaiów, a day Boże tego roku lepszey doczekać się krescentii, mógł byś kahałowi Kleckiemu w należącey kościołowi swoiemu od summy wyderkafowey prowisyi uczynić defalkę. Lecz kiedy pomienione żydowstwo płaczliwą przekłada supplikę, iakobyś w. mość pan po złotych dziesięciu od sta miał rigide extorquere y sam cum sua familia domy ich nachodzić, oraz okna żydowskie kamieniami kazać wybijać, niechcę w prawdzie temu dawać wiary, lecz stante relatorum veritate, nie była by chwalebna ta w. mści pana akcia. Interim należało by, żebyś w. mość pan prowizią kościelną per septem à centum kontentował się, z namienionych okoliczności ad feliciora tempora odłożywszy. Co ad debitam quaerulantibus satisfactionem, a wasz mość panu dla wcześney precustodiey (ieżeliby wyżey specifikowany proceder miał verificować się), przełożywszy, zostaie illustris admodum reverendae dominationis vestrae faventissimus frater. U tego listu tak podpis ręki samego i. w. w Bogu nayprzewielebnieyszego imć xiędza biskupa Wileńskiego temi słowy: Constantinus episcopus, iako też przypisek własną ręką na onym temi słowy: Si credere fas est relatiom, modestiae wasz mść pana przeciwnym, spraw (?) falsum profari perfidos dobrą o sobie opinią y informacią de quantitate census satius per septem à centum życzę pro circumstantia temporum do pewnego czasu convenire. A data na tym liście y tytuł w te słowa pisane:

z Werek, dnia dziesiątego Junii tysiąc siedemsetnego ośmnastego: Illustri admodum reverendo Domino Michaeli Zaleski—s. c. decano Novogrodensi, praeposito Klecensi, et fratri observando. Który to ten list, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1725 г. Декабря 17-го дня.

Изъ книги № 5128, за 1725—1727 г., л. 102.

53. Привилегія короля Яна Казимира, данная Шедюнскимъ и Шморлянскимъ крестьянамъ, освобождающая ихъ отъ излишнихъ налоговъ.

Король Янъ Казимиръ поставляетъ на видъ Шедюнскому державцѣ Нарбуту, что онъ обременяетъ крестьянъ незаконными поборами и причиняетъ имъ разныя насилія, какъ то: съ каждой волоки и пустой и осѣлой беретъ по 6 копъ, а также дякло, медъ, хмѣль, грибы, чего не положено въ уставѣ, гоняетъ ихъ на работы въ новоустроенный фольварокъ, отнимаетъ у нихъ пахатныя земли, причиняетъ имъ и другія притѣсненія; король Янъ III подтверждаетъ эту привилегію и прилагаетъ ревизорскій инвентарь и повѣлеваетъ Нарбуту во всемъ сообразоваться съ этимъ документомъ.

Feria quarta post festum sanctae Hedvigis, die decima septima mensis Octobris, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo quinto

Venientes ad acta nobilia officii consularis Vilnensis personaliter providi Mathias et Martinus Eynarowicz, Jacobus Łozuckiewicz, Simon Klepka, et Laurentius Zuwela, de bonis regalibus capitaneatus Merecensis ex villa, Szedziunciów et Smorlanów dicta, literas monitoriales authenticas serenissimorum olim Joannis Casimiri et confirmationis Joannis tertii, regum Poloniae et m. d. L., in ipsis originalibus reproductas, illaesas et nulla suspitione ac vitio carentes, manu vero serenissimorum regum subscriptas circa sigillum m. d. L., obtulerunt, quarum literarum, ad acta susceptarum, de verbo ad verbum rescribendo, ut in se continent, tenor sequitur estque talis:

Jan Kazimierz, z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu Adamowi Narbutowi—podstarościemu Lidzkiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Supplikowali do nas poddani nasi ze wsi Szedziunców y Smorlanów, iż wierność twoia, nie zachowuiąc się z niemi według dawnych ustaw rewizorskich, nowe niezwyczayne czynsze z włoki osiadłey y pustey po kop sześciu litewskich, dziakło, miody, chmiele, grzyby y inne podatki bierzesz y wyciągasz, w podwody dalekie y nienależnie y niesłusznie wypędzasz. Także folwark we wsi Smorlanach, który nigdy z dawnych czasów nie bywał, zbudowawszy, wzwyż pomienionych poddanych, biiąc, morduiąc, do roboty nad ustawę przymuszasz, grunty ich, własne pognoie, do tego folwarku zabierasz, na ostatek na zdrowie onych następuiesz, przez który takowy wierności twojey postępek poddani nasi do wielkiego ubóstwa y zniszczenia przyszli; chcemy tedy po wierności twoiey mieć y tym listem na-

szym upominalnym rozkazujemy, abyś, wierność twoja, sam przez się y namiesników swych, żadnego im bezprawia nieczyniąc, czynszów tak wielkich z włok osiadłych y pustych, dziakła, miodów, chmielów, grzybów y innych niezwyczaynych nowych podatków na nich nie wymagał, w podwody dalekie niewypędzał, folwark iako nigdy niebywały zniosł, do roboty niezwyczayney nieprzymuszał, gruntów onym nie zabierał y na zdrowie onych nie następował, ale się z onymi spokoynie we wszystkim zachował podług ustawy pośledniey-szey rewizorskiey. Inaczey wierność twoja dla łaski naszey y z powinności swey nie uczynisz. Dan w Mereczu, dnia XIV, miesiąca Oktobra roku Pańskiego MDCLXI, panowania naszego polskiego y szwedzkiego XIV roku. Jan Kazimierz król (subscriptio serenissimi regis manus est talis circum sigilli m. d. L.) Additamenta sequuntur talia:. List upominalny do urodzonego Narbuta, aby nad ustawę nowych podatków u poddanych wsi Szedziunców nie wyciągał y do roboty nie przymuszał. Inferius additamentum tale: E. P. Brzostowski—referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Secundarum literarum confirmationis tenor talis:

Jan III, z Bożcy łaski król polski etc. Oznaymujemy tym listem confirmacyinym naszym, komu to wiedzieć należy: Iż pokładany był przed nami list świętey pamięci króla Stefana, antecessora naszego, pod datą w Grodnie roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt czwartym, w którym poddanym naszym dzierżawy Mereckiey, wsi Szadziunów y Szmerlan nazwanych, postanowione ustawy, powinności pomienionych poddanych wyrażone y postanowione zostały. Za wniesieniem tedy do nas supliki przez panów rad y urzędników przy boku naszym rezydujących y supplikowali, abyśmy, stosuiąc się do samey słuszności, zesłali urodzonych kommissarzów naszych do pomienionych wsi dzierżawy Mereckiey urodzonego Hieronima z Trzebawia Dąbrowskiego—dworzanina woiewodztwa Brzeskiego y Zygmunta Gawryłowicza—skarbnika Kowieńskiego, aby sądem naszym kommissarskim, weyrzawszy w prawa, ustawy, powinności dzierżawy wsi pomienionych Mereckich, utwierdzili; prawa dawne pomienionych poddanych, ustawy dawne y powinności, nad które żeby daley pociągani niebyli od dzierżawców swoich, decydowali, dekretem swym kommissarskim y inwentarzem z ustawą zwyczayną opisali y potwierdzili. Maią tedy y wolni będą pomienionych wsi poddani od wszelkich podatków, robocizn dworu nowego, na uciążenie ubogich ludzi postanowionego, czyńszów nad ustawy y powinność wymagaiących, przez dzierżawców swoich teraznieyszych y potym następuiących, iako to w odebraniu pasznie, w podatkach, robociznię niezwyczayney, którey do tych czas niebywało, osobliwie w miodach podbieraniu na dwór, którego dworu przed tym nie bywało y żadnych połowinnych miodów przerzeczeni poddani niedawali, ale tylko według postanowienia sprawowali się urodzonych kommissarzów, których akt commissyi we wszystkich punktach, paragrafach y powinnościach, w ustawach opisanych pomienionym poddanym dzierżawy Mereckiey, nazwanym Szedziunów y Szmerlan, wiecznymi czasy approbuiemy, ztwierdzamy, zachowuiąc onych przy dawnych prawach, zwyczajach, ustawach y powinności dzierżawy Mereckiey listem przywilejem naszym confirmacyinym, ustawy, w inwentarzu opisane y podane pomiennionym poddanym wsi Szedziunów y Szmerlan nazwanych, umacniamy y nadajemy y dawnych praw ich włości Mereckiey zwyczajom zachowanym we wszytkim incorporuiemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego

przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia VI miesiąca Marca, roku Pańskiego MDCLXXIX, panowania naszego V roku. Subscriptio serenissimi regis manus circa sigillum m. d. L: Jan król. Additamentum vero est tale: confirmatia ustaw y listu kommisarskiego wsi Szadziunców y Szmerlan dzierżawy Mereckiey, za listem świętey pamięci króla Stefana. Inwentarii conscripti tenor est talis:

Inwentarz sioła Szawdziunów y Szmerlan, przez nas commissarzów roku 1679, miesiąca Januarii dnia 20 z powinnością opisaną podany:

Szioło Szawdziuny.

	Włoki.
Piotr Minkiewicz wóyt	3
Jan Banklis	1/2
Stanisław Parlis	3/4
Gabryelowa wdowa	2/3
Piotr Hayduczek	1/3
Piotr Generał	1/2
Mikołay Koledonis	5/6
Grygus Naweras	1/2
Piotr Burak	1/2
Matyasz Szklarz	1
Szymon Grygielewicz	3/4
Szczęsny Bubel	1
Łukasz Juraytys	1/3
Andruch Grygielewicz	3/4
Piotr Perła	5/6
Mathyasz Klonowicz	1/3
Januk Burak	1/2
Marcin Radufka	1/2

Włok osiadłych N-ro 13 3/4, w puście włok 6 1/4. Summa włok 20. Ta wieś za morgi, na których siedzą, płaci kop. 6. Wóytowska włoka, yako od dawnych czasów, od wszelkiey płaty ma bydź wolna.

Szioło Szmorluny.

	Włoki.
Krzysztof Minkiewicz	3/4—1/6
Adam Minkiewicz	1/4—1/6
Jakub Jusielewicz	1/2
Marcin Gryszkiewicz	1/4
Wdowa Grygielowa	1/4
Piotr Tomaszewicz	3/4
Szymuk Tomaszewicz	1/4
Woyciech Tomaszewicz	2 1/2—1/4
Krzysztof Tomaszewicz	3/4—1/6
Jakub Łozukiewicz	2 1/4—1/6

Włok osiadłych N-ro 9 1/2; w puście włok N-ro 9 1/2. Summa włok 19.

Powinność z tych włok wszelka inna, iako niebywała zdawna, ani dziakłem, ani robotą, ani podwodami pełniona, tak y teraz dekretem zniesiona iest, tylko na gołym czynszu z włoki po kop sześciu płacić będą, zostaiąc zapisnego z włoki po groszy trzy, a woytowi po groszu jednemu płacić powinni. Także pobieranie miodów połowinnych. których dwór do tych czas bezprawnie brał, znosiemy y, aby więcey nie bierał imci pan dzierżawca, ustawuiemy. Ten czynsz każdego roku, według dawney ustawy, na święty Marcin święta rzymskiego wydawać maią. A dla lepszey wiary ten inwentarz manibus nostris podpisuiemy. Działo się w Szadziunach, roku y dnia wyż mianowanego. Hieronim Kazimierz z Trzebawia Dąmbrowski,—dworzanin y kommisarz jego królewskiey mości mp. Zygmunt Hawryłowicz—skarbnik Kowieński mp. Quae literae, supra expressae, praemisso modo ad acta consularia Vilnensia oblatae et susceptae, providis hominibus regalibus, per depromtum, cum ipsis originalibus authenticis, praevia quietatione de receptis literis originalibus factâ, sunt extraditae. Actum anno, die et mense ut supra.

1732 г. Января 5-го дня.

Изъ книги № 95, за 1740 г., л. 775.

54. Грамота императрицы Анны Іоанновны подстолію графу Михаилу Потоцкому на владѣніе имѣніями Горы-Горки и другими.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego, miesiąca Junii piewszego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym obranemi, comparendo personaliter patron imć pan Stefan Grochowsku Grekowicz—mieczny Smoleński, opowiadał, prezentował y ad acta przy kopii po polski przetłumaczoney podał dyploma, po rusku pisane, od nayiaśnieyszey Anny—Imperatrycy państwa Rosyiskiego, na rzecz w niey wyrażoną, iaśnie wielmożnemu imć panu Michałowi Antoniemu Potockiemu, na tenczas podstolemu wielkiego xięstwa Litewskiego, ad praesens woiewodzie Bełskiemu dane y temuż iego mości służące y nalcżące, które podaiąc ad acta, prosił nas sądu, aby pomienione dyploma przy kopii po polsku przetłumaczoney cum toto eius effectu było do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięte y wpisane, iakoż my sąd one przyiowszy de verbo ad verbum w xięgi wpisać rozkazali, którey tenor sequitur estque talis:

Божію поспѣшествующею милостію Мы Анна, императрица и самодержица Всероссійская, Московская, Кіевская, Владимерская, Новгородская, царица Казанская, царица Астраханская, царица Сибирская, Государыня Псковская и великая княгиня Смоленская, княгиня Астланская (sic), Лифляндская, Корильская, Тферьская, Югорская, Пермская, Вятская, Болгарская и иныхъ, государыня и великая княгиня Новогорода Низовское земли, Черниговская, Рязанская, Ростовская, Ярославская, Вѣлоозерская, Удорская, Обдорская, Кондийская и всея сѣверныя страны повелительница и государыня Иверскія земли, Карталинскихъ и Грузинскихъ царей и Кабардинскіе земли, Черкаскихъ и Горскихъ князей и иныхъ наслѣдняя государыня и обладательница. Объявляемъ и вѣдомо чинимъ сею нашею грамотою в дипломомъ всимъ, которымъ нынѣ и впредь о томъ вѣдать надлежить, понеже мы къ благородному графу Михаилу Антонію Потоцкому—великого княжества Литовского подстолію, нашего ордена святого Андрея кавалеру, особливую милость и благоволеніе имѣемъ и для оказательства оной милости мы намѣрены лежащія въ помянутомъ великомъ княжествѣ Литовскомъ маетности, а именно: въ Бѣлой Россіи, въ Оршанскомъ дистриктѣ, графство Горы-Горки, въ воеводствѣ Полоцкомъ маетности Улу, Полъ-Езерье, да Галю, и въ воеводствѣ Мстиславскомъ маетность Краснополе, которыя чрезъ бывшаго князя Александра Меньшикова у вольной нації законнымъ образомъ купленны и по силѣ правъ рѣчи-посполитой Польской конфирмованы, а въ городѣ Могилевѣ юрисдикція по Магдебурскимъ правамъ за озна-

ченную въ декретѣ сумму призкана, но по бывшемъ князѣ Меньшиковѣ оныя маетности въ наше владѣніе пришли, пожаловать ему благородному графу Михаилу Антонію Потоцкому вѣчнымъ и никогда неотмѣняемымъ правомъ, яко же мы нынѣ чрезъ сію нашу грамоту и дипломъ жалуемъ, отдаемъ и даруемъ со всими подданными жилыми и нежилыми, со обрѣтающимися нынѣ на лицо или збѣглыми издревле, съ женами, дѣтьми и со всѣми ихъ сродники, съ дачею скота, съ платежемъ денежного оброку, со всѣми пахотными и въ тѣмъ маетностямъ принадлежащими посѣяными и пустыми полями, садами, сѣнокосами, рѣками, ручаями, мѣльницами, корчмами, лѣсами, прудами, съ рыбною ловлею и звѣриною охотою и совсѣми угодіи, такъ какъ сіи маетности въ своихъ межахъ и околичностяхъ изстари состояли. Мы же оныхъ маетностей ленное право, власть въ отказѣ, описи, межевыя книги, декреты и прочія письма, которыя бывшій князь Меньшиковъ получилъ, безъ всякого себѣ предоставленья выдать повелѣваемъ и кгдѣ бы не сыскалъ ихъ какія доказательства, хотя въ Россіи или индѣ, на то ему господину графу въ прискланное позоволеніе (sic) даемъ, не оставляя ни себѣ, ни всепресвѣтлѣйшимъ наслѣдникамъ нашимъ никакого претексту такимъ образомъ, штобъ никто, подъ какимъ бы видомъ оное ни было, помянутого господина графа Михаила Антонія Потоцкого въ его владѣньи безпокойствовать не могъ. А ежели на тыхъ маетностяхъ явятся какіе долги, которые еще прежде бывшаго князя Меньшикова покупки учинилися, то господамъ кредиторамъ оныя не на господинѣ графѣ Потоцкомъ, но на прежнихъ помѣщикахъ, которые тыми маетностями до того времени владѣли, взыскивать и тако помянутому благородному графу Михаилу Антонію Потоцкому—великаго княжества Литовского подстолію, сего числа власть и вольность дается, сіи отъ насъ законнимъ образомъ ему пожалованныя милости, а именно графство Горы-Горки, маетности Улу, Полъезерье, Гале и Краснополе и Могилевскую юрисдикцію содержать, въ доходахъ съ нихъ по своему произволенію располагать и оныя раздавать, подарить и продать, или своимъ правомъ уступать, кому онъ похочетъ, еже мы для вящъчаго увѣренья сею нашею грамотою и дипломомъ за собственноручнымъ подписаньемъ и приложенемъ печати потверждаемъ. Данъ въ Москвѣ, Генвара пятого дня тысяча семьсотъ тридесятъ втораго году. U tey Dyplomy przy przyciśnioney pieczęci podpis ręki nayiaśnieyszey Impetratrycy Rosyiskiey takowy: ANNA; a latere zaś tey że pieczęci podpis w te słowa pisany: графъ Головкинъ. Które to dyploma, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona, to iest imć pana Stefana Grochowskiego Grekowicza—miecznego woiewodztwa Smoleńskiego do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ze wszytką w niey inserowaną rzeczą spraw wieczystych przyięte y wpisane.

1733 г. Іюля 18-го дня.

Изъ книги № 87, за 1733 г., л. 192—201.

55. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ на избирательный сеймъ.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ, въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на избирательный сеймъ въ Варшаву инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи примасу благодарности воеводства за многочисленные труды его во случаю междуцарствія требовать прежде всего, чтобы на избирательный сеймъ были допускаемы только лица, облеченныя посольской функціей, а въ короли былъ избранъ родовитый шляхтичъ; при этомъ послы обязываются настоять, даже подъ опасеніемъ сорванія сейма, чтобы подымная подать была уничтожена и чтобы королевщизны, больше удовлетворающія личнымъ интересамъ отдѣльныхъ лицъ, были обращены исключительно на содержаніе войска;

2) Потребовать подробной иллюстраціи королевщизнъ и постановленія,

3) Чтобы на будущее время никому не выдавалось болѣе одной бенефиціи, будетъ ли это державa, лѣсничество, староство и т. д.;

4) Денежныя староства должны быть уволены отъ общихъ податей для болѣе прибыльнаго содержанія войска, или же подвергнуть ихъ люстраціи и подати назначить соотвѣтственно доходамъ;

5) Для увеличенія доходовъ литовскаго скарба потребовать, чтобы всѣ лица, занимающіяся торговлей, вносили торговыя пошлины, а склады назначены были по конституціи въ Ковнѣ; въ этихъ же видахъ разрѣшить подскарбію или другому лицу открытіе монетнаго двора;

6) Позаботиться о приведеніи въ порядокъ войска, вообще объ увеличеніи его численности; при этомъ назначить только трехъ генераловъ, изъ коихъ двоихъ можно допустить иностранцевъ;

7) Воеводамъ воспретить, подъ страхомъ утраты должности, чтобы они не искали и невладѣли староствами, державами и войтовствами;

8) Законъ этотъ распространить и на старостъ;

9) Позаботиться объ исправленіи не столько законовъ, сколько судей, которые часто забываютъ Бога и произносятъ свои приговоры въ пользу тѣхъ, которые даютъ имъ больше;

10) Въ трибуналъ должны поступать дѣла только исключительно апелляціонныя; общія же дѣла должны поступать въ надлежащія инстанціи,

11) Возстановить силу законовъ о венгерскомъ винѣ, такъ какъ вслѣдствіе употребленія его вводится въ край *роскошь и бѣдность*; въ случаѣ же ввоза продавать его не дороже 6 злотыхъ за гарнецъ и отнюдь не скрывать въ дворянскихъ палатахъ во избѣжаніе уплаты пошлины (чоповаго);

12) Этой же пошлинѣ подвергать и всѣ вообще шинки какъ духовныхъ, такъ и свѣтскихъ лицъ;

13) Настаивать, чтобы на будущее время bene meriti (заслуженные) граждане, получая привилегіи на титулы, вмѣстѣ съ ними получали и принадлежащія имъ бенефиціи;

14) Позаботиться объ уплатѣ часовнѣ св. Казиміра пошлины съ королевщизнъ; о канонизаціи Гетройтя и Боболи;

Въ остальныхъ пунктахъ слѣдуютъ ходатайства по дѣламъ отдѣльныхъ лицъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego trzeciego, miesiąca Julii osimnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi woiewodztwa Wileńskiego, po śmierci nay-

iaśnieyszego króla imci Augusta wtórego na seymiku antekonwokacyinym w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim zgodnie obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Gabryel Dachnowicz Haciski—opowiadał, prezentował y do akt podał instrukcyą seymiku anteelectionis woiewodztwa Wileńskiego, wielmożnym ichmościom panom posłom, na seym elekcyiny obranym, służącą, którą podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszytką w niey inserowaną rzeczą była do xiąg głównych kapturowych woiewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęta y wpisana, jakoż my sąd oną przyiowszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać rozkazali, którey tenor sequitur talis.

Instrukcya, od nas senatorów, dygnitarzów duchownych y świeckich, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów woiewodztwa Wileńskiego, vigore obloquencyi konfederacyi ieneralney omnium ordinum, na seymie convocationis postanowioney, tak na seymik relacyiny, iako też y anteelekcyiny do Wilna ad solitum consiliorum locum zgromadzonych, wielmożnym ichmościom panom Michałowi Tyzenhauzowi—podkomorzemu, Wolskiemu — chorążemu, Marcinkiewiczowi,—podsędkowi, Horodeńskiemu—woyskiemu, Abramowiczowi — stolnikowi, Giedroyciowi — podstolemu, Horainowi—podwoiewodzemu, Czyżowi— sędziemu grodzkiemu, Wizgierdowi—pisarzowi grodzkiemu, Władysławowi Petrusewiczowi—oboznemu, Mikołaiowi Petrusewiczowi—czesznikowi, Towiańskiemu— miecznikowi, Brońcowi — podczaszemu, Miedzychowskiemu—skarbnikowi, Narbutowi—strażnikowi, Narbutowi—krayczemu, Narbutowi — koniuszemu, urzędnikom Wileńskim, Krolikowskiemu — ciwunowi Tendziagolskiemu y rotmistrzowi woiewodztwa Wileńskiego, Tyzenhauzowi—staroście Inturskiemu, Frąckiewiczowi—staroscie Suraskiemu, Czyżowi—sędzicowi Wileńskiemu, Giecewiczowi—sędziemu grodzkiemu Brasławskiemu, Dominikowi Sawaniewskiemu—stolnikowi Wileńskiemu, Felkierzambowi—pułkownikowi iego królewskicy mości, Kurminowi—strażnikowi Upitskiemu, Janowi Monkiewiczowi, Michałowi Horainowi—staroście Nowo-młyńskiemu, Antoniemu Boreyce Zmijowskiemu— regentowi ziemskiemu Wileńskiemu, Janowi Kolędzie, Jerzemu Zaleskiemu, Kazimierzowi Towiańskiemu—mostowniczemu Wileńskiemu, Janowi Chmielewskiemu—stanowniczemu, Wawrzyńcowi Swiętorzeckiemu, Józefowi Konopackiemu Jelcowi, Stanisławowi Narbutowi, Janowi Zielonackiemu, Putwińskiemu. Kazimierzowi Giecewiczowi, Adamowi Bohuszowi, Józefowi Brzezińskiemu, Antoniemu Towiańskiemu, Józefowi Matusewiczowi, Józefowi Walickiemu—stolnikowi Połockiemu, Benedyktowi Staniewiczowi, Rafałowi Wancewiczowi, Michałowi Staniewiczowi, Józefowi Czymińskiemu. Franciszkowi Downarowiczowi, Janowi Wąsowskiemu, Taraszkiewiczowi—posłom naszym na seym elekcyiny, w roku teraźnieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim pro die vigesima quinta Augusti determinowany, zgodnie obrauym, praevio juramento wszytkich całego woiewodztwa nas obywatelów in rotam de tenore w konfederacyi expressam, super eligendo na tron polski nobili de gente Polona, bene nato, w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim, miesiąca Julij dnia siedmnastego dana.

Jeszcze podobno ręka Boska w tak wielkim zamachu y niepraktykowaney koniunkturze nietylko nieskwapia się, chcąc afflictis addere afflictionem na ostatnią zgubę naszą, lecz miłościwie y łaskawie indulgendo delictis, przytrzymuie zaostrzone zewsząd od sąsiedzkich potencyi fatales ictus, kiedy dotąd, lubo in acephalo zostaiąc statu, na publicznych ziazdach,

konwokacyach in antiqua libertatis dulcisque quietis forma daie y pozwala inducias bene consulendi, recte sentiendi, daie pokóy zewsząd nad nadzieie, rady zdrowe y zgodne nad podobieństwo, wszytko dobre nad zasługi, a ztąd emanat oyczyznie praesidium nayprętsze, nayskutecznieysze oney że remedium, za co supremo numini in victimam et holocaustum z serc naszych sacrificamus adoream. A tu ktoż nie przyzna, owszem ipse invidus etiam fatebitur livor wielkiego, a prawie oycowskiego około publicznego dobra pieczołowania jaśnie oświeconego xiążęcia imci prymasa korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, który iako desuper natus ad recte vivendum, bene consulendum, totus ad exemplificandum, tak y teraz in praesenti rzeczypospolitey statu dał dowód oycowskiey prawie ku oyczyznie miłości, gdy sub tanta curarum mole nie tylko non succubuit, lecz generosos erigens spiritus proximam lapsus oyczyzny machinam nie tylko erexit, lecz provido consilio indeffessa solicitudine ozdobnieysze oney faciem, a prawie celsiorem expressioni, sereniorem ex flammis, augustiorem ex ruinis erexit et auxit; a że tanti primatis tot laborum nulla extat merces, przeto sama wielkość nieporównaney godności niech sobie przymnaża nagrody, tu solus numerabile magnus, od oyczyzny zaś niech będzie doskonała wdzięczność, od nas wszytkich uniżone podziękowanie, od teraznieyszego y przyszłego wieku onego imienia y nieśmiertelnych dzieł nieskazitelna pamięć. Desideria zaś woiewodztwa naszego Wileńskiego w niżey wyrażonych punktach obiaśniaią się, które ichmość panowie posłowie nasi sub fide, honore et constientia urgentissime instabunt, ażeby były in executione. Ponieważ ex dispositione supremi numinis cała rada Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego na seymie przeszłym convocationis non dissona vota et desideria nostra uprzedziwszy sacrosanctum inivit faedus, że na tron polski niekto inny, ieno prawdziwy Polak obrany ma być y ten swoy związek iuramentami zawarła, niemniey ponieważ y my wszyscy takowyż iurament zgodnie wykonaliśmy: zaczym iureiurato obstringimus ichmość panów posłów naszych, ażeby żadnemi racyami, interpretacyami nie uwodząc się, ale dotrzymuiąc sacrosancte wykonaney przysięgi, in hoc puncto vota swoie ad intentionem postanowienia stanów rzeczypospolitey przywieść starali się, excludendo omnino cudzoziemca, a biorąc prae oculis w obieraniu szlachcica, w Koronie polskiey lub w wielkim xięstwie Litewskim urodzonego, animadversio, qui sit proficuus magis bono publico y z którego by osoby non promanaret occasio do nieszczęśliwey w oyczyznie, uchoway Boże, rewolucyi. A że in fundamento prawdy libera electione et suffragio każdego szlachcica in promovendo ad maiestatem subiecto per laudum woiewodztwa naszego żadnemu z ichmość panów braci obywatelów naszych ad campum electoralem nie iest praeclusa via; przeto niżeli in electionem novi regnantis będzie przystępiono ad vota, pomienieni ichmość, którzy nie są in charactere poselstwa, in electionem marszałka seymowego, także w deputacyą ad pacta conventa et ad ullos praeliminares actus, praeter solam nominationem regis, involare niepowinni. Niżeli zaś condescendetur ad electionem, ponieważ iuxta mentem tak przeszłych na seym konvokacyiny instrukcyi, iako też teraznieyszego naszego postanowienia requiritur ante omnia zniesienie z dobr ziemskich, szlacheckich y duchownych contributionis podymnego, seymem pacificationis względem zdezelowanych na tenczas, a teraz iuż in optimo flore będących królewszczyzn imponowanego, zaczym obowiązniemy ichmościów panów posłów naszych, ażeby, etiam cum discrimine obrania na tron polski pana, nie pierwiey

przystępowali do elekcyi, aż się umówi y postanowi sposób do uwolnienia się ab hoc onere, w czym ażeby się woiewodztwo nasze nie zdało być nieprzezorne y niewidzące sufficientia nie tylko dla zniesienia tego ciężaru podymnego, ale też do potrzebney omnino aukcyi woyska palpabilia media, exponit to ichmość panom posłom swoim, ażeby wziowszy prae oculis iako królewszczyzny wszytkie, titulo panis bene meritorum nazwane, z których przedtym absolutni monarchowie nie tylko bene meritos pascebant et provincias suas defendebant, ale też dalsze debellabant nationes, nie iuż in panem bene meritis, ani też in commodum boni publici, ale barziey in oppressionem aequalitatis cedunt, kiedy familiares principi domus, zabrawszy plus, quam hereditario iure, y zagarnowszy do siebie co naylepsze dzierżawy non patriae, która vigore otrzymanych wolności potior disponendi takiemi dobrami iest domina, ale suis immediatis beneficiariis et proprio suo student akkomodować się bono. Zaczym in *primario*, ażeby wszytkie ieneraliter królewszczyzny na zapłatę woyska applikowane były. *Secundo*, ut praecedat per iuratas personas lustratio tych że królewszczyzn y onych doskonałe zinwentowanie, z opisaniem gruntów, lasów, dobroci, obszerności y wszelkich prowentów, iakie kolwiek dzierżawcom dochodziły y dochodzić mogą. *Tertio*, ażeby propter augmentum importancyi robocizny wszelkie, ieżeli które iakowe w których dzierżawach practicantur, zniesione, a grunty, lasy y sianożęci od sadzib pozostałe, tak dworne, iako też chłopskie, niżeli suo tempore numerus poddaństwa przyczyni się, miedzy znayduiące się chłopstwo, praevia pensionis iusta impositione, były exdividowane, ac tandem, za doskonałym wywiedzeniem intrat, ażeby zasłużonym ad fortia agenda nieginęła ochota, z tych wszytkich intrat dziesiąty grosz na imć pana dzierżawcę, a dziewięć groszy na zapłatę woysku determinowane były. Puszcze też y ieziora y młyny, któreby od arend były excypowane, a w tenucie dzierżawców zostawały, ażeby iusto pretio na coroczną płatę otaxowane y temuż dzierżawcy vel plus offerenti zawiedzione były; z którey importancyi także grosz dziesiąty in usum dzierżawcy cedere powinien. Dzieie się też y w tym wielka krzywda distributivae iustitiae, kiedy cum iniuria aliorum bene meritorum iedney osobie nie tylko po kilka, ale y po kilkanaście dzierżaw dostaie się in possesionem; przeto ut tollatur hic abusus y ażeby od niższego do wyższego stanu nad iedną dzierżawę, albo starostwo, leśnictwo et id genus nikomu żadna dzierżawa druga, ani starostwo konferowane niebyły y to bene meritis, aetate vigentibus, a nie minorennibus, ale ad minimum lat dwadzieście maiącym. Similiter consensa ad cedendum tych dzierżaw, ani też iura communicativa ażeby nikomu dawane nie były y pieczętarze onych sub privatione officii ażeby pieczętować nieważyli się, bo to iest cum detrimento bene meritorum. Starostwa summowne, propter melius commodum reipublicae, dla obwarowania na onych że modo supra dicto żołnierzowi płacy, indigent exeptione; zaczym recommendatur ichmość panom posłom naszym, ut stimulent status ad exemptionem onych ex proventibus reipublicae, a ieżeliby te non sufficerent, ażeby była uznana lustratia y weryfikacya, wiele te starostwa czynią intraty ex previa lustratione ac verificatione, ażeby wniesiona przez konstytucyą summa rocznemi prowentami, ad aliquod spatium pozwolić mogącemi, extenuowana była. Skarb wielkiego xięstwa Litewskiego ab inductis et evectis etiam in afflictissimo reipublicae statu, absque tam intollerabili, iako teraz conqueruntur handluiący, aggravatione, znaczną więcey kilku kroć sta tysięcy czynił importancyą, a teraz

in florentissima pace, z wielkim pogorszeniem y z publiczną szkodą, do barzo małey pensyi iest poniżony, a to dla wielu protekcyi y potencyi, w czym ażeby się zabieżało publicznemu uszczerbkowi, a na zapłatę woysku mogło excrescere subsidium, niewidzi innego medium woiewodztwo nasze, iako tylko obligować ichmościów panów posłów, ażeby starali się quam strictissime opisać, aby poczowszy od naywyższego do nayniższego cuiuscunque status et conditionis duchowny y świecki człowiek od wszelkich towarów wożących, według instruktarzów ustanowionych, na wszytkich trzech komorach takoweż importancye, iako y kupcy bez żadney defalki, ochrony y paszportów, rachuiąc złote, grosze y pieniądze nie na pruską, ani tynfową, ale pro currenti moneta, bez żadnego kwitowego honorarium y ni na kogo akkomodacyi, płacił. Tych że towarów skład ażeby nie daley, iako w mieście Kownie, vigore dawnych konstytucyi, był determinowany, a tak y extorsye, krzywdy y płacz ludzki ustaną y importancya do znacznych przyidzie aukcyi. Żeby zaś officium iaśnie wielmożnego imć pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego niebyło damnosum, z teyże importancyi designetur imści pensio, proportionata corocznie ad summam iednak po złotych ośmdziesiąt tysięcy; a iako iaśnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego cum omni renitenti ubiquinarium absque apellatione, tak e converso iniuriąto przez dependentów iaśnie wielmożnego imć pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, summario processu powinno determinari forum. Ad augendos reipublicae proventus, a na zabieżenie enervationi oneyże, ażeby żydzi y inne handluiące osoby śrebra za granicę nie wyprowadzali, należałoby otworzyć mince, w czym expetent consensum universalem rzeczypospolitey ichmość panowie posłowie nasi, ażeby hoc opus było commissum w prowincyi naszey iaśnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu Litewskiemu seu alio plus offerenti, który tenebitur doyrzeć, ażeby nie była fałszowana moneta, ale in valore, pondere et existentia correspondens acceptabili etiam w pogranicznych państwach monetae. A tak kiedy to wszytko adimplebitur, skarb augebitur, z którego nietylko tolletur onus podatkowania, ale też niemal in quadruplo auctio woyska być może. Regulamen woyska summopere iest potrzebny, officerów siła, a mało potrzebnych, przeto lepiey by więcey rąk do boiu, niż gęb ad consumendas fruges. Jenerałów nad woyskami cudzoziemskiemi niepowinno by być więcey iak dwóch, ieden nad infanteryą, drugi nad kawaleryą, a trzeci nad artyleryą; półkownicy pod rzeczypospolitey imieniem, każdy swego półku, a w regimencie ażeby zupełnie, czy to konnym, czy to pieszym, naydowało się ludzi tysiąc, a in casu fatorum półkownika pierwszy officer, po nim ex gradu następuiący, do półkownikowstwa succedere powinien et per consequens do inszych szarży gradatim postępuiąc. Gaży officerskie tempore pacis ażeby były ad mediam sortem extendowane, tempore vero belli ex integro maią być dawane, przykładem państw cudzoziemskich. Numerus ichmościów panów officialistów woyskowych, w religii dissidentskiey zostaiących, ut omnino minuatur y ażeby nad trzecią część ichmościów akceptowano niebyło. Denique ienerali y półkownicy ażeby omnino szlachta et bene posessionati w wielkim xięstwie Litewskim byli, curabunt providere ichmość panowie posłowie. Jaśnie wielmożni ichmość panowie woiewodowie, którzy maią dependencyą od siebie urzędów grodzkich, ażeby starostw sądowych ani w Koronie, ani w Litwie niemieli, także y dzierżaw, starostw, wóytowstw seorsive in personas suas nie wyprawowali, sub amissione utriusque officii

ad instantiam każdego delatora. Ciż ichmość panowie woiewodowie lub starostowie sądowi, ieżeli iako kolwiek, czy to małą, czy wielką maią do siebie należącą ekonomią, ażeby starostw y dzierżaw otrzymywać nie mogli. Correctura iurium iakie ma w sobie perplexitates, iuż to nie tayno całemu xięstwu Litewskiemu, zaczym obowiązuiemy ichmościów panów posłów naszych, ut urgeant meliorationem oney, a naybarziey ut adinveniant modum nie tak sądów, iaky sędziów poprawy, którzy częstokroć, zapomniawszy Boga, prawa y sumnienia, non secundum iustitiam et obloquentiam praw oyczystych, ale secundum velle suum zwykli ferować iudicata, czyniąc kontrakty z stronami o swoie sentencye y one plus offerenti invadiiuiąc. Strony też potentiores, które in contemptum legis z wycięczeniem uboższych, nie iuż kilkakroć, ale kilkanaście razy dopuściwszy się kondemnować, poniewasz nigdy nie dopuszczaią per fortem resistentiam ad executionem dekretów przywodzić, curandum opisać, ażeby każdy in causis simplicium iniuriarum za trzecim dekretem, a in causis propriarum inscriptionum et expulsionum za powtórnym dekretem renitens exekucyi był in perpetuum pro incapaci wszelkich urzędów, także activae et passivae vocis uznany, y takowy ultimae instantiae dekret ażeby iuż za oczewisty był rozumiany y ad executionem omnimodo przywiedziony. Circa primam fundationem iurisdykcyi sądów trybunalskich nie inne sprawy, iako tylko apellationum od urzędów ziemskich, grodzkich y podkomorskich temu sądowi ad iudicandum determinowane były, a inne sprawy in foris sibi competentibus agitabantur, które potym sądy trybunalskie abusive przywłaszczywszy sobie, ponieważ causarunt farraginem aktoratów w regestrach sądowych, że, ob concursum mniey należących do tego sądu akcyi, iniuriati rozsądzenia spraw apellacyinych doczekać się przez długie czasy nie mogą. Ad haec ponieważ y w tym dzieie się wielka krzywda, że strony, unikaiące sprawiedliwości świętey za przypozwaniem siebie do ziemstwa, albo do grodu, dawszy się kondemnować, via condemnationis do trybunałów, propter solam prolongationem, sprawy wyprowadzać zwykły, przeto obviando takowym inwencyom curabunt ichmość panowie posłowie nasi przez korrekturę opisać, ażeby abhinc ex competentia actionis do grodu lub do ziemstwa zapozwana strona tamże y o kontrawencyą ad ultimum gradum konwinkowana była y ażeby za pokazaniem pierwszey litispendencyi w grodzie, czy w ziemstwie, trybunał pro finali decisione do tego urzędu odsyłał etiam z sprzeciwnego aktoratu sprawy, salva iednak a definitiva sententia appellatione. Zaniedbana executio legum o nieiachaniu dla win do Węgier ażeby per futuram constitutionem opisana y obostrzona była, domówią się ichmość panowie posłowie nasi, bo ztąd niepotrzebny luxus y widome zniszczenie prowincyi; z składów zaś na granicy ieżeliby kupowane y prowadzone miały być wina, ażeby kupcy, którzy ie kupować y sprowadzać, szynkować zechcą, niewiększą ceną, sub confiscatione tychże win, iako po złotych sześciu garniec naylepszego wina przedawali. A że nulla informante lege od tychże win w skarbie czopowego, szelężnego praetenditur pensio od każdey beczki po talarów bitych siedmiu zgórą et eo intuitu kupcy, szukaiąc protekcyi, sub alio nomine wina wprowadzaią y po pańskich pałacach lokować zwykszy, iawną krzywdę skarbowi przynosić muszą, przeto curabunt obviare utrique iniuriae ichmość panowie posłowie nasi, ażeby według dawnych praw y instruktarzów importancya czopowego opisana była. Panowie duchowni y świeccy, którzy na potrzebę swoią do tych miast, gdzie są szynki winne, wina prowa-

dzić będą, fideliter wszytkie w skarbie ażeby opowiedzieli et per nobilem servum, że nie są protekcyine y że ich bez opowiedzenia się skarbowi nikomu na wyszynk nieoddadzą, ani przedadzą, coram actis castrensibus iurament wykonali, cło iednak, uti supra expressum, etiam y od takich win ażeby omnino płacone było; co y o zamorskich winach censendum. Dzieie się y w tym niemała krzywda stanowi szlacheckiemu, kiedy w woiewodztwach y powiatach bene meriti, otrzymawszy przywiley na iaki urząd, titulo tylko solo w zasiadaniu muneris sui zaszczycaią się, a prowent, antiquitus do tychże urzędów należący, in usus aliarum personarum idzie, przeto ażeby ten abusus, iako z słusznością niezgadzaiący się, był paenitus zniesiony y przy którym urzędzie iaki by się prowent znaydował, teyże osobie, która za przywileiem w woiewodztwie lub powiecie mieysce swoie zasiada, omnino był reintegrowany y oddany, urgebunt ichmość panowie posłowie. Ex pio voto świętey pamięci nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta, sub actu roku tysiąc pięćset pięćdziesiąt pierwszego, przywileiem w Warszawie danym, na konserwacyą kapłanów przy kaplicy świętego Kazimierza, patrona korony Polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, z dobr wszelkich, ad mensam regiam należących, determinowana prowizya y do kaplicy apparencya ponieważ ob plurimas revolutiones przez znaczny czas sufficienter nie dochodziła y teraz in exigua parte mało co dochodzi, przeto, maiąc inextinguibilem religionis et pii affectus przeciwko tak wielkiemu patronowi zelum, obliguiemy ichmość panów posłów naszych, ażeby się serio domówili, opisać per pacta conventa punctualiorem et infallibilem ex certo fundo, iuxta mentem fundatoris, do tey kaplicy solutionem eiusmodi provisionis et conservationem teraznieyszego proboszcza, to iest, iaśnie wielmożnego xiędza Jerzego Ancuty—biskupa Antypatreńskiego, suffragana Wileńskiego, referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego. Circa posessionem młynów królewskich, w mieście iego królewskiey mości Wilnie będących, na których osobliwsza prowizya po kop trzysta corocznie do tego probostwa iest aplikowana, salva in casu niewynoszącey z tych młynów prowizyi z innych prowentów mensae regiae compensatione, item vigore przywileiu tegoż nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta, roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt trzeciego datowanego, modus exolutionis cum censu summy pięćset trzydzieście siedm kop groszy Litewskich, a venerabili capitulo Vilnensi przez tegoż nayiaśnieyszego regnanta ad usus publicos pożyczoney, a dotąd niezapłaconey, ut provideatur de certo et infallibili fundo, requirent ichmość panowie posłowie nasi. Wszak codzienno doznawamy experyencyą, iż gdy ad pia convertimur opera, na tenczas manus Domini radom y akcyom naszym assistere zwykła, przeto y dopiero nil iustius censendum, ażeby kanonizacya b. Michaelis Giedroyć, ex magna ducum Lithvaniae progenie oriundi, canonici regularis, miraculis clarissimi, subsequi mogła, omnimodam apponent curam przy rekomendacyach gorących stanom rzeczy-pospolitey et futuro regnanti. In simili y o kanonizacyą błogosławionego Andrzeia Boboli—societatis Jesu, ciż ichmość panowie posłowie instabunt. Merita wielmożnego imci pana Michała Jana Tyzenhauza—podkomorzego woiewodztwa Wileńskiego, polskiemu całemu światu wiadome, iak dawał dowody maiestati et libertati, przeto obliguiemy ichmość panów posłów stanom rzeczy-pospolitey et futuro regnanti rekomendować. Za wielmożnym imć panem Benedyktem Tyzenhauzem — starostą Szmeltyńskim, ichmość panowie posłowie instabunt, któremu nullo demerito chorągiew Petyhorska odebrana ut

restituatur. Wielmożny imć pan Eliasz Marcinkiewicz—podsędek woiewodztwa Wileńskiego, będąc na usłudze rzeczy-pospolitey lat dwadzieście, znaczną od nieprzyiaciela na zdrowiu y fortunie poniosszy ruinę, gdy dotąd żadney de condigno nie odebrał nagrody, recurrit y o instancyą przez ichmościów panów posłów do przyszłego króla y pana, aby inter emeritos cives nie był zapomniany exposcit. Za imć panem Felkierzambem—półkownikiem iego królewskiey mości, który w tak wielu okazyach daiąc dowody in defensione praw, swobód y wolności rzeczy-pospolitey, nietylko cięźko przy różnych razach iest postrzelany, ale też y na fortunie zruinowany, instabunt o recompensę ichmość panowie posłowie. Dla i. k. mci podięte na usłudze rzeczy-pospolitey przez kilkanaście lat w woyskowey służbie prace y niewoli Szwedzkiey przez sześć lat wycierpienie, na zaszczyt oyczyzny, imć pana Kazimierza Towiańskiego—mostowniczego Wileńskiego, aby iustam odniosły mercedem, ichmość panowie posłowie futuro regnanti ażeby donieśli, comittitur. Tak wielą dowodami w różnych woiennych okazyach oświadczone pro patriis focis, cum discrimine zdrowia y życia, imć pana Jana Chmielewskiego—stanowniczego wojewodztwa Wileńskiego, ażeby przypomniane były przyszłemu da Bóg elektowi, obliguiemy ichmościów panów posłów naszych. Zaścianek Dworec, Petryszcze, pustosz, zarośli, w woiewodztwie Wileńskim leżący, zdawna seorsive u różnych possessorów będący, za przywileiem naiaśnieyszego w Bogu zeszłego króla imci Augusta wtórego, a za cessyą iaśnie wielmożnego imć pana Ludwika Pocieia—woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, anno tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego, w tych dokumentach granicą opisanych, imć panu Dominikowi z Szankowa Sawaniewskiemu—stolnikowi Wiełuńskiemu, konferowany, aby był per constitutionem approbowany, ichmość panowie posłowie nasi instabunt. Swiadczone pro bono publico usługi w tak wielu woiennych okazyach w Bogu zeszłego imć pana Władysława Putwińskiego—stolnika Inflantskiego, gdy znaczny z siebie dały dowód publicznemu zaszczytowi oyczyzny, a dotąd nulla meritorum superest merces, przeto vivus wielkich zasług successor imć pan Putwiński ażeby był rekomendowany przyszłemu da Bóg panu, ichmość panowie posłowie instabunt. Superstes po straconych in Martio campo za wolność y dobro pospolite dziadu y stryiach imć pan Józef Złobocki ażeby miał swoią rekomendacyą, obliguiemy ichmościów panów posłów. Y komuż tayne z tak wielu dowodów pro bono publico oświadczone zasługi iaśnie wielmożnego imć pana Pocieia—strażnika wielkiego xięstwa Litewskiego, który gdy dotąd ieszcze za tak wielkie y znaczne zasług swych specimina żadney nieodbiera nagrody, tylko spe vana laetatur, więc kiedy znayduie się być położonym in sublimi gradu meritorum, ażeby też et in gradibus praemiorum nie był upośledzony, ut instent ichmość panowie posłowie do stanów rzeczy-pospolitey, także y do przyszłego da Bóg pana, iak naypilniey zalecamy. Desiderium iaśnie wielmożnego imć pana Ignacego Ogińskiego—oboznego wielkiego xięstwa Litewskiego, ex respectu otrzymanego przywileiu iuris comunicativi na ekonomią Brasławską przez wielmożną ieymć panią Ogińską—starościnę Mścibowską, iako iest ex se iustum, tak ażeby hic abusus tollatur, instabunt ichmość panowie posłowie. Dobra, Gieyrany nazwane, z wsią Wilną, w xięstwie Żmuydzkim leżące, ab antiquo lenne, ażeby per constitutionem iure terrestri imć panu Janowi Horainowi—podwoiewodziemu Wileńskiemu y porucznikowi Petyhorskiemu, żenie et successoribus eorum assekurowane

były, curabunt ichmość panowie posłowie nasi. Interes imć pana Domasławskiego — półkownika iego królewskiey mości, ex respectu ukrzywdzenia, zachodzącego w szarży cudzoziemskiey, iako emeritissimi tot meritis, quot exemplis civis, ut recomendent stanom rzeczy-pospolitey y przyszłemu królowi imci, ichmość panów posłów naszych obstringimus. Lubośmy się na seymie convocationis, sub vinculo confaederationis zgodnie odprawionym, dostatecznie opisali, gdy iednak żałośne nas expost dochodzą wieści y wiadomości, że się znayduią między nami tak zapamiętałe y zawzięte na zgubę oyczyzny subiecta, które w kointelligencye z postronnemi potencyami przez posłów ich wchodząc, machinacye in pernitiem rzeczypospolitey knuią y, przysięgszy dobrowolnie na konfederacyą, do której że nie tylko nikogo nie przymuszano, ale nawet wzdrygaiących się do tey przysięgi dopuszczać nie chciano, szukaią teraz media wprowadzenia woysk cudzoziemskich in viscera regni, sub colore protekcyi liberi veto et, quod horribilius, że się cudzoziemscy ministrowie, ut fertur, niektóremi ex senatorio et equestri ordine na danym sobie in hoc puncto skrypcie szczycą podpisami, więc takowego każdego, etiam cum successoribus suis, pro hoste patriae, infami, bannito et invindicabili capite, cum asseclis suis, maiąc, y, dobra ich aby konfiskowane były, za słuszną rzecz uznaiąc, za przybyciem da Bóg naszym ad campum electorale upominać się tego będziemy, aby na kogoby kolwiek słuszna huius criminis padła suspicya, ad instantiam instigatoris do sądu kapturowego ieneralnego był pozwany et paenis superius expressis irremissibiliter karany. Co y na duchowieństwo ma extendi, cum requisitione od rzeczy-pospolitey u oyca świętego, aby a sacris suspendantur et beneficiis priventur, które futurus regnans, iako post perduelles wakuiące, bene meritis oddawać będzie. Caetera fidei et dexteritati ichmościów panów posłów committimus. U tey instrukcyi podpis ręki iaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego y dyrektora seymiku anteelectionis takowy: Michał Jan Zieńkowicz — biskup Wileński, dyrektor seymiku anteelectionis woiewodztwa Wileńskiego — nomine całego woiewodztwa.

Która ta instrukcya, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych kapturowych Wileńskich spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1735 г. Января 7-го дня.

Изъ книги № 66, за 1734—1735 г., л. 39.

56. Универсалъ подкоморія великаго княжества Литовскаго Игнатія Завиши къ дворянамъ великаго княжества Литовскаго.

Чрезвычайный посолъ при русскомъ дворѣ графъ Завиша издаетъ настоящій универсалъ дворянамъ в. кн. Литовскаго съ цѣлью предостеречь ихъ отъ политическихъ увлеченій и симпатій къ французскимъ проискамъ и склонить на сторону русскаго двора, который заботится не только о преуспѣяніи рѣчи-посполитой, но и о цѣлости ея границъ; при этомъ разъясняетъ подробности французскихъ предложеній русскому двору—завладѣть Курляндіей и отклоненіе такого предложенія русской императрицей.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Maia dwunastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy, wyż na dacie pisany, obranymi, comparens personaliter patron imć pan Michał Kunicki—starosta Malacki, uniwersał od iaśnie wielmożnego imć pana Ignacego, hrabi na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawiszy—podkomorzego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Mińskiego, Grodowego, Czeczerskiego, Chosławskiego, Summiliskiego y Inturskiego starosty, ienerała-maiora od kawaleryey y półkownika oboyga authoramentów w woysku Litewskim, do dworu Rosyiskiego od iego królewskiey mości y zconfederowanych stanów rzeczypospolitey extraordynaryinego posła, iaśnie oświeconym, iaśnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom, cujusvis dignitatis et officii prześwietney prowincyey wielkiego xięstwa Litewskiego obywatelom służący y należący, prezentuiąc, ad acta podał, prosząc nas sądu, ażeby ten uniwersał ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur estque talis.

Ignacy, hrabia na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawisza—podkomorzy wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Miński, Grodowy, Czeczerski, Chosławski, Summiliski y Inturski starosta, ieneral-maior od kawaleryey y półkownik oboyga authoramentów w woysku Litewskim, do dworu Rossyiskiego od iego królewskiey mości y zconfederowanych stanów rzeszy-pospolitey poseł extraordynaryiny, iaśnie oświeconym, iaśnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom cujusvis dignitatis et officii prześwietney prowincyey wielkiego xięstwa Litewskiego obywatelom, moim wielce miłościwym panom y braci. Po zaleceniu życzliwych usług moich y oświadczeniu kożdemu zosobna in debito cultu uniżenności mey, do wiadomości podaię: Niech się to kożdego in sinu liberrimae matris tey oyczyzny wypielęgowanego syna szkodliwą, tłumaczącą in malum interpraetatią nienymuie serca, ażeby ta do monarchiey Ro-

syiskiey extraordynaryina legacya moja miała rzeczy-pospolitey wnętrznego nieukontentowania et cujusvis praejudiciosi nocivique przynosić zatrudnenia, która jako iest ku powszechnemu oyczyzny uszczęśliwieniu y iey nienaruszonych swobod zmierzaiąca całości, tak dla prawdziwey informacyey y doskonałey wszytkich wiadomości kategoryczną czynię waszmciom, moim wielce mościwym panom, expozycyą: *a naprzód*: Już iest dobrze wiadomo, iak nam dał Naywyższy niebios Wielkorządca króla y monarchę nayiaśnjeyszego Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, prawie secundum cor nostrum wielkiemi rzadkich cnot przykładami, łaskawością, wspaniałością et pacis amica sapientia ornatissimum, który w pierwszym stopniu na tron Polski z osobliwszey ku dobru pospolitemu, a powszechney spokoyności pańskiey attencyi swoiey, zabiegaiąc wszelkim wnętrzny pokoy mieszaiącym inconvenienciom, początek panowania à cultura dobrey nieodmienney z sąsiedzkiemi monarchiami harmonii (za którą trwały y bespieczny zwykł następować pokóy) szczęśliwie prowadzić zaczął, destinowawszy hac pro exigentia posłów do różnych dworów, a naprzód do Cesarza iego królewskiey mości chrześciańskiego, do porty Ottomańskiey, która z inauguracyi iego królewskiey mości na tron Polski już się pokazała być ukontentowana, kiedy posła honorifice przyiowszy wszelkiey przychilności, dobrey sąsiedzkiey cointelligenciey dała upewnienie, tuż y do inszych monarchii, gdzie y mnie do Rosyiskiey dostał się służenia honor. A gdy tu poznaię mentem nayiaśnieyszey Monarchini tak z zdaney od tronu przy audyencyey repliki, iako też z ustawicznego oświadczenia uznaię dla dobra pospolitego superflua przyiaźni y aplikacyey dokumenta od tych, iako y same teraz swieżo z pod prassy wyszłe nayiaśnieyszey Monarchini manifesta jawnie y dostatecznie oświecają upewnienia, do iakiego końca, y starania zmierzaiąca iest nayiaśnieyszey Monarchini intencya, iż nie insza, tylo aby, ugasiwszy wzniecony in septemtrione pożar, który daleko zamierzona rozżarzyła y nas zagarnęła fakcya y miedzy zkolligowanemi państwy rozrywała sojusze, cum integritate praw y swobod naszych, znowu pokoy z dalszym utwierdzeniem sojuszów y gruntowne przymierze przywrocone było. Nadto nic więcey nie życząc, za jedyny cel sprawiedliwych procederów kładzie sobie trwałego sąsiedztwa y pokoiu zachowanie, do którego wszystkich wielnożnych panów tak przez wydane publiczne uniwersały, iako też y przeze mnie zaprasza y animuie przedsięwzięcia y nie tak, iako sinistrae adscribunt relationes, które repraehensyi godne, albowiem dwoiaką racię, wielmożni panowie, o zachodzących wyczytacie deklaracyach, gdy sam iestem świadek, co clarius namienię: ziechał tu qua commissarz francuski, przezwiskiem pan Bernardotti, maiący in commissis do traktowania z dworem tuteyszym z takową od przeciwney strony propozycyą: Ruskiemi graniczącemi wojewodztwami y powiatami po połowie się dzielić, według owego interesowanego przykładu, divide et regna, tak, aby y Kurlandya cała do Państwa Rosyiskiego przywłaszczona zostawała, byleby naiaśnieysza Monarchini była tego zdania,—odstąpić ukoronowanego Augusta trzeciego, a zatym król francuzki, iako tego interessu gwarant, zabiera tedy takową na siebie gwarancyą: poki państwa Francuzkiego stawać będzie, tego podziału utrzymywać nigdy nie zaniedba; lecz niezwyciężona w stałey intencyey Monarchini, przykładem ewanielii tentuiącey piekielniey zawziętości odrzuciwszy takową propozycyą, na zaiutrz precz onemu odiechać kazała: Wnidźcież tedy w rekollekcyą wasz mość, wielce miłościwi panowie, w rekollekcyą altisque suis perpendite iudiciis, czy

francuzkich nie graniczących trzymać się zawodów, które quo cesserunt dolo, eo continuant ausu, y za któremi wieczna strata y nieskonczone w oyczyznie pociąga się zamieszanie, czy spieszyć się in cognitionem tego pana, za którym doskonałe uszczęśliwienie y pożądany następuie pokoy et in cujus sinu respirare et melius sperare może cała rzecz-pospolita, którey iego królewska mość pan nasz miłościwy aperto et plus quam paterno corde zupełney czeka reconcyliacyey y do zbawienney iedności dissipata invitat membra. A tak, iako wierny compatriota, życzę waszmościom moim wielce miłościwym panom, a raczey ipsa per me patria rogat, postrzeżcie się, ferrea belligeri compescite limina Martis, niechay ta niewinna krwi rozlania szczodrobliwość—frater ruit in fratrem—dalszego grobowego dla ziemi nie zabiera szafunku, a do pożądanego tot suspiriis chwytcie się pokoju. Wyciągam zatym ręce z uniżoną przychilnością in amplexum w. m. miłościwych panów et, ad asilum gratiae amorisque fraterni recurrens, zniżonym czołem, iako wierny brat y życzliwy sługa referro cuique cultum. Dat w St. Peterburgu, roku tysiąc siedymset trzydziestego piątego, miesiąca Januarii dnia siódmego. U tego uniwersału przy pieczęci podpis ręki his exprimitur verbis: Ignacy hrabia Zawisza—podkomorzy wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, extraordynaryiny poseł.

Który to uniwersał, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych wpisany. Pisan ut supra.

1735 г. Апрѣля 12-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 31.

57. Универсалъ подкоморія великаго княжества Литовскаго Игнатія Завиши дворянству Жомойтскаго воеводства о томъ, что вступившія въ предѣлы его русскія войска не будутъ дѣлать жителямъ никакихъ притѣсненій.

Подкоморій в. кн. Литовскаго и экстраординарный посолъ при Россійскомъ дворѣ Игнатій Завиша доводитъ до свѣдѣнія обывателей Жомойтскаго воеводства, что, вслѣдствіе представленій его русскому двору о разныхъ злоупотребленіяхъ иррегулярныхъ войскъ, находящихся въ предѣлахъ рѣчи-посполитой, по части сбора провіанта и денежныхъ контрибуцій, послѣдовали отъ русской Императрицы строгіе указы, чтобы сборы провіанта совершались на основаніи Ольковицкой рады. Вслѣдствіе этого Завиша предписываетъ дворянству избрать изъ среды себя особыхъ коммиссаровъ какъ для сбора, такъ и расходованія военнаго продовольствія.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Maja czwartego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy, wyż na dacie pisany obranymi, comparens personaliter patron iegomość pan Michał Kunicki—starosta Malacki, uniwersał od iaśnie wiel-

możnego imć pana Ignacego hrabi na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawiszy—podkomorzego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Mińskiego, Grodowego, Czeczerskiego, Chosławskiego, Summiliskiego y Inturskiego starosty, ienerała maiora od kawaleryey y półkownika oboyga authoramentów w woysku Litewskim, kawalera orderu Białego Orła, do dworu Rosyiskiego od iego królewskiey mości y zkonfederowanych stanów rzeczypospolitey oxtraordynaryinego posła, jaśnie oświeconym y jaśnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom in suis titulis et dignitatibus prześwietnego xięstwa Żmoyckiego obywatelom służący y należący, praezentuiąc, ad acta podał, prosząc nas sądu, ażeby ten uniwersał ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur estque talis:

Ignacy hrabia na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawisza—podkomorzy wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Miński, Grodowy, Czeczerski, Chosławski, Summiliski y Inturski starosta, ienerał-maior od kawaleryey y półkownik obóyga authoramentów w woysku Litewskim, kawaler ordera Białego Orła, do dworu Rosyiskiego od iego królewskiey mości y zkonfederowanych stanów rzeczyposlitey extraordynaryiny poseł. Jaśnie oświeconym y jaśnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom in suis titulis et dignitatibus prześwietnego xięstwa Żmoydzkiego obywatelom, moim wielce miłościwym braci, po zaleceniu uprzeymych chęci y usług moich, donaszam: Jako nie wątpię, iż wyszłe in lucem polskiego świata nayiaśnieyszey Imperatorowey iey mości Rossyiskiey publiczne manifesta, doszedszy in ordine prześwietnemu xięstwu Żmoyckiemu, palpabiliter obiawiły waszeciom, moim wielce mościwym panom, sprawiedliwe iey wieliczeństwa intencye, które szczegulnie zmierzaią końca, ażeby zawichrzoney nierozpatrznym zuchwałey impraezy usiłowaniem oyczyznie naszey pax rursum veniat alta y z nim dawne spokoyne, indissolubilis nexus zprzymierzonych wiekami państw trwało sąsiedzstwo; tak ztąd widoczny pokazuie się tego dowod, iż nayiaśnieysza Imperatorowa ieymć woyskom swoim w granice nasze weszłym uciemiężenia kraju surowemi przykazawszy ordynansami, gdy onych niektóre dywizye, zwłaszcza irregularne półki kozackie, pro temerario ausu executive nie zachowały, znowu, za postanowieniem na radzie Olkienickiey planu, dla ścisłego we wszystkim podług jego postanowienia expediowała naypilnieysze ukazy y onych za każdą okazyą powtórzyć nie zaniechała, uczyniwszy w kompucie kozaków y Kałmuków, dla uskromienia pochodzącey swawoli, stipendyi regulamen, teraz denuo na propozycye memoryałów moich, z rozkazu y wyraźnych insinuacyey iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, expediowanych, w wydanym responsie swoim wszystkich gdzie ienokolwiek praktykuiących się in contra pierwszym ukazom praeaggrawacyey zabraniać raczy, wydawszy na to mnie ad manus do wszystkich jaśnie wielmożnych ichmościów panów commenderuiących ienerałów ordynanse, ażeby nie podług swego zdania, ale podług wyż wspomnionego planu postanowioney w roku tysiącznym sześćsetnym siedymdziesiątym szóstym taryffy, z iak nayśliczniejszą obchodzili się modestyą, samym tylko proporcyonalnym necessitati (bez którego się obeyść nie podobno) kontentuiąc się prowiantem, pieniężnych zaś żadnych non extorquendo contrybucyi. Dla tego expedit wiel-

możnym moim wielce miłościwym panom, ażebyście przykładem koronnych woiewodztw, wysadziwszy swoich ichmościów kommisarzów, iednych (do) iaśnie wielmożnego iego mość pana ienerała-maiora Fon-Bismarka (któremu to specialiter commissum y do któregom iuż odesłał iey wieliczeństwa ukazy) dla dispartimentu y umiarkowania podług planu taryfy odesłać chcieli, drugich zaś penes fundum woiewodztwa dla comportowania się y dostarczania potrzebnych powiatów zostawili. A takim sposobem y ten ciężar znacznie ulżony y podatki pienienżne nieomylnie zniesione będą. Co ażeby wszystkich iaśnie oświeconych, iaśnie wielmożnych ichmościów panów obywatelów prześwietnego xięstwa doszło wiadomości, upraszam, aby praesentes po wszystkich parafiach publikowane były, hasque przy pieczeńci ręką moią podpisuię. Dabantur w Rydze, miesiąca Apryla dwunastego dnia, roku tysiącznego siedymsetnego trzydziestego piątego. U tego uniwersału, przy pieczęci podpis ręki his exprimitur verbis: Ignacy hrabia Zawisza—podkomorzy wielki wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który uniwersał, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany. Pisan ut supra.

1735 г. Мая 13-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 48.

58. Инструкція главнаго Литовскаго трибунала, данная депутатамъ, отправленнымъ къ королю Августу III.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał głównego wielkiego xięstwa Litewskiego z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy wyż na dacie pisany obranemi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Michał Kunicki—starosta Malacski, prezentował y ad akta podał instrukcią, od nas sędziów trybunalskich wielmożnym ichmościom panom posłom, do nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego delegowanym, daną, prosząc nas sądu, ażeby ta instrukcia ze wszytką w niey inserowaną rzeczą była do xiąg trybunału głównego wielkiego xiẽstwa spraw wieczystych przyięta y wpisana, iakoż my sąd przyiowszy oną w xięgi wpisać rozkazaliśmy de tenore sequenti, iak się w sobie ma his verbis:

Instrukcya od nas sędziów trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego do nayiaśnieyszego regnanta Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, którego vicariam maiestatem reprezentuiemy, wielmożnym panom, imć panu Antoniemu Skorulskiemu — krayczemu, powiatu Kowieńskiego y wielmożnemu imci panu Antoniemu Lawdańskiemu—stolnikowi xięstwa Zmuydzkiego, kollegom naszym a posłom, é medio nostro obranym, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym, miesiąca Maia dwunastego dnia dana w Wilnie.

Poniewasz z oboyga narodów złożone vastum reipublicae corpus znacznie do tych czas fatis agitatur iniquis, izali być może iaśnieyszy wschodzącey nam fortuny dokument, iako gdy in corde regni wiernych poddanych cor et caput nayiaśnieyszego monarcha założył sobie regiam solis, ani distulit augustus Lechico se credere caelo, a co większa chociaż diviso cum Jove imperio samych Bogów vicariam osiadł maiestatem, kiedy ultro się purpura supplex obtulit et solus meruit regnare rogatus, przecieśz do tego iedynie zmierza celu, aby, stawszy się omnibus omnia, wszytkich na łonie swym nosił et corde teneret. Owoż rzymskiego koronata reguluiąc się maxymą, non oportet quenquam à conspectu principis tristem discedere, zweryfikował na sobie nayiaśnieyszy pan ów (iako subalterna potestas) Boski wyrok, cum exaltatus fuero, omnia traham ad me, kiedy barziey cum cernuo do adoracyi poplite nas pociąga, niż facies solis humiles atomos y bezpiecznieysze, iako za czasow starożytności na tronie swym funduie asilum omnibus afflictis et vel labentibus cito vel prope casuris, y z tąd cito, ledwie co augustis mundum complexus habenis, a iuż Vespazyana zaszczyt o nim głosi świat: princeps bonus, orbis amor, iuż saeculorum memoria godne Antoniusza elogium czyni: et pius et pater patriae, wszyscy nań in die cordis wesoło skazuią: en princeps, en orbis apex, aequatus Olympo, kiedy z naywyszego królewskiey dostoyności claromentu szerokie od pola Polaków lustruią niziny, słonecznym własnie aspektem respicit, ut prospiciat nieinaczey, tylko mente serena maturoque regens vastas moderamine gentes, nie tak cum homagio słow, iako raczey życzliwego affektu przed pański stawię się konspekt. Ex praemissis tę tylko formuiem illacią, iż solennia ludit omnia libertas, te bellatore Quirino, te placido moderante Numa, a oraz pro clausula otworzystych panu serc z tym się iednomyślnym odzywamy głosem: diu intersis populo, pecati moderator, orbis auguste, sami zaś sobie y całey oyczyznie życząc tego, ut rege sub augusto regnet rex tempore iusto. Przystępuiemy do punktów instrukcyi, która post osculum dexterae excelsi przełożona wielmożnym ichmościom panom posłom. Denutiabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, że trybunał główny wielkiego xiestwa Litewskiego in termino lege praefixo nayiaśnieyszego regnanta Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, sub regiminibus wielkiego koła iaśnie wielmożnego imci pana Antoniego Łoyki—woyskiego powiatu Oszmiańskiego, a koła compositi iudicyi wielmożnego imci pana Stanisława Gąsowskiego — podkomorzego Wendeńskiego, magnorum in republica meritorum civium, dyrektorów, in majori nas sędziów y stron, niżeli przeszłego roku, frequentia et cum majori apparatu szczęśliwie y spokoynie, sine ullo impedimento sądzić sie zaczoł. Remonstrabunt też wielmożni ichmość panowie posłowie, że in turbido et calamitoso tempore rozróżnionych serc dyssidencye, chociasz in pauco numero ieszcze ad unionem nieprzystępuiąc, na fortunach nas niszczyć prawie hostiliter nie przestaią, lubo od avxiliarnego rossyiskiego nayiaśnieyszey Imperatorowey ieymści woyska iuż to który rok xięstwo Litewskie sub pondere prowiantów, furażów y kontribucyi zostaie, że niechibnie caristyi, a per consequens y pestilencyi spodziewać się trzeba; iednak my wszelkie conamina do tey applikuiąc mety, iakoby, co iest basis et fundamentum pokoiu, sądy główne trybunalne suo cursu w wielkim xięstwie Litewskim sub nomine nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, odprawowali się, cum summo depanso et dispendio fortun naszych, a barziey cum magno periculo zdrowia y życia,

prawie odrzekszy się domów własnych, daliśmy się obrać za sędziów na trybunał głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, ledwo który mógł się przebrać do Wilna, ile kiedy zachodzą nam pewne wiadomości, że nie mało ich mościów panów kollegów naszych ruskiey prowincyi do woyska przeciwney strony pobrawszy, w cięszkim więzieniu sequestruią, że, excepto zruinowania na fortunach, życia nie są pewni; więc ażeby ten nasz azard był w niewygasłey pamięci pana naszego miłościwego położony, upraszać będą wielmożny ichmość panowie posłowie nasi. In virtute praw dawnieyszych et antiquo usu chcemy, ażeby trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego kadencya teraznieysza usque ad finem lege determinatam sądziła się, więc że ichmość panowie litigantes wielkiego xięstwa Litewskiego, lubo magna inter se maią iniuria y chcieliby per sacram iustitiam et per decisionem quam citius finalem conclusionem odebrać, tylko że ob distantiam loci do trybunału, dla swywolnych gromad securum aditum et reditum mieć nie mogą, a do tego ustawiczne dawanie prowiantów, furażów trudnym absentowaniem się z domów ad proseqvendum negotii w trybunale cursum tamuie y ztąd paucus numerus spraw; więc ażeby nayiaśnieyszy regnant, pan nasz miłościwy, iako pater patriae, raczył adhibere curam uspokoienia nayprętszego, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi. A że iaśnie oświecony xiąże imć w. woiewoda Nowogrodzki, qua verus pro iustitia et libertate zelator, summo suo studio profuit, aby seymiki po woiewodztwach y powiatach(y) deputatów obranie spokoynie odprawiły się y trybunał sub auspitiis nayiaśnieyszego regnanta szczęśliwie nam panuiącego ufundował, skąd immensa maiestati crescit gloria, zaczym koło nasze, vicaria iego królewskiey mości potestas, dignum gratia regis w oycowskim (y aby) sercu ex distributiva iego królewskiey mości iustitia inter primos wakansów mógł się mieścić kandidatem iaśnie oświecony xiąże imć woiewoda Nowogrodzki, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi do iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego. Lubośmy wszyscy in hoc calamitoso tempore nie uszli generalney klęski, iednak singulariter że wielmożny imć pan Antoni Ratyński — czesnik y deputat z woiewodztwa Mińskiego, kollega nasz, sine ulla ratione, nie będąc do partyi przeciwney nullo modo incorporowanym, ale owszem majestatowi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, addictissimus był servus, znaczną przez ludzi rossyiskich nayiaśnieyszey Imperatorowey ieymości, tak w dobrach leżących, iako y w ruchomych, przez zabranie funditus koni, bydła, afferencyi y inney ruchomości poniosł ruinę, przeto instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby ta znaczna dezolacya była inter alios w pamięci nayiaśnieyszego króla iego mości, pana naszego miłościwego. Słuszney uwagi potrzebuią merita filialis ku oyczyznie candoris wielmożnego imć pana Andrzeia Kazimierza Radzimińskiego Frąckiewicza starosty Suraskiego, surrogatora woiewodztwa Wileńskiego, który tak antecessorowi, iako też ab inchoatione samey elekciy nayiaśnieyszego regnanta teraznieyszego, pana naszego miłościwego, tanto sudore, tanto labore, tak circa tuitionem interessów iego królewskiey mości, iako też całey rzeczy-pospolitey zkonfederowaney quam fidelissime cum summo depanso et dispendio fortuny, a bardziey cum periculo życia y zdrowia pokazał meritów dowody, a po dwakroć od przeciwney strony woyska będąc branym, ze wszytkiey substanciy odartym, wyzutym y z dóbr leżących ex cardine wywróconym, zruinowanym, przecież żadnego przeciwney stronie, gdzie o życie chodziło, na

życzliwość nie dawszy dowodu, faventibus superis, retro powrócił y na samą inchoacyą trybunału circa iuramentum na sędziów trybunalnych przybywszy, munus sui officii in praesentia iaśnie oświeconego xięcia imści, woiewody Nowogrodzkiego adimplevit; więc przy oddaniu nayiaśnieyszemu maiestatowi fidele humagium ut, qua a parte legionum, iako virum w wielkim xięstwie Litewskim ex serie antecessorum suorum bene progenitum meritumque civem, serenissimae maiestati ab antiquo z azardem fortun y życia własnego fidelem ex summa regali clementia non postremam w sercu dobrotliwego pana odebrał stationem, instabunt ichmość panowie posłowie. A iako wszytkim monarchom, vicariae in terris potestati, to iest a rege Regum et Domino dominantium w ich świątobliwym panowaniu powierzona zwierzchność debellare superbos, parcere subiectis, tak subsellium waszey królewskiey mości, pana naszego miłościwego, skłaniaiąc się do dobrotliwego serca panuiącego nad polskim narodem króla, zważywszy skłonionych in obsequium pana y pragnących reconciliacii et praestandae fidelitatis za wielmożnym imć panem Odachowskim—skarbnikiem wielkiego xięstwa Litewskiego, porucznikiem, w niewoli zostaiącego w Wilnie w komendzie jaśnie wielmożnego imć pana Lwa Izmayły—ienerała woysk rosieyskich nayiaśnieyszey Imperatorki, ażeby wrodzoney łaskawości pańskiey, post expletum wierności ku waszey królewskiey mości, pana naszego miłościwego, iuramentum, za interpositią waszey królewskiey mości, pana naszego miłościwego, do nayiaśnieyszey Imperatorki rosieyskiey, być mogł czym prędzey z detencyi uwolniony y oswobodzony, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi do maiestatu pańskiego. Cetera fidei, dexteritati summaeque activitati wielmożnych ichmościów panów posłów naszych, do nayiaśnieyszego regnanta, pana naszego miłościwego, obranym, committuntur. U tey instrukcyi podpisy rąk his exprimuntur verbis: Antoni J. J. Rendzieiewski Łoyko—woyski powiatu Oszmiańskiego, marszałek trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, Stanisław Skwarków Gąsowski—podkomorzy Wendeński, deputat powiatu Oszmiańskiego, marszałek koła duchownego, Mateusz Kazimierz Wołodźko—starosta Urzecki, deputat powiatu Oszmiańskiego, Antoni Deneyko—deputat powiatu Lidzkiego, podskarbi trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, Piotr Stanisław Hawryłkiewicz—strażnik y deputat powiatu Lidzkiego, Piotr Paszkiewicz—deputat Wiłkomirski, pisarz trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, Jan Kazimierz Swirski—podczaszy y deputat powiatu Kowieńskiego, Ludwik Leparski—łowczy Upicki, deputat głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego, Kazimierz Bystrom—deputat głównego (trybunału) wielkiego xięstwa Lit., Onufry Kownacki—c. X. Ż., deputat, Jan Modecki—rotmistrz y deputat woiewodztwa Nowogrodzkiego, Józef Bykowski—chorążyc y deputat powiatu Słonimskiego, Sylwester Ferdud Gosliński—obozny y deputat, Antoni Ratyński—czesnik y deputat woiewodztwa Mińskiego, Jan Józef Filipowicz—kraycz xięstwa Inflanskiego y deputat woiewodztwa Mińskiego.

Która ta instrukcya, za podaniem oney ad acta, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1735 г. Іюня 15-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 105.

59. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная Интурскому старостѣ Тизенгаузу, избранному посломъ къ канцлеру кн. Михаилу Корибуту Вишневецкому.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Junii pietnastego' dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy wyż na dacie pisany obranymi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Michał Kunicki —starosta Malacki, instrukcyą kongressu w. woiewodztwa Wileńskiego wielmożnemu imć panu Franciszkowi Tyzenhauzowi— staroście Inturskiemu, posłowi, do iaśnie oświeconego xiążęcia imści Michała Korybuta Wisznowieckiego—kanclerza y generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego regimentarza, obranemu, daną y służącą ad akta podał, prosząc nas sądu, aby ten instrument ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału głównego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiąwszy w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur est que talis.

Instrukcya, od nas senatorów duchownych y świeckich, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów w. woiewodztwa Wileńskiego, za uniwersałami wielmożnego imć pana Jana Benedykta z Rusinowa Wolskiego—chorążego woiewodzwa Wileńskiego, pro die quarta Junii w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym na kongres rady wydanemi, wielmożnemu imć panu Franciszkowi Tyzenhawzowi—staroście Inturskiemu, zgodnie od nas in solito consiliorum loco obranému posłowi do iaśnie oświeconego xiążęcia imści Michała Korybutha na Wiszniowcu y Zbarażu Wiszniowieckiego—kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, dana w Wilnie roku Pańskiego tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Junii czwartego dnia. Niech nie będzie ingratior vox woiewodztwa Wileńskiego naszego nad inne u iaśnie oświeconego xięcia imści Michała Korybutha na Wiszniowcu y Zbarażu Wiszniowieckiego, kanclerza y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, które iako zawsze per secula memorandi herois chwalebne depraeiudicabat pro bono publico świadczone akcye, tak tym barziey gdy w teraznieyszey konjukturze oycowskiego prawie ku miłey oyczyznie pieczełowania indefessas continuo usu doznaie solicitudines, kiedy totus in patriam efusus wszytkie na to obraca conatus, iakoby unusquisque tute et secure sub ficu sua mógł respirare colonus; a że tantorum meritorum nulla extat merces, przeto niechay będzie od nayiaśnieyszego pana copiosissima zasług nagroda, od teraznieyszego y potomnego wieku niewygasła pamięć, od oyczyzny nieustaiąca wdzięczność, od woiewodztwa naszego iak nayniższe podziękowanie; specialiter zatym iniungit woiewodztwo nasze Wileńskie wielmożnemu imć panu

posłowi od nas delegowanemu, ażeby iak nayuniżeniey upraszał iaśnie oświeconego xiążęcia imści kanclerza y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ut cura et sollicitudine sua raczył salutem publicam operari, uwagą w radach, odwagą w heroicznych dziełach którego in religionem pietas, erga regem fides, in patriam amor, pro libertate zelus a komuż tayne? a gdy uzna oyczyzna (iako dotąd continua experitur praxi) i. o. xiążęcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego in patriam solum seminautem beneficia, wątpić nie trzeba, iż życzliwych chęci civium metet gratitudines. Desideria przytym woiewodztwa W-go wielmożny imć pan poseł nasz w niżey wyrażonych punktach exponet: *1-mo.* Niepotrzeba obszernemi słowy, afflictissimum prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego opisywać statum, bo te każdy nietylko praktykuie, gdy miseros sensus consiliumque fugit, lecz y ktoby miserabili indoleret sorti, nie nayduie, kiedy niby iurato foedere varia calamitatum genera, zgromadziwszy się in viscera patriae, iuż tu sobie specialiter w woiewodztwie naszym Wileńskim et in metropoli wielkiego xięstwa Litewskiego z ostatnią civium gementisque populi zgubą domicilium założyły. Woysk auxiliarnych, prospiciendo teraznieyszych coniunctur finem, rezydencya in corde patriae acz zda się być potrzebna, że iednak przez nieznośne prowianty, furaży, pieniężne kontrybucye kozackie, z rabunkami czaty, już penitus woiewodztwo Wileńskie per despoliationem poszło in praedam vicinis, przeto tedy wielmożny imć pan poseł nasz urgentissime instabit do i. o. imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby autoritate, qua pollet, mógł takowe adinvenire media, które by woiewodztwo nasze od ostatniey zguby, od prowiantów, furażów, pieniężnych kontrybucyi, czat y rabunków kozackich per totum vindicare mogły; iako tedy o tey łaskawey uczynności i. o. xiążęcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego woiewodztwo nasze nic nie wątpi, tak y owszem upadłe nutrit nadzieie, że se ducem patremque geret et consulet punctis. 2-do. Dotąd iescze tacito sensu ubolewało super miseram sortem suam woiewodztwo nasze Wileńskie, ale kiedy omnes patientis animi sensus superavit nieznośna od swoich że braci oppressia, iuż musi rumpere silentium, a żal swóy złożywszy in praecordiis paterni pectoris i. o. xiążęcia imści, kanclerza y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, exponere, będąc dobrey nadziei, że iako pro praeterito justam odbierze iustorum petitorum satisfactionem, tak in futuro a simili impetitione omni assecurabitur securitate. Diwisya pod komandą wielmożnego imć pana Kazimierza Baranowicza, strażnika polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, tak nas offixit, że z ostatniego prawie do życia despoliavit sposobu, który imć, wyexcypowawszy za dwie raty podymne y nie dawszy czasu y terminu do wydania pomienionego podatku, po domach y dworach szlacheckich non in tempore sancito, legis constitutione praescripto, nietylko należącą quantitatem ex lege dispositam wybrał, lecz insuper po trzy grosze od złotego każdego kwitowey y exekucyiney extorsyi, mimo wyraźną wolę constitucyi, in solo fundamento abusivo licentiosi ausus strictissime, z niezmiernym ludzi ubogich płaczem, exequować komenderowanym od siebie ludziom rozkazał, jakoż de facto ad ultimum quadrantem cum summo gemitu populi intenciom swoim zadość uczynił; nie widząc tedy inszego pro futuro salwowania swoiego woiewodztwo nasze Wileńskie sposobu, czyni rekurs do wielkiey władzy i. o. xięcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk

wielkiego xięstwa Litewskiego, iak nayuniżenicy upraszaiąc, ażeby pomieniony wielmożny imć pan Baranowicz—strażnik polny wielkiego xięstwa Litewskiego, de injuste exacto trzygroszowey od złotego pensyi et in proprium usum obróconey censu reddat strictisimum calculum, injuriatis uczynił adaequatam damnorum satisfactionem; a zaś w przyszłym czasie ażebyśmy ab hoc insuportabili podatku onere, iako całe zniszczeni, z osobliwey łaski y klemencyi i. o. xiążęcia iego mości, kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, per totum mogli być uwolneni. *3-tio.* Niewyrażony słowem dworów y wiosek rabunek przez imć pana Kekebusza—półkownika woysk nayiaśnieyszey Monarchini Rosieyskiey doniesie y upraszać będzie iak naynniżeniey wielmożny imć pan poseł nasz iaśnie oświeconego, xiążęcia imci kanclerza y ieneralnego regimentarza woysk wielkiego xięstwa Litewskiego o mocną y skuteczną interpozycyą, ażeby naznaczona komissya od nayiaśnieyszey Monarchini Rosieyskiey iak nayprędzey expediowana była. *4-to.* Lubo to pewna, że ipsa virtus merces et praecium sibi, nec est indigna laudis, że iednak sub modio celare nie godzi się candelam, przeto y woiewodztwo nasze Wileńskie, maiąc słuszny wzgląd iustumque recognitionem wielkich w oyczyznie zasług wielmożnego imć pana Jana Benedykta z Rusinowa Wolskiego—chorążego woiewodztwa naszego, teraz recenter ex domo servitutis ad patrios lares szczęśliwie wróconego, iako nayuniżeniey instat do i. o. xięcia imci kanclerza y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby pomieniony imść pan chorąży nasz, na honorze y fortunie iniuriatus, przez rekomendacyą skuteczną do maiestatów iego królewskiey mości pana naszego miłościwego mógł mieć iustam tak damnorum, iako y honoru recompensacyą. *5-to.* Jeżeli to pewna, że tam poenis, quam praemiis stat omne regnum, y woiewodztwo nasze Wileńskie ex motivo debito gratitudinis et ex obligatione iustitiae, gdy wielkich w oyczyznie zasług in numero liczy ad servos wielmożnego imć pana Andrzeia Radzimińskiego Frąckiewicza—surrogatora woiewodztwa Wileńskiego, który pro maiestate et libertate zelando a cognata acie po dwa razy detentus, cum periculo vitae et dispendio fortuny, iako multa tulit, sudavit et alsit, to ażeby przez osobliwą promocyą iaśnie oświeconego xiążęcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego u nayiaśnieyszego króla imści Awgusta trzeciego, pana naszego miłościwego, tam ex pane bene meritorum, iako ex gradibus honorum condignam mógł mieć ex distributiva justicia recognitionem, singularissime wielmożny imć pan poseł nasz do iaśnie oświeconego xięcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego instabit. *6-to.* Acz by y zaszła verborum obsigilacya powinna reserari in recognitionem znacznych w oyczyznie, a specialiter w woiewodztwie naszym Wileńskim zasług wielmożnego imć pana Mikołaia Petrusewicza—czesnika Wileńskiego, który gdy dopiero podwakroć innocentissime przez kozaków w Wilnie y w domu własnym przez imć pana Kekebusza —półkownika woysk Rosieyskich, funditus zrabowany, przeto woiewodztwo nasze Wileńskie, zważywszy y wielkość zasług et notabilem na fortunie cladem, singularissime suplikuie do i. o. xięcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby pomieniony imć pan Petrusewicz—czesznik Wileński, iako emeritissimus woiewodztwa naszego civis, z osobliwey klemencyi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, tak na fortunie, iako też et ex distributiva justitia wakansów mógł być ukon-

tentowany, o to iako nayuniżeniey w. imć pan poseł nasz iaśnie oświeconego xięcia imci kanclerza y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego upraszać będzie. *7-mo.* Zagęszczone a prawie niechrześciańskie, qua publice, qua privatim varia scelerum genera iustam od naywyższego pana że sprowadzaią vindice coelo na prowincyą wielkiego xięstwa Litewskiego nemesim, edocent nos exempla, które w teraznieyszey koniunkturze patimur, quod maximum, że takowe niezbożne facinora, coby miały exemplariter puniri, to przeciwnym sposobem przy sposobionych sobie mocnych protekcyach, ex male actis gloriari non erubescunt. Swieży a niesczęśliwy przykład, w teraznieyszey opłakaney rewolucyi nad godnym z imienia y znacznych w oyczyznie zasług wielmożnym imć panu Michale Tyzynhawzie—podkomorzym Wileńskim, wprzód incarcerowanym, denique w Oszmianie, sine ulla convictione, tumultuario ausu, tyranice rozsiekanym, cum summo gentis scandalo, a przed Bogiem y światem miserabili abominatione wykonany, że dotąd iescze żadney innocens sanguis nie odbiera satisfakcyi, clamat vindictam de coelo, a zaś woiewodztwo nasze singularissime instat do i. o. xięcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby do dobrotliwey klemencyi podał sposób lacrimabundo successori do dochodzenia y skutecznego innocentissimi sanguinis konwinkowania. Cetera fidei et dexteritati wielmożnego imć pana Franciszka Tyzenhawza—starosty Inturskiego, posła woiewodztwa naszego, committuntur. U tey instrukcyi podpis ręki wielmożnego imć pana dyrektora temi słowy: Imieniem całego woiewodztwa podpisuię się: Benedykt Jan z Rusinowa Wolski—chorąży y dyrektor congressu woiewodztwa Wileńskiego.

Który to ten instrument, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1735 г. Августа 16-го дня.

Изъ книги № 66, за 1734—1735 г., л. 301.

60. Инструкція дворянства Смоленскаго воеводства, данная посламъ на Варшавскій сеймъ.

Дворяне Смоленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ на *антекомиціальный* сеймъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданническихъ чувствъ дворянство проситъ его сохранить по старинѣ pacta conventa;

2) Сохранить наилучшія отношенія къ Россійской Императрицѣ;

3) Просить о выводѣ россійскихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи-посполитой;

4) Объ уничтоженіи податей съ имѣній земскихъ;

5) Объ уничтоженіи какихъ бы то ни было конфедерацій, какъ нарушающихъ правильное теченіе дѣлъ въ государствѣ;

6) О воспрещеніи посламъ получать отъ иностранныхъ государствъ *пенсіи*;

7) О возвращеніи государственныхъ клейнотъ въ отечество;

8) Объ уравненіи денежнаго курса червонныхъ злотыхъ съ монетами сосѣднихъ государствъ; остальные 12 пунктовъ заключаютъ въ себѣ ходатайство по дѣламъ разныхъ должностныхъ и частныхъ лицъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Augusta ośmnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny trzydziesty piąty obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Jan Kazimierz Woyna—krayczy Mścisławski, opowiadał, prezentował y do akt podał instrukcyą, od iaśnie wielmożnych, wielmożnych ichmościów panów dygnitarzów, urzędników, szlachty, obywatelów woiewodztwa Smoleńskiego wielmożnym ichmościom panom Michałowi Sliźniowi—Krewskiemu y Felicyanowi Łoykowi—Żukowickiemu starostom, posłom, na seym następuiący obranym, daną, którą podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w niey wyrażoną rzeczą była przyięta y do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych wpisana; jakyż my sąd oną przyiowszy w xięgi wpisać rozkazali, którą wpisując de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Instrukcya, od nas dygnitarzów, urzędników, szlachty, obywatelów woiewodztwa Smoleńskiego na seymiku przedseymowym za uniwersałami, od nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, wydanymi, ad locum solitum zebranych, wielmożnym ichmościom panom Michałowi Sliźniowi—Krewskiemu y Felicyanowi Łoykowi—Żukowickiemu starostom, zgodnie przez nas obranym posłom, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym, miesiąca Augusta szesnastego dnia. Po tak wielu zazdrośney fortuny przeciwnościach w pospolitym między szczęściem y nieszczęściem obrocie, gdy się skołatana conjuratis in praelia ventis oyczyzna do brzegu zabiera, komuż sprawiedliwiey podziękować należy, ieżeli nie Panu panuiących, od którego jus suum wziowszy iego królewska mość, pan

nasz miłościwy, nie tylko regnare, ale też decorem suum inducere zaczoł, gdy nam przez złożenie seymu do zupełnego uspokoienia nayskutecznieysze podał media, które uprzeymym sercem woiewodztwo nasze przyiowszy, nietylko powinne panu swemu wyraża podziękowanie, ale też ażeby w zaczętym szczęśliwie panowaniu longe fata fluant prospera vita, usilnie życzy, niewątpiąc o tym, że za nieporównanym iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, circa bonum publicum staraniem y łaskawym roziątrzonych serc ugłaskaniem veniet felicior aetas, o co votis et suspiriis do Pana panów concurrendo, a na propozycye od iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, reponendo, ichmościów panów posłów obliguiemy, ażeby quam primum iego krolewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, podziękowali za oycowskie ku nam oświadczenie, że to panowanie bez żadnego od nayiaśnieyszego świętey pamięci Augusta wtórego, rodzica swego, do tronu prawa y praetextu nad wolnym państwem otrzymawszy, nienaruszenie circa tuitionem legum et libertatis według poprzysiężonych sacrosancte paktów zachowa. *Secundo*. Ponieważ konserwacya państw y królewstw naybarziey consistit in cultura stateczney y nienaruszoney przyiaźni z sąsiedzkimi potencyami y w obserwancyi zachodzących z nimi traktatów, zaczym któż nieprzyzna, że ratio status et conservationis rzeczypospolitey naszey, z okoliczności teraznieyszych koniunktur w chrześciaństwie, praecipue w tym consistit, ażeby dobra przyjjaźń y harmonia servare z nayiaśnieyszą Monarchinią Rossyiską, z którey antecessorami nie tylko rzeczpospolita traktatami y sojuszami iest zmocniona, ale też y z własnych teyże nayiaśnieyszey Monarchini wydanych manifestów iest ubespieczona o iey przyiaznych ku sobie intencyach, że żadney w państwach y granicach rzeczypospolitey nie pretenduie awulsyi lub diminucyi, owszem całość praw, przywileiów, swobod, wolności y szerokości granic cum annexis provinciis contra quoscunque usurpatores et agressores, ne quidquam respublica detrimenti capiat, bronić y utrzymywać deklaruie: zaczym iniungimus ichmościom panom posłom naszym, aby omnes ineant modos et rationes, które by dawną przyiazń y zachodzące miedzy polskim y rossyiskim państwem soiusze y traktaty utwierdziły. *Tertio*. A że do utrzymania in integro tychże paktów y soiuszów należy wypełnienie onych, zaczym ichmość panowie posłowie inter alias materias, wziowszy pro primo obiecto nieznosne, naybarziey w pogranicznych od Rygi powiatach, idquę w Wiłkomierskim, Upitskim y Kowieńskim, także y w xięstwie Żmuydzkim przez pieniężne y prowiantowe podatki uciemiężenie, suplikować będą do maiestatu iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, ażeby zwykłym pańskim swoim super gemitu et fletum populi respektem w to potrafił, iakoby nayprędsza z państw Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego woysk Rossyiskich mogła subsequi evacuatio, co speciali curae et sollicitudini ichmościów panów posłów nietylko committimus, ale też amore boni publici ichmościów obstringimus. *Quarto*. Utrzymniąc constitutionem electionis iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, ażeby proiekt względem zniesienia podatków z dobr ziemskich do skutku przywiedziony był, ciż ichmość panowie posłowie starać się będą. *Quinto*. Chcąc mieć zupełne stanów rzeczypospolitey uspokoienie, ażeby po rozwiązaniu wszytkich konfederacyi tak generalney, iako też partykularnych, wszytkie nowe zaciągi y wyprawy ustały, także aby omnes actus contra maiestatem y stanom, przy dostoieństwie iego królewskiey mości będącym, pokóy wzruszaiący, albo też materiam status dotykaiący, aboleantur, condemnentur et eliminentur, ichmość panowie posłowie nasi promo-

vebunt. *Sexto.* Wielą prawami korrespondencye z postronnymi, inscia republica, mianowicie in materia status, zabronione, zaczym reassumptionem tych wszystkich constytucyi ciż ichmość panowie posłowie w pamięci mieć powinni będą y żadnych od postronnych monarchów pensyi brać nie powinni. *Septimo.* Clenodia rei publicae, tanquam ornamenta regni et regum, za granice wywiezione, ażeby omni meliori modo praevia investigatione vindicari mogły, ichmość panowie nasi wespoł z innymi ichmościami sposób umówić maią. *Octavo.* Niepośledniemu staraniu y pamięci ichmość panów posłów zalecamy reductionem monetae czerwonych złotych ad aequalem cum vicinis cursum; inne zaś punkta, iako to: obmyślenie securitatis internae et externae, iako też maiestatis iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, desolationis żup y dobr stołowych, opatrzenie artyleryi, cekawzów, garnizonów, aukcyi prowentów, otworzenie miennicy, ad communem sensum całey izby poselskiey odkładaiąc. *Nono.* Za iaśnie oświeconymi, iaśnie wielmożnymi, wielmożnymi ichmościami pany senatorami, ministrami y dygnitarzami utriusque gentis supplices woiewodztwo nasze przez ichmościów panów posłów mittit do respektu pańskiego praeces, ażeby de liberalitate regia distinctim udzielić raczył, mianowicie: iaśnie oświeconemu xiążęciu imci Wiszniowieckiemu—kanclerzowi y generalnemu woysk Litewskich regimentarzowi, którego wielkość godności, żadney za sobą niepotrzebuiąca zalety, ani promocyi, loquitur ipsa sibi, universum sparsa per orbem, więc ażeby to, na które iusto meritorum przez cały wiek swóy certamine zasłużył, praemium, to iest, buława wielka, a iaśnie oświeconemu xiążęciu imci Radziwiłowi—marszałkowi nadwornemu, także virtutum et meritorum incremento dobrze zaszczyconemu, buława polna Litewska, koronna zaś polna iaśnie wielmożnemu imć panu Lubomirskiemu—woiewodzie Sandomirskiemu, oddane były, urgentissime ichmość panowie posłowie nasi promovebunt. *Decimo.* Tychże ichmościów panów posłów obstringimus, ut instent do łaski pańskiey iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, za iaśnie wielmożnym imć panem Sapiehą—kasztellanem Trockim, do pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego ex votis nostris kandidatem; za iaśnie oświeconym xiążęciem imć Radziwiłem woiewodą Nowogrodzkim, iaśnie wielmożnym ichmość panem Zawiszą—podkomorzym Litewskim, Ponińskim—instygatorem y marszałkiem generalney konfederacyi koronney, ażeby distincta ichmościów merita distinctis muniorum praemiare nie zapomniał gratiis. *Undecimo.* Wielą recessami w konstytucyach, mianowicie w ostatniey coronationis iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, oddane do pamięci rzeczypospolitey zabicie y na placu pod Kowalewem za oyczyznę położenie dwuch wielmożnych ichmościów panów Pawła y Dominika Łoyków, że dotąd effectum wdzięczności successoribus sortiri nie mogło, zaczym przypominaiąc hos heroicos actus pomienionych ichmościów, ażeby do respektu pańskiego z całey rzeczypospolitey instent, ichmość panom posłom naszym pilno zalecamy. *Duodecimo.* Także recessem, w konstytucyi roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego szóstego wyrażonym, odłożono iest danie kwitu successoribus iaśnie wielmożnego imć pana Kotła—podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby y to, iako już po uczynioney dostateczney kalkulacyi skutkiem effectuetur, promotioni ichmościów panów posłów rekomendujemy. *Decimo tertio.* Następuią do pamięci y respektu pańskiego wiadome całemu xięstwu Litewskiemu krzywdy y szkody, przez Kiekibusza y żyda Hirszę rożnym obywatelom Litewskim poczynione, mianowicie wiel-

możnym ichmościom panom Burzyńskiemu—instygatorowi wielkiego xięstwa Litewskiego, Wolskiemu—chorążemu Wileńskiemu, Petruszewiczowi—cześnikowi tegoż woiewództwa Wileńskiego, Monkiewiczowi—także cześnikowi, za któremi, na substancyach y na samym zdrowiu przez więzienie ichmościów panów chorążego Wileńskiego y Monkiewicza zruinowanymi, ichmość panowie posłowie instabunt y o wydanie tak Kiekibusza, iako też Żyda, ludzi państwa naszego usilnie domawią się. W tymże interessie do tychże osób nie przepomnią wielmożnego imć pana Frąckiewicza—pisarza ziemskiego Smoleńskiego, summopere variis extorsionum generibus oppressum, similiter y wielmożnego imć pana Szczyta—cześnika wielkiego xięstwa Litewskiego. *Decimo quarto.* Zagęszczone, a prawie niechrześciańskie, qua publice, qua privatim varia scelerum genera, iustam że od naywyższego pana sprowadzaią vindice caelo na prowincyą wielkiego xięstwa Litewskiego Nemesim, edocent nos exempla, które w teraznieyszey konjunkturze patimur, a quod maximum, że takowe facinora, coby miały exemplariter puniri, to przeciwnym sposobem sobie przysposobiwszy mocne protekcye, ex male actis gloriari non erubescunt. Swieży a nieszczęśliwy przykład, w teraznieyszey opłakaney rewolucyi na godnym z imienia y znacznych w oyczyznie zasług wielmożnym imć panu Michale Tyzenhauzie—podkomorzym Wileńskim, wprzód incarcerowanym, denique w Oszmianie tumultuario ausu, sine ulla convictione, cum summo gentis scandalo, a przed Bogiem y światem abominatione, wykonany, zaczym injungimus wielmożnym ichmość panom posłom naszym, ażeby talia inpracticata exempla amnestya nie pokrywała, owszem clamanti de coelo vindictam sanguini do dochodzenia iustum jus successoribus ad iniuriantes zachowano było. *Decimo quinto.* Kamienica Żółta pod Orłem Donatowska, w mieście Wilnie, na Swiętoiańskiey ulicy obok z pałacem Chodkiewiczowskim leżąca, ad praesens imci xiędza Józefa Donata—kanclerza dyecezyi Smoleńskiey, ob respectum zasług Jana Donata—chorążego, iako obloquitur constitutio roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórego, follio quadragesimo, ażeby od stancyi deputatow na trybunale obranych perpetuis temporibus salvis oneribus civitatensibus uwolniona była, staraniu ichmościów panów posłów pilno zalecamy. *Decimo sexto.* Ponieważ ichmość xięża Karmelici Bosi prowincyi Litewskiey, odłączywszy się od prowincyi koronney, nic więcey, iako trzy konwenta do siebie należące maiąc, dwa, to iest: Warszawski y Poznański, in supplementum pauci numeri konwentów, per decretum oyca świętego Klemensa dwunastego otrzymali, zaczym ażeby te dwa konwenta z dekretu oyca świętego przy prowincyi Litewskiey in perpetuum konserwowane były, ichmość panowie posłowie nasi animadvertent. *Decimo septimo.* Za interessem imć pana Woyny—krayczego Mścisławskiego, względem odeszłych dóbr w woiewództwie Smoleńskim antecessoribus imci, iako też względem szkod in statu praesenti poniesionych, curabunt ichmość panowie, iakoby praemissorum condigna mogła subsequi przez respekt pański gratitudo. *Decimo octavo.* Similiter interes ichmościów panów kniaziów Juchniewiczów Birbaszów względem dóbr, ante unionem lennością z wniesieniem summy nadanych, Dobuże, Piotrowicze, Holenie, Sledziuki, Trylesin y Bowki nazwanych, w powiecie Orszańskim leżących, quondam od starostwa Mihilowskiego odłączonych, antecessoribus ichmościów panów Birbaszów przywileiami nayiaśnieyszych królów approbowanych, aby na teraznieyszym seymie roborowany był y rekompensa za straty y expensa prawne, z

okazyi j. w. imć pana z Tęczyna Osolińskiego—podskarbiego wielkięgo koronnego, poniesione, na dobrach tegoż imci obmyślona była, pamięci ichmościów panów posłów zaleca się. *Decimo nono.* Dygnitarstwo wielkiego xięstwa Litewskiego iaśnie wielmożnych ichmościów panów pisarzów wielkich y referendarza Litewskiego ażeby według praw y dawnych zwyczaiów in executione circa distributivam iustitiam zostawało, ciż ichmość panowie posłowie omnimo domówią się. *Vigesimo.* Dalsze punkta, które by sprawiedliwości świętey prawom y wolności przeciwne niebyły, owszem bonum publicum et integritatem rzeczy pospolitey concernerent, fidei et activitati wielmożnych ichmościów panów posłów committendo, podpisuiemy się. Actum ut supra w Wilnie. U tey instrukcyi przy pieczęci na laku przyciśnioney podpis ręki iaśnie wielmożnego imć pana dyrektora seymiku woiewodztwa Smoleńskiego temi wyraża się słowy: Antoni J. Fr. Rędzieiewski Łoyko—woyski Oszmiański, marszałek trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego y dyrektor seymiku woiewodztwa Smoleńskiego, imieniem całego woiewodztwa podpisuię się.

Która ta instrukcya, za podaniem oney przez patrona wyżey mianowanego do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1735 г. Августа 24-го дня.

Изъ книги № 66, за 1734—1735 г., л. 231—239.

61. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства депутатамъ на главный сеймъ Варшавскій.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ, въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на избирательный сеймъ въ Варшаву, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи предъ королемъ Августомъ III вѣрноподданическихъ чувствъ дворянства, послы обязываются познакомиться съ содержаніемъ *пактовъ конвентовъ*, по которымъ производилась королевская присяга, и если въ нихъ допущены какія либо измѣненія, домогаться дополнительной присяги по старинѣ; особенно имѣть въ виду конституцію 1717, по которой не допускается никакихъ послабленій диссидентамъ.

2) Просить короля о принятіи мѣръ къ водворенію мира внѣшняго и внутренняго; но при выдачѣ амнистій руководствоваться осторожностію и лицамъ, не служившимъ въ военномъ вѣдомствѣ, таковыхъ не выдавать.

3) Позаботиться о сохраненіи и укрѣпленіи дружбы съ Русской Монархиней, которая обѣщала сохранить не только прерогативы и вольности дворянства, но и цѣлость границъ рѣчи-посполитой; также согласно ея обѣщанію возвратить изъ Кіева актовыя книги великаго княж. Литовскаго, забранныя еще въ 1655 году;

4) Ходатайствовать о выводѣ русскихъ и саксонскихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи посполитой, частію по причинѣ разоренія края, частію по причинѣ прекращенія конфедерацій; напомнить также ему и о сохраненіи древней вѣры польскихъ королей;

5) Просить его о содержаніи дѣйствующей

пѣхоты на счетъ королевщинъ, которыя въ прежнія времена удовлетворяли не только военнымъ потребностямъ, но служили также средствомъ для вознагражденія лицъ заслуженныхъ въ государствѣ.

6) Потребовать прекращенія таможенныхъ злоупотребленій, которыя проявляются въ видѣ различныхъ льготъ разнымъ привилегированнымъ лицамъ съ явнымъ ущербомъ для скарба и обидой для купцовъ; хлопотать, чтобы складъ такихъ товаровъ былъ устроенъ въ Ковнѣ.

7) Ходатайствовать о воспрещеніи жидамъ вывозить серебряную монету за границу, объ открытіи монетнаго двора и уравненіи достоинства монеты съ сосѣдними государствами.

8) Принимая во вниманіе быстрое богатѣніе жидовъ, какъ посредствомъ захвата торговли, такъ и умѣнія пользоваться политическими обстоятельствами въ свою пользу,—требовать увеличенія съ нихъ подымной подати подъ страхомъ проскрипціи.

9) Ходатайствовать объ увольненіи шляхетскихъ имѣній отъ аграрной повинности.

10) Позаботиться объ исправленіи законовъ, особенно объ исправленіи судей, которые часто забываютъ Бога, законы и совѣсть и судятъ не по правдѣ, а по своему произволу и въ свою личную пользу; потребовать постановленія, чтобы въ трибуналъ могли поступать только апелляціи, такъ какъ практикующіеся пріемы уклоненія отъ исполненія судебныхъ приговоровъ отнимаютъ у обиженныхъ всякую возможность дождаться отъ трибунала рѣшенія по своему дѣлу: по этому настаивать, чтобы издано было законоположеніе, строго запрещающее сторонамъ обращаться по одному и томуже дѣлу въ разныя судебныя инстанціи.

11) Требовать, чтобы содержаніе, присвоенное извѣстнымъ должностямъ, было отдаваемо лицамъ, несущимъ эти должности, а не лицамъ постороннимъ, что практикуется до сихъ поръ, вопреки здравому смыслу.

12) Постараться о возобновленіи законнаго количества чоповой пошлины, а не произвольнаго, которое практикуется въ настоящее время съ явной обидой и разореніемъ воеводства.

13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) пункты заключаютъ въ себѣ ходатайство по дѣламъ должностныхъ и частныхъ лицъ.

22) О вознагражденіи Виленскаго кармелитскаго монастыря, понесшаго убытки и разореніе на 600,000 злот. отъ политическихъ замѣшательствъ.

23) Объ открытіи въ Ригѣ костела и римско-католическаго богослуженія, подвергшихся насилію и закрытію.

Остальные пункты инструкціи до 35) включительно заключаютъ въ себѣ ходатайства по дѣламъ частныхъ лицъ и р.-к. духовенства, возникшимъ большей частію подъ вліяніемъ совершавшихся въ то время политическихъ событій; нѣкоторыя изъ нихъ касаются столкновеній здѣшнихъ дворянъ съ русскими.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Augusta dwudziestego wtórego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy, wyż na dacie pisany, obranemi comparendo personaliter u sądu patron imć pan Stanisław Kossarzewski—starosta Nowosiołkowski, instrukcyą prześwietnego woiewodztwa Wileńskiego, na seym nastempuiący pacificationis, wielmożnym ichmościom panom Janowi Benedyktowi z Rusinowa Wolskiemu—chorążemu woiewodztwa Wileńskiego y Mikołaiowi, Antoniemu Piotrusewiczowi — czesznikowi woiewodztwa Wileńskiego, posłom tegoż woiewodztwa daną y służącą, ad acta podał, prosząc nas sądu, ażeby ten instrument ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur estque talis.

Instrukcya, od nas senatorów, dygnitarzów

duchownych y świeckich, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów woiewodztwa Wileńskiego, in fundamento uniwersału iego królewskiey mości Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, na seym walny sześćniedzielny pacificationis do Warszawy pro die vigesima septima Septembris anni praesentis wydanego, do Wilna ad solitum locum consiliorum zgromadzonych, wielmożnym ichmościom panom Janowi, Benedyktowi z Rusinowa Wolskiemu—chorążemu woiewodztwa Wileńskiego y Mikołaiowi Antoniemu Piotrusewiczowi—czesnikowi woiewodztwa Wileńskiego, posłom od nas zgodnie, nemine contradicente, na seym walny obranym, roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Augusta szesnastego dnia dana. A kiedyż barziey, ieżeli nie dopioro, w teraznieyszym czasie, doznawamy szczęśliwą experyencyą, że ubi humana deficiunt, ibi divina incipiunt media, kiedy już zdesperowana de summa vitae oyczyzna nasza vitales zda się recolligere spiritus, gdy szczyrze applikuiąca się ad salutem universi oycowską iego królewskiey mości Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, ręka providam łask pańskich apposuit curam, niechcąc nas widzieć extra modum consilii, ut consulamus nobis et prospiciamus patriae, przezornymi na seym walny sześćniedzielny Warszawski convocat uniwersałami; za co, przy nayniższym (podziękowaniu) pro paterna cura et sollicitudine erga bonum publicum, ichmość panowie posłowie nasi cum eo staną in conspectu domini voto, ut gloria eius micet, velut inter ignes luna minores. Desideria zaś woiewodztwa naszego Wileńskiego w niżey wyrażonych punktach ichmość panowie posłowie nasi, sub fide, honore et conscientia, ut sint in executione, promovere curabunt. *1-mo.* Informowane, tak z doszłey od iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, przez wielmożnego imci pana dworzanina y posła instrukcyi, iako też z adressowanych od iaśnie oświeconych y iaśnie wielmożnych ichmościów panów senatorów y ministrów status Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, a principaliter iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości arcibiskupa Gnieznieńskiego — prymasa Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, expedicyi woiewodztwo nasze, iako prowidencya Boska, a cuius nutu regum et regnorum dependent vicissitudines, wszystkie te nieszczęśliwości, w które nas publiczne zamieszanie wegnało było y do ostatniey ruiny oyczyznę wiodło, in eventum clementissimum zamieniło, kiedy utrzymawszy na tronie polskim nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, którego zacność nie tylko w dawnieyszych antecessorach, którzy diadema regni intulerunt w Polskę, ale też niedawno zeszłym ś. p. nayiaśnieyszym Auguscie wtórym, który gloria sua toti illuxit orbi, iest nietayna, tym nas ubłogosławiła szczęściem, że y teraznieyszy pan nasz miłościwy, gloriosissimo antecessorów swoich idąc tractu, ledwie co tylko designatum à saeculis dla siebie conscendit solium, wszytko to, co ad interitum patriae nakierowało się było, clementia et iusta moderatione odwróciwszy, a cokolwiek concertat bonum patriae, iako providus pater, przez poprzysiężone circa coronationem sui pacta conventa y przyrzeczone vinculo sakramenti sponsye manutenere et conservare przyrzekłszy, niezawodną uczynił nam nadzieię, że za panowania iego pax et iustitia nostris reflorescent in annis, za co supremo numini y iego królewskiey mości, tanquam vicarium tenenti potestatem, uczyniwszy nayniższe podziękowanie, ichmć panowie posłowie nasi, a idąc przykładem starszey braci naszey, iaśnie wielmożnych, iaśnie oświeconych ichmościów

panów senatorów y ministrów statûs, circa praestandum homagium iego królewskiey mości, powinni wyznać nomine całego woiewodztwa naszego iego królewską mość za pana naszego y iego maiestatu tuitionem et defensionem upewnić. A lubo z teyże instrukcyi iesteśmy informati, iż iego królewska mość pacta conventa in omni solennissima formâ spisane poprzysiągł y nie spodziewamy się z nich nil dissonum legibus publicis emanare, iednak iż te pacta conventa, ani żadne sancita, za panowania iego królewskiey mości zaszłe, w woiewodztwie naszym publicata nie są, curabunt ichmość panowie posłowie nasi weyść in trutinam onych y ieżeliby czego niestawało, iuxta antiquas praxes, żeby dopełniono, doyrzeć, osobliwie ażeby przeciwko konstytucyi tysiąc siedmset siedymnastego roku in favorem dissidentium nic niebyło. *2-do.* De securitate interna iak ma być provisum conferent ichmość panowie posłowie nasi, tak z iaśnie wielmożnemi ichmościami panami senatorami, ministrami y drugiemi utriusque provinciae ichmościami pany posłami, żeby unito et unanimi voto et consilio mogła ta rana, (którą oyczyzna od swoich że synów a braci naszych cierpi), absque violentis mediis być zgoiona, y w tym placabunt maiestatem, ut non sit iustitia dissociata a clementia. A że w takowych okazyach solita praxi zwykła bywać inter belligerentes amnestia, pod którą etiam licentiosi et invasores oppressoresque osób y dóbr szlacheckich podszywać się zwykli, przeto ieżeli komu ex clementia reipublicae będzie dana amnestia, ażeby ta tylko directe et expresse do tych osób, które, w aktualney regularney służbie pod trąbą woyskową zostaiąc, in Martis campo co przeciwko sobie wykroczą, ściągała się, a do tych, którzy przy naiezdzie dóbr szlacheckich, osobliwie w żadney służbie woyskowey niebędących, vel alio titulo komu co zawinią, nieregulowała się, curabunt doyrzeć ichmość panowie posłowie nasi. *3-tio.* Jeżeli conserwacya państw y królewstw naybarziey consistit in cultura stateczney y nienaruszoney przyiaźni z sąsiedzkiemi potencyami y w obserwancyi zachodzących z niemi traktatów, zaczym ktoż nie przyzna, że ratio statûs et conservationis rzeczy pospolitey naszey, z okoliczności teraznieyszych coniunktur w chrześciańskie, praecipue w tym consistit, ażeby dobrą przyiaźń y harmonią servare z nayiaśnieyszą Monarchinią Rossyiską, z którey antecessorami, nie tylko rzecz pospolita traktatami y soiuszami iest zmocniona, ale też y z własnych teyże nayiaśnieyszey Monarchini wydanych manifestów iest ubespieczona, o iey przyiaźnych ku sobie intencyach, że zadnych w państwach y granicach rzeczy pospolitey nie pretenduie awulsyi, albo dyminucyi, owszem całość praw, przywileiów, swobod, wolności y szerokości granic, które Korona polska y wielkie xięstwo Litewskie, cum connexis provinciis, usque ad praesens momentum possidet, contra quoscunque usurpatores et aggressores, ne quidquam respublica detrimenti capiat, bronić y utrzymywać deklaruie. Zaczym iniungimus ichmościom panom posłom naszym, aby na blisko następuiącym seymie omnes ineant modos et rationes, któreby tak dawną przyiazń y zachodzące miedzy polskim a rossyiskim państwem soiusze y traktaty były utwierdzone, iako też aby y nowy z tąż nayiaśnieyszą Monarchinią mógł stanąć obowiązek, któryby commoda, emolumenta et securitatem tych oboyga narodów contra quosvis aggressores iako naymocniey y naylepiey ugruntować potrafił, żeby też do prowincyi Kurlandskiey y do części Inflant, które świętey pamięci nayiaśnieyszy Piotr Alexieiewicz—monarcha Rossyiski przyrzekł do państw naszych przywrócić, ponieważ ta woyna,

do zakończenia którey to było suspensum, iuż się skończyła, nullo sibi reservato praetextu restituere chciała. Similiter akta trybunalskie, ziemskie y grodzkie prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego, ieszcze w roku tysiąc sześćsetnym pięćdziesiątym piątym zabrane y do Kijowa wyprowadzone, wydać y wrócić rozkazała, w czym publica desideratur legatio. *4-to.* Woyska zagraniczne nayiaśnieyszey Monarchini Rossyiskiey, in viscera regni wprowadzone, których iuż wcale daley sustentare et alimentare przy naszych ruinach, nieurodzaiach y dalszych plagach Boskich niemożemy, żeby miały w dalszy czas na ostateczną naszą zgubę w państwach rzeczy pospolitey subsistere, racyi niewidzący, ile kiedy idąc in recognitionem maiestatu, wszelkie scyssye y confederacye, które niektórych z nas invitos do siebie wciągnowszy, do tych czas mogły reddere suspicatos, iego królewskiey mości revocamus et tuitionem osoby y maiestatu iego królewskiey mości spondemus, qua praevia recognitione instabunt ichmość panowie posłowie nasi o nieodwłoczną tak Rossyiskich, iako też woysk iego królewskiey mości Saxonskich ewakuacyą. Remonstrabunt też przy tey proźbie ichmość panowie posłowie nasi iego królewskiey mości antiquam fidem monarchów polskich, którey pleno ku narodowi naszemu corde wyznawali, iż super sinum cuiusvis civis bezpiecznie recumbere mogą, a zatym expetent, żebyśmy tego kredytu y u iego królewskiey mości nie tracili. *5-to.* Nie iest ieszcze do ostatka zwątlona w siłach swoich rzecz pospolita, lubo ią domowe ad praesens nadtargały niezgody, że dla zaszczytu iego królewskiey mości, także dla utrzymania praw, swobod y wolności swoich nie miała znaleść sił sposobnych, y przeto dla potrzebney omnino aukcyi y retencyi woyska takowe wynayduie media, ażeby ichmość panowie posłowie wziowszy to przed oczy, iako królewszczyzny wszytkie, titulo panis benemeritorum nazwane, z których przedtym absolutni monarchowie nie tylko benemeritos pascebant et provincias suas defendebant, ale też dalsze debellabant nationes; przeto tedy, vigore dawnych praw, piechota wyprawna ażeby dawana była, ichmość panowie posłowie serio promovere et manutenere curabunt. *6-to.* Skarb wielkiego xięstwa Litewskiego ab inductis, etiam in afflictissimo reipublicae statu, absque tam intolerabili, iako teraz conqueruntur handluiący, aggravatione, znaczną więcey kilkukroć sta tysięcy czynił importancyą, a teraz z wielkim pogorszeniem y publiczną szkodą do barzo małey pensyi iest poniżony, a to dla wielu protekcyi y potencyi, w czym ażeby się zabieżało publicznemu uszczerbkowi, a na zapłatę woysku mogło excrescere subsidium, nie widzi innego medium woiewodztwo nasze, iako tylko obligować ichmościów panów posłów, ażeby starali się quam strictissime opisać, aby poczówszy od naywyższego do nayniższego cuiuscunque status et conditionis, duchowny y świecki człowiek, od wszelkich towarów wwożących y wywożących, według instruktarzów uformowanych, na wszytkich trzech komorach takąż importancyą, iako y kupcy, bez żadney defalki, ochrony y paszportów, rachuiąc złote, grosze y pieniądze nie na pruską, ani tynfową, ale pro currenti moneta, bez żadnego kwitowego honorarium y na kogo akkommodacyi, płacił. Tych że towarów skład, ażeby nie daley, iako w mieście Kownie, vigore dawnych konstytucyi, był dedeterminowony; a tak y extorsye, krzywdy y płacz ludzki ustaną y importancya do znacznych przyidzie aukcyi. A ponieważ konstytucya tysiąc siedymset siedymnastego roku, providendo securitati skarbu, zkądby żołnierz niezawodną miał płacę, sub titulo czopowego,

szelęznego opisała, iż do contrahencyi onego nie powinien być admissibilis contrahent, któryby in duplo aequivalentem importancyi skarbowey swoiey własney nie pokazał fortuny, tedy simili modo chcąc mieć woiewodztwo nasze y skarb wielkiego xięstwa Litewskiego, który daleko iest większey importancyi, obwarowany, obliguie ichmościów panów posłów, ut promoveant eandem circumscriptionem dla skarbu, żeby także imć pan podskarbi miał in duplo aequivalentem fortunam. Że zaś iaśnie wielmożny imć pan Sołohub—teraznieyszy podskarbi wielkiego xięstwa Litewskiego, tantae aequivalentiae substancyi swoiey nie ma, zaczym obligantur ichmość panowie posłowie nasi ministerium imci pro vacanti podać y tego dopomnieć się, żeby strictum calculum ze wszytkich dat, prowentów y, cokolwiek ex publico aerario na siebie obrócił, indilate restituat, sub conficscatione bonorum. Pensya też in futurum iaśnie wielmożnych ichmościów panów podskarbich na rok ultra numerum ad summum osimdziesiąt tysięcy złotych polskich ne excedat, providebunt ichmość panowie posłowie nasi. A iako iaśnie wielmożnym ichmości panom podskarbim wielkiego xięstwa Litewskiego cum omni renitente ubiquinarium absque appellatione, tak é converso iniuriato przez dependentów iaśnie wielmożnego imć pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego z samym że iaśnie wielmożnym imć panem podskarbim wielkiego xięstwa Litewskiego summario processu powinno determinari forum. *7-mo.* Ad augendos reipublicae proventus, a na zabieżenie enervationis oneyże, ażeby żydzi y inne handluiące osoby śrebra za granicę nie wyprowadzali; należałoby otworzyć mennicę, o co expetent consensum universalem rzeczy-pospolitey ichmość panowie posłowie nasi, ażeby hoc opus było commissum w prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego iaśnie wielmożnemu imci panu podskarbiemu wielkiego xięstwa Litewskiego seu alio plus offerenti, ktory tenebitur doyrzeć, ażeby nie była falszowana moneta, ale in valore, pondere et existentiâ correspondens acceptabili etiam w pogranicznych państwach monetae. A tak kiedy to wszytko adimplebitur y skarb augebitur, y onus podatkowania tolletur. *8-vo.* Żydzi też wielkiego xięstwa Litewskiego ponieważ per suas machinationes y przez wynaydzione różnemi praetextami y protekcyami sposoby nie tylko znaczne od ludzi kupieckich do siebie przyciągneli handle y zarobki, z których abundanter profituią, ale też in hoc turbido statu, implikowawszy się do różnych partyi y znalazszy dla siebie media lucrandi, stan etiam rycerski uciemiężyli, a siebie zbogacili; zaczym ażeby do pogłównego większego, przynamniey in duplo, niż constytucya roku tysiąc siedmset siedymnastego naznaczyła, byli przynagleni, sub proscriptione de regno, które pogłówne takoż na zapłatę woysku caédere powinno. *9-mo.* A ponieważ takowe proponuntur media, które ad restaurandum et erigendum znaczney milicyi robur niechybnie sufficere mogą, zaczym quam urgentissime invigilare powinni ichmość panowie posłowie nasi, ażeby stan szlachecki y ich dobra ab agraria contributione byli wolni y imć pan Baranowicz—strażnik polny wielkiego xięstwa Litewskiego, który contra sancita reipublicae, sub regimine nayiaśnieyszego pana constituta, w teraznieyszym roku ten podatek cum salario plus quam iniuste extorsit, ut restituat, domowią się. *10-mo.* Correctura iurium iakie ma w sobie perplexitates, iuż to nie tayno całemu xięstwu Litewskiemu, zaczym obwiązuiemy ichmościów panów posłów naszych, ut urgeant meliorationem oney, a naybarziey ut inveniant modum nie tak sądów, iako sędziów poprawy, którzy częstokroć zapomniawszy Boga, prawa y sumnienia,

non secundum iustitiam et obloquentiam praw oyczystych, ale secundum velle suum zwykli ferować iudicata, czyniąc kontrakty z stronami o swoie sentencye y one plus offerenti invadiiuiąc; strony też potentiores, które in contemptum legis z wycięczeniem uboższych, nie iuż kilkakroć, ale kilkanaście razy dopuściwszy się condemnować, ponieważ nigdy nie dopuszczaią per fortem resistentiam ad executionem dekretów przywodzić, curandum opisać, ażeby każdy, in causis simplicium iniuriarum za trzecim dekretem, a in causis propriarum inscriptionum et expulsionum za powtórnym dekretem renitens exekucyi, był in perpetuum pro incapaci wszelkich urzędów, także activae et passivae vocis uznany, y takowy ultimae instantiae dekret, ażeby iuż za oczewisty był rozumiany, ad executionem omnimode przywiedziony, circa primam fundationem iuryzdykcyi sądów trybunalskich nie inne sprawy, iako tylko appellationum od urzędów ziemskich, grodzkich y podkomorskich temu sądowi ad iudicandum determinowane były, a inne sprawy in foris sibi competentibus agitabuntur, które potym sądy trybunalskie abusive przywłaszczywszy sobie, ponieważ causarunt faraginem aktoratów w regestrach sądowych, że, ob concursum mniey należących do sądu akcyi, iniuriati rozsądzenia spraw appellacyinych doczekać się przez długie czasy niemogą. Ad haec ponieważ y w tym dzieie się wielka krzywda, że strony unikaiące sprawiedliwości świętey, za przypozwaniem siebie do ziemstwa albo do grodu, dawszy się kondemnować, viâ condemnationis do trybunałów propter solam prolongationem sprawy wyprowadzać zwykły, przeto obviando takowym invencyom curabunt ichmość panowie nasi przez correkturę opisać, ażeby abhinc ex competentia actionis do grodu lub ziemstwa zapozwana strona, tamże y contravencyą ad ultimum gradum convinkowana była y ażeby za pokazaniem pierwszey litispendencyi w grodzie, czy w ziemstwie trybunał pro finali decisione do tego urzędu odsyłał, etiam z przeciwnego aktoratu sprawy, salva iednak a definitiva sententia appellatione. *11-mo.* Dzieie się y w tym niemała krzywda stanowi szlacheckiemu, kiedy w woiewodztwach y powiatach benemeriti, otrzymawszy przywiley na iaki urząd, titulo tylko solo w zasiadaniu muneris sui zaszczycaią się, a prowent, antiquitus do tychże urzędów należący, in usus aliarum personarum idzie; przeto ażeby ten abusus, iako z słusznością nie zgadzaiący się, penitus był zniesiony y przy którym urzędzie iaki by się prowent znaydował, teyże osobie, która za przywileiem w woiewodztwie lub powiecie mieysce swoie zasiada, omnino był incorporowany y oddany, urgebunt ichmość panowie posłowie. *12-do.* Taryfa czopowego, szelężnego woiewodztwa Wileńskiego, cum summa praeaggravatione do siedmiudziesiąt tysięcy extendowana, iako niemałe miastu y woiewodztwu uczyniła gravamina, tak y w wypłaceniu takowey summy causatur zawód, przeto tedy ad iustam quantitatem, ile in hac miserabili miasta facie płacenia czopowego, szelężnego, ażeby była redukowana, ichmość panowie posłowie nasi urgentissime curabunt. *13-tio.* Lubo wielkie y znaczne cum discrimine zdrowia y fortun iaśnie oświeconego xiążęcia imci Korybutha Wiszniowieckiego—kanclerza y regimentarza woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, magni et per saecula memorandi haerois, fama, volando per orbem, ku oyczyznie ogłosiła zasługi, iednakże y woiewodztwo nasze Wileńskie, gdy iusto iuditio recognoscit, iako erga regem fides, in patriam amor, pro libertate zelus specialiter elucescunt, ażeby tak wielkie zasługi buławą wielką nad woyskami wielkiego xięstwa Litewskiego z dobrotliwey łaski iego królewskiey mości iaśnie oświeco-

nego xiążęcia imci kanclerzowi y regimentarzowi woysk wielkiego xięstwa Litewskiego rekompensowane były, ichmość panowie posłowie nasi urgentissime instabunt. *14-to.* Któż nieprzyzna, owszem ipse invidus fatebitur livor y wielkiego imienia zacność, y wysokich cnot wspaniałość, et ad fortia agenda z nieskomparowaną applikacyą, z azardem życia pro bono communi doskonałość w osobie iaśnie oświeconego xiążęcia imci Michała Radziwiła— marszałka nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, który, gdy totus in patriam effusus, dotąd multa tulit, sudavit et alsit, ażeby tak wielkie zasługi in gradu praemiorum sterilescere nie mogły, woiewodztwo Wileńskie, gdy inszych u siebie ad condignum tantorum meritorum mercedem nie znayduie sposobów, szuka in remotiori, obliguiąc ichmość panów posłów swych, ut instent do maiestatu iego królewskiey mości y stanów rzeczy-pospolitey, iakoby buława polna wielkiego xięstwa Litewskiego iaśnie oświeconemu xiążęciu imci marszałkowi nadwornemu wielkiego xięstwa Litewskiego conferowana była. *15-to.* Kiedy cała prowincya wielkiego xięstwa Litewskiego respicit et recognoscit wielkich cnot doskonałość y zniezrachowanych w oyczyznie zasług promptitudines iaśnie wielmożnego imć pana Sapiehy—kasztelana Trockiego, w tenczas y woiewodztwo Wileńskie, niechcąc degenerare a recto iuditio, pro unico sobie licząc solatio, ut tam eximiae virtutes dignissimis coronentur praemiis, który gdy mądrą radą y przezornym obmyśliwaniem w senacie dotąd infirma regni nostri sanabat, ażeby z osobliwey łaski y oycowskiey klemencyi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, iaśnie wielmożnemu imć panu kasztelanowi Trockiemu, veluti magno Fabio, vero Catoni pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego post ascensum iaśnie oświeconego xiążęcia imści, kanclerza y regimentarza woysk wielkiego xięstwa Litewskiego conferowana była, ich mość panowie posłowie nasi do iego królewskiey mości y stanów rzeczypospolitey urgentissime instabunt. *16-to.* Wielkie, qua sagô, qua togâ w oyczyznie zasługi iaśnie oświeconego xiążęcia imci Radziwiła — woiewody Nowogrodzkiego, iako splendide in patrio elucescunt sole, tak niemniey erubescendum, gdy tantorum meritorum nulla dotąd extat merces; przeto woiewodztwo Wileńskie, niechcąc na się ingratitudinis zabierać censuram, obliguie ichmościów panów posłów, ut instent do maiestatu iego któlewskiey mości, pana naszego miłościwego, iakoby ex distributiva iustitia et ex pane bene meritorum tak wielkich zasług nagroda subsequi mogła. *17-mo.* Niemiał by ten dobrego rozeznania, któryby niedoyrzał wielkich w koronie Polskiey y w wielkim xięstwie Litewskim zasług emeritissimi Fabii iaśnie wielmożnego imci pana Józefa Potockiego—woiewody Kijowskiego, który dotąd, chcąc salvare universos, non exclusit singulos, a iako zawsze iest in gradu meritorum, tak ażeby liczyć się mógł in primo ordine praemiorum, nil iustius sądzi woiewodztwo nasze Wileńskie, iako, ex clementia principis, ut conferatur iaśnie wielmożnemu imci panu woiewodzie Kijowskiemu munus buławy wielkiey koronney, o co instabunt do iego królewskiey mości y stanów rzeczy-pospolitey ichmość panowie posłowie nasi. *18-vo.* Jeżeli to prawda, że tam paenis, quam praemiis stat omne regnum, y gdzie niemasz dobrym nagrody, a złym kary, quid sunt regna, nisi mera latrocinia, przeto woiewodztwo nasze Wileńskie, lubo a longe zostaiące, nie tylko w koronie Polskiey, lecz y w wielkim xięstwie Litewskim, eximias magnorum meritorum, prawie a teneris elucescentes virtutes iaśnie wielmożnego imć pana Lubomirskiego—woiewody Sendomirskiego, gdy dulci recordatione recognovit, non leve pondus addit obligacyi swoich

ichmościom panom posłom swoim, pilno zaleciwszy, iakoby in conspectu principis stanowszy, ut munus buławy polney koronney conferatur iaśnie wielmożnemu imć panu woiewodzie Sendomirskiemu, instare starali się. *19-no.* Y kogoż latere mogą wielkie y znaczne, nie tylko ex dignissima aevorum serie, lecz y z własney osoby swoiey w oyczyznie zasługi iaśnie wielmożnego imć pana Zawiszy — podkomorzego wielkiego xięstwa Litewskiego, który gdy y dopioro de recenti gloriosissime legacyi publiczney do nayiaśnieyszey Imperatorki Rossiiskiey, cum decore et emolumento gentis gessit provinciam, ażeby tedy od nayiaśnieyszego pana copiosissima tantorum meritorum y od stanów rzeczy-pospolitey subsequi mogła merces, instabunt ichmość panowie posłowie nasi. *20-mo.* Jeżeli czyie w oyczyznie, ile in hac circumstantia rerum, elucent zasługi, toć inaestimabile pondus ex gloriosissime gesto pro rege, lege, fide et patria officio pociąga magni sui nominis iaśnie wielmożny imć pan Łodzia Poniński — marszałek ieneralney confederacyi, który ex puro zelo utrzymania praw, swobod y wolności oyczystych, gdy nil intentatum reliquit, przeto inter primos candidatos ex distributiva iustitia iego królewskiey mości ażeby mogł być policzony, urgentissime instabunt do maiestatu iego królewskiey mości y do stanów rzeczy-pospolitey ichmość panowie posłowie nasi. *21-mo.* Wiele recessami w constytucyach, mianowicie w ostatniey coronationis iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, oddane do pamięci rzeczy-pospolitey zabicie y na placu pod Kowalewem za oyczyznę położenie dwóch wielmożnych ichmościów panów Pawła y Dominika Łoyków; że dotąd effectus wdzięczności successoribus sortiri niemógł, zaczym przypominaiąc hos heroicos actus pomienionych ichmościów, ażeby do respektu pańskiego y całey rzeczy-pospolitey instent, ichmościom panom posłom naszym pilno zalecamy. *22-do.* Tak wielą praw y konstytucyami obwarowana immunitas kościołów y świątnic Pańskich, a w teraznieyszey koniunkturze pessime abusa, gdy vim patitur, iako się to pokazało specialiter na kościele pod tytułem świętego Jerzego w Wilnie oyców karmelitów, który z klasztorem, cum omni suppellectili ecclesiastica z ozdob y argenterii, z depozytami różnych ludzi condycyi szlacheckiey y mieskiey, wynoszącą (poniosł) szkodę iustissimo pretio na sześć kroć sto tysięcy, ichmościom panom posłom naszym omnimode iniungimus, ut instent do króla imci y stanów rzeczy-pospolitey, iakoby takowe notabilia damna rekompensowane były. *23-tio.* Wszak to pewna, że gdzie cultus viget divinus, tym państwom benedictio domini assistere zwykła, przeto tedy ex puro pietatis zelo woiewodztwo nasze Wileńskie urgentissime iniungit ichmościom panom posłom swoim, iakoby kościoł y exercitium religionis romano-catholicae, vigore pactorum, w mieście Rydze (gdy dopioro przez zamknięcie siebie y relegowanie kapłana in vim patitur et opprimitur) in suo robore inviolabiliter zostawały. *24-to.* Zagęszczone, prawie niechrześciańskie, qua publice, qua privatim varia scelerum genera, że iustam od naywyższego pana na prowincyą wielkiego xięstwa Litewskiego zprowadzaią Nemesim, edocent nos exempla, które w teraznieyszey koniunkturze patimur, a quod maximum, że takowe niezbożne facinora, coby miały exemplariter puniri, to przeciwnym sposobem przy mocnych protekcyach ex male actis gloriari student, świeży a nieszczęśliwy przykład w teraznieyszey opłakaney rewolucyi nad godnym imienia y znacznych w oyczyznie zasług wielmożnym imć panem Michałem Tyzenhauzem—podkomorzym Wileńskim, przód incarcerowanym, na substancyi funditus zrabowanym, denique w Oszmiane, sine ulla convictione, cum summo gen-

tis scandalo, a przed Bogiem y światem miserabili abominatione, tyrannice rozsiekanym y zabitym, że dotąd ieszcze niewinna krew żadney nieodbiera satysfąkcyi. clamat vindictam de coelo, co ichmość panowie posłowie nasi, tak iego królewskiey mości, iako y stanom rzeczypospolitey remonstrowawszy, urgentissime instabunt, iakoby z dobrotliwey clemencyi iego królewskiey mości y stanów rzeczy-pospolitey był podany sposób successori do dochodzenia y convinkowania innocentis sanguinis. Także in simili zabicie y zamordowanie w domu przez kozaków y kałmuków spieczonego na ogniu imć pana Heronima Tyzenhauza—woyskiego Wileńskiego że dotąd tanti sceleris nie odebrało nagrody, ichmość panowie posłowie nasi iego królewskiey mości y stanom rzeczy-pospolitey doniosą, urgendo tantorum scelerum condignam satisfactionem. A że praetensya regimentu konnego iaśnie wielmożnego imć pana hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego iest nie mała, respektem summy hybernowey, nieoddaney z starostwa Inturskiego, ta ażeby in supplementum et levamen strapionego successora serca była skassowana y z starostwa Inturskiego zniesiona, tak iego królewskiey mości, iako y stanów rzeczy-pospolitey ichmość panowie posłowie nasi upraszać będą. *25-to.* A komuż tayne po niemałey części prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego przez rabunki szlacheckich dworów y osób samych, w detencyą branych y do Rygi odsyłanych, notabilia damna, causata przez imć pana Kikibusza—podpółkownika woysk Rossyiskich nayiaśnieyszey Imperatorki, który że tu swoią maiąc possesyą in regione nostra, takowe ważył się popełniać kryminalne excessa, iako to specialiter practicatum nad wielmożnym imć panem Burzyńskim—instygatorem wielkiego xięstwa Litewskiego y nad imć panem Eliaszem Marcinkiewiczem, podsędkiem Wileńskim y innemi woiewodztwa Wileńskiego ichmośćmi pany obywatelami, przeto singularissime iniungimus wielmożnym ichmościom panom posłom naszym, ażeby tak krzywdy y szkody mogły być rekompensowane iniuriatis, iako y sam imć pan Kikibusz, w naszym kraiu maiący possessyą, do sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, lub woyskowych sądów pro ultima convictione był oddany, o co urgentissime ichmość panowie posłowie nasi instabunt. Tudzież niewinna detencya wielmożnego imć pana Pawła Marcinkiewicza—sędziego ziemskiego Upitskiego, za ordynansem imć pana ienerała *Bismarka*, z domu wziętego y do Rygi zaprowadzonego, z okazyi takowey detencyi, że y fata zakroczyły y na fortunie notabiliter zniszczony, ut successoribus iusta subsequatur satisfactio, ciż ichmość panowie posłowie nasi promovere non intermittent. *26-to.* Lubo ex occasione publicae calamitatis wszyscy niemal obywatele wielkiego xięstwa Litewskiego notabilia passi damna, że iednak singularissime przez przechody woysk auxyliarnych znaczną na fortunie wielmożny imć pan Ignacy Frąckiewicz—pisarz ziemski Smoleński poniosł szkodę, przeto imć panowie posłowie nasi instabunt do iego królewskiey mości, iakoby tak wielkie szkody ex clementia principis mogły być rekompensowane. *27-mo.* Consumpta na usługach prześwietnego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego aetas imć pana Józefa Zmijowskiego—regenta ziemskiego woiewodztwa Wileńskiego, niżeli pro suis meritis powinną a republica odbierze gratitudinem, ad praesens instabunt ichmość panowie posłowie nasi, ażeby kamieniczka imci, quondam Gierkowiczowska nazwana, w mieście Wilnie, na Końskim zaułku leżąca, ab omnibus oneribus civitatensibus, także od stancyi poselskich, deputackich y kommisarskich in perpetuum była uwolniona et iuri terrestri inkorporowana, salvis oneribus reipublicae z pół-

dymu. *28-vo.* Ponieważ na pomnożenie chwały y honoru Boskiego stanęła prowincya Litewska w. oo. karmelitów Bosych, a że tylko trzy konwenty w Litwie mieli, przysądzone są dwa conwenty przez dekret oyca świętego Clemensa dwunastego, Warszawski y Poznański, które ażeby według dekretu przy prowincyi Litewskiey były conserwane. *29-no.* Ponieważ imć pan Władysław Stanisław Potwiński—stolnik Owrucki, brat nasz z woiewodztwa naszego, był obranym za posła do Krakowa na seym koronacyiny nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, gdzie dla zamieszanych czasów przy konfederacyi przez lat dwie swoim sumptem trwać musiał, z niemałą stratą, a barziey że od przeciwney strony na fortunie wiecznie z tey okazyi na kilkanaście tysięcy iest zgubiony, o rekompensę do iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, woiewodztwo Wileńskie wielmożnym ichmościom panom posłom rekomenduie, aby tam raczyli promowować. In simili y za kollegą imć panem Zaleskim, ciż ichmość panowie posłowie instabunt. *30-mo.* Niektórzy zakonnicy w wielkim xięstwie Litewskim, osobliwie ci, którzy naywiększe possident dobra, tak królewskich, iako y szlacheckich fundacyi, odważyli się contemnere sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego compositi iudicii y lubo od stu pięćdziesiąt lat rozprawowali się, zapozwani o takowe dobra, iterum gdyby byli adcytowani do tego trybunału na przeszłych cadencyach, osobliwie a clero singulari, odważyli się per contemptum patriae legis et immemorabilis consuetudinis otrzymać inhibicye a sacra nuntiatura, sub paenis excommunicationis, privationis benefitiorum y zapłacenia tysiąca czerwonych złotych, a to dla tego, ażeby securius mogli przywłaszczać sobie cudze sąsiedzkie grunta y fortuny, wiedząc, że żaden nie odważy się dla odległości mieysca y dla wielkich kosztów w Rzymie prawować się,—przeto promovebunt ichmość panowie posłowie, aby rzecz-pospolita raczyła obviare takim intencyom ichmość xięży zakonników per publicam constitutionem, ażeby pomieniony trybunał wielkiego xięstwa Litewskiego compositi iudicii miał potestatem obiudicandi od takowych dobr za dowodem takowych inhibicyi. *31-mo.* Constat ex notorietate facti, iż niektórzy ichmość panowie officerowie woysk Rossyiskich kościoły kazali palić, iako to w powiecie Wiłkomierskim imć pan Ropp podpółkownik kazał zpalić kościoł Pogirski, plebanią y ecclesiasticam supellectilem zabrać, zaczym iako krzywdy boskiey upomnią się ichmość panowie posłowie na tym seymie pacificationis. Et in simili kościoła kathedralnego w Wilnie będącego rabunek, tymże ichmościom panom posłom, ut vindicent iniuriam Dei, recommendatur. *32-do.* Kamienica Żółta pod Orłem Donatowska w Wilnie imć xiędza Józefa Donata—kanclerza diecezyi Smoleńskiey, ażeby tylko od stancyi deputatów, na trybunał obranych, salvis aliis oneribus civitatensibus, uwolniona była, staraniu ichmość panów posłów pilno zalecamy. *33-tio.* Interes imć pana Woyny respektem znaczney substancyi, w Smoleńskim woiewodztwie będącey, zkąd żadnego, iako exulant, gdy niema proventu, ażeby mogł mieć sposób inserviendi oyczyznie y do alimentacyi przystoyney, ichmość panowie posłowie nasi instabunt do iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego. *34-to.* Za interessem ichmościów panów kniaziów Birbaszów, obliguie woiewodztwo Wileńskie ichmościów panów posłów swych, ut instent do iego królewskiey mości, ne abeant à clementia principis vacuis manibus. *35-to.* Znaczna dezolacya y rabunek imć pana Jakuba Wołka—rotmistrza garnizonu Wileńskiego, przez woysko Rossyiskie y zabicie żołnierzów zamkowych, krzywdy wynoszącey

na cztyrysta talarów, także rabunek pod tenże czas stały imć pana Kazimierza Dombrowskiego na trzydzieście tysięcy, in simili noclegiem uczyniona krzywda przechodem woysk Moskiewskich, wynosząca na dwieście talarów bitych, w maiętności Kamionce imć pana Antoniego Kolendy, ażeby o rekompensę pomienionych ichmościów ichmość panowie posłowie nasi iego królewskiey mości y stanom rzeczypospolitey remonstrabunt. Caetera fidei et dexteritati wielmożnych ichmościów panów posłów naszych commitimus. U tey instrukcyi podpis ręki wielmożnego imć pana dyrektora seymiku antecomitialnego woiewodztwa Wileńskiego his exprimitur verbis. Imieniem całego woiewodztwa podpisuię się Kazimierz Dowgiało Narbut—strażnik y dyrektor seymiku antecomitialnego woiewodztwa Wileńskiego.

Który to instrument, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych wpisany.

1744 г. Ноября 12-го дня.

Изъ книги № 107, за 1747 г., л. 621.

62. Привилегія короля Августа III-го на двухнедѣльную ярмарку въ мѣстечкѣ Пѣтуховѣ.

Король Августъ III, по ходатайству придворныхъ чиновъ, разрѣшаетъ подкоморію Волковыскаго повѣта Хлуссовичу открыть въ его имѣніи Пѣтуховѣ двухнедѣльную ярмарку, въ чемъ и выдаетъ ему настоящую привилегію.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym siódmym obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Mikołay Turczynowicz Suszycki—skarbnik woiewodztwa Trockiego, opowiadał, prezentował et ad acta podał przywiley iego królewskiey mości Augusta trzeciego, na jarmark dwuniedzielny w miasteczku Pietuchowie, w powiecie Wołkowyskim, wielmożnemu imci panu Michałowi z Chłussowa Chłussowiczowi — podkomorzemu powiatu Wołkowyskiego, z kancellaryi wielkiego xięstwa Litewskiego wydany, in rem et partem tegoż wielmożnego imci pana Chłussowicza—podkomorzego powiatu Wołkowyskiego, służący y należący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, aby pomieniony przywiley iego królewskiey mości ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożey łaski król Polski i t. d. Oznaymujemy tym listem przywilejem

naszym komu o tym wiedzieć należy, iż przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, doniesiona nam iest supplika nomine urodzonego Michała z Chłussowa Chłussowicza—podkomorzego powiatu Wołkowyskiego, żebyśmy w dobrach Pietuchowie, w powiecie Wołkowyskim leżących, jarmark dwuniedzielny, to iest w dzień świętego Michała Archanioła, święta rzymskiego, dnia dwudziestego dziewiątego Septembra przypadać mający, nadać y ony w tym że miasteczku Pietuchowie perpetuis temporibus odprawować pozwolili, jakoż niniejszym listem przywilejem naszym temuż urodzonemu Chłussowiczowi—podkomorzemu Wołkowyskiemu, perpetuis temporibus w miasteczku Pietuchowie jarmark dwuniedzielny na święty Michał Archanioł nadajemy y ony handluiącym wszelkiemi towarami ludziom odprawować pozwolamy y tym przywilejem naszym takowy jarmark, aby się odprawował more jarmarków w innych miasteczkach od nas nadanych, korroborujemy, uwalniając ludzi handluiących od wszelkich niesłusznych depaktacyi, prawa nasze królewskie rzeczypospolitey y kościoła świętego katolickiego nienaruszenie zachowując. Na co się dla większey wagi ręką własną podpisawszy pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia dwunastego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego, panowania naszego dwunastego roku. U tego przywileju przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis nayiaśnieyszego króla imci, także na drugiey stronie teyże pieczęci notacya z podpisem wielmożnego imci pana sekretarza pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, oraz na złożeniu tego przywileju konnotacya prokancellariatu na pieczęci his exprimuntur verbis: Augustus rex. Jarmark dwuniedzielny w miasteczku Pietuchowie, w powiecie Wołkowyskim, urodzonemu Michałowi z Chłussowa Chłussowiczowi—podkomorzemu Wołkowyskiemu confertur. Felix Owsiany—czesznik Wołkowyski, jego królewskiey mości y pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Cancellariatu illustrissimi et excellentissimi domini Joannis Friderici—comitis in Codeń, Czarnobyl, Dorohostaje et Sapieżyn, Sapieha, supremi magni ducatus Lithvaniae cancellarii, Brestensis, Gorzdoviensis, Propoyscensis *etc.* capitanei, sigillatum; est in actis.

Który to takowy przywiley, za podaniem onego przez wysz wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1752 г. Іюня 12-го дня.

Изъ книги № 113, за 1752 г., л. 658.

63. Постановленіе жителей Витебскаго воеводства относительно защиты Витебскаго замка и избранія своимъ начальникомъ Ивана Гребницкаго.

Дворяне Витебскаго воеводства, принимая во вниманіе, что послѣ взятія въ плѣнъ Московитиномъ Реута, Витебскіе замки остаются безъ всякой защиты; постановили: защищать ихъ вмѣстѣ съ мѣщанами на свой счетъ и своими стрѣльцами; при этомъ стражникомъ избираютъ Гребницкаго, который защищалъ Витебскіе замки и во время первой Московской войны.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt wtórego, miesiąca Junii dwunastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym: tysiącznym siedymsetnym piędziesiątym wtórym obranymi, comparendo personaliter patron w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego imć pan Mikołay Życki — miecznik xięstwa Żmuyckiego opowiada, prezentował et ad acta podał instrument od obywatelów woiewodztwa Witebskiego na rzecz w nim we strzedzinie wyrażoną, Antoniemu wielmożnemu imć panu Hrebnickiemu służący y należący, który podaiąc ad acta prosił nas sądu, ażeby pomieniony instrument ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany: Jakoż my sąd przyiowszy ony w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego thenor sequitur estque talis:

My urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele woiewodztwa Witebskiego oznaymuiemy tą naszą adtestacią, iż roku tysiąc siedymsetnego piędziesiąt czwartego, miesiąca Junii trzynastego dnia, po wzięciu Reuta przez nieprzyiaciela wiarołomnego Moskiewskiego, ziechaliśmy się do Witebska, gdzie spisawszy się y poprzysiągszy sobie zarowno z pany mieszczany Witebskiemi, przykładem przodków naszych, zachowuiąc posteritati nostrae sławę dobrą, do gardł naszych nie odbiegać zamków Witebskich, które pod te nieszczęsne czasy żadnego praesidium niskąd nie maią, ani żołnierza, ani porządku doskonałego, do broni należytego, postanowiliśmy sami osobami swemi zostawać na zamkach Witebskich, maiąc przy sobie strzelców naszych każdy z maiętności swych, według kwitów, y straże czule odprawuiąc we dnie y w nocy u kwater y w polu, naprawiwszy zruinowanie tych zamków z poddanemi naszemi podług sił naszych, co nie z żadney powinności, ani z niewoli żadney uczyniliśmy, którey libera respublica nostra non patitur, ale z szczegulney naszey miłości y sławy dobrey, która z przodków naszych, którzy ante gloriosi viverunt, y na nas spływa, takowa, że tego mieysca królom panom swoim nieustraszonym sercem każnych woien Moskiewskich dotrzymywali y niepodawali nigdy in praedam nieprzy-

iacielowi. Przy którym sprzysiężeniu naszym dla lepszego porządku zaraz obraliśmy reymentarzów y panów rotmistrzów, kwatermagistrow, a znaiąc czułość y biegłość w dziełach rycerskich brata naszego obywatela Witebskiego, Połockiego pana Jana Hrebnickiego, który, służąc w woyskach iego królewskiey mości w różnych expediciach, representabat zawsze in persona sua arte et marte dzieła odważne przodków swoich y z nami. iako pierwszey Moskiewskiey woyny, za szczęśliwego panowania króla iegomości Władysława. na zamkach Witebskich rezyduiąc, nieospale zawsze nie tylko że sam straże odprawował, ale drugim z siebie przykład czułości dawał, obraliśmy natenczas iegomości strażnikiem; który za prozbą naszą ochotnie się takowey funkcyi podiowszy, nic nie wątpiemy, że ten urząd zwykłą czułością swoią będzie sprawował, któremu my w zawodzeniu straży posłuszni być mamy, a tę attestacią naszą daiemy z podpisem rąk naszych przy pieczęciach naszych. Działo się w Witebsku, roku y dnia wyż mienionego. U tego instrumentu podpisy rąk ichmościów panów urzędników ziemskich, grodzkich, także rycerstwa y szlachty y obywatelów woiewodztwa Witebskiego tymi się wyrażaią słowy: Kazimierz Strawiński—podkomorzy Starodubowski, podwoiewodzi y reymentarz Witebski, Bazyli Szwogir Letecki manu propria, Alexander Kaczewski, Roman Szostowski — budowniczy Witebski, Łukasz Stawski—chorąży manu propria, Jerzy Kossow, Bazyli Podwiński—rotmistrz woiewodztwa Witebskiego, Ignacy Swiniarski ręką swą, Mikołay Hurko — sędzia ziemski Witebski, Krzysztow . . . — pisarz Witebski, Józef Chrapowicki, Kasper Szwykowski, Krzysztow Dymitrowicz, Mikołay z Brusiołowa Kisiel— podkomorzy Derptski, podsękek Witebski, Stefan Hurko, Samuel . . . Jan Zdzitowicz, Tomasz Dowmat Siesicki, Piotr Bobeasz, Alexander Żaba—czesz. y rotm. Witeb., Krzysztof Osipowski—rotm., Andrzey Hurko pisarz, Andrzey Naytkowski, Jakub Pohoski, Alexander Hurko—kwatermagister Witebski.

Który to instrument, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, scilicet wielmożnego iego mości pana Mikołaia Życkiego— miecznika xięstwa Żmuyckiego do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1752 г. Августа 21-го дня.

Изъ книги № 113, за 1752 г., л. 1259—1266.

64. Инструкція дворянъ Стародубовскаго уѣзда на ординарійный сеймъ въ Городнѣ.

Дворяне Стародубовскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на ординарный сеймъ въ Варшаву инструкцію слѣдующаго содержанія:

По засвидѣтельствованіи королю о вѣрноподданническихъ чувствахъ повѣта и благодарности за попеченія его о сохраненіи мира и политической независимости рѣчи-посполитой, ходатайствовать по слѣдующимъ дѣламъ:

О болѣе продолжительномъ пребываніи короля въ предѣлахъ рѣчи-посполитой, о предоставленіи большей печати в. кн. Литовскаго подканцлеру, и подляшскому воеводѣ—печати меньшей; о воспрещеніи коронымъ лицамъ занимать должности въ княжествѣ; о напоминаніи министрамъ и сенаторамъ блюсти за сохраненіемъ законовъ; о сбереженіи королевскихъ столовыхъ доходовъ въ Курляндіи, которые за отсутствіемъ барона обращаются въ частную пользу; объ исправленіи монеты; о назначеніи новыхъ сенаторовъ въ трибуналъ на вакантныя мѣста; о назначеніи пограничныхъ коммиссаровъ для разбирательства спорныхъ дѣлъ между пограничными съ Россіей жителями; о воспрещеніи русскимъ безпошлинной торговли на витинахъ; о недопущеніи диссидентовъ къ занятію старостъ, королевщизнъ и войсковыхъ должностей и объ изданіи по этому предмету особаго закона; о сохраненіи *liberum veto* за шляхтой въ полной неприкосновенности, хотябы въ противномъ случаѣ и пришлось сорвать сеймъ; объ исправленіи законовъ, сохраненіи правъ за Смоленскими изгнанниками и удовлетвореніи денежныхъ претензій наслѣдниковъ Стравинскаго и Палецкаго; о сохраненіи за желѣзными королевскими листами законной ихъ силы и преслѣдованія лицъ нарушающихъ ихъ значеніе; о воспрещеніи духовенству пріобрѣтать новые фундуши и объ отнятіи у іезуитовъ имѣнія Данюшова, завѣщаннаго покойнымъ земскимъ писаремъ Кощицемъ и предоставленіи онаго его наслѣдникамъ; въ остальныхъ пунктахъ выражаются частныя ходатайства по дѣламъ отдѣльныхъ личностей относительно служебныхъ и имущественныхъ интерессовъ.

Roku tysiąc siedmset pięddziesiąt wtórego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym pięddziesiątym wtórym obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Mikołay Życki—miecznik xięstwa Żmuydzkiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał instrukcyą przeświętnego powiatu Starodubowskiego, od jaśnie wielmożnych ichmościów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Starodubowskiego, iaśnie wielmożnym ichmość panom Thomaszowi Straszewiczowi—staroście sądowemu powiatu Starodubowskiego, Andrzeiowi Abramowiczowi—pisarzowi ziemskiemu woiewodztwa Wileńskiego, posłom obranym sine ulla protestatione daną, który podaiąc do akt prosił nas sądu, aby pomieniona instrukcya ze wszystką w niey inserowaną rzeczą była do xiąg trybunału głównego

wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięta y wpisana; iakoż my sąd oną przyiowszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać rozkazali, którey tenor sequitur estque talis:

Instrukcya od nas senatorów, dignitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Starodubowskiego na seym sześćąniedzielny ordynaryinny w Grodnie przypadaiący, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym piędziesiątym wtórym, pro die Octobris dezygnowany, iaśnie wielmożnym ichmościom panom Thomaszowi Straszewiczowi— staroście sądowemu powiatu Starodubowskiego, Andrzeiowi Abramowiczowi—pisarzowi ziemskiemu woiewodztwa Wileńskiego, obranym posłom, sine ulla protestatione powiatu naszego Starodubowskiego dana roku tysiąc siedmset piędziesiątego wtórego, miesiąca Sierpnia dwudziestego pierwszego dnia. Nie iest godzien pod słodkim panowaniem iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, szczęścia swego, ktokolwiek intimò non tangitur sensu szczerey y gruntowney przy wiernym podaństwie wdzięczności za tak skuteczne koło powodzenia publicznego przezorney prowidencyi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, czułości y starania, za którym, Bogu dzięka, dulcis nos ieszcze dotąd saturat quies, po Boskim miłosierdziu oculatissimae prospicientiae mądrego rozsądzenia iego królewskiey mości in solidum debemus, że po oschłych na niedoszłym blisko przeszłym seymie obradach rzeczy-pospolitey na łonie miłego odpoczywa pokoiu, że przez tak częste seymów upadnienie status consilii expers nieupada, ut ipsis stat casibus, że od przeważaiących siły naszych sąsiadów gwałtu ieszcze niecierpiemy, że zwyczayne w wolnym narodzie animosae libertatis emulacye y niestworność powszechney niewzruszyły spokoyności, eximiae sunt partes wielowładney opieki y przezornego panowania, pana naszego miłościwego. Pierwszą tedy in ordine powinność wkładamy na iaśnie wielmożnych ichmościów panów posłów naszych, żeby in publica facie rzeczy-pospolitey digna celebrent mentione niewysławione pana naszego miłościwego koło dobra pospolitego pieczołowanie y usilności y ażeby ad scabillum pedum iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, iak nayględsze eo nomine złożyli podziękowanie, przy mocnym upewnieniu, że firmissimum erit imperium, quo obedientes gaudent et felices sunt. Widział dotąd świat polski ab aevo contenta prawie serio tak wielkie dzieła y zasługi iaśnie oświeconych xiążąt ichmościów Czartoriskich ad perennaturam wieków memoriam dla dobra pospolitego sacrifikowane; też summa pro patria monumenta w osobie iaśnie oświeconego xiążęcia imci podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego adoruię w nim oyczysta prowincya, nie tylko dopełniaiące, ale iuż przechodzące mensuras znakomitości y zasług praedecessorów iego, a te iako uniwersalne rzeczy-pospolitey appretiantur consideracyą, tak oraz in singulari nasz prześwietny powiat victimas słuszney immolat zalety, annectendo to za pryncipalny proiekt do instrukcyi na następuiący seym wielmożnym ichmościom panom posłom, aby one przy następuiącey dystrybucyi wakanców do pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego iego krolewskiey mości, panu naszemu miłościwemu quam flagrantissime zalecić raczyli. Wielkie in republica dzieła, znaczne zasługi domu Sapieżyńskiego w krótkich proiektu tego non enumeramus terminach, pogotowiu nieskonserowane merita y uczynki iaśnie wielmożnego imć pana woiewody Podlaskiego nie wyliczamy, bo w tym non parvi momenti ipsae prosperitatis manet opus, quam enixissime tylko zalecamy wielmożnym ichmościom panom posłom, aby diser-

tiori rekomendować one raczyli maiestatowi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, ażeby iako iustus meritorum arbiter tak wielkie zasługi iaśnie wielmożnego imć pana woiewody Podlaskiego assensem do pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego zwykłego pańskiego nie zaniechał praemiari względu. Tylu prawami obostrzona alternata wielkiego xięstwa Litewskiego gdy per conniventiam ministeryi seymu przeszłego złożeniem w Warszawie nadwereżoną została, zaczym wielmożni ichmość panowie posłowie nasi iak naygruntownieysze wezmą przedsię śrzodki do assekurowania alternaty seymowey dla prowincyi naszey y czulsze baczenie na praw całości ichmościom panom ministrom pacis et belli insinuabunt. Z niemałym prowincyi naszey y to iest ukrzywdzeniem, iż senatoria, dygnitarstwa y panis bene meritorum, vetante lege, obywatelom koronnym distribuitur, a tylo expectantow w zasługach swoich osychać musi, przedto usilnie iniungimus ichmościom panom posłom, aby takowe prowincyi naszey ukrzywdzenia prawem świeżym dostatecznie opisali. Szerzące się w oyczyznie naszey przez niedoyście seymów bezprawie et abusus, przy pomieszaney intra concives harmonii y confidencyi, gdy żadnego mieć nie mogą do uleczenia lekarstwa nad jedną iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, bytność in visceribus państwa naszego, którego obecność z tylu doświadczenia gromadzące się in publicos turbines nie raz rozpędziła chmury, upadłą dźwigneła y uszczęśliwiła w koronnym trybunale sprawiedliwość, więc zalecamy ichmościom panom posłom, aby starali się adinvenire efficatia media, abyśmy w państwie naszym dłuższą y częstą mieć mogli pańską rezydencyą. Pro bono publico, wiernego poddaństwa solatio y dla konserwacyi praw całości przypomnieć też raczyć będą ichmość panowie posłowie ichmościom panom ministrom, których oyczyzna pro custodibus legi mieć chciała, postrzeganie praw oyczystych, które często szwankuią y z kluby swoicy wypadaią, ani czułością ministeryi wsparte nie bywaią. Xięstwo Kurlańskie w niesworności swoiey zamieszane, bez głowy y urzędu zostaiące, in privatos usus prowenta mensae ducalis obracające, gdyby uwolnieniem xięcia Birona za interpozycyą króla imci do Monarchini Rosyiskiey ad malaciam et ordinem było przywróconym, curae imć panów posłów permittitur. Moneta w państwie naszym zagranicę wyprowadzona gdy egestatem oney causavit, zaczym otwarcie mienniey promovebunt ichmość panowie posłowie, oraz aby moneta złey wagi y gatunku zakazaną była curabunt. Ponieważ dawnieyszą konstytucyą naznaczeni iaśnie wielmożni ichmość panowie senatorowie do zasiadania w skarbowym trybunale niektórzy iuż są ex libro viventium deleti, więc na ich mieyscu alios subsistuendos urgebunt ichmość panowie posłowie. Od ściany Rossyyskiey różne suscitantur na granicy zaczepki; więc pro tuitione tranquilitatis et integritatis kraiu pogranicznego o ustanowienie sędziów pogranicznych instabunt. Wiadomo iest wszytkim, iako skarb wielkiego xięstwa Litewskiego publica patetur damna y znaczne rzeczypospolitey prowentów uięcie przez wolne Moskiewskich wicin na spławach Ruskich przechody, zaczym insinuamus mocno ichmość panom posłom, aby się serio o to na seymie teraznieyszym domowili, gdyby ta krzywda publiczna publica lege ubespieczona była y skarb wielkiego xięstwa Litewskiogo od wicin Moskiewskich należące miał swoie dochody, przełożą ichmość panowie posłowie. Prócz inszych dawnieyszych wielu praw konstytucye poslednieysze anni tysiąc siedymset siedymnastego mocno praecavit y obostrzyła, aby dissidentibus in religione urzędy woyskowe, starostwa

y wszelkie królewszczyzny niedostawały się, cum praejuditio concivium, w wierze prawdziwey będących et in republica dobrze zasłużonych, y aby tego postrzegali iaśnie wielmożni ichmość panowie hetmani y pieczętarze injunxit; jednak gdy się secus dzieie, iż ciż dissidentes często praeferuntur w promociach do urzędów woyskowych y królewszczyzn, iedne directe ex distributiva gratia otrzymuiąc, drugie studiose nabywaiąc, zaczym ażeby na przyszłym seymie novella lege tym inconvenientiom zabieżono było, quam maxime ichmościów panów posłów obowięzuiemy. Ante omnia obstawać maią ichmość panowie posłowie, ażeby liberam vocem vetandi sacrosancte utrzymowali, etiam cum discrimine seymu. Correctura iurium wielkiego xięstwa Litewskiego, iako potrzebuiąca poprawy, podług tak wielu proiektow, wydanych do kancellaryi wielkiego xięstwa Litewskiego, aby ad effectum przyprowadzona była, instabunt quam urgentissime ichmość panowie posłowie. Immunitas dóbr exulum woiewodztwa Smoleńskiego y powiatu Starodubowskiego, tak legibus circumscripta y konstituciami korroborowana, niemiey konstytucyą pacificationis roku tysiąc siedymset siedymnastego, oraz dobra w niey specifikowane, tudziesz praerogativa honorów tegoż woiewodztwa y powiatu ażeby magis korroborowane były, usilnie domawiać się maią ichmość panowie posłowie. Dług urodzonym Marcinowi Strawińskiemu y Marcinowi Poleckiemu, na woynę Moskiewską przez króla imci sławney pamięci Stefana zaciągniony, a constitutione anni tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt trzeciego approbowany, że dotąd sukcessorom nie oddany, zalecamy ichmościom panom posłom naszym, aby na seymie teraznieyszym mocno domawiali się o satisfakcyą. Listy iego królewskiey mości żelazne tantae autoritatis, z kancellaryi przez pieczętarzów rzeczy-pospolitey wydane, które mimo powagę królewską bywaią gwałcone, rekomenduiemy ichmościom panom posłom naszym, aby nietylko in suo robore zostawały, lecz in casu zgwałczenia onych paenae in legibus circumscriptae rigorosissime na takie osoby extendowane były. Instabunt o to ichmość panowie posłowie nasi do nayiaśnieyszego maiestatu króla imci, pana naszego miłościwego, do prześwietnego powiatu y do iaśnie wielmożnych ichmościów panów ministrów status utriusque gentis, aby dobra ziemskie tot constitutionibus opisane, mianowicie: annorum tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, tysiąc sześćset szesdziesiąt dziewiątego, tysiąc sześćset siedymdziesiąt szóstego, przez konstytucyą tysiąc siedymset dwudziestego szóstego za panowania nieśmiertelney pamięci Awgusta wtórego oyca ad personam sszęśliwie panuiącego iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, reasummowane, de non alienandis bonis od stanu rycerskiego y mieyskiego do duchowieństwa, na teraznieyszym seymie approbowane były, mimo które prawo dobra dziedziczne Daniuszow w Bogu zeszłego imć pana Michała Koszyca—pisarza ziemskiego Wileńskiego, sine consensu rei publicae, odeszły do ichmościów xięży iezuitów domus tertiae probationis, w Wilnie na Snipiszkach fundowanego, aby dobra nazwane Daniuszow successoribus łegitimis per praesentem constitutionem, vigore tak wielu praw, wrócone były y aby approbacyą fundacyi Snipiskiey domus tertiae approbationis s. Jesu nie była pierwiey w konstytucią włożona, aż się dobra Daniuszów wrócą w dom ichmościów panów Kosczyców, naturalnych sukcessorów po w Bogu zeszłym imci panu Michale Koszczycu—pisarzu ziemskim Wileńskim, którym ichmościom praesenti lege pozwalamy tey to maiętności Daniuszowa dochodzić, ubi de iure competierit. Recomendatur ichmościom panom posłom, aby attinencyi do ekonomyi, za przy-

wilejami sławney pamięci króla imci Augusta wtórego nadane, były zupełnym ztwierdzone ubespieczeniem. Wiadome y widome tak sławney pamięci wielmożnego imć pana Straszewicza—podstarościego sądowego powiatu Upickiego, oyca, jako też personalnie jaśnie wielmożnego imć pana starosty Starodubowskiego, in re publica zasługi słuszney dla siebie szukają rekompensy, a te, gdyby prętszy y pożądańszy mogły znaleść skutek, o rekomendacyą przez wielmożnych ichmościów panów posłów do nayjaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, concurrunt. Znaczne tak przez heroiczne dzieła, jako też przez utratę pozostałych dobr w Inflantach Szwedzkich wielmożnych ichmościów panów Tyzenhauzów (zasługi), że jeszcze dotąt nie wzieły iustam od nayjaśnieyszych monarchów y rzeczypospolitey mercedem, instabunt za tym wielmożni ichmość panowie posłowie do nayjaśnieyszego majestatu, ażeby, nim dalsze mogą się obmyslić praemiandi sposoby, przywileje na wieczność starostwa Kupiskiego, od nayjaśnieyszego króla imci Jana Kazimierza sub actu roku tysiąc sześćset szesdziesiąt siódmego, dnia szesnastego Apryla w Warszawie podczas seymu walnego ichmościom panom Tyzenhauzom vigore skryptu, xiążęciu Inflanskiemu służącego y konstytucyą tegoż roku approbowanego, dane, na teraznieyszym seymie reassumowane były. Fundusze wszystkie teraznieysze, w wielkim xięstwie Litewskim ichmościom xięży scholarum Piarum cum exercitio instituti, aby były konstytucyą przyszłego seymu approbowane, wielmożnym ichmościom panom posłom dopraszać się zalecamy. Znaczne in republica w Bogu zeszłego imć pana Mateusza Romera—ienerała artyleryi wielkiego xięstwa Litewskiego merita, w niepośledniey zostawać godne pamięci, który z azardem życia y zdrowia heroicznie na wielu woiennych postępując expedycyach y własney in subsidium rzeczy-pospolitey nieżałując substancyi, nie mało róźnemi czasy y gotowey summy wydał, o które expensa rzecz pospolita, uczyniwszy in parte calculum, per constitutionem anni tysiąc sześćset dziewiędziesiątego exolutionem summy iniunxit sto cztyrdzieście trzy tysiące siedymset siedymdziesiąt ieden, o dalsze zaś summy ad calculum suspendowała, którey od roku tysiąc sześćset osimdziesiąt dziewiątego, aż do roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego podczas kompanyi różnych, signanter Kamienieckiey, Wołoskiey, Szocawskiey (?), Żwanieckiey y pod szancem Trojańskim przez lat siedym w nagłey na artyleryą potrzebie rzeczy-pospolitey, ex ratione niedostarczającego de aerario publico prowentu, na dwakroć dziewiędziesiąt cztyry tysiące trzysta siedymdziesiąt osim y groszy dwadzieście tenże imć pan jenerał artyleryi spendował; in probationem tey de proprio onego erogowaney summy regestra strictae calculationis percepty y expensów z różnych przychodów, przez ichmościów panów, ex senatorio et aequestri ordine podczas seymu ad hoc opus destinowanych, podpisane, u sukcesorów zostają. Zaczym ichmość panowie posłowie instabunt, aby rzecz-pospolita, w którey emerita honorum non evanescit virtus, raczyła ad restitutionem justi debiti w rekompensę umnieyszoney przez te expensa sukcessorów imć pana Romera, jenerała artyleryi wielkiego xięstwa Litewskiego, substancyi obmyślić sposoby, gdyby wyż wyrażona summa tak vigore konstitucyi, jako też za regestrami de plano reecat imć panom Romerom. Dobra w Bogu wielebnych panien benedyktynek Wileńskich Dzisna, Ostrowiec, Dzieszkowczyzna w Oszmiańskim y Brasławskim powiatach, Wiazyń w Mińskim, Halin, Porudominie Wileńskim, Lentwariszki w Trockim woiewodztwie cum attinentiis, z kościołem y klasztorem, w mieście

Wilnie przy bramie Wileńskiey będącym, aby do instrukcyi imć panom posłom były przyjęte, też w Bogu wielebne panny benedyktynki suplikują. Pilno też y usilnie wielmożnym ichmościom panom posłom naszym innodamus, zalecając, ażeby ex zelo boni publici y z granic wielkiego xięstwa Litewskiego majestatem króla imci, pana naszego miłościwego, publico ore upraszali w izbie poselskiey, aby in virtute et ex nexu pactorum subjectionis ducatuum Curlandiae et Semigaliae, per authoritatem regiae potestatis raczył designare komissarzów do rozgraniczenia xięstwa Żmuydzkiego, od xięstwa Kurlanskiego, ad normam ograniczenia quondam, (jako sonat, Radziwiłowego), na którey kommissyi privati, granice swoie z xięstwem Kurlanskim mający, avulsa od fortun swoich repetere będą mogli, przez co granice wielkiego xięstwa Litewskiego redeintegrabuntur. Daley, referując się do konstytucyi de anno tysiąc siedymset dwudziestego szóstego, zacne merita quondam imć pana Adama Kazimierza Kościuszki — na tenczas oberburgrafa, potym landhofmistrza Kurlanskiego, ad recompensandum recessem seymu pomienionego upewnione, ponieważ za wierne usługi cum dispendio zdrowia, z ruiną fortuny w osobie zeszłego imci pana Kościuszki żadna nagroda niestała się, zaczym dopraszać się wielmożny imć panowie posłowie będą, ażeby ex gratia regio munere digna imć panu Mikołajowi Kościuszkowi — synowi decessora, ex pane bene merentium czyli ze skarbu largiri raczył in vim strat oyca onego, na substancyi poniesionych, przez co virtus fidelitatis et zeli pro bono publico pomnażać się będzie. Oraz habito respectu iustitiae regiae nie mniey meritorum oyca teraznieyszego imć pana Mikołaja Kościuszki w krzywdzie y praetensyi onego o granice od fortuny iego dziedziczney do xięstwa Kurlańskiego violenter zabraney, o którą od sześciu lat cum evisceratione substancyi swoiey imć pan Kościuszko in lite zostaje, ażeby nayiaśnieyszy pan miłościwy, mediante commissione ad fundum designanda cum plenaria potestate, czyli in iuditiis relationis propriarum tu w Grodnie finem tey sprawie inponere, tribuendo cuique suum, y oraz avulsa do Kurlandyi od granic wielkiego xięstwa Litewskiego restituere raczył, publice quam privatim o doniesienie majestatowi przez jaśnie wielmożnego imci pana marszałka izby poselskiey dopraszać się będą. Po odeyściu ad hostium woiewodztwa Smoleńskiego y innych ziem y powiatów niektórzy obywatele, szlachta w tychże zawojowanych województwach y powiatach, przyjowszy absolutum regimen, tamże przy dobrach od absolutnego pana konserwowani zostali, é converso ciż sami od rzeczy pospolitey korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego pro hostibus et perduelibus patriae constytucyami praescripti y ogłoszeni, dobra zaś onych, illo tempore in visceribus patriae znaydujące się, majestas cum plenis ordinibus bene meritis civibus patriae constitucyami ac jure caduco in perpetuum oddała, a że niektórzy niby ex nexu sanguinis ius ad successionem antecessorum perduellium formować praesumendo et ad litem mimo zaszłe konstytucye et instituta regni prowokować ważą się, przeto za doyściem seymu imć panowie posłowie dawnieysze konstytucye, pro perduellibus zaszłe et iure caduco na dobra perduellium dane, teraźnieyszą konstytucyą umocnić y approbować obligantur. Dobra Kotowszczynę alias Popeszupie, w powiecie Kowieńskim leżące, w possesyi urodzonego Antoniego Chrapowickiego — podkomorzego Smoleńskiego będące, jako avulsa od dobr exulantskich Olwity, podług praw naszych aby były (inaczey nierozumiem) jak tylko za dobra ziemskie uznane, także merita tegoż wielmoż-

nego imci pana podkomorzego Smoleńskiego aby były nayjaśnieyszemu majestatowi zalecone, wielmożnym imć panom posłom rekomendujemy. Kamienicy wielmożnego imci pana Jakuba Woyny Orańskiego—podsędka powiatu Starodubowskiego, na Szklaney ulicy, quondam Hubrykowskie. do juryzdykcyi miasta jego królewskiey mości Wilna należące, teraz dopraszamy się libertacyi. Także zalecamy, aby za pokazaniem indygenatu imć pana Kazimierza Desztrunka, instent imć panowie posłowie, ażeby za indygienę Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty był. Wieś Szostaki, w powiecie Orszańskim, w woytowstwie Czomanadowskim leżąca, niegdyś po Krzysztofie Buynickim—zdraycy rzeczy pospolitey, urodzonemu Chryzostomowi Rdułtowskiemu za dzielne y odważne zasługi, przeciwko nieprzyjacielowi oyczyzny oświadczone, prawem łennym nadana, starać się mają ichmość panowie posłowie, aby per constitutionem novellae legis była approbowana y stwierdzona. Że po zeszłym seymie walnym Grodzieńskim w roku tysiąc siedymsetnym dwudziestym szóstym, delendo fato dla całey oyczyzny, sine eventu seymy inaniter zchodziły. pro vi pacificationis seymu roku tysiąc siedymset trzydziestego szóstego, na którym, ob optatissimam powszechnego w oyczyznie pokoju materiam, inne desideria w dalsze iść musiały prolongacyie y dotąd w recessach odłogiem leżą, a mianowie: ichmość panom Epimachom perpetuo jure, przywilejem nayjaśnieyszego króla jegomości Alexandra tysiąc pięcset czwartego nadane, Cwietuszyna, Hory, Czarytowicze, w woiewodztwie Połockim sytuowane, które za prawami wieczystemi różni ichmość panowie possidebant, tymże sposobem świętey pamięci wielmożny iegomość pan Bazyli Rypiński—pisarz ziemski wojewodztwa Połockiego, nabyte possydował, ad praesens jure naturali successoribus spadłe, anterius per errores do tabelli hibernowey w roku tysiąc siedymsetnym siedymnastym pod inszą denominacyą, idque Bałtyszcze, wpisane, zaczym o te dobra, do zeszłego recessu w konstytucyi tysiąc siedymset dwudziestego szóstego referuiąc się, wielmożni ichmość panowie posłowie instabunt, ażeby pomienione dobra, naturam hereditaryi ab aevo maiące, futura constitutione sua gauderent tranquilitate y gdyby ab onere hiberny uwolnione były, omni curabunt possibilitate. Inter alia non postrema zalecamy ichmościom panom posłom, aby za dóyściem seymu akademia Wileńska pariter z Krakowską ad normam dawnych konstytucyi, a osobliwie w roku tysiąc siedymsetnym trzydziestym szóstym zaszłey, była potwierdzona absque ulla limitatione. Fundusz ichmościów xięży jezuitów Szuipiskich przez w Bogu zeszłego imć pana Michała Koszczyca — pisarza ziemskiego woiewodztwa Wileńskiego erygowany, w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego zaprzysiężony, instabunt iaśnie wielmożni ichmość panowie posłowie, aby novella lege następuiącego seymu był approbowany. Lubo sam przez siebie kawalerskie swe dzieła, w woienney służbie woysk Saskich zostając, jego mość pan Antoni Dybowski—kapitan jego królewskiey mości, promeruit słuszney w rekompensę nadgrody u majestatu jego królewskiey mości, jednak nasz powiat Starodubowski obliguie jaśnie wielmożnych ichmościów panów posłów, ut instent do majestatu jego królewskiey mości za tymże imć panem kapitanem. Mając za tym wzgląd y kompassyą na spółbracią naszą, imć panami exulantami xięstwa Inflantskiego, którzy dotąd żadney od rzeczypospolitey za zawojowane przez potencyą Szwecką dobra swoje nie mają regalizacyi, instabunt jaśnie wielmożni ichmość panowie posłowie, aby in rem tychże ichmościów panów exulantów Inflantskich vigore dokumen-

tów ad effectum przyprowadzona była konstytucia anni tysiąc sześćset szesdziesiąt wtórego. Caetera fidei, activitati, dexteritati tychże jaśnie wielmożnych ichmościów panów posłów commitendo, takową instrukcyą podpisuię. Dana roku tysiąc siedymsetnego pięddziesiąt wtórego, miesiąca Sierpnia dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie. U tey instrukcyi prześwietnego powiatu Starodubowskiego podpis ręki wielmożnego iego mości pana dyrektora seymiku antekomicyalnego powiatu Starodubowskiego temi wyraża się słowy: Hrehory Antoni Gimbut—podkomorzy powiatu Starodubowskiego, dyrektor seymiku antekomicyalnego powiatu Starodubowskiego. Która to takowa instrukcya, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1756 г. Сентября 9-го дня.

Изъ книги № 119, за 1756 г., л. 1401.

65. Инструкція дворянъ Новгородскаго воеводства депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ Варшавскій.

Дворяне Новгородскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на вальный ординарный сеймъ въ Варшаву, инструкцію слѣдующаго содержанія:

По засвидѣтельствованіи предъ королемъ о вѣрноподданническихъ чувствахъ воеводства, убѣдительно просить его о болѣе продолжительномъ пребываніи въ предѣлахъ своего королевства, такъ какъ отсутствіе его часто служитъ причиной продолжительныхъ и частыхъ политическихъ замѣшательствъ: рекомендовать вниманію короля и рѣчи-посполитой заслуги вицеканцлера в. княж. Литовскаго, польнаго гетмана, Виленскаго бискупа и другихъ лицъ; на соединеніе двухъ должностей польной булавы и Виленской каштеляніи отнюдь не соглашаться, хотя бы пришлось *сорвать сеймъ*; съ такой же точно угрозой добиваться отозванія стражи отъ трибунала и предоставленія ему свободы дѣйствій по старинѣ; хлопотать о дарованіи шляхетскимъ имѣніямъ свободы отъ рескриицій и коммиссій, о воспрещеніи короннымъ занимать въ Литвѣ должности, объ отнятіи у диссидентовъ права занимать должности и королевщины, у жидовъ—права сидѣть на таможняхъ и экономіяхъ; возстановить прежній порядокъ и срокъ собранія ополченій, а богатымъ, знатнымъ лицамъ воспретить содержать у себя больше драгоніи, нежели сколько положено по закону, для своихъ прихотей и угнетенія бѣдной шляхты; дома шляхетскіе, пользующіеся привилегіями, отъ постоевъ освободить; духовенству воспретить пріобрѣтать новые фундуши, такъ какъ вслѣдствіе этого страшно дорожаютъ имѣнія и дворянство лишается возможности употребить капиталъ на пріобрѣтеніе земли; дворянству же предоставить право войти по этому дѣлу съ жалобами въ трибуналъ; потребовать исправленія законовъ; запретить гетману в. кн. Лит. употреблять войско на частныя свои надобности; за тѣмъ слѣдуетъ перечень ходатайствъ по дѣламъ частнымъ отдѣльныхъ лицъ и духовенства р.-к. и унитскаго (Цеперскихъ базиліанъ); въ заключеніе дворянство домогается отнятія у иностранцевъ военныхъ должностей и предоставленія ихъ лицамъ польскаго происхожденія.

Roku tysiąc siedymsetnego pięddziesiąt szóstego, miesiąca Septembra dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw,

ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym piędziesiąt szóstym obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Ignacy Jakowicki — mostowniczy y rotmistrz powiatu Orszańskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał instructią, od jaśnie wielmożnych ichmościów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów województwa Nowogrodzkiego wielmożnym ichmościom panom Józefowi Niesiołowskiemu—staroście Cyryńskiemu y wielmożnemu imci panu Wiktoremu Woyniłowiczowi—woyskowiczowi y rotmistrzowi województwa Nowogrodzkiego, posłom na seym walny ordynaryiny Warszawski obranym, przy zaniesionym o nieprzyięcie ad acta tey instrukcyi na kancelaryją grodzką woiewództwa Nowogrodzkiego manifeście, dany służący, y należący, którego tenor sequitur estque talis:

Instrukcyia, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów województwa Nowogrodzkiego wielmożnym ichmościom panom Józefowi Niesiołowskiemu—staroście Cyryńskiemu y wielmożnemu imść panu Wiktoremu Woyniłowiczowi—woyskowiczowi y rotmistrzowi województwa Nowogrodzkiego, sine contradictione obranym posłom na seym walny ordynaryiny, z alternaty w Warszawie przypadaiący, roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt szóstego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia (od) seymiku, in loco solito consiliorum w Nowogrodku expedyjowanego, dana. Uszczęśliwiona nieprzerwanymi od tylu lat ad invidiam postronnym nacyjom słodkiego pokoju używaniem oyczyzna nasza, komuż ten miły spoczynek, komu trwałe y żadney niepodległe odmjanie przyznać może uspokojenie, jeżeli nie oycowskiemu jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, pielęgnowaniu, który, powszechną kraju szczęśliwość za naywiększe miłościwego serca licząc ukontentowanie, bezsenney pracy ciężar z niezliczonych trosk dzwiga podziałem, troskliwe dla dobra pospolitego myśli z dążącą do spokoyności civium łączy czułością, vigilia regum quies subditorum, słowem wszytkich nie oszczędza śrzodków, które by constantem dilecti populi fortunam reddere mogły; doświadcza y teraz tych skutków niestrudzonego nigdy pieczołowania, kiedy jego królewska mość, pan nasz miłościwy, paterne consulendo wszytkim rzeczypospolitey naszey pożytkom, utrzymaniu praw y swobod oyczystych, seym, ex praescripto legis po dwuletnim terminie w Warszawie z alternaty przypadaiący, dignanter składać raczy vocatque ad patria jura quirites. Zapatruiąc się zatym województwo nasze z głęboką recognicyą na oycowskie jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, ad stabilem prosperitatis publicae staranie, kładzie te naypierwsze y naymocnieysze na obranych od siebie wielmożnych ichmość panów posłów obowiązki, ażeby optimo principi pro paterna solicitudine pełne wdzięczności wyraziły dziękczynienia. Instabunt także ichmość panowie posłowie z pokorną supliką do jego królewskiey mości, pana miłościwego, ażeby skłoniony ad preces populi częściey y dłużey pozwalał się napawać y nasycać widzeniem twarzy swojey, bowiem si licet Augustus sit magnus, attamen egredi viditur populi se praetendentis amori, jako bowiem serce ludzkie inaczey się nie dzieli od ciała, chyba ciała z życiem ponosząc się rozdzielenie, tak y monarcha cor universi populi bez wszelkiey oddalonego od swojey przytomności państwa z nim się nierozłącza szkody, czego teraz z żalem doświadczamy, ponieważ wypadłe z kluby prawa, zruszaiąca się przez wnętrzne kollizyie tranquilitas interna w niebezpieczney oyczyznę naszą locuią sytuacyi; primacyalna

powaga y prerogatiwa ażeby w swojey całości, tyle prawami obwarowaney, intacte inviolateque trwałą, insistent jak nayusilniey ichmość panowie posłowie. Czuła jaśnie oświeconego xiążęcia jegomości kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego y jaśnie wielmożnego imć pana podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego w utrzymaniu dobrego w oyczyznie rządu pilność, jako całą oyczyznę pociąga ad gratitudinis sensum, tak ichmość panowie posłowie nasi vigilantissimis in ministerio suo custodibus imieniem woiewodztwa naszego należyte uczynią dzięki, oraz tak wielkie y dawne tych domów w oyczyznie zasługi respektowi y faworom iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, ad iustam remunerationem laboriosissime atque indefesse rekomendować będą. Drogi szacunek zasług w oyczyznie naszey iaśnie wielmożnego imci pana Masalskiego— hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego y czułość w utrzymaniu tranquilitatis internae idque integritatis praw y swobod oyczystych, sprawiedliwemu heroicznych dzieł ważycielowi y nagrody dobrotliwemu panu, jako naymocniey ichmość panowie posłowie rekomendować tenebuntur. Idącego trita honorum et meritorum via z wielkich w oyczyznie naszey y Europie całey przodków swoich jaśnie wielmożnego imć pana podskarbiego Litewskiego, marszałka trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, który y teraz publicis sacrifikujący usibus, jako drugi Arystydes, quo non iustior ullus, cum plausu et admiratione populi świętą administruie sprawiedliwość, jak nayłaskawszym jego królewskiey mości, pana miłościwego, względom y munificencyi wielmożni ichmość panowie posłowie sollicite zalecić nie omieszkają. Mając prae oculis wojewodztwo nasze emeritam przez tak wiele lat w kościele Bożym y w oyczyznie jaśnie wielmożnego imci xiędza biskupa Wileńskiego virtutem, który, uznawszy zdolność do prac in vinea Christi sposobną w jaśnie wielmożnym imć xiędzu Masalskim, referendarzu wielkiego xięstwa Litewskiego, obrał go sobie pro succolaneo y upraszał za tymże jaśnie wielmożnym imć xiędzem Masalskim, referendarzem wielkiego xięstwa Litewskiego, jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, aby mogł otrzymać koadjutorią Wileńską, a za tym toż województwo, tuendo iudicium magnorum meritorum pasterza swego, zapatrując się oraz na urodzone przymioty, nabytą w naukach doskonałość, na skromność w postępkach, stanowi duchownemu przyzwoitą, na zasługi dawne y ustawiczne in toga et sago jaśnie wielmożnego imć pana Kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, tudziesz brata jaśnie wielmożnego imci pana podskarbiego nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, nieustannie in publico na poselstwach, laskach trybunalskich y seymowych własnym kosztem y wiernością ku panu, życzliwością ku oyczyznie nieposzlakowaną merentis, obliguje jak nayusilniey ichmość panów posłów, aby gorliwie y nieodstępnie instare raczyli ad majestatem, ażeby jego królewska mość, pan nasz miłościwy, jako jest justus każdego meritorum ponderator, skłonił serce y ściągnąć raczył dobroczynną rękę do podpisania koadiutoryi Wileńskiey favore jaśnie wielmożnego imć xiędza referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego. Użalą się coram plenis ordinibus ichmść panowie posłowie na ichmć panów ministrów pacis et belli utriusque gentis, którzy podług urzędów y przysiąg swoich nie utrzymują całości praw y zwyczajów in forma regiminis y o nie się nie domawiają, ponieważ głos wolny szlachecki na seymikach y seymach anima gentis liberae nie tylko uważany nie bywa, ale owszem intercluso spiramine emori videtur, zwłaszcza, kiedy niektórzy tey

władzy, którą im pro tuitione legum et libertatis względna powierzyła oyczyzna, in convulsionem oney zażywając et, quae ad publicum dicuntur utilitatem, ad privatam rapiunt contumeliam; zaczym zelosissime ichmość panowie posłowie ubespieczenia głosu wolnego y ażeby każdemu przy wolnościach y swobodach szlachcicowi, co mu życzące dobra pospolitego dyktuje zdanie, sentire et eloqui godziło się, domawiać się będą. Wprowadzony y już dawno trwający, w tym zaś roku samą zwyciężający cierpliwość, ut nec pati, nec taceri queat, fundowania vi et armis trybunału zwyczay, ponieważ z złączonego województwa Wileńskiego z buławą swóy bierze początek, zaczym instabunt etiam cum discrimine seymu ichmć panowie posłowie, ażeby in futurum województwo y kasztelania Wileńskie hetmanom konferowane nie były y aby województwo Wileńskie z buławą wielką, ani kasztelania Wileńska z buławą polną jedney osobie nie dostawały się, salvis jednak modernis possessoribus tych urzędów. Izba sądowa, legum exequendorum domicilium, ażeby practicato et nunquam practicando exemplo zamykana, wartą otoczona, dla niedopuszczenia szlachty y protestantów, nie bywała, cum discrimine seymu ichmość panowie posłowie statuendum satagent. Sądy woyskowe ażeby pod trybunałem sądzone nie były, bo to derogat powadze trybunału, także ażeby prawa y artikuły woyskowe, nie tak jak teraz ex libitu imć panów hetmanów obójga narodów, ale na seymach a plenis ordinibus stanowione były, concordanter z prawami oyczystemi, curae ichmość panów posłów, etiam cum discrimine seymu, mandatur; także żeby służba woyskowa non impediat wolnego szlachcicowi zdania y mówienia, caveatur. Uskarżą się ichmość panowie posłowie na ichmość panów podskarbich utriusque gentis, że, non attento officio, pozwalają złey monecie, a nayszkodliwszey miedziancy mieć w kraju naszym kurrencyją; więc ażeby ta ad intrinsecum valorem redukowana była, a mennica polska otworzona została, interpellabunt cum discrimine seymu. Mocną przyłożą usilność ichmość panowie posłowie, ażeby relacyja komissyi Kurlanskiey była y gdyby akta commissionis comportowano. Na dekreta assessorskie rescripta jego królewskiey mości, vigore pactorum conventorum, aby niewychodzili, cum discrimine seymu curandum ichmościom panom posłom committimus. Reces seymowy anni tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmego o dobra Ostrolisie jeżeli nie był naruszony et immunitas dobr ziemskich jeżeli rescriptami y komissiami laesa niebyła, rostrząsną ichmość panowie posłowie. Junctim z innemi agendo, będą się usilnie dopraszać sądu ichmość panowie posłowie na tych ichmość panów senatorów y ministrów, którzy sine consensu rzeczy-pospolitey zagranicę wyjezdżali. Ponieważ contra mentem praw y konstytucyi atque pactorum conventorum urzędy Litewskie koronnym osobom rozdawane bywają, zaczym validissime promovebunt ichmość panowie posłowie, ażeby wszytkie takim osobom konferowane urzędy pro vacanti podane były. Dopraszać się tenebuntur ichmość panowie posłowie, gdyby acatholici munia publica y królewszczyzny nie zabierali, także ażeby na cłach y ekonomiach dissidenci y żydzi conserwowane nie byli, także ażeby catholici żydom służyć, ani żydzi katolików trzymać nie ważyli się. Szczęśliwość ztąd sądząc kożdego krain przodkowie nasi, kiedy go nayglębszy pokóy w tak okrzepłe nigdy nie wprowadza próżnowanie, żeby ad casum iakich rozruchów w opatrzną nie był uzbrojony gotowość, provide wielą prawami y konstytucyjami po województwach y powiatach obmyślili popisy, termin onych dzień świętego Michała naznaczywszy; te poniewasz

teraz są zaniedbane, omni studio starać się będą ichmość panowie posłowie, ażeby według przepisania prawa in usum wprowadzone y punktualnie po wszytkich wojewodztwach odprawowane były. Ponieważ niektórzy ichmość panowie senatorowie, dygnitarze przeciwko tylo konstytuciom y prawom, wynaszając się supra equalitatem, dragonie nadworne et varii tituli żołnierzy konserwując, onych na opressią stanu szlacheckiego zażywają, domawiać ichmość panowie posłowie etiam cum discrimine seymu będą, ażeby więcey nad opisanie prawa konserwować nie ważyli się. Kommissia Grodzieńska in puncto zniesienia podymnego, per constitutionem tysiąc siedmsetnego, do doszłego tylko seymu na dobra ziemskie imponowana, ażeby dla zniesienia tegoż podymnego była przypominaną y aby sposób zniesienia podymnego z dóbr ziemskich był obmyślony, procurabunt ichmość panowie posłowie. Placy libertowane szlachty, swoje dwory w mieście Nowogrodku, Wilnie y Mińsku mających, ażeby od exdivisyi na stancye deputackie vigore wielu konstitucyi były uwolnione, irremissibiliter curabunt ichmość panowie posłowie. Lubo tylą prawami jest warowano, ażeby dobra ziemskie ullo titulo od stanu rycerskiego do stanu duchownego niebyły alienowane, nisi de nova radice, jednak ponieważ sub specie de nova radice pozwolonych funduszów stan duchowny variis titulis biorąc fundusze, dobra ziemskie alienują y nie tylko prawa zastawne na siebie, lub też na świeckie osoby biorąc, sami trzymają y in variis subseliis takowe actus, contra legem poczynione, dekretami kondyktowemi ratifikują, summy na zastawy supra valorem wieczności dawać ważą się, a co większa, prawa wieczyste na imię świeckich osób za summy przez się dane biorąc, na też dobra, przez się zapłacone, od tychże osób fundusze biorą y takowe fundusze przyznaniem magdeburskim, za przekupieniem maydeburyi, bez przysięgi legitimują, a stan szlachecki, etiam mający kapitały, dla takowych sposobów alienationis stanu duchownego, dokupić się dóbr ziemskich nie mogąc, ad summam egestatem przychodzi; exinde aby odtąd fundusze de nova radice na dobrach ziemskich nikomu czynić, a stanowi duchownemu przyimować sub nullitate funduszu niegodziło się, a względem już alienowanych dóbr ziemskich, post constitutionem tysiąc siedmsetnego dwudziestego szóstego, ażeby rigor, w teyże konstitucyi opisany, przez wielmożnego imć pana instigatora wielkiego xięstwa Litewskiego ad executionem był przyprowadzony et prosecutio o takowe alienacie w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego każdemu, etiam z osób stanu szlacheckiego, była pozwolona, instabunt imć panowie posłowie nasi. Summ zaś gotowych na jakież kolwiek fundusze y legacyie zapisywanie ma być wolne, a że po konstytucyi tysiąc siedmsetnego dwudziestego szóstego zagęściły się wielkie abusus w juryzdykcyjach trybunalskich, ziemskich y grodzkich, dla obojętnie w wielu punktach opisaney pomienioney konstytucyi y dla zniesienia niezliczonych dziejących się praejudiciów, omnino potrzebna correctura jurium, a już in hac materia magno sudore rzeczy pospolitey na przeszłych niedoszłych seymach są ułożone projekta, wiadome nam wszytkim; omnino tedy instabunt ichmość panowie posłowie, etiam cum discrimine seymu, ażeby takowa correctura quo meliori modo praw na teraznieyszym seymie do skutku przyprowadzona była. Ażeby jaśnie wielmożny jegomość pan hetman ullo titulo aut praetextu, vigore konstitucyi tysiąc pięćsetnego dziewięćdziesiąt pierwszego et tysiąc siedymsetnego siedymnastego, reymentów chorągwi, ani komenderowanych ludzi

in privatos usus nie zażywał y tym woyskowych nie wycięczał, domówić się. Żeby także żołnierzy in opressionem wolnych głosów na seymiki nie sprowadzali. Żalić się o to, że in anno tysiąc siedmsetnym pięćdziesiąt czwartym trybunał koronny w Piotrkowie ważył się nie tylko dekretem nakazać spalenie kopii skriptu, którym xiąże imć primas pro munere suo wyraził nayjaśnieyszemu królowi imci prawa oyczyste, ale eo usque był tego dekretu trybunalskiego ausus, że w nim te słowa znaydują się: Nihil debere nocere gloriae sacrae regiae maiestatis, że wydał administracyą y kommissią do dóbr Ostrogskich, przez co suprema dignitas tronu niby pociągnioną pod sąd y władzę trybunałów, tak censere, dopieroż hoc sensu decernere jest to in extremo nefas. O libertacyą placu, w mieście Nowogrodku leżącego, y gruntów do tego placu należących, przez kommissią, dekretem jego królewskiey mości assessorskim w Nowogrodku expediowaną, niegdyś imć panu Michałowi Daszkiewiczowi—regentowi grodzkiemu Nowogrodzkiemu, przysądzonych, a post decessum imci pana Daszkiewicza imci panu Ignacemu Rowińskiemu jure successivo spadłych, instabunt imć panowie posłowie. Fundusz na missią ichmościów xięży jezuitów, przez w Bogu zeszłego jaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Niesiłowskiego—kasztelana Smoleńskiego, w dobrach swoich dziedzicznych, Woroncza nazwanych, de nova radice czyniony, przez onego zaprzysiężony, in toto confirmetur, zaleca się usilnie ichmość panom posłom. Dobra Cepra, w województwie Nowogrodzkim, a Nowy Dwór w powiecie Pińskim leżące, do klasztoru Ceperskiego ichmościów xięży bazylianów unitów należące y w posessyi tychże ichmościów xięży bazylianów Ceperskich będące, aby vigore tak wielu konstytucyi, favore unii zaszłych, in perpetuum, wespoł z klasztorem y cerkwią w possessyi tychże ichmościów xięży bazylianów Ceperskich unitów zostawały, per constitutionem warowane, insistent wielmożni imć panowie posłowie, ex quo ciż ichmość xięża bazyliane Ceperscy innych dobr niemają. Fundusze tak dawnieysze, jako też modernis czynione temporibus, a za nimi zapisane y nadane place, do klasztoru wieleb. panien dominikanek Nowogrodzkich, ut in omni approbentur, za dochodzeniem szczęśliwie teraznieyszego seymu curae ichmościów panów posłów mandatur. Interes imci pana Marcina Korsaka—rotmistrza województwa Nowogrodzkiego, z ichmość panami Miłaszewiczami, obywatelami województwa Smoleńskiego, vigore praw przyznanych, ponieważ ad suum successum łaski nayjaśnieyszey Imperatorowey Rosyiskiey requirit, zaczym, ad plenariam satisfactionem tego interesu, o instancyją do teyże najaśnieyszey Monarchini z ichmość panami ministrami expostulować ichmość panowie posłowie non negligent. Przywileje wszytkie nadania miastu Nowogrodkowi, od dawnieyszych regnantów polskich potwierdzone, żeby y teraznieyszego łaskawie panującego Monarchi konstytucyą obwarowane były, poczynione dawniey od jaśnie wielmożnych wojewodów Nowogrodzkich miastu temuż krzywdy, jeżeli nagrodzone być nie mogą, więc przynaymniey żeby w przyszły czas czynienia onych impediatur y ażeby wojewodowie Nowogrodzcy dochodów własnych, miastu należących, in proprios usus nie obracali, praesenti lege sanciatur, ichmość panowie posłowie starać się będą. Ponieważ nie tylko cum opprobrio polskiego państwa, ale też ze szkodą y krzywdą całego narodu, wszytkie niemal rangi, szarże officerstwa woysk koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego cudzoziemskiego authoramentu alienis osadzane, onym konferowane bywają, przez co in casu, uchoway Boże, jakiey na oyczyznę burzy, nulla salus oney być by mogła, gdyż alieni, nie mając

w tym żadnego interesu, prożno by życie y zdrowie pro integritate cudzey oyczyzny azardować mieli, własni zaś jey synowie, gnuśnym okrzepli próżnowaniem, in cognita arte et disciplina militari zdolni by nie byli, zaczym ut provideatur krzywdzie w szczegulności każdego szlachcica y ziomka, a w pospolitości całego narodu polskiego, dla wzbudzenia większey a większey co raz ku oyczyznie miłości, ażeby młodź polska do heroicznych czynów otwarte miała sposoby y ażeby securius fidenciusque patriae salus, swoim kredytowana synom, na ich się wspierała dzielności, incumbent ichmość panowie posłowie, ażeby, praesenti lege exclusi na zawsze od szarży woyskowych cudzoziemcy, uwolnili rodowitym Polakom w woysku te, które praeoccuparunt, mieysca, przez co et publicae saluti consuletur y wielkim a szkodliwym zabieży się inconveniencïom. Cetera activitati, dexteritati ac fidei wielmożnych ichmość panów posłów comittuntur. Datum w Nowogrodku ut supra. U tey instrukcyi jaśnie wielmożnych, wielmożnych ichmościów panów senatorów, dignitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów województwa Nowogrodzkiego, wielmożnym ichmościom panom posłom daney, podpisy rąk temi wyrażaią się słowy: Felicyan Danieyko—łowczy Lidzki, dyrektor województwa Nowogrodzkiego. Wiktor Józef Chełchoski—p. s. wielkiego xięstwa Litewskiego. Eliasz Mogilnicki—surrogator województwa Nowogrodzkiego. Antoni Tuhanowski — łowczy województwa Nowogrodzkiego. Michał Krzyszyłowski—koniuszy województwa Nowogrodzkiego. Jan Chmielewski—budowniczy województwa Nowogrodzkiego. Jan Bułhak—rotmistrz województwa Nowogrodzkiego. Marcin Korsak—rotmistrz jego królewskiey mości y województwa Nowogrodzkiego mp. Ignacy Rowiński—rotmistrz województwa Nowogrodzkiego. Marcin Mogilnicki—s. S. Bogusław Uzłowski. Jan na Rowinach Rowiński—rotmistrz województwa Nowogrodzkiego. Kazimierz Bułharyn—chorążyc Mozyrski. Ignacy Chełchowski mp. Antoni Woyniłowicz. Alexander Mogilnicki, Franciszek Antoni Kondratowicz—m. d. powiatu M-go. Ignacy Kondratowicz. Kazimierz Kondratowicz. Jan Wiednicz—stolnik Czernichowski. Thomasz Wołoćko mp. Benedykt Kuncewicz. Kazimierz Wołoćko. Antoni Danieyko—sta. Wołk. Jan Bielikowicz. Cypryan Borodzicz mp. Joachim Borodzicz. Alexander Tolszewski—rotmistrz województwa Nowogrodzkiego. Franciszek Krzyszyłowski—l. w. N. Thadeusz Krzyszyłowski l. w. N. Marcin Zamoyski. Bonifacy Bereśniewicz. Bogusław Bereśniewicz mp. Samuel Zmieiowski. Benedykt Kuniewicz. Karol Buynowski.

Która ta takowa instrukcyja, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, ze wszytką w niey inserowaną rzeczą, spraw wieczystych przyjęta y wpisana.

1757 г. Сентября 27-го дня.

Изъ книги № 129, за 1758 г., л. 613—614.

66. Привилегія короля Августа III-го на четырехнедѣльную ярмарку въ мѣстечкѣ Молодечнѣ.

По ходатайству Троцкаго каштеляна Ѳаддея Огинскаго, король Августъ III выдаетъ ему настоящую привилегію на открытіе въ его имѣніи м. Молодечнѣ ежегодной ярмарки въ теченіи 4-хъ недѣль, съ соблюденіемъ всѣхъ законоположеній, касающихся этого предмета.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt ósmego, miesiąca Maja dwudziestego siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset ósmym obranymi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Jan Jezierski—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywiwiley jego królewskiey mości na jarmarki czteroniedzielne w każdym roku, w miasteczku Mołodeczny odprawować się y trwać mające, z wolnym ustanowieniem myta, według zwyczaju innych miast, jaśnie wielmożnemu imci panu Tadeuszowi z Kozielska Ogińskiemu—kasztelanowi Trockiemu, konferowany, in rem et partem tegoż jego mci, wielmożnego imć pana kasztelana Trockiego służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony przywiley jego królewskiey mości na jarmarki, w mieście j. wielmoż. imci, pana kasztelana Trockiego, Mołodeczna nazwanym, składać się maiące, dany y konferowany, był do xiąg powiatu głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany, jakoż my sąd ony przyjąwszy, ze wszytką w nim inserowaną rzeczą w xięgi ingrossować pozwoliliśmy, a wpisując de verbo ad verbum thenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymujemy tym listem, przywilejem naszym wszem w obec y każdemu z osóbna, komu o tym wiedzieć należy, iż my z osobliwego względu na zasługi wielmożnego Tadeusza z Kozielska Ogińskiego—kasztelana Trockiego, przychylając się do pomnożenia dóbr y fortuny, skłoniliśmy się do tego, że na prożbę tegoż wielmożnego Tadeusza z Kozielska Ogińskiego—kasztelana Trockiego, do nas króla przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, wniesioną, miastu, Mołodeczna nazwanemu, w województwie Mińskim leżącemu, jarmark czteroniedzielny, w każdym roku od dnia ósmego Września zaczynaiący się, na wieczne czasy nadaliśmy y naznaczyliśmy, jakoż tym listem, przywilejem naszym naznaczamy y nadajemy, z wolnym ustanowieniem myta, według zwyczaju innych miast, na które to jarmarki do pomienionego miasta Mołodeczny wolno będzie wszelakiego narodu kupcom y innego stanu ludziom przyjeżdżać, tamże towary sprzedawać, odmieniać, y inne sprawy podściwe y kontrakta odprawować, pod bespieczeństwem przyjeżdżającym, przedawającym y wyjeżdżającym, prawem pospolitym warowanym. Na co dla większego waloru ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć roz-

kazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego siódmego miesiąca Wrzesnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego, panowania naszego dwudziestego czwartego roku. U tego przywileju jego królewskiey mości na jarmarki, w Mołodeczney odprawować się wiecznemi czasy mające, konferowanego, przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki nayjaśnieyszego króla imci his verbis: Augustus rex. Ad haec a latere pieczęci konnotacia y podpis sekretarza pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego in eum thenorem wyraża się: Przywiley na jarmarki w mieście, Mołodeczna nazwanym, w województwie Mińskim leżącym, wielmożnemu Ogińskiemu—kasztelanowi Trockiemu. Adam Chmara—podczaszy województwa Mińskiego, jego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Denique na zatyłku pieczęci expressia takowa: Procancellariatu illustrissimi, excellentissimi domini Michaelis in Bychów, Zasław, Dombrowna et Sapieżyn Sapieha procancellarii M. D. Litwaniae, Tucholiensis, Vilkoviscensis, Kalvariensis etc. capitanei sigillatum; est in actis.

Który to takowy przywiley jego królewskiey mości, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1758 г. Марта 15-го дня.

Изъ книги № 132, за 1758 г., л. 215—216.

67. Привилегія короля Августа III-го Виленской іезуитской Свято-Янской аптекѣ.

Король Августъ III, принимая во вниманіе значительную пользу, которую приносила Св.-Янская аптека не только жителямъ г. Вильны, но и всѣхъ окрестныхъ мѣстностей, какъ въ оказаніи медицинской помощи, такъ и приготовленіи аптекихъ помощниковъ, по ходатайству придворныхъ чиновъ, выдаетъ іезуитамъ настоящую привилегію, которая обезпечиваетъ ея существованіе на вѣчныя времена.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim w roku tysiąc siedmsetnym pięćdziesiątym ósmym, z województw, ziem y powiatów obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Ludwik Chodkiewicz—komornik wielkiego xięstwa Litewskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywiley na aptekę, przy kościele świętego Jana w Wilnie będącą, od nayjaśnieyszego króla jegomości regnanta Polskiego, pana naszego miłościwego, na rzecz w nim wyrażoną intus imć xięży jezuitom societatis Jesu collegium Wileńskiego dany, in rem et partem tychże ichmościów służący y należący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony przywiley ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowszy w xięgi

de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy, którego tenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymujemy tym listem, przywilejem naszym, komu to wiedzieć należy, iż doniesiono nam jest przez panów rad y urzędników naszych, że w kollegium societatis Jesu akademickim Wileńskim, przy kościele świętego Jana będącym, kosztem tegoż collegium, dla prywatney tegoż collegium wygody, więcy niż od lat półtorasta założona y ufundowana jest apteka, która, że od początków swoich pod rządem y sprawowaniem pilnych y w sztuce chimiczney biegłych zakonu cocietatis Jesu aptekarzów zostawała y do tychczas zostaje, przeto od niemałego już czasu do tey doskonałości przyszła, iż nie tylko miastu naszemu stołecznemu Wilnowi, ale też wszystkim tak pobliższym, jako też odlegleyszym od miasta tego obywatelom wielkiego xięstwa Litewskiego wielce wygodną y pożyteczną stała się, zatym suplikowano nam, abyśmy pomienioną aptekę przywilejem naszym ozdobić y utwierdzić raczyli. Jakoż my król, do instancyi pomienionych panów rad y urzędników naszych łaskawie przychilając się, pomienioną aptekę, w kollegium akademickim święto-Jańskim Wileńskim będącą, od lat więcey niż półtorasta ufundowaną, nie tylko miastu naszemu stołecznemu Wilnowi, ale też innym wielkiego xięstwa Litewskiego obywatelom pożyteczną y wygodną, tym listem, przywilejem naszym na wieczne czasy utwierdzamy y onę za publiczną y od nas potwierdzoną deklarujemy, oraz wszystkie przywileja, wolności y prerogatywy, innym publicznym aptekom służące, specialiter moc y władzę wyzwalania y za towarzyszów deklarowania wyedukowanych y wyexercytowanych u siebie chłopców, teyże aptece święto-Jańskiey Wileńskiey y przełożonym oney aptekarzom societatis Jesu, pro tempore będącym y być mającym, wiecznemi czasy nadajemy. O czym wobec wszystkim y każdemu zosobna subselliom y magistratowi w miastach naszych, osobliwie miastu naszemu stołecznemu Wilnowi wiadomo czyniąc, rozkazujemy, aby toties rzeczoną aptekę święto-Jańską Wileńską, jako przywilejem naszym potwierdzoną, przy tymże przywileju y nadanych oney wolnościach zachowali, nie czyniąc inaczey dla łaski naszey królewskiey. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia pietnastego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt ósmego, panowania naszego dwudziestego piątego roku. U tego przywileju przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, w mosiężney puszce na czerwoney massie wyciśniętey, oraz na karmazynowym sznurze zawieszoney, podpis ręki nayjaśnieyszego króla imci regnanta polskiego, pana naszego miłościwego, Augusta trzeciego, tudzież poniżey podpis ręki imć pana sekretarza pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, a na złożeniu konnotacya ad haec poniżey: Est in actis, his exprimitur verbis: Augustus rex, Adam Chmara—podczaszy woiewodztwa Mińskiego, i. k. mci pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Pro cancellariatu illustrissimi excellentissimi domini Michaelis comitis in Bychów, Zasław, Dombrowna et Sapieżyn Sapieha—procancellarii Magni ducatus Litvaniae, Tuchoviensis, Wiłkoviscieneis, Calvariensis etc. capitanei, sigillatum; est in actis.

Który to takowy przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1762 г. Іюня 25-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 720.

68. Списокъ актовыхъ книгъ, истребленныхъ пожаромъ въ городѣ Минскѣ въ 1762 году.

Земскій намѣстникъ Минскаго воеводства Феликсъ Кублицкій Пѣтухъ, за подписью лицъ присутствовавшихъ на пожарѣ, представляетъ въ Литовскій трибуналъ списокъ актовыхъ книгъ глав. лит. Трибунала и Минскаго воеводства, истребленныхъ пожаромъ въ 1762 году, спасти которыхъ онъ не имѣлъ никакой возможности. Такимъ образомъ сгорѣли: книги „*вѣчистыя, каптуровыя, поточныя, декретовыя, реестры и протоколы*“ Минскаго земскаго суда съ 1641 по 1710-й г.; трибунальныя—«*вѣчистыя*» Минской каденціи съ 1641 по 1759-й; трибунальныя—«*поточныя*» той же каденціи съ 1660 по 1761-й г. и много разныхъ дѣловыхъ бумагъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Junii dwudziestego piątego dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym sześćdziesiątym wtórym obranemi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Jan Gierzdowicz—skarbnik woiewodztwa Mińskiego, opowiadał, prezentował y ad acta xiąg trybunału głównego wielkiego x. Litewskiego spraw wieczystych podał regestr xiąg ziemskich województwa Mińskiego y trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wieczystych y dekretowych y potocznych, introligowanych regestrów sądowych oczewystych y potocznych, protokułów et varii tituli autentycznych dokumentów, susceptowanych y niesusceptowanych, oraz różnych spraw, papierów y rzeczy, in locatione będących, czasu conflagraty w Mińsku pogorzałych. Który regestr podając ad acta prosił nas sądu, aby ze wszelką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyięty y wpisany; jakoż my sąd pomieniony regestr przyjąwszy, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Regestr xiąg ziemskich województwa Mińskiego y trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wieczystych, dekretowych y potocznych, introligowanych regestrów sądowych, oczewistych y potocznych, protokołów variique tituli autentycznych dokumentów, susceptowanych y niesusceptowanych, item różnych spraw, papierów y dalszych rzeczy, in locatione zostających, niżey wyrażonych, w kamienicy ichmościów panów Jeleńskich będących, przy gwałtowney konflagracie miasta Mińska, ze dnia szóstego na dzień siódmy Junii roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego zgorzałych, przez wielmożnego imć pana Felixa Kublickiego Piotucha — namiestnika ziemskiego Mińskiego sporządzony. *Primo*, xięgi wieczyste, potoczne, dekretowe y regestra sądowe, protokuły oczewiste y potoczne ziemskie województwa Mińskiego, zacząwszy od roku tyciąc sześćset czterdziestego pierwszego, aż do roku tysiąc siedmset dziesiątego, oraz w tych latach kapturowe wszytkie zgorzały. *Secundo*: xięgi wie-

czyste trybunalskie kadencyi Mińskiey, zacząwszy od roku tysiąc sześćset czterdziestego pierwszego, aż do roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt dziewiątego, takoż teraznieyszey kadencyi, za laski jaśnie wielmmożnego imć pana Paca wyjęte, wszytkie pogorzały. *Tertio*: xięgi potoczne trybunalskie kadencyi Mińskiey, zacząwszy od roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, aż do roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, wszystkie zgorzali. *Daty xiąg pogorzałych:* roku tysiąc sześćset cztyrdziestego pierwszego, roku tysiąc sześćset cztyrdziestego siódmego—tomów dwa; roku tysiąc sześćset cztyrdziestego dziewiątego tomów dwa; roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt wtórego, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt trzeciego, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątego, roku tysiąc siedmset piętnastego, roku tysiąc siedmset siedmnastego—tomów dwa; *xięgi dekretowe* trybunalskie kadencyi Mińskiey: roku tysiąc siedmset dwudziestego trzeciego, roku tysiąc siedmset dwudziestego czwartego, roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, tysiąc siedmset dwudziestego dziewiątego, roku tysiąc siedmset trzydziestego, roku tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego, roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, roku tysiąt siedmset trzydziestego dziewiątego, roku tysiąc siedmset cztyrdziestego, roku tysiąc siedmset cztyrdziestego pierwszego, tysiąc siedmset cztyrdziestego wtórego, tysiąc siedmset cztyrdziestego trzeciego, tysiąc siedmset cztyrdziestego piątego, tysiąc siedmset cztyrdziestego siódmego, tysiąc siedmset cztyrdziestego dziewiątego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt pierwszego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzeciego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt piątego y szóstego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego y ósmego, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego; *protokuły* oczewiste, potoczne, zapisowe, wszytkie regestra (excepto pod datami tysiąc siedmset cztyrnastego, tysiąc siedmset siedmnastego, tysiąc siedmset dziewiętnastego, tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, tysiąc siedmset dwudziestego piątego, tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, tysiąc siedmset dwudziestego dziewiątego, tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego, tysiąc siedmset trzydziestego piątego, tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego, tysiąc siedmset cztyrdziestego pierwszego w kościele ichmościów panien benedyktynek ocalałych) zgorzeli; *dokumenta* różne tak ziemskie, jako trybunalskie lokacyine, komportacyine, item różne rzeczy w teyże kamienicy znayduiące się spłoneli. U tego regestru podpisy rąk tali tenore sequuntur: Do którego regestru, przy użytych ichmościach panach przyjaciołach, czasu tey konflagraty będących, y że żadnym sposobem dla otoczenia zewsząd ognia ratować nie można było widzących, własną ręką moją podpisuię się: Felix Kublicki Piotuch—namiesnik ziemski województwa Mińskiego mp. Franciszek Kołupayło mp. Ignacy Michałowski—regent powiatu Oszmiańskiego, pisarz, kom. Miński. Paweł Józef Wierzbicki—sekretarz powiatu Mińskiego mp. Jan Antoni Krupski mp. Krzysztof Gliński Lichodziejewski m. h. S.

Który to takowy regestr, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1762 г. Октября 6-го дня.

Изъ книги № 142, за 1769 г., л. 226.

69. Привилегія короля Августа III-го мѣстечку Старому Мяделу на магдебургское право и на четыре ярмарки.

По ходатайству Зарѣцкаго старосты Кощица и его жены, король Августъ III выдаетъ имъ настоящія привилегіи на магдебургское право въ ихъ имѣніи—Старомъ Мяделѣ и открытіе въ немъ 4-хъ ярмарокъ, изъ коихъ каждая можетъ продолжаться въ теченіи 2-хъ недѣль. Достойно замѣчанія въ этой привилегіи то, что апелляція на магистратъ допускается не въ королевскій задворный судъ, а къ помѣщикамъ Кощицамъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego, z województw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiątym dziewiątym obranymi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego wielkiego xiętwa Litewskiego patron w. i. p. Marcin Supiński—strażnik powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywilcy nadania magdeburyi y jarmarków miastu, Stary Miadzioł rzeczonemu, w powiecie Oszmiańskim sytuowanemu, od nayjaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego ww. i. pp., Antoniemu y Barbarze z Woynów Koszczycom — starostom Zarzyckim, małżonkom, dany in rem et partem tychże ichmościów służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony przywiley ze wszelką w sobie wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, na kadencyi Wileńskiey expedyowanych, przyjęty y wpisany; jakoż my sąd ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie wpisać słowo do słowa dozwoliliśmy, którego thenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymujemy tym listem, przywilejem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż my osobliwszemi listami, przywilejami naszemi, jednym w roku tysiącznym siedmsetnym trzydziestym szóstym, miesiąca Januaryi jedenastego dnia, na erekcyą miasteczka w dobrach ziemskich, Stary Miadzioł nazwanych, w powiecie Oszmiańskim leżących, drugim w tymże roku tysiącznym siedmsetnym trzydziestym szóstym, miesiąca Februaryi dwódziestego dziewiątego dnia na wolne jarmarki y targi, w tymże przywileju wyrażone, daliśmy; teraz podczas seymu ordynaryinego w Warszawie, w mieście naszym stołecznym determinowanego, przez panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym rezydujących, doniesiona nam proźba urodzonych Antoniego y Barbary z Woynów Koszczyców—starostów Zarzyckich, małżonków, abyśmy w tym miasteczku erygowanym, Stary Miadzioł nazwanym, w dobrach ziemskich, do urodzonych Koszczyców—starostów Zarzyckich, należących, łaską y powagą naszą królewską, dla zachowania rządów y wszelkiego bezpieczeństwa, magdeburyą mieć pozwolili y stwierdzili. Przeto

my król, skłoniwszy się na prożbę panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym rezydujących, także posłów z różnych ziem, województw, y powiatów dla lepszego porządku, magdeburyą w pomienionym miasteczku, Stary Miadzioł nazwanym, ad normam innych miasteczek, w dobrach ziemskich od antecessorów naszych królow y od nas magdeburyą mieć pozwolonych, z wolnym installowaniem osób do tego magistratu przysięgłych, oraz cum libera appellatione od tegoż sądu osób magistratowych tylko do urodzonych posessorów dóbr Starego Miadzioła, magdeburyą mieć pozwolamy y utwierdzamy ninieyszym przywilejem naszym. Tudzież w tymże miasteczku jarmarki cztery wolne, jeden w dzień gromniczny nayświętszey panny Maryi, przypadającey miesiąca Lutego dnia wtórego, drugi w dzień świętego Józefa, przypadającego dnia dziewiętnastego miesiąca Marca, trzeci w dzień świętego Jakuba apostoła, przypadającego miesiąca Lipca dwódziestego piątego dnia, czwarty w dzień niepokalanego poczęcia nayświętszey Maryi panny, dnia ósmego miesiąca Grudnia przypadający według rzymskiego kalendarza; wszytkie te cztery jarmarki po niedziel dwie odprawować pozwoliliśmy y tym przywilejem naszym pozwalamy wiecznemi czasy; na których jarmarkach ludzie wszyscy, tak państw naszych Korony polskiey, wielkiego xięstwa Litewskiego y do nich należących prowincyi, jako y zagraniczne ludzie, kupcy wszelakie towary, różne likwory, trunki et omnis generis mercimonia, do handlów kupieckich należące, aby mieć mogli y nimi handlować, przedawać, targować, według ich naylepszego upodobania kupieckiego postępować przez niedziel dwie każdego pomienionego jarmarku pozwolamy bez płacenia żadnych ceł, myt, do skarbu naszego należących, bez żadney ni od kogo naymnieyszey przeszkody, oprócz jarmarkowego, targowego, zgonnego, przesądów, poturemnego y innych akcydencyi pro quantitate rei, które przyjeżdżający y odjezdżający dworowi Staro-Miadziołskiemu płacić powinni będą, zaczynając jarmarki od nas nadane; po dacie tego listu przywileju naszego; ażeby to wszytkim in genere ludziom kupieckim do wiadomości przyszło, urzędom naszym ziemskim, grodzkim, surrogatorskim, magistratowym y zamkowym województw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego zalecamy y przykazujemy, aby, za podaniem onego, aktykowany y wszędzie po miastach stołecznych, miasteczkach był publikowany y obowołany. Przeto jako w miasteczku sądowym securitatem omnimodam obywatelom tegoż miasteczka et advenis cujuscunque conditionis et fidei waruiemy y ubezpieczamy y po wszytkich poddanych naszych wielkiego xięstwa Litewskiego cujuscunque dignitatis et praerogativae należytą tego przywileju obserwancyą mieć chcemy, dla łaski naszey y dla uchronienia pen, in contravenientes listom przywilejom naszym in volumine legum opisanych, urzędom y wszelkim subselliom naszym, którym to doniesiono będzie, irremissibiliter extendere nakazujemy. Na co dla lepszey wiary, wagi y pewności ten przywiley ręką naszą królewską podpisawszy, pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego wtórego, miesiąca Oktobra dnia szóstego, panowania naszego dwudziestego dziewiątego roku. U tego przywileju, przy zawieszoney pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie w puszce cynowey pod niebieskiego jedwabiu sznurem wyciśnioney, w. i. panom Antoniemu y Barbarze z Woynów Koszczycom—starostom Zarzyckim małżąkom, od nayjaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego konferowanego, podpis ręki tak samego tegoż nayjaśnieyszego króla, jako też poniżey kon-

notacya z podpisem ręki sekretarza jego królewskiey mości pieczęci ww. xięstwa Litewskiego w takowey następuie słów wyraźności: Augustus Rex. Nadanie magdeburyi y jarmarków miastu, Stary-Miadzioł rzeczonemu, w powiecie Oszmiańskim sytuowanemu, urodzonych Antoniego y Barbary z Woynów Koszczyców — małżąnków dziedzicznemu. Józef Dułemba—jego królewskiey mości pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz mp. Który to takowy przywiley, za podaniem onego przez wyż namienionego patrona w-go imci pana Marcina Supińskiego—strażnika powiatu Oszmiańskiego, do akt, jest w xięgi trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, na kadencyi Wileńskiey expedyowanych, przyjęty y wpisany.

1763 г. Ноября 12-го дня.

Изъ книги № 128, за 1764 г., л. 1—4.

70. Универсалъ примаса польскаго Владислава Лубенскаго, съ приглашеніемъ на избирательный сеймъ въ Варшаву.

Примасъ рѣчи-посполитой Владиславъ Лубенскій доводитъ до свѣдѣнія всѣхъ ея воеводствъ и земель о смерти короля, назначаетъ сроки для помѣстныхъ сеймиковъ и вольнаго избирательнаго сейма, предписываетъ старостамъ открыть каптуровые суды и относительно безпокойныхъ людей руководствоваться конституціями 1609 и 1613 гг. и умоляетъ всѣхъ сыновъ рѣчи-посполитой покончить свои частныя недоразумѣнія и явиться на дѣло служенія отчизны съ старопольскими добротѣтелями, особенно въ виду опаснаго политическаго положенія королевства, въ которомъ царитъ уже въ теченія 37 лѣтъ удивительный безпорядокъ, потому что въ теченія такого длиннаго періода времени не могъ состояться ни одинъ сеймъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februaryi dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi województwa Wileńskiego, in virtute praw pospolitych post fata, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzecim, miesiąca Października piątego dnia, w Drezdnie nayjaśnieyszego króla imci polskiego y wielkiego xięstwa Litewskiego Augusta trzeciego, pana naszego, zaszłe, et in virtute uniwersału jaśnie oświeconego xiążęcia imci Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—prymasa Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, na seymik przedkonwokacyiny wydanego, obranemi y rotą trybunalską przed urzędnikami ziemskiemi Wileńskiemi et in facie całego prześwietnego województwa Wileńskiego zgromadzonego przysięgłymi, comparendo personaliter patron na sądach kapturowych województwa Wileńskiego in stuba judicii wielmożny imć pan Antoni Miedzichowski—kraycyc województwa Wileń-

skiego, nomine całego prześwietnego województwa Wileńskiego, tegoż uniwersału jaśnie oświeconego xiążęcia imci primasa Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego u nas sądu przez kontrowersyą do xiąg naszych przyjęcia dopraszał się; zaczym my sędziowie kapturowi województwa Wileńskiego ony, ze wszelką w nim specifice inserowaną rzeczą, w xięgi nasze wieczyste kapturowe wpisać sądownie rozkazaliśmy. Którego to uniwersału kontenta de verbo ad verbum sequuntur suntque talia:

Władysław Alexander, Pomian, z Łubna Łubieński, z Bożey y stolice apostolskiey łaski arcybiskup Gnieznieński, legatus natus Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, prymas y pierwszy xiążę. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie i. w., wielmożnym imć panom senatorom duchownym y świeckim, dygnitarzom, urzędnikom y wszytkim stanu rycerskiego obywatelom koronnym y wielkiego xięstwa Litewskiego, moim wielce miłościwym panom kollegom, przyjaciołom y braci. Przy zaleceniu chęci y służby moiey, do wiadomości podaję, yż po tak przykrych nieczczęśliwościach y dolegliwościach, które potykały oyczyznę naszę, jako też temi laty wielorako z okazyi sąsiedzkiey woyny doznanych, ta nayw większa nazwać się może, gdy naylepszego z panów, nayjaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, szczęśliwie nam dotąd panującego, nad wszytkie nasze spodziewanie gwałtownie wcale utracamy. Przeraźliwa zaiste wiadomość feralnym lotem napełniając całey prawie Europy kraje, niepodobna żeby w szczegulności zacnych obywatelów narodu polskiego y wielkiego xięstwa Litewskiego już dotąd nieznośnym także nie napełniła smutkiem. Przypadek ten żałośny, a oraz okropna całey rzeczy-pospolitey (mianowicie w tak niepomyślnym właściwych interessow położeniu zostającey) postać teraznieysza, kogoż z kochających własną matkę synów nie zasmuci y nierozrzewni? ale wśrzód tych rospaczy podniosłszy ku Panu panujących oczy y widząc, że nieskazitelnych jego wyroków dzieło, biorąc nam nayukochańszego oyca oyczyzny, to nas powszechną w opłakania godnym sieroctwie pokryło żałobą, już do woli jego świętey stosować się przyzwoito, a poleciwszy niezawodney y wszechmocney opiece całość rzeczy-pospolitey y publicznego dobra, teraz w tym wspólnym każdemu żalu czułą pieczę y naddokładnieysze staranie o miłey wszytkim obywatelom matce mieć należy; jakoż idąc przodków moich w podobnych okolicznościach śladem, gdy dla ubespieczenia całego królestwa y państw, jemu należących, do nayskutecznieyszych brać się nam skwapliwie śrzodków sama potrzeby nieodbitey przynagla pora y prawem opisane w tym razie po województwach, ziemiach y powiatach przedkonwokacyine seymiki, a wraz y samę generalną konwokacyą wyznaczyć radzi; przeto ja, zrządzeniem Boskim na pierwszym w tey nayjaśnieyszey rzeczy-pospolitey zasadzony mieyscu, sprawując nieuchronną, dostojeństwu memu z dawnych praw przyłączoną powinność, przychyliwszy się do rady y zdania imć panów senatorów, na odgłos tak smutnych nowin śmierci króla imci do Warszawy zgromadzonych, z urzędu mego podług dawnego zwyczaju do wiadomości wszytkich stanów Koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego żałośne donoszę osierocenie y śmierć króla imci, pana naszego miłościwego, nie bez łez ogłaszam, którego Pan Bóg z tego doczesnego życia na wieczny żywot powołał y przeniosł w Dreznie, mieście stołecznym państw jego dziedzicznych, dnia piątego miesiąca Pazdziernika, około piątey godziny przed wieczorem; y żeby to zeyście z tego świata króla imci po województwach,

ziemiach, powiatach y grodach wszytkich ogłoszone było, od wszelkich, do których to należy, żądam urzędów y im to zapowiadam. Stosując się przytym do zgodney rady powyżey wspomnionych przytomnych imć panów senatorów oboyga narodów, na fundamencie praw y zwyczajów dawnieyszych, (ponieważ nic dotąd nowszego w przypadkach interregni późniey nieustanowiono), lubo seymiki przedkonwokacyine także y sam seym należało by prędzey złożyć, lecz gdy okoliczność śmierci króla imci zagranicą ogłoszenie jey publiczne spóźniła, tudzież wielkiey ważności materye, co w tym razie prześwietne województwa wziąść przed się do naradzenia mają, porozumienie pomiędzy sobą zacnych obywatelów y pomiarkowanie braterskie zaszłych na niedawnych seymikach niechęci, do odnowienia potrzebney konfidencyi y ziednoczenia się ku dobru pospolitemu, nadto zgodzenie potrzeb publicznych z interessami województw Ruskiey prowincyi y wielkiego xięstwa Litewskiego, sposobność podróży y na mieyscu konwokacyi generalney uprowidowanie wystarczającey ku potrzebom wszytkich żywności, przyspieszenia ich niedozwolają, więc też seymiki po województwach, ziemiach y powiatach oboyga narodów na dzień szósty miesiąca Lutego w roku przyszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym xięstwu jednak Zatorskiemu y Oświecimskiemu, tudzież ziemi Halickiey ośmiu dniami podług zwyczaju przed tym terminem, to jest, na dzień trzydziesty, miesiąca Stycznia, a województwu Mazowieckiemu partykularne seymiki na dzień miesiąca . . . . *) generalny w Warszawie na dzień . . . . . pomienionego miesiąca składam; w województwach zaś Pruskich poprzedzić mają seymiki partykularne (według zdania imć panów wojewodów tameczney prowincyi złożone) generalny w Grudziądzu, z alternaty przypadający na dzień . . . . miesiąca . . . . . . do których nim przyidzie, aby dla przyjęcia samych prywatnych tranzakcyi wszędzie po grodach publiczne xięgi otwarte były, ostrzegam. Na tych zaś seymikach prześwietne województwa, ziemie y powiaty, nayistotnieysze członki, jedność ciała y okazałość tey nayjaśnieyszey rzeczy-pospolitey składające, jednomyślnie wszytkie czynić zechcą y, że każdemu na uszczęśliwieniu wszytkich należy, wszyscy y każdy do niego przykładać się powinni. Zatym według prawa postanowią zaraz sądy kapturowe, ażeby po zeyściu pana w tym czasie teraznieyszym nie ustawał bieg ś. sprawiedliwości przeciwko tumultom y kupom swywolnym na utrzymanie wewnętrznego bezpieczeństwa. Zważą oraz y zastanowią się nad tym, w jakowym stanie oyczyzna osierocona zostanie, *którey bliski upadek swóy y obcy widzi, a każdemu dziwno, jak ta bezrządna machina dotąd stoi.* Lat trzydzieście siedm mineło — wolnie doszłego seymu nie mieliśmy, te obszerne państwa rzeczy-pospolitey naymocnieyszemi sąsiadami otoczone, blisko pół wieku bez rady, prawa, bez skutku, sprawiedliwość tumultami obarczona, wolność—mocą, musem y bezprawiem skrępowana, handle wewnętrzne upadły, miasta, kraju ozdoba, cale zniszczały, wsie y fortuny szlacheckie na łup podane, kto mocnieyszy—ten rządzi. Jesteśmy bez sił, granice otwarte, bezbronne y bezodsieczne, skarb publiczny bez pieniędzy, pieniądze bez waloru wewnętrznego, słyszeć, czytać historye różnych nierządów, przykładu wynaleźć trudno; poznać zaś łatwo, że państwa, podobnie nierządne, albo nieprzyjaciołom łupem, albo dzikiemi z czasem, na wzór tatarskich, staną się polami. Także obiorą posłów na konwokacyą, którą na

*) Въ подлинникѣ пропускъ,—не показано числа и мѣсяца.

dzień siódmy miesiąca Maja, roku tegoż tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, tu w Warszawie naznaczam. Na tę żeby tak imć panowie senatorowie, jako też panowie posłowie wcześnie stawić się raczyli, zapraszam y przez miłość oyczyzny, (gdyż wiele na tym zależy całość bezpieczeństwa rzeczy-pospolitey, aby jak nayprędzey był ten akt odprawiony), pobudzam y zalecam, abyśmy y o przyszłym monarsie rozważnie pomyśleć y czas elekcyi onego ustanowić, na wzór zaś dawnieyszych kapturów y jak podczas ostatniego interregnum były rząd, bespieczeństwo, porządek sądów, sprawiedliwości świętey ustawiczność, pogotowiu dla czynienia zapisów, kontraktów y innych zwyczaynych tranzakcyi, leżenia ksiąg sposób obmyśleć, bespieczeństwo granic koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, (zbroynego y licznego żołnierza potrzebujących). ustanowić y utrzymanie jego upewnić, sojusze y przymierza z pany y państwy sąsiedzkiemi potwierdzić y obwarować mogli. A gdy z rządzenia Boskiego pora nadziei otwiera się, byle zgoda y jednostayność, na miłości spólney początki swoje ufundowała, chwytając czas ucalenia ustaw podupadłych, czas ratunku, do którego naturalnego prawa instynkt każdego pobudza, a prosząc Boga o oświecenie myśli naszych, dla tym doskonalszego wynalazku śrzodków skutecznych do wybawienia y wydźwignenia z obalin już cale ku upadkowi oyczyzny naszey przez bezradność nachyloney, potrzeba pomyśleć o wyszukaniu sposobów przyzwoitych, których by użyciem można dostatecznie całość y ubespieczenie rad, seymu y praw, oraz niezawodną onych exekucyą opatrzyć y zmocnić y te sposoby w instrukcyach przyszłych doskonale wypisać, lub mocy y powagi obranym na seym konwokacyiny jaśnie wielmożnym imć panom posłom do wspólney z innemi województwy namowy y nieodwłocznego udziałania użyczyć, żeby y to wszystko, cokolwiek teraznieyszych okoliczności wyciągać może potrzeba y co na elekcyi przyszłey za radą y zgodą wszech stanów oboyga narodów obranemu, da Bóg, panu do poprawy rządu y praw być ma podane, za pomocą Bożą gruntownie ustanowione było. Jaki zaś sposób przyszłey elekcyi ma być ułożony, czas sam użyczy rady. Niech tedy nad tym seymiki mocno pomyślą y w tym uniwersale wyrażone materye za instrukcye mają, abyśmy napotym y czasu nie tracili y nowemi ziazdami kosztu sobie nie przyczyniali. Niech o to imć panom posłom moc umawiać się w konwokacyinym przeciągu zupełną dadzą y jey na wszytkie wynikające przypadki dostatecznie powierzą; a że Bogu, miłośnikowi y dawcy pokoju, rzecz naymilsza, państwom zaś wszelkim nayszacownieysza obywatelów powszechna zgoda y wzajemna miłość; więc proszę, zaklinam y obowiązuję każdego z w. m. panów, ażebyście wszelkie do siebie, z jakich kolwiek przyczyn wynikające urazy z serc wyrugowawszy y w wieczne zapomnienie zagrzebłszy, (bo te zawsze były y są, y te będą przyczyną jarzma, zniszczenia y zguby wszystkich państw wolnych), szczerze, a niezmyślnie poufałość staropolską między sobą jak nayściśley przywrócili y po bratersku, (jako jedney matki synowie), w złączeniu nierozdzielnym myśli y serc, przez związek jak naymocnieyszey uprzeymości poiednali, wspólnie ze mną to powszechne sieroctwo naszego królestwa dotąd, (ile naydelikatniey y naywierniey być może), piastując, dokąd nam Bóg łaskawy z swych opatrznych naywyższych rządów nie ustanowi szczęśliwie króla y oyca krajowi naszemu powszechnego. Ażeby zaś swywolnym kupom, najazdom zabieżona była droga, oddaję to straży y pilności ichmościów panów starostów sądowych oboyga narodów, przypominając onym, ażeby się w potrzebach podług

konstytucyi roku tysiąc sześćset dziewiątego o ludziach swawolnych, powtorną tysiąc sześćset rzynastego stwierdzoney, sprawiali. Imć panom zaś starostom pogranicznym mocno zalecam, aby żadnych cudzoziemców, jakiemu kolwiek podeyrzeniu podpadających y słusznych paszportów nie mających, w granice królestwa tego nie puszczali, tudzież nowey zagraniczney monety nawożenia przestrzegali, nieodstępując od rygoru praw dawnych, jakimi do strzeżenia granic y dodania ludzi za ordynansem jaśnie wielmożnych wodzów są obowiązani; jeżeli by zaś od którego monarchy poseł się trafił, mnie znać nieodwłocznie dawali, a samemu do mojey rezolucyi przy granicy zostanie potrzebne zapowiedzieli. W czym wszytkim aby nas pan Bóg zastępów wspomagać raczył, gorąco onego proszę. Aby ten uniwersał po wojewodztwach, ziemiach, powiatach nieodwłocznie był rozgłoszoszony, pilności ichmościów panów starostów w obu narodach jak nayskuteczniey polecam y onyże przy położeniu pieczęcy mojey własną podpisuję ręką. U którego to uniwersału, do wojewodztwa Wileńskiego oddanego, podpisy nad pieczęcią y przy pieczęci jaśnie oświeconego xiążęcia imci prymasa takowe: X. W. Łubieński, prymas mp. Oraz za zdaniem imć panów starostów, na tenczas w Warszawie będących, jako to: jaśnie wielebnych ichmościów xięży Antoniego Ostrowskiego—Kujawskiego, Hieronima Szeptyckiego—Płockiego, Antoniego Wołowicza—Łuckiego, Michała Wodzickiego—Przemyskiego, oraz podkanclerzego koronnego, Józefa Załuskiego—Kijowskiego biskupów, jaśnie oświeconych, jaśnie wielmożnych Jana Klemensa Branickiego—kasztelana, Wacława Rzewuskiego—wojewody Krakowskich, pierwszego woysk koronnych wielkiego, drugiego polnego hetmanów, Antoniego Jabłonowskiego—Poznańskiego, Franciszka Salezego Potockiego—Kijowskiego, Andrzeja Zamoyskiego Inowrocławskiego, Alexandra, xiążęcia Czartoryskiego—Ruskiego, Józefa Ossolińskiego—Wołyńskiego, Antoniego Lubomirskiego—Lubelskiego, Bernarda Gorskiego—Podlaskiego, Kazimierza Granowskiego—Rawskiego, Jana Jabłonowskiego—Bracławskiego, Pawła Mostowskiego—Pomorskiego, Franciszka Szembeka—Inflantskiego wojewodów; Thadeusza Lipskiego—Łęczyckiego, Andrzeja Moszczeńskiego—Inowrocławskiego, Michała Suffczyńskiego—Czerskiego, Alexandra Dzierzbickiego—Brzezinskiego, Jakuba Zielińskiego—Raciązskiego kasztelanów; Franciszka Bielińskiego, marszałka wielkiego koronnego, Fryderyka Michała xiążęcia Czartoryskiego—kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Teodora Wessla—podskarbiego wielkiego koronnego, Józefa xiążęcia Sanguszka—marszałka nadwornego Litewskiego, status ministrów podaję y do grodów posyłam. Dan w Warszawie dnia dwunastego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzeciego, Jan Słomiński—m. r. jo. xięcia prymasa pod interregnum sekretarz.

Który to uniwersał, za podaniem decretorie onego ad acta przez wyż wyrażonego patrona, jest do xiąg kapturowych wojewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1764 г. Февраля 6-го дня.

Изъ книги № 138, за 1764 г., л. 5—10.

71. Постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства на предконвокаційномъ сеймикѣ объ избраніи членовъ каптуроваго суда.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на предконвокаційный сеймикъ, по избраніи пословъ и каптуровыхъ судей, постановили: 1) снабдить судей инструкціей относительно исполненія ими своихъ обязанностей, обратить особенное ихъ вниманіе на бродягъ, бѣглыхъ крестьянъ и вообще людей гулящихъ; 2) потребовать отъ магистрата сохраненія въ городѣ строгаго порядка; для судей назначить содержаніе и вообще подвергнуть населеніе посольщинѣ, при чемъ бѣдную шляхту, не имѣющую крестьянъ, отъ этой повинности освободить.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februaryi dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi województwa Wileńskiego, in virtute prawa pospolitego et in virtute uniwersału, post fata króla imci Augusta trzeciego, pana naszego, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiątym trzecim, miesiąca Oktobra piątego dnia, w Dreznie subsecuta, od jaśniewielmożnego Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego prymasa y pierwszego xiążęcia, do województwa Wileńskiego wydanego, obranemi, postanowionemi, comparendo personaliter u sądu kapturowego patron wielmożny imć pan Antoni Miedzichowski—krayczy województwa Wileńskiego, laudum seymiku przedkonwokacyjnego Wileńskiego opowiadał, prezentował y do xiąg kapturowych województwa Wileńskiego nomine prześwietnego województwa Wileńskiego podał, którego laudum thenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

My senatorowie, duchowni y świeccy dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy województwa Wileńskiego, rycerstwo, szlachta, obywatele tegoż województwa Wileńskiego, którzyśmy się post fata nayjaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, za uniwersałem jaśnieoświeconego Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—arcybiskupa Gnieźnieńskiego, legati nati, Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego prymasa y pierwszego xiążęcia, za zdaniem j. o., jaśnie wielmożnych imć panów senatorów y ministrów, na tenczas w Warszawie przytomnych, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzecim, miesiąca Listopada dwunastego dnia wydanym, na dzień szósty miesiąca Februaryi w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym na seymik przedkonwokacyiny ad solitum consiliorum locum, do zamku jego królewskiey mości Wileńskiego zgromadzili, invocato spiritu sancto, zaczowszy obrady nasze in omni modestia et observantia liberae vocis, nemine contradicente, obraliśmy za dyrektora wielmożnego imć pana Franciszka z Woronney Czyża—krayczego województwa Wileńskiego naszego, pod którego dyrekcyą, po przeczyta-

nym in publica facie uniwersału, stosując się ad sonantiam onego y mając prae oculis prawa oyczyste, potrzeby rzeczy pospolitey województwa naszego, dalsze obrady continuando, za posłów na seym convocationis, w Warszawie w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym na dzień siódmy miesiąca Maja wyznaczony, wielmożnych imć panów: Jana Horaina—podkomorzego, Krzysztofa Giedroycia — stolnika urzędników województwa naszego, obraliśmy unanimi assensu et nemine contradicente y tymże ichmościom osobliwą instrukcyą ad promovendum na następującym seymie desideriorum nostrorum, ad publicam utilitatem spectantium, daliśmy; similiter, upewniając pokóy województwa naszego y zabiegając tumultom, kupom swywolnym y wszelkim inkonweniencyom, któreby bez sprawiedliwości okazać y mnożyć się mogły, in virtute praw Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego et a condita republica practicato stante interregno exemplo, sądy kapturowe ustanowiliśmy, na które sądy z posrzódka nas, disponente lege, obraliśmy jednostaynie za sędziów wielmożnych imć panów Michała Dzierzgowskiego Szumskiego—starostę Karpowieckiego, Marcina Dzierzgowskiego Szumskiego—podstolica Wileńskiego, Benedykta Oganowskiego—oboznego województwa Wileńskiego, Thadeusza Horaina—podkomorzyca Wileńskiego, Ignacego Horodeńskiego — sędzica ziemskiego Wileńskiego, kapitana jego królewskiey mości, Stefana Horodeńskiego— wóyta Łozdzieyskiego, Antoniego Szpyrkę—kraycżego województwa Wileńskiego, Adama Brońca—buńczucznego b. w. w. xięstwa Litewskiego, Antoniego Gieczewicza— rotmistrza woiewodztwa Wileńskiego, Ignacego Brońca—podczaszego Wileńskiego, Ludwika Abramowicza—derewniczego Wileńskiego, Ignacego Jasieńskiego—podstolica Lidz., Thad. Towiańskiego—miecz. Wileńsk., Thad. Buchowieckiego—krayczego Nowogrodzkiego, Michała Karęgę—star. Kukan., Thad. Wąsowskiego—czesz. Pińskiego, Thomasza Godlewskiego—stolnika Nurskiego, Jana Czyża y Matusewicza—komornika województwa Wileńskiego, Jozepha Korsaka—chorążego Smoleńskiego, Michała Narbuta—kray. województwa Wileńskiego, Jana Giedroycia—skarbnika Żytom., Ludwika Klimaszewskiego — czesznika Bracł., Józefa Januszkiewicza — podczaszego Brzesc., Marcina Mączyńskiego—star. Kobyl., Marcina Zaleskiego, star. Grzybian., Michała Kiełczewskiego—stolnika Poznańskiego, a do tychże sądów pisarza wielmożnego imć pana Ignacego Horodeńskiego — kapitana jego królewskiey mości, sędzica ziemskiego Wileńskiego, wyż wyrażonego, naznaczyliśmy. Którzy to wielmożni imć panowie sędziowie kapturowi y wielmożny imć pan Horodeński, qua sędzia y pisarz, tychże sądów practicato w województwie naszym post fata nayjaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego exemplo et ex mente teraznieyszego postanowienia naszego, ku prędszey sprawiedliwości administracyi, ażeby in instanti in facie województwa naszego juramenta wykonali, postanowiliśmy. Jakoż eodem die ciż ichmość rotą, sędziom trybunalskim opisaną, a wielmożny imć pan Horodeński etiam rotą pisarską przysięgli; zaczym tymże wielmożnym imć panom sędziom kapturowym dajemy moc, dla akceleracyi ś. sprawiedliwości y dla zabieżenia mnożącym się w mieście tuteyszym swywolom y excessom, na dniu dzisieyszym w izbie sądowey w zamku jego królewskiey mości Wileńskim primam sessionem y juryzdykę ufundować, marszałka e medio suo obrać, y po wyiściu troyga wołania sprawy, które ex termino tacto y za zakazami de violata securitate przypadać by mogły, in instanti y nieodwłocznie sądzić, excessantów, kryminalistów

karać, łapać y do sądu swego pro captivatione prowadzić: in ordine zaś dalszego sądzenia y kontynuowania sądów, aby się ad praescripta legis stosowali, exekucye, inkwizycye y dalsze actus sądowe ad normam konstytucyi tysiąc pięćset osimdziesiąt siódmego ciż imć panowie sędziowie kapturowi, nullo excepto, ubique locorum, we wszytkich sprawach expedyowali y czas opisany reassummowania sądów zachowali, obowiązujemy. Ad haec ciż wielmożni imć panowie sędziowie kapturowi, ażeby stante suo charactere, omnem modestiam nie tylko u sądu, ale też extra stubam iudicii na każdym mieyscu zachowali, zwad, praktyk z sobą y z nikim nieczynili, w stancyach spokoynemi byli, exorbitancyi y krzywd w mieście nie czynili, stron nie dyzgustowali, ale, w skromności y trzezwości zachowuiąc, przed oczyma Boga y przysięgę maiąc, sprawiedliwie sądzili, stron karami nie aggrawowali, obligujemy. In casu renitentiae temu naszemu postanowieniu consone prawu uczynionemu, kożdego wykraczającego sędziego officio privatum mieć chcemy, y aby secundum demeritum de inobservantia sądów karany był, postanawiamy. Econverso cavemus wielmożnym imć panom sędziom od stron omnem securitatem et reverentiam, tak jako sędziom trybunalskim; exekucye za dekretami tych że sądów, pojazdy, uwiązania, etiam inkwizycye, kalkulacye, weryfikacye spraw, pure czasu interregni urosłych, przez urzędy ziemskie lub grodzkie, z którego chcąc województwa y powiatu, pro libitu strony lub, za niezgodzeniem się, ex decisione iudicii odprawowane być mają, tak jako za dekretem trybunalskim; a kto by tym dekretem posłuszny niebył y dawał by się kondemnować, tedy za trzecim dekretem po odprawionych dwóch pojazdach, fortis executio mota nobilitate extendi powinna. Które to dekreta tak wielmożni urzędnicy, jako też pułkowicy y chorążowie, disponente lege, praevia requisitione od stron, ażeby ad executionem przychodziły, sub paenis, contra officiales non exequentes circumscriptis, praesenti laudo stanowiemy; w sprawach o excessa y kryminały, sub saecuritate iudiciorum tu w mieście Wilnie, intra moenia y za miastem in circumferentia o pół mile popełnione, inkwizycye przez wielmożnych imć panów sędziów kapturowych, tak jak w trybunale przez sędziów trybunalskich, expediowane będą. Ażeby zaś większa securitas samych osób, jako też y dobr dla nas obywatelów województwa Wileńskiego y dla samychże wielmożnych imć panów sędziów była, ile sub hoc interregni tempore, przeto dla lepszego porządku praesenti laudo determinujemy: ażeby ludzie luzni, hultaje, kostyrowie, roczną służbą niebawiący się, y różni excessivi, tak w samym mieście Wilnie, jako też ubique locorum ścigani, łapani, y pod wartę zabierani byli, którzy to włokitowie, jeżeli actu w mieście tu pokażą się, aby karani y z miasta wygnani byli. Chłopi y poddani, zbiegli od panów y osiadłości swych, ażeby za poścignieniem pod wartą zatrzymani zostawali póty, poki ich dziedziczni panowie odyskiwać nie będą, mieć chcemy; o których za oskarżeniem aby prędsza do dziedzicznych panów dochodzić mogła wiadomość, sąd prześwietny kapturowy na regestrze wpisanym trąbą publicznie instygatorowi swemu ogłaszać rozkaże. Ażeby zaś przez protekcye pańskie y duchowne podeyrzani ludzie tu w mieście Wilnie nie znaydowali przytulenia, teraznieyszym województwa naszego postanowieniem obligantur wszytkie klasztory, pałace, dwory, kamienice, dworki y w nich mieszkający gospodarze wszelką utriusque generis czeladź spisać de nomine et cognomine y takowy regestr ad acta sądów kapturowych podać; do czego ad satisfaciendum concurret magistrat Wileński. Tenże magistrat miasta jego królew-

skiey mości Wilna, quam strictissime postrzegać będzie, aby się mieyskie osoby we wszelkiey skromności zachowali, excedentes zaś według swych ustaw na ratuszu karać tenebuntur; stancye w. i. p. sędziom, jako pro publica utilitate pracującym, miasto jego królewskiey mości Wilno, tak jako sędziom trybunalskim, wyznaczyć obowiązane będzie, a wielmożni imć panowie sędziowie kapturowi, nieczyniąc dezolacyi, nieuciemiężając gospodarzów, pomiernym mieszkaniem kontentować się maią. Których to wielmożnych imć panów sędziów praesenti laudo stringimus, aby w juryzdykcyą i. o. x-cia imci wojewody Wileńskiego niewdawali się, salvam circa iura sua oną zachowując. Które to laudum aby w. imć, przez nas obrani posłowie na seymie utwierdzić starali się, rekomendujemy. A iż publica officia nemini damnosa być nie winne, przeto za uniwersalną zgodą poselszczyzny z dobr ziemskich, duchownych, szlacheckich, pańskich y mieskich miasta jego królewskiey mości Wilna, także z królewszczyzn, juryzdyk wszelkich, z każdego dymu po tynfów dwa, na osobę postanowiamy y uchwalamy; a przytym necessariam exolutionem z tychże wszytkich dobr nullis exceptis uznawamy y ażeby te poselszczyzny, wielmożnym imć panom posłom wyznaczone, kancellarya grodzka Wileńska przy podatku podymnego raty następującey marcowey odbierała y imć panom posłom wypłacała, iniungimus. A jeżeliby kto z dobr swych renitencyą okazać chciał, tedy na takowego dellatę żołnierzom wydać powinna będzie, którzy sub irremissibili stipendiorum aresto takową exolucyą wypełnić stringuntur. Gdzie by zaś kancellarya sama takowey poselszczyzny odbierać zbraniała się, albo też kto y za żołnierską exekucyą postanowieniu ninieyszemu subesse nie chciał, tedy tak z kancellaryą, jako też cum quovis renitenti forum w sądach kapturowych, summario processu iuris, designamus et executionem militarem per decretum lucrari pozwalamy. A iż niektórzy imć panowie obywatele, bracia województwa naszego, nie maiąc poddanych, sami pracuiąc, do płacenia podatku tenentur, więc tylko szlachta od dymów, którzy po iednym maią, lub też mniey, od płacenia poselszczyzny wielmożni imć panowie posłowie uwalniaią, iako też praesenti laudo województwo liberos pronuntiat y, niechcąc tymże ichmościom wielmożni imć panowie posłowie być uciążliwemi, poselszczyznę darowali, oraz od płacenia libero hoc laudo uwalniamy; które to laudum nasze rąk naszych własnych podpisami authoryzujemy. Pisan w Wilnie, roku Pańskiego tysiącznego siedmset sześćdziesiątego czwartego, miesiąca Februaryi szóstego dnia, w zamku jego królewskiey mości Wileńskim sporządzone. U tego laudum podpisy przy pieczęci, na czerwonym laku wyciśnioney, his exprimuntur verbis: Franciszek Czyż—krayczy y dyrektor seymiku antekonwokacyinego województwa Wileńskiego; Ignacy kniaź Massalski—biskup Wileński; Alexander Horain—biskup Hirenon., referendarz wielkiego xięstwa Litewskiego, archidyakon Wileński, Michał Horain—horodniczy województwa Wileńskiego, Alexander Horain—podstoli Wileński, Felicyan Zmijowski—łowczy województwa Wileńskiego; Gaspar Horain—woyskowicz województwa Wileńskiego; Franciszek Oganowski m. pp.; Ignacy Towiański—m. w. W.; Ludwik Ryło Klimaszewski—czesznik Bran. mpr.; Ignacy Talat Kiełpsz; Antoni Talat Kiełpsz; Dominik Hatowski; Józef Dombrowski; Józef Augustynowicz; Benedyht Korsak +++; Ludwik Antoni Truchnowski—regent ziemski Wiłkomirski, s. podkomor. mp.; Józef Krajewski; Theodor Gorski mp.; Konstanty Wierzbowski; Antoni Miedzichowski—krayczy województwa Wileńskiego; Kazimierz Gierald To-

wiański, s. Wileński; Józeph Iszora—s. w. W.; Franciszek Gierald Towiański; Walenty Zniszczyński+++; Kazimierz Taraszkiewicz +++; Józef Byliński +++; Jerzy Michalewicz; Marcin Januszkiewicz +++; Symon Laudo; Ignacy Szczurkowski—skarbnik Mścisławski; Ignacy Kontowt—łowczy Rzeczycki; Ludwik Kontowt; Piotr Radziszewski ++; Stefan Radziwiłowicz; Józef Hiniewicz; Kazimierz Łuczko Grzybowski; Michał Rodziewicz; Józef Klimaszewski; Antoni Miłaszewicz +++; Thomasz Bohuszewicz; Marcin Zaleski; Dominik Iwanowski; Ignacy Biłuński; Michał Offan; Jozeph Znosko; Dominik Gabryałowicz; Symon Jurewicz; Antoni Chmielewski +++; Maciey Jurewicz; Antoni Gierald Towiański, s. w. W.; Benedykt Lubicz Tylicki; Józef Sienkiewicz +++; Michał Wiszomirski; Józef Szyszło +++; Franciszek Radziwiłowicz Szostak; Józef Radziwiłowicz Szostak; Antoni Sobolewski; Pior Radziwiłowicz Szostak; Andrzey Wiszomirski; Antoni Sobolewski +++; Ignacy Wiszomirski; Stanisław Joteyko +++; Matheusz Joteyko +++; Piotr Frąckiewicz; Bartłomiey Grzybowski; Antoni Kolenda; Adam Józef Stadnicki Kolenda—stolnik Wołkowyski; Dominik Szostak Radziwiłowicz; Jan Bartoszewicz; Thadeusz Giedroyć; Kazimierz Usowicz; Franciszek Bryling; Jerzy Mikosza +++; Franciszek Staszkiewicz +++; Michał Miłaszewicz; Jan Ometa +++; Ignatius Czerkaski; Stanislaus Kotkowski; Jerzy Bohdanowicz; Franciszek Chrzsczonowicz; Cyfron Szpyrkowicz; Jerzy Chrzsczonowicz; Jan Eywild; Maciey Totwiński; Władysław Wiszomirski; Michał Pieslak; Michał Ciwiński; Stefan Jacuński; Jan Trusewicz; Rafał Wismont; Jan Czerniewski; Joannes Więckowicz; Kazimierz Alexandrowicz; Piotr Bogusław Franciszek Wotto; Antoni Wiszomirski; Antoni Kuczewski; Michał Biłuński +++; Antoni Strzyżowski +++; Jan Strzyżewski; Józef Klimaszewski +++; Antoni Piatkowski; Franciszek Bieniasz; Józef Finiewicz +++; Antoni Strzyżewski; Stanisław Joneyski; Filip Olchnowski; Jan Strzyżewski +++; Antoni Strzyżewski; Ignacy Józef Bielski; Antoni Januszkiewicz; Grzegorz Korwin Milewski mpp.; Jan Osiński; Antoni Rowba; Theodor Malicki mpp.; Stefan Miszeyko; Jan Eywiłt; Kazimierz Klimaszewski +++; Gabryel Klimaszewski +++; Onufry Byszyński—strażnik Oszmiański mpp. Józef Byszyński—strażnikowicz powiatu Oszmiańskiego mpp.; Jerzy Drobiazgiewicz; Ludwik Steckiewicz; Adam Dzidziula +++; Kazimierz Wiszowaty; Michał Wiszowaty; Leon Korbut—strażnik Smoleński; Franciszek Gontarski; Józef Sonko; Piotr Wyszyński; Józef Rafanowicz; Michał Suroż +++; Jakub Bohdanowicz; Piotr Joneyko; Franciszek Grabowski; Ignacy Brzozowski mpp.; Kazimierz Haniewicz +; Marcin Brzozowski mpp.; Jakub Daszkiewicz; Kazimierz Mickiewicz +++; Józef Turczyński; Andrzey Sakowicz; Paweł Perkowski; Mikołay Gorski; Jakub Kanonowicz; Antoni Kony Dorożyński; Franciszek Pottozy Konstantynowicz; Thadeusz Klimaszewski +++; Kazimierz Symonelewicz +++; Thomasz Stankiewicz +++; Symon Krukowski +++; Franciszek Brzozowski; Antoni Jakub Makarewicz mpr.; Wawrzyniec Garnowski; Józef Rowba.

Które to takowe laudum województwa Wileńskiego, za podaniem onego przez wyż wyrażoną ad akta osobę, jest do xiąg kapturowych województwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęte y wpisane.

1764 г. Февраля 19-го дня.

Изъ книги № 133, за 1764 г., л. 11—24.

72. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ, выбраннымъ на конвокаційный сеймъ въ Варшаву.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на конвокаційный сеймъ, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи примасу благодарности за заботы его о безопасности рѣчи-посполитой во время безкоролевья, требовать, чтобы на конвокаційномъ сеймѣ были легальнымъ образомъ установлены для королевской присяги pacta conventa.

2) Требовать, чтобы будущій король былъ непремѣнно польскаго происхожденія изъ родовитой шляхты, польской ли, литовской ли—все равно, но лучше польской; чтобы служащіе придворные были тоже поляки, а не чужеземцы; чтобы сенаторы были тоже поляки и придерживались старопольскихъ обычаевъ и одежды, вмѣсто новѣйшихъ французскихъ; чтобы резиденція короля чередовалась между Короной и Литвой (2 года въ Коронѣ и 1 годъ въ Литвѣ); чтобы сеймы тоже чередовались въ такомъ порядкѣ и король въ это время не отлучался изъ предѣловъ рѣчи-посполитой.

3) Порядокъ избранія короля и пріѣзда его въ предѣлы рѣчи-посполитой послы обдумаютъ въ своей избѣ, придерживаясь конституціи 1616 года (Vol. III, fol. 273), по которой пріѣзжающимъ магнатамъ разрѣшается имѣть не болѣе 50 человѣкъ свиты и прислуги.

4) Ходатайствовать предъ королемъ о недопущеніи чужеземцевъ къ занятію должностей въ княжествѣ, достоинствъ и разныхъ бенефицій, въ видѣ староствъ, войтовствъ, державъ и т. п.; въ случаѣ же предоставленія какому либо чужеземному лицу такой должности или бенефиціи, домогаться, чтобы можно было получить на нее вторичную привилегію; вообще домагаться, чтобы таковыя должности и достоинства раздавались на будущее время исключительно мѣстнымъ уроженцамъ изъ родовитой и заслуженной [redacted]

5) Позаботиться объ изысканіи мѣръ, которыя могли бы обезопасить сеймы и сеймики, отъ срываній, такъ какъ повторяющееся въ теченіи уже нѣсколькихъ десятковъ лѣтъ такое срываніе гибельно отзывается на благосостояніи рѣчи-посполитой.

6) Измыслить строгія мѣры противъ лицъ, нарушающихъ права и законы.

7) Позаботиться также о строгомъ разграниченіи правъ каждой юрисдикціи, чтобы не было путаницы въ администраціи.

8) Позаботиться о непрерывномъ продолженіи дѣйствій трибунала въ обѣихъ репартиціяхъ.

9) Скарбовый трибуналъ долженъ засѣдать въ Гроднѣ и разсматривать не иныя дѣла, какъ только относящіяся къ скарбу великаго княжества Литовскаго.

10) Трибуналъ compositi iudicii долженъ отбывать свои засѣданія во все время засѣданій трибунала общаго и не такъ какъ прежде однажды въ теченіи недѣли.

11) Виленскіе, Новогородскіе и Минскіе земскіе писаря должны работать въ судахъ земскихъ, а въ трибуналъ должны избирать другихъ лицъ, свободныхъ отъ судебныхъ занятій, или же чередовать писарей земскихъ на одинъ годъ; регентовъ избирать не болѣе трехъ.

12) Требовать, чтобы предоставлено было сторонамъ право самимъ лично вносить въ реестры свои акторагы, исключая просроченныхъ; чтобы на будущее время не смѣшивать акторагы, а каждый судился бы особо и новый трибуналъ чтобы продолжалъ судить то дѣло, которое оставилъ на очереди предшествующій.

13) Лица, избранныя на трибуналъ, должны являться въ его засѣданія и заниматься дѣлами; писаря должны хранить акты въ безопасномъ мѣстѣ и выдавать копіи безъ всякаго затрудненія.

14) Открывающіяся вакансіи послѣ умершихъ чиновниковъ должны замѣщаться воеводой или каштеляномъ въ теченіи 6 недѣль, въ противномъ случаѣ обязанность эта возлагается на старшаго въ повѣтѣ или воеводствѣ чиновника.

15) Земскіе и гродскіе чиновники чтобы не опаздывали въ засѣданія, чтобы не принимали другихъ должностей и получали за свою службу вознагражденіе.

16) Инстигаторы должны слѣдить за добросовѣстнымъ исполненіемъ чиновниками своихъ обязанностей и чтобы были уволены отъ расходовъ, сопряженныхъ съ веденіемъ дѣлъ въ разныхъ судахъ.

17) Приведеніе въ исполненіе экзекуцій чтобы было распространено и на повѣтовыхъ чиновниковъ, на основаніи особой конституціи.

18) Начало и окончаніе всякаго судебнаго дѣла, относящагося къ земству или гроду, должны совершаться въ одномъ и томъ же судѣ и не переводиться въ трибуналъ; лица, не подчиняющіяся судебному приговору, или же совершающія въ это время новыя насилія, должны строго преслѣдоваться закономъ.

19) Въ трибуналъ должны поступать только апелляціи; земскія же и гродскія дѣла, въ случаѣ отсутствія въ повѣтѣ соотвѣтственныхъ судовъ, должны разсматриваться въ ближайшихъ судахъ другихъ повѣтовъ.

20) Законныя судебныя проволочки (dylacii и obmowy) должны допускаться только въ самыхъ крайнихъ случаяхъ; право взять на *«годину»* должно быть тоже допущено, но лица злоупотребившія этимъ правомъ должны быть наказаны денежнымъ штрафомъ въ 100 копъ и двухнедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ.

21) Регенты и патроны должны происходить изъ хорошихъ фамилій и знать законы; они должны исполнять канцелярскія обязанности, корректировать приговоры, отмѣчать копіи и т. д.; но дѣятельность судей должна быть изъята изъ ихъ вліянія.

22) Принять рѣшительныя мѣры къ поддержанію и развитію благосостоянія скарба; съ этою цѣлью на мѣста таможенныхъ чиновниковъ и сборщиковъ податей назначать родовитыхъ шляхтичей и отнюдь не жидовъ, нѣмцевъ и диссидентовъ; произвести люстрацію староствъ и экономическихъ имѣній и раздавать ихъ не частнымъ лицамъ, а имѣющимъ на это законное право.

23) Лицамъ, несущимъ скарбовую службу, отнюдь не давать другихъ должностей посольскихъ, депутатскихъ, коммиссарскихъ и другихъ.

24) Настаивать на уравненіи денежнаго курса съ сосѣдними государствами.

25) Настаивать на введеніи однѣхъ и тѣхъ же мѣръ въ предѣлахъ великаго княжества Литовскаго.

26) Относительно уравненія денежнаго курса ходатайствовать, чтобы составлена была международная коммиссія изъ представителей Австріи, Россіи и Пруссіи.

27) Для исправленія достоинства монеты домогаться открытія Олькуcкихъ горъ и монетнаго двора.

28) Изыскать способы относительно увеличенія количества войскъ, весьма нужныхъ для рѣчепосполитой.

29) Подымное съ имѣній земскихъ уничтожить, такъ какъ оно назначено было сеймомъ временно; вмѣсто его увеличить поголовное жидовское и кварту.

30) Амнистій преступникамъ не допускать, такъ какъ надежда на полученіе оныхъ служитъ причиной весьма многихъ преступленій.

31) Съѣздъ Слонимскій возстановить въ полной силѣ.

32) На мѣсто сенаторовъ назначить лицъ заслуженныхъ, пожилыхъ и отличившихся въ военномъ дѣлѣ.

33) Очередные *пописи* (т. е. военные смотры) сохранить въ прежнемъ видѣ; въ случаѣ ихъ пропуска подвергать взысканію воеводскихъ хоружихъ и лишать ихъ должности; ротмистровъ избирать на сеймахъ, а не пожеланію хоружаго.

34) Виленское епископство возвести въ достоинство архіепископія съ митрополичьей юрисдикцой и присоединить къ нему діецезіи Жмудскую, Инфлянтскую и Смоленскую.

35) Распоряженія воеводъ касательно открытія трибунальныхъ засѣданій сохранить на основаніи конституціи 1667 года.

36) Изыскать средства къ сохраненію порядка и спокойствія во время сеймиковъ, на которые пріѣзжаютъ иногда съ многочисленною челядью и вооруженными людьми.

37) Подскарбіямъ въ случаѣ надобности давать помощь со стороны войскъ литовскихъ и коронныхъ.

38) Почты слѣдуетъ обезопасить и завѣдываніе ими передать настоящему римо-католику.

39) Обезпечить въ краѣ торговлю и промыслы и избавить отъ жидовскаго давленія.

40) Возобновить *legem sumptuariam* (законъ объ издержкахъ), на основаніи котораго точно указать шляхтѣ и горожанамъ, какъ именно они могутъ жить.

41) Пограничные судьи должны безостановочно рѣшать возникающія у нихъ спорныя дѣла, а гетманы беречь въ безопасности границы.

42) Трактаты съ сосѣдними государствами и конференціи возобновить.

43) Приговоры по поводу наѣздовъ и своеволій, совершенныхъ во время междуцарствія при каптуровыхъ судьяхъ, исполнить въ настоящее время.

44) Лицъ, присвоившихъ себѣ королевскую номинацію, считать врагами отечества.

45) Войсковыя ревизіи отбывать ежегодно.

46) Возстановить литовскія границы съ Короной въ капитульныхъ Мозырскихъ имѣніяхъ на основаніи конституціи 1631 г., разбиравшей уже это дѣло по имѣніямъ Коменщизнѣ и Уборѣ.

47) Возобновить законъ объ отчужденіи имѣній отъ духовенства, поступающихъ въ ихъ владѣніе въ видѣ фундушей.

48) Уничтожить пограничныя староства, занимающіяся разбирательствомъ пограничныхъ дѣлъ, за исключеніемъ одного или двухъ.

Въ остальныхъ пунктахъ идутъ ходатайства по дѣламъ духовенства (римско-католическаго), его учрежденій и школъ и по дѣламъ отдѣльныхъ лицъ и сословій.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi województwa Wileńskiego, in virtute praw pospolitych et post fata króla imci Augusta trzeciego, pana naszego, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiątym trzecim, miesiąca Oktobra piątego dnia w Dreznie subsecuta, oraz in virtute uniwersału jaśnie oświeconego Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—korony Polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego prymasa y pierwszego xięcia, do województwa Wileńskiego wydanego, obranemi y postanowionemi, comparens personaliter u sądu patron wielmożny imć pan Antoni Miedzichowski—krayczyc województwa Wileńskiego, instrukcyą od prześwietnego województwa Wileńskiego wielmożnym ichmościom panom: Janowi Horainowi — podkomorzemu, Krzysztofowi Giedroyciowi—stolnikowi, urzędnikom Wileńskim, daną na seym konwokacyiny Warszawski, pro die 7-ma Maii praesentium służącą, opowiadał, praesentował y do akt kapturowych Wileńskich nomine tegoż prześwietnego województwa podał, którey tenor de verbo ad verbum (sequitur) estque talis:

Instrukcya, od nas senatorów, dygnitarzów duchownych y świeckich, urzędników całego rycerstwa, szlachty y obywatelów województwa Wileńskiego wielmożnym imć panom Janowi Horainowi—podkomorzemu, Krzysztofowi Giedroyciowi—stolnikowi, urzędnikom województwa Wileńskiego, na seym konwokacyiny, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym, na dzień siódmy miesiąca Maja determinowany, obranym od nas posłom, w roku tymże, miesiąca Februarii dziewiątego dnia dana. Niedościgła przedwiecznych wyroków Pana Boga dyspozycya, dawszy nam w czasie swoim za króla y pana nayjaśnieyszego Augusta trzeciego, przez lat trzydzieście szczęśliwie panującego, z życia doczesnego już

do nieprzeżytey przeniosszy wieczności, smutną y okropną oyczyznę naszą przyćmiła żałobą; w tak opłakanym czasie, w tak niepomyślney interregni porze, zupełnie y pokornie na jego świętą rezygnując się wolę, mocno ufamy, że Wielewładny śmierci y życia Dawca, qui affligit et solatur, qui aufert et donat dyadema fronti, per quem reges regunt, absterget omnem lacrimam ab oculis osieroconego narodu. Fundując zatym dalsze successa nasze in misericordiis optimi consolatoris, zabieramy się chętnie do tych śrzodków ratowania oyczyzny, które nam i. o. xiąże imć arcybiskup, legatus natus korony Polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, prymas y pierwszy xiąże, za zdaniem prześwietnego senatu, przez uniwersał województwa naszego, na teraznieyszy przedwokacyiny seym przysłany, proponował y donieść raczył; eoque intuitu temuż jaśnie oświeconemu xiążęciu imci, vice-regi y pierwszemu senatorowi za czułość y staranie około dobra pospolitego wielmożni ichmość panowie posłowie nomine województwa naszego należyte złożywszy podziękowanie, dalsze desideria y sentymenta naszego województwa, w niżey następujących punktach zawierające się, na seymie convocationis promovebunt et demonstrabunt: *Primo.* Iż nayspokoynieysza y naywolnieysza remotiore a studiis candidatorum tempore, aniżeli na seymie electionis, teraz jest pora potrzebnemi y zbawiennemi dla oyczyzny naszey kondycyami futurum opisywać regnantem, zaczym aby pacta conwenta według artykułów dawnieyszych warunków, w nich opisanych, na następującym seymie convocationis legaliter ułożone były. *Secundo.* Nayszczęśliwsze narodów czasy pod nayjaśnieyszych monarchów panowaniem bydź zwykły, więc teraz na seymie convocationis wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, cum statibus naradzając się, usiłować będą, aby powszechną zgodą do przyszłey elekcyi na tron Polski podawany był kandydat rodowity polak, in utraque gente, tak w koronie Polskiey, jako też w wielkim xięstwie Litewskim, et ex utraque linea z rodowitych ex antiquo polaków pochodzący, orthodoxae fidei romanae, aby stroju polskiego zawsze zażywał, cudzoziemców konsyliarzów etiam nadwornych nie trzymał, lecz rodowitą szlachtę utriusque gentis w stroju krajowi własnym chował, tam in publico, quam privato ażeby polskiego języka zażywał, przez co non praecludetur via niechcącym się uczyć cudzoziemskich języków, ad tractandum cum exteris potrzebnych, lecz przywróci się decor degentis y confidencia w narodzie, która przez pospolite inter primores w cudzoziemskim języku konwersowanie tollitur. Tudzież aby senat do staropolskiey przywrócił się powagi, insistent wielmożni ichmość panowie posłowie, aby prześwietny senat, zrzuciwszy stróy francuzki, abhinc w polskim krzesła zasiadał, takoż aby wszystkie legacye y poselstwa ad exteras gentes w własnym stroju polskim odprawowane były; przez co resuscitabitur y lex sumptuaria, która teraz przy cudzoziemskim stroju infracta przez ustawiczne wprowadzenie kosztownych materyi, galonów, korun etc., bez czego to przy polskiey suknie obeyść się można. Rezydencya przyszłego nayjaśnieyszego króla imci powinna bydź lat dwie w Koronie, a trzeci rok w wielkim xięstwie Litewskim; seymy punktualnie po odprawionych dwóch kadencıach czy doszłych, czy niedoszłych, czy obranego, czy nieobranego marszałka, trzeci w Litwie nastąpić powinien; rezydencya nayjaśnieyszego króla imci w czasie seymu nie gdzie indziey, tylko w zamku rzeczy-pospolitey być powinna, z którey czasu agitującego seymu ullo praetextu oddalić się niema, a to dla snadnieyszego stanów rzeczypospolitey z swoim monarchą zniesienia się. *Tertio.* Czas przyszły następu-

jącey elekcyi do ziachania się wygodney, na mieyscu prawem opisanym obwarują; formam zaś electionis nowego nayjaśnieyszego króla czy evictum, czy przez posłów, czy pluralitate votorum, wielmożni imć panowie posłowie w izbie swojey et cum statibus concludent, jachanie zaś na elekcyą ad mentem konstytucyi tysiąc sześćset szesnastego, volumine tertio, folio ducentesimo septuagesimo tertio, titulo przyjazdżania na trybunał, opisali z warunkiem, żeby cujuscunque status et conditionis osoby na elekcyą jadąc, większey nad pięćdziesiąt ludzi nieprowadzili assystencyi, includendo w to sług y czeladź luzną. *Quarto.* Cavebunt ciż wielmożni ichmość panowie, ut stringatur nayjaśnieyszy król w szafunku panis bene meritorum, ażeby nikt praetextuoso possessionis titulo w wielkim xięstwie Litewskim senatorii, dygnitarstw y omnis tituli urzędów, starostw, dzierżaw, królewszczyzn y wszelkich łask pańskich nie otrzymywał, nie wyprawował, prócz dawnych w wielkim xięstwie Litewskim patryotów y szlachty. A ieżeli in praesenti z krzywdą prowincyi jakie znaydują się rozdane łaski pańskie, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, aby jako post male obtenta privilegia nova terrigenis wolno było wyprawować, oraz praecavebunt, ażeby abhinc honory, urzędy, starostwa, dzierżawy nie z szafunku łask pańskich wychodzili, lecz żeby per praemia dawane były. Także urgebunt, aby, wedle paszłych konstytucyi de non activitate dyssydentów y tatarów, żadne łaski szafunku królewskiego, jako niemającym do zasługiwania mieysca, dawane nie były, idque starostwa, dzierżawy, lenności y dobra ekonomiczne; a jeśli który co uprosił y otrzymał, aby jako wakujące terrigenis szlachcie fidei orthodoxae nova privilegia otrzymywać wolno było. *Quinto.* Dochodzenie seymów jest szczegulnym sposobem utrzymywania całości rzeczy-pospolitey; praxis edocuit, jakie nieszczęśliwości in rem publicam spłyneły przez kilkadziesiątletnie niedochodzenia obrad; curabunt zatym jak nayusilniey unito cum statibus consilio wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, aby seymowania porządek jasno opisany był y wygodnieyszy do ziachania czas obmyślony, przytym ażeby abhinc protestacya contra actum seymu przed elekcyą marszałka, mimo wszystkie prawa abusive wprowadzona, tudzież lucta o praecedencyą między prowincyami głosów, na wycięczenie tylko czasu wymyślona, in perpetuum zabroniona była. Toż same intuitu seymików wielmożni ichmość panowie posłowie cavebunt y wynaydować będą sposoby, któremi by seymiki dochodzić mogły, posłowie, deputaci, kommissarze stawali, zachowując liberam vocem vetandi posłom na seymie contra materiam, wszystkim zaś obywatelom na seymikach contra personas z ogłoszeniem sprawiedliwey racyi, czy to z proceduru prawnego, czyli z jakowey inney pretensyi dowodney, a nie za korrupcyą, datkiem y obligacyą, iure victis et infamibus solummodo exceptis, którzy wszędzie y zawsze omni activitate carere powinni. *Sexto.* Na przestępujących prawo kary obmyślić y exekucyą onych opisać y cokolwiek z kluby prawa wypadło, ażeby było ad orbitam przywrócono y ponowiono, cum rigorissimis in refragarios paenis attendant wielmożni ichmość panowie posłowie. *Septimo.* Żeby urzędy sądowe y wszelkie narodów jurysdykcye nie mieszały się z sobą, lecz żeby każdy swey powinności w administrowaniu prawa postrzegał, ad normam praw y zaszłych konstytucyi. *Octavo.* Trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego aby się na obydwuch repartycyach incessanter sądził y żeby sposobnieyszy czas inchoacyi trybunału obmyślony był. *Nono.* Trybunał skarbowy żeby distinctim, jako y przed tym, był sądzony przez ob-

ranych osobliwych komissarzów, na których województwa y powiaty salaria ażeby ad massam do skarbu wnosiły, a potym pilnującym tylko swey funkcyi kommissarzom dzielone były; czas sądzenia aby był obmyślony, a mieysce w Grodnie naznaczone, w którym to trybunale aby żadne inne sprawy do sądzenia nie przychodziły, prócz spraw skarbowych wielkiego xięstwa Litewskiego, woyskowych et inscriptionum za obligami. *Decimo.* Trybunał compositi iudicii że ad praesens tylko w tygodniu co wtorek sądził się, dla którego tak duchownym całą kadencyą siedzącym, jako też y trybunałowi ziemskiemu działo się ubliżenie y nieprętka sprawiedliwość, przeto instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby nie już jeden wtorek, ale consecutive dziesięć niedziel sądził się, z przydanemi z koła wielkiego deputatami czterma, którzy po zakończoney kadencyi znowa do wielkiego koła powracać powinni będą. *Undecimo.* Pisarze ziemscy Wileński, Nowogrodzki, Miński ażeby tylko do sądów ziemskich y konserwacyi aktów, tak ziemskich, jako y trybunalskich należeli, a do trybunału inni koleyno corok, sposobni do tey funkcyi, czy to z urzędników, sądami niezaiętych w tym województwie, czyli koleyno z województw y powiatów byli obierani tylko na rok jeden, po którym skończonym aby akta zdawali pisarzom ziemskim porządnie, sub paenis. Regentów wielu żeby niebyło, ale dosyć trzech w trybunale, a ziemski ma być osobliwy y do trybunału należeć nie powinien. *Duodecimo.* Do regestrów sądowych aby po ufundowaniu trybunału w izbie sądowey aktoraty wpisywać samym stronom wolno było tylko te, którym termin pozwów wyszedł, gdzie pozew zeznany, od podskarbiego subelektora konnotowany regestr aktoratów żeby był ieden raz nazawsze y sprawy żeby z niego, nie wybierając aktoratów, ale ex ordine jeden po drugim wołane były; a na którey sprawie jeden trybunał zakończy, aby od następującey drugi marszałek y pisarz sądzić zaczynał. *Decimo tertio.* Senatorowie, pisarze, instygatorowie, regenci, do trybunału skarbowego wyznaczeni, aby assidue sądzących się sądów pilnowali, instygator ut muneri suo satisfaciat, a pisarze aby akta na mieyscu pewnym konserwowali y extrakta potrzebującym wydawali, sine depactatione. *Decimo quarto.* Elekcya ziemstwa aby wraz po śmierci umarłego urzędnika w niedziel sześć przez wojewodę albo kasztelana uniwersałami naznaczona była, a gdyby wojewoda lub kasztelan in spatio hoc nie wydał, tedy pierwszy urzędnik województwa lub powiatu szlachtę obwieściwszy urzędnika obierać ma, salva voce vetandi contra personas; starający się eligendi zaś do urzędów aby byli aetate et scientia vigentes, non notati ulla infamia, wolni od służby woyskowey, alias libera ma być contradictio; którzy zaś eligentur ad officia, takowym porządkiem przez przysięgę in facie województwa lub powiatu confirmari maią. *Decimo quinto.* Urzędnicy ziemscy y grodzcy aby sami osobami swemi, a nie zasadzając protunkowych, tak ziemstwo, jako y grody punktualnie przez miesiąc sądzili, exinde żeby przeciwko sprawiedliwości sądów swych nie omieszkiwali, do deputacyi y funkcyi publicznych żeby nie byli dopuszczeni; a iż ciż ichmość panowie urzędnicy nie bez expensu y opuszczenia własnych interessów sprawiedliwości zadość uczynić tenentur, przeto curabunt wielmożni ichmość panowie posłowie; aby dla nich dostarczająca obmyślona była pensya. *Decimo sexto.* Instygatorów wielkiego xięstwa Litewskiego są obowiązki takowe, żeby cokolwiek widzą przeciwko prawu lub niedbalstwu ministrów y innych urzędników, lub inne exorbitancye legis, u należytego sądu, czy też na seym instygowali; więc jeżeli by był nie-

dbałym, ażeby perpetua infamia notetur et a functione amoveatur; securitas dla nich omnimoda powinna provideri, jakoż w prawach publicznych od expensów prawnych in omni foro mają być wolni. *Decimo septimo.* Do odprawowania exekucyi za dekretami kontumacyinemi expediowane inquizycye, kalkulacye, werifikacye, tradycye dobr ponieważ urzędnicy ziemscy y grodzcy nie tak łacno mogą być ściągmeni na exekucyą, przeto z innych urzędników powiatowych wyznanie cum addito iuramento super fidelitatem officii per constitutionem promoveatur. *Decimo octavo.* Wszelkie sprawy tak w ziemstwach, jako y w grodach, secundum meritum actionis, aż do finalney oczewistey rosprawy kończyć się powinny, a która by strona dała się kondemnować, tedy via contraventionis nie już do trybunału, ale iterum do ziemstwa lub grodu, gdzie zaczęta sprawa, ad ultimariam convictionem powracać ma; ultimaria zaś convictio za trzecim dekretem we wszystkich nullis exceptis, powinna nastąpić y traditia dobr, quovis captato tempore, cum forti ac irremissibi executione, etiam sub paenis criminalibus, ktoby się ważył takowey tradicyi bronić y iure victus et complices onego byliby zabici, tedy pro invindicabili capite maią być rozumieni, a jeżeliby konvinkującego lub podającego dobra ranił czy zabił, tedy, prócz płacenia nawiązek, głowszczyzny y wszystkich pretensyi, penami kryminalnemi karany ma być y takowe sprawy ex termino tacto, quam primum, etiam in tractu każdey oczewistey, in quolibet foro maią być sądzone. *Decimo nono.* Od oczewistych finalnych dekretów ziemskich y grodzkich tylko powinne bydż dopuszczone appellacye, za któremi w trybunale sprawy sądzić się maią bez żadnych dillacyi, nie używając nadto dokumentów, któreby nie byli produkowane przed urzędem ziemskim lub grodzkim; któreby zaś województwa lub powiaty ob aliquum casum niemiałyby urzędu grodzkiego lub ziemskiego, tedy, nie pozywaiąc się do trybunału, powinni secundum meritum actionis do pobliższego ziemstwa lub grodu procedować do finalney rosprawy, a która by strona dała się wzdać, tedy via contraventionis do tego ziemstwa lub grodu powracać, aż do trzeciego dekretu y tradycyi dobr. *Vigesimo.* Instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby we wszystkich subseliach propter celeriorem cursum świętey sprawiedliwości wszystkie dillacye były odcięte, excepto tylko kopii spraw, także y munimenta mają być ad documenta specificata, praevio jednak iuramento nie przez plenipotentów, ale przez samych aktorów, sine respectu personarum; solucia zaś munimentowa powinna być per totum zniesiona, także obmowy żadne nie powinne esse, excepto obłożney choroby, tylko in causis personalibus, gdzie requiritur comparitio. Godzina jedna także powinna być concessibilis, in spatio której godziny sąd żadney sprawy sądzić niema, ale po expirowaniu oney te samę sprawę sądzić powinien, a ktoby sine urgenti necessitate tey godziny użył, tedy in instanti powinien być karany excessem sta kop y wieży civilney dwie niedziele. *Vigesimo primo.* Ichmość panowie regenci, patronowie powinni być nobiles, bene nati et possessionati, jurati, wiadomi prawa; ichmość panowie regenci żeby dekretow w kole zawartym obszernie nie pisali, a ichmość panowie sędziowie wszelkiego sądu sami, nie per subalternos, kontrowersye y repliki notowali, nie wrywając w produkta y repliki, dekreta same strony terminować y przepozwać gdyby wolne były, a ichmość panowie regenci tylko skorygować powinni zapisy y wszelkie dokumenta przyznane, lubo w kancelaryi mają być przepisywane, jak nayściśley pisane będą, czego ichmość panowie regenci przestrzegać będą,

sub abjudicatione. O co wielmożni ichmość panowie posłowie instabunt. *Vigesimo secundo.* In ordine pomnożenia prowentów zaleca prześwietne województwo wielmożnym ichmość panom posłom, ut urgeant, ażeby abhinc jaśnie wielmożny podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, praemisso super realitatem podanych regestrów juramento, ad assem kalkulował się, tudzież aby się ten skarb pomnażać mógł, żeby wolno było o niego starać się per plus offerentiam; w kalkulacye żeby wchodziły prowenta z wakujących starostw według przepisów prawa, aby do zlustrowania skarbów wyznaczenia e medio sui posłów dopraszali się wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, przed któremi genera wszystkich z skraju wychodzących y wchodzących towarów, tudzież mieysca wszystkich ceł y komor, tak londowych, jako też y wodnych ażeby okazane były; przytym wielmożni ichmość panowie posłowie upraszać będą publicznie, ażeby jaśnie wielmożni ichmość panowie podskarbiowie usprawiedliwili z nieattencyi swojey nad upuszczeniem w kraje rzeczy-pospolitey złey monety y ażeby o to coram republica odpowiedzieli, quam strictissime dopominać się będą. Żeby na cłach, komorach, przykomorkach, strażnikowstwach y wszelkich skarbowych usługach nie byli przyimowani niemcy, żydzi, dissidentes y wszyscy extranei, lecz żeby ta usługa przy urodzoney szlachcie, dobrze osiadłey, nienotowaney, dobrze zachowana była, serio domówią się wielmożni ichmość panowie posłowie.

Podskarbstwa nadworne tak koronne, jako wielkiego xięstwa Litewskiego są mente prawa postanowione na to, aby nayjaśnieyszym panom polskim usługę swą pełniły w dozorze y pilności intrat mensae regiae, a przez postanowienie osobliwszych na te dobra economorum derogatur tey dystynguencyi kraju powadze, przeto instabunt ichmość panowie posłowie, aby abhinc *przyszły* nayjaśnieyszy pan summam swych intrat inspectionem przy tychże jaśnie wielmożnych urzędnikach zachowywać raczył. *Vigesimo tertio.* Żeby wszyscy, którzy kolwiek skarbową służbę odprawują, lub dobra stołowe ekonomiczne, komory, cła trzymają, do żadnych funkcyi publicznych, to jest, poselskich, deputackich, kommissarskich, urzędów ziemskich, grodzkich nie byli dopuszczeni, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Vigesimo quarto.* Ponieważ nieznośne szkody kray cały ponosi przez różny monet kurs, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, aby na tym seymie jednostayny kurs w całym kraju tak w złotey, jako y w srebrney monecie był ustanowiony, przeciwko któremu gdy kto w partykularności nowy kurs naznaczył w miastach lub w dobrach swoich dziedzicznych, tedy aby takowego ad cuiusvis instantiam in paenas peculatorum pozywać godziło się. *Vigesimo quinto.* Miary jednostayne ad proportionem Wileńskiey w całym wielkim xięstwie Litewskim (aby) były zborowe, tudzież garce szynkowe, łokci kromne, funty y wagi, adhibebunt curam wielmożni ichmość panowie posłowie, a jeżeliby kto w domach, kamienicach swoje miary wystawował, z prawami ustanowionymi niezgadzające się, łokcie pomnieyszał, funta y wagi falszywe trzymał, żeby takowego każdego, ad cuiusvis instantiam pozwanego, in quolibet foro ad proportionem handlu winą pieniężną y więzieniem karano. *Vigesimo sexto.* Ponieważ ustanowienie kursu monety ściągać się powinno do sąsiedzkich z nami potencyi, tedy zalecamy wielmożnym ichmość panom posłom, ażeby publiczney hoc in puncto dopraszali się konferencyi z posłami y rezydentami: cesarskim, rossyiskim, pruskim, żeby z tych krajów do nas zła nie wchodziła moneta, lecz żeby mincie tameczne monetę, dobry walor w sobie zawierającą, biły. *Vigesimo sep-*

timo. Otwarcie gór Olkuskich, minerał śrebrny w sobie trzymających, ufundowanie minciey, jako tylko szczegulnie jedynym zostaje sposobem wyprowadzenia z krajów złey monety; przeto rekomendujemy wielmożnym ichmość panom posłom, aby się w tey materyi cum statibus rzeczypospolitey naradzali, oraz żeby się dopomnieli u sukcessorów przeszłych jaśnie wielmożnych ichmość panów podskarbich koronnych pozostałych rzeczy-pospolitey summ, a u jaśnie wielmożnego podskarbiego Litewskiego postąpioney przez świętey pamięci jaśnie wielmożnego imć pana Sołohuba—wojewodę Brzeskiego, sto tysięcy skarbu aukcyi y przez jaśnie wielmożnego imć podskarbiego przyjętey, aby te wszystkie summy, una cum provisione za wszystkie lata, rzeczy-pospolitey cum commodo publico restituantur. *Vigesimo octavo.* Aukcya woyska, jako jedna z potrzeb naywiększych rzeczy-pospolitey, jak ją uczynić obmyślić sposoby pilnie mają wielmożni ichmość panowie posłowie. *Vigesimo nono.* Podatek podymnego, na dobra ziemskie szlacheckie wniesiony, jako tylko ad tempus jest ustanowiony do przyjścia ad florem starostw y królewszczyzn, tak zalecamy wielmożnym ichmość panom posłom, ażeby się zniesienie onego per totum dopraszali, natychmiast zaś aby pogłówne żydowskie aukcyonowane było y kwarta sprawiedliwa z starostw była ustanowiona; żydzi żeby dla lepszey odbierania pogłównego wiadomości po miastach, miasteczkach, wsiach inwentarzem przez wysadzonych kommissarzów spisani byli y żeby takowy inwentarz in futurum przez przeniesienie onych nie odmieniał, urgebunt wielmożni ichmość panowie posłowie, aby ciż żydzi, gdzie osiadłemi się znaydą, in perpetuum immobiliter tam siedzieli y poddanemi byli. *Trigesimo.* Ponieważ nadzieją amnestiae wiele exsessów y zbrodni w rzeczypospolitey practicantur, więc ażeby paena in omnes delinquentes extendi mogła, per totum na amnestyą wielmożni ichmość panowie posłowie nie pozwolą. *Trigesimo primo.* Zjazd Słonimski przedseymowy, konstytucyami aprobowany, żeby znowu reassummowany był y in executione zostawał, insistent wielmożni ichmość panowie posłowie. *Trigesimo secundo.* Do senatu którzy admittendi bydź mają, według dawnieyszych praw y zwyczajów chwalebnych meritis et aetate vigentes, w wojenney sztuce wiadomi, opisać wielmożni ichmość panowie posłowie cum statibus starać się będą. *Trigesimo tertio.* Okazywania, popisy województw y powiatów ażeby nie były zaniedbywane, ale conformiter do dawnieyczych praw czynione corocznie, quam strictissime wielmożni ichmość panowie posłowie dopomnieć się mają; a in casu zaniedbania takowych popisów aby ad instantiam instigatoris wielmożnego imć pana chorążego województwa, lub powiatów, pozywać in paenas privationis officii wolno było ad cujusvis instantiam y ażeby rotmistrze województw y powiatów nie ex placito wielmożnych ichmość panów chorążych, ale per laudum województw y powiatów na seymikach gospodarskich obierani byli y ażeby takowych seymików actus, jako porządek wewnętrzny utrzymujące, nigdy zrywane bydź nie mogły, salva libera voce vetandi contra personas. *Trigesimo quarto.* Biskupstwo Wileńskie ażeby było wyniesione na arcybiskupstwo, cum jurisdictione metropolitana, z przyłączeniem do niey dyecezyi Żmoydzkiey, Smoleńskiey y Inflanskiey, tak motivo pierszeństwa tey powagi w prowincyi naszey Litewskiey, dla udystynguowania oney, jakoż motivo słuszney exigencyi, żebyśmy daley od podobney jurisdykcyi, do którey się dotąd w sprawach z duchownemi osobami expensownie y często do nieznajomych patronów zawodnie pociągać musiemy, mogli mieć zręczną władzę arcybiskupią metropoli-

tanską, gdyby wielmożni ichmość panowie posłowie usilnie agant o zezwolenie rzeczy-pospolitey y o punkt rekomendujący do konstytucyi futuro regnanti y potrzebujący włożenia się tego ad sedem pro requisito privilegio na godność arcybiskupią, zaleca się activitati et urgenti studio wielmożnych ichmość panów posłów. *Trigesimo quinto.* Wojewodów Wileńskich powaga, a mianowicie względem fundowania trybunałów, aby tak, jak chce konstytucya tyciąc sześćset sześćdziesiąt siódmego, zachowana była, pilno się zaleca. *Trigesimo sexto.* Ponieważ na seymy, seymiki, ziazdy publiczne cohortes ściągać się zwykły, przeto omnimodo securitatem y spokoyność tym zjazdom obwarują wielmożni ichmość panowie posłowie. *Trigesimo septimo.* Jaśnie wielmożni ichmość podskarbowie gdyby jaką w dozorze skarbu mieli przeszkodę, aby z woyska oboyga narodów przydaną dostawali assystencyą. *Trigesimo octavo.* Poczta wielkiego xięstwa Litewskiego aby kurs swóy ubespieczony, mając osobliwego swego generała poczty, miała y żeby na tym urzędzie xięstwa naszego obywatel orthodoxae fidei zostawał. *Trigesimo nono.* Handle kraju aby ubezpieczone były y ażeby handlującym chrześcianom żydzi tak po miastach, jako miasteczkach non praepediant, obwarują wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quadragesimo.* Legem sumptuariam, ad formam dawnieyszey konstytucyi, opisując stanowi tak szlacheckiemu, jako też y mieyskiemu, czemu zażywać mają, cum statibus rzeczy-pospolitey wielmożni ichmość panowie posłowie ponowią y ustanowią. *Quadragessimo primo.* Sędziowie pograniczni aby sądy swoje dla utrzymania z sąsiedzkiemi potencyami zupełney spokoyności sądziły, a jaśnie wielmożni ichmość panowie hetmani oboyga narodów aby securitatem na tychże granicach czułością ubezpieczyły, upraszać będą wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quadragesimo secundo.* Tractaty z sąsiedzkiemi potencyami y konferencye z ich ministrami aby ponowione były, referendo se in omnibus do stanów rzeczy-pospolitey. *Quadragesimo tertio.* Wszelkie najazdy, swywole, stante interregno, aby w sądach kapturowych, za przystawieniem złoczynców przez ichmość panów starostw grodowych z pomocą woyska, ad cuiusvis instantiam karę podług prawa odniosły, non attenta conditione status et personarum, y żeby takowe dekreta y laudum wojewodztwa Wileńskiego było aprobowane, dopraszać się mają wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quadragesimo quarto.* Ktokolwiek nominacyą króla niesłusznie sobie uzurpował by, ażeby za nieprzyjaciela oyczyzny był poczytany. *Quadragesimo quinto.* Rewizya woyska coroczna bydź powinna y ażeby hoc in puncto jaśnie wielmożny imć pan pisarz polny swojemu urzędowi zadość uczynił. *Quadragesimo sexto.* Ciż posłowie nasi serio dopomnieć się mają konstytucyi roku tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, potwierdzającey pierwsze konstytucyę y dekret seymowy rozgraniczenia dobra Kamienszczyzny kapituły Wileńskiey a Uboru jaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego do powiatu Mozyrskiego, a prowincyi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego też dobra przyłączającey, oraz od juryzdyki wszelkiey y trybunałów koronnych wyimującey, mimo które konstytucye że w assessoryi y trybunale koronnym cum violentia iurium ferowane dekreta, więc ażeby było deklarowano, iż nullum robur wszelkie hac in parte dekreta koronne y juryzdyki mieć mogą y szkodzić aktorom przerzeczonych dobr niemają, o tym instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quadragesimo septimo.* Ponieważ po zaszłey konstytucyi de non alienatione bonorum od stanu rycerskiego do stanu duchownego wiele barzo dobr odchodzi, sub titulo fundusze de

nova radice, a przeto stan szlachecki upada, zaczym instabunt urgentissime wielmożni ichmość panowie posłowie, aby wszytkie takowe dobra, ultra mentem konstytucyi zaszłych odeszłe, legitimis successoribus odbierać wolno było, praevia repositione summy zapisaney, medium valoris dobr nie przechodzącey. *Quadragesimo octavo.* Starostw pogranicznych praetextem iuris communicativi y pod żadnym innym tytułem, także kilku starostw ex vi iuris communicativi femineus sexus, sine respectu personarum, niepowinni trzymać, ale owszem wszystkie iura communicativa starostw pogranicznych powinne być skassowane, dalszych zaś starostw tylko jedne lub dwa sub iure communicativo mają subsistere, serio wielmożni ichmość panowie posłowie instabunt. *Quadragesimo nono.* Chwalebna y przykładna fundacya świętey pamięci Jozefy Antoniny z Zahorowskich, ordynatowey Zamoyskiey, w roku tysiąc siedmset czterydziestym piątym, na fundamencie konstytucyi w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym, de nova radice z ozdobą całego królestwa y pożytkiem stanu szlacheckiego ichmość panien kanoniczek Warszawskich, z zachowaniem wszelkiey solenności y opisem pomienioney konstytucyi uczyniona, protekcyi jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, y całey rzeczy-pospolitey przez tęż nieśmiertelney pamięci godną y pobożną fundatorkę oddana, ażeby na seymie następującym konwokacyinym wraz z ustawami wszelkiemi, do tey funkcyi opisanemi, bez żadnego onych naruszenia lub odmiany, utwierdzona y aprobowana była, wielmożni ichmość panowie posłowie utrzymywać, promowować starać (się) będą, wczym ich fide publica obowjązujemy. *Quinquagesimo.* Ponieważ ichmość xięża kapucyni, zakonnicy strictae observantiae, świętego Franciszka Sarafickiego, de providentia sola żyjący, mający benefactores suos, którzy chcą onych fundować, a w wielkim xięstwie Litewskim znaydują przeszkodę przyjęcia swych funduszów w kontradykcyi inszych zakonów mendicantium, zaczym ut major Dei (gloria) promoveatur, za przybyciem tych świętych zakonników w prowincyi naszey, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby fundować ten święty zakon jak teraz chcącym pierwszym benefactorom, tak też potym wszystkim ad pia opera inclinantibus, fundować wolno było, sine ulla praepeditione, w czym sancitum przez konstytucyą starać się będą. Tąż samą wolność wprowadzania w prowincyą xięstwa Litewskiego zakonników teyże strictae observantiae reguły reformatów, oraz y ichmościów xięży kleryków regularnych, teatynów, dla wszystkich zelo pietatis pobudzonych ku wprowadzeniu y ufundowaniu wyjednać wielmożni ichmość panowie posłowie usilnego dołożą starania. *Quinquagesimo primo.* Akademia Wileńska aby przy prawach y przywilegiach swoich zachowana była, excepto artykułu, zabraniającego w blizkości szkół, których frekwencyą pożyteczną nobilitate województwo Wileńskie bydź sądzi, hoc praecavente, aby ta akademya, ad mentem fundacyi swojey y przywilejów służących, sciencyi wszelkich języków cudzoziemskich chcących się aplikować publicznie nauczała, professorów do tych nauk zgodnych y aprobowanych chowała, ile gdy znaczne fundusze na nich postanowione dostatecznym dla naygodnieyszych y naydoskonalszych mogą być opatrzeniem. Przytym aby w dyspozycyach swych y porządku ni od kogo inszego dependowała, tylko od jaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego, jako kanclerza teyże akademii y naznaczonego protektora. Simili modo aby akademia Lwowska, za sławney pamięci nayjaśnieyszego króla imci Jana Kazimierza, konstytucyą tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiątego pozwolona, opisana y

zachowana była, oraz z Wileńską y Krakowską porównana została, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi. Że zaś kollegye nobilium in praejudicium przywilejów akademii ustanowione są, cum discrimine honoru szlacheckiego, aequalitate zaszczyconego, y z nymą sposobu applikowania się uboższey szlachcie, która przed tym te dyrekcye mając, tą posługę majętnieyszych dzieciom czyniąc, uczyć się mogła, zkąd oyczyznie całey rośnie detrimentum, że sterilescunt ubogiey szlachty subiekta, któreby mogły stan świecki y duchowny zaszczycić, więc zniesienia onych urgentissime dopraszać się będą wielmożni ichmość panowie posłowie nasi; fundusze zaś titulo konwiktu na ubogą tylko szlachtę imienia fundatorskiego lub innych ażeby circa mentem fundatorów in toto zachowane były, cavebunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quinquagesimo secundo.* Jako beatyfikacya wielkiego sługi Bożego błogosławionego Jozefa Kalassenciusza—patryarchy scholarum piarum, za włożeniem się przeszłego seymu konwokacyinego prętszy wzieła skutek, tak aby na przyszłym konwokacyinym seymie tegoż błogosławionego kanonizacya promowana była, rekomendujemy wielmożnych ichmość panom posłom naszym; tudzież ażeby place, na których kościoł ichmościów xięży piarów w Wilnie murować jest zaczęty, aprobowane były y ażeby tym ichmość xięży piarom otwarcie szkół publicznych pozwolone było—instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quinquagesimo tertio.* W Bogu wielebnych imć panien bernardynek Swiętomichalskich Wileńskich prożbę o zbor Kalwiński zruinowany, pod kościołem świętego Michała będący, aby in perpetuum tymże ichmość pannom bernardynkom do klasztoru przyłączony y oddany ich był, za znaczne tychże panien pokrzywdzenie y szkody prawne, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi stanom rzeczypospolitey. *Quinquagesimo quarto.* Exofficia, jako są widoczną ruiną miast y przeszkodą do ich reparacyi, więc o zniesienie onych per totum summam operam dołożą wielmożni ichmość panowie posłowie nasi; żeby zaś ztąd obranym na funkcyą sędziom w stancyach niebyła incommoditas, unito cum statibus consilio providebunt tymże ichmościom, in publico versantibus, competentia do najęcia solaria, lub żeby były place do zabudowania dla województw y powiatów intra moenia wyznaczone, wolne ab oneribus civitatensibus. *Quinquagesimo quinto.* Miasto Wilno cum suis desideriis recommendatur wielmożnym ichmość panom posłom, sine praejudicio stanu szlacheckiego, którzy ichmość obmyślą sposób, iuncto cum statibus consilio, boni ordinis w tym mieście, żeby magistrat fiscum publicum civitatensem porządnie utrzymywał, in proprios usus nie obracał, ale miasto za nie reparował, przytym aby tenże magistrat calculum z publicznych prowentów swoich zdawał, ad mentem opisanych hoc in puncto praw, praecustodient wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quinquagesimo sexto.* Sprawa wielmożnego imć pana Wilczewskiego—podkomorzego jego królewskiey mości, z miastem Gdańskiem aby pilnie była roztrząsniona; jeśli jest jaka wielmożnego imć pana podkomorzego, sędziowską na owczas w trybunale koronnym zaszczyconego funkcyą, krzywda, aby za publiczną wizyą była poczytana, dochodzona y uznana była, oraz ażeby na występnych kara ad executionem przyprowadzona została, usilnie nasze województwo wielmożnym imć panom zaleca y rekomenduje. *Quinquagesimo septimo.* Wielkie y znaczne zasługi cum dispendio substantiae wielmożnego imć pana Jana Horaina—podkomorzego wielkiego Wileńskiego, w funkcyach deputackich, poselskich, kommissarskich dla dobra pospolitego przez kilkadziesiąt lat bez prze-

stanku okazano, województwo nasze rzeczy-pospolitey stanom zalecić y rekomendować do słuszney zasłużonym nadgrody y wdzięczności wielmożnym ichmość panom posłom praecomittit. *Quinquagesimo octavo.* Pamięć wielkich zasług jaśnie wielmożnego imć pana Stanisława Burzyńskiego, przed tym w oyczyznie naszey znakomitego senatora, teraz w zakonie wielebnych ichmość xięży jezuitów żyjącego, żeby w godnym następcy jaśnie wielmożnym ichmość panu Stefanie Burzyńskim—kasztelanie Smoleńskim, słuszne od rzeczy-pospolitey odbierała względy, dopraszać się mają wielmożni ichmość panowie posłowie nasi. *Quinquagesimo nono.* Recess summy in publicum łożony jaśnie wielmożnego imć pana Michała Kazimierza Kocieła—podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, aby był stanom rzeczy-pospolitey przypomniany, a summa a legitimis successoribus powrócona ex fisco publico, vigilantiae y rekomendacyi wielmożnych ichmość panów posłów praecomittitur. *Sexagesimo.* Ponieważ województw prowincyi Pruskiey liczba posłów quantitate nie jest determinowana et exinde całemu krajowi praeiudiciosa, zaczym wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, ut certus numerus, jako y w inszych województwach, constituatur, urgebunt; a gdyby in praesenti przybywających posłów liczba izbę poselską praeaggravare et superflua być miała, zaczym tychże ichmościów ad activitatem dopuszczać nie mają. *Sexagesimo primo.* Dwory y place wielmożnego imć pana Horaina—podkomorzego Wileńskiego, za Wileńską bramą y na Łukiszkach nad Wilią będące, tudzież kamienica quondam Radkiewiczowska, na ulicy Wielkiey idąc ku Ostrey bramie, obok kamienicy, *Gościnny dom* nazwaney, ad praesens wielmożnych ichmość panów Horainów—woyskich Wileńskich, urgebunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby były libertowane ab exofficio et omni onere civitatensi y ziemskim prawem incorporowane. Similiter kamienica jaśnie-wielmożnego imć pana Jerzego Abramowicza—starosty Starodubowskiego, przy kościele świętego Kazimierza, na rynku w Wilnie sytuowana; kamienica Bohdałowska, w Rybnym końcu leżąca, in possessione ichmość panów Matusewiczów zostająca, kamienica wielmożnego imć pana Felicyana Zmijowskiego—łowczego Wileńskiego, dawniey Siergiewiczowska, na zaułku Końskim w Wilnie leżąca, kamienica wielmożnych ichmościów panów Brońców, quondam Anckiewiczowska, na Rudnickiey ulicy, place imć pana Tadeusza Buchowieckiego w Wilnie będące, żeby libertowane być mogły, staraniu et activitati wielmożnych ichmościów panów zalecamy; także ad obtinendam eandem libertatem rekomenduje się kamienica w Rybnym końcu sytuowana, dawniey do świętego Krzyża ichmościów xięży kanoników należąca, ad praesens Hamaltona aptekarza. *Sexagesimo secundo.* Horodnictwo województwa Wileńskiego, jako jest równym urzędem horodniczych inszych województw y powiatów, tak aby konstytucye, które służą horodniczemu Witebskiemu, itidem służyły y horodniczemu Wileńskiemu, oraz aby subreptitie otrzymana konstytucya na odłączenie młynów od zamku królewskiego była skasowana y żeby też młyny do tegoż zamku y juryzdykcyi horodnictwa Wileńskiego przyłączone były, jako też y wsie, które od tegoż urzędu per usurpationem praedominanter poodchodziły, nazad przywrócone były, urgentissime instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Sexagesimo tertio.* Podatki wszelkie, które publicam utilitatem non concernunt, ale partykularnych osób tylko są wynalazkiem, a obywatelom naszego województwa y wielkiego xięstwa Litewskiego stają się uciążliwemi, tak po miastach, jako też y na rzekach po deflue-

tacyach, mianowicie na rzece Wilii, aby były zabronione, zniesione y skasowane, prześwietne województwo staraniu wielmożnych ichmość panów posłów swoich praecommittit. *Sexagesimo quarto.* Przytym obowięzujemy wielmożnych ichmość panów posłów, żeby w materyach, które jakie kolwiek eversionem status, albo odmiany praw kardynalnych w sobie by zachowywać mieli, quam strictissime postrzegać chcieli antiquo legis usu wolności y stanu szlacheckiego zaszczyt y żeby, na żadne novitates nie pozwalając, relative zachowali się do województwa naszego. *Sexagesimo quinto.* W dalszych zaś punktach, które bonum publicum et utilitatem concernunt, fidei et activitati wielmożnych ichmościów panów posłów praecommittendo, haec desideria podpisami rąk naszych stwierdzamy. U tey instrukcyi, przy pieczęci, na czerwonym laku wyciśnioney, podpisy patryotów województwa Wileńskiego temi wyrażaią się słowy: Franciszek Czyż—krayczy y dyrektor seymiku antekonwokacynego województwa Wileńskiego, Ignacy kniaź Massalski—biskup Wileński, Alexander Horain—biskup Hireneński, referendarz wielkiego xięstwa Litewskiego, Alexander Horain—podstoli Wileński, Felician Zmijowski—łowczy województwa Wileńskiego, Benedykt Ogonowski — obożny województwa Wileńskiego, Stefan Horodeński—sędzia kapturowy województwa Wileńskiego; Gaspar Horain—woyskowicz województwa Wileńskiego, Ludwik Abramowicz—derewniczy województwa Wileńskiego, Ignacy Towiański—m. W., Ludwik Ryło Klimaszewski—czesznik Brasł., Ignacy Talat Kiełbsz, Antoni Talat Kiełbsz, Dominik Hatowski, Józef Dąbrowski, Józef Augustynowicz, Benedykt Korsak+++, Ignacy Stankiewicz—k. W., Ludwik, Antoni Truchnowski—regent ziemski Wiłkomirski sądów podkomorskich, Teodor Gorski, Konstanty Wierzbowski, Antoni Miedziechowski—krayczyc województwa Wileńskiego, Ignacy Iszora s. w. T., Kazimierz Gieralt Towiański—s. W., Franciszek Gieralt Towiański +++, Mateusz Żniszczyński, Kazimierz Taraszkiewicz +++, Józef Byliński +++, Jerzy Michalewicz, Marcin Januszkiewicz +++, Symon Laudo, Antoni Gierald Towiański ł. w. W., Thadeusz Teyserski, Michał Trzeciak, Jerzy Teyszerski, Michał Gurski, Andrzey Kondracki, Jerzy Wilkaniec, Matheusz Woytkiewicz, Michał Wilkaniec, Józef Szyszło, Jan Gosniewski, Józef Lieńkiewicz, Franciszek Szostak, Antoni Szostak, Piotr Szostak, Mikołay Michałowski, Jan Woyna Orański, Antoni Zniszczyński, Ignacy Wiszomirski +++, Nikodem Strzałkowski, Jan Burzyński, Thadeusz Klimaszewski +++, Marcin Zaleski, Józef Znosko, Maciey Dzidziula, Stanisław Joteyko, Wiktory Korzeniewski m. p., Dominik Iwanowski, Matheusz Haniewicz, J. Kononowicz, Jerzy Chmielewski, I. Kulwiński, Paweł Perkowt, Jerzy Korzeniewski, Antoni Chmielewski, Thadeusz Woydag, Bartłomiey Grzybowski, Onufry Byszyński—strażnik Oszmiański mpr., Wawrzyniec Zaleski, Józefat Byszyński—strażnikowicz powiatu Oszmiańskiego, Kazimierz Wiszowaty, Michał Wiszowaty, Antoni Giedroyć, Antoni Kolenda—p. W., Jerzy Mikosza, Dominik Szostak Radziwiłowicz, Adam Jozef Stadnicki Kolenda — stolnikowicz Wołkowyski mp., Jan Ometa, Józef Makowski ++, Jan Bartoszewicz, Kazimierz Usowicz, Antoni Wiszomirski, Krzysztof Kostecki, Bartłomiey Januszkiewicz, Antoni Januszkiewicz, Jan Kosencant Jessé, Jan Eywił, Marcin Tołwiński, Rafał Wiskont, Stefan Jacuński, Ignatius Czerkaski, Andrzey Wyszyński, Michał Stalewski, Andrzey Giedroyć, Jacek Weysztod, Franciscus Bieniasz, Filip Olichnowski, Piotr Bogusław, Jakub Stalewski, Antonius Cidzik, Michał Pieślak, Stanisław Jancykowski, Joannes Więckowicz,

Jan Osiński, Fran. Chrzsczonowicz, Jan Żołczewicz, Jerzy Bohdanowicz, Stefan Myszcyko, Andreas Wyszyński, Theodor Malicki, Jan Trusewicz, Jakub Zaleski, Jan Czerniewski, Antoni Ułowicz, Stefan Radziwiłowicz, Józef Klimaszewski, Józef Ziwicz, Józef Jakubowski, Józef Ziniewicz, Maciey Sosonko, Józef Markowski +++, Piotr Radziszewski, Antoni Kunicki, Ignacy Biłuński, Józef Znosko, Kazimierz Mickiewicz, Franciszek Gontarski, Józef Poczobut +++, Jakub Daszkiewicz, Piotr Wyszyński +++, Piotr Gieczewski +++, Michał Surz, Leon Korbut—skarb. Smoleński, Wawrzyniec Sakowicz, Ignacy Stefanowicz, Marcin Mikołay Brzozowski, Ignacy Brzozowski mp., Andrzey Sakowicz +++, Jakub Konowicz, Piotr Irneyko, Franciszek Grabowski, Józef Turczyński, Jan Zaniewski, Antoni Koni Dorożyński, Fran. Molski, Kazimierz Symonowicz +++, Thomasz Stankiewicz, Michał Offan, Jan Woynowski, Thad. Zabłocki, Ignacy Kowalkowski, Fran. Potozy Konstantynowicz, Symon Krukowski—łow. Wen., Thad. Klimaszewski +++, Ignacy Przegoni Kowalkowski. Fran. Brzozowski, Antoni Jakub Makarewicz, Wawrzyniec Garnowski, Mikołay Gorski, Jakub Bohdanowicz.

Która to takowa instrukcya, od prześwietnego województwa Wileńskiego wielmożnym imć panom posłom seymu convocationis dana, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona ad acta, jest do xiąg kapturowych Wileńskich spraw wieczystych przyięta y wpi- [redacted]

1766 г. Августа 18-го дня.

Изъ книги № 138, за 1767 г., л. 155.

73. Грамота Виленскаго епископа Игнатія Массальскаго, данная евреямъ, живущимъ на Виленскомъ предмѣстьѣ Антоколѣ на постройку тамъ синагоги и кладбища.

Виленскій епископъ Игнатій Массальскій, снисходя къ просьбѣ евреевъ, живущихъ на Антокольскомъ предмѣстьѣ гор. Вильны, принадлежавшемъ фамиліи Сапѣговъ, настоящею грамотою разрѣшаетъ имъ построить синагогу, но безъ всякаго великолѣпія, и хоронить тѣла своихъ умершихъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Augusta trzynastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym, ad sonantiam konstytucyi coronationis, w roku przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym na seymie zaszłey, obranemi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Adam Kozakowski—starosta Szyneliski, opowiadał, prezentował y ad acta podał instrument permissionis budowania szkoły od jaśnie wielmożnego imć xiędza Ignacego Jakuba z wielkich xiążąt Ruskich Massalskiego—biskupa

Wileńskiego, żydom, na przedmieściu Wileńskim, Antokole nazwanym, mieszkającym, dany, in rem et partem tychże żydów służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony instrument ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjąwszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Ignatius Jacobus de supremis ducibus Roxolanis Massalski—Dei et apostolicae sedis gratia episcopus Vilnensis, universis et singulis, quorum interest, aut quomodolibet interesse poterit, significamus. Supplicatum nobis fuisse nomine et pro parte infidelium Judaeorum, in suburbio Vilnensi, Antokole nuncupato, illustrissimi, excellentissmi ac magnifici domini Alexandri Sapieha—palatini Polocensis, ducis campestris exercituum magni ducatus Lithvaniae haereditario, degentium, quatenus ipsis ibidem scholam seu synagogam extruere dignaremur. Nos igitur supplicationibus eorum, humiliter ad nos factis, ac ad instantiam illustrissimi domini haeredis, ex rationibus bene visis benigne inclinati, ut praefati Judaei in eodem suburbio, in loco vero ab aula exdiviso et omnino ab ecclessiis catholicis remoto, scholam seu synagogam in forma omnino simplici, videlicet, sine turriculis et elevatione tecti, nec non sine omni prorsus magnificentia et condecoratione, ne altitudine aut latitudine excellat ecclesiam, aut aliquo modo sit similis eidem, ex lignis extruere et aedificare, in eademque extructa et aedificata suos cultus et devotiones exercere, item cadavera mortuorum in loco extra suburbium, a domiciliis christianorum remoto et circumscripto, oriente aut occidente sole et non aliter, nec alius humare, (dummodo id privatim et sine offenso christianorum exequatur), sine ullo a quovis praeiudicio et impedimento possint et valeant, authoritate nostra ordinaria plenam damus atque concedimus facultatem. In quorum fidem datum Vilnae in cancellaria curiae nostrae, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, die decima octava mensis Augusti. U tego instrumentu permissionis budowania szkoły przy wyciśniętey pieczęci podpis iaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego his exprimitur verbis: Ignatius episcopus.

Który to takowy instrument permissionis budowania szkoły, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, przyięty y wpisany.

1766 г. Августа 19-го дня.

Изъ книги № 5155, за 1764—1766 г., л. 988.

74. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа въ пользу нѣкоторыхъ волостей Полоцкаго воеводства.

Въ этомъ документѣ представляется перечень крестьянскихъ повинностей по Полоцкому замку, утвержденныхъ королемъ Сигизмундомъ третьимъ; виды этихъ повинностей были слѣдующіе: бобровщизна или куневщизна, медъ прѣсный, дань на ловчаго, на конюшаго, на подорожника, на рыболовство, отвозъ и косьба, стороженство и постройки королевскихъ свѣтлицъ. Размѣры этихъ податей, а равно и самые ихъ виды, для каждой мѣстности были различны.

Feria secunda post dominicam decimam quintam post Pentecosten, die prima mensis Septembris, annô Domini millesimô Septingentesimô sexagesimô sextô.

Coram actis nobilis officii consularis Vilnensis, comparendo personaliter Theodorus Czerwiek — subditus oeconomiae Połocensis, praesentes literas privilegii confirmationis serenissimi Stanislai Augusti, regis Poloniae et magni ducis Litvaniae, parato scripto praeconceptas, in rem et partem subditorum oeconomiae Połocensis servientes, cum introfusius contentis ad acta obtulit. Quarum literarum praemisso modo ad acta oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur talis:

Stanisław August, z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymujemy tym listem konfirmacyinym przywilejem naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami extrakt listu z metryki kancellaryi wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, zawierającego w sobie zachowanie przy dawnych powinnościach poddanych włości Połockiey od nayjaśnieyszego Zygmunta trzeciego—króla polskiego, w roku tysiąc pięćset osimdziesiąt dziewiątym nadane, y suplikowano nam przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy takowe zachowanie łaską naszą królewską stwierdzić y zmocnić raczyli. Którego to extraktu tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

Stanisław August, z Bożey łaski król polski i t. d. Oznaymujemy tym listem extraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancellaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego znayduje się zachowanie przy dawnych powinnościach poddanych волости Полоцкое za nayjaśnieyszego predecessora naszego, króla imci polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Zygmunta trzeciego, w roku tysiąc pięćset osimdziesiątym dziewiątym, miesiąca Julii piętnastego dnia dane, y suplikowano nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy to zachowanie z tychże xiąg metryki kancellaryi naszey wielkiey wielkiego

xięstwa Litewskiego per extractum autentice wydać pozwolili, które słowo do słowa z ruskiego wypisując tak się w sobie ma: . . .

Жигимонтъ третій Божою милостью король польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому того потреба будетъ вѣдати, нинѣшнымъ и напотомъ будучимъ: покладали передъ нами господаремъ листъ воеводы Полоцкого, старосты Лепельского, державцы Веленьского, тивуна въ земли Гондынской, пана Миколая Монвида Дорогостайского, подданые наши Полоцкіе, люди данные, волости Невѣдерской, зъ села Нейщанъ, зъ села Увленского, зъ села Яна въ трохъ службъ, зъ села Класицкого, зъ села Лисна, зъ села Крешицкого, зъ села Нещедерского и зъ села Забицкого, который ихъ при давныхъ повинностяхъ ихъ заховалъ. Покладали тежъ передъ нами регестръ повинностей своихъ, водлугъ которого они до скарбу нашого здавна повинность вшелякую, одъ продковъ нашихъ королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей литовскихъ имъ даные и черезъ ревизоровъ утвержоные и поставленые, ажъ до сего часу полнвать, и били намъ господару чоломъ, абыхмо ихъ при давныхъ повинностяхъ, водлугъ того листу передъ нами покладаного, заховали, также тежъ водлугъ того регестру заховали и утвердили; въ чомъ мы видечи быть чоломъбитье его слушное, при тыхъ всихъ повинностяхъ ихъ есьмо заховали и симъ листомъ нашимъ зъ ласки нашое господарское заховуемъ и заставуемъ, а меновите водлугъ того регестру: Нищинская волость повинни давать водлугъ регестру старого бобровщизны по пулъ трети копы грошей широкихъ, меду пресного пудовъ чотыры, за дань городничому Полоцкому дванадцать грошей широкихъ, на сторожи замковые зъ дыму по два гроши широкихъ, хоружему Полоцкому двѣ копѣ грошей Литовскихъ, его королевское милости одну свѣтлицу зъ иншими волостями, зъ людьми волости Класицкое, зъ волости Лесицкое робить на будованье. А зъ волости и зъ села Увлянского повинность: бобровщизны грошей пятьдесятъ широкихъ, бирчому грошей двадцать широкихъ, завозного по грошу, закосного по грошу, конюшому грошей десять широкихъ поклову, а по два пѣнези записного, сторожовщизны по два гроши зъ дыму, неводничому по грошу, а хлѣба по бохону, а по щуцѣ вялой зъ дыму, а къ тому овса четвертей шесть, чинитъ кравовскихъ два, и въ сѣти одинъ разъ озеро неводомъ повинни тягнутъ зъ людьми волости Нещередское, а третіе луги надъ Рычею рѣкою повинни косити и сѣна до Полоцка замѣ одвести повинни; а третая служба на селѣ Язни земли витавной, повинни давать на замокъ Полоцкій меду пудъ, медосытцы грошей десятъ широкихъ, зъ волостью Крошицкою повинни сѣно косить на королевскихъ лугохъ и до двора господарского возить повинни, бочку овса давать. А то есть зъ волости Клесицкое повинность: меду прѣсного пудовъ десеть, медосытцы грошей шесть широкихъ, городничому грошей дванадцать широкихъ, сторожовщизны грошей двадцать чотыри широкихъ, конюшему грошей двадцать широкихъ, на неводъ тягнуть нехоживали, а предъсе неводничому грошей двадцать чотыре, подорожанку грошей двадцать широкихъ, ловчему грошей дванадцать широкихъ; усе тое повинни давать, а вси тые повинности зъ тое волости маютъ платить нигдѣ индей, одно въ замку Полоцкомъ и зъ села. Зъ волости съ Лисна повинность: на замокъ Полоцкій меду прѣсного пудовъ шесть, медосытцы грошей девятъ широкихъ, бобровщизны грошей осимдесятъ и грошей пять широкихъ, сторожовщизны грошей сто и грошей шесть узкихъ, конюшому грошей пятьдесятъ три узкихъ, еще конюшому грошей тридцать ши-

роких, недводничому грошей сто и грошей шесть узкихъ, ловчому грошей двадцать широкихъ а подорожниву грошей двадцать широкихъ. Вольно озеро разъ однаъ однимъ неводомъ зимѣ повинни тягнути, язъ кролевскій черезъ усе лѣто маетъ завѣдати, а рыбы уловивши на замокъ Полоцкій маютъ давати и повинности усѣ односить, а въ замку Полоцкомъ на дворѣ его королевское милости одну свѣтлицу зъ людьми волости Нещередское и зъ волости Класицкое повинни на будованье робить. Село Сетно; тое село давать и повинность всякую полнить маютъ по давному обычаю, водлугъ уставы ревизорское. А то есть село Крошицкое, зъ того села повинность: конюшому овса чотыри солянки, закосного зъ дыму по грошу широкому, одвозного и полюзного по два осьмаки, жита по сѣвальни и гуменного куницы грошей пятьдесятъ широкихъ, неводничому двѣ солянки овса, сѣна возъ, грошей тридцать готовыхъ широкихъ, повинни сѣна косить, на Лисѣ рѣцѣ повинни косить, на дворъ господарскій до Полоцка возить. Зъ села Ощередского подданные его королевское милости давати повинни, которую они здавна повинни до замку Полоцкого полнити: меду прѣсного пуды два, вара за тымъ медомъ давати грошей литовскихъ двадцать восьмъ, за овсомъ ключнику пана воеводиному гроши сорокъ; одъ воловъ ему копы двѣ, грошей шесть, за хлѣбъ по грошу одному, чинить грошей сорокъ два, неводничему грошей пятьдесятъ чотыры, пѣнезей шесть, конюшому господарскому двадцать одинъ, за щуки грошей двадцать одинъ, отвозного и потужного по шеснадцати пѣнезей, грошей двадцать чотыри, на сторожи замковые грошей сорокъ два, сумою за тое личбы литовскихъ чинить грошей копъ шесть, грошей сорокъ, пѣнезей шесть; повинни до лѣсу господарского, до пущи Страдыни, повинни въ ловы ходать тыежъ Настержане зъ поплечникомъ своимъ Дайшеномъ; Усвѣтѣ озерѣ повинни тягнути одинъ разъ. Зъ волости Укленское повинни луги косить на Дрисѣ рѣцѣ, до двора господарского возить до Полоцка; а въ волости и зъ села Забицкого повинность: дани меду прѣсного пудовъ пять, городничному грошей осимъ широкихъ, сторожовщизны грошей тринадцать широкихъ, бобровщизны грошей тридцать широкихъ, ловчому грошей двадцать широкихъ, подорожному грошей петнадцать широкихъ, два луги сѣна повинни косить, закосного гроши тринадцать широкихъ, сѣна до Полоцка возить до двора господарского, хлѣба булцатъ двадцать шесть, конюшому по осьмаку, двадцать шесть осмаковъ, завозна одвезши маютъ заплатить у Полоцкомъ замку, кухню на дворѣ господарскомъ робить повинни. А черезъ тое зъ тыхъ волостей и селъ помененыхъ никоторыхъ служобъ, подачокъ и повинностей надъ тую повинность небывало, а черезъ тое уже больш тые уже вышей помененые подданые наши полнить и ничого давать до скарбу нашого не маютъ. И на то есмо имъ дали сесь нашъ листъ зъ подписомъ руки нашое господарское и зъ нашою печатью. Писанъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ осьмдесятъ деватого, мѣсяца Іюля петнадцатого дня. Подписъ руки господарское. Матей Война—писарь.—My tedy król do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażone zachowanie z xiąg przerzeczonych metryki kancellaryi naszey wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego extraktem stronie potrzebującey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancellaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego XXII miesiąca Januaryi, roku Pańskiego MDCCLXVI, panowania naszego wtó-

rego roku. Antoni Przezdziecki — podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Za sprawą jaśnie wielmożnego imci pana Antoniego Tadeusza na Zasławiu, Czarnym, Ostrowiu y Dziunkowie hrabi Przezdzieckiego — podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, sądowego Pińskiego y Dębskiego etc starosty, półkownika Petyhorskiego, kawalera orderu orła białego. Józef Mikłaszewicz — metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak my Stanisław August król, do wyż wyrażoney prożby imieniem Fiedora Czerwicka — poddanego włości Połockiey, do nas czynioney, jako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, pomieniony extrakt zachowania y inne wszystkie prawa y artykuły tu wyrażone, poddanym włości Połockiey służące, we wszystkich punktach, klauzułach y kondycyjach (in quantum juris est) mocą y powagą naszą królewską approbujemy, stwierdzamy, zmacniamy y przy nienaruszoney mocy na wieczne czasy zachowujemy. Na co dla większey wagi, ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia XIX miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego MDCCLXVI, panowania naszego II roku. Apud quas literas privilegii confirmationis, praemisso modo ad acta oblatas, subscriptiones manuum circa sigillum pensile minus M. D. Lit. sunt tales: Stanisław August — król. Przywiley confirmationis zachowania przy dawnych powinnościach poddanych włości Połockiey. Józef Downarowicz — czesznik powiatu Oszmiańskiego, chorąży Petyhorski, jego królewskiey mości y pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz mpr. A tergo vero hujus privilegii intitulatio sequitur talis: Procancellariatu illustrissimi et excellentissimi Antonii Thadaei — comitis in Zasław, Czarny, Ostrow et Dziunkow Przezdziecki — procancellarii M. D. Lit., Pinscensis, Dembensis etc. capitanei sigillatum; est in actis. Quae praesentes literae privilegii confirmationis praemisso modo ad acta oblatae.

1767 г. Августа 13-го дня.

Изъ книги № 138, за 1767 г., л. 308.

75. Постановленіе конфедераціи Литовской провинціи въ пользу маршаловъ и совѣтниковъ конфедераціи.

Конфедерація Литовской провинціи, принимая во вниманіе самопожертвованіе разныхъ должностныхъ лицъ въ пользу интересовъ своей провинціи, особенно маршаловъ и совѣтниковъ, постановляетъ уволить ихъ отъ приговоровъ, состоявшихся въ разныхъ судебныхъ учрежденіяхъ, на вѣчныя времена.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Oktobra trzeciego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym ad sonantiam konstytucyi novellae legis obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wiel-

kiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Jan Wolff—komornik Witebski, opowiadał, prezentował y ad acta podał sancitum konfederacyi generalney prowincyi Litewskiey, in rem et partem jaśnie wielmożnych imć panów marszałków, konsyliarzów, do generalney konfederacyi prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego, jako też do partykularney wojewodztw, ziem y powiatów obranych osób, stanowione, służące y należące; które podawszy do akt prosił nas sądu, aby pomienione sancitum ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą było do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęte y wpisane; jakoż my sąd one przyjowszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Actum w Wilnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Augusta trzynastego dnia. Godna jest nie tylko sprawiedliwey konsyderacyi ochocza żarliwość ku dobru pospolitemu in premente necessitate oyczyzny całey w wielu obywatelach wielkiego xięstwa Litewskiego, lecz wiekopomney chwały y osobliwych zasług w całey rzeczy-pospolitey zalety, gdy w ratunku nagłym oney, zaniechawszy wszelkich prywatnych starań swoich y zabiegów, same osoby y dobra onych ocalających, gorliwą, a bez żadnego względu na własne interessa swoje chęcią udali się do związku zbawiennego y serc braterskich w iednomyślności zprzymierzenia w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym pierwiey po własnych wojewodztwach, ziemiach y powiatach, Deo iuvante et cooperante zaczowszy te dzieło á primis diebus Maii partykularnie, a potym w mieście stołecznym metropolii Litewskiey w tymże roku, miesiąca Julii wtórego dnia zkonfederowawszy się generalnie, jedni in functione konsyliarstwa przy generalney konfederacyi, drudzy przy funkcyach marszałkowstwa y konsyliarstwa wojewodztw, ziem y powiatów swoich naywyższey władzy y usługi publiczney zostali zaszczyceni prerogatywą y w tey bono publico usług ochocie y prerogatywie aż do zupełnego y generalnego żądz oyczyzny całey uspokojenia persistere są ofiarowani, quo in spacio różni obywatele tey że oyczyzny, wiodąc swoje po rożnych wielkiego xięstwa Litewskiego subselliach przeciwko tym bono publico aplikowanym osobom litigia, w czasie niesposobności dostatecznego bronienia się różne kontumacyine superlucrati sunt iudicata y wypadłe w niestawaniu kondemnaty. Więc my skonfederowane prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego stany, jednostaynym adaequandae iustitiae tchnące duchem, a słuszną y sprawiedliwą rozwagą przeważając staranność dobra pospolitego uniwersalnego nad wszytkie prywatne usiłowania y zyski, mając sprawiedliwy wzgląd y uwagę nad niesposobnością dopilnowania prywaty przez te osoby, które w tym czasie publicznego uieły się dzieła, tudzież nad prerogatywą onych, żadnym władzom y subseliom niepodległą, owszem nad wszytkiemi juryzdykciami naywyszą władzą mającymi, z teyże naywyższey władzy naszey wszelkie kondemnaty od czasu dnia pierwszego Maii roku teraznieyszego, z racyi rad wczesnych y dojachania przez niektórych obywatelów do mieysc przyzwoitych, a zatym per tractum zkonfederowania się wszytkich wojewodztw, ziem y powiatów partykularnego y generalnego usque ad datam praesentem przez kogożkolwiek na któreykolwiek z jaśnie oświeconych, jaśnie wielmożnych ichmościów panów marszałków, konsyliarzów, do generalney konfederacyi prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego, jako też do partykularney wojewodztw, ziem y powiatów obranych, osobie in quocunque subsellio, w trybunale, assessoryach, kommissyach, ziemstwach lub grodach, oprócz sądów naszych

konfederacyi generalney, usque ad datam praesentem zyskane zostały, podnosiemy y kassujemy, y te wszytkie osoby, in plena ubique locorum activitate zostawując, ażeby za takiemi kondemnatami dobr onych exekucyami, a osoby same tamowaniem activitatis tak teraz, jako y po skończoney generalney konfederacyi naszey infestowane nie były, in perpetuum warujemy y ubezpieczamy, y też wszytkie osoby, naywyższą prerogatywą zaszczycone, od tych że wszelkich iuryzdykcyi y subselliów wielkiego xięstwa Litewskiego, aż do rozwiązania opłatą ewentu oyczyzny całey generalney konfederacyi naszey, pro futuro, nonnisi accedente accessu proprio eximendo, ażeby wszelkie juryzdykcye y subsellia wielkiego xięstwa Litewskiego ipso facto pro legalibus uznawając obmowy, czy to słowne przez plenipotentów, czyli in scripto od samych aktorów we wszelkich sprawach, nullis exceptis aut excipiendis, przyimuiąc, suspensionem causae, aż (do) terminu superius wyrażonego uznawały, nakazujemy. Dogadzaiąc pro reliquo dobra publicznego commoditati, a zasług tychże osób w funkcyach marszałkowskich y konsyliarskich sprawiedliwym względom, ażeby też osoby, które z miłości szczególney ku oyczyznie swojey z azardem własnych majątków circa publica versantur obsequia y teyże oyczyznie są nad innych, w prywatnych zyskach zanurzonych obywatelów, użyteczniejsi y w tak gwałtownym ratunku indispensabiliter potrzebni, żadney ex privato litigio pochodzącey prawnych czyli nieprawnych przewodów nie podlegali censurze et crisi, wszytkie kondemnaty, które etiam przed skonfederowaniem się województw, ziem y powiatów in quoncunque subsellio od kogożkolwiek na którą kolwiek z jaśnie oświeconych jaśnie wielmożnych imć panów marszałków, konsyliarzów tak do generalney, jako y partykularney konfederacyi osobę są kiedyżkolwiek otrzymane, non derogando exekucyom, prawu pospolitemu przyzwoitym, z osób tylko samych znosząc, ad plenam activitatem przywracamy y od tamowania activitatis ubique locorum in perpetuum uwalniamy y ubezpieczamy; a po upłynionym felici successu uspokojenia żądz publicznych terminie et exinde po rozwiązaniu generalney konfederacyi wszytkie te sprawy in eodem statu, w którym teraz zostają, oprócz kondemnat, które distinctis cathegoriis podnieśliśmy y skassowaliśmy, in foro fori integraliter zachowane mieć chcemy y ubezpieczamy. Dat ut supra. U tego sancitum, przy wyciśnioney pieczęci konfederacyi prowincyi Litewskiey, konkordancya imci pana regenta konfederacyi generalney wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Concordatum cum protocollo sancitorum, Ignacy Kończa — regent konfederacyi generalney wielkiego xięstwa Litewskiego.

Które to sancitum, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest w xięgi trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych w Wilnie expediowanych przyjęte y wpisane.

1768 г. Августа 13-го дня

Изъ книги № 140, за 1771 годъ., л. 57.

76. Привилегія короля Станислава Августа, данная Динабургскому подстаростѣ Казиміру Кублицкому на три ежегодныя ярмарки въ мѣстечкѣ Мелегянахъ.

Король Станиславъ Августъ, заботясь о распространеніи торговли и промышленности въ своемъ королевствѣ, снисходитъ на ходатайство Динабургскаго подстаросты Казиміра Кублицкаго и разрѣшаетъ ему открыть въ его Ошмянскомъ имѣніи *Мелегянахъ* три ежегодныхъ ярмарки съ сохраненіемъ всѣхъ вышедшихъ по этому предмету узаконеній.

Roku tysiąc siedmset siedymdziesiąt pierwszego, miesiąca Junii trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedymset siedymdziesiąt pierwszym ad mentem konstytucyi coronationis na kadencyą Wileńską obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron wielmożny imci pan z Ludodhauzu Wolf—komornik województwa Witepskiego, przywiley jego królewskiey mości wielmożnemu imści panu Kazimierzowi Kublickiemu—podstarościemu sądowemu Duneburskiemu xięstwa Inflanskiego, na targi y jarmarki w dobrach imści, Melegiany zwanych, w województwie Wileńskim sytuowanych, dany, służący y należący, opowiadał, prezentował y ad acta trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych kadencyi Wileńskiey podał, którego tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

Stanisław August, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymujemy ninieyszym przywilejem naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało. Wniesiona jest do nas prożba przez urodzonego Kazimierza Kublickiego—podstarościego sądowego Duneburskiego xięstwa Inflanskiego, nam y rzeczy-pospolitey dobrze zasłużonego, abyśmy w dobrach jego dziedzicznych, Melegiany zwanych, w województwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim sytuowane, dla snadnieyszego zgromadzenia y zapomożenia, jarmarki co rocznie y targi tygodniowe nadać y pozwolić raczyli, do którey my przychylając się a chcąc, aby królewstwo nasze w jak naylepszym zostawało stanie, pozwalamy y naznaczamy pierwszy jarmark w dzień świętego Jana Chrzciciela, drugi na święto Narodzenia Nayświętszey Maryi Panny, trzeci na święto Zielionych Świątek wiecznemi czasy, jednak bez ubliżenia poblizszych miast y miasteczek. Wolno zaś będzie na tych jarmarkach y targach każdego stanu, płci, dostojeństw, kunsztu ludziom z wszelkiemi materyami, towarami, bydłem y innemi rzeczami, do sprzedania służącemi, bezpiecznie bywać y one przedawać, mieniać, targować, kupować y innym godziwym naby-

wać sposobem, wyjowszy jednak tych, którym by prawo powszechne konwersacyi z ludźmi zabraniało. Co dla wiadomości wszystkich, mianowicie jednak obywatelów województwa Wileńskiego przywodząc, roskazujemy, aby przerzeczone dobra Melegiany przy używaniu y odprawowaniu przerzeczonych targów y jarmarków nienaruszenie zachowywane były, dla łaski naszey królewskiey. Na co dla lepszey wiary ninieyszy przywiley ręką własną podpisawszy pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego ztwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia trzynastego miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego tysiąc siedymset sześćdziesiąt ósmego, panowania naszego czwartego roku. U tego przywileju podpis ręki nayjaśnieyszego króla jegomości, addytament y podpis jegomości pana sekretarza przy wyciśnioney wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego na czerwoney massie pieczęci temi się wyrażają słowy: Stanisław August król. Przywiley urodzonemu Kazimierzowi Kublickiemu—podstaroście sądowemu Duneburskiemu xięstwa Inflanskiego, na targi y jarmarki w dobrach jego dziedzicznych, Melegiany zwanych, w województwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim sytuowanych, dany. Józef Dulemba—horodniczy Brześciański, jego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Ad haec na złomaniu adnotacya kanclerska in haec verba zapisana: Cancellariatu celsissimi ac illustrissimi principis Michaelis — ducis in Clevan et Żukow Czartoryski, M. D. Lit. cancelarii, Homeliensis, Georgoburgiensis, Uświatensis, Poduświatensis, Kupiscensis, Pienianensis etc. etc. capitanei. Sigilatum; est in actis.

Który to przywiley, za podaniem onego do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych kancelaryi Wileńskiey przyjęty y wpisany.

1774 г. Января 3-го дня.

Изъ книги № 148, за 1774 г., л. 519.

77. Привилегія короля Станислава Августа на четыре ежегодные ярмарки въ мѣстечкѣ Пакольнѣ.

Король Станиславъ Августъ, снисходя на ходатайство земскаго Смоленскаго судьи Кулеши, а равно распространяя свою заботливость о преуспѣяніи всѣхъ вообще городовъ и мѣстностей въ торговлѣ и промыслахъ, разрѣшаетъ настоящею привилегіею Кулешѣ открыть въ его Вилькомирскомъ имѣніи Пакольнѣ четыре ежегодныя ярмарки съ соблюденіемъ всѣхъ вообще правилъ, касающихся этого предмета.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra czternastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartym obranymi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Narwoysz—podczaszy Starodubowski, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywiley jaśnie wielmożnego imć pana naszego na cztyry jarmarki w mieście, Pakolnie zwanym, w dobrach dziedzicznych wielmożnego imć pana Onufrego

Kuleszy—sędziego ziemskiego Smoleńskiego y trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, który podając prosił nas sądu, aby pomieniony przywiley ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie wpisać pozwoliliśmy, który wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma:

Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż chcąc w jak nayzupełnieyszych szczęśliwościach, ozdobach y dostatkach widzieć to królewstwo nam, od Boga powierzone, jako usilnie żądamy, aby wszytkie miasta y miasteczka przez handle y jarmarki do jak naylepszey przyść mogły sytuacyi, z powszechnym wszytkich obywatelów y publicznym rzeczy-pospolitey pożytkiem, tak do wniesioney instancyi, aby w mieście, Pakolnie zwanym, w dobrach dziedzicznych urodzonego Onufrego Kuleszy—sędziego ziemskiego Smoleńskiego, w powiecie Wilkomirskim leżącym, mogły być przyzwoite jarmarki, łaskawie się skłoniwszy, umyśliliśmy temuż miastu Pakolnie jarmarków cztyry na rok, to jest: jeden w dzień świętego Józefa, drugi w dzień Znalezienia Krzyża świętego, trzeci w dzień świętey Anny, czwarty w dzień ss. Apostołów Szymona y Judy, według Rzymskiego kalendarza, bywać mających, nadać y pozwolić; jakoż niniejszym listem przywilejem naszym na potomne czasy nadajemy y pozwolamy; na które to jarmarki wolno będzie wszytkim ludziom jakiey kolwiek kondycyi y nacyi ze wszytkiemi towarami y potrzebami pryjeżdzać, przychodzić, przedawać, kupować, handlować, towary wszelkiego rodzaju publicznie wykładać y prezentować, oraz to wszytko, co tylko słusznie z prawa y zwyczaju do jarmarków należy, bez żadney y niczyjey trudności, lub przepedycyi czynić y odprawować; warujemy przytym należyte wszędzie po traktach y gościncach, a osobliwie na mieyscu miasta Pakolnie bespieczeństwo wszytkim jeneralnie y każdemu z osobna, jak przyjeżdzającym na też jarmarki, tak też z niego powracającym, oprócz tych, którym prawo społeczności z ludźmi poczciwemi zabrania. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Stycznia roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, panowania naszego dziesiątego roku. U tego przywileju przy wyciśnioney na czerwoney massie pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego podpis nayjaśnieyszego króla imci, poniżey intytulacya y podpis wielmożnego imć pana sekretarza pieczęci, a na ostatniey stronie intytulacya temi słowy: Stanisław August—król. Cztyry jarmarki do roku w mieście Pakolnie w dobrach dziedzicznych urodzonego Józefa Onufrego Kuleszy—sędziego ziemskiego Smoleńskiego, w powiecie Wiłkomirskim leżącym, Józef Dulemba—pisarz grodzki y horodniczy Brześciański, jaśnie wielm. imci pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Cancellariatu celsissimi ac illustrissimi principis Michaelis ducis in Klewan et Żukow, Czartoryski—supremi M. D. Lit. cancellarii, Homelien., Georgoburgen., Uświaten. Poduświaten., Kupiscen., Pienian. etc. capitanei. Sigillatum; est in actis.

Który to przywiley (za podaniem) przez wyż wyrażonego u sądu patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty y wpisany.

1777 г. Февраля 28-го дня.

Изъ книги № 156, за 1777—1778 г., л. 28.

78. Привилегія короля Станислава Августа Виленскимъ доминиканамъ на право содержанія аптеки.

Король Станиславъ Августъ, по ходатайству придворныхъ чиновъ благосклонно соглашается на просьбу Виленскихъ доминиканъ и разрѣшаетъ имъ открыть въ городѣ Вильнѣ при своемъ костелѣ св. Духа аптеку и пользоваться всѣми отъ нея доходами; при этомъ обязываетъ доминиканъ, чтобы они не продавали лѣкарствъ вредныхъ для людскаго здоровья.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym obranymi y w mieście jego królewskiey mości Wilnie zasiadającemi, comparendo personaliter w. i. pan Tadeusz Korsak—podczaszy Połocki, przywiley od nayjaśnieyszego króla imci na utrzymanie apteki ichmość xięży dominikanóm konwentu Wileńskiego, przy kościele ś. Ducha rezydującym, wydany, opowiadał, prezentował y ad acta podał, a podawszy prosił nas sądu, aby takowy przywiley ze wszelką w onym wyraźnością był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie wpisać zaleciliśmy, który co do słowa w xięgi wpisując tak się wyraża:

Stanisław August, z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski etc. Oznazmujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy. Na pilnym mamy baczeniu oycowskiey naszey pioczołowitości, jako, jeżeli na tym publicae salubritati zależy, ażeby po miastach y miasteczkach naszych naydujące się apteki doskonałemu powierzone były rządowi, ku temu więc zmierzając końcowi, kiedy w. w. xięża dominikanie konwentu Wileńskiego, przy kościele ś. Ducha mieszkający, do tey się publiczney ofiarując usługi, suplikowali nam przez panów rady przy boku naszym będącey, ażebyśmy onym w mieście naszym Wilnie, przy ichże klasztorze ze wszelkiemi do konserwacyi zdrowia ludzkiego służącemi medykamentami aptekę publiczną mieć y utrzymywać pozwolili; my do prozb wyrażonych łaskawie się skłoniwszy, niniejszym listem przywilejem naszym jak nayzupełnieysze na takową aptekę prawo, moc y pozwolenie dajemy, z tym tylko warunkiem, ażeby przerzeczone wyżey medykamenta et omnis tituli lekarstwa ad regulas medicinae należycie sporządzać, one jak naylepiey konserwować y nic zdrowiu ludzkiemu szkodliwego niewydawać starali się y obowiązani byli. Wolni zatym y mocni będą powagą teraznieyszego przywileju takową desuper opisaną aptekę przy kościele y klasztorze świętego Ducha omnimode mieć, utrzymywać, administrować, medykamenta z niey zbywać, wyda-

wać, zachowując jednak do publicznego doktora według prawa rewizyą y dalsze przyzwoite, z prawami krajowemi zgodne obeyścia się czynić, profitów wynaydować bez żadney od kogożkolwiek przeszkody, salvis oneribus reipublicae, tudzież wszytkie prawa nasze królewskie rzeczy-pospolitey y kościoła świętego katolickiego nienaruszenie zachowując. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwódziestego ósmego miesiąca Februaryi, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. U tego przywileju przy wyciśnioney na czerwoney massie pieczęci kancellaryi mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego podpis nayjaśnieyszego pana, na boku intitulacya, po niżey podpis wielmożnego sekretarza, a na złożeniu konnotacya tymi następującemi wyrażają się słowy: Stanisław August król. Przywiley na utrzymanie apteki lekarskiey wielebnym xięży dominikanom konwentu Wileńskiego, przy kościele świętego Ducha mieszkającym, confertur. Michał Nagurski—pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Procancellariatu illustrissimi et excellentissimi domini Joachimi in Szczorse, Ziembin et Wiszniew comitis Litavor Chreptowicz—procancellarii magni ducatus Litvaniae, Orsensis, Żoslensis etc. capitanei. Sigillatum; est in actis.

Który to takowy przywiley przez wyż wyrażonego u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patrona wielmożn. imci pana Tadeusza Korsaka—podczaszego w-wa Poł-go do akt podany, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego kadencyi Wileńskiey spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1779 г. Мая 14-го дня.

Изъ книги № 158, за 1779 г., л. 24.

79. Универсалъ короля Станислава Августа касательно аккуратной высылки судебными мѣстами рапортовъ въ постоянный королевскій совѣтъ.

Король Станиславъ Августъ по представленію чрезвычайной рады, состоящей при его особѣ, о томъ, что некоторыя юрисдикціи или вовсе не представляютъ своихъ четвертныхъ рапортовъ о судебныхъ засѣданіяхъ или же представляютъ ихъ несвоевременно, издаетъ третій упоминальный универсалъ подлежащимъ юрисдикціямъ о строгомъ исполненіи этого постановленія чрезвычайной постоянной рады. При этомъ король напоминаетъ судьямъ объ ихъ обязанностяхъ, возложенныхъ на нихъ честью и присягой, указываетъ на отвѣтственность предъ закономъ въ случаѣ сорванія судебнаго засѣданія и вообще разъясняетъ пользу подобныхъ отчетовъ и вредъ отъ несвоевременнаго и небрежнаго ихъ исполненія.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, xięstwa y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym obranymi y aktualnie w mieście jego królewskiey mości Grodnie zasiadającemi, stanowszy u sądu

patron, wielmożny imć pan Marcin Dankiewicz — rotmistrz województwa Trockiego, uniwersał drukowany nayjaśnieyszego pana za zdaniem rady przy boku jego nieustającey względem raportów od juryzdykcyi sądowych w prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego ad acta podał, którego thenor w te słowa:

My Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. Za zdaniem rady nieustającey wszem wobec y każdemu zosobna przy ofiarowaniu łaski naszey królewskiey wiadomo czyniemy: Lubo za powtórzeniem listami naszemi uniwersałami, z których pierwszy dnia czwartego Sierpnia w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym, drugi dnia czternastego Lutego tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku, za zdaniem rady, przy boku naszym nieustającey wydać roskazaliśmy, z niemałym ukontentowaniem odbieramy od niektórych sądowych oboyga narodów juryzdykcyi dokładne wiadomości o pilnym urzędowych powinności sprawowaniu, jednakże gdy niektóre juryzdykcie, sądy y urzędy, nie stosując się do prawa y intencyi naszych, w przeszłych uniwersałach deklarowanych, o czynnościach swoich żadnego nie czynią doniesienia, chcąc nie mniey, ażeby wszelkie tamże znaydujące się rekwizycie dokładnieysze miewały uskutecznienie, a rada przy boku naszym nieustająca stanom rzeczypospolitey w czynnościach swoich podawała świadectwo, jako sądowa sprawiedliwości administracia nic nie opuszcza, co prawa mieć chcą, co troskliwość nasza usiłuje, co jest pilności y baczeniu rady powierzone, czego sądowe obowiązki wymagają, co dobro publiczne pomnaża, spory obywatelskie ułatwia, majątki ubezpiecza y każdego w swojey powinności utrzymuje, że rezoluciom naszym za zdaniem rady wychodzącym zadosyć staje się, że nie pozwolonemi z prawa dylaciami sprawiedliwość odwłoczna nie bywa y dopioro po ułatwionych y publikowanych sentencyach akcesoryinych do sądzenia sprawy przystępuje, że każda juryzdykcia w legalności prawem opisaney do sądzenia zasiada, jedna drugiey władzy sądowey sobie nieprzywłaszcza y tego nayokropnieyszego na powszechną spokoyność y na prawa obywatelskie niebezpieczeństwa, to jest, juryzdykcyi zamieszania w granice władzy swojey niedopuszcza;—z takowych y tym podobnych powodów, my król za zdaniem rady nieustającey wszelkie y wszystkie sądowe prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego juryzdykcie ninieyszym rekwizycyonalnym listem obowiązujemy, ażeby sądowe rapporta w czasie y sposobem, w uniwersale, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego wydanym, przepisanym, z wyrażonych tamże formalności nic nieopuszczając, bez odwłoki, to jest wprzeciągu niedziel cztery, od czasu skończoney kadencyi limity sądów, lub skonczonego kwartału roku (jak jest w przeszłym uniwersale wyrażono) rachowanych, zawsze z wyrażeniem osób, na sądach zasiadających, do rady podawane były, gdyż inaczey przychodzące dostatecznym rapportem uznane nie będą y w tenczas tylko na sądowe rapporta z rady odpowiedzi następować będą, gdy rapport niewczesnie podany lub niedokładny trafi się, lub też będzie w nim okoliczność rezolucyi naszey za zdaniem rady potrzebująca, te zaś wszystkie rapporta, które od seymu ostatniego dotąd od niektórych juryzdykcyi y sądów niebyły do rady podane, rekwirujemy, ażeby po publikacie ninieyszgo uniwersału nieodwłocznie były nadesłane. Na ten koniec zlecamy departamentowi sprawiedliwości, ażeby, doyrzawszy niedostateczność lub niepodanie wczesne rapportu, listem prezesa swojego dopełnienie ninieyszego y dawnieyszych uniwersałów zalecał, przypominając prawo tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego roku, titulo: Obiaśnie-

nie ustanowienia rady etc., podług którego po tylu listach rekwizycionalnych, w przypadku niesłuchania onychże, list upominalny y dalszy rygor musiał by następować. Lubo dla ubespieczenia kadencyi sądów ziemskich y grodzkich wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież dla utrzymania kompletu ze trzech osób składającego się, prawo tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego roku convocationis, titulo sądy ziemskie, drugi seymu coronationis, titulo o kondemnatach, na ww. wojewodów lub ww. starostów sądowych wypadłych, w każdym sądzie liczbę sędziów powiększyły, trafiają się jednakże przypadki, że trzey sędziowie do iedney sprawy zapozwani bywają, a wpis takowey sprawy, gdy do wołania przypada, komplet sądu zrywa, kadencie psuje y administracią sprawiedliwości dla niżey wpisanych obywatelów zastanawia, przeto sądy ziemskie y grodzkie wielkiego xięstwa Litewskiego do rezolucyi naszey na rapport ziemstwa Słonimskiego, dnia jedynastego Grudnia tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmego roku, za zdaniem rady nastąpioney, deklarującey, że gdy trzey sędziowie do jedney sprawy przed sąd swóy zapozwani będą, sprawa takowa pro determinatione fori do trybunału iść powinna, stosować się mają. W dalszym zaś czasie po publikacie ninieyszego uniwersału wpisy, czyli aktoraty takowe, gdzie trzey z pięciu sędziowie w jedney sprawie do sądu swoiego zapozwani byliby, w regestrach tegoż samego sądu przyimowane bydź nie mają, ale sprawa takowa prosto do trybunału pro determinatione fori intentowana bydź powinna, co będzie słusznym odporem przeszkody, która powszechney sprawiedliwości administracią przez wyszukane zerwanie kompletu tamować zwykła. Dla większego jeszcze ubespieczenia kadencyi sądowych wielkiego xięstwa Litewskiego prawo tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego roku, titulo—regestr officii w trybunale wielkiego xięstwa Litewskiego, nie tylko na tych sędziów rygor rozciąga, którzyby nieziechaniem na kadencyą komplet zrywali, ale też chociaż by był komplet, innych sędziów od obowiązku ziechania nie uwalnia, nad komplet będących, którzy w przypadku choroby którego z przytomnych sędziów przez nieprzytomność swoją stali by się zerwania kompletu przyczyną. Więc dla ubespieczenia kompletu wszyscy sędziowie ziemscy y grodzcy, legalney przyczyny niebytności swojey niemający, mają na siebie tym prawem włożony obowiązek ziezdżania na kadencie sądowe. W niektórych rapportach sądowych wielkiego xięstwa Litewskiego dochodzą do rady, przy boku naszym nieustającey, wiadomości, że z przyczyny nieprzytomności palestry kadencie nie sądzone, lub niedosądzone bywają, takowe y tym podobne przyczyny nie mogą y niepowinni dyspensować sędziów od ich obowiązków, które na nich prawo y przysięga włożyły. Przeto gdyby palestra do attendencyi spraw nieznaydowała się, wpisy porządkiem przywołane bydź mają y sąd każdy, na mieyscu do sądzenia wyznaczonym zostając y dostarczające sprawy rozsądzając, w kończącym się sądzienia czasie sądy swoje limitować powinien, tym sposobem urzędowe obowiązki dopełnione będą. Zaś po limicie sądów pisarze, lub na ich mieyscu wedle praw wielkiego xięstwa Litewskiego pióro trzymający, protokułów dekretowych do domów swoich brać nie mają, ale one w aktach sądowi każdemu przyzwoitych zostawiać powinni. List ten nasz uniwersał podpisaliśmy y on wydrukowany per copias pod pieczęcią rady, przy boku naszym nieustającey, z podpisem wielebnego sekretarza teyże rady rozesłać do grodów prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia czternastego miesiąca Maja, roku

Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piętnastego roku. U takowego drukowanego uniwersału przy wyciśnioney na czerwoney massie prześwietney rady nieustającey pieczęci podpis drukowany nayjaśnieyszego pana, i. w. pisarza koronnego, y sekretarza rady nieustającey, tudzież adnotacia na spodzie tegoż uniwersału w te słowa: Stanisław August król. X. Antoni Alexandrowicz—p. w. K., sekretarz Rady nieustającey. Uniwersał nayjaśnieyszego pana za zdaniem rady przy boku jego nieustającey względem rapportów od juryzdykcyi sądowych w prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to uniwersał, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1779 г. Іюня 7-го дня.

Изъ книги № 159, за 1779–1780 г., л. 195.

80. Привилегія короля Станислава Августа на основаніе мѣстечка Бигушекъ съ торгомъ въ каждую среду и одною двунедѣльною ярмарною въ году.

По ходатайству минскаго подчашія Прошинскаго король Станиславъ Августъ выдаетъ ему настоящую привилегію на основаніе мѣстечка въ его родовомъ имѣніи Бигушкахъ, Вилкомирскаго повѣта, съ установленіемъ въ немъ торга въ каждую среду и одной двунедѣльной ярмарки въ году въ день св. Симона Іуды; при этомъ владѣлецъ обязывается исполнять всѣ постановленныя по этому предмету законоположенія.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiątego, miesiąca Januarii dwódziestego dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, xięstw y powiatów w roku przeszłym tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym obranymi, ad praesens w mieście jego królewskiey mości Wilnie zasiadającemi, stanąwszy osobiście u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron w. i. pan Józef Rodziewicz—horodniczy Oszmiański, przywiley jaśnie oświeconemu imć panu Tadeuszowi Proszyńskiemu—podczaszemu województwa Mińskiego y jego następcom, na założenie w dobrach jego dziedzicznych, Biguszki zowiących się, w powiecie Wiłkomirskim leżących, miasta y w onym na wolność miewania w każdą śrzodę targów, oraz na jeden jarmark dwóniedzielny w dzień Symona Judy, wydany, służący do akt podał, prosząc nas sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, aby pomieniony przywiley ze wszelką w onym wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany, jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie

wpisać zaleciliśmy, który wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma:

Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż mając zaniesioną przez panów rad y urzędnikow, przy boku naszym rezydującysh, instancią, pozwoliliśmy, ninieyszym listem przywilejem naszym na zawsze pozwalamy urodzonemu Tadeuszowi Proszynskiemu—podczaszemu w-wa Mińskiego y następcom jegomości w dobrach dziedzicznych, Biguszki zwanych, w powiecie Wiłkomierskim leżących, na założenie miasta y w onym na wolność miewania w dni śrzodowe każdego tygodnia targów, nie mniey o pozwolenie w każdym roku jednego jarmarku; jakoż za proźbę tegoż urodzonego Proszyńskiego—podczaczego Mińskiego, w pomienionych dobrach założyć miasto y w onym w każdym tygodniu w dni śrzodowe miewać targi dozwalamy, oraz jarmark w każdym roku jeden, to jest w dzień ś. Symona święta rzymskiego, przez niedziel dwie od tego święta trwać mający, determinujemy. Na które to targi y jarmark wolno będzie ludziom każdego stanu ze wszelkiemi, ile mieć może, towarami, z bydłem rozmaitego rodzaju y końmi przyjezdżać, przedawać, kupować, handle y frymarki odprawować, towary różne tak z wełny, jako y z jedwabiu sprzewadzać, zbywać, składać y one także na inne towary zamieniać, kommercye według upodobania swego prowadzić, jednak aby ludzie tacy, których prawo przechowywać zabrania, w pomienionym mieście Biguszkach nie bywali. Warujemy tedy to naszym y nayjaśnieyszych następców naszych imieniem, aby się od daty tego listu naszego wyż mianowane targi y jarmarki nieomieunie w mieście Biguszkach odprawowały, a inne okoliczne miasteczka przeszkodą tym targom y jarmarkowi wiecznemi czasy nie byli, oraz też obiecujemy takowe ustanowienie targów y jarmarku od miasta Biguszek nieoddalać y owszem nienaruszenie nazawsze dochować. Co wszystko stwierdzając, dla łepszey wiary do tego listu przywileju naszego ręką się naszą własną podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Junii, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piętnastego roku. U tego przywileju podpis nayjaśnieyszego króla imci, a na boku adnotacya z podpisem sekretarza, oraz w tey że pieczęci konnotacya w te słowa: Stanisław August król. Przywiley urodzonemu Tadeuszowi Proszyńskiemu—podczaszemu województwa Mińskiego y jego następcom na założenie w dobrach jego dziedzicznych, Biguszki zowiących się, w powiecie Wiłkomierskim leżących, miasta y w onym na wolność miewania w każdą śrzodę targów, oraz na jeden jarmark dwuniedzielny w dzień Symona Judy wydany. Jan Zarzycki—jego królewskiey mości pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Cancellariatu celsissimi ac excellentissimi Alexandri principis Sapieha—comitis in Bychow, Dombrowna, Druja, Czereja, Szkudy etc. etc., supremi magni ducatus Lithvaniae cancellarii sigillatum. Est in actis.

Który to przywiley, za podaniem przez wyż wyrażoną osobę do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty y wpisany.

1786 г. Іюля 16-го дня.

Изъ книги № 179, за 1786 г., л. 90.

81. Привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Сопоцкину на двѣ ярмарки и торги.

Король Станиславъ Августъ, принимая во вниманіе ходатайство Мозырскаго гродскаго писаря Станислава Еленскаго, разрѣшаетъ ему въ его мѣстечкѣ Сопоцкинѣ, Гродненскаго повѣта, открыть двѣ ежегодныхъ ярмарки и торги, съ соблюденіемъ вышедшихъ въ свѣтъ по этому предмету узаконеній; въ удостовѣреніе чего и выдается Еленскому настоящая привилегія.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta czternastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, xięstwa y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstym, na kadencyą ninieyszą Grodzień. obranymi y aktualnie w mieście jego królewskiey mości Grodnie zasiadającemi y sądzącymi, stawajac obecnie patron wielmożny imć pan Ignacy Baliński—rotmistrz województwa Wileńskiego, przywiley na dwa jarmarki w miasteczku, Sopockinie zwanym, w powiecie Grodzieńskim leżącym, od nayjaśnieyszego pana wielmożnemu imć panu Stanisławowi Jeleńskiemu—pisarzowi grodzkiemu powiatu Mozyrskiego konferowany, ad acta podał, który słowo do słowa wpisując następujące ma wyrazy:

Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż chcąc w jak naylepszych szczęśliwościach, ozdobach y dostatkach widzieć to królewstwo, od Boga nam powierzone, jako usilnie żądamy, aby wszystkie miasta y miasteczka przez handel y jarmarki do jak naylepszey przyiść mogły sytuacyi, z powszechnym wszystkich obywatelów y publicznym rzeczy-pospolitey pożytkiem, tak do doniesioney instancyi, aby w miasteczku urodzonego Stanisława Jeleńskiego—pisarza grodzkiego Mozyrskiego, starosty Niestanowsk., wieczystym, Sopockinie zwanym, w powiecie Grodzieńskim leżącym, mogły być przyzwoite jarmarki, łaskawie się skłoniwszy, umysliliśmy dla tegoż miasteczka, Sopockinie zwanego, dwa jarmarki corocznie: pierwszy na Nayświętszą Pannę Zielnę—święta ruskiego, przez niedziel trzy, drugi na Pokrowę ruską, także przez niedziel trzy, y targi, w tymże mieście Sopockinie bywać mające, nadać y pozwolić, jako ninieyszym listem przywilejem naszym na potomne czasy pomienione dwa jarmarki w każdym roku z targami nadajemy y pozwalamy. Na które to jarmarki wolno będzie wszystkim ludziom jakiey kolwiek kondycyi y nacyi z wszelkiemi towarami y potrzebami przyjeżdżać, przychodzić y tam że przedawać, kupować, handlować, towary wszelkiego rozdzaju publicznie wykładać y prezentować; oraz to wszystko, co tylko słusznie z prawa y zwyczaju do jarmarków należy, bez żadney niczyjey trudności y pre-

pedycyi, czynić y odprawiać warujemy. Przytym należyte wszędzie po traktach y gościncach, a osobliwie na micyscu tegoż miasteczka, Sopockinia zwanego, bezpieczeństwo wszystkim, y każdego z osobna tak przejezdżającym na te jarmarki, jako też z nich powracającym, oprócz tych, którym prawo społeczności z ludźmi poczciwemi zabrania. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia szesnastego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego, panowania naszego dwudziestego drugiego roku. U tego przywileju, przy wyciśnioney na czerwoney massie pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, z lewey strony podpis nayjaśnieyszego pana, z prawey zaś strony intytulacya przywileju z podpisem sekretarza, oraz aduotata na zatyłku temi się wyrażają słowy: Stanisław August—król. Przywiley na dwa jarmarki w miasteczku Sopockinie, w powiecie Grodzieńskim leżącym, dla urodzonego Stanisława Jeleńskiego — pisarza grodzkiego Mozyrskiego confertum. Jan Zarzycki — jego królewskiey mości y pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz; cancellariatu celsissimi ac excellentissimi Alexandri principis Sapieha — comitis in Bychów, Druja, Szkudy, Czereja, Rożana, Dereczyn, Wysokie Litewskie etc. etc., supremi magni ducatus Litvaniae cancellarii sigillatum. Est in actis.

Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż rzeczonego patrona ad acta, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego kadencyi Grodzieńskiey przyjęty y wpisany.

1790 г. Сентября 9-го дня.

Изъ книги № 180, за 1790 г., л. 147.

82. Привилегія короля Станислава Августа Ивану Халецкому на еженедѣльные торги и четыре годовые ярмарки въ его мѣстечкѣ Жлобинѣ.

По ходатайству королевскаго шамбеляна Яна Халецкаго король Станиславъ Августъ разрѣшаетъ ему открыть въ его мѣстечкѣ Жлобинѣ, Рѣчицкаго повѣта, четыре годовыя ярмарки и еженедѣльные торги, съ сохраненіемъ установленныхъ по сему предмету узаконеній.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, miesiąca Septembra dwódziestego piątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodzw, xięstw y powiatów w roku teraznieyszym tysiąt siedmset dziewiędziesiątym obranemi y w mieście jego królewskiey mości Grodnie zasiadającemi y sądzącemi, stanowszy osobiście u sądu naszego patron wielmożny imć pan Kazimierz Sianożencki — rotmistrz powiatu Rzeczyckiego, przywiley na jarmarki y targi miasteczka Żłobina, od nayjaśnieyszego króla jegomości Stanisława Augusta teraz panującego jaśnie wielmożnemu imci panu Janowi

Chaleckiemu—podkomorzemu nadwornemu jego królewskiey mości y sędziemu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wydany y służący, opowiadał, prezentował y do akt trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego podał, który w xięgi wpisując, tak się w sobie ma:

Stanisław August, z Bożey łaski król Polski, etc. Oznaymujemy tym listem przywilejem naszym, komu by o tym wiedzieć należało, iż doniesiona nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, prożba imieniem urodzonego Jana Chaleckiego—szambelana naszego, abyśmy jarmarki y targi w miasteczku Żłobinie, w powiecie Rzeczyckim leżącym, mieć pozwolili. Jakoż przychylając się do prożby onego, ninieyszym przywilejem naszym na wieczne czasy pozwolamy y dopuszczamy w pomienionym miasteczku Żłobinie, to jest targ co tydzień w niedzielę, a jarmarków cztery do roku: na świętą Tróycę ruską na wiosnę, na Matkę nayświętszą opieki, to jest na Pokrowę w jesieni, na nayświętszą Pannę Gromniczną, to jest na Strytenie, na Trzech Króli, to jest na Krzczenie, z których zwyczayne pozwalają się prowenta, bez żadney ni od kogo przeszkody, uwalniając oraz handlujących ludzi od wszelkich niesłusznych depactacyi, prawa nasze królewskie y rzeczy pospolitey nienaruszenie zachowując. Na co, dla lepszey wiary y wagi, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dziewiątego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, panowania naszego dwódziestego szóstego roku. U tego przywileju przy wyciśnioney wielkiego xięstwa Litewskiego pieczęci podpis nayjaśnieyszego króla imci, oraz adnotacya y podpis wielmożnego sekretarza temi wyraża się słowy: L. S. Stanisław August—król. Przywiley na jarmarki y targi w miasteczku Żłobinie urodzonego Jana Chaleckiego—szambellana naszego, w powiecie Rzeczyckim leżącym. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Ad haec inskrypcia na zatyłku tego przywileju takowa. Procancellariatu illustrissimi et excelentissimi domini Joachimi in Szczorse, Ziembin et Wiszniew comitis Litawor Chreptowicz—procancellarii magni ducatus Lituaniae, Orsensis, Zoslensis etc. capitanei. Sigilatum; est in actis.

Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażonego u sądu patrona do akt, jest do xięg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty y wpisany.

1792 г. Января 4-го дня.

Изъ книги № 5367, за 1791—1792 г., стр. 267.

83 Протоколъ засѣданія Гродненскаго магистрата, заключающій въ себѣ распоряженіе о снесеніи старыхъ полуразвалившихся домовъ и трубъ, угрожающихъ пожаромъ.

Гродненскій магистратъ, принимая во вниманіе то обстоятельство, что многіе изъ горожанъ не желаютъ возводить новыхъ построекъ изъ опасенія пожаровъ вслѣдствіе большого накопленія ветхихъ домовъ съ дурно устроенными трубами и крышами, въ своемъ хозяйственномъ засѣданіи постановилъ: назначать особую коммиссію изъ присяжныхъ магистратскихъ чиновъ, которые бы составили подробный перечень такихъ домовъ, а затѣмъ обязать владѣльцевъ, чтобы они въ теченіи 4-хъ недѣль совершенно исправили указанные недостатки; въ противномъ же случаѣ такіе дома должны подвергнуться ломкѣ и уничтоженію.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Januarii czwartego dnia.

Przed sądem appellacyinym województwa Wileńskiego y przed nami Marcinem Wagnerem—konsyliarzem jego królewskiey mości, prezydującym, Janem Millerem, Teodorem Leniewiczem — sędziami, Wincentym Minkiewiczem, Rafałem Woyciechowskim—zastępcami, Felixem Franciszkiem Abramowskim—pisarzem, urzędnikami sądowymi, obecnie stanowszy wielmożny imć pan Tadeusz Gineyko—skarbnik powiatu Kowieńskiego, excerpt sessyi, z protokułu sessyonalnego magistratu Grodzieńskiego wydany, do akt podał, który co do słowa w xięgi wpisując tak się w sobie ma:

Excerpt z protokułu sessyonalnego magistratu Grodzieńskiego na sessyi czterdziestey trzeciey o zachowanie porządney budowli w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmym, miesiąca Julii dwudziestego piątego dnia zaszłego urządzenia y pod tymże sessyonalnym urządzeniem dopisku, w tymże protokule sessyonalnym znaydujących się, co do słowa w roku teraznieyszym tysiąc siedmset dziewięćdziesiątym, miesiąca Oktobra drugiego dnia, pod pieczęcią radziecką miasta seymowego jego królewskiey mości Grodna stronie potrzebującey jest wydan:

Sessya czterdziesta trzecia. Magistrat miasta seymowego jego królewskiey mości Grodna, mając ustawiczne doniesienia o niebezpieczeństwie, z ognia zdarzyć się mogącym, tak szczególnie, jako y powszechnie od wielu mieszkających possesorów, domy swe porządne, od podobnych przypadków zawarowane mających, jako też na nowo siedlić się chcących, a tę jedyną przyczynę za przeszkodę swoim zamysłom gdy dają, iż tuż obok nayporządnieyszych budowisk nikczemne chatki bez żadnego opatrzenia od ognia, dla nieporządnych dachów, kominów, plecionych, lub deskami okładanych z tych pieców, kuchni, nie tylko dawnieysze znaydują się, lecz y nowe takie prawie codziennie przybywają, które ani ozdoby miastu nieprzynoszą, ani pożytku publiczności uczynić niemogą, a zguby całego maiątku possydujących y przybywających obywatelów, jako też

całego miasta konflagraty przyczyną stać się mogą. Mając na to sobie powierzoną y prawami przepisaną baczność, usiłujący niepojedynokrotnie takowemu zapobieżeć nieporządkowi, dotychczas nieposłusznemi gdy widzi, referując się zatym do własnych swoich kilku poprzedzonych rozrządzeń y publikat, oraz prześwietney kommissyi boni ordinis ordynacyi zapadłych, wszystkim w ogół possessorom, jakiego kolwiek stanu y kondycyi, na czyjey kolwiek juryzdyce y gruncie, tak w mieście jego królewskiey mości Grodnie, jako y za Niemnem mieszkającym, żadnego niewyłączając, do wiadomości podaje, iż wyszła z przysięgłych osób urzędowa rewizya y że w przeciągu czterech niedziel od daty ninieyszey publikaty do dnia pierwszego Wrzesnia roku teraznieyszego sami possessorowie, takie domki mający, dachy niebezpieczne zrzucać, kominy zbijać, a nikczemne y nic niewarte klecisko rozbierać powinni, gdyż po wyszłym terminie urząd miasta jego królewskiey mości Grodna, znaydując takowe domki, na tabelli rewizyiney wyszczególnione, existującemi, przez rzemieslników cechowych y wszelką do tego użyć się mającą pomoc, prawami pozwoloną, bez żadney przewłoki y dalszego odkładania rozwalać y ruynować każe, oznaymuje y zastrzega. Ażeby zaś mieszkający na jakim kolwiek gruncie, tak w mieście, jak y przedmieściu Zaniemenskim niewiadomością nieskładali się obywatele, takowe obwieszczenie ażeby imć pan instygator policyi przez bęben po ulicach całego miasta y za Niemnem publikował y ogłosił, nad to do drzwi ratuszowych y kościelnych, jako też po rogach ulic takową publikatę poprzybijał, tenże magistrat miasta jego królewskiey mości Grodna zaleca. Pisan na ratuszu Grodzieńskim, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, miesiąca Julii dwódziestego piątego dnia. U tey sessyi przez szlachetnego jegomości pana Jozefa Żylińskiego—mieysce pisarza zastępującego, ręką własną napisaney, podpisy osób magistrat składających są takowe: Józef Antoni Zieliński—woyt Grodzieński mpr. Andrzey Stoliński—prezydent Grodzieński mpr. Kazimierz Abramowicz — burmistrz Grodzieński mpr. Piotr Hertman—radca miasta jego królewskiey mości Grodna. Józef Zieliński—radca miasta jego królewskiey mości Grodna loco notarii. Pod tąż sessyą umieszczony dopisek ręką szlachetnego jegomości pana Jakóba Sidorowica ścisłym charakterem w następnych wyrazach czterdzieści trzy. Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, dnia dwudziestego piątego miesiąca Julii, za wniesioną od szlachetnego Józefa Legatowicza—radcy miasta jego królewskiey mości Grodna do magistratu Grodzieńskiego o kondonacyą z placu, w mieście jego królewskiey mości Grodnie domem possydowanego, ilości w jednym boku od ulicy Bernardyńskiey łokci siedmdziesiąt trzy i pół, drugiego boku tyleż łokci mającego, w jednym końcu od uliczki małey łokci trzydzieści trzy y trzy czwierci, w drugim końcu łokci dwadzieścia dziewięć y pół w sobie zawierającego, opłaty czynszowey tak za dawnieysze lata niepłaconey, jako też pro futuro, do kassy mieskiey opłacać się należney prośbę, magistrat miasta seymowego jego królewskiey mości Grodna, mając wzgląd na kilku dziesiątletnie przez szlachetnego Legatowicza—radcy miasta jego królewskiey mości Grodna sprawowanie urzędów magistratowych, pro publico ciągle aż dotąd doświadczone y w następny czas pełnić się obowiązane posługi, przychiliwszy się zatym do jego prośby, tak zaległe z lat dawnieyszych, jako też pro futuro usque do życia tegoż szlachetnego Legatowicza należną opłatę czynszową kondonuje, warując to, iż po ustałym życiu jego quocunque titulo possessor domów, na placu

wgórze rzeczonym znaydujących się, winien y obowiązanym będzie do kassy mieyskiey corocznie po złotych dwadzieście cztyry, numero 24, opłacać y wszelkim onerom civilibus wespół z dalszemi obywatelami ulegać. Dat na ratuszu Grodzieńskim, ut supra. U tego dopisku podpisy w te słowa: Andrzey Franciszek Stoliński—prezydent Grodzieński mp. Kazimierz Abramowicz—burmistrz Grodzieński mpr. Piotr Hertman—radca miasta jego królewskiey mości Grodna. Pod tym dopiskem adnotacya za dostrzeżeniem z niezgodnością wydanego extraktu takowa: Notandum: excerpt tey sessyi wydany niezgodnie z podpisami tu umieszczonemi przez szlachetnego jegomości pana Sidorowicza—wówczas pisarza wóytowskiego. Daniel Lenkiewicz—pisarz rądziecki magistratu Grodzieńskiego. U tego excerptu pieczęć (L. S.), a obok jey podpis pisarza w następney słów osnowie: zgodno z protokułem sessyonalnym, Daniel Lenkiewicz — apostolski y magistratski Grodzieński radziecki pisarz; pod tąż pieczęcią korrekta w tych wyrazach: czytano z protokołem sessyonalnym; Piotr Huboczyński—pisarz sądów wóytowskich miasta jego królewskiey mości Grodna. A na końcu teyże stronicy napis takowy: excerpt, jako wyżey. Na grzbiecie zaś złożonego tego excerptu adnotata w tych wyrazach: Tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego. Julii dwudziestego piątego dnia, excerpt z protokułu sessyonalnego magistratu Grodzieńskiego sessyi czterdziestey trzeciey o zachowanie porządney budowli zaszłego urządzenia y pod tymże sessyonalnym urządzeniem dopisku w tymże protokole sessyonalnym znaydującego się.

Który to takowy excerpt sessyi, za podaniem onego przez wyżey wyrażoną osobę do akt, jest do xiąg sądów appellacyinych województwa Wileńskiego przyjęty y wpisany.

1792 г. Февраля 25-го дня.

Изъ книги № 5164, за 1792—1792 г., л. 6.

84. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Липнишкамъ на городскія права и вольности.

Король Станиславъ Августъ, по ходатайству нѣкоторыхъ сановниковъ, разрѣшаетъ мѣстечку Липнишкамъ пользоваться магдебургскими правами, на что оно имѣло привилегію отъ короля Владислава IV, впослѣдствіи затерянную. Король разрѣшаетъ устроить ратушу, гостинный рядъ и кирпичный заводъ; избавляетъ мѣстечко отъ подсудности судамъ гродскимъ, земскимъ и духовнымъ; даетъ ему судъ магдебургскій; утверждаетъ также особый гербъ для печати (на красномъ полѣ изображеніе Литовца—всадника съ копьемъ). Въ случаѣ несправедливыхъ рѣшеній суда или притѣсненій, обиженнымъ предоставляется право подавать апелляцію или въ Виленскій трибуналъ, или же въ королевскій задворный судъ.

Roku tysiąc siedmset dziewięędziesiąt drugiego, miesiąca Apryla trzydziestego dnia.

Przed nami Antoniem Tyzenhauzem—chorążym y posłem miasta Wileńskiego—prezydentem, Antonim Lachnickim—oboznym Wiłkomirskim, vice-prezydentem, Józefem Meje-

rem—rotmistrzem województwa Trockiego, Danielem Hertelem, Kazimierzem Paszkiewiczem Piotrem Grozmanem—szambelanem, Fryderykiem Heyde, Antonim Trappem, Marcinem Knakfusem, Antonim Tołokońskim Paszkiewiczem, Franciszkiem Sądeckim—radnymi, Wawrzyncem Orzechowskim—budowniczym Mozyrskim—pisarzem magistratu głównego miasta wolnego rzeczy-pospolitey Wilna, stanowszy oczewisto wielmożny imć pan Kazimierz Trzeciak—generał-adiutant buławy wielkiey koronney, pisarz magistratu miasta Lipniszek, dyploma, czyli przywiley renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Lipniszkom od nayjaśnieyszego StanisławaAugusta—króla polskiego, teraz panującego, na pargaminie z pieczęcią na sznurku jedwabnym wiszącą, na massie czerwoney wyciśnioną, z herbem pogoń Litewska, w śrzodku tego dyplomatu wymalowanym, temuż miastu nadanym, wydane, do akt podał w tych słowach:

W imię Pańskie. Amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę. My Stanisław August z Bożey łaski y woli narodu król Polski, wielki xiążę Litewski et cet. Oznaymujemy tym naszym renovationis diplomatem, wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, tak teraznieyszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y na rzecz szlachetnych burmistrza, wóyta, radców, ławników y całego ludu miasta naszego Lipniszek, w województwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim leżącego, że to miasto za nayjaśnieyszych poprzedników naszych było miastem, y miało sobie wolności nadane. Jakoż pokładano przed nami renovatią przywilejów, mieszczanom Lipniskim na prawo maydeburskie y inne wolności miastu Lipniszkom od nayjaśnieyszego poprzednika naszego Władysława czwartego w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim, miesiąca Czerwca szóstego dnia nadaną, a extraktem z metryk wielkiego xięstwa Litewskiego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugim, miesiąca Stycznia drugiego dnia wyjętą. Zaczym suplikowano nas, abyśmy z mocy naszey naywyższey zwierchności, która nam prawami krajowemi jest dozwolona y na fundamencie konstytucyi, na seymie teraznieyszym o miastach postanowionych, mianowicie pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczypospolitey", —przez którą pozwolono nam jest, nie tylko dawnym miastom przywileja renovationis, jeśliby im zagineły, wydawać, ale nawet gdyby na gruntach naszych królewskich osada jakowa, z ludu wolnego złożona, dała siedlisku swemu przystoyną postać miasta, tedy nam królowi nowy przywiley locationis takowey osadzie nawet z nadaniem ziemi wydać moc zostawiona. Przeto gdy też miasto Lipniszki, dawnemi dowodami byłości przywilejów jest zaszczycone y, jako miasto uprzywilejowane, ludem wolnym zasiedliło się, a ztąd przystoyną postać miasta formnie y z czasem przystoynieyszą y obszernieyszą uczynić może, onemu diploma renovationis, jako miastu wolnemu, na wzór innych miast uprzywilejowanych, wydać y też miasto do wolności innym miastom, równe podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, magistrat y juryzdykcyą sądową temuż miastu przywrócić, od juryzdykcyi wszelkiey ziemiańskiey, wojewodzińskiey wyjąć, juryzdyki wszelkie obce, duchowne y świeckie, w obrębie tegoż miasta położone, uchylić y one pod władzę y juryzdykcyą magistratu Lipniskiego poddać, od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić y używania wszelkich swobód, prerogatyw, zaszczytów, miastom wolnym służących, dozwolić raczyli. Do którey prożby, ile na prawie publicznym gruntującey się, my król łaskawie skłoniwszy się, a do wyżey

wzmiankowanych konstytucyi, na seymie teraznieyszym o miastach postanowionych, stosuiąc się, chcąc oraz przerzeczone miasto Lipniszki y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach prawami udzielonych zapewnić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, osiedlić, ztąd też miasto do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, a pomnażaiące się z czasem dochody rzeczypospolitey zwiększyć, rzeczone miasto Lipniszki za wolne uznawszy, wszystkich obywatelów w tym mieście, tak teraz osiadłych, jako y napotym osiadać mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa mieyskiego wcielaiących się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y terrytorya, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną być przyznajemy. Co nie ma przeszkadzać zaczętym, a niedokończonym sprawom wszystkich obywatelów przerzeczonego miasta Lipniszek, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, prowadzących handle lub rzemiosła, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiegokolwiek przemysłu żyjących y w tym że mieście tak teraz possessye mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiegokolwiek byliby dostojeństwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiey y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, oraz równym podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy y, że żaden z obywatelów tego miasta w własney sprawie przed innym sądem obcym odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu prawa teraznieyszego, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym sądzić się ma, stanowiemy. A gdyby ktokolwiek dekretem sądów mieyskich miasta Lipniszek mniemał się być uciążonym, tedy do sądów appellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu teraznieyszego za wydziałowe dla miast powiatu Oszmiańskiego oznaczonym lub do nas y sądów naszych zadwornych assesorskich wielkiego xięstwa Litewskiego, podług gatunku spraw w prawie wymienionych, apellować mocen będzie; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądzenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Lipniszki, nigdzie indziey, tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assesorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach prawem wymienionych odpowiadać będą winne. Tudziesz, aby też miasto ratusz dla obrad y sądów mieyskich, jako też w przyzwoitych mieyscach jatki y kramnice na pożytek mieyski y cegielnią publiczną mieyską wystawiło, onemu dozwalamy. Aby zaś toż miasto, tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich na wypisach y dziełach urzędowych pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki nadajemy, jaki się tu odmalowany widzieć daje, to jest: pogoń Litewska z proporcem w czerwonym polu, którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwalamy. Jakie zaś daniny z tegoż miasta y gruntów mieyskich podług prawa należeć okażą się y te wyrokiem sądów naszych zadwornych assesorskich wielkiego xięstwa Litewskiego w exekucyi prawa, w tey mierze na seymie teraznieyszym postanowionego, w opłacie pieniężney zadecydowane zostaną, takowe magistrat tegoż miasta od obywatelów wybierać y tam, gdzie prawo mieć chce, opłacać y kwity z opłaconych w generalności danin na rzecz miasta odbierać będzie; oprócz zaś takowych danin, jakowe podatki publiczne są lub będą przez prawo postanowione, takowe do skarbu rzeczy-pospolitey wnosić toż miasto będzie obowiązane. Innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone y jakowemu zarządzeniu władzom nay-

wyższym też miasta podlegać są obowiązane, to wszystko w tym mieście wolnym Lipniszkach dopełnione y wykonane mieć chcemy. Oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi, na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikaiących, tym że mieszczanom Lipniskim używać dozwalamy y, aby w tym od nikogo nie mieli przeszkody, ostrzegamy. Na co dla lepszey wiary ninieysze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwódziestego piątego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, panowania naszego dwudziestego ósmego roku. U tego przywileju dyplomatu renovationis podpis nayjaśnieyszego króla imci, oraz sekretarza pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego y dopis w te słowa: Stanisław August król. Diploma renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Lipniszkom, w woiewodztwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim leżącemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, iego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Jakowe diploma, przez wyż wyrażoną osobę do akt podane, iest do xiąg magistratowych przyięte y wpisane.

1792 г. Мая 22-го дня.

Изъ книги № 185, за 1795—1797 г., л. 586.

85. Привилегія короля Станислава Августа городу Ошмянамъ.

Король Станиславъ Августъ, по ходатайству придворныхъ чиновъ и на основаніи законовъ страны и позднѣйшихъ конституцій о городахъ, выдаетъ настоящую привилегію renovationis et locationis г. Ошмянѣ, на основаніи которой предоставляетъ ему право вольнаго города, какъ въ самоуправленіи, такъ и во владѣніи землей. Апелляцію допускаетъ или въ задворный королевскій судъ или же въ Виленскій трибуналъ, которому предоставлено вѣдать такія дѣла, на основаніи сеймовой конституціи 1794 года, надавая также особый гербъ городу.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Junii dwudziestego pierwszego dnia.

Przed aktami trybunalskiemi w imieniu y powadze Jego Imperatorskiey mości—samowładnącego wszech Rossyą, stawając osobiście szlachetny jegomość pan Wincenty Pasznik—burmistrz miasta Oszmiany, imieniem swoim y całego miasta obywatelów mieszczan Oszmiańskich, przywiley od nayjaśnieyszego króla imci Stanisława Augusta II renovationis, temuż miastu Oszmianie służący, do akt podał, który co do słowa w też akta wpisując temi wyraża się słowy.

„W imie Pańskie. Amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę. My Stanisław August, z Bożey łaski y woli narodu król Polski, wielki xiąże Litewski etc. Numero dwadzieście dwa

L. I. P. wielkiego xięstwa Litewskiego. Oznaymujemy tym naszym renovationis et locationis dyplomatem wszem w obec y każdemu, komu o tym wiedzieć należy, tak teraznieyszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y w rzeczy szlachetnych burmistrza, wóyta, radców, ławników y całego ludu miasta naszego wolnego Oszmiany, w wielkim xięztwie Litewskim, w powiecie Oszmiańskim położonego, iż gdy prawami seymu teraznieyszego, pod związkiem konfederacyi trwającego, o miastach postanowionemi, mianowicie konstytucyą pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczy pospolitey" wszystkie miasta nasze królewskie za wolne, obywatele takowych miast, jako ludzie wolni, ziemia w miastach przez nich osiadła, a dotąd niewątpliwie y prawnie posiadana, za własność tychże miast y obywatelów w nich osiadłych dziedziczną uznanemi zostały, dawne przywileja im służące zupełnie utwierdzone, a nam królowi takowym miastom wolnym, nie tylko tym, którym by dawnieysze przywileja lokacyine zagineły, za dowiedziemiem ich byłości, nowe dyploma renovationis y tym, które mieyscem seymików y sądów ziemiańskich prawem seymu teraznieyszego oznaczone zostały, ale nawet gdyby w jakim mieyscu położona na gruntach naszych królewskich osada ludzi wolnych dała przystoyną siedlisku swemu miasta postać, dyploma erectionis wydać moc zostawiona y zachowana. A że miasto nasze wolne Oszmiana, od wieków ufundowane, mieyscem sądów ziemiańskich powiatu Oszmiańskiego zaszczycone, nie tylko przystoyną postać miasta formuje, a przeto zdolnym jest otrzymania przywileju renovationis et locationis, ale nawet świeżo zapadłym seymu teraznieyszego prawem za mieysce do odbywania seymików ziemiańskich powiatu Oszmiańskiego oznaczone jest y podatki wszelkie publiczne, jako to: półpodymne, czopowe, szelężne y skurowe, tak jak inne przywilejowane miasta, opłaca; zaczym suplikowano nas, abyśmy z mocy zwierzchności naszey naywyższey, która nam prawami krajowemi jest dozwolona, stosując się oraz do konstytucyi wyż nadmienioney, temuż miastu dyploma renovationis et locationis wydać, ziemię przez to miasto z mocy dawnych nadań w ograniczeniu dotąd nie wątpliwie exystującym osiadłą y posiadaną, ze wszelkiemi własnościami, tak co są w aktualney possessyi, jako też któreby zdawna do tego miasta należały, własnością dziedziczną nadać, magistrat y juryzdykcyą sądową na wzór innych miast uprzywilejowanych ustanowić; nie mniey fundusze y dochody ogólne na rzecz tegoż miasta przeznaczyć y bezpieczne onych użycie zapewnić, od władzy y juryzdykcyi inney, jako to: ziemiańskiey, wojewodziańskiey, starościńskiey y dalszych, od obcego wszelkiego wpływu y od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić, juryzdyki wszelkie obce, duchowne y świeckie uchylić y one pod władzę y juryzdykcyą magistratu Oszmiańskiego poddać, do wolności innym miastom, równe podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, wolney elekcyi magistratu y urzędników na mocy praw seymu teraznieyszego dozwolić raczyli. Do którey prożby, ile na prawie pospolitym gruntującey się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyż wzmienionych konstytucyi, na seymie teraznieyszym ustanowionych, stosownie się mając, chcąc oraz przerzeczone miasto Oszmiana y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach mieyskich zapewnić, do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawuiącym, pomnożyć, a pomnożające się z czasem dochody rzeczy-pospolitey zwięk-

szyć, mając oraz y to w zamiarze, aby z nadaniem wolności miastom kray cały w handle y rękodzieła powstawał, a przeto zamożnym y bogatym, równie obcym narodom, stał się, też miasto Oszmiana za wolne uznajemy, wszystkich obywatelów w tym mieście osiadłych y napotym osiadać mających, a poddaństwu nie podległych y do prawa mieyskiego wcielających się, za ludzi wolnych, ziemię. w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y terrytorya, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną być przyznajemy, co niema przeszkadzać zaczętym a niedokończonym sprawom, magistrat utworzyć y sędziów mieyskich, to jest: burmistrza, wóyta, radców y ławników gminnych, pisarza, syndyka y kassyera na wzór innych miast wolnych uprzywilejowanych obierać, rządy y sądy wedle przepisu prawa seymu teraznieyszego pod tytułem: „urządzenie wewnętrzne miast wolnych rzeczy pospolitey w Koronie y wielkim xięstwie Litewskim"—sprawować dozwolamy, a wszystkich obywatelów przerzeczonego miasta Oszmiany bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, handle, rękodzieła y rzemiosła sprawujących, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiego kolwiek przemysłu żyjących y w tym że mieście tak teraz possessye mających, jako y na potym one nabyć mogących, jakiego kolwiek byli by dostojeństwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiey y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, równym oraz podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy y wzmienione miasto Oszmiana wraz z jego obywatelami od wszelkich juryzdykcyi—ziemiańskiey, wojewodzińskiey, starościńskiey, zamkowey y dalszych na mocy prawa swieżo zapadłego wyimujemy y, że żaden z obywatelów tego miasta w żadney sprawie, czy to z possessyi mieyskiey, czyli z osobistości wynikłey, przed żadnym innym obcym sądem odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu teraznieyszego prawa, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obranym, sądzić się ma, stanowiemy. A gdyby któż kolwiek dekretem urzędu mieyskiego Oszmiańskiego mniemał się bydź uciążonym, tedy do sądów apellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu teraznieyszego dla miast wielkiego xięstwa Litewskiego za wydziałowe oznaczonym, lub do sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego, podług gatunku spraw w prawie wymienionych, apellować będzie mocen. Urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądzenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Oszmiana nie gdzie indziey, jak tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach prawem przepisanych odpowiadać będą winne. Tudzież aby te miasto w rynku publicznym ratusz dla obrad y sądów mieyskich, także w mieyscach przyzwoitych kramnice y jatki na pożytek mieyski, jako też publiczną cegielnię mieyską wystawiło, onemu dozwolamy. Żeby zaś przerzeczone miasto Oszmiana tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki, jako się tu daje widzieć odmalowany, to jest na jedney stronie ręka trzymająca szalę, na drugiey stronie tarcza, pomiędzy temi ciołek z napisem pod nim: „Memoria Stanislai Augusti tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego", przez też miasto obrany nadajemy. Którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwalamy. Innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone y jakowemu zarządzeniu naywyższym władzom też miasta wolne podlegać są obowiązane, to wszystko w tym

mieście wolnym Oszmianie dopełnione y wykonane mieć chcemy, oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego Magdeburskiego wynikających, tym że mieszczanom Oszmiańskim używać dozwolamy y, aby w tym od nikogo żadney nie mieli przeszkody, ostrzegamy. Na co dla lepszey wiary ninieysze dyploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego drugiego miesiąca Maja, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, panowania naszego dwudziestego ósmego roku. U tego przywileju renovationis et locationis od nayjaśnieyszego króla jegomości Stanisława Augusta drugiego na stemplowanym pargaminie, ceną czerwonych złotych dwanaście, na jednym arkuszu pisanego, miastu wolnemu Oszmianie danego, przy wyciśnieniu na czerwoney massie w puszce mosiężney pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego na sznurze karmazynowym jedwabnym, przez oprawę w skórkę czerwoną przewłóczonym, zawieszoney, podpis ręki nayjaśnieyszego króla jegomości Polskiego, poniżey adnotata y podpis wielmożnego imć pana sekretarza teyże pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego, oraz suscepta sądu ziemskiego powiatu Oszmiańskiego następnymi wyraża się słowy: Stanisław August król. Diploma renovationis et locationis miastu seymikowemu Oszmianie, w wielkim xięstwie Litewskim, powiecie Oszmiańskim położonemu. Wincenty Białopiotrowicz — łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Roku tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Februaryi dwudziestego ośmego dnia. Na sądach ziemskich Oszmiańskich stanowszy osobiście patron wielm. imć pan Antoni Czernicki — skarbnik Brzeski, w obecności szlachetnych Wincentego Pasznika, Antoniego Kunickiego y Stanisława Kulikowskiego, mieszczan Oszmiańskich, do akt podał. Adam Ignacy Korsak — sędzia ziemski Oszmiański, prezydujący, Adam Kuncewicz — sędzia ziemski Oszmiański, Tomasz Umiastowski — sędzia ziemski Oszmiański. Zgodno z xięgami. Jan Wituński — pisarz sądowy ziemski Oszmiański.

Który to takowy przywiley, alias diploma renovationis et locationis, miastu wolnemu Oszmianie służący, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę w imieniu całego gminu y obywateli tegoż miasta Oszmiany do akt, jest do xiąg trybunalskich przyięty y wpisany.

1792 г. Февраля 25-го дня.

Изъ книги № 5465, за 1794—1795 г., л. 219.

86. Привилегія короля Станислава Августа на обновленіе правъ мѣстечка Ушполя.

Король Станиславъ Августъ, на основаніи особыхъ правъ, предоставленныхъ ему позднѣйшими конституціями, не только подтверждать старыя привилегіи и права разнымъ городамъ, но предоставлять таковыя новымъ мѣстностямъ, выдаетъ настоящую привилегію м. Ушполю на магдебургскія права. Вслѣдствіе этого жителямъ Ушполя разрѣшается учредить у себя магистратскій и войтовскій судъ, устроить ратушу, воскобойню, мясной рядъ, кирпичный заводъ и другія зданія, необходимыя для развитія городской жизни; разрѣшается мѣстное магдебургское самоуправленіе съ правомъ апелляціи въ задворный ассессорскій судъ, а въ письменныхъ дѣлахъ употребленіе гербовой печати съ слѣдующимъ изображеніемъ: два лавра, связанныхъ вмѣстѣ и посерединѣ на голубомъ полѣ снопъ льна, приготовленный къ продажѣ.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Apryla dziewiątego dnia.

W kancellaryi miasta głównego stołecznego rzeczypospolitey Wilna, przede mną Franciszkiem Xawierym Sidorowiczem—aktualnym y przysięgłym tegoż miasta regentem, stanowszy osobiście szlachetni Marcin Mikuszański—burmistrz, Jakub Kotkiewicz—radca miasta rzeczypospolitey klassy trzeciey Uszpola, przywiley erectionis et locationis nayjaśnieyszego (króla), miastu rzeczy pospolitey Uszpolowi nadany—na pargaminie pisany, w szkórę czerwoną oprawny, sznurem jedwabnym czerwonym przewleczony, w końcu którego pieczęć w puszce mosiężney na massie czerwoney wielkiego xięstwa Litewskiego wyryta, na sądach ziemskich województwa Wileńskiego aktykowany, w sposób przenosu do akt wieczystych ku wpisaniu podali; który, od słowa do słowa wpisując w xięgi, tak się w sobie ma:

Na maryginesie pierwszey karty suscepta aktykacyi przywilejowey z podpisem urzędników sądu ziemskiego województwa Wileńskiego w tych wyrazach: Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, Marca dziesiątego dnia. Przed sądem ziemskim województwa Wileńskiego stawając osobiście patron wielmożny imć pan Dyzmar Ogonowski—dworzanin skarbu Litewskiego, takowy przywiley nayjaśnieyszego pana do akt podał; Tadeusz Korsak—sędzia ziemski województwa Wileńskiego, prezydujący, Ignacy Gieralt Towiański—sędzia ziemski województwa Wileńskiego, Michał Horodeński—sędzia ziemski województwa Wileńskiego, Felicyan Pomarnacki—sędzia ziemski województwa Wileńskiego, Kalasanty Złobocki—pisarz sądów ziemskich województwa Wileńskiego; przywileju zaś samego treść następna:

W imię Pańskie, amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę. My Stanisław August, z Bożey łaski y woli narodu, król polski, wielki xiążę Litewski i t. d. Oznaymujemy tym naszym erectionis et locationis diplomatem wszem w obec y każdemu, komu o tym wiedzieć należy, tak teraznieyszego, jako y potomnego wieku ludziom: Przełożono nam jest przez panów

rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y w rzeczy szlachetnych burmistrza, wóyta, radzców y całego ludu miasta naszego wolnego Uszpol, w wojewodztwie Wileńskim, powiecie Wiłkomirskim położonego: iż gdy prawami seymu teraznieyszego, pod związkiem konfederacyi trwającego, o miastach postanowionemi, mianowicie konstytucyą pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczypospolitey''.—wszystkie miasta nasze królewskie za wolne, obywatele takowych miast, jako ludzie wolni, ziemia w miastach przez nich osiadła, a dotąd niewątpliwie y prawnie posiadana, za własność tychże miast y obywatelów w nich osiadłych dziedziczną uznanemi zostały, dawne przywileja im służące zupełnie utwierdzone, a nam królowi takowym miastom wolnym, nie tylko tym, którymby dawnieysze przywileja lokacyjne zaginęły, za dowiedzeniem ich byłości nowe diploma renovationis, ale nawet gdyby w jakim mieyscu położenia na gruntach naszych królewskich osada ludzi wolnych dała przystoyną siedlisku swemu miasta postać, diploma erectionis wydać moc zostawiona y zachowana. A że miasto nasze Uszpole przystoyną miasta postać formuje, przeto zdolnym jest otrzymania przywileju erectionis et locationis, jako miasto wolne, uprzywilejowane. Przełożono nam też było y to, że to miasto Uszpole podatki wszelkie publiczne, jako to: półpodymne, czopowe, szelężne y skórowe, tak jak inne miasta opłaca: zaczym suplikowano nas, abyśmy z mocy zwierzchności naszey naywyższey, która nam prawami krajowemi jest dozwolona, stosując się oraz do konstytucyi wyż nadmienioney, temuż miastu diploma renovationis et locationis wydać, ziemię przez to miasto, z mocy dawnych nadań, w ograniczeniu dotąd niewątpliwie exystującym osiadłą y posiadaną, ze wszelkiemi własnościami, tak w aktualney posessyi, jako też któreby zdawna do tego miasta należały, własnością dziedziczną nadać, magistrat y juryzdykcyą sądową na wzór innych miast uprzywilejowanych ustanowić, nie mniey fundusze y dochody ogulne na rzecz tegoż miasta przeznaczyć y bespieczne onych użycie zapewnić, od władzy y juryzdykcyi inney, jako to ziemiańskiey, wojewodzińskiey y dalszych, od obcego wszelkiego wpływu y od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić, juryzdyki wszelkie obce, duchowne y świeckie uchylić y one pod władzę y juryzdykcyą magistratu Uszpolskiego poddać, do wolności, innym miastom, równe podatki rzeczypospolitey opłacającym, właściwych, przystosować, wolney elekcyi magistratu y urzędników na mocy praw seymu teraznieyszego dozwolić raczyli; do którey prożby, ile na prawie pospolitym gruntującey się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyż wzmienionych konstytucyi, na seymie teraznieyszym ustanowionych, stosownie się mając, chcąc oraz przerzeczone miasto Uszpole y imć panów obywatelów w wolnościach y zaszczytach mieyskich zapewnić, do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, pomnożyć, a pomnażające się z czasem dochody rzeczypospolitey zwiększyć, mając oraz y to w zamierze, aby z nadaniem wolności miastom kray cały w handle y rękodzieła powstawał, a przeto zamożnym y bogatym, równie obcym narodom, stał się, toż miasto Uszpole za wolne uznajemy, wszytkich obywatelów w tym mieście osiadłych y napotym osiadać mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa mieyskiego wścielających się, za ludzi wolnych, ziemie, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y terrytoria, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną bydź przyznajemy, co niema przeszkadzać zaczętym, a niedokoń-

czonym sprawom, magistrat utworzyć, y sędziów mieyskich, to jest: burmistrza, wóyta, radzców, ławników gminnych, pisarza, syndyka y kassyera, na wzór innych miast wolnych, uprzywilejowanych obierać, rządy y sądy wedle przepisu prawa seymu teraznieyszego pod tytułem: „Urządzenie wewnętrzne miast wolnych rzeczypospolitey w Koronie y w wielkim xięstwie Litewskim", sprawować dozwolamy, wszytkich obywatelów przerzeczonego miasta Uszpola, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, handle, rękodzieła y rzemiosła sprawujących, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiegokolwiek przemysłu żyjących y w tymże mieście tak teraz posessyie mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiegokolwiek byliby dostojeństwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiey y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, równym oraz podatkom, wolnościom y zaszczytom podległem mieć chcemy y wzmienione miasto Uszpole, wraz z jego obywatelami, od wszelkich juryzdykcyi ziemiańskiey, wojewodzińskiey, starościńskiey, zamkowey y dalszych, na mocy prawa świeżo zapadłego, wyimujemy y że żaden z obywatelów tegoż miasta w żadney sprawie, czy to z posessyi mieyskiey, czyli z osobitości wynikłey, przed żadnym innym obcym sądem odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu teraznieyszego prawa, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym, sądzić się ma, stanowiemy. A gdyby ktoż kolwiek dekretem urzędu mieyskiego Uszpolskiego mniemał się być uciążonym, tedy do sądów appellacyjnych, w mieście Wilnie, prawem seymu teraznieyszego dla miast powiatu Wiłkomirskiego za wydziałowe oznaczonym, lub do sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego podług gatunku spraw, w prawie wymienionych, appellować będzie mocen; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądzenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Uszpole nie gdzie indziey, jak tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach, prawem przepisanych, odpowiadać będą winne; tudziesz aby to miasto w rynku publicznym ratusz dla obrad y sądów mieyskich, także w mieyscach przyzwoitych kramnice y jatki na pożytek mieyski, jako też publiczną cegielnię mieyską wystawiło, onemu dozwolamy. Żeby zaś przerzeczone miasto Uszpole, tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich, pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki (L. S.), jaki się tu widzieć daje odmalowany, to jest, na postumencie kamiennym z napisem: herb miasta Uszpola tysiąc siedymset dziewięćdziesiąt wtórego roku, wsparty jest laur z dwuch drzewnych gałązek, w posrzód którego, w niebieskim polu znayduje się pundel lnu związany do handlu, którym szczegulnie szczyci się to miasto, u wierzchu chorągiew z napisem, „handlem miasta wzrastają", nadajemy, którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwalamy. Innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone, y jakowemu zarządzeniu, naywyższym władzom też miasta wolne podlegać są obowiązane, to wszytko w tym mieście wolnym Uszpolach dopełnione y wykonane mieć chcemy; oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi, na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikających, tymże mieszczanom Uszpolskim używać pozwalamy, y, aby w tym od nikogo żadney nie mieli przeszkody, ostrzegamy. Na co dla lepszey wiary ninieysze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia XXV

miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCCXCII, panowania naszego XXVIII roku. U tego przywileju erectionis et locationis podpis nayjaśnieyszego pana, po niżey adnotacya z podpisem wielmożnego sekretarza pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego w tych wyrazach: Stanisław August król. Dipłoma erectionis et locationis miastu wolnemu Uszpolom, w województwie Wileńskim, powiecie Wiłkomierskim położonemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.

Który to przywiley erectionis et locationis, za podaniem onego przez wyż wyrażone osoby do akt, jest w xięgi wieczyste miasta rzeczy-pospolitey Wilna przyjęty y wpisany.

1792 г. Февраля 23-го дня.

Изъ книги № 5160, за 1790—1792 годъ., л. 1116.

87. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Мойшаголамъ на городскія права и вольности.

Король Станиславъ Августъ, по ходатайству нѣкоторыхъ сановниковъ, а равно и на основаніи конституцій, предоставляющихъ ему власть не только подтверждать древнія привилегіи и права разнымъ городамъ, но и даровать новыя, выдаетъ настоящую привилегію мѣстечку Мойшаголамъ (Вилкомирскаго повѣта) на магдебургскія права. Вслѣдствіе этого король образуетъ городскую юрисдикцію, даетъ особый гербъ (изображеніе св. Антонія), разрѣшаетъ построить ратушу, гостиный дворъ и кирпичный заводъ,—разрѣшаетъ вообще горожанамъ устроиться по магдебургскимъ обычаямъ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Marca dziewiętnastego dnia.

Na sądach magistratowych miasta stołecznego jego królewskiey mości y rzeczy-pospolitey, wydziałowego w wielkim xięstwie Litewskim, wolnego Wilna, przed nami Alexandrem Chmarzyńskim—burmistrzem, Danielem Gotlibem Hertelem, Jakubem Doroniewskim, Onufrym Sipką—radzcami; y mną Jakubem Kazimierzom Sidorowiczem—sekretarzem jego królewskiey mości, pisarzem, urzędnikami sądowemi miasta stołecznego jego królewskiey mości y rzeczy-pospolitey, wydziałowego Wilna, stanowszy osobiście w. imć pan Antoni Perkowski—skarbnik ziemi Zabielskiey, przywiley renovationis, miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Moyszagole, w województwie Wileńskim, powiecie Wiłkomierskim leżącemu, służący, ku wpisaniu do akt sądownie podał, który wpisując w xięgi od słowa do słowa tak się w sobie ma:

W imie Pańskie, Amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę, My Stanisław August, z Bożey łaski y woli narodu, król Polski, wielki xiąże Litewski i t. d. Oznaymujemy tym naszym renovationis diplomatem wszem wobec y każdemu

zosobna, komu o tym wiedzieć należy, tak teraznieyszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y na rzecz szlachetnych burmistrza, wóyta, radzców, ławnikow y całego ludu miasta naszego Moyszagoły, w województwie Wileńskim, powiecie Wiłkomierskim leżącego, że to miasto przed unią już miało swoją exystencyą; na dowód czego pokładano przed nami przywileja nayjaśnieyszych poprzedników naszych: pierwszy Alexandra króla w roku tysiąc pięćset trzecim, feria sexta in vigilia sancti Joannis Baptistae, takoz drugi Zygmunta Augusta w roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt pierwszym, miesiąca Grudnia dwudziestego siódmego dnia datowane, a extraktami z ksiąg metryk wielkiego xięstwa Litewskiego roku teraznieyszego tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Stycznia dwudziestego trzeciego dnia wyjęte, z których jaśnie okazała się bytność miasta Moyszagoły. Zaczym suplikowano nas, abyśmy z mocy naszey naywyższey zwierzchności, która nam prawami krajowemi jest dozwolona, y na fundamencie konstytucyi, na seymie teraznieyszym o miastach postanowionych, mianowicie pod tytułem: *Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczy-pospolitey*", przez którą pozwolono nam jest, nie tylko dawnym miastom przywileja renovationis, jeśliby im zagineły, wydawać, ale nawet gdyby na gruntach naszych królewskich osada jakowa, z ludu wolnego złożona,— dała siedlisku swemu przystoyną postać miasta, tedy nam królowi nowy przywiley lokacyiny takowey osadzie, nawet z nadaniem ziemi, wydać moc zostawiona, a miastom wszystkim, już w istocie miastami będącym, własność dziedziczna ziemi, gruntów, placów y przyległych territoriów, które tož miasto y mieszczanie teraz posiadają, własnością dziedziczną miast y mieszczan jest przyznana, konstytucyą zaś, na dniu trzecim miesiąca Maja nastąpioną, ustawę rządu przepisującą, wszystkim miastom juryzdykcya sądowa zabespieczona. Przeto gdy przerzeczonemi dowodami toż miasto exystencyą swoją niewątpliwą dowiodło, y że osadę ludu wolnego znacznie pomnaża, podatki rzeczy-pospolitey, jako miasto wolne, uprzywilejowane, opłaca, a ztąd przystoyną postać miasta formuje y z czasem przystoynieyszą y obszernieyszą uczynić może, onemu przywiley stwierdzający dawną jego wolność z nadaniem praw mieyskich, na wzór innych miast uprzywilejowanych, wydać y toż miasto do wolności, innym miastom równey, podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, wolney elekcyi magistratu, na mocy konstytucyi, na seymie teraznieyszym o miastach zapadłych, dopuscić, od juryzdykcyi wszelkiey ziemiańskiey, wojewodzińskiey wyjąć, juryzdyki wszelkie obce, duchowne y świeckie, w obrębie tegož miasta położone, uchylić y one pod władzę y jurzyzdykcyą magistratu Moyszagolskiego poddać, od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić y używania wszelkich swobod, prerogatyw, zaszczytem miastom wolnym służących, dozwolić raczyli. Do którey proźby, ile na prawie publicznym gruntującey się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyżey wzmiankowanych konstytucyi, na seymie teraznieyszym o miastach postanowionych, stosując się, chcąc oraz przerzeczone miasto Moyszagole y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach prawami udzielonych zapewnić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, osiedlić, ztąd toż miasto do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, a pomnażające się z czasem dochody rzeczypospolitey zwiększyć, przerzeczone miasto Moyszagołę za wolne uznawszy, wszystkich obywatelów w tym mieście, tak teraz osiadłych, jako y napotym osiadać

mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa mieyskiego wcielących się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y territoria, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną być przyznajemy, co nie ma przeszkadzać zaczętym, a niedokończonym sprawom, wszystkich obywatelów miasta przerzeczonego Moyszagoły, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia, ludzi prowadzących handle, lub rzemiosła, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiego kolwiek przemysłu żyjących y w tymże mieście, tak teraz possesye mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiego kolwiek byli dostojeństwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiey y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, oraz równym podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy y przerzeczone miasto od wszelkich juryzdykcyi ziemiańskiey, wojewodzińskiey, na mocy prawa, świeżo o miastach zapadłego, wyimujemy y, że żaden z obywatelów tego miasta w własney sprawie przed innym sądem obcym odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu prawa teraznieyszego, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym, sądzić się ma, stanowiemy. A gdyby ktokolwiek dekretem sądów mieyskich miasta Moyszagoły mniemał się być uciążony, tedy do sądów appellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu teraznieyszego za wydziałowe dla miast powiatu Wiłkomierskiego oznaczonym, lub do nas y sądów naszych zadwornych asssesorskich wielkiego xięstwa Litewskiego podług gatunku spraw w prawie wymienionych appellować będzie mocen; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądzenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Moyszagoła nie gdzie indziey, tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach prawem przepisanych odpowiadać będzie winne. Tudzież, aby toż miasto ratusz dla obrad y sądów mieyskich, jako też w przyzwoitych mieyscach jatki y kramnice na pożytek mieyski y cegielnią publiczną mieyską wystawiło, onemu dozwolamy. Aby zaś toż miasto, tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich, na wypisach y dziełach urzędowych pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki nadajemy, jaki się tu odmalowany widzieć daje, to jest (L. S.) wyobrażenie świętego Antoniego, którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwolamy. Jakie zaś daniny z tegoż miasta y gruntów mieyskich podług prawa należeć okażą się, y te wyrokiem sądów naszych zadwornych assesorskich wielkiego xięstwa Litewskiego w exekucyi prawa, w tey mierze na seymie teraznieyszym postanowionego, w opłacie pieniężney zadecydowane zostaną, takowe magistrat tegoż miasta od obywatelów wybierać y tam, gdzie prawo mieć chce, opłacać y kwity z opłaconych w generalności danin na rzecz miasta odbierać będzie; oprócz zaś takowych danin, jakowe podatki publiczne są, lub będą przez prawo postanowione, takowe do skarbu rzeczy-pospolitey wnosić toż miasto będzie obowiązane; innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone, y jakowemu zarządzeniu, władzom naywyższym też miasta podlegać są obowiązane, to wszystko w tym mieście wolnym Moyszagole dopełnione y wykonane mieć chcemy. Oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi, na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikających, tymże mieszczanom Moyszagolskim używać dozwalamy y, aby w tym od nikogo nie mieli przeszkody, ostrze-

gamy. Na co dla lepszey wiary ninieysze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia XXIII miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCCXCII, panowania naszego XXVIII roku. U tego diploma renovationis podpis nayjaśnieyszego króla, poniżey adskrypcya z podpisem wielmożnego sekretarza pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, a sam przywiley na pargaminie pisany, na pół sznurkiem jedwabnym czerwonym przeszyty, y na tymże sznurku zawieszona pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego, na massie czerwoney wyciśnięta, w pusce blaszaney mosiężney, w skórę czerwoną oprawny, takowy: Stanisław August król. Diploma renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Moyszagole „w wojewodztwie Wileńskim, powiecie Wiłkomirskim leżącemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.

Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę u sądu do akt, jest w xięgi magistratowe miasta stołecznego jego królewskiey mości y rzeczypospolitey, wydziałowego Wilna przyjęty y wpisany.

1792 г. Мая 25-го дня.

Изъ книги № 5165, за 1794—1795 г., л. 133.

88. Возобновленіе привилегіи короля Станислава Августа, данной мѣстечку Геранонамъ.

Король Станиславъ Августъ, на основаніи конституцій, предоставляющихъ ему право не только возобновлять старыя, но и даровать новыя городскія права каждому мѣстечку, располагающему благопріятными условіями для своего развитія, выдаетъ настоящую привилегію м. Геранонамъ на магдебургскія права. Вслѣдствіе этого мѣстечко освобождается отъ подсудности воеводскимъ и старостинскимъ и земскимъ судамъ; предоставляется ему право устроить магистратъ на общихъ городскихъ основаніяхъ, съ обязательствомъ отбывать городскія и общегосударственныя повинности; разрѣшается устроить воскобойню, общественные вѣсы, кирпичный заводъ; разрѣшается имѣть особый гербъ—*мечъ, пронизывающій неблагородное сердце;* въ случаѣ магистратскихъ неурядицъ или притѣсненій, обиженные имѣютъ право обращаться въ ассесорскій судъ.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

W kancellaryi miasta głównego rzeczy-pospolitey Wilna przedemną Franciszkiem Xawierym Sidorowiczem—aktualnym y przysięgłym miasta rzeczy-pospolitey Wilna regentem, stanowszy osobiście szlachetni Franciszek Michalkiewicz y Józef Olszewski—obywatele miasta rzeczy-pospolitey Gieranon, przywiley renovationis nayjaśnieyszego pana, miastu Gieranonom nadany y służący, na dwuch kartach pargaminowych pisany, sznurem jedwabnym czerwonym przewleczony, w końcu którego pieczęć wielka wielkiego xięstwa Litewskiego na massie

czerwoney w puszce mosiężney wyryta, kartę pierwszą pargaminu pieczęcią czarną koronną wyraz na sobie trzy czerwone złote oznaczoną mający, w szkurę szarą oprawny, ku wpisaniu do akt wieczystych podali, który od słowa do słowa tak się w sobie ma:

W imie Pańskie, Amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę. My Stanisław August, z Bożey łaski y woli narodu, król Polski i t. d. W tym mieyscu sztemfel koronny czarno wyryty, na którym napis: trzy czerwone złote, oraz z jedney strony numer dwadzieścia ośm, z drugiey litery A. D. P. N. W. X. L. Oznaymujemy tym naszym renovationis dypłomatem wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, tak teraznieyszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y na rzecz szlachetnych burmistrza, wóyta, radców, ławników y całego ludu miasta naszego wolnego Gieranony, w wielkim xięstwie Litewskim, nad rzeką portową Wilią leżącego, y pokładano przed nami przywiley nayjaśnieyszego poprzednika naszego króla jegomości Polskiego Augusta trzeciego, pod rokiem tysiąc siedmset czterdziestym ośmym, jakowy niewątpliwą byłość miasta wolnego rzeczy-pospolitey poświadcza, y targi, jarmarki zabespiecza; zaczym supplikowano nas, abyśmy z mocy naszey naywyższey zwierzchności, która nam prawami jest udzielona y na fundamencie konstytucyi, na seymie teraznieyszym o miastach postanowionych, mianowicie pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczy-pospolitey",— przez które pozwolono nam jest, nie tylko dawnym miastom przywileja renovationis (jeżeliby im pierwsze zagineły) wydawać, ale nawet gdyby na gruntach naszych królewskich osada jakowa, z ludu wolnego złożona, dała siedlisku swemu przystoyną postać miasta, tedy nam królowi nowy przywiley lokacyiny takowey osadzie, z nadaniem nawet ziemi wydać moc zostawiona. Że zatym miasto Gieranony dowiodło, iż jest wolnym y z wolnych ludzi złożone, a mając przystoyną postać miasta, z czasem przyść może do równego innych miast znaczenia, onemu przywiley renovationis, jako miastu wolnemu, na wzór innych miast uprzywilejowanych wydać y toż miasto do wolności innym miastom, równe podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, wolney elekcyi magistratu dopuścić, od wszelkich juryzdykcyi ziemiańskich, wojewodzińskiey, starościńskiey, zamkowey wyjąć, juryzdyki wszelkie, obce duchowne y świeckie, w obrębie tegoż miasta położone, uchylić y one pod władzą y juryzdykcyą magistratu Gieranowskiego poddać, od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić y używania wszelkich swobod, prerogatyw y zaszczytów, miastom wolnym służących, dozwolić raczyli. Do którey prożby ile na prawie publicznym gruntującey się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyżey wzmiankowanych konstytucyi, na seymie teraznieyszym o miastach postanowionych, stosując się, chcąc oraz przerzeczone miasto Gieranony y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach, prawami udzielonych zapewnić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, usiedlić, a ztąd toż miasto do lepszego bytu y porządku przyprowadzić, a pomnażające się z czasem dochody rzeczy-pospolitey zwiększyć, rzeczone miasto Gieranony za wolne uznawszy, wszystkich obywatelów w tym mieście, tak teraz osiadłych, jako y na potym osiadać mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa mieyskiego wcielających się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie, y territoria, gdzie jakie prawnie do tego miasta należą, teraz własnością ich dziedziczną być

przyznajemy. Co niema przeszkadzać zaczętym, a niedokończonym sprawom wszystkich obywatelów przerzeczonego miasta Gieranony, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, prowadzących handle, lub rzemiosłem, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiegokolwiek przemysłu żyjących y w tymże mieście, tak teraz possessye mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiegokolwiek byliby dostojeństwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiey y magistratowi mieyscowemu tego miasta, równym oraz podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy, y że żaden z obywatelów tego miasta w własney sprawie przed innym sądem obcym odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu prawa teraznieyszego, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym, sądzić się ma, stanowiemy. A gdyby ktokolwiek dekretem sądów mieyskich miasta Gieranonów mniemał się być uciążonym, tedy do sądów appellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu teraznieyszego za wydziałowe dla miast wielkiego xięstwa Litewskiego, w województwie Wileńskim leżących, przeznaczonym, lub do nas y sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego podług gatunku spraw, w prawie wymienionych, appellować będzie mocen; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądzenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Gieranony nie gdzie indziey, jak tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach, prawem postanowionych, odpowiadać winni będą. Tudzież aby toż miasto ratusz dla obrad y sądów mieyskich, jakoteż w przyzwoitych mieyscach jatki y kramnice na pożytek mieyski, takoż cegielnią publiczną mieyską wystawiło, onemu dozwalamy. Aby zaś toż miasto Gieranony, tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich na wypisach y dziełach urzędowych pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki nadajemy (L. S.), jaki się tu odmalowanym widzieć daje, to jest: *miecz w serce niewdzięczne utopiony*; którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temu miastu używać dozwalamy. Jakie zaś daniny z tegoż miasta y gruntów mieyskich podług prawa należeć okażą się y te wyrokiem sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego w exekucyi prawa, w tey mierze na seymie teraznieyszym postanowionego, w opłacie pieniężney zadecydowane zostaną, takowe magistrat tego miasta od obywatelów wybierać y tam, gdzie prawo mieć chce, opłacać y kwity z opłaconych w jeneralności danin na rzecz miasta odbierać będzie. Oprócz zaś takowych danin, jakowe podatki publiczne są, lub będą przez prawo postanowione, takowe do skarbu rzeczypospolitey wnosić toż miasto będzie obowiązane, innych wszelkich swobod y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone y jakowemu zarządzeniu władzom naywyższym też miasta podlegać są obowiązane, to wszystko w tym mieście wolnym Gieranonach, dopełnione y wykonane mieć chcemy. Oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi na seymach postanowionych, jakoteż z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikających, tymże mieszczanom używać dozwalamy y aby w tym od nikogo nie mieli przeszkody ostrzegamy. Na co dla lepszey wiary ninieysze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia XXV miesiąca Maja, roku Pańskiego MDCCXCII, panowania naszego XXVIII roku. U tego przywileju renovationis podpis nayjaśnieyszego pana, poniżey adnotacya z podpisem wielmożnego sekretarza pieczęci wiel-

kiego xięstwa Litewskiego, w tych wyrazach: Stanisław August król. Dyploma renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Gieranonom, w wielkim xięstwie Litewskim w województwie Wileńskim leżącemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiey mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.

Który to przywiley renovationis, za podaniem onego przez wyż wyrażonych obywateli do akt, jest w xięgi wieczyste miasta rzeczypospolitey Wilna przyjęty y zapisany.

1792 г. Декабря 7-го дня.

Изъ книги № 5164, за 1792—1793 г., л. 183.

89. Подтвердительная привилегія короля Сигизмунда Августа на дарованіе городу Дисн̂ѣ герба.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

Przed aktami magistratowemi miasta stołecznego jego królewskiey mości w wielkim xięstwie Litewskim Wilna stawając obecnie szlachetny imć pan Jeremiasz Krasowski obywatel miasta jego królewskiey mości Dzisny, przywiley najaśnieyszego króla Zygmunta Augusta, w roku tysiącznym pięćsetnym szesdziesiąt siódmym, miesiąca Februaryi dwódziestego ósmego dnia miastu jego królewskiey mości Dzisnie herb nadający, służący, w ruskim języku pisany, przy kopii na polski przepisaney, ku wpisaniu do akt podał; który autentyczny po rusku, jako też kopią polskiemi literami od słowa do słowa wpisując w xięgi, tak się w sobie ma:

Жигимонтъ Августъ, Божiю милостiю король Польскiй и т. д. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ нынѣшнимъ и на потомъ будучимъ, кому того будетъ потреба вѣдати: Присылали до насъ войтъ и вси мѣщане мѣста нашого Дисненскаго братью свою мѣщанъ тамошнихъ Олексея Романовича и Ивана Богдановича о томъ, ижъ што для запоможенья ихъ и хотечи оное мѣсто Дисненское размножити, зъ ласки нашое господарское дали есьмо имъ вольности по панству нашему великому князству Литовскому торговати, не даючи мытъ звыклыхъ и поборовъ нововставленныхъ, яко то ширѣй на листехъ нашихъ, на тую вольность имъ отъ насъ даныхъ, есть описано. Ино они били намъ чоломъ, абыхмо мѣщаномъ того мѣста для справъ ихъ и тѣхъ печатованья минутъ зъ вольностей гербъ дали. А такъ мы, для размноженья оного мѣста, зъ ласки нашое господарское даемъ тому мѣсту Дисненскому гербъ *три вежи зъ муру*, который гербъ и на семъ листѣ нашомъ вымалевать есьмо казали (L. S.). И тымъ гербомъ маютъ они справы свои мѣстскiе и тежъ минуты зъ вольностей отъ насъ наданныхъ печатовати и того гербу вживати вѣчными часы. И на твердость того войту и всимъ мѣщаномъ Дисненскимъ даемъ сей нашъ листъ, рукою нашею Государскою подписанный, до которого и печать нашу приложити есьмо казали. Писанъ у Кны-

шенѣ, лѣта Божего нароженья тысеча пятьсотъ шестьдесятъ семого, мѣсяца Февраля двадцать осьмого дня. U tego przywileju podpis nayjaśnieyszego pana, poniżey pieczęć na massie czerwoney wyryta, oraz w dole podpis jaśnie wielmożnego pisarza w tych wyrazach: Sigismundus Augustus rex (L. S.). Михайло Гарабурда—писаръ. Po polsku zaś takowy przywiley co do słowa wyłożony w następnych wyrazach znayduje się: (Далѣе слѣдуетъ повтореніе той же привилегіи на русскомъ языкѣ, писанной только польскими буквами).

Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, jest w xięgi magistratowe miasta stołecznego jego królewskiey mości Wilna przyjęty y zapisany.

1797 г. Марта 10-го дня.

Изъ книги № 184, за 1795—1797 г., л. 460.

90. Свидѣтельство Якова Борисовича о дѣйствительной принадлежности Льва Борисовича къ дворянскому роду Борисовичей.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dwudziestego trzeciego dnia.

Przed aktami trybunalskiemi w imieniu y powadzę jego Imperatorskiey mości — samowładącego wszech Rossyą, stawiąc osobiście imć panowie Leon y Gabryel Borysewiczowie, świadectwo, od brata stryjecznego sobie wydane y służące, do akt podali, które co do słowa w też akta wpisując tak się w sobie ma:

Jakub Borysowicz zaświadczam tym moim wiernym w naywyższey mocy y walorze wydanym dokumentem, iż mając naydawnieysze papiery nabycia y przywileja niektóre nawet w ruszczyznie, imieniowi naszemu służące, tudzież późnieysze rozmaite tranzakcye, gdy te wszystkie na skutek uniwersału w gubernii Mińskiey dla wywodu rodowitości naszey złożyłem, nie mogąc więc onych bratu mojemu stryjecznemu imć panu Leonowi Borysewiczowi udzielić, wiernie y sprawiedliwie wyrażam to, co się w nich zawiera, o co nie tylko całemu pokrewieństwu naszemu, lecz y wszystkim powietnikom y sąsiadom naszym wiadomo, iż Stefan y Wasil Borysowiczowie — dziadowie nasi, byli bracia między sobą rodzeni; z Stefana zostało synów dwuch Kazymierz y Jan — oyciec móy. Ci mieli swoje possessye w województwie Mińskim y Nowogrodzkim, mianowicie: folwark Procieniewicze, w województwie Nowogrodzkim leżący, dotąd dziedzicznie w imieniu naszym zostaje. Wasil zaś Borysewicz, brat Stefana, spłodził syna Macieja, który, na dworze xiążąt Radziwiłów zostając, osiadł nakoniec w województwie Wileńskim y tam spłodził teraz żyjącego brata mojego stryjecznego j. p. Leona Borysewicza, tudzież Jana y Gabriela Borysewiczów braci jego, któren podług wyprowadzoney descendencyi że jest bratem moim stryjecznym, a zatym jednego imienia y jedney linii z nami zostaje, wszystko to na fundamencie dokumentów y daw-

nych niezaprzeczonych familii naszey wiadomości jak naywierniey potwierdzam y wyznaję. Dat w Nowogródku, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dziewiątego dnia. U tego zaświadczenia, i. pp. Borysewiczom służącego, podpis ręki aktora, poniżey i. pp. pieczętarzów, a na boku suscepta y w dole lecta temi się wyraża słowy: Jakub Borysewicz. Za ustną y oczewistą proźbą od i. p. Jakuba Borysewicza do tego dobrowolnego do wywodu rodowitości y linii i. panu Leonowi Borysewiczowi, bratu swojemu stryjecznemu wydanego y służącego dokumentu, pieczętarzem piszę się—Jan Petrykowski—komornik Nowogrodzki. Ustnie y oczewisto proszony za pieczętarza od i. p. Jakuba Borysewicza do tego dokumentu, do wywodu rodowitości y linii i. p. Leonowi Borysewiczowi, bratu swemu stryjeczno rodzonemu, wydanego, podpisuję się—Zenon Gotard Duchnowski. Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dziesiątego dnia novi styli, przed aktami ziemskiemi województwa Nowodrodzkiego y mną pisarzem stawając osobiście jego mość pan Jakub Borysowicz ten dokument przyznał y swe przyznanie podpisem ręki swey w protokole przyznań umocnił, przyjołem. Ignacy Tuhanowski—pisarz ziemski województwa Nowogrodzkiego. Zgodnie z xięgami. Franciszek Siemiradzki—ziemski województwa Nowogrodzkiego namiestnik.

Które to takowe zaświadczenie, za podaniem onego przez wyż wyrażone osoby do akt, jest do xiąg trybunalskich przyjęte y wpisane.

II.

Инвентарныя и межевыя описи.

1560 г. Декабря 8-го дня.

Изъ книги № 9, за 1670 г., листы 298—307.

91. Замѣна земель мѣстечка Василишекъ на королевскія уволоки.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсяца Мая десятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ семьдесятый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Хелховскій, оповѣдалъ, покладалъ и ку актикованью до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписати далъ привилей наяснѣйшого короля его милости Жикгимонта Августа, на речь и особомъ въ нимъ нижей мененымъ данный и валежачій, просечи, абы принятъ, актикованъ и до книгъ уписанъ былъ; якожъ уписуючи у книги слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ Августъ, Божью милостью король польскій и проч. Чинимъ явно симъ нашимъ листомъ. Повѣдилъ передъ нами писаръ нашъ конюшій Городенскій, державца Ошменскій, Утенскій и Красносельскій, панъ Янъ Миколаевичъ Гайко о томъ, ижъ за росказаньемъ нашимъ господарскимъ, будучи у дворѣ нашомъ Василишскомъ, дворяне наши Павелъ Котовичъ на помѣрѣ земли на волоки и шести, а Семенъ Война на ревизіи и постановенья платовъ ку пожитку нашому и волокъ подданныхъ нашихъ Василишскихъ, не мало земли пашное и тежъ лѣсовъ, сѣножатей, кгрунту его власного имѣней его и матки его, то есть Лебедского и Заболотского у волоки наши ку двору нашому Василишскому помѣрою волочною взяли, а на противко того отмѣну кгрунтомъ нашимъ двора нашого Василишского они ему дали земли пашное, лѣсы и сѣножати, меновите листы своими оные отмѣны описали, которыежъ листы ихъ на то ему данные, панъ Янъ Гайко передъ нами покладалъ и билъ намъ чоломъ, абыхмо ласку нашу господарскую вчинили и на то листъ нашъ ему дати и тые отмѣны кгрунту нашого, за его кгрунтъ отъ нихъ ему данные, листомъ нашимъ потвердити ему казали. А такъ мы тыхъ листовъ Павла Котовича и Семена Войны огледавши и въ оныхъ врозумѣвши, казали ихъ слово отъ слова у сесь нашъ листъ уписати, которые такъ ся въ собѣ маютъ. Зъ росказанья господаря короля его милости я Павелъ Юрьевичъ

Котовичъ—мѣрчій двора Василишского, а судья Троцкій, намѣстникъ его милости пана Миколая Юрьевича Радивила—воеводы Троцкого Василишскій—Янъ Яновичъ Волменскій, сознаваю тымъ моимъ контомъ, коли была помѣра въ маетности Василишской, въ тотъ часъ взято и примѣрено у волоки подданымъ господарскимъ у волоки Попелискіе, у огороды мѣсткіе, у волоки Лядывскіе, Псарецкіе, Кронковичи, Говеновичи, Маковскіе и въ пашню его королевской милости земли его милости пана Яна Николаевича Гайка—писаря его королевское милости, пашни дворное и тежъ подданыхъ его милости именьича оного, безъ которыхъ земль его милости волоки тымъ подданымъ господарскимъ выполнить се не могли, которые земли его милости вси достаточно вымѣроны, мѣстцы и кгрунты описаны: На першомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Попелискіе, подле дороги, которая идетъ отъ бояръ господарскихъ Богушевичовъ до Василишокъ, по лѣвой руцѣ поля голого кгрунту середнего моркговъ пять, прутовъ двянадцать; на другомъ мѣстцу взято поля дворного въ тыеже волоки Попелискіе концемъ ку дорозѣ великой, которая идетъ съ Василишокъ до Вильна, по лѣвой руцѣ поля голого съ сѣножатью кгрунту середнего морговъ деветь, прутовъ шесть; на третьимъ мѣсцу взято погною и съ селидбою подданного его милости Совостьяна, врочищомъ Сильговщину, у огороды мѣстскіе кгрунту доброго моркговъ два, прутовъ двадцать деветь; на четвертымъ мѣстцу взято селидбы и съ огородомъ у мѣстѣ Василишскомъ подданого его милости Яна Юрьевича кгрунту доброго прутовъ осемьнадцать; на пятомъ мѣстцу взято поля дворного за мѣстомъ въ пашню королевскую врочищомъ Гринкишки, за Лавками, зъ сѣножатью кгрунту доброго на полъ съ середнимъ моркговъ тринадцать, прутовъ двадцать чотыре; на шостомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Лядызскіе, врочищемъ Гинцовщизну, кгрунту средного моркговъ три; на семомъ мѣстцу взято ниву подданного его милости Стецка Ходевича у волоки Кгордыскіе, врочищомъ Сиилькговщизна, погною моркговъ два, прутовъ семь и пулъ; на осьмомъ мѣстцу взято ниву подданыхъ его милости Петра а Яся Кгочевичовъ въ пашню его кролевское милости, врочищомъ Викгуновщину, кгрунту доброго моркговъ три, прутъ одинъ; на девятомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Кгордыскіе, врочищемъ Гринкишки кгрунту середнего моркговъ деветь; на десятомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ у тые жъ волоки Кгордыскіе, врочищомъ Кгвкгуновщину, кгрунту середнего съ сѣножатью моркгъ одинъ, прутовъ дванадцать; на одинадцатомъ мѣстцу взято ниву подданого его милости Стецка Ходевича въ пашню кролевскую, врочищомъ Сиилькговщизну, кгрунту середнего моркговъ пять, прутовъ двадцать шесть; на дванадцатомъ мѣстцу взято ниву поданного Ходевича въ пашню кролевскую, врочищомъ Сиилькговщину, съ кустовьемъ, кгрунту среднего моркги два, прутовъ семнадцать и полъ; на тринадцатомъ мѣстцу взято ниву подданыхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ у волоки Псарецкіе, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту доброго на полъ зъ середнимъ моркговъ пять, прутовъ три; на чотырнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же поданныхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Псарецкіе, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркговъ чотыры и полъ прута; на петнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Кореевичи, врочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту среднего на полъ съ подлымъ моркговъ семь, прутовъ пять; на шостонадца-

томъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кореевичи, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркговъ три, прутовъ десеть и пулъ; на семнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кореевичи, врочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту подлого моркговъ два, прутовъ шестьнадцать; на осьмнадцатомъ мѣстцу взято ниву въ тые жъ волоки Кореевичи тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркгъ одинъ, прутовъ десеть; на девятнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кореевичи, врочищомъ Кликуновщину, съ сѣножатью кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ двадцать шесть, а на двадцатомъ мѣстцу взято ниву подданого его милости Стецка Ходевича въ тыежъ волоки Кореевичи, врочищомъ Смилькговщину, подле стѣны боковое, съ кустовьемъ кгрунту середнего моркговъ чотыры, прутовъ десять; на двадцатъ первомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Мякишскіе, врочищомъ Кликуновщину, въ Старыхъ Селищахъ, кгрунту доброго моркговъ два, прутовъ дванадцать; на двадцати другомъ мѣстцу взято ниву подданого его милости Стецка Ходевича у волоки Мякискіе, въ Старыхъ Селищахъ, кгрунту доброго съ сѣножатью моркговъ чотыры, прутовъ шестнадцать; на двадцатъ третимъ мѣстцу взято сѣножати и въ лѣсомъ тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ, врочищомъ Кликуновщину, у волоки Говеновичъ, кгрунту подлого моркгъ одинъ; на двадцатъ четвертомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ, у волоки Кромковичъ, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ пять, прутовъ тринадцать и пулъ; на двадцать пятомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кромковичи, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ семь, прутовъ двадцать семь; на двадцать шостомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кронковичи, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ пять съ сѣножатью; на двадцать семомъ мѣстцу взято селидбу и съ огородомъ подданого его милости Юхна Жомойтина, врочищомъ Гринкишки, у волоки Скорднскіе кгрунту доброго моркги два, прутовъ чотырнадцать; на двадцать осьмомъ мѣстцу взято въ тыежъ волоки Скордискіе селидбы и съ огородомъ подданыхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ, врочищомъ Кликуновщину, съ сѣножатью кгрунту доброго моркгъ одинъ, прутовъ десять; на двадцать девятомъ мѣстцу взято селидбы и съ огородомъ подданого его милости Стецка Ходевича, врочищомъ Смилькговщину, въ тыежъ волоки Скордискіе кгрунту доброго прутовъ двадцать семь. Тыхъ всѣхъ земль его милости въ тые волоки взято кгрунту доброго, середнего и подлого всего сумою волокъ три, моркговъ двадцать пять. На противку тыхъ всѣхъ земль его милости далъ есми отмѣною волоками перегонеными села подданыхъ господарскихъ Говеновичовъ, а тая земля, въ отмѣнѣ его милости данная, лежитъ концомъ однимъ надъ рѣкою Невишою, съ другое стороны бокомъ подле волокъ села подданыхъ господарскихъ Говеновичовъ, съ третее стороны концомъ подле земль пана Шостаковыхъ, съ четвертое стороны подле обрубу слуги и коморного господарского Пилипа Опанасовича. Тое всее земли, его милости въ отмѣнѣ данной, кгрунту доброго, середнего и подлого всего сумою волокъ три, моркговъ двадцать пять,—тольконъ его милости дано, колько у

его милости взято, которые земли въ отмѣнѣ его милости данные, вси достаточне ограничены и концами осыпаны. И на то Павелъ Юрьевичъ Котовичъ — мѣрчій господарскій двора Василишского, а судья Троцкій, намѣстникъ его милости пана воеводы Троцкого Василишскій, Янъ Яновичъ Волменскій дали есмо на тую отмѣну его милости пану Яну Миколаевичу Гайку — писару его королевское милости сесь нашъ квитъ подъ нашими печатьми и съ подписью руки моее власное. Ку которому квиту и мѣрникъ его королевское милости Станиславъ Боровскій печать свою приложилъ. Писанъ у Василишкахъ лѣта Божого нароженья тысяча пятьсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсеца Декебря двадцатъ первого дня. Павелъ Юрьевичъ. Зъ розказанья господаря короля его милости я Павелъ Юрьевичъ Котовичъ, мѣрчій господарскій Василишскій, а Янъ Яновичъ Волменскій — судья Троцкій, писарь Упитскій, намѣстникъ его милости пана Миколая Юрьевича Радивила — воеводы Троцкого Василишскій, сознаваемъ тымъ нашимъ квитомъ, коли была померa подданымъ господарскимъ волости Василишское, у селѣ Попелишскомъ, въ мѣстѣ Василишскомъ, у Ладызѣ, въ селѣ Скордеи, въ селѣ Псярецкомъ, въ селѣ Кронковичъ, Говеновичъ, Мякишовскихъ и въ пашню его кролевское милости двора господарского Василишского, у волоки мѣскіе въ тотъ часъ взято и примѣрено земли немало на розныхъ мѣсцахъ его милости пана Яна Миколаевича Гайка — писара господарского и пани малжонки его милости имѣнья Лебедского, земль его милости дворныхъ и подданныхъ ихъ милости, безъ которыхъ земль ихъ волоки тымъ подданымъ господарскимъ выполнитися не могли: На первомъ мѣстцу взято ниву у волоки Попелискіе дворную, которая лежитъ подле дороги, ѣдучи отъ бояръ господарскихъ Богушевичъ до Василишокъ, кгрунту середнего поля голого моркговъ пять, прутовъ деветнадцать; на другомъ мѣстцу взято поля дворного въ тыежъ волоки, лежитъ подле дороги великое Виленское, ѣдучи съ Василишокъ по лѣвой руцѣ, кгрунту середнего съ сѣножатью моркговъ деветь, прутовъ шесть; на третимъ мѣстцу взято селидбы подданого его милости Совостіяна, врочищомъ Смильговщину, у огороды мѣстскіе кгрунту доброго съ погноями моркги два, прутовъ двадцатъ девятъ; на четвертомъ мѣстцу взято поля его милости дворного въ пашню его кролевское милости за Лавками, врочищомъ Гринкишки, съ сѣножатью кгрунту доброго на полъ съ середнимъ моркговъ тринадцать, прутовъ двадцать чотыре; на пятомъ мѣстцу взято ниву его милости дворную у волоки Ладыжскіе, врочищомъ Липцовщину, кгрунту середнего моркговъ три; на шостомъ мѣстцу взято ниву подданного его милости Стецка Ходевича у волоки Скордыскіе, врочищомъ Смилькговщину, съ погноемъ кгрунту доброго моркговъ два, прутовъ семь и пулъ; на семомъ мѣстцу взято ниву подданыхъ его милости Петра а Юска Кгочевичовъ въ пашню его кролевское милости, врочищомъ Кливуновщину, кгрунту доброго моркги три, прутъ одинъ; на осьмомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Скордыскіе, врочищомъ Гринкишки, кгрунту середнего моркговъ деветь; на девятомъ мѣстцу взято ниву подданыхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Скордыскіе, Кливуновщину, съ сѣножатью кгрунту середнего моркгъ одинъ, прутовъ дванадцать; на десятомъ мѣстцу взято ниву подданого его милости Стецка Ходевича, врочищомъ Смилькговщину, въ пашню его кролевское милости кгрунту середнего моркговъ пять, прутовъ двадцать шесть; на одинадцатомъ мѣстцу взято ниву подданного его милости Стецка Ходевича въ пашню

его кролевское милости, Смильковщину, съ кустовьемъ кгрунту середнего моркги два, прутовъ семьнадцать и полъ; на двенадцатомъ мѣстцу взято ниву подданыхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ, врочищомъ Кликуновщину, у волоки Псярецкіе кгрунту доброго на полъ съ середнимъ моркговъ пять, прутовъ три; на третимънадцать мѣстцу взято ниву тыхъже подданыхъ его милости Петра а Юся у волоки Псярецкіе, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ чотыре и пулъ прута; на четвертомънадцать мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости у волоки Кореевичъ, врочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту середнего на полъ съ подлымъ моркговъ семь, прутовъ пять; на пятомнадцать мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Кореевичъ земли Кликуновщины кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ десеть и пулъ; на шостомнадцать мѣстцу взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Корсевичъ, врочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту подлого моркги два, прутовъ шестьнадцать; на семомнадцать мѣстцу взято ниву въ тыежъ волоки Кореевичъ тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ Кликуновщины кгрунту среднего моркгъ одинъ, прутовъ десять; на осьмомнадцать мѣстцу, взято ниву тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Кореевичъ тоежъ земли Кликуновщины съ сѣножатью кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ двадцать шесть; на деветнадцатомъ мѣстцу Стецка Ходевича въ тыежъ волоки Кореевичъ, врочищомъ Смильковщину, подле стѣны боковое съ кустовьемъ кгрунту середнего моркговъ чотыры, прутовъ десеть; на двадцатомъ мѣстцу взято ниву Кликуновщину у волоки Мякишовскіе, врочищомъ у Старыхъ Селищахъ, кгрунту доброго моркги два, прутовъ двадцать; на двадцать первомъ мѣстцу взято тоежъ земли Кликуновщины Стецка Ходевича у волокахъ Мякишовскихъ у Старыхъ Селищахъ кгрунту доброго съ сѣножатью моркговъ чотыры, прутовъ шестнадцать: на двадцать другомъ мѣстцу взято сѣножати у волоки Говеновичъ съ лѣсомъ тыхъ же подданыхъ его милости Кгочевичъ кгрунту подлого моркгъ одинъ; на двадцать третимъ мѣстцу взято ниву Кгочевичовъ у волоки Кроиковичъ, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ пять, прутовъ тринадцать и пулъ; на двадцать четвертомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же Гочевичовъ земли Кликуновщины у волоки Кронковичъ кгрунту середнего моркговъ семь прутовъ двадцать семь; на двадцать пятомъ мѣстцу тыхъ же Кгоцевичовъ у волоки Кронковичъ взято ниву съ сѣножатью кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ пять; на двадцать шостомъ мѣстцу взято селидбу въ огородомъ подданого его милости Юхна Жомойтина земли Гринкишки у волоки Скордыскіе кгрунту доброго моркговъ два, прутовъ чотырнадцать; на двадцать семомъ мѣстцу взято у волоки Скордыскіе селидбы съ огородомъ подданыхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ земли Кликуновщины съ сѣножатью кгрунту доброго моркгъ одинъ, прутовъ десетъ; на двадцать осьмомъ мѣстцу взято селидбу у волоки Скордыскіе зъ огородомъ подданого его милости Стецка Ходевича земли Смильковщины кгрунту доброго прутовъ двадцать семь; на двадцать девятомъ мѣстцу взято земли пани матки его милости ниву дворную Тумелевщину у волоки мѣсткіе кгрунту середнего моркговъ чотыре, прутовъ три; на тридцатомъ мѣстцу взято ниву его милости дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе кгрунту середнего прутовъ чотырнадцать; на тридцать первомъ мѣстцу взято земли

Тумелевщины у волочки мѣстскіе подле стѣны боковое волокъ Попелисяихъ кгрунту середнего поля моркгъ одинъ, прутовъ двадцать шесть; на тридцать другомъ мѣстцу взято ниву дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе съ кустовьемъ кгрунту середнего моркгъ одинъ, прутовъ шестьнадцать; на тридцать третимъ мѣстцу взято ниву дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе съ кустовьемъ кгрунту подлого моркгъ одинъ, прутовъ двадцать; на тридцать четвертомъ мѣтсцу взято нивку его милости дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе съ кустовьемъ кгрунту середнего моркгъ одинъ, прутовъ пять и полъ; на тридцать пятомъ мѣстцу взято ниву ее милости дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе, лежитъ обмежъ земли подданныхъ господарскихъ, кгрунту середнего моркгъ одинъ, прутовъ семь; на тридцать шостомъ мѣстцу взято подданыхъ ее Яна а Бекга въ тыежъ волочки, врочищомъ Шудомишской, кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ двадцать деветь; на тридцать семомъ мѣстцу взято ниву подданыхъ ее Яна а Бекга ниву Шудомишку у волоки Попелискіе Яна а Бекга кгрунту середнего прутовъ двадцать осмь и полъ; на тридцать осмомъ мѣстцу взято ниву подданыхъ ее Волчка а Юся въ тыежъ волоки кгрунту середнего прутовъ осмь и полъ; на тридцать девятомъ мѣстцу взято ниву Шудомишку подданыхъ ее Волчка и Юшка у волоки мѣстскіе, обмежъ земли подданыхъ господарскихъ, кгрунту середнего моркговъ осмь, прутовъ двадцать одинъ и пулъ; на четырдесятомъ мѣстцу взято ниву тыхъ подданыхъ ее у волочки мѣстскіе земли Шудомишки кгрунту середнего прутовъ двадцать одинъ; на чотырдесятомъ першомъ мѣстцу взято подданыхъ ее нивку въ тыежъ волоки тоежъ земли Шудомишки Яна а Бекга кгрунту середнего моркговъ пять, прутовъ три и пулъ; на сорокъ другомъ мѣстцу взято подданого его Себестіяна у волоки мѣстскіе земли Шудомишки кгрунту середнего прутовъ двадцать одинъ и пулъ; на сорокъ третемъ мѣстцу взято нивку въ тыежъ волоки подданыхъ ее Яна а Бекга кгрунту середнего прутовъ шестнадцать; на сорокъ четвертомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же поданныхъ ее земли Шудомишки у волоки мѣстскіе кгрунту середнего поля морковъ два, прутовъ тридцать; на сорокъ пятомъ мѣстцу взято нивку тоежъ Шудомишки у волочки мѣстскіе кгрунту середнего моркгъ одинъ, прутовъ семь; на сорокъ шостомъ мѣстцу взято нивку тыхъ подданыхъ ее Яна а Бекга у волочки мѣстскіе, врочищомъ Шудомишку, кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ пять и полъ; на сорокъ семомъ мѣстцу взято нивку тыхъ подданыхъ ее Яна а Бекга въ тыежъ волочки мѣстскіе земли Шудомишки съ кустовьемъ кгрунту середнего моркговъ два, прутовъ тридцать. Тыхъ всихъ земль его милости дворныхъ и пани матки его милости въ тые волоки взято кгрунту доброго, середнего и подлого его милости самого волокъ три, моркговъ двадцать пять, а пани матки его милости земли волока одна, моркговъ дванадцать, прутовъ чотыры. А на противку тое земли далъ есми отмѣною его милости самому и пани матцѣ его милости обрубомъ зъ одного пашнею его королевское милости двора господарского Василишского, врочищомъ у Рудовѣ Носовщина. А тая пашня его кролевское милости, въ отмѣнѣ ихъ милости даная, лежитъ съ одное стороны концемъ отъ земли олтаристы пана Шостакова князя Станислава Кгедройтя и тежъ концемъ къ дорозѣ, великому гостинцу Виленскому, а въ другое стороны отъ земли пана Счепана и пана Шадибора Довкгирдовъ, лежитъ бокомъ врочищомъ отъ долины Рудова, зъ третее стороны концомъ прилегла къ земли земенина его королевское милости пана

Юрья Юраги и полю его дворному и ку рогу гая его, также дворному пана Юражину, черезъ дорогу великую Виленскую, а съ четвертое стороны бокомъ лежитъ отъ гаю пана Юражиного дворного, ажъ прилегла граница тая остаточная до перво речоное земли князя Станислава ольтаристи пана Шостакова и къ дорозѣ великой Виленской. Тое земли на томъ мѣстцу поля его королевское милости кгрунту доброго, середнего съ кустовьемъ волокъ три, моркговъ шестнадцать; на другомъ мѣстцу далъ есми земли его королевское милости мѣстское мѣщанъ Василишскихъ, врочищомъ у Рудовѣ, и ниву его милости пана Довойнова и Жданка Богданковича зъ одного; тая земля лежитъ обрубцомъ въ одное стороны отъ земли князя Станислава олтаристы пана Шостакова бокомъ, зъ другое стороны отъ земли пана Юражины и Нелюбовичовъ земянъ, съ третей стороны отъ Матыса Богуматчича земли концомъ, а съ четвертой стороны отъ земли земянъ господарскихъ Яцковичъ и пана Доброгостовы земли, въ отмѣнѣ ему за земли его, у волоки взятые, даное; тое земли его милости дано на томъ другомъ мѣстцу кгрунту доброго и середнего волока, моркговъ пять, прутъ одинъ; на третьемъ мѣстцу дано его милости ниву мѣщанина его королевское милости Василишского Петрутя Бородича, врочищомъ Брукутишки, которая нива лежитъ обмежъ земли пана Юражины, концемъ къ дорозѣ великой Виленской, ѣдучи съ Василишокъ до Вильна, по правой руцѣ съ кустовечкомъ кгрунту доброго моркговъ шесть, прутовъ два; на четвертомъ мѣстцу далъ есми его милости подданому въ полю Василишскомъ Яну Юрьевичу Волочку также отмѣною межи земянъ господарскихъ, „ту невычитано", и паномъ, „ту невычытано",—Ямонтомъ Полеевичомъ ведле реестру кгрунту доброго моркговъ семь, прутовъ пять, а огорода противъ дому тогожъ подданого его милости дано моркгъ одинъ. Тыхъ всихъ земль его милости вышей описаныхъ отмѣною, яко въ полю обрубами, такъ въ мѣстѣ Василишкахъ, тому подданому его милости Яну всего суммою воловъ пять, моркговъ семь, прутовъ чотыры. Которые земли достаточне вси, его милости даные, ограничены и копцами осыпаны. Гдѣжъ я Павелъ Юрьевитъ Котовичъ—мѣрчій господарскій Василишскій, а Янъ Яновичъ Волменскій—намѣстникъ Василишскій, на тую отмѣну его милости пану Яну Миколаевичу Гайку—писару господарскому, конюшому Городенскому, ключнику Виленскому, державцы Ошменскому и Кутенскому, дали тотъ нашъ квитъ подъ нашими печатьми, съ подписью руки моее власное. Писанъ у Василишкахъ лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ пятьдесятъ шостого, мѣсеца Іюня двадцатого дня. Павелъ Юрьевичъ. Зъ розказанья господаря короля его милости, я Павелъ Юрьевичъ Котовичъ—мѣрчій господарскій двора Василишского, а судья Троцкій, писарь Упитскій, намѣстникъ его милости пана Миколая Юрьевича Радивила—воеводы Троцкого Василишскій, Янъ Яновичъ Волменскій, сознаваемъ симъ нашимъ квитомъ, што есьмо перво сего за земли, у волоки взятые, отмѣну его милости пану Яну Миколаевичу Гайку—писару господарскому, державцы Ошменскому, Кутенскому, ключнику Виленскому, конюшему Городенскому, ку имѣнью его милости Лебедѣ на селидбу подданымъ его милости, которые седѣли подле мѣста Василишского, за мостомъ, треть волочки межи мѣщанъ господарскихъ Василишскихъ были дали и его милости квитовали, а потомъ, кгды мѣщане Василишскіе господарю королю его милости о волоки зуполные били чоломъ, господарь король его милость рачилъ мнѣ, наменшому служебнику своему, росказати, абыхъ я у волоки тымъ мѣщаномъ Ва-

силишскимъ по тридцати моркговъ для воженья пословъ, кгонцовъ его королевское милости, померилъ. Где я водле розказанья его королевское милости, померяючи вуполные воловки, засеглосе земли, въ отмене его милости даные, которую прималъ и на противко тое земли далъ есми на селидбу тымъ поданымъ его милости огородцами полными подле места Василишского по петнадцати прутовъ огородцовъ деветь, то есть, съ сеножатью моркговъ чотыры, прутовъ петнадцать, кгрунту доброго. А тые огородцы лежатъ концомъ подле воловъ местскихъ, а бокомъ подле огородовъ местскихъ, съ третее стороны концемъ отъ выпусту отъ огородовъ местскихъ, съ четвертое стороны бокомъ отъ огородовъ местскихъ. Гдежъ я Павелъ Юрьевичъ Котовичъ, а Янъ Яновичъ Волменскій на тую отмену дали есьмо его милости пану Яну Миколаевичу Гайку—писару господарскому, державцы Ошменскому, Кутенскому, ключнику Виленскому, сесь нашъ квитъ зъ нашими печатьми, съ подписью руки моее власное. Писанъ у Василишкахъ лета Божого нароженья тысеча пятьсотъ пятьдесятъ семого, месеца Апреля шестнадцатого дня. Павелъ Юрьевичъ. Съ росказанья его королевское милости, я Янъ Юрьевичъ Волчкевичъ—конюшій и подконюшій Виленскій, державца Василишскій, а Семенъ Войничъ Граничинъ—дворанинъ его кролевское милости, на тотъ часъ ревизоръ Василишскій, ознаймуемъ то, ижъ коли была помера воловъ его кролевское милости места Василишского къ селу Замостскому черезъ мене Семена Войну, для простованья границъ оныхъ воловъ, которые границы и концы были покажоны, внову чинена, а яжемъ простовалъ границы оныхъ воловъ, на тотъ часъ взято и примерено земли ее милости паней Миколаевой Гайковой, паней Ядвиги Павловны на кольку местцахъ, безъ которыхъ земль границы оныхъ воловъ слушне выпростоватьсе не могли, то есть: на первомъ местцу у волоки местскіе середнего поля нива, поля оромого моркговъ три, прутовъ одинадцать и полъ кгрунту доброго; въ томъ же полю середнимъ другая нива поля оромого прутовъ двадцать одинъ кгрунту середнего; на третимъ местцу въ тыхъ же волокахъ местскихъ третего поля морговъ осмь, прутовъ двадцать семь и полъ кгрунту середнего. А што у волоки поданымъ господарскимъ Василишскимъ села Замостского занято, то есть: ниву поля оромого морговъ семнадцать, прутовъ двадцать одинъ и полъ, кгрунту середнего. Сумма того всего забранья чинитъ моркговъ тридцать, прутовъ двадцать и полъ. А напротивко того забранья дали есьмо отмену слушную застенками воловъ местскихъ: то есть: на першомъ местцу нива съ сеножатью водле реки Василишки и съ селищомъ при выпусте местскомъ моркговъ чотыры, прутовъ двадцать два и полъ; тамъ же застенокъ огороду местского ведле выкгону ку реце Василищце и съ сеножатью моркговъ петнадцать, прутовъ десеть; на третимъ местцу подле реки Скорды и при стене головной третего поля воловъ местскихъ застенокъ и съ сеножатью моркговъ одинадцать, прутовъ дванадцать и пулъ кгрунту доброго; на четвертымъ местцу, тамъ же за тою речкою Скордычью застенокъ, который былъ отъ пана Павла Котовича въ отмене отданъ земенину господарскому пану Рылу, моркговъ три, прутовъ одинъ кгрунту середнего. Которое всее земли есть въ отмене дано на противку забранья земли ее, суммою чинить моркговъ тридцать два, прутовъ шестьнадцать. А ижъ се ей недадало надъ зарбранья земли ее въ моркгъ одинъ, прутовъ двадцать пять и треть прута, въ тую причину, ижъ ее милости больше сеножати отдало, а нижли полемъ. На про-

тивку забранья поля ее милости маетъ она тую землю, на противку забранья земли ее милости, держать и уживать ее, яко властности свое вѣчными часы. На што дали есмо ей милости, сесь нашъ квитъ зъ нашими печатьми и съ подписью руки моее власное. Писавъ у Василишкахъ (року) Сына Божого нароженья тысеча пятьсотъ пятьдесятъ осьмого, мѣсеца Ноября двадцать второго дня. Семенъ Война.

А *четвертый* листъ тогожъ Павла Котовича—мѣрчого господарского Василишского подъ датою лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсеца Декебря девятнадцатого дня, даный пану Яну Гайку на отмѣну земль господарскихъ Василишскихъ противъ его земли пашни дворное и тежъ подданыхъ его кгрунту имѣнья его Заболотского, съ гайми и съ сѣножатьми его, у волоки господарскіе Василишскіе села Скорбовъ, черезъ его помѣрою волочною взятые, то есть: на осмнадцати мѣстцахъ врочищами Шадишки, Деревщину, Строчище, Гомелишки, которыхъ всихъ земль его взято кгрунту доброго, середнего и подлого, кладучи на одну сумму, волокъ пять, моркговъ двадцать, прутовъ одинадцать. Противко которыхъ земль его дворныхъ и тежъ подданыхъ его преречоный Павелъ Котовичъ далъ и завелъ ему отмѣну съ прилеклости ку имѣнью его Заболотскому землами подданыхъ господарскихъ Скорбовъ и Мотылевъ на девятнадцати мѣстцахъ, яко то есть ширей и мяновите тые земли, лѣсы и сѣножати оморкгованы врочищами, достаточне въ томъ листѣ Котовичовомъ описаны и назначены. Которыхъ всихъ земль, отмѣною за его земли и подданыхъ его ку имѣнію его Заболотскому даныхъ, суммою волокъ пять, моркговъ двадцать пять, прутовъ двадцать чотыры и полъ, а то для тое причины дано ему землями подданыхъ господарскихъ большъ моркговъ пять, прутовъ тринадцать и полъ, нижли у пана Гайка взято, ижъ ему дано отмѣною земли зъ багномъ и зъ болотомъ. Которые земли, пану Яну Гайку отмѣною данные, вси достаточне ограничены и копцами осыпаны. А то листъ Войнинъ. Зъ росказанья господаря короля его милости и великого князя Жикгимунта Августа я Семенъ Войновичъ Гричинъ—ревизоръ его королевское милости, везнавамъ тымъ моимъ квитомъ, ижъ будучи мнѣ на справахъ помѣры волочное у волости его кролевское милости двора Василишского въ Заболотью и приводячи въ порадную помѣру, водлугъ уставъ короля его милости, села, заняломъ земль власныхъ отчизныхъ его милости пана Яна Миколаевича Гайка—писаря господарского, конюшого Городенского, старосты Ошменского, Утенского и Красносельского, имѣнья его милости Заболотского, у волоки села его королевской милости Мотылевъ, безъ которыхъ земль его милости тые волоки выполнити и порадне постановитися не могли, то есть: на першомъ мѣстцу въ полю того села седибномъ земли оромое кгрунту середнего моркгъ одинъ, прутовъ двадцать три; на другомъ мѣстцу земли оромое кгрунту середнего прутовъ двадцать; на третимъ мѣстцу до тыхъ же волокъ занято земли кгрунту середнего оромое прутовъ двадцать; на четвертомъ мѣстцу до тыхъ же волокъ занято земли кгрунту середнего прутовъ десять; на пятомъ мѣстцу до тыхъ же волокъ занято земли оромое кгрунту середнего моркговъ три, прутовъ два. Того всего забранья земли его милости въ тые волоки господарскіе взято моркговъ шесть, прутовъ петнадцать. Къ тому тежъ которые земли его милости тогожъ имѣнья Заболотского подъ пущою староста Мстибоговскій, обозный его королевское милости, небощикъ панъ Петръ Веселовскій ку пущи его кролевское милости отъѣхалъ и копцами засыпалъ, а его милости

отмѣны ни которое за то на онъ часъ неотдалъ и за неотданьемъ тое отмѣны подданые его милости предъ се оные земли свое подъ пущою пахали; ино я, заховываючи пущу его королевское милости въ покою, абы за тые концы и границы, отъ пана обозного подѣланые нихто проробковъ и поль своихъ тамъ не пахалъ, але абы то все на пущу было запущоно, оныежъ земли его милости пана писаровы, которые отъ пана обозного ку пущи заграничоны были, зморкговалъ, то есть: На першомъ мѣстцу подъ пущою за дворомъ его милости земли оромое кгрунту подлого моркговъ три, прутовъ дванадтать; на другомъ мѣстцу тамъ же земли подлое на чотырехъ нивахъ моркговъ пять, прутовъ двадцать и полъ; на третимъ мѣстцу земли подлое моркговъ два, прутовъ двадцать семь и полъ; на четвертомъ мѣстцу тамже земли моркгъ одинъ, прутовъ семнадцать. Тое всее земли его милости, ку пущи его королевское милости черезъ пана Веселовского отъѣханое и концами ограничоное, моркговъ тринадцать, прутовъ двадцать два. Сумма забранья тыхъ всихъ земль его милости у волоки короля его милости Мотылевскіе, такъ тежъ и ку пущи приверненыхъ, кгрунту середнего и подлого моркговъ двадцать, прутъ одинъ и полъ. А на противку того всего отмѣна его милости есть дана землями короля его милости Мотылевскими: На першомъ мѣстцу при отмѣнѣ боковой першого поля застѣнокъ, при земляхъ его милости, земли оромое кгрунту доброго моркговъ три, прутовъ двадцать девять, который застѣнокъ держалъ подданый господарскій Супронъ. На другомъ мѣстцу подле земли Михайла Собакина и въ концу головное стѣны села Мотылевъ сѣножати съ проробками кгрунту средного моркги три, прутовъ двадцать пять. На третимъ мѣстцу подле гаю его милости, за прудищомъ, поля оремого кгрунту среднего моркговъ три. На четвертомъ мѣстцу тамъ же черезъ ручай подъ гаемъ его милости, сѣножати прутовъ двадцать деветь. На пятомъ мѣстцу земли оромое, на имя Коледышка, кгрунту середнего деветнадцать прутовъ и полъ. На шостомъ мѣстцу земли Платнеровское моркгъ одинъ, прутовъ петнадцать и полъ. На семомъ мѣстцу тоежъ земли Платнеровское моркги два, прутовъ осмнадцать кгрунту середнего, а на осмомъ мѣстцу моркгъ одинъ, прутъ одинъ кгрунту середнего. На девятомъ мѣстцу нива съ кустовьемъ въ концу стѣны третего поля прутовъ осмнадцать; а на десятомъ мѣстцу за болоты объ межу земли боярина его милости Максима Шилковича, земли моркгъ одинъ, прутовъ двадцать семь и полъ. Сумма того всего отданья кгрунту доброго и середнего землями господарскими за земли его милости, у волоки занятые и до пущи короля его милости приверненые, моркговъ двадцать, прутовъ тринадцать. Которые земли его милости въ отмѣнѣ данные маетъ его милость держати и вживати, яко властности свое, вѣчными часы. И на томъ его милости далъ тотъ мой квитъ подъ моею печатью. Писанъ у Вострынѣ подъ лѣтъ Божьего нароженья тысеча пятьсотъ пятьдесятъ девятого, мѣсеца Іюля двадцать второго дня. Семенъ Войновичъ Гричинъ. И въ ласки нашое господарское, на чоломъ битіе пана Яна Гайка, то есьмо вчинили, тые вси кгрунты, вышей въ тыхъ листахъ Павла Котовича и Семена Войны описанные, земли пашное, лѣсы и сѣножати, яко то на насъ господаря ку двору нашому Василишскому здавна держано было, ему потвердили и тымъ листомъ нашимъ на вѣчность у вотчизну потвержаемъ, тымъ правомъ вольности, якъ предкове его и онъ самъ своего кгрунту, помѣрою волочною на насъ господаря у волоки наши взятого, въ держанью

и въ заживанью своемъ былъ, никоторыхъ повинности и пошлинъ съ тыхъ кгрунтовъ, отмѣною ему за кгрунты его данныхъ, ку двору нашому Василишскому, невыймуючи, ани зоставуючи. Маетъ панъ Янъ Гайко самъ и его жона и ихъ дѣти, и потомки ихъ вси тые кгрунты, подле тыхъ листовъ Павла Котовича и Семена Войны, отмѣною имъ даные, на себе ку имѣньямъ своимъ Лебедскому и Заболотскому держати и того водле воли своее, яко сами налѣпей розумѣючи, вживати и всякіе пожитки тамъ на тыхъ кгрунтахъ собѣ множити, и вольни оны то отдати и кому хотечи продати и записати, а врадъ нашъ двора нашого Василишского и тежъ иншіе мѣрчіе и ревизоры наши господарскіе, потомъ будучые, никоторого вжо затрудненья имъ въ тыхъ кгрунтахъ, отмѣною имъ даныхъ, чинити не маютъ, але спокойне ку нимъ въ томъ мають ся заховати. И на то есьмо пану Яну Гайку дали сесь нашъ листъ зъ нашою печатью привѣсистою. Писанъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ шестьдесятого, мѣсеца Декабря осьмого дня. У того привилею подписъ руки найяснѣйшого короля его милости тыми словы: Sigismundus Augustus Rex. А печать при немъ великого князства Литовского привѣсистая;—а иншіе подписы тыми словы: Nikolaus Radzivil—palatinus Vilnensis, r. cancelarius. Остафій маршалокъ писаръ. Который же тотъ привилей, за поданьемъ его черезъ особу верху менене́ную до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ.

1600 г. Февраля 28-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 477.

92. Подкоморское опредѣленіе касательно границъ между имѣніями Лулинцемъ и Вольною.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осьмьдесятъ первого, мѣсяца Іюня чотырнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ, зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Гордеевскій, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ документъ певный, на речь въ немъ нижей меновите выражоную, въ Богу велебному его милости отцу Серафинови Полховскому—игуменова теперешнему монастыра Дятелевицкого закону светого Василія Великого религіи кгрецкое и наступцомъ его милости служачій и належачій, просечи, абы тотъ документъ былъ принятъ и до книгъ уписанъ. Мы судъ тотъ документъ принявши, до книгъ уписать есьмо казали, который слово до слова такъ се въ собѣ маетъ. Выписъ съ книгъ кгродскихъ замку господарского Пинского. Году отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотного, мѣсеца Марца первого дня. (На) рочки судовые кгродскіе повѣту

Пинского, мѣсяца Марца первого дня припалые и судовне отправованые на врадѣ господарскомъ въ замку Пинскомъ передъ нами Александромъ Ратомскимъ — подстаростимъ, Криштофомъ Скирмонтомъ — судьею, Александромъ Кочановскимъ — писаромъ, врадниками судовыми кгродкими повѣту Пинского, отъ его милости вельможного княжати Юрья Корибутовича Збаразского, старосты Пинского, установленными, ставши очевисто обоя сторона ихъ милость панъ Симонъ Харлинскій—ротмистръ его королевское милости, земенинъ земли воеводства Новогородцкого, малжонка его милости, ей милость пани Ганна княжна Козечанка, а ихъ милость панъ Якубъ Кунцевичъ—хоружій и земенинъ господарскій повѣту Городенского и малжонка его милости ей милость пани Богдана Фурсовна, доброволье положивши листъ записъ свой, ихъ милость панъ Симонъ Харлинскій и малжонка его милости, ей милость пани Ганна княжна Козечанка, тотъ листъ и всю речь въ немъ описаную ведле него вызнати рачили и просили ихъ милость, абы тотъ листъ ихъ милости читанъ и изустнымъ вызнаньемъ ихъ милости до книгъ кгродкихъ Пинскихъ уписанъ былъ; которого мы огледали и видечи его зуполного, съ печатьми приложоными и руки подписаными, читали и, вписуючи до книгъ кгродкихъ повѣту Пинского, слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Симонъ Миколаевичъ Харлинскій—ротмистръ его королевское милости, земенинъ господарскій земли и воеводства Новогородцкого, а я Ганна княжна Козечанка, малжонка вышъ поменевого его милости пана Симона Харлинского, сознаваемъ и явно чинимъ симъ нашимъ добровольнымъ листомъ, вѣчистымъ записомъ, ижъ что въ року прошломъ тысеча пятьсотъ деветьдесятъ пятомъ, мѣсяца Марца двадцать первого дня, за позвы его милости пана Адама Хрептовича—подкоморого Новогородцкого подкоморскими по пани Миколаевую Нарушевичовую—подскарбиную земскую и писаровую великого князства Литовского, пани Барбару Кунцовичовну отъ пани матки, отъ мене и отъ братьи моее рожоное, на именью Маломъ Лулинцу, въ повѣтѣ Новогородцкомъ положоными, выѣхавши тотъ же панъ Адамъ Хрептовичъ и успокоиваючи тое имѣніе Малый Лулинецъ и село мое Вольку, надъ рѣкою Неприцомъ лежачое, съ которого есьмо права на тую Вольку належачого вырекшисе, въ ровный дѣлъ есьмо съ панею подскарбиною тое сельцо нашое Вольку зо всими кгрунтами, болоты, озерами, сѣножатьми и всякими уходами, до него належачими, въ ровный дѣлъ ку имѣнію Лулинцу пустили. Которое панъ подкоморій Новогородцкій вымѣривши всѣ кгрунты того имѣнія Вольки и Лулинца, намъ дванадцатую часть водлугъ права нашего материстого вѣчне, правомъ прирожонымъ намъ належачого, того всего имѣнія Малого Лулинца и всякихъ кгрунтовъ и пожитковъ до него належачихъ, а пани подскарбиной одинадцать частей въ томъ же имѣнью Маломъ Лулинцу выдѣлилъ, всѣ розницы, переводы правные, бои, грабежи и шкоды всякіе за добровольнымъ упущеньемъ насъ зъ обудвохъ сторонъ декретомъ своимъ межи нами панъ подкоморій скасовалъ и вѣчне уморилъ и границу певную межи кгрунтами ей милости пани подскарбиное до Малого Лулинца и кгрунтами нашими, водлугъ выдѣленья пана подкоморого до Вольки належачими, певную учинилъ: почавши отъ врочища Дубового болота, отъ двухъ концовъ нарожныхъ, границею простымъ трибомъ, зоставуючи по лѣвой руцѣ кгрунты ей милости пани подскарбиное Лулецкіе, ку Бѣлому болоту, а по правой руцѣ кгрунтъ пана Харлинское и сыновъ ей милости въ

обрубъ, ажъ до другихъ нарожныхъ двухъ концовъ подъ Дубовымъ полемъ, на Михалевомъ полю, межи которыми концовъ побочныхъ усыпано осмь, а отъ двухъ нарожныхъ концовъ простымъ трибомъ черезъ дорогу, зъ Лулинца Великого до Малого Лулинца идучую, также до другихъ нарожныхъ концовъ, на урочишчу подъ Лѣскомъ укопаныхъ, межи которыми усыпано концовъ побочныхъ двадцать, и отъ того трибу и нарожныхъ концовъ укосомъ черезъ лѣсъ Чорный, трибомъ простымъ ажъ на рогъ борка подъ Селищами; зоставуючи тотъ боровъ полѣвѣ ку кгрунтомъ Лулинецкимъ ей милости пани подскарбиное, а по правой сторонѣ зоставуючи островъ Селишчо ку кгрунту пани Харлинское и сыновъ ей милости; а отъ того мѣйсца и рогу того борку подъ Селишчами черезъ лугъ Деруженскій у Галые болота, которая граница копцами въ полю, гдѣ конемъ доѣхати могъ, засыпана и достаточне опатрова и обварована, такъ вжъ никоторое трудности о нее нѣтъ и вонтпливости жадное не было и не есть. Нижли се что дотычетъ границы, которую панъ подкоморій, не могучи ани конемъ, ани пѣхотою дойти, по урочишчахъ ажъ до рѣки Припети и потомъ черезъ рѣку Припеть ажъ до рѣки Глушицы, пописалъ, почавши отъ залому черезъ лугъ Деруженскій и отъ Деруженского луга ажъ до урочища Залебедья, а отъ Залебедья зоставуючи першій Оноховъ дубъ влѣвѣ въ долину, которая лежитъ межи Грудами, на которомъ Грудѣ, ставъ Вешный пани подскарбиное и два дубы надъ Неростовищами по лѣвой руцѣ зоставуючи, вси Неростовища пани подскарбиное въ лѣвой руцѣ вцале и въ правой руцѣ Грудъ Меньшій, ку кгрунтомъ села нашого Вольки належачое, а отъ тое долины простымъ трибомъ, зоставуючи озеро Каменецъ вправѣ и двѣ сѣножатки къ кгрунту нашому, а въ лѣвой руцѣ такъ сѣножати и кгрунты, яко и гати пани подскарбиное зоставуючи просто, у другій Оноховъ дубъ, который надъ рѣкою Припетью стоитъ, границу описалъ; а отъ того Онохова дуба вжо не простымъ трибомъ, але заломомъ влѣво черезъ Припеть, у конецъ озера Слижина, у старую границу, ку рѣчцѣ Глушицы, которая дѣлитъ зъ кгрунты Стаховскими, декретомъ своимъ границу учинилъ и описалъ и таковый вѣчный роздѣлокъ и границу декретомъ своимъ межи нами учинилъ и за позволеньемъ насъ обудвухъ сторонъ декретомъ своимъ на противного и недержачого декрету пана подкоморого заруки двѣстѣ копъ грошей положилъ; которыми декреты моцно подъ тыми заруками зъ обудвухъ сторонъ держати поднелисе, яко ширей а достаточней на томъ декретѣ пана подкоморого то все описано и доложено есть. А такъ я Симонъ Харлинскій, пришовши есмо до посесіи того села Вольки и кгрунтовъ и пожитковъ, до него належащихъ, за упущеньемъ и записаньемъ мнѣ отъ пани матки моее, яко изъ ровного дѣлу въ имѣньяхъ отчизныхъ и материстыхъ межи братьею моею, а панъ Якубъ тежъ Кунцовичъ—хоружій Городенскій и съ пани малжонкою своею, пани Богданою Фурсовною, за правомъ купнымъ своимъ вѣчностью одъ ее милости пани Миколаевое Нарушевичовое—подскарбиное земское великого князства Литовского, первей тое имѣнье заставою маючи, до посесіи того Малого Лулинца вѣчне пришолъ, а обачивши то зъ обудвохъ сторонъ, ижъ подданые наши о урочищѣ Залебедьѣ и гды до трибу и забитья палевъ черезъ мѣрника, отъ пана подкоморого высланого, пришло, кгды тое болото высхло и ужо люде по нимъ ходити могли, а о другое мейсце отъ озера Слижина о старую границу, гдѣ бы была отъ урочишча, то есть одъ конца озера Слижина

згодитисе немогучи, споръ межи собою подданые наши зъ обудвохъ сторонъ мѣвали и одинъ другому черезъ тые границы переходечи кривды и шкоды такъ въ сѣнахъ, яко и въ иншихъ пожиткахъ чинили, о што сьмы се были первей съ паня подскарбиною и паномъ хоружимъ, яко заставникомъ, яко и о заруки, а потомъ за куплею его милости, яко въ вѣчнымъ дѣдичомъ до оповѣданья зъ ободвохъ сторонъ о кгвалтовное забитье палевъ и попсованье копцовъ границъ, такъ въ полю, яко и въ болотѣхъ, о заруки и о иншіе розницы были завели и зъ обу сторонъ запозвали до даты сего листу нашего; про то я Симонъ Харлинскій а я Ганна Ковечанка, малжонка его милости, за выналезкомъ ихъ милостей пановъ пріятелей нашихъ зобопольныхъ, тые двѣ мѣстца, о урочище, такъ Залебедье, яко и о старую границу, о што межи нами и подаными нашими споръ ишолъ, до померкованья и вѣчного успокоенья приводечи, ни въ чомъ однакъ и въ наимнѣйшой речи декрету пана подкоморого не нарушаючи и овшемъ симъ листомъ нашимъ его во всемъ ствержаючи, такое есьмо померкованье и вѣчное заставовенье о тые урочища и границу, межи кгрунтомъ моимъ Днепрецкимъ, названымъ Волькою, и межи кгрунтомъ пана хоружого и малжонки его Малого Лулинца положоною и палями забитую учинили и вѣчне держати подвезалисе, ижъ на тихъ вонтпливыхъ урочищахъ такъ на Залебедью, ижъ то есть власное, а не иншое Залебедье, куды палями побито, такъ и на той старой границы, о которую одъ конца озера Слижина вонтпливость и незгода была, ажъ до рѣки Глушицы палями теперь забито, присегу подданые нашіе села Вольки на томъ: ижъ то правдиве есть лѣсъ урочище Залебедье, а не Тенетище, и отъ конца озера Слижина правдива есть старая граница, ажъ у рѣку Глушицу, куды палями побито, а не иншая, присегу тѣлесную двонадцать чоловѣка наши зъ села Вольки выконали. По которомъ выконанью присеги ужо такъ есьмо тую границу такимъ способомъ успокоили и вѣчне оную держати мы сами и потомки, щатки наши межи собою маемъ, которая черезъ пана подкоморого есть заложона и пальми забитая и въ декретѣ пана подкоморого и въ семъ листѣ нашомъ по урочищахъ описана,—далѣй ужо за тую границу кгрунтовъ, лѣсовъ, сѣножатей, рѣкъ, болотъ, гатовъ, нерестовищъ, озеръ и никихъ иныхъ пожитковъ собѣ не привлащаючи, а ни забираючи одинъ у другого, одно кождый при своихъ кгрунтѣхъ и пожиткохъ, за границою кождому зъ насъ ку руцѣ его належачихъ, и водлугъ того роздѣлку и границы воложоное, уживати маемъ. Которую границу одъ урочища до урочища индей простымъ трибомъ, а индей заломомъ черезъ пана подкоморого учинено есть, почавши отъ Деружинского залому и луга, ажъ черезъ рѣку Припеть, границу у рѣку Глушицу, вѣчную учинили и палями отъ урочища до урочища трибуючи и заломываючи забили и знаки, яко въ дубахъ трохъ, такъ Степана Дмитровича и Оноховомъ першомъ дубѣ на шнурѣ отъ границы, яко и на другомъ Оноховомъ дубѣ, надъ рѣкою Припетью, на границы стоачомъ, на сей сторонѣ Припети и за Припетью у Ольхахъ и на иншомъ деревѣ таковые есьмо клейна и знаки на границы, то есть крижъ и подъ крижомъ три урубы *) починили, то есть, почавши отъ залому, съ поля идучого отъ двухъ копцовъ нарожныхъ черезъ лѣсъ и лугъ Деружинскій, идучою простымъ трибомъ черезъ Галые болота ажъ

---

*) Въ этомъ мѣстѣ въ подлинникѣ изображенъ слѣдующій знакъ. ✕

![знак]

до урочища Залебедья, мимо дубъ бортный Щепана Дмитровича—подданого пана хоружого, гдѣ клейно учинено, въ правѣ на шнуръ Мѣрницкій въ кгрунтъ нашъ, зоставуючи, простымъ трибомъ палями забито. А одъ того урочища Залебедья, зоставуючи перший Опоховъ дубъ, на которомъ клейно и знакъ помененый крижъ и три урубы учинено, въ лѣвѣ, въ кгрунтъ пана хоружого на шнуръ Мѣрницкій, просто черезъ Позное у долину межи Грудъ большого и меньшого, такъ нашъ, яко и пана хоружого, который Грудъ большій и станъ Вешный и все Неростовище пану хоружому зоставуючи въ лѣвѣ, а Грудъ меньшій зоставуючи мнѣ Симону Харлинскому и малжонцѣ моей въ правой руцѣ, простымъ трибомъ, троху заломивши отъ Залебедья пальми забито и одъ тое долины, межи грудами лежачое, простымъ трибомъ мимо урочище Каменецъ у другой Опоховъ дубъ, границею пали побито и клейно и знакъ у дубѣ учинено крижъ и три врубы, зоставуючи двѣ сѣножати и озеро Каменецъ въ правой руцѣ намъ, а Неростовище, гати и иншіе сѣножати въ лѣвой руцѣ пану хоружому и малжонцѣ его, такъ же зоставуючи по Опоховъ дубъ и по рѣку Припеть. А отъ того Опохова дуба, надъ Припетью стоячого, заломомъ у лѣвую руку черезъ рѣку Припеть около озера Слижина, зоставуючи все озеро Слижино собѣ въ правѣ, пальми забито и тыежъ клейна на ольхахъ и на иншомъ деревѣ крижъ и три врубы починено, ажъ до конца озера Слижина и знаками границу учинили и пальми забили. А отъ конца озера Слижина заломомъ, также черезъ рожовъ грудка у ровъ, врочищемъ Корчевичъ, который ровъ зъ озера Слижина у Глушицу тягнеть, а тымъ ровомъ Корчевичъ, заломываючи тую границу, ажъ у рѣку Глушицу уходитъ; также пальми надъ тымъ ровомъ зъ обу сторонъ забито и самымъ тымъ ровомъ ажъ конецъ границы у рѣку Глушицу входитъ, палями позабіяли. Которая вжо рѣка Глушица дѣлитъ насъ зъ Стоховцами и вжо такимъ способомъ тую границу бововую по тыхъ врочищахъ въ семъ листѣ вышей описаныхъ, и клейнами на деревѣ назначоными и пальми по границы забитыми селу нашому Днѣпрцу, названому Вольцѣ, кгрунтомъ и пожиткомъ до него належачимъ зъ грунтами и пожитками пана хоружого и малжонки его Малого Лулинца вѣчною непорушною и черезъ подданые наши зъ села Вольки присегою змоцненою учинили есьмо. А отъ конца тое границы, межи нами заложоное, отъ того рову Корчевичъ, уверхъ рѣкою Глушицою ажъ у Припеть, а отъ Припети черезъ озеро Хнору, а отъ озера Хнора на врочище у Избищахъ, а одъ Избищъ у рѣку Днѣпрецъ, старого рѣчища, на врочищу Жукового дуба, а отъ Жукового дуба Днѣпрцомъ у боровъ за сѣножатки, а отъ борка за-сѣножатного на врочище Быка, а отъ Быка тымъ же Днѣпрцомъ до млыника нашого, а отъ млыника нашого до спольныхъ кгрунтовъ зъ Великого Лулина, мужами и зъ Бостынцами, а тыми кгрунтами ажъ до петы старого трибу, у которого трибу у концу за Бѣлымъ болотомъ суть кгрунты Лулинца Малого зъ Бостынцами, а отъ петы того трибу назадъ ку Вольцѣ простымъ трибомъ ажъ до концовъ закопаныхъ ворожныхъ на врочищу у Дубового болота, отъкульсе граница писати почала. Которую границу и весь дѣлъ и застановенье нашое вѣчистое, водлугъ декрету пана подкоморого и описанья въ семъ листѣ нашомъ и водлугъ забитья палевъ и клейнъ и знаковъ, на деревѣ починеныхъ, и урочищъ помененыхъ маемъ вѣчне и непорушне держать, одинъ другому сего дѣлу вѣчистого и застановенья нашего черезъ тую границу описаную ни въ

чемъ не нарушаючи и кгрунтовъ, ани жадныхъ пожитковъ въ руки кгрунтовъ пана хоружого у мою руку ку кгрунтомъ моимъ черезъ границу, окромъ всякихъ входовъ и дерева бортного, водлугъ декрету пана подкоморого, кождому и за границою уживати вольно и окромъ уходовъ не привлащаючи и палевъ границы теперь забитое не вымаючи и ани тыми, або и другими палями кгрунтовъ пана хоружого ку кгрунтомъ моимъ не забиваючи, ани прилучаючи, такъже и клейнъ, на деревѣ починеныхъ, непсуючи и на иншое дерево ихъ не пишучи, або не вырубываючи. А тые вси оповѣданья, позвы, декрета такъ кгродкіе, земскіе, трибунальскіе и всякіе процессы правные, такъ о розницы границъ, яко и о иншіе всякіе розницы наши, которые до даты сего листу нашого межи нами были, всѣ, а всѣ огуломъ вѣчне касуемъ и вмораемъ, такъ, ижъ никоторое моцы, жадного права николи мѣти не маютъ и о то все себе съ обу сторонъ вѣчне вызволяемъ и вольныхъ чинимъ. Николи мы сами и потомки наши зъ обу сторонъ позыватисе и трудности одинъ другому задавати не маемъ и мочи не будемъ; а гдѣбыхъ я Симонъ Харлинскій и я Ганна Козечанка, недосыть чинячи сему запису нашому въ чомъ кольвекъ, что нарушили и яко границъ по тыхъ вропишчахъ, въ декретѣ пана подкоморого Новогородского и въ семъ листѣ описаныхъ, вѣчне держати не хотѣли и не держали и, пали съ тое границы выняв̆ши, тыми, альбо иншыми далей кгрунтовъ пана хоружого заходечи забирали и забіяли и кгрунты собѣ, альбо якіежъ кольвекъ пожитки ку кгрунтомъ нашимъ села Днѣпрца, названого Вольки, за теперешнею вѣчне межи нами описаною границею одинъ у другого привлащалъ, и забиралъ, клейны, починеные на деревѣ, псовалъ, альбо на иншое дерево займуючи кгрунты пана хоружого на декретъ пана подкоморого и сесь листъ нашъ переносилъ и засѣкалъ, будь тежъ одинъ другого до права мимо сесь дѣлъ, декретъ подкоморскій и постановенье нашое вѣчистое о тую границу пописаную, або о якіе пожитки, теперъ вѣчне застановеные, позывалъ и поволокалъ, тогды я Симонъ Харлинскій въ малжонкою моею, еслибымъ въ чомъ водлугъ сего запису моего выкрочилъ и тому запису моему и паракграфомъ, въ немъ описанымъ, досыть не учинилъ, тогды за кожное нарушенье, иле бы кольвекъ разовъ противъ сему запису есьмо выкрочили и противъ его выступили, за кождый незыщоный и нарушоный паракграфъ пану хоружому и малжонцѣ его милости зарукы по сту копъ грошей платити маемъ и повинни будемъ. А заплативши зарукы за кождымъ разомъ выступу противъ сего листу нашого сто копъ грошей, предъ се тотъ дѣлъ, черезъ пана подкоморого декретъ учиненый, и сее застановенье нашое вѣчное и граница, въ декретѣ пана подкоморого и въ семъ листѣ нашомъ описаная, селу нашому Вольцѣ, въ селомъ и кгрунтами пана хоружого Малого Лулинца вѣчне у кождого суду и права и на кождомъ мѣйсцу при зуполной моцы захована и держана быти маетъ, отъ насъ и одъ потомковъ нашихъ и одъ кождого держачого тое село нашое Днѣпрецкое, Волькою названое, о которое зарукы вольно насъ будетъ пану хоружому позвати до суду кгродского, альбо земского Новогородского, альбо и до суду головного трибунального ровомъ завитымъ статутовымъ; а мы незбиваючи позву и небуречи рову и ничимъ се не вымавяючи, во всемъ пану хоружему и малжонцѣ его усправедливитисе маемъ и повинни будемъ. И на то дали есьмо сесь листъ нашъ доброволь̆ный записъ, зъ нашими печатьми и съ подписами рукъ нашихъ, хто зъ насъ писать умѣлъ; а при томъ были и того бу-

дучи свѣдоми ихъ милость панове пріятели наши: его милость панъ Миколай Подаревскій, панъ Иванъ Дашковичъ, а возный воеводства Новогородцкого панъ Грегорій Богдановичъ Шантыръ, которые за устною и очевистою прозьбою нашою печати свое приложити и руки свое подписати, хто зъ нихъ писать умѣлъ, рачили. Писанъ въ Лулинцу, року тысеча шестсотного, мѣсяца Февраля двадцать осьмого дня. У того листу печатей приложоныхъ пять, а подписей рукъ польскимъ письмомъ двѣ тыми словы: *) *Симонъ Харлинскій властнонъ ренконъ.* Устне прошоный печатарь Миколай Подаревскій ренко. И тотъ листъ зъ устнымъ вызнаньемъ ихъ милости пана Симона Харлінского и малжонки его милости пани Ганны княжны Козечанки за ихъже ихъ милости самыхъ прозьбою до книгъ кгродскихъ повѣту Пинского записана есть и сесь выписъ съ книгъ подъ печатьми нашими и съ подписомъ рукъ нашихъ его милости пану Якубу Кунцовичу—хоружому Городенскому и малжонцѣ его милости, ей милости пани Богданѣ Фурсовнѣ, выданъ есть. Писанъ у Пинску. У того екстракту аліасъ документу печатей притисненныхъ врадовыхъ три, а подписъ рукъ тыми словы: Александеръ Ратомскій, подстаростій Пинскій рукою. Криштофъ Скирмонтъ—судья кгродцкій Пинскій. Александеръ Качановскій—писаръ кгродцкій Пинскій. А коректа въ тые слова: скорикговалъ Плотницкій; а суспента враду земского Пинского на томъ же документѣ въ тые слова написана: року тысеча шестьсотного, мѣсяца Октебра чотырнадцатого дня въ рокп судовые земскіе о светомъ Михалѣ, святѣ римскомъ, сюю справу переношиваючи въ уписанью до книгъ судовыхъ земскихъ повѣту Пинского, служебникъ его милости пана Якуба Кунцевича—хоружого Городенского, панъ Миколай Вимко у суду передъ нами покладалъ. Гуринъ Фурсъ—судья земскій Пинскій рукою. Миколай Дольскій—подсудокъ Пинскій рукою. Василей Скиндеръ—писаръ земскій Пинскій. А другая суспента враду земского Новогородцкого на томъ же документѣ въ тые слова писана: року тысечь шестьсотъ первого, Іюня девятьнадцатого дня сесь выписъ черезъ Станислава Мазановского перенесенъ. Василей Зинкевичъ—судья, Федоръ Евлашевскій—подсудокъ, Янъ Головня—писаръ. Который же тотъ документъ, за поданьемъ оного до актъ и зъ суспентами, на немъ написанными, и просьбою зъ верху писаной особы, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ актыкованъ и уписанъ.

*) Въ подлинникѣ подпись сдѣлана русскими буквами.

1604 г. Ноября 2-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 487.

93. Инвентарь имѣнія Дятелевичъ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осьмдесятъ первого, мѣсеца Іюня чотырнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шетьсосъ осьмдесятъ первый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Гордѣевскій, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ документъ певный, въ Богу велебному его милости отцу Серафанови Полховскому—игуменови Дятелевицкому закону светого Василія, религіи старогрецкое, и наступцомъ его милости, на речь въ немъ выражоную служачій и належачій, просечя насъ суду, абы тотъ документъ былъ принятъ и до книгъ уписанъ. Мы судъ оный принявши до книгъ уписать есьмо велѣли,—якожъ уписуючи слово въ слово такъ се въ собѣ маетъ. Выпис съ книгъ головыхъ трибунальныхъ, въ Новогородку одправованыхъ лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ четвертого, мѣсяца Ноября шостого дня. Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ четвертый обраными, одправуючи намъ справы, суду головному судить належачіе въ Новогородку, постановившисе очевисто у суду его милость панъ Криштофъ Кочъ и малжонка его милости пани Гальшка Подаревская, оповѣдали и сознали инвентарь свой, водлугъ права справленый, данный отъ ихъ милости пану Адаму Подаревскому на речь меновите въ томъ листѣ ихъ милости помененую сданый, и тотъ инвентарь передъ нами судьями сами ихъ милости положивши и всю речь, въ немъ меновите описаную, сознавши, просили, абы до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ былъ. А такъ мы судъ, того листу ихъ милости огледавши и читаного добре выслухавши, наказали есьмо тотъ инвентарь до книгъ уписати, который уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ собѣ маетъ:

Инвентарь або реестръ списанья роздѣлку имѣнья Дятелевичъ межи небожчика пана Миколая Подаревского, тестя моего, мене Криштофа Коса, а отца моего, мене Гальшки Николаевны Подаревское Криштофовое Косовое, а пана Адама Подаревского—стрыя мене Гальшки Подаревское. Грунту штукъ, застѣнковъ и острововъ, на часть небожчика пана отца моего одъ пана Адама Подаревского, стрыя моего, выдѣлено, и што того на часть пана Адама Подаревского досталосе, а меновите. *Напервей:* першая штука Хоняскій уголъ, на селищѣ съ притятьемъ другихъ шести шнуровъ, *другая* штука Березскій уголъ отъ Бастыня, *третяя* штука Вышній островъ, также отъ Бостынское границы, *четвертая* штука, островъ у Переспы, *пятая* штука за рѣкою Ельникъ и половицу Утре-

него острова и къ тому половица застѣнку, названнаго Ратча; *шостая* штука у Гатища, острова дальнего половица и къ той же части половица селища Старого отъ рѣки Цеи и отъ млына ажъ по Хоминскіе ворота, а тутъ отъ двора по трибъ заложоный рѣка на часть пана Миколаеву одъ дворовъ самыхъ до границы пана Кишчины. Зъ другой стороны кгрунты, штуки, застѣнки, островы, которые се на часть въ ровного дѣлу отъ пана брата моего, пана Миколая Подаревского выдѣленые зостали, то есть меновите: штука *першая* Селища, -або Луки названого, въ *другимъ* островомъ, або штукою Буякомъ, и до него штукою, або застѣнкомъ за рѣкою, названою въ Ратчахъ; *третяя* штука за рѣкою Павловское, названая Кутриновъ, острова половица къ тому трибу Павловскому концомъ прилегла; *четвертая* штука островъ на полъ за Переспою; *пятая* штука Любины и острова Дальшого половица; *шостая* штука къ тойже части Старого селища половица отъ Бостыня, прозываемого Луки, ажъ по ворота Хоминскіе, а тутъ отъ двора по трибъ заложоный рѣка отъ Бостыня, села пана Кишчиного, до дворовъ самыхъ мнѣ Адаму, а отъ дворовъ самыхъ до границы пана Кишчины. Которые кгрунты, островы, застѣнки, штуки въ тыхъ границахъ нижей помененыхъ обѣдвѣ части положеньемъ своимъ суть, а меновите: почынается граница Дятелевская зъ кгрунтами и поддаными его милости пана Кишки—воеводича Витебского, и его милости пана Якуба Кунцевича—хоружого Городенского, то есть: почавши отъ петы болота Зьята, границы Луличецкое его милости пана хоружого зъ Дятелевичами, и отъ болота Зьяту у Юхновъ лѣсокъ, отъ Юхнова лѣска до передѣла *Коповища* зъ Востынцы, а отъ Коповища у Добрынское болото, у рѣчку, Мисевъ дубъ, а оттуль у Залужье, зъ Залужья у Бѣлую горку, зоставуючи Вышній островъ по правой руцѣ, у кгрунтъ Дятелевскій, а отъ Бѣлое горки на верхъ Переброда и отъ Переброда мимо Березникъ въ Утренскую рѣчку, Утреньскою рѣчкою у Подгурское болото, а отъ Подгурского болота у Гатискую потяжь, у лѣсъ, Гатискою потажью у Вострынскую рѣчку, въ Острынское рѣчки у *Коповище* старое въ Вичинцы и въ Бродничаны у гостинца Городецкого, отъ того гостинца у Цну рѣку и через рѣку Цну у Подлѣсейскій стежаръ и во лѣсъ, оттуль у Подбѣлкевичъ Козла, у сосну и у речку, коло Буяка, а отъ Буяка у *Липовское Коповище* въ Вычинцы и зъ Лулячаны, а съ того Коповища зъ Вичинцы а Лулячаны у Зьятиское болото, гдѣ се пета почынаетъ, зоставуючи вси кгрунты Дятелевскіе поправѣ, по слонцу идучи, а полѣвѣ кгрунты его милости пана Кишчины. Который инвентаръ, або реестръ списанья штукъ, застѣнковъ, островов, также ограниченье того имѣнья Дятелевичъ дали есьмо его милости пану Адаму Подаревскому съ печатьми нашими и подписами рукъ нашихъ. А при томъ были и того добре свѣдоми ихъ мил. панове пріятели наши, его милость панъ Левъ Моклокъ, его милость панъ Василій Богушевичъ Менковскій, его милость панъ Себастьянъ Свяцкій, а его милость панъ Бартломей Толочко, земяне господарскіе воеводства Новгородского и повѣту Городенского; что ихъ милость, на прозьбу нашу учинивши, печати свои приложити и руки свои подписати рачили. Писанъ у Новгородку, лѣта Божого нароженья тысеча шестсотъ четвертого, мѣсяца Ноебра второго дня. У того инвентару печатей притисненыхъ шесть, а подписи рукъ подписаны есть тыми словы: Krzysztoph Kos rękę swę. Halszka Podarewska, Krzysztophowa Kosowa ręką. Левъ Моклокъ рукою власною. Василій Богушевичъ Менковскій

рукою власною. Себестіянъ Свяцкій власною рукою. Bartłomicy Toloczko ręką. Которое добровольное очевистое сознанье его милости пана Криштофа Коса и малжонки его милости и тотъ инвентарь ихъ милости до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записанъ, съ которого записанья и сесь выписъ съ книгъ съ печатью его королевское милости земскою воеводства Новогородцкого его милости пану хоружому Городенскому есть выданъ. Писанъ у Новогородку. У того инвентару при печати земской Новогородцкой ихъ милостей пановъ судьевъ головныхъ трибунальныхъ подписъ рукъ тыми словы: Jan Drucki Horski—marszałek Trybunalski. Янъ Головня—земскій писаръ. Z województwa Wileńskiego deputat Heronim Dowgiało Narbutt ręką swą. Федоръ Ревутъ—депутатъ Полоцкій. Stanisław Pukszta Klawzgayłowicz—chorąży y deputat Wołkowyski. Mateusz Ukolski z Brasławia. Piotr Hołub—deputat. Andrzey Kozłowski—deputat. Dmitr Karp z woiewodztwa Trockiego ręką swą. Deputat Nowogrocki Daniel Korsak. Z województwa Brzeskiego Jaroszewicz. А коррекота въ тые слова написана: скориговалъ Головня. Который тотъ документъ певное справы, за поданьемъ оного до актъ и прозбою звышъ помененой особы, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ и уписанъ.

1623 г. Мая 20-го дня.

Изъ книги № 114, за 1752—1753 г., л. 885—8.

94. Описаніе границъ Усвятскаго староства.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Februaryi dwudziestego ósmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z województw, ziem y powiatów w roku immediate przeszłym tysiącznym siedmsetnym pięćdziesiątnym wtórym obranymi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Mikołay Życki—miecznik xięstwa Żmuydzkiego, opowiadał, prezentował et ad acta podał extrakt assesorski ograniczenia starostwa Uświackiego, po rusku pisany, ad praesens przy kopii onego po polsku przetłumaczony, w ziemstwie Mścisławskim aktykowany, in rem et partem jaśnie oświeconego xiążęcia imć Michała Czartoryskiego—kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego służący y należący, który podając ad acta, prosił nas sądu, ażeby pomieniony extrakt cum tota re, w nim expressa, był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd ony przyjowszy, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Жигмундъ третій—Божью милостью король польскій и проч. и проч.—Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ. Противными были о выданье съ книгъ канцеляріи нашое меншое великого князства Литовского екстрактомъ ограниченья староства

нашого Усвятского вѣчистого, яко стоить въ томъ ограниченью, которого мы господарь огледавши и читавши казали въ книги уписати, который такъ се въ собѣ маеть.

Ограниченье цѣлого староства Усвяцкого, почавши одъ Невля, Псова озерища, Подъусвяця, Козловичъ, Корына, Натоли, Рандына, Бадзякина, Савина, староства Велиского и Верховья черезъ мене Миколая Жабу—подстолего Витебского—дворанина и комисара его королевской милости, пана нашого милостивого, а за листовнымъ упрошеньемъ вельможного его милости пана Криштофа Нарушевича—подскарбего великого князства Литовского, при инвентару цѣлого староства Усвяцкого, вельможному его милости пану Петрови Рудоминѣ Дусяцкому—старостѣ Усвяцкому, зъ давного ограниченья и одновенья копцовъ, границъ старыхъ, людей посторонних присегою обвожаныхъ, а за обвѣщеньемъ о границу ихъ милостямъ паномъ сосѣдомъ вѣчными часы то примаючи, описано року тысяча шестьсотъ двадцать третего, мѣсяца Мая двадцатого дня, таковымъ способомъ: Напередъ зачинаеть се граница зъ Невлемъ рѣчки Комли, у низъ идучи у рѣку Ловацъ, Ловацею рѣкою уверхъ черезъ озеро Чашпля, зъ озера Часпли на деревню Осова, зъ деревни Осовой въ Дубовый островъ, зъ Дубового острова Лавацица рѣкою у возерко Карыто, зъ Карытаго озерка мимо церковь у рѣчку Волгаю, зъ Волгаи рѣчки у Быкову пристань, зъ Выковой пристани у Красный берегъ, зъ Красного берега у Чертову лапу, зъ Чортовой лапы на камень, что посередъ рѣки Ловацы лежить, одъ того каменя въ ручай Патави, зъ ручая Патави въ Ореговую ростань, зъ Орогового ростанья на дорогу, зъ тое дороги на сосну, зъ тое сосны у ростанье, зъ ростанья у Каменную граду, зъ Каменное грады черезъ ручей, зъ того ручея у боръ Горѣлецъ, съ того бору черезъ гостинецъ Невельскій, зъ гостинца Невельского у Волатовки, зъ Волатовокъ у копецъ великій сыпаный, зъ того копца у ручей Ржавецъ, зъ того Иржавца у старое Мостище, зъ старого Мостища у ручей, тымъ ручаемъ живою водою на дорогу Псовскую, зъ дороги Псовское уверхъ рѣки Дзержаницы, одъ тое рѣки Дзержаницы у ручей, тымъ ручаемъ идучи уверхъ въ Лотовъ лѣсъ, зъ Лотока альсу у Сосновый рогъ, зъ Соснового рогу ручаемъ въ Осиновый островъ, зъ Осинового острова у Прабаравый боръ, зъ Прабаравого бору на сосну, на которой соснѣ дукъ и кубки нарублены, одъ тое сосны у лощину, зъ лощины у Великій дубъ, зъ того дуба у въ Уставъ, зъ того Устава черезъ поле на Кромоватую ель, зъ Кромоватой ели логчиною черезъ гостинецъ, который идеть до Усвята, зъ тое дороги черезъ мостъ на Устье, зъ того Устья у рѣчку Некунецъ, зъ рѣчки Некунца на стѣну, на которой стѣнѣ кладены межи, зъ тое стѣны у копецъ, у томъ копцы кладены знаки, зъ того копца у Мануйловъ мохъ, зъ Мануйлового моху у Выгаръ, зъ Выгару ручаемъ у Городище, зъ Городища на камень Великій, зъ каменя Великого градою у Великій мохъ, зъ великого моху у Лавацковичъ озерко, зъ того озерка Лавацъ вышла рѣка, тою рѣкою у низъ идучи въ ясень дерево, одъ ясеня дерева суходольемъ черезъ нивы пашные, зъ тыхъ нивъ пашныхъ до Стрѣлицы бору, зъ Стрѣлицы бору въ ручай Борсуковый, зъ Борсукового ручаю у дубъ Баранъ, одъ дуба Барана у Зеленый лугъ, зъ Зеленого луга въ Лешинска Усця, зъ Лешинска Усця въ озерко, зъ того озерка въ копецъ, зъ того копца у въ устье у Красный мохъ, зъ Красного моху въ Чорное болото, зъ Чорного болота у Лосины Купелича, зъ Лосиного Купелича суходольемъ у ель, одъ тое ели у Ольхо-

вый ручай, зъ Ольховогo ручая до Доброй ели, зъ Доброй ели болотами на Бѣлый дубъ, зъ Бѣлого дуба у мохъ Трастянникъ, зъ Трастянника моху у Синяновъ дубъ, зъ Синянового дуба у Маняновъ дубъ, зъ Маняновогo дуба у Осиновый конецъ, на которымъ концу осина усажана, одъ того конца у Великій алясъ, зъ Великого алясу у Великій мохъ, зъ Великого моху въ Зеленый островъ, на которымъ островѣ Глухая ель, одъ Зеленого острова у Велесу рѣку, тою рѣкою живою водою на бродъ Целешовъ, зъ броду Целешового у конецъ, зъ конца знову у другій конецъ лощиною у Собки, зъ Собковъ у Городище, зъ Городища въ Устье Высоцкое, зъ Устья Высоцкого въ озера у верху рѣки живою водою, мимо Прилуцкого устья, зъ Прилуцкого устья на Потаповую луку, зъ Потаповой луки у Бубны, у три Сопки, одъ тыхъ Сопекъ на Битую стѣну, зъ тое стѣны у Дубовый ровъ, зъ Дубового рову у ручей границы живою водою у конецъ у Чистинскій мохъ, зъ того моха у Березовое болото, зъ Березового болота у Бобровъ ручей, зъ Бобрового ручая у Пергодку рѣчку, зъ Пергодки рѣчки у Крутый ручей, зъ Крутого ручая въ Деборовское устье, тутъ зашли се три ручаи, одъ тыхъ ручаевъ въ Высокую граду, зъ Высокой грады живою водою у рѣчку Кудзиняцъ, одъ рѣчки Кудзиница черезъ гору Стриновскую, зъ Триновской горы у Стрижоный мостокъ, зъ Стрижоного мостка у Роговое озерко, зъ Рогового озерка въ Соконичную гору, зъ Соконичной горы у конецъ, зъ конца у Придъ, зъ Прида у Придъ, зъ того Прида у Гатольскую стѣну, зъ Гатольской стѣны у Лукіе Лавы, зъ Лукихъ Лавъ у Лысую гору, зъ Лысой горы у конецъ, одъ того конца у Варовину граду, зъ Варовиное грады у Бразначій ручай, зъ Бразначого ручая у Волынку рѣчку, зъ Волынки рѣчки у въ Ольховые верховья, зъ Ольхового верховья у Живый боръ, зъ Живого бору у конецъ, зъ того конца у Мелинское городище, зъ Мелинского городища Придомъ, зъ Приду у Бабину сосну, зъ Бабиное сосны у Перевязья, зъ Перевязья у Кадзиные узновы, зъ Кадзиныхъ узновъ у Долгіе грады, зъ Долгихъ градъ у Щипецъ, зъ Щипцовъ у Хмелинецъ ручей, зъ Хмелинца ручая у Медвѣжую подару, зъ Медвѣжой подары у Красные луги, зъ Красныхъ луговъ у Долгіе мшары, зъ Долгихъ мшаръ въ Чорный олесъ, зъ Чорного олесу въ Манасовые мшары, зъ Манасовыхъ мшаръ у Чорный ручей, зъ Чорного ручая въ Усвячу рѣку, Усвячою рѣкою идучи уверхъ въ Усвяцкое устье, зъ Усвяцкого устья у великую рѣку въ Усвячу, зъ тое рѣки у Семь деревъ, зъ Семи деревовъ у Теплую лужу, зъ Теплой лужи у Дзятлы, зъ Дзятловъ у рѣчку Одрыницу, зъ Одрыницы рѣчки у Прудовые мохи, зъ Прудовыхъ моховъ Чарновскихъ у Сергѣевъ островъ, зъ Сергѣевого острова на Чортовъ ручей, зъ Чортового ручая у Заднiй ржавецъ, зъ Заднего ржавца ручаемъ на ниву Гаравахy, зъ нивы Гаравахи въ омшару, зъ омшары ручаемъ въ верхъ идучи на Захарьяву дуброву, черезъ Захарьяву дуброву на Богданову ниву у лащину, зъ тое лащины у выгаръ у Мачалище, зъ Мачалища ручьемъ у гору черезъ Рудаковскую дорогу на Глиноватый ручей, черезъ Глиноватый ручей на Брыкъ гору, зъ Брыка горы на Барсуки, на Толстый дубъ, зъ Толстого дуба въ Апенце, зъ Апенца ручаемъ коло Высокого борку, зъ борку Высокого у ручей, зъ того ручая у Васочевъ мохъ, зъ Васочу моху у Перекарле, зъ Перекарли у Малясъ сульсу въ Крутый ручей, Крутымъ ручаемъ черезъ Красный ручей, зъ Красного ручая въ Копаницу рѣчку, Копа-

ницою рѣчкою идучи уверхъ (въ) Волчинскій мохъ, зъ Волочинского моху у Закотынскую заногу, зъ Закотынское заноги на Фадееву пасѣку, зъ Фадеевое пасѣки на Бабавинъ мохъ, на Евловъ островъ, зъ Евловаго острова на Прудовое верховье, зъ Прудового верховья въ Прудовую рѣчку, зъ Прудовой рѣчки у Лихіе болоты, зъ Лихихъ болотъ у Комлю рѣчку, Комлею рѣчкою идучи уверхъ у мохъ Чищикъ, зъ Чисцика моху черезъ мохъ въ Комлю рѣку, тою рѣкою идучи живою водою у гору у Юнюнецъ мохъ, зъ Уюнца моха у Перевье, зъ Перевья у Каменную лаву, зъ Каменной лавы у Ордасно озеро, зъ Ордасна озера на островъ Магилевецъ, зъ острова Магилевца на Липовый островъ, зъ Липового острова на Дубовый рогъ, зъ Дубового рога на островъ Гастулю, зъ острова Гастулиного на Горный островъ, зъ Горного острова на Свацинный рогъ, зъ Кацинного рога на камень, на томъ камени литеры кладены руские и польские, зъ того камени въ рѣку Лучынницу, тою рѣкою Лучынницею уверхъ идучи въ рѣчку Вобчу, тою рѣчкою Вобчою идучи вверхъ у мохъ Бараницкій, зъ Бараницкого моху у ручей Семакинскій, зъ Семакинского ручая уверхъ суходольемъ на сосну Платавую, на которой соснѣ кладеные крижи, зъ тое сосны въ у Циковскій мохъ, зъ Циковского моху въ ручей Кальцій, зъ Кальцого ручая у мошокъ Чистый, зъ того мошка въ ручай, зъ того ручая у омшарину, зъ тое омшарины у лощину, зъ лощины на суходолъ на дуброву, зъ дубровы суходоломъ у болоцину, зъ тое болоцины у лощину, зъ лощины на дорогу, черезъ дорогу на камень, зъ камени у Мишуринскій ручей, зъ Мишуринского ручая лохчиною черезъ дорогу у мохъ Мишуринскій, зъ того моху въ Болоцину, зъ тое Болоцины у лощину, зъ лощины на Дубъ, на тымъ Дубѣ кладеные знаки, зъ того дуба у лощину, въ лощины въ умшару, зъ умшары у Каменный ручей, зъ Каменного ручья суходоломъ у Болотко, зъ болотка у лощину, зъ лощины у ручей Глиноватый, зъ Глиноватого ручья болоткомъ, зъ болотка суходоломъ у въ омшару, зъ омшары на дубъ, на которымъ дубѣ кладены знаки, зъ того дуба на камень, што подле дороги лежитъ, зъ того камени у лощину, зъ лощины у Трасное болото, зъ Трасного болота въ Чорную гразь, зъ Чорное грази въ Черный ручай, зъ Чорного ручья у алесъ, зъ того алесу въ рѣчку Гастовичу, зъ рѣчки Гастовичи у большую рѣку, которая идетъ зъ Ордосна до Сороча, большою рѣкою идучи унизъ у большую Завань, зъ большое Завани у ручей, тымъ ручаемъ идучи уверхъ черезъ дорогу у мохъ, зъ того моху въ Чорную гразь, зъ Чорное грази въ ручей, зъ того ручья черезъ мохъ, зъ того моху у Платаву березу, одъ Платавой березы у гору въ лощину, зъ тое лощины въ березу, которая надъ дорогою стоитъ, одъ тое дороги у лощину, зъ тое лощины въ Осиновый рогъ, зъ Осинового рогу у межу, зъ тое межи у Яловый рогъ, зъ Ялового рогу у Небелескій мохъ, зъ Небелеского моху въ ручей Большій, зъ большого ручья у Драпу, зъ Драпы въ ручей, на которымъ мостъ большій лежитъ, зъ того моста въ ясень дерево, на которымъ знаки кладены, зъ того дерева у лощину внизъ идучи въ Бѣлый мошокъ, зъ того мошка ручей Вышовъ живою водою на большую дорогу, которая идетъ зъ Ратчизна до Городца, тымъ ручаемъ внизъ идучи въ лощину подъ Алькинину ниву, одъ Алькининой нивы у алесъ, зъ того альсу на дубъ, на которомъ знаки кладеные, зъ того дуба у алесъ, зъ того алесу въ ручай цекучій, зъ того ручая у мохъ, зъ того моху въ ручей, зъ ручея суходоломъ черезъ дорогу Радчин-

скую, которая дорога на Боровцово идетъ, въ тое дороги въ островъ Осиновый, въ Осиновою острова въ ручей Чорный, въ Черного ручея въ конецъ, въ которомъ знаки кладены, въ того конца у Яловый островъ, въ Ялового острова въ ручей чекучій, тымъ ручаемъ идучи внизъ на сосну, на которой соснѣ кладены знаки, въ тое сосны у Чорную грязь, въ Чорное грязи у алесъ, въ алесу у Трастяный рогъ, въ Трастенного рогу въ рѣку большую, внизъ идучи въ Чорное грязи черезъ стѣну Халмовскую на дорогу большую, которая идетъ въ Велиской до Усвятъ, въ тое дороги на липу дерево, на которой знаки кладены, въ тое липы у лощину, въ лощины у мохъ Першиковскій, въ Першиковского моху у ель бортную, въ ели бортной на греблю, въ гребли въ ручей Глиноватый, въ Глиноватого ручая въ Драпъ болото, въ тое Драпы у Холуйку рѣчку, въ Холуйки рѣчки унизъ идучи въ мостокъ, въ того на Холуйку рѣчку, въ того мостка у Драпъ, въ Драпы въ Осиновый рогъ, въ Осиновою рогу у мшару, въ омшары болотина у Каковики малые, съ Каковикъ малыхъ у Лосиное Купелище, въ Лосиного Купелища у Мачалище, въ Мачалища у Недзеришоватую ель, въ Недзеришоватой ели въ дубъ Коропистый, въ того дуба въ Усвидный мохъ, въ Усвидного моху у Высвидный ручай, ручаемъ тымъ идучи внизъ у Нѣксцицу рѣчку, въ Нѣксцицы рѣчки у большую рѣку, которая идетъ до Черней озера, въ Черней озера у Холуецъ рѣку, уверхъ идучи Холуйцею въ Сутоки, въ Сутокъ у рѣчку Чернейку и Полонейку, въ Полонейки рѣчки уверхъ Сѣнного ручаю въ рѣку малую, въ тое рѣчки въ малую Сотыню, у верху идучи малой Сатыней у Гары болота, въ Гары болота мимо Кривый и мимо Луговъ ручей, въ того ручея около Бабинцы, по лѣвой руцѣ воставуючи деревни Верховское, тымъ ручаемъ идучи на дорогу, которая идетъ въ Усвята до Велича, въ дороги унизъ идучи тымъ ручаемъ у Сусенки ручей, въ Сосенского ручая у Чатовуху рѣчку, въ Чатовухи рѣчки у Любоминскій мохъ, въ Любоминского моху у Соколинскій островъ, въ Соколинского острова у Лукьяновъ ручей, тымъ ручаемъ идучи унизъ въ рѣчку Пудацъ, въ Пудацы рѣчки унизъ у Бразгучій ручей, въ Бразгучого ручая у Великій мохъ, въ Великого моху у Боховъ ручей, въ Бохового ручая на Ракитники верховья, въ Ракитницкого верховья у Лабировцю рѣчку, внизъ идучи тою рѣчкою въ Усвячу рѣку, Усвячою рѣкою идучи въ улицу великую на право ажъ до Кривое сосны Пазеницы, а провевши Пазевницу дорогою гостинцемъ, которая идетъ въ Каровичъ до Городища, у лѣво рѣчкою Волницою уверхъ до Осиновою мостка, ажъ до дороги въ Витебска до Усвятья; тутъ граница скончила се цѣлого старости Усвяцкого. До которого ограниченья подписую се и печать мою приложити казалъ. Писанъ у Вядахъ, подъ лѣты Божого нароженья тысяча шестьсотъ двадцать третьего, мѣсяца Мая двадцатого дня. У того листу граничного при печати подписъ руки комисара тыми словы: Mikołay Żaba—podstoli Witebski, dworzanin y komisarz skarbowy jego królewskiey mości ręką swą. Который же тотъ листъ граничный, за поданьемъ оного до книгъ канцеларіе нашее великого князства Литовского, есть записанъ и есть выданъ. Писанъ въ Варшавѣ, року тысяча шесцьсотъ двадцать четвертого, мѣсяца Іюля семого дня. U tego extraktu ograniczenia, przy pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki jaśnie wielmożnego imć pana Pawła Sapiehi—podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież podpis ręki jaśnie wielmożnego imć pana Marcina Tryzny—pisarza wielkiego xięstwa Litew-

skiego his verbis: Paweł Sapieha—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Marcin Tryzna—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Ad haec suscepta ziemi Mscisławskicy z podpisami rąk imć panów urzędników tegoż województwa Mścisławskiego in eum tenorem: Roku tysiąc sześćset dwudziestego siódmego, мѣсяца Октобра девятого дня тотъ листъ граничный панъ Остафей Раевскій до книгъ земскихъ Мстиславскихъ подалъ: Krzysztof Ciechanowiecki—sędzia ziemski Mścisławski. Янъ Война Ясенецкій—подсудокъ и Григорій Стаховскій—писаръ.

Który to takowy extrakt ograniczenia starostwa Uświackiego, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1672 г. Февраля 6-го дня.

Изъ актовой книги Виленскаго Магистрата кн. № 5120, за 1666—74 г., стр. 435—62.

95. Инвентарь движимаго имущества Виленскаго купца Ивана Потта.

W sobotę, miesiąca Lutego dnia szóstego, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego. Na instancią szlachetnego pana Piotra Procewicza—raycy Wileńskiego y sławetnego Egidiusza Potta, kupca, mieszczanina Królewieckiego, tudziesz y niewiernego Moyżesza Jakubowicza żyda, obywatela Kleypedskiego, jako kreditorów nieboszczyka Jana Potta, mieszczanina y kupca Wileńskiego, są deputowani é medio annui officii szlachetni pan Andrzey Gierkiewicz y pan Stephan Konstantynowicz, rayce, na spisanie y otaxowanie pozostałych towarów po wysz pomienionym Janie Pocie, którzy ichmość dosyć czyniąc funkciey swojey z pisarzem ordinaryinym, przy sługach urzędowi przysięgłych, uczciwych Kazimierzu Bernatowiczu y Jerzym Kozłowskim, do kramu pod kamienicą szpitalną świętey Tróyce rzymskiey, w którey nieboszczyk Pott ex conducto et locato mieszkał, zszedszy, in praesentia pomienionych panów creditorów y sławetnego Jana Hutmana—mieszczanina y kupca Wileńskiego, dla lepszey informaciey y taxy od ichmościów panów radziec wezwanego, tudziesz y przy bytności szlachetnego pana Stanisława Rudnaka—raycy Wileńskiego, jako kuratora uczciwey Anny Haynowney, Janowey Pottowey, pozostałey wdowy, do tego aktu y innych spraw użytego, a przez szlachetny urząd burmistrzowski y radziecki Wileński approbowanego, za exhibicią teyże paniey wdowy, towary Noremburskie y Holenderskie nieboszczykowskie, w pomienionym kramie znaydujące się, spisali y otaxowali, ordine et modo sequenti:

Naprzód:

Towary różne Noremberskie y Holenderskie:

Jedna tablica marmurowa, taxowano na śrebrną monetę, złotych dwa y groszy sześć.

Jedna miednica balbierska, na takowąż monetę złotych dwa y groszy piętnaście.

Dwie kamienne tablice, złoty jeden y groszy siedmnaście.

Trzydzieści y siedm miotełek ryżowych, złotych dwadzieścia y dwa y groszy sześć.

Dziewiętnaście tuzinów prostych zwierciadełek, złotych pięć y groszy dwadzieścia jeden.

Trzydzieści tuzinów skór pozłocistych y białych, złotych trzydzieści.

Pięć tuzinów kałamarzów czarnych y białych, taxowano wszystkie ogułem złotych siedm.

Czternaście kałamarzów beczułkowych, złoty jeden y groszy pięć.

Trzy kałamarze rogowe, groszy dwadzieścia y jeden.

Dziewięć kałamarzów kościanych białych, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Cztery karty mosiądzowe, taxowano ogułem złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa.

Pięć lichtarzów mosiądzowych ręcznych, taxowano ogułem złotych trzy.

Ośm tuzinów drewnianych łyżek, złotych dwa y groszy cztery.

Dwie skrzyneczki Noremberskie, złoty jeden y gzoszy sześć.

Jeden poltineczek, groszy siedmnaście y pieniędzy cztery.

Ośm tuzinów piscząłeczek dziecinnych, groszy szesnaście.

Jedna para strzemion pobielanych niemieckich, złoty jeden y groszy dwa.

Jedna para antab do truny, złoty jeden y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy cztery.

Jeden monsztuk niemiecki do konia, groszy dwadzieścia dwa y pieniędzy cztery.

Ośm kałamarzów drewnianych z szydełkami, złoty jeden y groszy dwa.

Pięć prochowniczek rogowych z kluczami, złotych sześć y groszy sześć y pieniędzy cztery.

Dwie prochowniczki połamane z kluczami, złotych dwa y groszy dwadzieścia pułtrzecia.

Pięć rożków do prochu, po groszy sześć— złoty jeden.

Dziesięć sztuk blaszanych tareczek okrągłych, po groszy cztery, złoty jeden y groszy dziesięć.

Jeden pultynek do szycia, groszy piętnaście.

Jedenaście pochewek skórzanych do nożów, po groszy cztery—złoty jeden y groszy czternaście.

Ośm drewnianych kul z kręglami, po groszy sześć—złoty jeden, groszy ośmnaście.

Pisczałek chłopskich prostych, za złoty y groszy piętnaście.

Starych, to jest łowczych, złotych dwa, groszy piętnaście.

Czternaście krobeczek malowanych, złoty jeden, groszy piętnaście.

Dziesięć par niemieckich ostrog, po groszy dwadzieścia cztyry—złotych ośm.

Dziesięć tachrów nożyków dziecinnych, po groszy trzy—złoty jeden.

Dwanaście sztuk połamanych woskowych obrazków, złoty jeden, groszy piętnaście.

Trzy szali do ważenia, po groszy sześćdziesiąt sześć—złotych sześć, groszy ośmnaście.

Trzy mnieyszych, po groszy czterdziestu y puł—złotych cztery y jeden grosz.

Dwa jeszcze mnieyszych, po groszy dwadzieścia cztery — złoty jeden, groszy ośmnaście.

Sześć jeszcze mnieyszych, po groszy dziewiętnastu—złotych trzy, groszy dwadzieścia cztery.

Sześć jeszcze mnieyszych, po groszy ośmnastu—złotych trzy, groszy ośmnaście.

Cztery większych, po groszy dwadzieścia cztery—złotych trzy, groszy sześć.

Siedmnaście szal do ważenia kosztują wszystkie złotych sześć y groszy cztery.

Trzy sztuki szal do ważenia, złotych sześć y groszy ośmnaście.

Półtory rezy papieru białego złotych sześć.

Ośm cynowych kubków, złoty jeden, groszy ośmnaście.

Dwadzieścia trzy sztuki pargaminowych głównych szczotek, złotych trzy y groszy dwa.

Cztery sztuki plisem obszyte, złoty jeden, groszy dwadzieścia.

Dwa tuziny szpilek królewieckich, złotych szesnaście.

Pół tuzina mnieyszych, złotych trzy.

Siedmnaście sztuk mosiądzowych piasecznic, złotych dziesięć y groszy sześć.

Dwie piasecznicy lepsze, złot. trzy y gr. ośm.

Dwa tuziny czarnych zwierciadełek, groszy dziesięć.

Cztery mosiądzowe fajerki, złotych pięć y groszy dziesięć.

Dwa funty truskaney blaszki, złotych siedm.

Cztery szczotki do chędożenia koni, złotych dwa y groszy dwanaście.

Ośmnaście szczotek do chędożenia sukień, złotych dziewięć y groszy ośm.

Dziesięć sztuk wełnianych pasamanów, złotych dwadzieścia y dziewięć.

Dwa bunty skórzanych wstążek, złotych trzy y groszy dziesięć.

Trzy puzdra cyrulickie, złotych jedenaście y groszy dwadzieścia siedm.

Cztery tuziny rogowych grzebieniów, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Dwanaście buntów malowanych pudełek, złotych dwa.

Dziesięć tuzinów Wracławskich kart, złotych szesnaście y groszy dwadzieścia.

Pięćdziesiąt y trzy sztuki drewnianych piasecznic, złotych dziesięć y groszy ośmnaście.

Sześćdziesiąt y cztyry tuziny cymbałowych strun, złotych trzydzieści y dziewięć y groszy trzy y pieniędzy trzy.

Trzydzieści y dwie sztuki krzywych grzebieniów z puzderkami, złotych sześć y groszy piętnaście.

Pięć sztuk złocistych zwierciadełek książkowych, złotych pięć y groszy dwadzieścia pięć.

Dwanaście mnieyszych, złotych siedymnaście y groszy trzy.

Ośm jeszcze mnieyszych, złotych siedm y groszy ośm y pieniędzy trzy.

Trzy tuziny jeszcze mnieyszych, złotych dwadzieścia ośm y groszy piętnaście.

Trzy tuziny y dwie sztuki jeszcze mnieyszych, złotych dwadzieścia y groszy piętnaście.

Cztery y ćwierć tuzina jeszcze mnieyszych, złotych dwadzieścia pięć y groszy piętnaście.

Jedenaście tysięcy szpilek, złotych siedm y groszy dwadzieścia sześć.

Pięć set mnieyszych, złotych trzy.

Cztery tysiące szląskich wielkich szpilek, złoty jeden y groszy dwanaście.

Sześćset małych Holenderskich, złotych dwa y groszy puł ósma.

Dwanaście tuzinów czarnych zwierciadełek, złotych trzy y groszy sześć.

Trzydzieści dwa tuzinów mnieyszych, złotych pięć y groszy dziesięć.

Dwanaście tuzinów blaszanych okrągłych, złotych sześć.

Dwa tuziny z drwiczkami zawierającemi, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Dwadzieścia y siedm par szczotek do wełny, złotych dwadzieścia y siedm.

Dziewięć buntów prostych pierścionków, złotych dziewięć.

Drobnych koralików różnego koloru, za złotych piętnaście.

Trzynaście sztuk rękojeści do szpad drotowych, złotych dziesięć.

Dwa pudełka mosiężnych kiszeczek do haftowania, złotych piętnaście.

Dwa pudełka białego, złotych ośm.

Pół dziewięta tuzina włosianych plotów, złotych sześćdziesiąt y pięć.

Cztery tuziny blaszkowych plotów, złotych dwa.

Dwadzieścia y siedm buntów nożów szpilkowych, złotych pięćdziesiąt y trzy y groszy trzy.

Trzy sztuki kłódek Gdańskich, złotych cztery.

Trzy sztuki mnieysze, złotych trzy y jeden grosz.

Dziewięć sztuk jeszcze mnieyszych, złotych sześć, groszy dwadzieścia y pieniędzy cztery.

Sześć sztuk jeszcze mnieyszych, złotych trzy y groszy dwanaście.

Półtora tuzina jeszcze mnieyszych, złotych ośm.

Jeden tuzin jeszcze mnieyszych, złotych cztery y groszy półtrzecia.

Trzy tuziny jeszcze mnieyszych, złotych dziesięć.

Dwa tuziny jeszcze mnieyszych, złotych pięć y groszy dziewiętnaście.

Szesnaście tysięcy różnych pobielanych ćwieków, taxowano złotych dwadzieścia y dziewięć y groszy pięć.

Jeden bunt snicerskich szneydceygów, złotych cztery y groszy dwadzieścia siedm.

Dwanaście tuzinów złotnickich grabsztykłów, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Dwie sztuki młotków do nakręcania instrumentów, złoty jeden.

Półpięta bunta cyrulickich instrumentów do szkatułki, złotych dwa, groszy szesnaście y pieniędzy trzy.

Dwanaście sztuk spatlów do plastrów, także do języków, złotych dwa y groszy dwanaście.

Troje kłęszczów do wyrywania zębów, groszy ośmnaście.

Czworo nożyczek do postrzygania, po groszy ośm, złoty jeden y groszy dwa.

Cztery sztuki złotnickie do ciągnienia drotu . . . .

Siedm flakczangów do drotu, pięć sztuk szrubsztaków, in summa czyni złotych trzynaście y groszy dwadzieście dwa.

Czternaście tuzinów krzesiwek, złotych cztery y groszy dwanaście.

Siedm sztuk kraycarów do strzelby, złoty jeden y groszy dwadzieścia sześć.

Półtora tysiąca y sześćdziesiąt pobielanych ćwieków, złotych cztery y groszy czternaście.

Sześć par szczotek do wełny, złotych sześć.

Dziewięć y trzy ćwierci tuzina stołowych łyżek, złotych dwadzieścia sześć.

Dziewięć sztuk dłótek stolarskich, złotych dwa y groszy trzy.

Dwanaście sztuk form do kul lania, złotych dwa y groszy dwanaście.

Trzydzieści y dziewięć sztuk świderków do kołowrótków, złotych trzy y groszy dwadzieścia jeden.

Dziewiętnaście łyżek rogowych, złotych dwa y groszy dziesięć.

Dziewięć sztuk żelaznych form do szrotu lania, złotych trzy y groszy dziewięć.

Troje mosiężnych goździ do piwa, złotych jeden y groszy sześć.

Dziesięć sztuk wielkich szwieckich gnipów, złotych dwa y groszy półtrzynasta.

Trzy tuziny okówków na szpady, złotych trzy.

Cztery sztuki szwieckich obcęgów, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Dwa begcangi do drotu zaginania, groszy szesnaście.

Dwa szrubsztaki, złoty jeden y groszy dwadzieścia siedm.

Jeden topor rzeźnicki, złotych dwa y groszy piętnaście.

Trzy bindasze ciesielskie, złotych trzy y groszy piętnaście.

Ośm sztuk bardyszów, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Dziesięć buntów wielkich nożów łotowskich, złotych dwadzieścia sześć y groszy dwadzieścia.

Czterdzieści y dwie sztuki małych, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden tuzin długich kałamarzów, złoty jeden y groszy dwanaście.

Ośm tysięcy ćwieków drobnych, złotych cztery.

Pięć tysięcy ośmset y pięćdziesiąt mnieyszych, złotych siedm.

Dziewięćdziesiąt y pięć różnych kucharskich siekaczów, złotych dwadzieścia y ośm y groszy jedenaście y pieniędzy cztery.

Cztery bednarskie karbmasery, złotych dwa y groszy dwadzieścia dziewięć.

Dwa bednarskie ośniki, złoty jeden.

Cztery krzywe snicerskie raszple, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwadzieścia y jeden miedzianych krowich dzwonków, złotych trzy y groszy sześć.

Trzydzieście y siedm sztuk grępli, złotych dziewięć y groszy pięć.

Trzysta y piętnaście funtów faskowey lipskiey stali, po groszy trzy—złotych trzydzieści y jeden y groszy pięć.

Dwie ogrodnicze okowy na łopaty, złotych dwa y groszy dwadzieścia siedm.

Trzydzieści y półtrzecia funta waży jeden garniec żelazny, złotych pięć y groszy dwadzieścia ośm y pieniędzy cztery.

Sto y dziesięć sznurów żółtych koralów, złotych pięć y groszy piętnaście.

Sto czterdzieści sznurów czerwonych szklannych, złotych trzy.

Szesnaście sznurów żółtych wielkich koralów, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwadzieścia y pięć sznurów nakrapianych koralów, złotych siedm y groszy piętnaście.

Pięć sznurów czarnych nakrapianych, złotych szesnaście y groszy ośm.

Półtrzecia tuzina czarnych szklannych paciorek do modlenia się, złotych pięć y groszy piętnaście.

Półtora tuzina większych, złotych dwa y groszy siedm.

Czternaście sznurów agatkowych paciorek do modlenia się, złotych piętnaście y groszy ośm.

Dwa bunty białych koralów, złotych sześć.

Dwadzieścia y siedm sznurów czerwonych rogowych z tabliczkami koralowemi, złotych dwa y groszy piętnascie.

Czternaście sznurów czerwonych koralów bez tabliczek, złotych sześć.

Trzy tuziny drewnianych paciorków do modlenia się, złotych jeden y groszy piętnaście.

Siedmdziesiąt cztery sztuk różnych zwierciadełek dla cyrulików, złotych dwadzieścia cztery, y groszy siedm y pieniędzy trzy.

Pięćdziesiąt y ośm buntów mosiężnych ćwieków, złotych sześćdziesiąt y siedm y groszy dwadzieścia.

Półdwanasta funta mosiężnego drotu, złotych jedenaście y groszy piętnaście.

Jeden tuzin drobnych szpilek, złotych cztery.

Trzy czarne sztucce, złotych dziewięć.

Jedenaście tysięcy prostych szpilek, złotych siedm.

Sześć buntów czarnych nożów Norembergskich po złotych trzy—złotych ośmnaście.

Półtrzecia bunta blaszkowych nożów, złotych siedm y groszy piętnaście

Szesnaście buntów czarnych korali na szyję, szklannych, złotych trzydzieści y dziewięć.

Siedmdziesiąt y pięć tysięcy żółtych koralików, złotych dwadzieścia y dwa y groszy piętnaście.

Jeden łót pozłotki trzeszczaney, złotych trzy y grosry piętnaście.

Dziewiętnaście tysięcy y pięćset ćwieków szmelcowanych różnych, złotych trzydzieści y dwa y groszy dwadzieścia.

Trzy bunty pierścionków chłopskich, złotych dziesięć y groszy ośmnaście.

Dwadzieścia y ośm tuzinów papierowych zwierciadełek, złotych siedm y groszy dziesięć.

Szesnaście sztuk małych książek pargaminowych do pisania, złotych trzy.

Pięćdziesiąt y trzy sztuki włosowey stroczki, złotych trzydzieści y trzy y groszy siedmnaście.

Sto pięćdziesiąt y dziewięć sztuk niciaaych uplotów, złotych trzydzieści y siedm.

Siedm sztuk blaszkowych uplotów, złotych dwa y groszy dziesięć.

Dwadzieścia sznurów pereł fałszywych, złotych czternaście y groszy dwanaście.

Cztery tysiące y sto kołeczek do firanków, złotych siedmnaście y groszy sześć.

Czterdzieści tuzinów pierścionków chłopskich, złotych dwa y groszy dwadzieścia.

Dwadzieścia y pięć tuzinów pierścionków rogiem przewijanych, złotych trzy y groszy dwadzieścia pięć.

Cztery bunty dzwonków, złotych ośm.

Dziewięć sztuk mosiądzowych szrub do lisztew, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Jeden tuzin goździ do antwasów, złoty jeden y groszý dwadzieścia cztery.

Dziesięć sztuk mosiężnych kołek z windeczkami, złotych dwa.

Pięć sztuk większych, złoty jeden y groszy ośm.

Dwie sztuki mosiężnych kałamarzów, złotych dwa y groszy cztery.

Cztery sztuki mosiężnych czopków do antwasów, złotych trzy y groszy ośm.

Dwadzieścia y jedna sztuka krazburstów dla złotników, złotych cztery y groszy dwadzieścia.

Jeden mosiężny cyrkiel, groszy dwadzieścia y półtrzecia.

Ośmnaście tuzinów mosiężnych białogłowskich naparstków, złot. pięć y groszy dwanaście.

Ośm par nożów białych, kościane okładki, złotych szesnaście.

Jedna kamienna książka, złoty jeden y groszy dwa.

Czternaście sztuk prostych składanych nożyków, złotych dwa y groszy dziesięć.

Piętnaście sztuk Holanderskich męzkich nożów, złotych dziewięć.

Ośm par białogłowskich nożyków, złotych sześć y groszy dwanaście.

Dwie sztuki blaszane perspektiwy, złotych dwa y groszy cztery.

Cztery sznury żelaznych krawieckich naparstków, złotych siedm y groszy trzynaście.

Trzy tuziny nożnic cyrulickich, złotych piętnaście.

Dwadzieścia buntów kłódek prostych, złotych dwadzieścia ośm.

Dziesięć sztuk trzygraniastych, złotych pięć y groszy dwadzieścia ośm.

Dwa tuziny nożnic do papieru, złotych dziesięć y groszy dwadzieścia cztery.

Sześć tuzinów y jedna sztuka małych, złotych dwadzieścia sześć y groszy sześć.

Jedenaście tuzinów różnych nożyczek papierowych, złotych trzydzieści y jeden y groszy dwadzieścia pięć y pieniędzy cztery.

Dziewięć sztuk mosiężnych szczypców do świec, złotych cztery.

Półtrzeci rezy papieru białego, złotych dwanaście y groszy piętnaście.

Szesnaście sztuk nożyczek do papieru, złotych siedm y groszy dwadzieścia y jeden.

Sześć kluczów do nakręcania strzelby, złotych cztery y groszy ośm.

Ośm nożnic do stryżenia owiec, złotych ośm y groszy szesnaście.

Jedenaście sztuk obcęgów, złotych trzy y groszy dwadzieścia dwa.

Siedmnaście sztuk krawieckich nożnic, złotych dziesięć.

Sto y jedna sztuka różnych dłotów, złotych dwanaście y groszy trzy y pieniędzy trzy.

Jeden tuzin kłódek okrągłych, złotych trzy y groszy sześć.

Trzy tuziny mnieyszych, złotych siedm y groszy dziewięć.

Dwadzieścia y siedm tuzinów jeszcze mnieyszych, złotych czterdzieści y pięć y groszy trzynaście.

Trzy tuziny jeszcze mnieyszych, złotych cztery.

Jeden tuzin jeszcze mnieyszych, złoty jeden, groszy siedm y pieniędzy trzy.

Półtrzecia tuzina kart Wracławskich, złotych pięć.

Jeden tuzin skórzanych puzderek do okularów, złotych trzy y groszy ośmnaście y pieniędzy cztery.

Ośm szkatułek okularów Noremberskich, złotych sześć y groszy dwanaście.

Trzy funty białych kościanych grzebieniów, złotych dwadzieścia y jeden.

Dwanaście łotów maści Noremberskiey, złoty jeden y groszy piętnaście.

Dziesięć tuzinów drewnianych puzderek do okularów, złotych pięć.

Pięć sztuk w czerwoney skórze zwierciadł, złotych pięć y groszy dziesięć.

Dwadzieścia y cztery tysiąca igieł prostych, złotych czterdzieści y cztery.

Dwadzieścia y jeden tysiąc podleyszych, złotych trzydzieści y cztery y groszy ośmnaście.

Cztery tysiące szwieckich ćwieków, złotych ośm.

Sześć tuzinów żelaznych szczypców, złotych czternaście y groszy dwadzieścia cztyry y pieniędzy cztery.

Ośmset szwieckich szydeł, złotych ośm y groszy półósma.

Dwa pudełka białych kiszeczek do haftowania, złotych ośm.

Pięć sztuk kamiennych książek, złotych trzy y groszy pięć.

Dwadzieścia y cztery sztuki zwierciadł, złotych dwa y groszy dwadzieścia cztery.

Trzydzieści y siedm sztuk brzytew różnych, złotych pięć.

Ośmnaście sztuk rzezaków stolarskich, złoty jeden y groszy dwadzieścia y pieniędzy cztery.

Dwadzieścia y siedm sztuk żelaznych cyrklów, złotych cztery y groszy sześć.

Dwadzieścia y trzy sztuki heblów stolarskich, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden funt y czternaście łotów słomki, złotych siedm y groszy dwadzieścia.

Sto y jedenaście różnych świderków do kołowrotków, złotych cztery.

Sto y czternaście sztuk bartek różnych, złotych sześćdziesiąt y pięć y groszy pięć.

Cztery laski, złotych sześć.

Piętnaście y pół funta mosiądzu w mozdzierzu, złotych piętnaście y groszy piętnaście.

Jeden wielki nóż łowczemu, złotych siedm y groszy ośmnaście.

Jedna mosiądzowa kielnia do wody, złotych dwa.

Jedna miednica, złotych dwa.

Sześć funtów y trzy ćwierci mosiądzu tablicowego, złotych sześć y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Dwadzieścia y siedm świderków, złotych siedm.

Pięć trzykonczystych, złoty jeden.

Dziesięć okowanych do wina, złoty jeden.

Trzydzieści pięć okręgów drotu cienkiego, złotych siedmdziesiąt.

Dziewięć set krzemieni do fluntów, złotych dziewięć.

Dwa okręgi styrskiego drótu, złotych sześć.

Dwa małe toczydła, złotych trzy y groszy ośmnaście.

Szesnaście funtów stali faskowey, złotych dwa y groszy cztery.

Dwa pręty stali Gdańskiey, złotych pięć.

Pięćset ośmdziesiąt y pięć funtów żelaza, złotych czterdzieści y sześć y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Jeden bunt łyżek do kuchni, złotych trzy y groszy dwadzieścia pięć.

Dwadzieścia łyżek kucharskich, złotych dwa y groszy dziewięć.

Dziesięć sztuk łyżek do kul lania, złoty jeden y groszy dziewiętnaście.

Trzy tychże, złoty jeden.

Ośm funtów stali styrskiey, złotych dwa.

Dziewiętnaście funtów stali prętowey Gdańskiey, złotych cztery.

Sześć par rur do pistoletów, złotych ośmnaście.

Dwa bunty strun do skrzypek, złotych sześć y groszy piętnaście.

Dziewiętnaście sztuk drewnianych puzderek do okularów, groszy dwadzieścia cztery.

Dwadzieścia y dwa skórzanych tych że, złotych pięć.

Czterdzieści y ośm sznurów wodnych pereł, złoty jeden y groszy cztery.

Trzynaście kart Wracławskich, złotych dwa.

Półosma bunta drobnych koralików, złotych jedenaście y groszy półosma.

Szesć tysięcy y dziewięćset igieł prostych, złotych czternaście.

Jedna skrzynka grodzkich strun, złoty jeden y groszy dziewięć.

Dziewięćdziesiąt y sześć toczonych kalcedanów, złotych dwa y groszy pięśnaście.

Sto sześćdziesiąt y pięć prostych, złotych dwa y groszy piętnaście.

Trzydzieści y dwie sztuki obrazków pargaminowych, złotych sześć.

Sześć buntów y cterdzieści sztuk małych, złotych czterdzieści y dwa y groszy trzynaście y pieniędzy cztery.

Półtora tysiąca ćwieków pobielanych, złoty jeden y groszy dziesięć.

Półtora tysiąca ćwieków szwieckich, złotych trzy.

Cztery brytfany, złotych pięć y groszy piętnaście.

Sześć buntów szwieckich gnipów, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Tysiąc szwieckich ćwieków, złotych dwa y groszy cztery.

Sześć sztuk końskich pusczadeł, złoty jeden y groszy sześć.

Jeden okrąg drótu, złotych dwa y groszy piętnaście.

Piętnaście sztuk pił do piłowania drew, złotych trzydzieści y trzy.

Sześć sztuk łańcuszków pobielanych, złotych cztery.

Półtrzecia pręta stali Styrskiey, złotych dwanaście y groszy piętnaście.

Dwoie alabartów, złotych siedm y groszy czternaście.

Dwadzieścia y cztery sztuki szpad, złotych czterdzieści y dwa y groszy dwanaście.

Pud rapierów, z tylkami, złotych dziewięć y groszy czternaście.

Cztery szable, złotych ośm.

Dwa okrągi cienkiego drótu, złotych cztery.

Jeden żydowski lichtarz, złotych dwa y groszy siedm.

Ośm mosiężnych lichtarzów, złotych sześć y groszy sześć.

Jeden tuzin drewnianych łyżek, złotych ośm.

Czterdzieści y cztery buntów napilników, złotych sto pięćdziesiąt cztery.

Dwie szkatułki do okularów, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Pięć tuzinów szpikulców, złotych dwa.

Dwie mosiądzowe miednice, złotych dwa y groszy ośmnaście.

Dwa polerowanych bakta ków, złotych siedm.

Sto dziewiętnaście kostek do grania, złoty jeden.

Jedna czarna trąba, a druga żółta mosiężna, złotych czternaście.

Jeden bunt odlewanych dzwonków, złotych trzy.

Jedna para pistoletów gwintowych, złotych dwadzieścia y jeden.

Trzynaście sztuk strugów bendarskich, złotych cztery y groszy piętnaście.

Trzydzieści sztuk skowród, złotych siedm.

Półtora bunta mosiężnych fujarek, złotych siedm y groszy piętnaście.

Sześć sztuk kucharskich łyżek, złoty jeden y groszy jedenaście y pieniędzy cztery.

Siedm pochowek do nożów, groszy czternaście.

Czternaście siekaczów kucharskich, złotych cztery y groszy półdziesiąta.

Trzy czarne świdry, groszy ośmnaście.

Siedm bartek ciesielskich, złotych dwa y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy trzy.

Jeden bindas ciesielski, złoty jeden y groszy pięć.

Jeden topor ciesielski, złotych dwa y groszy ośmnaście y pieniędzy cztery.

Dwa topory rzeznickie, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Jedna siekiera y jeden bardysz, złoty jeden y groszy dwa y pieniędzy ośm.

Trzy żelazne przykrywki na garce, groszy ośmnaście.

Cztery długie ciesielskie świdry, złotych dwa y groszy dziesięć.

Piętnaście piłek stolarskich, ośm musatów y dwa ośniki, taxowano złotych ośm y groszy dwanaście.

Czternaście sztuk zwierciadeł różnych, złotych czterdzieści.

Cztery grzebła, złoty jeden y groszy dwa.

Sześć nożnic do owiec, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jedna fajerka żelazna, groszy siedmnaście.

Siedm wkrępowych skublic do zamykania, groszy dwadzieścia ośm.

Dwa roszty, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Dwie prostych fajerek, złotych dwa.

Sześć nakarek, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden mały brus, albo toczydło, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Jeden pręt stali Gdańskiey, złotych dwa y groszy piętnaście.

Sześć pobielanych łancuszków do psów, złotych cztery.

Jeden zamek do skrzynie, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jedna sikawka drewniana od ognia, złotych dwa y groszy piętnaście.

Piętnaście tuzinów wstążek, złoty jeden y gzoszy piętnaście.

Dwadzieścia y siedm buncików koralów, złoty jeden y groszy dziewiętnaście.

Sześć trawiastych, złotych trzy y groszy dwadzieścia cztery.

Dwie piły do drew, złotych pięć.

Dwadzieścia funtów w mosiężnych kociołkach, złotych szesnaście.

Siedmnaście rosztów, złotych trzydzieści y dwa.

Ośm piłek z obłonkami, złotych dwa y groszy dziesięć.

Trzy klucze do nakręcania strzelby, groszy ośmnaście.

Dwie szczotki końskie, złoty jeden y groszy sześć.

Dwie żelazne fajerki, złotych dwa y groszy dziesięć.

Dwie baryły do wina, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden nóż kowalski, złoty jeden y groszy pięć.

Sześć szczotek błotnych, groszy ośmnaście.

Półfunta rogu, groszy półóśma.

Jedna para szczotek do wełny, złoty jeden.

Jeden żelazny lichtarz na trzech nogach, groszy dwadzieścia dziewięć.

Trzy takich że, złotych dwa.

Dwadzieścia y dwa drótowych lichtarzów, złotych cztery y grosz jeden.

Dwa małe mozdzierzyki do pieprzu, złotych cztery y groszy sześć.

Jeden mały mosiężny kuchenny durszłak, złoty jeden y groszy dziewiętnaście.

Jeden mosiężny karaś do wybierania ryb, groszy dziewiętnaście y pieniędzy trzy.

Dwanaście sztuk różnych szal do ważenia, złotych piętnaście y groszy piętnaście.

Jedno mosiężne tarło kuchenne, groszy dziewiętnaście y pół.

Trzy przykrywki żelazne, groszy ośmnaście.

Dziesięć piłek z obłonkami, złotych trzy.

Dziesięć szydełek w kość oprawnych, złoty jeden.

Dwadzieścia y trzy rymarskich szwajek, złotych cztery y groszy ośmnaście.

Jedna para dzianych rękawic, złoty jeden y groszy pięć.

Jedna mosiężna forma do pieczenia, złotych trzy y groszy dziesięć.

Jedna kłódka, groszy dwadzieścia y dwa.

Dwa strugi, złoty jeden y groszy pięć.

Jeden berał obracany, groszy dwadzieścia dziewięć.

Dwa żelaza kusznierskie, złoty jeden y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Jedna żelazna fajerka, groszy półośmnasta.

Jeden mozdzierzyk do papieru, złotych dwa y groszy trzy.

Dwie szałamaie, groszy szesnaście.

Trzynaście igieł do szycia żagłów, groszy dwadzieścia sześć.

Czterysta czterdzieści y cztery sztuk piłek, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia trzy y pieniędzy trzy.

Jeden szpichlerzowy zamek, złoty jeden y groszy trzynaście.

Jeden roszt, złoty jeden y groszy pięć.

Siedm łyżek kucharskich, groszy dwadzieścia y dwa.

Dwa czarne łańcuszki, groszy dwadzieścia sześć y pieniędzy cztery.

Trzy grzebła, groszy dwadzieścia cztery.

Jeden bezmien do ważenia, złotych dwa y groszy dziesięć.

Jeden brytfan, groszy dwadzieścia pięć.

Jedna skowrodka, groszy ośmnaście.

Jedna para antab do truny, złoty jeden y groszy dwadzieścia siedm.

Pięć szrubek do zamknienia, groszy piętnaście.

Jedna żelazna fajerka, groszy siedmnaście y pół.

Ośm sztuk dzwonków do koni, groszy dwadzieścia.

Jedna miednica do golenia, złotych dwa y groszy dwanaście.

Cztery musaty do nożów, groszy dwadzieścia y jeden.

Jedne szalki do ważenia jedwabiu, złoty jeden y groszy ośm.

Jeden roszt, groszy dwadzieścia y trzy.

Siedm dzwonków, groszy dwadzieścia y dwa y pieniędzy cztery.

Jedna mosiężna fajerka, złotych dwa y groszy dwa.

Jedna para strzemion, złoty jeden y groszy dwa.

Jedna para niemieckich ostrog, groszy dwadzieścia cztery.

Jeden mosiężny durszlak kuchenny, złotych dwa y groszy cztery.

Jeden roszt groszy dwadzieścia.

Jeden lichtarz żelazny, groszy dziewięć.

Jedna szrotowa rura, złotych cztery y groszy dwadzieścia siedm.

Pięć nahajek, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Jedna skowroda, groszy ośmnaście.

Dwie stare kosy, złoty jeden y groszy sześć.

Jedna piła do piłowania tarcic, złotych dwa y groszy piętnaście.

Jeden kociołek mosiężny, groszy dwadzieścia cztery.

Dwa młotki z klesczami, złotych dwa y groszy dwadzieścia.

Jeden mnieyszy, złoty jeden y grosz jeden.

Jeden kurmaser bednarski, groszy półjedenasta.

Dziesięć bartek do drzewa, złotych siedm.

Jeden strug, groszy półczternasta.

Szesnaście szwieckich krawaczów, złotych dwa y groszy dwadzieścia dziewięć.

Trzy nożnice do stryżenia owiec, groszy dwadzieścia cztery.

Dwie łyszki do lania kul, groszy szesnaście.

Szesnaście bart ciesielskich, złotych jedenaście.

Siedm siekier do drew, złotych cztery y groszy czternaście y pieniędzy cztery.

Dwa bardysze, złoty jeden y groszy pięć y pieniędzy trzy.

Dwanaście siekaczów, złotych trzy y groszy dwadzieścia dwa.

Jedna para rur pistoletowych bez szrub, złotych trzy y groszy dwanaście.

Jeden mozdzierz, złotych dwa y groszy dwadzieścia jeden.

Jedna forma pojedynkowa do szrotu, groszy jedenaście.

Sześć szczypców żelaznych, złoty jeden y groszy sześć.

Trzy kleszcze, groszy ośmnaście.

Sto trzydzieści funtów żelaznego drotu, złotych czterdzieści y groszy dziesięć.

Jedna księga kamienna, złotych trzy y groszy pięć.

Jedno stare puzdro cyrulickie, złotych pięć.

Dwoie czerwone zwierciadła, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jedna para krótkich rusznicżek, złotych pięć.

Jedne nożyce krawieckie, groszy dwadzieścia.

Troje nożyczek prostych, groszy dwadzieścia cztery.

Dwa lichtarze mosiężne, złoty jeden y groszy półósma.

Jeden lichtarz ręczny mosiężny, groszy dziewiętnaście y półgrosza.

Jeden żelazny lichtarz z dwojema rurami, groszy dwadzieścia y dziewięć.

Jedna para szczotek do wełny, złoty jeden.

Trzy kałamarze, groszy półczternasta.

Cztery kłódki, złotych pięć y groszy dwa.

Dwie szruby do zamykania, złoty jeden y groszy jedenaście.

Jedna korzeniowa prochownica, złotych dwa y groszy dwadzieście dwa.

Jedna nieobszyta ryżowa miotełka, groszy czternaście.

Jedna skórzana prochownica, złotych cztery y groszy piętnaście.

Dwadzieścia y pięć sznurów prostych koralów, złotych trzy.

Dwie miotełki obszyte, złoty jeden y groszy sześć.

Jeden róg myśliwczy, złotych dwa y groszy ośmnaście.

Sześć szczotek do sukień, złotych trzy.

Jeden klucz z rogiem, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Dziesięć sznurów prostych koralów, złotych dwa y groszy piętnaście.

Dwanaście sznurów sercowych koralów, groszy dwadzieścia cztery.

Ośm sznurów żółtych okrągłych, groszy dwadzieścia.

Cztery sznury agatkowych paciorków do modlenia się, złotych cztery.

Siedm sznurów szklannych paciorków do modlenia się, złotych dwa y groszy jedenaście.

Jedna lampa y jeden trybularz, złotych trzy y groszy dziesięć.

Jedna trąba mosiężna, złoty jeden y groszy dwanaście.

Dwa małe myśliwcze rożki, złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa.

Jeden rożek z kluczem do nakręcania, złoty jeden y groszy półośma.

Jedna mosiężna prochowniczka, złotych dwa.

Jeden rożek do prochu, groszy dwanaście.

Ośm małych szczotek prostych do czesania głowy, złoty jeden y groszy sześć.

Dwie w plis oprawne, groszy dwadzieścia y pięć.

Dziewięć rogowych sztucców do zębów, złoty jeden y groszy piętnaście.

Dwa tuziny drewnianych paciórków do modlenia się, groszy dwadzieścia y ośm.

Dwanaście sznurów z tabliczkami czerwonych koralików, groszy dwadzieścia cztery.

Jedno wędzidło do konia, groszy dwadzieścia półtrzecia.

Kołek do zapon, za złoty y groszy piętnaście.

Jedno czarne zwierciadło, złoty jeden y groszy dwadzieścia jeden.

Jedno zwierciadło mnieysze, złoty jeden y groszy dwanaście.

Dwa tuziny drewnianych paciórków do modlenia się, groszy dwadzieścia y ośm.

Siedmdziesiąt y jedna sztuka różnych nożyc, złotych dwanaście.

Sto pięćdziesiąt y sześć sztuk różnych kłodek, złotych pięćdziesiąt.

Jedenaście tuzinów nicianych uplotów, złotych trzydzieści.

Dwadzieścia sztuk włosowey stroczki, złotych dwanaście.

Sześć tuzinów żelaznych szpikulców, złotych dwa.

Cztery tysiące różnych pobielanych ćwieków, złotych sześćdziesiąt y cztery.

Piętnaście buntów ćwieków szmelcowanych, złotych trzydzieści y ośm.

Dwa bunty dzwonków, złotych pięć.

Siedm sztuk musatów, złotych dwa.

Pięć tysięcy ćwieków szwieckich, złotych dziesięć y groszy dwadzieścia.

Jedenaście buntów siekaczów, złotych dwadzieścia y groszy trzy y pieniędzy cztery.

Trzynaście tuzinów kłodek okrągłych, złotych dwadzieścia y trzy y groszy dwadzieście dwa.

Dwa alabardy, złotych siedm y groszy dwa.

Jedno kusznierskie żelazo, groszy dwadzieścia sześć y pieniędzy cztery.

Dziesięć nahajek, złotych trzy y groszy dziesięć.

Ośm buntów nożów szpilkowych, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia dwa.

Jedna para garbarskich graplów, złoty jeden y groszy sześć.

Dwadzieścia cztery sztuki drewnianych piasecznic, złotych cztery y groszy sześć.

Półdziewięta tuzina grzebieniów w puzderkach, złotych dwadzieścia y trzy y groszy dwadzieścia dwa.

Pięć rur szrotowych, złotych dwadzieścia cztery y groszy piętnaście.

Trzydzieści trzy sztuki szpad nieoprawnych, złotych pięćdziesiąt siedm y groszy sześć.

Sześć sztuk zwierciadeł, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia sześć.

Połóśma bunta mosiężnych lichtarzów, złotych trzydzieści pięć y groszy ośmnaście y pieniędzy cztery.

Cztery lampy y kadzielnica, złotych dwadzieścia.

Dwa mosiężne kociołki do święconey wody, złoty jeden y groszy połóśma.

Trzy sztuki mosiężne żydowskie lichtarze, złotych sześć y groszy piętnaście.

Pięć miednic cyrulickich wywieszanych, złotych czternaście y groszy ośmnaście.

Jeden myśliwczy róg, złotych dwa y groszy szesnaście.

Cztery mosiężne lichtarze drótowe, złotych siedm.

Tysiąc pobielanych ćwieków, złotych dwa y groszy dwadzieścia siedm.

Dwa bunty sierzpów, złotych sześć.

Dziesięć funtów mosiężney blachy, złotych dziesięć.

Jeden zamek kościelny wielki, złotych dwanaście.

Cztery bunty ośników krzywych, złotych czternaście.

Dwadzieścia y ośm sztuk różnych pił do drew, złotych siedmdziesiąt y trzy y groszy dwadzieścia sześć.

Czterdzieści cztery buntów napilników, złotych sto dwadzieścia y sześć.

Buntów cztery piłek stolarskich, złotych czternaście.

Cztery kółka żelaznego drótu, złotych dziesięć.

Cztery pary starych nożów, złotych trzy.

Dziewięćdziesiąt sztuk łyżek kucharskich, złotych dziewiętnaście y groszy szesnaście, y pieniędzy cztery.

Cztery bunty szwieckich krawaczów, złotych czternaście.

Dziesięć funtów prochu, złotych trzy y groszy dziesięć.

Ośmnaście sztuk krawieckich nożyc, złotych dwanaście y groszy ośm.

Dziewięć sztuk małych szwieckich krawaczów, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Dwa tysiąca szląskich szpilek, złotych siedm.

Trzynaście sztuk musatów, złotych dwa.

Dwie małe szatne szczotki, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Troje kart do grania, groszy dziesięć.

Jedno wędzidło dla konia, groszy dwadzieścia półtrzecia.

Czternaście sztuk kulków do pierogów, złoty jeden y groszy piętnaśćie.

Dwa tuziny tareczek, złoty jeden.

Dwadzieścia sztuk siekier do drew, złotych czternaście.

Trzydzieści dziewięć bartek różnych, złotych dwadzieścia cztery y groszy piętnaście.

Dwadzieścia pięć młynarskich bartek, złotych dwadzieścia cztery y groszy piętnaście.

Sześć liber regałowego papieru, złotych ośm y groszy dwanaśćie.

Ośmnaście tuzinów Wracławskich kart, złotych trzydzieści.

Szesnaście par szczotek do wełny, złotych szesnaście

Dwa tuziny szpilek, złotych szesnaście.

Jeden funt trapkowego mosiądzu, złoty jeden.

Dziewięć małych cienkich trzcinek, złotych cztery.

Ośmnaście łótów maści Noremberskiey, złotych trzy.

Dwa bunty pudełek małych, groszy dziesięć.

Dwadzieścia pięć tysięcy Wracławskich szpilek, złotych ośm y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Cztery pochewki do nożów, groszy ośm.

Półfunta krazburtu dla złotników, złot. dwa.

Dwa tuziny rogowych grzebieniów, złotych cztery.

Sto pięćdziesiąt małych pargaminowych obrazków, złotych dziesięć y groszy piętnaście.

Dwa tysiąca krzywych szydeł, złotych dwadzieścia trzy y groszy dziesięć.

Jedenaście funtów grubego mosiężnego drótu, złotych dziesięć y groszy dwadzieścia siedm.

Dwa tysiąca wędek do ryb, złotych dwa.

Dwadzieścia pięć rymarskish szydeł, groszy dziesięć.

Dwieście szydeł szwieckich, złotych dwa y groszy dwanaście.

Pięć set ćwieków szwieckich wielkich, złoty jeden y groszy półośma.

Cztery bunty pierścionków chłopskich, złotych trzynaście y groszy ośmnaście.

Siedm buntów pierścionków rogiem przeplatanych, złotych dwadzieścia trzy y groszy dwadzieścia cztery.

Sześć kółek kuchennych do pirogów, groszy dwadzieścia jeden.

Siedmnaście sznurów alabastrowych pereł złotych dwanaście y groszy ośm.

Sześć buntów pierścionków, złotych dwadzieścia y groszy dwanaście.

Trzy bunty mosiądzowych, złotych ośm.

Dziewiętnaście sztuk różnych szal do ważenia, złotych czterdzieści y jeden.

Jedna sikawka do kamina zalewać ogień, złotych dwa y groszy piętnaście.

Ośmdziesiąt y pięć sztuk nieobszytych ryżowych miotełek, złotych czterdzieści dwa y groszy półszesnasta.

Trzy sztuki szalek do jedwabia, złoty jeden y groszy ośm.

Trzy obrazki, albo raczey kontrefekty, złotych siedm y groszy piętnaście.

Sześć par prząźek do trzewików, złoty jeden y groszy dwanaście.

Siedmnaście wałków blaszki, złotych dwa y groszy piętnaście.

Jedna para gwintowych pistoletów, złotych dwadzieścia y trzy.

Różnego szmelcu, złotych dwadzieścia cztery.

Mosiężnych kurków y lichtarz, złotych dziewięć.

Siedmnaście sztuk półtynków, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia cztery.

Sześć buntów pudełek, złoty jeden.

Ośm tuzinów zwierciadełek, złoty jeden y groszy dziesięć.

Półkopy szczotek błotnych, złotych dwa.

Jedno działko, złotych siedm.

Dwadzieścia sześć arkuszów szpilek, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwadzieścia dziewięć arkuszów, złot. ośm.

Cztery tysiące szpilek, złotych dwa.

Dwanaście sztuk długich kałamarzów, złoty jeden y groszy dwanaście.

Dziewięć sztuk rogowych, złoty jeden y groszy dwanaście.

Siedmnaście sztuk baryłek, złoty jeden y groszy dwadzieścia jeden.

Piętnaście buntów rogowych pierścionków, złotych dwa y groszy piętnaście.

Dziesięć rogowych prostych grzebieniów, złoty jeden y groszy dwanaście.

Półtrzecia tysiąca igieł kusznierskich y szwieckich, złotych dwadzieścia.

Trzy bunty dzwonków do ptaków, złotych pięć.

Siedm buntów ćwieków mosiężnych, złotych ośm y groszy dwanaście.

Dziesięć tuzinów y pół tuzina cymbałowych strun, złotych jedenaście y groszy trzy.

Trzy pary bursztynowych nożów, złotych dwanaście.

Trzynaście par stołowych nożów, złotych trzy y groszy dwadzieścia siedm.

Trzy pary francuskich nożyków, złotych trzy.

Dziesięć buntów nożów blaszkowych, złotych trzydzieści trzy y groszy dwadzieścia.

Trzy bunty szmelcu, złotych sześć.

Ośmnaście scizoryków, złotych siedm y groszy sześć.

Białego szmelcu, złotych ośm y groszy dwadzieścia.

Trzysta szwieckich igieł; czterysta szwieckich szydeł; dziesięć tuzinów naparstków; pięćset ćwieczków; dwieście większych y innych drobiazgów—to wszystko szacowano złotych czternaście.

Żelaznych goździ, nożów y szpilek, za złotych pięć.

Dwadzieścia y dziewięć sztuk miednic mosiężnych, złotych trzydzieści y cztery.

Dwadzieścia y pięć funtów tabliczkowego mosiądzu, złotych dwadzieścia pięć.

Różnego gatunku kłódki, złotych piędziesiąt y jeden.

Sto y ośm sztuk stolarskich świdrów, złotych dwa.

Sześć sztuk pobielanych łańcuszków dla psów, złotych cztery.

Trzynaście par starych kołowych pistoletów, złotych sto trzydzieści.

Dziesięć sztuk piłek do rzezania, złotych trzy y groszy piętnaście.

Sto trzydzieści y cztery funty starego cebulnego nasienia, złotych sto siedmnaście.

Dwadzieścia cztery tuzinów drewnianych łyżek, złotych sześć y groszy dwanaście.

Zwierciadełek, złotych pięć y groszy piętnaście.

Różnych gwoździ żelaznych, złotych trzydzieście trzy y groszy dwadzieścia sześć.

Trzydzieści żelaznych przykrywek na garce. złotych sześć y groszy dziewięć.

Sześć żelaznych rynek, złotych dwa.

Dwadzieścia buntów złotnickich tyglów glinianych, złotych trzy y groszy dziesięć.

Trzysta rogu na latarni, złotych trzydzieści.

Jeden bunt drewnianych goździ do piwa, groszy dziesięć.

Sześć sztuk fordymentów do szpad niepolerowanych, złotych sześć y groszy dwanaście.

Szesnaście sztuk błotnych szczotek, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Trzydzieści trzy okrągów żelaznego grubego drótu, złotych czterdzieści ośm y groszy dwanaście.

Dwa pręty stali Gdańskiey, złotych cztery y groszy ośmnaście.

Jeden zamek do szpichlerza, złoty jeden y groszy dwadzieścia trzy.

Czterdzieści dwa funtów prętowey Gdańskiey stali, złotych czternaście.

Dwadzieścia dwa funty Styrskiey stali, złotych cztery y groszy dwanaście.

Pół funta mosiężnego drótu, groszy trzynaście.

Trzy garce żelazne, złotych dwadzieścia cztery.

Siedmset piędziesiąt y dziewięć sztuk kos, złotych pięćset y szesnaście y groszy trzy.

Dwa centnary Gdańskiey stali, złotych trzydzieści y siedm.

Cztery funty jedwabiu krawieckiego, złotych sześćdziesiąt.

Dziesięć sztuk złocistych pochewek do nożów, złotych dwa.

Dwa tuziny kłódek małych Gdańskich, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Dwie szale do ważenia, złotych siedm y groszy piętnaście.

Cztery tysiące drobnych agacików, złotych sześć y groszy dwa.

Trzy funty drótu do rękojeści szpadnych, złotych pięć.

Pięć tuzinów y cztery sztuki mosiężnych piórek do pisania, złotych trzy y groszy dwadzieścia cztery y pieniędzy cztery.

Ośm buntów piłek stolarskich różnych, złotych dwadzieścia ośm.

Sześćdziesiąt y ośm funtów mosiężnego drótu, złotych pięćdziesiąt y jeden.

Dwie kłotki graniaste z łańcuszkami, złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa.

Trzy bunty blaszkowych nożów, złotych dziesięć y groszy trzy.

Dwoje okularów do prochu, złoty jeden y groszy ośm.

Summa wszystkich towarów, taxowanych na śrebrną monetę, czyni *złotych pięć tysięcy dziewięćset dwadzieścia y jeden y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy cztery.*

F a n t y:

Jeden płascz czarny palemitowy, taxowany na szelągi, złotych pięćdziesiąt.

Jedna suknia czarna teyże materiey, złotych dwadzieścia.

Jeden kaftan karmazynkowy czarny, złotych dziesięć.

Dwoje pluder palamitowych, taxowano oboje złotych dwadzieścia pięć.

Jedna suknia świsty czarney, złotych trzydzieści.

Jedna suknia stara z koletem podróżna, złotych dwadzieścia siedm.

Dwa kapelusze stare czarne, złotych sześć.

Jedna wilczura stara podróżna, złotych piętnaście.

Jedne pludry łosie, złotych dwadzieścia.

Jeden sukienny płaszcz y jedna suknia, taxowane złotych pięćdziesiąt.

Jedna kolasa skórzana kowana z koniem, taxowano złotych sto ośmdziesiąt.

Z a s t a w a.

Czara śrebrna biała z nakrywką jego mości pana Heliasza Krasowskiego—raycy Wileńskiego, zastawiona we złotych szelągami trzech -et siedmiudziesiąt dwu y groszy dwudziestu dwu, przy którey zastawie y cerograf pana raycy znayduje się.

Jeden lichtarz śrebrny zastawny jego mości pana Rajeckiego—marszałka Lidzkiego, na szelągi we złotych czterdziestu.

Długi pewne nieboszczykowi Janowi Pottowi winne, mianowicie:

Pan Jan Hutman, złotych pięćdziesiąt dwa y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy dziewięć.

Pan Jerzy Szewel—rymarz, złotych dwieście dwadzieścia jeden y groszy siedm.

Pan Paweł Urbanowicz-winnik, złotych czterysta dwadzieścia

Pan Bizyng—pocztarz, złotych trzy y groszy czternaście.

Imć pan Kostrowicki—burmistrz, złotych pięć.

Pan Marcin Farn—winnik, złotych dwadzieścia siedm.

Pan Pisarowicz—xiądz Saski, złotych czterdzieści jeden y groszy y pieniędzy dziewięć.

Imć pan Rychter—burmistrz Wileński, złotych dwadzieścia sześć.

Pan Jan Gorgius, złotych sześćdziesiąt, groszy trzy y pieniędzy trzy.

Jachim krawiec, złotych piętnaście.

Krzysztof Klanowski, kowal, złotych dwa.

Imć pan Bartłomiey Cynaki—sekretarz jego królewskiey mości, burmistrz Wileński, złotych sto trzydzieści dwa y groszy sześć.

Jego mość xiądz przeor Głembocki, złotych sto y siedm.

Pan Adam Bejer, złotych siedmdziesiąt y dziewięć.

Pan Hendrych Tim, złotych ośmdziesiąt y groszy trzynascie.

Pan Michał Bejer, śrebrney monety złotych tysiąc trzysta sześćdziesiąt y groszy dwa-

dziesiąt sześć, a na szelągi rachując, złotych dwa tysiąca piędziesiąt dziewięć y groszy dwanaście y pieniędzy dziewięć.

Pan Stephan Symonowicz, złotych trzydzieści pięć y groszy dwadzieścia siedm.

Pan Jan Feltner, złotych dwadzieścia ośm, grosz jeden y pieniędzy dziewięć.

Pan Stephan Kuszelicz, złotych siedm y groszy czternaście.

Andrzey Styrner, w Tylży kupiec, złotych dwa, groszy dwanaście y pieniędzy dziewięć.

Pan Jan Desaus, złotych sześć, groszy dwanaście y pieniędzy dziewięć.

Pan Jachim Trojanowicz, złotych dwieście dziewięćdziesiąt dziewięć y groszy piętnaście.

Jegomość pan jenerał Kryszpin, złotych dwieście dziewięćdziesiąt.

Jegomość pan Arnolph Zaleski, złotych piętnaście.

Alexander kramarz, groszy piętnaście.

Pan Pissarski, złotych trzy.

Pan Matyasz od jegomości pana Cynakiego, złotych szesnaście.

Pan Wagner, złoty jeden.

Kazimierz, złoty jeden.

Michał Karetnik, złotych trzy y groszy dwadzieścia jeden.

Xiądz Władysław—kapelan jego mości xiędza biskupa, złotych pięć.

Fedel żyd, złotych trzy.

Imć pan Jan Pawłowicz—ławnik Wileński, złotych dziesięć.

Imć pan Franciszek Burba—rayca Wileński, złotych dwadzieścia trzy.

Pan Matyasz—złotnik, złotych czterdzieści.

Jego mość pan Szycik Zaleski—burmistrz Wileński, złotych dwa.

Moyżesz, żyd stary, złotych siedm y groszy dziesięć.

Niemiecki blacharz, złotych dwanaście y groszy piętnaście.

Pan Mogilnicki—organist, złotych dwa.

Pan Laneberk, złotych dwa.

Jego mość pan Szperkowicz—sekretarz jego królewskiey mości, burmistrz Wileński, złotych dziesięć.

Jego mość pan Romanowicz – burmistrz, złotych trzy y groszy piętnaście.

Pan Jan Gerhard—cukiernik, złotych siedm y groszy pięć.

Xiądz Brendius—jezuita, niemiec, collegium świętego Jana, złotych czterdzieści y sześć.

Od oyców bernardynów niemiec Bernardyn, złotych dziesięć.

Pan Zachariasz Bez, złotych trzy.

Pan Jan Loman, złotych trzy.

Pan major Brembs, złotych trzydzieści dwa y groszy dwadzieścia pięć.

Pan Sokołowski młody, złotych dwanaście y groszy dwanaście.

Pan Sokołowski stary, złotych dwa y groszy dwadzieścia.

Pan Zygmuntowicz — przewoznik, złotych sześć y groszy dwadzieścia.

Pan Piotr Szreyder—pasamannik, złotych trzydzieści.

Pan Glower, u paniey Feltnerowey mieszka, złotych sześć y groszy dziesięć.

Pan Szmaliński w zamku, złotych piętnaście y groszy piętnaście.

Pan Negowicz, złotych cztery.

Pan Appel, groszy dwadzieścia cztery.

Jegomość pan Plater—pułkownik, złot. sześć.

Imć pan Konstantynowicz—rayca, złotych pięć y groszy dwadzieścia dwa y pieniędzy dziewięć.

Jegomość pan Zahorski—pisarz, złotych pięć y groszy dwadzieścia.

Pan Ronowicz, sługa jego mości pana Tyzenhauza, złotych trzy.

Jegomość xiądz Woronowicz—pisarz duchowny, złotych dwadzieścia.

Pan Michał Bejer, złotych ośmnaście.

Jego mość pan Ihnatowicz—rayca, złotych dziesięć.

Imć pan Piotr Procewicz—rayca, złotych pięddziesiąt y groszy dwadzieścia ośm.

Jego mość pan Ambrożewicz, złotych ośm y groszy piętnaście.

Pan Alexander Czerniewski, podstoli Wileński, złoty jeden y groszy sześć.

Imć pan Rudnak—rayca, złotych ośm y groszy ośmnaście.

Jegomości pana Kurowicza podpisek, złotych dwa.

Pan Jan Szreder—pisarz na poczcie, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Xiądz bernardyn z Trok, złotych pięć y groszy piętnaście.

Imć pan Antonowicz, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Imć pan Jan Sztrunk, złotych cztery.

Pani Antonowa Zachryczowa, kramarka, złotych trzy y groszy dwadzieścia.

Pani Reina Wasilowa, kramarka, złotych trzy y groszy dwadzieścia.

Żyd Moyżesz Łazarowicz, śrebrney monety złotych sto pięćdziesiąt y jeden, szelągami złotych dwieście pięddziesiąt sześć y groszy dwadzieścia. Summa czyni złotych . . . . . .

Długi niepewne, temusz niebosczykowi panu Janowi Pyttowi należące, mianowicie:

Pan Dawid Pacukiewicz, złotych sto y jeden y groszy trzy.

Pan Egidius Werderman, złotych dwieści trzydzieści dziewięć y groszy dwadzieścia cztery.

Peter Dyskewicz, złotych pięddziesiąt dwa y groszy siedm y pieniędzy dziewięć.

Pani Bazylowa, kramarka, złotych dwadzieścia pięć y groszy dwadzieścia cztery y pieniędzy dziewięć.

Pan Marcin Rein, złotych trzy y groszy czternaście.

Moyżesz żyd stary, złoty jeden y groszy sześć.

Samuel Alexandrowicz, złotych trzy y groszy ośmnaście.

Jakób Marton, złotych czternaście.

Moyżesz żyd Tratalewicz, złotych trzydzieści.

Michał Haderman, złotych pięć.

Stary niemiecki miecznik, złotych pięć y groszy dwadzieścia.

Gdański łożownik, mieszka w kamienicy jego mości xiędza biskupa, złotych sześć.

Haftelniczka, złotych ośm y groszy dwadzieścia pięć.

Pan Gniewkowski, złotych trzy.

Krzysztoph Libek, złotych czterdzieści ośm y groszy dwadzieścia trzy.

Pan Antoni Desaus, złotych ośmdziesiąt ośm y groszy trzynaście

Pan Jan Hembsing, złotych dwadzieścia dwa y groszy dwadzieścia dziewięć.

Berent Lersz, krawiec, złotych dwadzieścia y groszy dwadzieścia pięć.

Pan pułkownik Bokum, złotych czterdzieści pięć y groszy sześć.

Pan Stephan Szpakowski, złotych dwadzieścia siedm y groszy pięć.

Pan Klaudy Wontior, francus, śrebrney monety złotych sześćdziesiąt trzy y groszy szesnaście, a szelągami uczyni złotych sto y pięć złotych, groszy dwadzieścia sześć y pieniędzy trzy.

Pan Reinold Gordon z Kieydan, złotych sto dwadzieścia pięć y groszy szesnaście.

Andrzey, slosarz, złotych jedenaście.

Stephan Taber, złotych sto ośmdziesiąt dziewięć y groszy trzy.

Pan Jakub Desaus, złotych siedmset dwanaście y groszy dziewiętnaście y pół grosza.

Szmel żyd, złotych pięćset. . . . .

Kowal przy Wileńskiey bramie mieszkający, złotych sześć y groszy piętnaście.

Samuel Sczurek, złotych dwa.

Niemiecki iglarz, złotych trzydzieści y siedm.

Pan Dobroziński, sługa od jego mości pana Jerzego Tyzenhauza, miecznego wielkiego xięstwa Litewskiego, złoty jeden y groszy piętnaście.

Krzysztoph Steinberger, złotych piętnaście.

Gabriel Brendius — kantor Kowieński, złotych ośm y groszy piętnaście.

Hirspos, żyd, złotych ośm y groszy dwadzieścia cztery.

Ogrodnik jegomości pana Barsotego, złotych dziewięć y groszy piętnaście.

Jerzy Nizner, białoskórnik, złotych pięddziesiąt trzy.

Cyrulik niemiecki od jego mości pana hetmana, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jegomość pan Szemet—podkomorzy Derbski, złotych trzydzieści dwa y groszy ośmnaście.

Jegomość Rudomina, złotych sześćdziesiąt.

Imć pan Tulkiewicz—rayca, złotych czterdzieści.

Siodlarka u pana Afanasa, złotych dwa.

Walerian Sznuk Szott, złotych siedmnaście.

Pani jedna, złotych cztery.

Pan Zebeltowski, złotych cztery y groszy piętnaście.

Pan Kopiński, złotych trzy.

Pan Jakub Ramsz, groszy dwadzieścia dwa.

Niemiecki stary miecznik, złotych siedm.

Pan Alexander Zawisza, złotych pięć.

Summa długów niepewnych czerwonemi szelągami, złotych dwa tysiąca sześćset siedmdziesiąt, groszy czternaście y pieniedzy trzy.

Długi, co komu winien nieboszczyk śrebrną monetą, mianowicie:

Jegomości panu Jerzemu Tyzenhauzowi, miecznemu wielkiego xięstwa Litewskiego, złotych trzysta pięćdziesiąt cztery y groszy dwadzieścia dziewięć.

Jegomości panu Piotrowi Procewiczowi, złotych dwa tysiąca czterysta sześćdziesiąt.

Panu Egidiusowi Pottowi z Królewca, złotych trzy tysiące sześćset dwadzieścia sześć y grosz jeden y pieniedzy dwanaście.

Moyżeszowi Jakubowiczowi, żydowi z Kleypedy, złotych dwa tysiąca dziewięćset sześćdziesiąt jeden y grosz jeden.

Panu Laurensowi Heusdensowi z Królewca, złotych trzysta siedmdziesiąt y groszy dwadzieścia ośm.

Panu Janowi Heldowi z Libeku, złotych czterysta pięddziesiąt dwa y groszy dziewięć.

Panu Ernestowi Hirszfełtowi z Kowna, złotych trzysta dwadzieścia dziewięć y groszy dwadzieścia dwa.

Panu Pawłowi Szmausowi z Jurborka, złotych sto siedmdziesiąt dwa y groszy czternaście.

Panu Adamowi Nessowi, czerworemi szelągami złotych sto ośmdziesiąt, facit śrebrną monetą złotych sto ośm.

Panu Erasmowi Folgnadowi z Wrocławia, złotych trzysta y trzy.

Panu Marcinowi y Krystianowi Kolbergom ze Gdańska, złołych dwadzieścia dziewięć, groszy cztery y pieniedzy dziewięć.

Panu kapitanowi Jerzemu Cukiernagielowi, czerwonemi szelągami złotych sto trzydzieści ośm y groszy dziewiętnaście, a śrebrną monetą facit złotych ośmdziesiąt trzy, groszy pięć y pieniędzy dziewięć.

Panu Symonowi Szmalowi, czerwonemi szelągami złotych siedmnaście y groszy szes-

naście, a śrebrną monetą uczyni złotych dziesięć, groszy piętnaście y pieniedzy dziewięć.

Panu Danielowi Hermanowi, czerwonemi szelągami złotych czterdzieści siedm, a na śrebrną monetą facit złotych sto dwadzieścia ośm y groszy sześć.

Krzysztofu, rybakowi, czerwonemi szelągami złotych dwadzieścia pół ósma, co na śrebrną monetę uczyni złotych szesnaście y groszy piętnaście.

Panu Janowi Szlagemanowi, czerwonemi szelągami złotych czternaście y groszy dwadzieścia dwa, co śrebrną monetą uczyni złotych ośm y groszy dwadzieścia pięć.

Panu Janowi Buchnerowi, czerwonemi szelągami złotych dwadzieścia sześć y groszy dwadzieścia pięć. Na tę summę imci doszło złotych sześć y groszy dwadzieścia. Restat imci złotych dwanaście y groszy trzy.

Panu Janowi Feltnerowi, czerwonemi szelągami złotych dwadzieścia ośm y groszy półtora, co śrebrną monetą czyni złotych szesnaście y groszy dwadzieścia sześć.

Jerzemu towarzyszowi, śrebrną monetą złotych sto ośmdziesiąt.

Chłopcowi Krzysztofowi, który lata swe wysługuje. złotych sto dwadzieścia.

Kucharce za rok złotych szesnaście y groszy piętnaście.

Panu Grzegorzowi Hapanowiczowi, złotych ośmnaście.

Summa wszystkich długów. złotych jedenaście tysięcy sześćset siedmdziesiąt y ośm, groszy dziesięć y pieniedzy trzy.

Przypowiadanie różnych osób.

Po skończeniu tego inwentarza szlachetny pan Piotr Procewicz—rayca Wileński, czynił indikcią do wszelakich dobr y towarów pozostałych niebosczyka Jana Potta, mieszczanina kupca Wileńskiego, o dług dwa tysiąca czterysta sześćdziesiąt dobrą śrebrną monetą, talar po złotych trzy rachując, wyżey w inwentarzu pomieniony.

Item pan Egidius Pott, mieszczanin kupiec Królewiecki, czynił indikcią to tychże towarów y dobr pozostałych po Janie Pocie, bracie rodzonym swoim, o dług złotych trzy tysiące sześćset dwadzieścia sześć y grosz jeden y pieniędzy dwanaście, dobrą śrebrną monetą niebosczykowi dany.

Item Moyżesz Jakubowicz, żyd z Kleypedy, przypowiadał się o dług dobrey śrebrney monety złotych dwa tysiąca dziewięć set sześćdziesiąt y jeden y jeden grosz do wszelakich dobr niebosczyka Jana Potta.

Item Jerzy Lange, kramarz, przypowiadał się o zasłużone swe, o złotych ośmdziesiąt dobrą śrebrną monetą do wszelakich dobr y towarów pozostałych niebosczyka pana swego.

Item Krzysztoph chłopiec, także o zasłużone swe złotych sto dwadzieścia dobrą śrebrną monetą, któremu lata zmówione wychodzą. do dobr tegoż pana swego przypowiadał się.

Item Katharzyna, kucharka, także o zasłużone swe na rok, o złotych szesnaście y groszy piętnaście, do tych że dobr przypowiadała się.

Co wszystko jest do xiąg burmistrzowskich y radzieckich Wileńskich zapisano.

1672 г. Мая 29-го дня.

Изъ книги № 19, за 1672 г., л. 26.

96. Миролюбивая сдѣлка между митрополитомъ Кіевскимъ Гавріиломъ Колендою и маршалкомъ Лидскимъ Раецкимъ о плацахъ въ г. Вильнѣ.

Кіевскій митрополитъ Коленда позволилъ было двумъ мѣщанамъ поселиться на 2-хъ церковныхъ плацахъ возлѣ Св. Покрова. Лидскій маршалокъ Раецкій учинилъ противъ митрополита искъ. По разсмотрѣніи документовъ оказалось, что спорные плацы были куплены Раецкимъ и составляютъ его собственность. Вслѣдствіе этого митрополитъ и отказывается отъ спорныхъ плацовъ, признаетъ ихъ дѣйствительно принадлежащими истцу.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ второго, мѣсеца Іюня первого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ семьдесятъ второй обраными, постановившисе очевисто у суду въ Возѣ превелебный его милость ксендзъ Кгабріелъ Коленда—архіепископъ, метрополита Кіевскій, Галицкій и всее Руси, и его милость ксендзъ Ципріянъ Жоховскій—коадъюторъ той же метрополіи, оповѣдалъ, покладалъ и призналъ листъ свой добровольный вѣчистый угодливый записъ, на речь въ немъ нижей помененую даный и належачій его милости пану Теофилу Дунину зъ Раецъ Раецкому—маршалку Лидскому, просечи насъ суду, абы тотъ листъ записъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ, который уписуючи въ книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Ja Gabryel Kolęda—archiepiskop, metropolita Kijowski, Halicki y wszystkiey Rusi, y ja Cypryan Żochowski—koadjutor teyże metropolii, czyniemy wiadomo y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym wieczysto ugodliwym zapisem, komuby o tym teraznieyszego y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć potrzeba było, iż co po ruinie miasta Wileńskiego przez Moskwę oyciec protopop nasz Roman Rożyc, według dawnego zwyczaju zawodząc placy, cerkwiom należące, różnym osobom dla budowania domów, z płaceniem cynszów, miedzy któremi mieszczanom dwom, jednemu Januszowi Heydukowi, drugiemu Jerzemu Dzwonnikowi, pobudować się pozwolił, o które te dwa place, jako y trzeci, na którym przed tym dom Bielikowiczowski był, a teraz Piotr stolarz za pozwoleniem naszym mieszka, wielmożny jegomość pan Theofil Dunin z Rajec Rajecki—marszałek Lidzki, mieniąc sobie expulsyą, a zatym jakoby odpowiedź y pochwałkę uczynioną, intentował mi przed sąd ziemski Wileński w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórym na roki trzykrólskie aktią, od którego dekretu gdy za apelatią, przez plenipotentów moich uroszczoną, w pewnych punktach w tym dekrecie ziemskim wyrażonych, w tym że roku przed sąd główny trybunalny wytoczyła się tą sprawa, tam na ten czas, nie zawodząc się w dalsze terminy prawne, za włożeniem się w tę sprawę ichmość panów przyjacioł zobopolnych, a za wynalazkiem ichmościów takowego miedzy nami sposobu, ponieważ się to s pokazanych przez imści pana marszałka

Lidzkiego słusznych y prawnych dokumentów okazało, że te dwa placy, gdzie teraz Heyduk y Dzwonnik mieyszkaią, a przed tym jeden plac Konstantynowski był, do kamienicy nazwaney Konstantynowskiey, prawem wieczystym kupnym przez imści pana marszałka Lidzkiego nabytey, są należące, tedy my wysz mianowane osoby tych dwóch placów exnunc jegomościu ustąpiwszy, do possesye jegomości podług prawa jegomości służącego poddajemy y samych osób, jako ludzi wolnych, wiecznie zrzekamy y już od daty tego naszego ugodliwego listu zapisu sobie y successorom naszym żadnego prawa y przystępu wiecznymi czasy niezostawujemy, ani żadney przeszkody sami przez się y nie przez kogo inszego w dzierżeniu jegomości y sukcessorów jegomości czynić nie mamy y nie będziem mogli. A co się tknie placu, na którym przedtym dom Bielikowiczowski był, a teraz stolarz Piotr mieszka, ponieważ jest własny cerkiewny, do cerkwi świętey Pokrowy należący, przodem na ulicę Zborową, przeciw kamienicy Szantyrowskiey, bokiem dzwonicy świętey Pokrowy y muru Zborowego, drugim do placu teyże cerkwi Pokrowskiey pustego, tyłem do tych placów, któreśmy teraz jegomości panu marszałkowi Lidzkiemu ustąpili, tedy ten plac Bielikowiczowski przy cerkwi świętey Pokrowy, a w dispositii naszey ma zostawać, jakoż od daty tego listu naszego dobrowolnego ugodliwego wieczystego zapisu tak my, a po nas następcy nasi, jegomości pana marszałka Lidzkiego y sukcessorów jegomości o te dwa place wysz mianówane turbować y pozywać, ani do nich żadnego wstępu mieć nie mamy, jako też y jegomość pan marszałek Lidzki do tego placu, gdzie Piotr stolarz mieszka, a przedtym dom Bielikowiczowski był, wstępować, się nie będzie mógł, pod zapłaceniem z obu stron za naruszenie tey naszey ugody zaręk tysiąc kop groszy Litewskich, którą zarękę by y nie pojednokrotnie zapłaciwszy, jednak ten list nasz wieczysto-ugodliwy zapis przy zupełney mocy nienarusznie zostawać ma. O którą zarękę wolne forum u każdego sądu y prawa ziemskiego, grodzkiego y głównego trybunalnego koła wielkiego przymujemy y pozwać o to samych siebie y successorów naszych z osob własnych pozwalamy, które pod ewiktią poddajemy, a zatym processa, mandaty y wszelki w tey sprawie uroszczony progress prawny kasujemy y wiecznie umarzamy. Y na toś my dali ten list nasz wieczysto-ugodliwy zapis pod pieczęciami naszemi y s podpisy rąk naszych, tak też pod pieczęciami y z podpisy rąk ichmościów panów przyjacioł, od nas ustnie uproszonych, niżey na podpisach wyrażonych. Pisan w Wilnie roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego, miesiąca Maja dwódziestego dziewiątego dnia. У того листу запису при печатехъ подписъ рукъ ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Gabryel Kolęda—archiepiscopus metropolita wszystkiey Rusi do tego wieczysto-ugodliwego listu ręką swą. Cypryan Żochowski—episcopus Witebski, coadjutor metropoliey do tego wieczysto-ugodliwego listu ręką swą. Oczewisto, proszony pieczętarz Jan Karol Kopec—kasztelan Trocki S. B. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu od osób wysz mianowanych Michał Konstanty Kolęda—podsędek Wileński. Oczewisto proszony do tego listu pieczętarz od osoby w nim specifikowaney Gedeon z Chałcza Chalecki—starosta Nowosielski. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego listu ugodliwego wieczystego Michał Brzozowski—stolnik Wendeński.

Который же тотъ листъ запись, за признаньемъ черезъ особъ верху мененыхъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1673 г. Февраля 8-го дня.

Изъ актовой книги Виленскаго магистрата за № 5120, за 1668—74 г., стр. 540.

97. Инвентарь, составленный присяжными радцами по смерти Виленскаго купца Аѳанасія Ивановича.

Инвентарь заключаетъ въ себѣ данныя для ознакомленія съ имуществомъ и предметами торговли Виленскихъ купцовъ второй половины XVII ст. Отдѣлы этого имущества слѣдующіе: золото, серебро, цинкъ, бронза, мѣдь, одежда, товары суконной лавки, закладные предметы, находившіеся въ этой же лавкѣ, товары амбарной лавки (въ гостинномъ ряду), осѣдлость, разные документы и долги вѣрные и невѣрные.

We środę, miesiąca Lutego, dnia ośmego, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego.

Na instancią szlachetnego pana Alexandra Ihnatowicza—raycy Wileńskiego y sławetnego pana Mikolaja Minkiewicza—mieszczanina kupca Wileńskiego, jako opiekunów dobr y dziatek niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza—mieszczanina kupca Wileńskiego, urzędownie przydanych, deputowani są e medio annui officii na spisanie y otaxowanie wszelakich dobr, po tym że niebosczyku panu Afanasie Iwanowiczu—mieszczaninie kupcu Wileńskim, pozostałych, szlachetni pan Franciszek Burba y pan Mikołay Ohurcewicz rayce, którzy ichmość, dosyć czyniąc funkciey swey, z pisarzem ordinaryinym, przy sługach urzędowi przysięgłych, uczciwych Kazimierzu Bernatowiczu y Danielu Symonowiczu, do kamienice niebosczykowskiey na Ambarach, w pewnych granicach leżącey, zszedszy, tamże pozostałe rzeczy we złocie, śrebrze, cynie, miedzi, fantach, towarach kramnych spisali y otaxowali fine et modo sequenti:

Naprzód złoto:

Łańcużek złota koronnego, ważył sześć czerwonych złotych, taxowany czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Jedna złota obrączka wielka Węgierskiego złota, ważyła czerwonych dwa, taxowano czerwony złoty po złotych dziewięć y groszy piętnastu.

Pięć sznurów pereł niewielkich, taxowano złotych trzydzieści, z których do dwuch się pani wdowa przypowiadała, mieniąc być sobie darowane od niebosczyka. Contradicente nobili domino Ihnatowicz, iż ta donatio subsistere nie może, ex quo są niebosczykowskie dziatki, którym iure succesionis naturalis należą po swey matce.

Jeden krzyżyczek złocisty, taxowany złoty jeden.

Jedna sponka złota z dziewiącią rubinów, taxowano złotych ośm.

Jedna sztuka złamana ze szmelcem złota koronnego, ważyła półtora czerwonego, czerwony złoty taxowano po złotych siedm y groszy piętnastu, czyni . . . .

Jeden pierścień z dwiema dyamentami, taxowano złotych dziesięć.

Cztery pierścienie ważyły czerwonych trzy, czerwony złoty taxowano po złotych siedm y groszy piętnastu.

Jedna sztuka rubinowa, ważyła czerwonych trzy, czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Zausznice rubinowe złota koronnego, ważyły sześć czerwonych złotych, czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Manelle złote, z rogiem, róg potrąciwszy, ważą czerwonych złotych sześć, czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Zausznice śrebrne ze szmelcem, w nich diamencików małych y wielkich czterdzieści cztery, taxowano złotych czterysta.

Do tego wszystkiego złota szlachetny pan Alexander Ihnatowicz—rayca Wileński, imieniem niebosczki siostry swey, przypowiadał się, mieniąc te wszystkie złoto, za żywota niebosczki siostry swey, nabyte, y kupione.

Śrebro.

Jeden kubek śrebrny, w półtory kwarty, proby dziesiątey, ważył grzywien dwie, grzywnę taxowano po złotych dwudziestu pięciu.

Item łyżek dziewięć, dwa kubeczki białe, trzeci złocisty y czaszka do tego, ważyły grzywien cztery y łotów czternaście, grzywnę taxowano po złotych trzydziestu.

Cyna.

Cyny angielskiey w różnych sztukach, ważyło funtów dwadzieścia siedm y ćwierć, funt po groszy dwudziestu pięciu.

Cyny prostey w talerzach y w półmiskach, ważyło funtów sto dwadzieścia, funt taxowano po groszy dwudziestu. Do tey wszystkiey cyny przypowiadał się pan Ihnatowicz, mieniąc oną darowaną na wesele siostry swey paniey Barbary Ihnatowiczowny.

Mosiądz y spiża.

Mosiądz z spiżą w lichtarzu wiszącym, w garnuszku y w miskach różnych, ważyło funtów trzydzieści ośm y pół funta, funt po groszy piętnastu facit. . . . .

Miedź.

Miedź w kotłach, kociołkach, panewkach, alembiku, bez żelaza ważyła kamieni pięć y pół, funt taxowano po groszy dwudziestu pięciu.

Kocioł mydlarski, ważył kamieni pięć y pół, funt taxowano po groszy dwudziestu pięciu.

Drugi kocioł do piwa z banią y kociołkiem do chmielu, ważył kamieni cztery y pół, funt taxowano po groszy dwudziestu pięciu.

Trzy flasze Gdańskie szklanne z staremi szrubami, po groszy dwudziestu.

Rożen z dynarami, taxowano złoty jeden.

Troje drzwi żelaznych, taxowano po złotych dziesiącu, facit złotych trzydzieści.

Trzy olsterka, taxowano po złotemu.

Trzy beczki miodu pitego, beczka po złotych dwudziestu sześciu y groszy dwudziestu.

Dziesięć beczek piwa po złotych trzy y groszy dwudziestu.

Dwoie beczce słodu, za pieniądze od mydła kupione, złotych dwadzieścia cztery.

Item słodu dwie beczki tańszego, za złotych dwadzieścia.

Dwie pierzynki y trzy poduszki niebosczki paniey Barbary Ihnatowiczowney Afanasowey Iwanowiczowey, te są oddane dziatkom tey że niebosczki.

Pięć obrazów papierowych w ramkach, dwa na płótnie, trzeci obraz panny Nayświętszey w ramkach, z drzwiczkami.

Stołki stare drewniane roboty stolarskiey.

Łóżko malowane rozsuwane stolarskiey roboty, szafa pojedynkowa, to wszystko taxowano ogułem złotych piętnaście.

Koń stary gniady chudy, taxowany złotych dziesięć.

Fanty.

Kuntusz czarny, kunami dobrze wytartemi podszyty, z ośmnastą guziczkami śrebrno złocistemi dętemi, taxowano złotych pięćdziesiąt.

Kuntusz tuzinkowy stary, futrem lisim dobrze wytartym podszyty, taxowany złotych dwadzieścia.

Żupan tabinu fiiałkowego ze dwudziestą sześcią guziczków śrebrno złocistych dętych, kirem białym podszyty, taxowano złotych trzydzieści pięć.

Żupan fiiałkowy sukienny nicowany, kirem białym podszyty, z dziewiącią guziczkami śrebrnemi, taxowano złotych ośmnaście.

Do tych guziczków Michał kramarz przypowiadał się, iż dał panu swemu do zachowania dwanaście guziczków.

Sukienka atłasu wiszniowego z kabatem, z korunkami śrebrnó złotemi, taxowano złotych siedmdziesiąt pięć.

Sukienka turecka wiszniowa, nie podszyta z potrzebami jedwabnemi, taxowana złotych trzydzieści pięć

Sukienka pstra saiowa stara, złotych dziesięć.

Do tych sukien obudwuch pani wdowa przypowiadała, powiadając, że nieboszczyk małżonek oney Afanas Iwanowicz za żywota swego jey darował. In contrarium zaś pan rayca Ihnatowicz przeciwko tey indikciey protestował się, poniewasz są dziatki, którym te sukienki należeć mają.

Rękawik białogłowski flisowy, fiiałkowy, z koronkami złotemi, taxowano złotych sześć.

Rękawka atłasu Holanderskiego pstrego, futrem popieliczym podszyte, karwatki pupkami sobolemi założone, taxowano złotych ośm.

Rękaw męzki flisowy fiiałkowy stary, złotych dwa.

Czapeczka białogłowska haftowana złotem y śrebrem z ogonkami sobolemi, taxowana złotych dwadzieścia pięć.

Trzy wierzszki teletowe białogłowskie bez ogonków, jeden po złotych pięciu, czyni złotych piętnaście.

Czapeczka stara haftowana na atłasie turkusowym z ogonkami wytartemi, taxowana złotych sześć.

Lisztwy atlasu wiszniowego stare, taxowano złotych dziesięć.

Podszewka półbajowa zpod sukienki czarney tabinowey, złotych pięć.

Kołdra atłasu papużego z płotkiem, zastawiona od imć pana S . . . . . w złotych trzydzieztu pięciu.

Kabat axamitu czarnego stary, podszyty pupkami sobolemi, taxowany złotych dwadzieścia.

Szostokor axamitu czarnego wzorzystego, podszyty pupkami sobolemi. Pani wdowa y czeladź mienili być dany do przedania żydowi niektóremu, którego imienia nie wiedzą, ale czeladź nieboszczykowska dobrzego zna.

Towary kramu sukiennego.

Półtrzecia łokcia tuzinku angielskiego szarego, łokieć taxowano po złotych pięć y groszy piętnastu, czyni złotych trzynaście y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Trzynaście łokci tuzinku Hyszpańskiego, łokieć po złotych trzy y groszy piętnastu, czyni złotych czterdzieści pięć y groszy piętnaście.

Półłokcia tuzinku Narockiego złotych dwa, groszy dziesięć.

Jeden postaw lundyszu Meżyryckiego łazurowego, taxowano złotych pięćdziesiąt.

Pół siódma łokcia lundyszu Szkowskiego łazurowego, łokieć po złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa y pieniędzy cztery —czyni złotych siedmnaście y groszy dwadzieście sześć.

Sześć łokci łazurowego lundyszu Mieżyryckiego, po złotych dwa y groszy dwadzieścia, czyni złotych szesnaście.

Trzy ćwierci lundyszu czarnego takiegosz, taxowano złotych dwa.

Jeden łokieć y cwierć karaziey Gdańskieý łazurowey, taxowano złotych dwa.

Trzydzieści y dwa łokcie kuzbai Ruskiey, łokieć po złotemu y groszy piętnastu, czyni złotych czterdzieści y ośm.

Półdziesiąta łokcia szyptuchu Gdańskiego, łokieć po złotemu y groszy sześciu, czyni złotych jedenaście y groszy dwanaście.

Półsiódma łokcia szyptuchu podleyszego, taxowano łokieć po groszy dwudziestu piąciu, czyni złotych pięć y groszy dwanaście y pieniędzy cztery.

Ćwierć łokcia falendyszu angielskiego, taxowano złoty jeden.

Trzydzieści y pięć łokci kiru kosmatego białego, łokieć po groszy ośmnastu, czyni złotych dwadzieścia y jeden.

Trzy postawy kiru farbistego, po złotych pięć y groszy piętnastu, czyni złotych szesnaście y groszy piętnaście.

Dwadzieścia y cztery łokcie kiru różnego w ostatkach, taxowano lokieć po groszy dziesiąciu, czyni złotych ośm.

Cztery postawy kiru Rakowskiego czarnego, taxowano po złotych cztery, czyni złotych szesnaście.

Półtora łokcia kiru Rakowskiego, łokieć po groszy dziesięć, czyni groszy piętnaście.

Siedmnaście y pół łokcia palamitu, łokieć taxowano po złotych dwa y groszy dwudziestu, czyni złotych trzydzieści y trzy y groszy dziesięć.

Siedm łokci palamitu podleyszego, taxowano łokieć po złotych dwa y groszy dziesiąciu, czyni złotych szesnaście y groszy dziesięć.

Trzy łokcie palamitu czarnego, łokieć po złotych dwa y groszy dziesiąciu, czyni złotych siedm.

Pięć łokci szarzy w ostatkah żołtey, łokieć po złotych dwa y groszy dziesiąciu.

Pół łokcia jerzynku, groszy dwadzieścia pięć taxowano.

Piętnaście y pół łokcia sztametu różnego w ostatkach, łokieć po złotych dwa y groszy piętnastu, czyni złotych trzydzieści ośm, y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Dziewiędziesiąt y trzy łokcie y trzy ćwierci harusu różnego w ostatkach, łokieć po złotemu y groszy piętnastu taxowano, czyni złotych sto czterdzieści y dziewięć y groszy szesnaście.

Dwadzieścia y dwa łokcie y trzy ćwierci muchajeru Ryskiego, łokieć po złotemu y groszy siedm y pieniędzy cztery, czyni złotych dwadzieścia siedm y groszy dwadzieścia cztery y pieniędzy trzy.

Półszosta łokcia kinetu muchajeru, łokieć po złotemu, czyni złotych pięć y groszy piętnaście.

Półtrzynasta łokcia kinetu białego, po groszy dwudziestu siedmiu łokieć taxowano, czyni złotych jedenaście y groszy cztery y pieniędzy sześć.

Półtrzecia łokcia czamletu łazurowego po złotemu łokieć, czyni złotych dwa y groszy piętnaście.

Pięć łokci y ćwierć swisty czarney wąskiey, po złotemu y groszy dziewięć łokieć, czyni złotych siedm.

Jedna sztuka kindiaku zielonego, taxowano złotych sześć.

Półtrzynasta łokcia kindiaku czarnego w ostatkach, łokieć taxowano po złotemu, czyni złotych dwadzieście y groszy piętnaście.

Trzydzieści y półdziewięta łokcia say różney Angielskiey, łokieć po złotemu y groszy dwudziestu, czyni złotych sześćdziesiąt cztery y groszy pięć.

Czterdzieści y dwa łokcie y ćwierć say Holanderskiey różney w ostatkach, łokieć po

złotemu, czyni złotych czterdzieści dwa, groszy siedm y pieniędzy cztery.

Półdziewięta łokcia medelanu różnego w ostatkach, po groszy cztery łokieć, czyni złotych trzy y groszy dwadzieścia dziewięć.

Dwie sztuki bawełnic, złotych dwadzieścia taxowano.

Dwa łokcia y cwierć łokcia bawełnic, łokieć po groszy dwudziestu siedmiu, czyni złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Trzy łokcie bawełnicy grubszey, łokieć po groszy dwudziestu taxowano, czyni złotych dwa.

Sześć łokci barakanu w ostatkach, łokieć po groszy dwudziestu, czyni złotych cztery.

Trzy łokcie y trzy ćwierci półaxamitu, łokieć po złotemu y groszy dziesiąciu, czyni złotych cztery, groszy dwadzieścia pięć y pieniędzy dwa.

Dziesięć łokci y cwierć jedwabnicy wązkiey, łokieć po groszy ośmnastu, czyni złotych sześć. groszy cztery y pieniędzy cztery.

Sześć łokci harusu zielonego do pasów, po groszy dziesiąciu łokieć, czyni złotych dwa.

Siedmnaście łokci harusu karmazynowego, także do pasów, po groszy piętnastu łokieć taxowano, czyni złotych ośm y groszy piętnaście.

Półtora pasa harusowego karmazynowego, taxowano złotych dwa.

Dwie sztuki rąbku, sztuka taxowaną po złotych sześć y groszy dwunastu, czyni złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery.

Trzynaście półpasków jedwabnych, taxowano jeden po groszy dwudziestu siedmiu, czyni złotych dwadzieścia cztery y groszy dwadzieścia jeden.

Dziewiętnaście łokci y trzy ćwierci muchajeru pstrego, po złotemu y groszy dwudziestu łokieć, czyni złotych trzydzieści dwa, groszy siedmnaście y pieniędzy cztery.

Cztery pasy siatkowe z zarabiankami, taxowano jeden po złotych dwa y groszy piąciu, czyni złotych ośm y groszy dwadzieścia.

Jedno płocienko roboty Wileńskiey, taxowano złotych pięć.

Jeden kilimek sląski, taxowano złotych cztery.

Pięć kilimków mnieyszych sląskich, taxowano po złotych dwa, facit złotych dziesięć.

Cztery rezy papieru szląskiego bez libry, taxowano ręzę po złotych ośm, facit złotych trzydzieści dwa.

Dwie rezy bibuły, taxowano ręzę złoty jeden y groszy dwadzieścia, czyni złotych trzy y groszy dziesięć.

Siedmnaście y pół łokcia pytlu, łokieć taxowano po groszy szesnastu, czyni złotych dziewięć y groszy dziesięć.

Dwadzieścia cztery łokcie barchanu białego, łokieć po groszy ośmnastu, czyni złotych czternaście y groszy dwanaście.

Dwie kiecy, jedna taxowana po złotych sześć y groszy piętnastu, facit złotych trzynaście.

Dwie kiecy ukraińskie, jedna taxowana po złotych siedm, czyni złotych czternaście.

Jeden koc z ogonów wilczych, taxowano złotych pięć.

Jedna szabla oprawiona w fozę, Wyszynka, taxowana złotych dziewięć.

Trzy szable Tęczynki oprawne w fozę, taxowano jednę po złotych trzy y groszy trzynastu, facit złotych dziesięć y groszy dziewięć.

Dwie ładownice haftowane z paskami, jedna taxowana po złotych trzy y groszy piętnastu, facit złotych siedm.

Dwa błamy futra baraniego białego, taxowano błam po złotych dwa y groszy piętnastu, czyni złotych pięć.

Dwa łokcie atłasu ceglastego Łukieyskiego, łokieć taxowano po złotych pięć, czyni złotych dziesięć.

Jeden łokieć y cwierć musułbesu, taxowano ogułem złoty jeden y groszy dziesięć, czyni złoty jeden y groszy półtrzynasta.

Półtrzecia łokcia połatłasia pstrego, łokieć taxowano po złotych dwa, facit złotych pięć.

Jeden woyłok Słucki, taxowano złoty jeden.

Półpięta łokcia szkotu białego, łokieć taxowano po złotych dwa, czyni złotych dziewięć.

Dwa bandolety, taxowano złotych dziesięć.

Jedna ptaszynka stara, taxowana złotych trzy.

Item ptaszynka druga, taxowana złotych dwa.

Dwie parze panczoszek starych niemieckich męzkich wielkich, jednę parę taxowano po groszy dwudziestu, czyni złotych jeden y groszy dziesięć.

Jeden leyc rzemienny, taxowano złoty jeden.

Jedne szalki z olsterkiem do czerwonych złotych, taxowano złoty jeden.

Ośm gry kart po groszy sześć, czyni złoty jeden y groszy ośmnaście.

Jedna kobza bez strun, groszy ośmnaście taxowano.

Jedna para podwiązek haftowanych bez przążek, groszy dziesięć.

Jedna ładownica blaszana stara, groszy piętnaście.

Dwadzieścia łokci y jeden korunek szerokich sniegowych, łokieć po groszy piętnastu.

Jedna sztuka passamanów życzkowych, złotych cztery.

Dwadzieścia y półtrzecia łokcia korunek czarnych jedwabnych, łokieć po groszy sześć, czyni złotych cztery y groszy piętnaście.

Sześć sztuczek stroczki czerwoney, sztuczka taxowana po złotemu, czyni złotych sześć.

Dziesięć łokci życzki, łokieć po cztery pieniędzy taxowano, czyni groszy pięć.

Teyże życzki pół bunta, złoty jeden.

Sto trzydzieści y jeden łokci pasamanów pstrych, łokieć po groszy dwa y pieniędzy cztery, czyni złotych dziesięć y groszy dwadzieścia ośm.

Czterdzieści cztery łokcie pasamanów kretowych, łokieć po groszy dwa, czyni złotych dwa y groszy dwadzieścia ośm.

Dwieście pięćdziesiąt y trzy łokcie pstrey stroczki, łokieć po groszy dwa, czyni złotych szesnaście y groszy dwadzieścia sześć.

Cztery pary nożów z widelcami szląskich, po groszy dziesięć, czyni złoty jeden y groszy dziesięć.

Półłokcia kindyaku barsczowego, groszy piętnaście.

Skrzynka Słucka okowana żelazna, złotych cztery.

Skrzynka nieokowana roboty Wileńskiey, złoty jeden y groszy piętnaście.

Trzysta pięćdziesiąt y pięć łokci wstęg farbistych szerokich, łokieć po groszy trzy y pieniędzy cztery taxowano, czyni złotych czterdzieści jeden y groszy półtrzynasta.

Sto dwadzieścia y sześć łokci wstęg wązszych, farbistych, po groszy trzy, czyni złotych dwanaście y groszy ośmnaście.

Cztery sztuki wstęg farbistych wązkich, sztuka złotych cztery, czyni złotych szesnaście.

Szesnaście kamieni bez cwierci łoiu, kamień po złotych dziewięć, czyni złotych sto trzydzieści siedm y groszy półośma.

Cztery pasy włóczkowe, jeden po złotemu y groszy dwudziestu, czyni złotych sześć y groszy dwadzieścia.

Sto siedmdziesiąt łokci polityczek farbistych, łokieć po cztery pieniądze taxowano, czyni złotych dwa y groszy dwadzieścia pięć.

Czterdzieści y półośma łokcia Meżyryckiego sukna lazurowego, łokieć po złotych dwa y groszy piętnastu, czyni złotych sto ośmnaście y groszy dwadzieścia dwa, y pieniędzy cztery.

Zastawa do tey że kramy należąca.

Ordynka śrebrem oprawna stara, od imci pana Jana Kazimierza Dąbrowskiego, miecznika Wiłkomirskiego, zastawiona w złotych trzydziestu y jednym.

Sześć guziczków złocistych z dyamencikami, zastawione od jegomości pana Zenowicza w złotych trzydziestu.

Szabla oprawna we śrebro złocista, od jego mości pana burgrabiego zastawiona we złotych dwudziestu czterech y groszy piąciu.

Kuntusz tabinu karmazynowego, podszyty białą kitayką, zastawiony od jego mości pana Andrzeja Kazimierza Rużewskiego we złotych dziewiętnastu. y groszy piętnastu.

Kuntusz atłasowy karmazynowy niepodszyty, przy tym jedna (sprzą)czka z diamencikiem, od jego mości pana Grodzińskiego, zastawiona we złotych trzydziestu.

Łyżki Kazackie niejakiegoś tatarzyna składane, sub litera A. et B. zastawione w złotych ośmnastu y groszy dwudziestu półtrzecia.

Towary kramne ambarne.

Jedna sztuka harusu do pasów, złotych ośmnaście.

Dwa pasy siatkowe, jeden po złotych dwa, czyni złotych cztery.

Jeden pas podleyszy siatkowy, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Jeden półpasek harusowy, złoty jeden.

Dwie kozy Ukraińskie, po złotych siedm, czyni złotych czternaście.

Cztery funty bawełny przebijaney, funt po złotemu, czyni złotych cztery.

Sześć funtów bawełny nieprzebijaney, funt po groszy dwudziestu dwu y pieniędzy cztery.

Półpięta funta życzki, funt po złotych dwa y groszy piętnastu.

Dwa funty gorynu, funt po złotemu y groszy dwudziestu.

Dziesięć kilimków szląskich, po złotych trzy, czyni złotych trzydzieści.

Dziesięć par gręplów, po złotemu y groszy dwudziestu.

Szesnaście sztuk sztab, po złotych dziesiąciu.

Siedm opończy habianych, po złotych dziewięć y groszy dziesięć.

Piętnaście skórek Słuckich do woyłoków, po groszy dwudziestu piąciu.

Dwie skórki nabijane śrebrem, po groszy dwudziestu piąciu.

Trzynaście cimców Mohilewskich, po groszy ośmnastu.

Trzy woyłoki kitayką obszyte płótniane, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Dwa woyłoki płótniane obszyte musulbesem, po złotych dwa y groszy dwudziestu.

Dwa woyłoki wełniane po złotemu y groszy dziesiąciu.

Dziewięć woyłoków pilśnianych, po groszy dziesiąciu.

Szesnaście woyłoków krytych. jeden po złotemu.

Cztery łęki gołe, taxowane po złotemu y groszy piąciu.

Dwa łęki kością sadzone, po złotych dwa.

Jeden łęk sadzony perłową macicą, taxowano złotych sześć.

Jeden jarczak haftowany skórzany, złotych sześć.

Dwa jarczaki haftowane skórzane, z płatami skórzanemi, taxowane złotych piętnaście

Jeden łęk z poduszką turkusową, złotych sześć.

Jeden łęk skórą turecką kryty, taxowany złotych trzy.

Dwa łęki w capie z poduszkami, taxowano po złotych trzy.

Dwa jarczaki dawne haftowane, taxowane po złotych dwa.

Jeden łęk w brzoście z poduszką skórzaną, taxowano złoty jeden.

Dwoie siodła woźnickie kryte, taxowano po złotych dwa.

Cztery pary olster, po złotych trzy.

Dwie pary podleyszych, po złotych dwa.

Trzy pary jeszcze podleyszych, po złotemu.

Jedna para zażywanych, złoty jeden.

Cztery pary tabinek haftowanych, po złotych dwa y groszy dziesiąciu.

Dwadzieścia sześć par tabinek różnych, po groszy dwudziestu pięciu.

Trzy pary kapturków sukiennych do olster, po złotemu y groszy piętnastu.

Jedna para kapturków haftowanych skórzanych, złoty jeden.

Dwie pary tabinków nabijanych, po złotemu.

Siedm szabel Nowodzickich, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Cztery szable dawne, po złotych dwa y groszy piętnastu.

Cztery szable oprawne w capie Wyszyńskie, po złotych dziesiąciu.

Dwie głównie Tęczyńskie, po złotemu y groszy dziesiąciu.

Dwie pary pistoletów, para po złotych sześć.

Dwie pary pistoletów podleyszych, po złotych cztery.

Jeden bandolet stary, złoty jeden.

Dwie szabelki małe, po złotemu.

Pięć ładownic haftowanych, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Jedna ładownica pojedynkowa niehaftowana, groszy dwadzieścia pięć.

Cztery blachy żeściane do ładownic, po groszy piętnastu.

Dwie ładownice wielkie, skórą kryte, po groszy piętnastu.

Dwa obuszki stare, po groszy dziesiąciu.

Dwa obuszki lepsze, po groszy piętnastu.

Dwa obuszki srebrem nabijane, po złotych dwa.

Siedm obuszków rysowanych polorowanych, po złotemu.

Cztery grzebła Słuckie, po groszy siedm y pieniędzy cztery.

Pięć grzebłów Szereszowskich, po groszy dwudziestu dwu y pieniędzy cztery.

Ośm par strzemion nabijanych, po złotemu y groszy piętnastu.

Dwadzieścia sześć wędzideł różnych, po groszy trzy.

Dziesięć strzemion Słuckich, jedno po groszy siedm y pieniędzy cztery.

Jedna para strzemion Wileńskich, groszy piętnaście.

Jeden monsztuczek arabski, złoty jeden.

Trzy półszorki francuskie żelazne, po złotych trzy.

Jeden półszorek prosty, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwoje wędzidła kantarowe, po groszy piętnastu.

Dwa pobijacze, po groszy sześciu.

Jedna kulbaka w capie, złotych trzy.

Pięć kalitek na juchcie, haftowanych srebrem, po złotych dwa.

Jedna kalitka z sznurami, złotych trzy.

Dwie kalitki haftowane na suknie, po złotych pięć.

Jedna kalitka na suknie nie tak bogata, złotych cztery.

Jedna kalitka haftowana na cyrmie, złotych trzy.

Dwie blaszki do kalitek, po groszy siedm.

Jedna szkatuła Słucka, złotych ośm.

Dwa szory dawne na sześć koni, po złotych cztery.

Jedna sztuka sznurków życzkowych, groszy dziesięć.

Dwa łuki z cięciwą, po złotych dwa.

Pięć dziesiątków strzał, po groszy ośmnastu.

Siedm błamów baraniego futra, po złotych dwa.

Trzy dziesiątki uzdeczek Słuckich, po złotych sześciu.

Dziewięć dziesiątków podwiązek, po groszy dwudziestu pięciu.

Czternaście par podwiążek Mohilewskich, po groszy trzy.

Dwa kanczuki na trzcinie, po groszy dwunastu.

Trzy sakwy stare, po złotemu.

Dwanaście potrzeb do kulbak, po groszy dwudziestu pięciu.

Sześć potrzeb lepszych, po złotemu y groszy piętnastu.

Dwie obrączki do chartów, po groszy sześciu.

Jedna para podwiązek haftowanych, groszy dziesięć.

Jedna reza papieru Szląskiego lepszego, złotych dziewięć.

Dwie rezy papieru Szląskiego podleyszego, po złotych siedm y groszy piętnastu.

Jedna reza papieru Wileńskiego, złotych pięć.

Jedna reza papieru y liber sześć tabacznego, po złotych dwa y groszy piętnastu.

Pięć rez papieru grubego, po złotemu y groszy dwudziestu.

Trzy dziesiątki pasków do szabel, po groszy dwudziestu pięciu.

Ośm harapników, po groszy ośm.

Ośm guniek Nowogrodzkich, po groszy dwudziestu.

Dziesięć dziesiątków par podwiązek Słuckich, po groszy ośm.

Dwie kosy, po groszy piętnastu.

Siedm baryłek goździ gontowych, po złotych siedm.

Trzy pręty stali Gdańskiey, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Dziesięć sztab żelaza w sztukach, po złotych sześć.

Jeden tłumok podszyty, złotych dwa.

Piętnaście snopów szkła, po groszy dwudziestu pięciu.

Dwie poduszki rzemienne stare, po złotemu.

Stali Lipskiey, za groszy dwadzieścia.

Piętnaście krzemieniów, po groszu jednym.

Siedm pochewek y dwa łyżeczniki haftowane, po groszy piętnastu.

Jedna para taszek Tureckich, groszy dwadzieścia.

Ośm dziesiątków stryczek, po groszy dziesięciu.

Trzydzieści krobi, po groszy pięć.

Dwanaście kamieni krety, po groszy piętnastu.

Półtory kopy puklów białych, po groszy dziesięciu.

Jeden kamień warwolu, złotych cztery.

Dwieście dwadzieścia kop puklów szmelcowanych, taxowano po groszy dwa y pół.

Trzy dziesiątki postronków, po złotemu.

Dwa kobierce stare, po złotych dziesięć.

Jeden kobierzec większy, taxowano złotych piętnaście.

Osiadłości.

Kamienica za Subaczą bramą, w pewnych granicach leżąca, taxowana złotych cztery tysiące.

Dom za bramą Rudnicką, na ulicy Ożarzycz, w pewnym ograniczeniu, taxowany złotych ośmset.

Półkamienice, z dawna Brażyczowska nazwana, na Ambarach, w pewnym ograniczeniu leżąca, dziatkom pierwszego y wtórego małżeństwa, przy quarcie nieboszczyka pana Afanasa Iwanowicza y przy budynkach, taxowano

. . . .

Sprawy różne.

Przedaża Gabriela Brażycza y paniey Theodory Brażyczowey Sielawiney panu Athanazemu Iwanowiczowi y małżonce onego, paniey Barbarze Ihnatowiczownie, oyczyste y macierzyste części do teyże przedaży y dwa originały należące, z podpisem rąk tychże sukcessorów Brażycza.

Dekret officii consularis pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątnym piątym, służący successorom Saffianowiczowskim na pół kamienicę Brażyczowską.

Kupla placu od pana Alexandra Grzybowicza w tey że półkamienicy Brażyczowskiey.

Contrakt nabytego tyłu w pół kamienicy Brażyczowskiey od jeymości paniey Mariny Fiłonowiczowny, Janowey Woysznarowiczowey—burmistrzowey Wileńskiey, pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym siódmym, Maja pierwszego dnia.

Protestacia pana Iwanowicza przeciwko testamentu Kobusiewiczowey.

Tegosz pana Iwanowicza protestacia względem spraw różnych zginęłych za nieprzyjaciela, pod rokiem tysiąc sześćset sześćdziesiątym trzecim, dnia trzynastego Januarii.

Ugoda pana Bazilego Fiedorowicza z panem Afanasem Iwanowiczem.

Teyże ugody aktikacia y kwietacia.

Protestacia o zginieniu summy w towarach różnych, plus minus na siedmdziesiąt tysięcy złotych na wićinie Czernieckiey, pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym ośmym, dnia pierwszego Aprila.

Dekret pana Afanasa Iwanowicza z panem Brażyczem, pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym piątym, dnia dwudziestego pierwszego Augusta.

Kwietacia jegomości pana Cypryana Pawła Brzostowskiego, pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, w praetensiach pewnych, to jest ratione długu pana Łyszkiewicza na procesie prawnym y na dekrecie iudicii scabinalis, ręką własną jego mości podpisana.

Fascykuł spraw różnych, numero sztuk szesnaście, służących panu Iwanowiczowi, w różnysh materiach.

Reiestr stary w kompaturze białey pana Iwanowicza wydatkowy zarękę Parfianowiczowską y w inszych pretensiach.

Dwa fascikuły spraw różnych, sukcesorom nieboszczyka pana Dmitra Brażycza należące.

Przybudynków expensa na pół kamienice Brażyczowską, ręką samego nieboszczyka pana Afanasa wypisane pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym siódmym, dnia siedmnastego Januarii.

Fascikuł spraw, sukcesorowi nieboszczyka pana Hrehorego Moroza panu Stephanowi Morozowi należące, y reiestr wydatków na kamienicę Morozowską z donatariuszami, przez nieboszczyka Afanasa Iwanowicza łożonych.

Fascikuł spraw różnych, sukcessorom nieboszczyka pana Kondrata Parfianowicza przynależący, z reiestrami trzema, ręką tegoż nieboszczyka pana Parfianowicza pisanemi.

Długi pewne y niepewne nieboszczykowi należące:

Za postaw lundyszu u żyda Abrama, złotych sześćdziesiąt.

U tegosz żyda za sztukę rąbku, złot. siedm.

Oblig od jegomości pana Benedikta Przysieckiego, podstolego Połockiego, dany nieboszczykowi na złotych czterdzieści sześć.

Oblig na jegomości pana Stacewicza, na złotych dwadzieścia.

Karta jegomości pana Jana Waleriana Kuncewicza, starosty Upitskiego y Dubickiego, na złotych trzydzieści.

Bractwo Wileńskie, przy cerkwi świętego Ducha będące, według rejestru brackiego, ręką pana Iwanowicza podpisanego, na różne expensa.

zostało winne złotych dwieście trzydzieści y jeden.

Przypowiadanie różnych osób.

Po dokończeniu tego inwentarza, przypowiadał się do dóbr nieboszczyka sławetny pan Mikołay Mińkiewicz o złotych trzysta dwadzieścia cztery y groszy dwa, na pogrzeb nieboszczykowski spendowanych, rejestrem tegoż pana Mińkiewicza liquidowane.

Item Alexander Szandurski, tak synaczka samego nieboszczyka, jako y synaczka nieboszczyka Parfianowicza, w opiece nieboszczykowskiey będącego, za naukę psałterza y czasownika o kuntusz tuzinkowy, sobie przez nieboszczyka obiecany, przypowiadał się.

Michał Chodzieniewicz za wysłużone za lat siedm do umowy, w reiestrze nieboszczykowskim mianowaney, o parę sukień falendyszowych, czapkę lisią, ukłony y o złotych pięćdziesiąt gotowych pieniędzy przypowiadał się.

Item Bazili Maximowicz, drugi chłopiec, także za wysłużone lata według umowy; w reiestrze pana Afanasa Iwanowicza znayduiącey się, także o parę sukień falendyszowych, czapkę lisią y ukłony, tudziesz y o gotowe pieniądze złotych pięćdziesiąt, uczynił indikcią.

Michał Pawłowicz, także za lat dwie zasłużonego, o parę sukień falendyszowych, czapkę lisią, ukłony y o gotowe pieniędze złotych czterdzieści przypowiadał się.

Marcin Bolewicz parobek, za półtrzecia lata zasłużonego o złotych sto.

Drugi parobek Roman Kamiński, o zasłużone złotych pięćdziesiąt.

Ewa Tomkiewiczówna—czeladnica nieboszczykowska, o złotych trzydzieści czyniła indikcią.

Szlachetny pan Mikołay Ohurcewicz, rayca Wileński, jako kurator panny Maryany Iwanowiczówny, pierwszego małżeństwa, córki, o wniesienie paniey matki oney, paniey Anny Safianowny, o złotych cztery tysiące, tudziesz y do dobr w osiadłościach będących, na nią, jure successionis, po paniey matce jey spadłych, czynił indikcią.

Item szlachetny pan Alexander Ihnatowicz—rayca Wileński y szlachetny pan Mikołay Mińkiewicz, mieszczanin, kupiec Wileński, jako opiekunowie dobr y dziatek nieboszczyka pana Afanasa Iwanowicza, urzędownie przydani, in rem tych że dziatek pozostałych, o summę wniesioną do nieboszczyka przez panią Barbarę Ihnatowiczownę, matkę onych, złotych tysiąc, tudziesz y do dóbr stojących, iure successionis naturalis, vigore spólnego kupna, y przybudynków w półkamienicy, bywszey Brażyczowskiey, na nich spadłych, czynili indikcią.

Item sławetny pan Mikołay Mińkiewicz—kontutor nieboszczyka pana Afanasa Iwanowicza, ratione opieki po nieboszczyku panu Kondracie Parfianowiczu insimul administratae, a niemal po całey części, u nieboszczyka pana Afanasa Iwanowicza będącey, to jest, o złotych piętnaście tysięcey czterysta ośmdziesiąt y dziewięć złotych y groszy dwadzieścia siedm, pieniędzy cztery, w inwentarzu tegosz nieboszczyka pana Parfianowicza znayduiącey się, przypowiadał się.

Pan Jakub Borysowicz, jako przyjaciel, w niebytności pana Stephana Moroza, imieniem onego, do dobr nieboszczyka pana Iwanowicza, jako opiekuna będącego, strony wybrania czynszów z kamienic jego własnych, hucusque nieoddanych y niewyrachowanych, czynił indikcią według pretensyi, ręką pana Moroza pisanych, o złotych trzy tysiące pięćset czterdzieści y cztery y groszy dziesięć.

Szlachetny pan Stephan Migura, rayca Wileński, przy ustney swey indikciey, in parato scripto, do dobr nieboszczyka pana Iwanowicza ruchomych y leżących, podał huius seriei: Stephan Migura czynię przypowiadanie do dobr nieboszczyka pana Afanasa Iwanowicza o dług

mnie winny, który zaciągnął w roku tysiąc sześćset piędziesiątym trzecim do zapisu urzędowego, złotych tysiąc dobrey monety, tak też o cynsze od tey summy pochodzące za lat dwadzieścia, rachując od sta po dziesięciu złotych, złotych dwa tysiąca.

Item ja Stephan Migura czynię przypowiadanie do dobr niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza, imieniem jeymości paniey Marty Sienczyłowny, o złotych pięćset dobrey monety, do cerografu winne, tak też o czynsze, od tey sumy pochodzące za lat ośmnaście od sta po dziesięciu, czyni złotych dziewięćset, in summa czynię przypowiadanie o złotych cztery tysiące y czterysta złotych. Stephan M . . . . .
. . . .

Item szlachetny pan Grzegorz Kostrowicki, burmistrz Wileński, o resztę za sukno, do rejestru sobie winną, do dobr tegosz pana Iwanowicza o złotych trzydzieści cztery y groszy siedmnaście y pół czynił indikcią.

Item szlachetny pan Stephan Karaś burmistrz Wileński, za łoy o złot. sto, do rejestru winne.

Tenże imć pan burmistrz, imieniem urodzonego jego mości pana Pawła Boimy, sekretarza jego królewskiey mości, wóyta Wileńskiego, za listem do siebie dirigowanym, o złotych sto piędziesiąt, za sukno do reiestru winne, czynił indikcią.

Item sławetny pan Łukasz Kuczarski, mieszczanin kupiec Wileński, z uczciwym Stephanem Chaukiewiczem, kraszelnikiem, mieszczaninem Wileńskim, jako starsi tegoroczni bractwa, przy cerkwi świętego Ducha będącego, imieniem tegosz całego bractwa, o gotową summę, to jest, złotych sto siedmdziesiąt sześć brackich pieniędzy, z jałmużny zebranych, a przez niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza pożyczonych, do wszelakich dobr, stojących y ruchomych, po niebosczyku pozostałych, przypowiadał się.

Item ten że pan Kuczarski, imieniem wielebnych panien zakonnych, przy cerkwi tegosz świętego Ducha zostających, o złotych piędziesiąt, testamentem pośledniim ostatniey woli, na conwent tych że panien zakonnych legowane, przypowiadał się.

Item o złotych trzysta, publice na schadzce w bractwie na dzwon przez pana Afanasa przyobiecanych, przypowiadał się.

Item imć pan Bartłomiey Krogulecki, do solanki flonderek, do przedania niebosczykowi panu Afanasowi Iwanowiczowi danych, na które wziął tylko sześć funtów Wołoskich szelągów, targiem funt po półkopy, czynił indikcią.

Item pan Andrzey Brzozowski, miesczanin, kupiec Wileński, do maneli, ważących czerwonych dwanaście, przez niebosczkę panią Annę Pasternakownę Izakową Stefanowiczową zastawionych u niebosczyka pana Kondrata Parfienowicza, kupca miesczanina Wileńskiego, w kopach dziesięciu, o które, stante vitâ niebosczki paniey teści swey, teraznieyszey przypowiadającey się, pan Andrzey Brzozowski, za żywota jeszcze z niebosczykiem panem Afanasem Iwanowiczem y panem Mikołajem Mińkiewiczem, jako opiekunami dobr y dziatek niebosczyka pana Kondrata Parfienowicza, imieniem tey że paniey teści swey w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiątym wtórym iure expergabatur, przypowiadał się.

Item szlachetny pan Wawrzeniec Mińkiewicz, jako kurator sławetney paniey Heleny Jacznikiewiczowney Afanasowey Iwanowiczowey, pozostałey wdowy, do wszystkich dobr, tak stojących, jako y ruchomych, po tym że panu Iwanowiczu pozostałych, tak o quartę, jako też strawne pieniądze y per medietatem cibariorum, które każdey wdowie po zeyściu małżonka de iure należeć maią, przypowiadał się.

1588 г. Апрѣля 26-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 478.

98. Инвентарь имѣнія Луницца.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осьмдесятъ первого, мѣсеца Іюня чотырвадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земель и повѣтовъ, на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ осьмдесятъ первый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Гордеевскій, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ документъ певный на речь, въ немъ нижей меновите выражоную, въ Богу велебному его милости отцу Серафинови Полховскому—игуменови теперешнему монастыра Дятелевицкого закону светого Василія Великого реліеи кгрецкое и наступцомъ его милости служачій и належачій,просечи,абы тотъ документъ былъ принятъ и до книгъ уписанъ. Мы судъ тотъ документъ принявши, до книгъ уписать есьмо казали, который слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Реестръ инвентаръ списанья подданыхъ, даньниковъ вельможное ей милости пани Малхеровое Сковское Кгравжовое — каштеляновое Витебское, пани Барбары Яновны Клочковны *села Луница*, въ земли воеводства Новгородцкого лежачого, людей, дымовъ и кгрунтовъ, осѣлыхъ и пустыхъ поль, сѣножатей, лѣсовъ, боровъ и всякихъ пожитковъ того села Луница, отъ ей милости звышъ помененое пани Малхеровое Сковское Кгравжовое—каштеляновое Витебское, пани Барбары Клочковны, вельможной ей милости паней Миколаевой Нарушовичовой—подскарбиной земской великого князтва Литовского, паней Барбарѣ Кунцевичовѣ, помененого села Лунинца въ людьми, кгрунты и совсимъ на все на вѣчность записаного и посланцу служебнику ей милости пани подскарбиное, пану Адаму Ивановскому, черезъ мене Якуба Третяка—служебника звышъ помененое ей милости пани Витебской, панее моее, за посланіемъ, росказаньемъ и за листомъ ее милости отвороным, до старца и всихъ подданыхъ Лунинецкихъ о томъ писанымъ, въ моцъ, въ держанье и въ вѣчистое ей милости пани подскарбиной уживанье поступленого и врадовне передъ вознымъ земли воеводства Новгородского, Петромъ Олексѣевичомъ Каменскимъ и передъ стороною людьми добрыми, земяны господарскими земли воеводства Новгородского, имены въ семъ инвентару нижей описаными, поданого, року тысеча пятьсотъ осьмдесятъ осьмого, мѣсеца Априля двадцать шостого дня.

Село Лунинецъ. Люди того села оѣчизные: Иванъ Малинкъ, сыны его: Леонъ, Сенько и Филицъ, дымъ одинъ. Трохимъ Смолка, сынъ Лукьянъ, Марко и Курило, дымъ одинъ. Давидъ Опаничъ, сынъ его Олцанъ, а Самуйло, дымъ одинъ. Андрей Яськовичъ, сыны его Пилипъ и Карпъ, дымъ одинъ. Сенько Бастыничъ, сыновъ его три: Карпъ, Грикъ и Олексѣй, а Томило и Курило Карповичи, дымъ одинъ. Данило Романовичъ, сыны его:

Марко и Лукиянъ, дымъ одинъ. Зеновій Своєвичъ, сыны его: Калистратъ, Федько и Санецъ, дымъ одинъ. Трухонъ Охимовичъ, дымъ одинъ. Игнатъ Романовичъ, сыны его: Грицъ и Демидъ, дымъ одинъ. Сенько Сидоровичъ, сыны его: Карпъ, Валентый, Игнатъ, дымъ одинъ. Омелянъ Сидоровичъ, сыны его: Василь и Сымонъ, дымъ одинъ. Павелъ Еськовичъ, сыны его: Гаврило, Давидъ и Яцко, на войта вольный дымъ одинъ. Марко Губичъ, сыны его: Евхимъ, Гуринъ, Илья, Фалько и Сидоръ, дымъ одинъ. Янъ Пронцевичъ, сыны его: Васцль и Вакула, дымъ одинъ. Евхимъ Кевовичъ, сыны его: Сергѣй и Глѣбъ, дымъ одинъ. Ахимъ Пацуковичъ, сынъ его Охремъ и Несторъ. Добродеревецъ, сынъ его Сезонъ, дымъ одинъ. Максимъ Талка, сынъ его: Микита, дымъ одинъ. Федько Пронцовичъ, сынъ его: Евхимъ а Сенко Пронцовичъ, дымъ одинъ. Петръ Миколаевичъ, сынъ его: Данило, дымъ одинъ. Иванъ Онисимовичъ, сынъ его Павелъ, дымъ одинъ. Лазаръ Лосевичъ а Юрко Лосевичъ, дымъ одинъ. Трухонъ Лосевичъ, сынъ его: Василь, Петръ и Марко. Анохъ Лосевичъ, сыны его: Демидъ и Ходоръ, дымъ одинъ. Федько Лосевичъ, сынъ его Игнатъ, дымъ одинъ. Гринъ Борсичъ, сынъ его: Ходоръ, дымъ одинъ. Мосей Борсичъ, сыны его: Яцко и Совостьянъ, дымъ одинъ. Каленикъ Ждановичъ, сыны его: Пилипъ, Артимъ, Гаврило и Калистратъ, дымъ одинъ. Микита Ждановичъ, сынъ его Якимъ, дымъ одинъ. Дорохъ Ждановичъ, сыны его: Василь и Мордышъ, дымъ одинъ. Пархомъ Логвовичъ, сыны его; Еремій, Оліянъ, дымъ одинъ. Лазаръ Володковичъ, сыны его: Пактіо, Мартинъ, Ерка и Игнатъ, дымъ одинъ. Софонъ Микуличъ, сынъ его Яцко, дымъ одинъ. Иванъ Ковалевичъ, сыны его: Ерохъ а Самуйло, дымъ одинъ. Жданъ Василевичъ, дымъ одинъ. Яковъ Опанасовичъ, сыны его: Мойсей а Самойло, (дымъ одинъ). Аулачъ Моисѣевичъ, дымъ одинъ. Яковъ Осѣевичъ, сыны его: Мишко, Пишлюкъ, Янъ, дымъ одинъ. Сенько Гринцовичъ, дымъ одинъ. Степанъ Гостиловичъ, сыны его: Игнатъ, а Сенько и Микита Игнатовичи, дымъ одинъ. Орефа Германовичъ, сыны его: Викторъ, Яцукъ и Ларіонъ, дымъ одинъ. Карпъ Германовичъ, сыны его: Гаврило, Мокавъ, Уласъ и Ольцянъ, дымъ одинъ. Сенько Ивановичъ, сыны его: Самуйло и Германъ, дымъ одинъ. Оноприй Ивановичъ, сыны его: Трохимъ, Евсей и Купріянъ, дымъ одинъ. Кирило а Нелюбъ Ивановичи, дымъ одинъ. Охремъ Кузьмичъ, сынъ его Панфилъ, дымъ одинъ. Василь Сеньковичъ, сыны его: Потапъ и Андрей, дымъ одинъ. Пронъ Лукьяновичъ, а Гордей Лукьяновичъ и Гаврило и Гордей Андрѣевичи, дымъ одинъ. Василь Потаповичъ, а Курило и Федъ Потаповичи, дымъ одинъ. Иванъ Соньцовичъ, сыны его: Денисъ и Полуянъ, дымъ одинъ. Максимъ Ивановичъ, сыны его: Микита, Аростъ, Ходоръ и Федько, дымъ одинъ. Яцъ Омельяновичъ, а Степанъ и Самойло Омельяновичи, дымъ одинъ. Ходоръ Климцовичъ, дымъ одинъ. Самуйло Мартыжевичъ, сыны его: Туминъ, Аврамъ и Описько, дымъ одинъ. Курило Мартыжевичъ, дымъ одинъ. Степанъ Марковичъ, сынъ его Наумъ. Афели Ждановичъ, сыны его: Доронъ и Сенько, дымъ одинъ. Федько Панасовичъ, а Мартинъ и Сенько Панасовичи, дымъ одинъ. Петръ Микуличъ, сынъ его Костюкъ а Сенько Микуличъ, сынъ его Мартинъ, дымъ одинъ. Михаилъ Ивановичъ, сынъ его Кондратъ а Иванъ Кондратовичъ, дымъ одинъ. Омеліянъ Микуличъ, сынъ его Илья, дымъ одинъ. Мамонъ Прокоповичъ, сынъ его Фанько а Сергѣй Проковичъ, дымъ одинъ. Лукьянъ Прокоповичъ, сыны его: Потапъ а Тимохъ Прокопичи, дымъ одинъ. Созонъ Совостьяновичъ а Сава и Дмитръ Совостьяновичи, дымъ одинъ. Занъ Хомичъ, сыны его: Андросъ и Василь, дымъ одинъ.

Занъ Михалевичъ, сынъ его Адамъ, дымъ одинъ. Сукошъ Сениковичъ, сыны его: Ходоръ, Аростъ и Мойсей, дымъ одинъ. Еремей Ивановичъ, сынъ его Иванъ, дымъ одинъ. Михалъ Костаковичъ, сыны его: Марко и Федько, дымъ одинъ. Степанъ Дмитровичъ, сыны его: Зеновъ, Марко и Мишко, дымъ одинъ. Василь Остаповичъ, Аксенъ Остаповичъ, дымъ одинъ. Парфенъ Мартыжевичъ, сыны его: Потапъ, Мартинъ, Степанъ, Костюкъ, Сенько и Федько, дымъ одинъ. Радивонъ Сушковичъ, сыны его: Данило, Санецъ и Гринь, дымъ одинъ. Еремей Губичъ, сынъ его: Микула, а Сенько Хомичъ, сынъ его Совостьянъ, дымъ одинъ. Радивонъ Кулаковичъ, сыны его: Купріянъ и Василь, дымъ одинъ. Пантюхъ Богдановичъ, сыны его: Лукьянъ и Гаврило, дымъ одинъ. Костюкъ Гостыловичъ, сыны его: Тарасъ и Потапъ, дымъ одинъ. Хотей Сонцовичъ, сыны его: Ничипоръ и Гарцукъ, дымъ одинъ. Въ томъ селѣ осѣлыхъ дымовъ семьдесятъ чотыры.

Повинность подданныхъ того села: Въ кождый рокъ зо всего села дани медовое, меду прѣсного ведеръ Пинскихъ двадцать шесть. А при той дани поплату денежного копъ двѣ, грошей двадцать, а въ кождого дыму серебщизны по грошей тридцати, сѣновщизны по грошей тридцати, овса по бочцѣ одной верховатой, по сыру одному, або по гроши два, по кумпю одному, або за кумпъ по гроши два, масла по патущцѣ одной, або за масло по гроши два, крупъ по ковшику, сѣмени конопляного по ковшику, хмѣлю по рѣшоту одному, по курицы одной, а зо всего села яловицу, або грошей пятьдесятъ, уюновъ троску одну, конопель чосаныхъ по десятку одному, которые конопли въ часъ потребный на неводъ и на сѣти до езу осетриного оборочають; а коли на неводъ и на сѣти непотреба, до его милости пана, або гдѣ имъ росказано будеть, отвозить повинни. Около озеръ Лулинецкахъ съ кождого дыму по котцу на ловенье рыбъ на потребу панскую ставить; езу осетриного тотъ, кого съ росказанья панского врадникъ пристави, пильновать повиненъ; а за то тому, хто езу пильновать будетъ, маетъ ему сѣновщизны грошей тридцать одпущено быть на неводы. Въ подводу, гдѣ роскажуть, до гоновъ добрыхъ ходити, церковь, дворъ, стодолу и езъ осетриный на рѣчцѣ Припети оправовати, сторожовъ при бытности ее милости паней, або врадничой, колько потреба, давати подданые того села повинни. *Огородники* при томъ же селѣ Лулинцу: Олексѣй Колесникъ и Сымонъ Лобчанинъ, огородъ одинъ. Хотей Волотковичъ, сыны его: Олишко и Грицъ, огородъ. Курило Волотковичъ, сынъ его Иванъ, огородъ одинъ. Климъ Гостиловичъ, сыны его: Иванъ а Поликарпъ, огородъ одинъ. Сенько Панасовичъ, огородъ одинъ. Тишъ Сеньковичъ, огородъ одинъ. Харитонъ Еськовичъ, сынъ его Максимъ, огородъ одинъ. При томъ селѣ огородниковъ девять. Повинность тыхъ огородниковъ: въ кождый годъ съ кождого огорода по грошей двадцати, а надъ то ничего большъ давати и ни которыхъ повинностей полнити не повинни. Въ томъ же селѣ Лулинцу церковь новозбудованная; при томъ же селѣ Лулинцу есть дворецъ на приѣздъ панскій збудованый, въ которомъ нихто не мѣшкаетъ. Въ томъ дворцѣ будованья: свѣтлицъ двѣ, межъ нихъ сѣнь, при одной свѣтлицѣ комора; въ тыхъ свѣтлицахъ лавы, столъ, печи простые, двери на стежеяхъ, (съ) защепками, тые свѣтлицы побиты драницами; гриденъ двѣ, кухня одна, стаенъ три, ворота драницами побитые; дворецъ около заміотомъ одыліованый. Пашни дворное при томъ дворцы нѣтъ. Въ томъ же селѣ стодола будованая, въ ней при сторонѣ гридня и комора, броваръ; аренды платать въ нее на годъ по осьми копъ грошей. Озера: Лулинец-

кое коло рѣки Припети; озеро Колесо, въ немъ тони три; озеро Коробчье, въ немъ тони семь; озеро Сельцо, въ немъ тони двѣ; озеро Слижано спольное съ панею Харлинскою, въ немъ тони двѣ, езъ на рѣчцѣ Припети зъ обу сторонъ рѣки Лулинецкой, въ которомъ езу ресетры и иншую всякую рыбу, на потребу ей милости панее, ловятъ; озеро Чорное, спольное зъ селомъ Бостыньемъ, въ немъ тони чотыри. Граница кгрунтовъ того села Лулинца, то есть зъ кгрунтами вельможного пана его милости, пана Яна Кишки, пана Виленского, села его милости Бостыни, а одъ того села Бостыни, зъ кгрунтами пана Миколая Подаревского, села Дятеловичъ, отъ того села Дятеловичъ, зъ кгрунтами егожъ милости звышъ мененого пана Виленского, села Вичины и села Городца, отъ кгрунтовъ тыхъ селъ Вичины и Городца, черезъ рѣку Припеть, зъ кгрунтами села Ястребли, одъ села Ястребли, зъ кгрунтами села Стохова, земянъ господарскихъ повѣту Пинского и подданыхъ волости Пинское, одъ кгрунтовъ того села Стохова стѣною просто черезъ рѣку Припеть, зъ кгрунтами пани Миколаевое Харлинское и сыновъ ее милости села Днѣпреца, которое село Днѣпрецъ, посажоно на кгрунтехъ Лулинецкихъ, на часть пани Харлинское и сыновъ ей милости, въ роздѣлу оддѣленыхъ и тою стѣною просто до кгрунтовъ Лулинецкихъ, спольныхъ зъ селомъ Бостыньемъ. А около тыхъ спольныхъ кгрунтовъ ажъ до кгрунтовъ села Бостыни, отколь се граница писати почала. Которое помененое село Лулинецъ зъ дворцомъ, зъ людьми, кгрунтами, пашными и непашными, съ сѣножатьми, зъ зарослями, зъ проробками, зъ пущами, зъ боры и зъ лѣсы, болоты, зъ деревомъ бортнымъ, зъ озеры, рѣками, рѣчками и рѣчищами, зъ данею медовою, пѣнежною и всякою, зъ ловы звѣриными, пташими и рыбными, зъ гоны бобровыми, и зъ иншими всякими пожитками, въ семъ инвентару описанными и неописанными, зо всимъ навсе, яко се тое село Лулинецъ само въ собѣ, въ кгрунтахъ, пожиткахъ, въ обыходехъ и въ границахъ своихъ здавна мѣло и таперь маетъ, именемъ ей милости пани Витебское, панее моее, я Якубъ Третякъ—служебникъ ее милости, за росказаньемъ ей милости, ей милости паней Миколаевой Нарушевичовой—подскарбиной земской великого князства Литовского, паней Барбарѣ Кунцевичовнѣ, въ моцъ, въ держанье и вѣчистое уживанье поступую и до рукъ служебника ее милости пани подскарбиное, пана Адама Ивановского подаю и подаломъ. Якожъ старцу и всѣмъ подданымъ Лулинецкимъ, тутъ въ дворцы Лулинецкомъ очевисто стоячимъ, листъ ей милости пани Витебское, панее моее, о томъ до нихъ писаный, оказавши и передъ ними читавши, именемъ ее милости пани Витебское, панее моее, росказалъ ей милости, абы вжо отъ сего часу и дня, вышей въ семъ инвентару описаного, ей милости пани подскарбиное, яко панее своее, во всемъ послушни были. Якожъ того поступленья и поданья сесь реестръ-инвентаръ, водле росказанья ей милости панее Витебское, панее моее, списавши, съ моею печатью и зъ подписомъ руки моее и съ печатью возьного воеводства Новгородского, Петра Олексѣевича Малышевича Каменского и пана Петра Ивановича Бонива и пана Яроша Григоревича Гречихи, земянъ господарскихъ земли Новгородское, при томъ будучихъ, и съ подписомъ рукъ ихъ, которые зъ нихъ писати умѣли, далъ есми ей милости пани Миколаевой Нарушевичовой—подскарбиной земской великого князства Литовского, паней Барбарѣ Кунцовичовнѣ, черезъ служебника ей милости пани подскарбиное, пана Адама Ивановского. Писанъ въ Лулинцу, року и дня вышей описаного. У того документу печатей

притисненыхъ чотыре, а подписъ рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ въ тые слова: Якубъ Третякъ—служебникъ звышъ помененое ей милости пани Витебское власною рукою; за устною прозьбою пана Якуба Третяка я Ярошъ Григоревичъ Гречиха при печати своей руку подписалъ; за устною прозьбою пана Якуба Третяка я Петеръ Ивановичъ Бонипъ печать свою приложилъ и руку свою власную подписалъ. А сусцепта на томъ же документѣ певномъ въ тые слова написана: року осмьдесятъ первого, Іюня второго дня тотъ инвентаръ на врадѣ въ замку Новогородскомъ оповѣданъ: Миколай Есманъ. Который же тотъ документъ и зъ сусцептою, на немъ написаною, за поданьемъ оного до актъ и прозьбою зверху писаной особы, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ и уписанъ.

1685 г. Мая 21-го дня.

Изъ книги № 25, за 1686 г., листъ 293.

99. Разграниченіе имѣнія Жомойтскаго старосты Іеронима Ходневича съ имѣніемъ Комаевскаго.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, мѣсяца Мая двятцать первого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысеча шестьсотъ осмьдесятъ пятый обраными, постановивши се очевисто у суду панъ Самуель Корейва—оповѣдалъ, покладалъ и ку актыкованью подалъ документъ, служачій его милости пану Криштофу Хельховскому, то есть листъ ограниченья певного села и кгрунтовъ, анте належачихъ пану Кумаевскому, въ речи, въ немъ нижей поменевой достаточно выражоной, черезъ зошлого зъ сего свѣта годной памети ясне вельможного его милости пана Геронима Хоткевича—старосты Жомойтского, учиненый и скорыгованый есть, просечи абы тотъ документъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ. Который мы судъ огледавши и читаного выслухавши, велѣли есьмо оного до книгъ уписать, а уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Геронимъ Александровичъ Хоткевичъ—панъ Троцкій, староста Жомойтскій, державца Плотельскій и Тельшевскій, вызнаваю тымъ моимъ листомъ, што люди мои двора моего Лебеньского, которые седятъ надъ рѣкою Солодкою, на имя село Твирбутовки, перешедши черезъ границу, рѣчку Солодкую, въ сѣножати, въ земли оромые самые, въ заросли, въ гай, въ лѣсъ, въ болота почели се кгвалтовне вступовати, у гай бѣжати и имѣнья пана Яна Юрьевича Кумаевского—маршалка Городского, державца Ожского и Переломского,

Радивонишекъ; и такъ я Геронимъ Александровичъ Ходкевичъ за частымъ прошеньемъ также пана Яна Комаевского. вложивши рокъ передъ Квѣтною недѣлею въ четвертымъ року тысеча патьсотъ пятьдесятъ четвертого, мѣсеца Марца петьнадцатого дня, просилемъ его милости вельможного пана Миколая Юрьевича Радивила, воеводы Троцкого, державцы Лидского, Василицкого, Бѣлицкого и Семенижского, абы его милость рачилъ на тые рубежи выѣхать. Якожъ его милость и выѣхалъ и въ его милостью я самъ тамъ же выѣхавъши тыми рубежами, которые панъ Комаевскій оказывалъ, то есть, тыми: найпервей копецъ мой, который копецъ дѣлитъ границу одъ людей Гольскихъ Бобровниковъ, отъ того копца моего не далеко копецъ пана Комаевского и другій до рѣчки Солодкое, пускаючи лѣсы, сѣножати, земли оремые, заросли по лѣвой сторонѣ моя, а по правой сторонѣ того копца пускаючи лѣсы, сѣножати, проробки, здавна оремые поля пана Комаевского, къ дубу Розсоховатому и въ того дуба другій копецъ, а отъ того копца тоюжъ дорогою новою, которою панъ воевода Троцкій со мною и съ паномъ Комаевскимъ ѣхалъ, не много у лѣсъ поѣхавши, третій копецъ, отъ того копца тоюжъ дорогою новою подле пня дубового черезъ весь той копецъ; отъ тогожъ копца тоюжъ дорогою выходячи и проробкомъ старымъ, на дорозѣ поперечной пятый копецъ; шостый копецъ на проробкахъ на сѣножати, семый копецъ выподши съ пероробковъ ку оремому полю на край Лѣсанки; осьмый копецъ недалеко отъ того копца у Лѣсанцѣ подъ дубкомъ Розсоховатымъ; девятый копецъ приходячи къ дорозѣ, которая дорога идетъ отъ Лѣсниковъ моихъ до Лебеди; десятый копецъ по другой сторонѣ тое дороги, идучи межою стародавною до рѣчки Солодкое; одинатцатый копецъ вподши въ лѣсъ около пня Везового, все пущаючи мое по лѣвой сторонѣ, а по правой сторонѣ пана Комаевского; дванатцатый копецъ подле пня Везового, на ели Кривой; тринадцатый копецъ подле пня Великого дубового, вышедши зъ лѣса на сѣножати; чотырнадцатый копецъ по другой сторонѣ тоежъ сѣножати; петнадцатый въ лѣсѣ тоюжъ дорогою копецъ ѣдучи до рѣки Солодкое; шостыйнадцатый копецъ вышедши зъ лѣса на дорозѣ; семьнадцатый копецъ на сѣножати, приходячи къ рѣчцѣ Солодкой; осьмнадцатый копецъ подле самой рѣчки Солодкое, которая рѣчка дѣлитъ границу, у верху тое рѣчки Солодкое идучи къ селу моему Тзирбутовичи, пущаючи мое по лѣвой сторонѣ, а пана Комаевского по правой сторонѣ; деветнадцатый копецъ подле рѣчки Солодкое у верхъ; двадцатый копецъ подле тоежъ рѣчки Солодкое у верхъ на сѣножати, также пускаючи мое по лѣвой сторонѣ, а пана Комаевского по правой сторонѣ; двадцать першій копецъ подле тоежъ рѣчки Солодкое, подле дороги, которая идетъ черезъ рѣчку Солодкую до Совдова; двадцать и третій копецъ подле рѣчки за дорогою, которая дорога идетъ одъ Лѣсниковъ до Лебеди; двадцать и четвертый копецъ межи дорогами подле рѣчки Солодкой, противку улицы села Тзирбутовичи; двадцать пятый копецъ уверхъ тоежъ рѣчки Солодкое, по лѣвой сторонѣ дороги Бѣлицкое одъ Лебеди; двадцать и шостый копецъ у верхъ рѣчки Солодкое, подъ лѣсомъ на сѣножати, одъ Бубровницкое границы. А згдыжъ панъ Комаевскій тые рубежи значне передъ его милости паномъ воеводою Троцкимъ и передо мною оказалъ, я не хотечи съ паномъ Комаевскимъ въ жадное право вступовати, вывѣдавшисе того достаточне, ижъ тые земли, сѣножати, лѣсы, якъ болотаименья Радивощского, поступиломъ до тыхъ рубежовъ верху писаныхъ пану Комаевскому на вѣчность. Я самъ, ани потомки

мои, ани тежъ подданые мои Лебедскіе вѣчными часы черезъ тые рубежи ни чемъ, а ни чимъ ся уступовати не маютъ. И на то его милости пану Комаевскому далъ тотъ мой листъ подъ моею печатью. Писано на Лебедевѣ, лѣта и дня выжей описаного. Въ томъ листу того докуменьту печать притиснена. За поданьемъ оного теды черезъ особу верху помененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

---

164 . . г., Февраля 20-го дня.

Изъ книги № 112, за 1752 г., л. 266—68.

100. Инвентарь Гомельскаго староства.

Roku tysiąc siedymset pięćdziesiąt wtórego, miesiąca Aprila dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny, w wielkim xięstwie Litewskim z województw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym pięćdziesiątym wtórym obranymi, çomparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Mikołay Życki—miecznik xięstwa Żmuydzkiego, opowiadał prezentował et ad acta podał extrakt inwentarza y ograniczenia starostwa Homelskiego, w powiecie Rzeczyckim sytuowanego, z xiąg skarbowych wielkiego xięstwa Litewskiego, za skarbstwa jaśnie wielmożnego imć pana Stanisława Beynarta—skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego, klucznika y podkluczego województwa Wileńskiego wydanego, po rusku pisanego, ad praesens z ruskiego języka na polski język przetłumaczonego, przy testimonium jaśnie wielmożnego imci pana Bogusława Korwina Gąsiewskiego — biskupa Smoleńskiego, in contentis w nim expressis, ad praesens in rem et partem jaśnie oświeconego xiążęcia imci Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, Homelskiego, Jurborskiego, Poduświackiego etc. starosty dany, służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby wyż pomieniony extrakt inwentarza y ograniczenia przy testimonium jaśnie wielmożnego imci xiędza Bogusława Korwina Gąsiewskiego—biskupa Smoleńskiego, był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, ze wszytką w nim intus exprymowaną rzeczą, przyjęty y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor talis:

Roku tysiąc sześćset cztyr. . . . . *) miesiąca Februarii dwudziestego . . . . . . , za potrzebowaniem jaśnie wielmożnego imci pana Alexandra Słuszki—wojewody . . . . starosty Homelskiego extrakt . . . . rewizyi zamku, miasta y włości . . . . Homelskiego, przez

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

zeszłych imć panów . . . . Wołłowicza—marszałka wielkiego . . . . . Słonimskiego pana . . . . przez mię Stanisława Beynarta—skarbnego . . . ., sekretarza króla jego mości, klucznika y podkluczego Wileńskiego wydany jest; w którym regestrze włość jego królewskiey mości starostwa Homelskiego tak opisuie:

Волость замку господарского Гомельского: село Романовичи: Иванъ Ходоловичъ, Илія а Хилимонъ Марковичи—воловъ осьмь, кони седмь, дымы три, служба; Иванъ а Стефанъ и Овтухъ Ходоровичи: воловъ чотыри, кони два, дымовъ три, служба; Курила Яковоничъ, Кондратъ Омеліяновичъ, а Илія Бобровникъ: воловъ шесть, кони шесть, дымы два, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по семьдесятъ три и по одной трети воза . . . . осьмь, службы три, грунту среднего, сѣножатей возовъ двѣстѣ двадестѣ . . . . въ кождый годъ о светымъ Михалѣ свята Римского . . . . бу господарскую, съ кождое службы по петьдесятъ . . . . ку ровную безъ верха и не тресеную, овса бочку . . . . . безъ верха и не тресеную, то чинитъ въ служб трехъ . . . . жита бочокъ три, овса бочокъ три, съ сѣножатей отво. . . . . сотъ дватцати, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенязи, ... (ко)па одна, грошей дватцатъ осьмъ, за дани медовую и за отвозъ за сем . . . . терныхъ, за кождый пудъ по двадцати пети грошей . . . . грошей петдесятъ пять. За ловы звѣриные яко великого, такъ и ма(лого) . . . . . . тежъ купичные и бѣлочные и иные всякіе и пташ . . . . грошей тридцать; за ловы рыбные копа одна . . . . (гро)шей тридцать. За езовщизну съ кождое службы . . . . (гро)шей осемнадцать. Сумма всихъ платовъ и дохо(довъ) . . . . грошей одинацать, жита бочокъ три . . . . (дер)жавцу, съ кождой службы жита полъ бочки . . . . же мѣры, которую . . . . особна за кождою копою всякого . . . . . по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ; а окромъ што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани доходовъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и на дворныхъ давати не повинни. При томъ селѣ діаконъ Гомельскій Троецкій Гришко Лукьяновичъ держитъ здавна въ той церкви землю пустовскую Махалевскую а Шадыевскую, за нимъ чоловѣки три на имя Стефанъ Михайловичъ, Осипъ Даниловичъ, а Матфей Ерыга, земли пашное бочовъ тридцать шесть, сѣножати возъ петнадцать, дани меду зъ нихъ идетъ пуда полтора, а грошьми копа одна и грошей тридцать; то по старому; въ той церкви при томъ діаконѣ зоставлено. Граница того села зъ людьми поповскими отъ границы Лагуновское, одъ устья рѣки Ипути рѣкою Сожомъ у верхъ до озера Бронного, одътуль до мху Меле . . . . . . ото мху лѣсомъ до урочища сѣножатокъ и черезъ рѣку Ипутя . . . . болотомъ Еловицкимъ въ рѣчку Щеновку . . . . Ипутью въ низъ зася въ рѣку Сожь, отвуль са грани(цы) . . . . грунту отъ устья рѣки Ипути въ Сожь до грани(цы) . . . . на полъ трети мили, а въ поперокъ отъ болота Ело(вецкого) . . . на двѣ мили, тыежъ подданые поведили . . . . села Юрковичъ маютъ уступъ въ томъ обру(бѣ) . . . . ловъ звѣриныхъ окромъ

переходомъ, никоторыхъ . . . . того села зъ людьми поповскими въ возерѣ Студенцу . . . . . бобровые, окромъ попа того села въ рѣцѣ Ипути отъ рѣ . . . . . Добруское однимъ берегомъ на двѣ мили, а другого . . . . Совоновки до рѣчки Хоропути на милю.

Село Добруша. Амеліанъ Василевичъ, Пронко а Иванъ Оли . . . . воловъ осьмъ, кони пять, дымовъ чотыри, служба, ... ловичъ, а Яковъ Пилиповичъ во . . . . Максисовичъ Васько . . волы чотыри, кони три, дымы три, служба, ... вичъ, а Семенъ Онаничъ—волы три, кони два, дымы два, служба . . . дою службою, сѣножатей возъ по тридцать семь и полъ; въ томъ селѣ дымовъ . . . чотыри грунту средвего, сѣножатей возовъ сто петдесятъ; повинность того села: . . . . . . дый годъ о светомъ Михалѣ свята римского маютъ давати (до скар)бу господарского, съ каждое службы по петдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку такъ же ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ зъ службъ чотырохъ копъ три, грошей двадцать, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри, зъ сѣножатей отъ вововъ ста петидесятъ, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ копа одна, за дань медовую и за отвозъ за петнацать пудовъ петерныхъ и за три безмѣны, за кождый пудъ по дватцать пять грошей, а за безмѣнъ по пять грошей, то чинитъ копъ шесть, грошей тридцать. За ловы звѣриные яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и иншые всякіе и пташіе, копа одна и грошей тридцать, за ловы рыбные копа одна, за бобровые гоны копъ двѣ, за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей двацатъ чотыри; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ петнацать, грошей сорокъ чотыри . . . . овса бочокъ чотыри; доходы на державцу съ кождое службы жита . . . . полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маеть . . . . , а зъ особна за кождою копою всякого плату по шести грошей . . . . е службы по два возы сѣна, або за кождый годъ по три гроши . . . . дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано ничого . . . . платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости . . . . . державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ . . . . ти не повинны. При томъ селѣ попъ Никольскій Гомельскій держитъ . . . . землю къ той церкви Шишпатуровскую, которое земли, ... е бочки двѣ, сѣножати возовъ петнадцать, тая земля . . . . пому при немъ къ той церкви зоставлена . . . . а того села съ попомъ отъ границы Романовское, одъ рѣчки Дроховы . . . . рыщъ, одъ того села до рѣчки Успонча, тою рѣчкою у верхъ . . . . Деміяновское оттоль до рѣчки Ипути, Ипутью . . . . одъ того озера через рѣку Ипуть въ рѣ . . . . вверхъ до Тучное ловы, одтуль у Глодову . . . . ковъ, оттоль въ рѣчку Нетечу, Нетечею въ . . . . вниз через рѣку Ипуть, зась до рѣчки Дрох . . . . широкость того всего грунту отъ рѣчки . . . . Хропути до рѣчки . . . . вдложъ на три мили, а въ поперекъ отъ у . . . . . до рѣчки Хропопутья, на полторы мили. Нижли подданые того села повѣдили, ижъ въ томъ обрубѣ ихъ подданые тоежъ волости Гомельское Кормляне и Деміановцы маютъ уступъ у деревѣ бортномъ; лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ,

ловы рыбные и гоны бобровые того села съ попомъ въ рѣцѣ Ипути, одъ рѣчки Хоропути до Вылева однымъ берегомъ на двѣ мили, а зъ другого берега на милю, а въ рѣцѣ Хоропути одъ рѣки Ипути до врочища Корытищъ однымъ берегомъ на милю.

Село Деміяновичи и Бересцы. Радько Юшковичъ, а Антонъ Микитичъ воловъ чотыри, кони чотыри, дымовъ два, служба. Апанасъ Ивановичъ, а Грыцко Даниловичъ волы чотыри, кони три, дымы два, служба. Омеліянъ Антоновичъ, а Нестеръ Тереховичъ, а Зозыко Михалевичъ воловъ пять, кони чотыри, дымы два, служба. Иванъ Позняковичъ, а Игнатъ Михалевичъ воловъ три, кони два, дымы два, служба. Радивонъ Шостаковичъ . . . . Илія Бобровникъ, воловъ три, кони два, дымы два, служба . . . . сѣножатей возовъ по тридцать; въ томъ селѣ дымовъ десять, службъ . . . . скою Емановскую, а Пузыниской грунту средне(го) сто петдесятъ. Повинность того села въ кождый годъ о светомъ Михалѣ . . . . маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы . . . . грошей, жита бочку ровную безъ верха и нетресеную, овса . . . также безъ верха и нетоптаную, то чинить зол . . . . чотыри, грошей десять, жита бочокъ пять, овса бочокъ . . . . от- возъ ста пятадесять, одъ кождого воза сѣна по чот. . . . . нить копа одна, дани грошми платятъ здавна пять, а отъ земли Олизаровское, Илія Бобровникъ . . . . . одну, за ловы звѣриные, яко великого такъ и малого . . . . чные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе . . . . . за ловы рыбные копа одна, за бобровые гоны копа, за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то . . . . сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села . . . . . . сорокъ пять, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять; доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надъ то съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши и по два возы дровъ, а окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милость, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и на дворныхъ давати не повинни. Граница того села: одъ границы Добруское, отъ врочища Замаросовья болотомъ Сновскимъ въ рѣчку Изгиблю; Изгиблею немного пошедши уверхъ черезъ боръ въ рѣчку Очесу, Очесою внизъ до острова Осова, около того острова болотомъ Вышковымъ до врочища Завихвоста, оттоль въ рѣку Ипуть; Ипутью уверхъ до жерела Моротыша, отъ того жерела у лозу Тучную, отъ тое лозы у Плоское болото, съ того болота въ рѣчку Передѣлъ, тою рѣчкою внизъ и черезъ болото Тесноковское въ рѣку Ипуть; Ипутью уверхъ зася до врочища Замаросовья, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ рѣчки Изгибли до Тучное лозы удолжъ на три мили, а въ поперокъ одъ Замаршова до Завихвоста . . . . того села повѣдили, ижъ въ томъ обрубѣ ихъ подданые господарскіе . . . . лизниковъ маютъ вступъ въ деревѣ бортномъ, лововъ звѣрин. . . . . . . домъ, которыхъ нѣтъ, ловы рыбные и гоны бобровые . . . . Ипути спольные зъ селомъ Гомельскимъ Кормою, одъ Вылева . . . . однымъ берегомъ на полторы мили, а зъ другого берега . . . . . . Столпецкое рѣчки на милю, у другомъ мѣйсцы въ рѣцѣ Очесѣ . . . . угла обѣма берегами на три версты.

Село Тростынь. Иванъ Овдеевичъ, Сенко Яковлевичъ воловъ чотыри, кони два, дымы

два . . . . Демидовичъ а Иванъ Уласовичъ воловъ чотыри, кони два, дымы два . . . . служба. Борисъ Макаровичъ, а Лука Прокоповичъ воловъ два, дымы . . . . Антонъ Пилиповичъ, а Сенько Оскамиловичъ а Иванъ Гость . . . . . . одинъ, дымы два, служба. А подъ кождою службою сѣно . . . . . . у томъ селѣ дымовъ осимь, службъ чотыри грунту среднего . . . . сто при томъ селѣ земль пустовскихъ здавна . . . . Пателевская, Савинская а Рыжковская, дани . . . . меду пудовъ пяти, а грошей пядесятъ пять; тые вся пустовщизны подданые того села на вроцѣ приняли. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ свята римского маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную; то чинить съ службъ чоторыхъ копъ три, грошей двадцать, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри, зъ сѣножатей отъ вововъ ста, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей сорокъ; за дань медовую и за отвозъ за дванацать пудовъ меду петерныхъ, за кождый пудъ по двадцати пяти грошей, то чинить копъ пять, и зъ земль пустовскихъ въ робъ копа одна и грошей тридцать; за гоны звѣриные, яко великого, такъ малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташные копа одна и грошей сорокъ; за ловы рыбные копъ двѣ; за бобровые гоны копъ двѣ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить грошей двадцать чотыри.

Сумма всѣхъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ шеснатцать, грошей тридцать чотыри, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки и овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано; а зособна за . . . . . . плату по шести грошей, а надто съ кождое службы . . . . або за кождый возъ по три гроши, а по два возы . . . . што на той уставѣ описано, никоторыхъ нашихъ . . . . . . чокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу . . . . земскихъ и надворныхъ давати не повинни. При . . . . . . Сава Богдановичъ Дехтеровъ держитъ земли пустое . . . . Тамоневскую, Литчинскую, Лавровскую . . . . , а Кладовскую за листомъ державцы теперешнего . . . . Коленицкого Василевича Тышкевича, съ тыхъ первей того хоживало меду пудовъ петерныхъ семь . . . . и грошей тринадцать, на тыхъ земляхъ зарослей . . . . бочокъ тридцать грунту среднего, сѣножати возъ . . . . въ отмѣнѣ тому боярину Савѣ черезъ пана . . . . кевича старосты Гомельского за листомъ и роска(зомъ) зъ земль его, которые онъ имѣлъ зъ данины господарское . . . . при селѣ Маркевичахъ, при которой отмѣнѣ зоста . . . . старостинского. Граница того села зъ бояряно . . . . . (гра)ницы села мосвовского Бобовицкое: отъ Кормы Завихвоста въ рѣку Ипуть, Ипутью уверхъ при границы Московской до рѣчки Корны, Корною уверхъ въ рѣчку Сновъ, Сновью уверхъ при границы села Московского Микулячъ въ рѣчку Каменку, Каменкою вънизъ до врочища Передѣлъ, отъ Передѣла лугомъ Гнѣвецкимъ до озера Могильна, отъ того озера въ рѣчку Ипуть, Ипутью внизъ до рѣчки Стовпца, Стовпцомъ уверхъ немного пошедши черезъ боръ и черезъ лѣсъ Горскій вася до Кормы Завихвоста, откуль ся граница почала. Широкость того грунту одъ рѣчки Снова до рѣчки Стовпечки удолжъ на шесть миль, а впоперокъ одъ рѣчки Кормы до рѣчки Каменки на двѣ мили, а ни-

дей и на версту. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села въ бояриномъ въ рѣцѣ Ипути, отъ границы села Московскаго, одъ рѣчки Кормы до рѣчки Стовпна однимъ берегомъ на чотыри мили, а зъ другого берега на двѣ мили; у другомъ мѣйстцы въ рѣцѣ Корнѣ одъ рѣки Ипути до рѣчки Сновы однимъ берегомъ на двѣ мили, але ничемные; у третимъ мѣйстцы на рѣцѣ Деменцѣ одъ рѣки Ипути до Рытовичъ . . . . на двѣ мили; у четвертымъ мѣйстцы въ рѣцѣ Каменцѣ вышей шляху Гомельского до рѣки Ипути обѣма берегами.

Село Корма. Левонъ . . . Иванъ Михайловичъ а Дорохъ Василевичъ, волы два, кони два . . . . служба, Фтома Ничипоровилъ, Стефанъ Богдановичъ Ай . . . вичъ, волы два, кони два, дымы два, служба, а подъ кождого . . . . (сѣ)ножатей возъ по двацать; въ томъ селѣ дымовъ пять, службы двѣ, ... среднего сѣножатей возовъ сорокъ, при томъ селѣ земля пустов(ская) . . . . сковская, съ которое дани грошовое хоживало копа одна, тую . . . . . тое все село на уроцѣ на тридцати грошахъ приняли. Повинность . . . . села въ кождый годъ о светомъ Михалѣ свята римского маютъ . . . . скарбу господарского съ кождое службы по пятьдесять грошей . . . . ровную, безъ верха и нетресенную, овса бочку . . . . . . ную, безъ верха и нетоптаную; то чинить зъ службъ двохъ . . . сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ . . . . воза сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей шеснаццать; за дань . . . . возъ; за семь пудовъ меду петерныхъ, за кождый пудъ по . . . пяти грошей, то чинить копъ двѣ, грошей петдесятъ пять; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна и грошей сорокъ, за ловы рыбные и гоны бобровые копа одна; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ дванацать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ семь, грошей двадцать три, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ кождое службы жита по полъ бочки, овса полъ бочки . тое мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано; а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надъ то съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. Граница того села: одъ границы Добруское, одъ рѣчки Павизни, рѣчкою Хоропутью уверхъ въ рѣку Нетешу, Нетешою уверхъ до острова Куликовского, оттуль боромъ при границы Даниловской въ рѣку Хоропуть, Хоропутью внизъ въ рѣчку Городенку, Городенскою уверхъ въ болото Городенское, тымъ болотомъ въ болото Перерость, отъ того болота до врочища Сусча, одъ Сусча . . . . . . одкуль ся граница почала. Широкость того грунту . . . . . . до рѣчки Нетеши удолжъ на полторы мили . . . . . Кормы до границы Дельковское на три версты. Повѣдили, ижъ маюти уступъ въ деревѣ бортномъ . . . . . . Демьяновичъ у Березцахъ; лововъ звѣриныхъ . . . . . . никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и тоны бобровые . . . . . . селомъ Демьяновичи и Березцы есть описано.

Сельцо боярское Кузьмичи . . . Исай Харковичъ держитъ за листомъ господарскимъ до воли . . . . . . и до иншого постановенья

островъ Кузминскій, ... дани хожавало копъ три; земли пашное и въ зарослями . . . . доброго бочокъ дванадцать, сѣножатей возовъ петнадцать, съ того остро(ва) . . . . ничого не платилъ, нижли съ теперешнего нового . . . . въ кождый годъ до скарбу господарского давати съ кождое . . . . цыншъ за жито, за овесъ, по два гроши по пяти . . . . пенеза, въ сѣножати отъ возовъ петнадцати отъ кождого . . . . чотыри пенази, за дань копъ три, за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные и бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей сорокъ; за ловы рыбные и гоны бобровые ничого не платятъ, ижъ ихъ не маютъ. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ въ того сельца боярского копъ чотыри, грошей шестьнадцать, пенези чотыри. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ давати, ани службъ служити не повиненъ. *Граница того острова*: Отъ границы Даниловское болотомъ Заемнымъ въ рѣчку Тесну, Тесною уверхъ до болота Довбуковъ, съ того болота въ рѣчку Копылецъ и у болото Позвнецъ, зъ того болота въ рѣчку Черилошонку, Черилошонкою униз вася у болото Заемное, одкуль ся граница почала. Широкость того грунту одъ рѣчки Тесны до рѣчки Черилошонки удолжъ на милю, а въ поперокъ отъ Копыльца до Заемного на версту. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ никоторыхъ нѣтъ. А особна тойже бояринъ маетъ островъ на дерево бортное, на имя Переновскій, къ томужъ острову вданна прислухаючи. Широкость того острова отъ верха рѣчки Ути до границы Митковское . . . . на три версты, а впоперокъ отъ нискoго болота Зовчова на полъ версты.

Село Головинцы. Матвей Ходотовичъ, а Устинъ Заричъ воловъ три, ... дымы два, служба. Тронько Заричъ, а Иванъ Губичъ, воловъ два, ... дымы два, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возовъ по двадцать . . . . . . селѣ дымы чотыри, службъ двѣ грунту среднего, сѣножатей возовъ сорокъ одинъ. Повинность того села . . . . . . въ кождый годъ о светомъ Михалѣ свята римского маютъ до скарбу господарского съ кождое (службы) по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ . . . . . . двохъ копа одна и грошей сорокъ; жита бочокъ двѣ, овса бочокъ . . . . . . сѣножатей отъ возовъ сорока одного, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенази, то чинитъ грошей шеснадцать, пенезей чотыри; дани грошми . . . . платятъ копъ двѣ, грошей дватцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе въ обѣихъ островокъ грошей двадцать; (за) ловы рыбные и гоны бобровые грошей тридцать, за езовщину съ кождой службы по шести грошей, то чинитъ грошей дванадцать. Сумма всѣхъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей . . . . пенезей чотыри, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано. А особна за кождою копою всякого плату по шести грошей; а надто съ кождое службы по два воза сѣна, або за кождый возъ по три гроши а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости, ни на державцу, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не по-

вени. Граница того села: отъ границы Лагуновское, отъ врочища Горнощa въ рѣку Ипуть, Ипутью вверхъ до рѣчки Сченовки, Сченовкою вверхъ до Старого шляху, оттоль у болото Проскурнино, оттоль боромъ старыми рубежами засе до врочища Горнощa, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ врочища Горнощa до рѣчки Сченовы уподлжъ на три версты, а впоперокъ отъ Проскурнина болота до Кривого озера на версту. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села въ рѣцѣ Ипути отъ высокого острова до рѣчки Сченовки однымъ берегомъ на три . . . . село маетъ островъ свой на дерево бортное на имя Губицкій . . . . . . заразъ въ даня описаной при обрубѣ, на которымъ село . . . . . . острова отъ рѣчки Городывля рѣчкою Хопутью . . . . . . Примысля, одтоль до болота Веляхова черезъ . . . . . . съ того болота зася до рѣчки Городвыля, откуль . . . . Широкость того грунту одъ рѣчки до Роготывля . . . . . . удолжъ на четыри версты, а въ поперокъ одъ Микольского . . . . . . Хоропутья на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ . . . . . и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые въ рѣцѣ . . . . . рѣчки Доростывля до рѣчки Павизны однымъ . . . . версту, а въ рѣцѣ Павизны одъ рѣчки Хоропути до . . . . . . обѣма берегами на версту.

Село Данилковичи. Леонъ а Лазаръ Евхимовичи, а Трохимъ Ивановичъ . . . . . . дымы три, служба. Семенъ а Игнатъ Стефановичи, Лукіанъ а Жданъ Антоновичи, а Сава Нитковичъ . . . . . дымы чотыри, служба; а подъ кождою службою сѣножатей . . . . селѣ дымовъ семь, службы двѣ грунту среднаго, сѣножати возовъ осимдесятъ, и въ землею Кулаковскою; при томъ селѣ пустовщизнъ здавна залеглыхъ двѣ: Ходоровская, а Опанасовская, съ которыхъ первей тое дани хоживало грошми копа одна, грошей тридцатъ; въ тыхъ пустовщизнъ зарослыхъ, на припашъ годныхъ, бочокъ шесть, сѣножатей возовъ пять; тые земли приняли подданые господарскіе того села: Сава Митковичъ а Отрохимъ Ивановичъ на вроцѣ на пятидесятъ грошей. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ свята римского маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ двухъ копъ двѣ и грошей сорокъ, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ осмидесятъ, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей тридцать два; за дань медовую и за отвозъ за пять пудовъ меду петерныхъ, за чотыри безмѣны, за кождый пудъ по двадцать пять грошей, а за безмѣнъ по пяти грошей, то чинить копъ двѣ, грошей двадцать пять; а зособна въ земль пустовскихъ Ходоровское а Опанасовское уроку грошей петдесятъ; за ловы звѣринныхъ, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иныные . . . . . . пташіе, копъ двѣ; за ловы рыбные и гоны бобровые грошей . . . . щину кождое службы по шести грошей, то чинить грошей дванатцать . . . . платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ осимь, грошей . . . . . . бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ кождое . . . . . . жита полъ бочки, овса полъ бочки, тоежъ мѣры, кото . . . . господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кож . . . . пою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы . . . . возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши,

а по два возы дровъ . . . . тою, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу . . . . ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не маютъ. Граница того села: отъ границы Корменисвое, отъ болота Заямного . . . . Хоропутью уверхъ въ рѣчку Нетешу, Нетешою уверхъ въ рѣчку . . . . . . Вышновкою уверхъ до острова обчого, оттуль бо . . . . . Тучное лозы, отъ Тучное лозы до Доброго бору, отъ До . . . . . . до озера Моротиша, Моротишомъ въ рѣку Ипуть, Ипутью уверхъ до озера Могальна, отъ Могальна у стругу Студеную, стругою въ логъ Передѣлъ, отъ Передѣла у рѣчку Каменицу, Каменицою уверхъ въ рѣчку Хмѣленку, черезъ тую рѣчку въ рѣчку Воронъ, Ворономъ уверхъ въ рѣчку Обрусокъ, одъ Обруска лѣсомъ до Белиного борка, отъ борка въ рѣчку Ректу, Ректою внизъ въ рѣчку Кривку, Кривкою униэъ въ рѣчку Цалу, Цалою уверхъ зася у болото Заямное, одкуль граница почала. Широкость того грунту одъ болота Заямного до рѣки Ипути удолжъ на три мили, а въ поперокъ одъ острова Обчого до рѣчки Каменицы на одну милю. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села у рѣцѣ Ипути отъ озера Могильна до озера Моротиша одным берегомъ на версту.

Село Антоновичи. Федько Сидоровичъ, Васько Сквировичъ, Васько Борода, а Кивулиная Матрува, воловъ пять, кони чотыри, дымы чотыри, служба; а подъ тою службою сѣножатей возовъ дватцать пять; въ томъ селцы дымы чотыри, служба одна грунту среднего, сѣножати возовъ дватцать пять; при томъ селѣ пустовщина здавна залеглая, Матвеевщизна, съ которое дани хоживало грошей дватцать, зарослей, на припашъ годныхъ, бочокъ на пять, сѣножатей возовъ пять. Тую землю принялъ на той дани на вроцѣ на двятцать грошей подданый господарскій того села Федько Сидоровичъ. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михаилѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ тое службы грошей пятьдесятъ, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, зъ сѣножатей отъ возовъ двадцати пяти, отъ кождого воза сѣна по чотыре пѣнези, то чинитъ грошей десять; дани грошьми платятъ грошей сорокъ, а вроку зъ земли Матвеевское грошей двятцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣра и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничого не платятъ, ижъ ихъ не маютъ; за бобровые гоны копа одна, за евовщину съ тое службы грошей шесть. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того сельца копъ чотыри, грошей шесть, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы: жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей. А надто съ тое службы два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ, ни на дворныхъ давати не повинни. Граница того села: отъ границы Утениское, отъ рѣчки Ути, рѣчкою Радвиною уверхъ, у лѣсъ спольный, съ того лѣса болотомъ Голымъ до болота Узнова, одтуль у долину Струсову, уверхъ рѣчки Радвины, одтоль въ лѣсъ до Роготыща, отъ того лѣса зась въ рѣчку Утью, откуль ся

граница почала. Широкость того грунту отъ рѣчки Ути до болота Голого, у должъ на милю, а поперокъ отъ стаги Носовицкое до рѣчки Радвины на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села спольные зъ Лагуновичи, зъ Носовичи и Прибытковичи въ рѣцѣ Ути, одъ рѣчки Радвины до рѣчки Купляны, обѣма берегами на шесть верстъ.

Село Лагуновичи. Вурецъ Рабцовичъ, а Селимъ Стефановичъ, воловъ два, кони два, дымы два, служба; Мартинъ Павловичъ, а Михалъ Матвѣевичъ, воловъ два, кони два, дымы два, служба; Тишко Тишковичъ, Стефанъ Логвиновичъ, а Тимошъ Тишковичъ, воловъ шесть, кони чотыри, дымы три, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возовъ десять. Въ томъ селѣ дымовъ семь, службы три, грунту среднего; сѣножатей возовъ тридцать и зъ землею Раковскою; при томъ селѣ пустовщизна здавна залеглая, на имя Семенковская. Дани въ ней залегло меду пудъ одинъ, а грошей дватцать; тую землю все тое село на вроцѣ на тридцати грошахъ приняли. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресенную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ зъ службъ трохъ копъ двѣ, грошей тридцать, жита бочокъ три, овса бочокъ три; зъ сѣножатей отъ возовъ тридцати, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенязи, то чинитъ грошей дванадцать; за дань медовую и за отвозъ за пять пудовъ меду петерныхъ, за кождый пудъ по двадцати пять грошей, то чинитъ копъ двѣ, грошей пять, а уроку изъ земли Семенковское грошей тридцать. А особна съ того села Тишко, Тимохъ а Степанъ даетъ здавна до Орши *на церковъ светою Николы* дани пудовъ меду пять, а грошей семьдесятъ. За ловы звѣринные, яко великого, такъ малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна, грошей дватцать; за ловы рыбные ничого не платятъ, бо ихъ не маютъ; за бобровые гоны копа одна, за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей осмнатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ семь, грошей петдесятъ пять, жита бочокъ три, овса бочокъ три. Доходы на державцу, съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано; а зъособна за кождою копою всякого плату по шести грошей. А надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. При томъ селѣ діаконъ Гомельскій Троецкій — Гришко держитъ землю здавна къ той церкви, на имя Бушмановскую, на которой зарослей бочки двѣ, сѣножатей возовъ пять, то по старому при церкви зоставлено. Граница того села съ попомъ отъ замку Гомельского рѣкою Сожомъ до рѣки Ипути, Ипутью уверхъ до Высокого острова, одтоль отъ Горнοща у болото Проскурнино, отъ того болота презъ рѣчку Сченовку у болото Сущецкое и въ Кудринское; съ того болота у островъ Одарицкій, съ того острова у рѣчку Жукотинъ, тою рѣчкою въ рѣчку Попикву, Попиквою внизъ въ рѣчку Подерачу, Подерачою внизъ у болото Сченовское, съ того болота черезъ лугъ Выдрицкій зася въ рѣку Сожъ, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ рѣки Сожа до границы Кор-

менское удолжъ на три мили, а въ поперокъ отъ рѣчки Попиквы до болота Мощового миля одна, а индей только на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые съ того села въ рѣцѣ Сожу отъ замку Гомельского до рѣки Ипути однымъ берегомъ на версту, у другомъ мѣйстцы на рѣцѣ Ипути, отъ Сожа до границы Головинское, однымъ берегомъ на полъ версты.

Село Прибытковичи. Илія Сидоровичъ, Давидъ Матфѣевичъ, Тишко Ходоровичъ, Иванъ Киселъ, воловъ осимь, кони чотыри, дымы чотыри, служба; Стефанъ Сидоровичъ, Семенъ Левоновичъ, Федьковая Оксинья, Супронъ Яковович а Сенько Федьковичъ, воловъ пять, кони чотыри, дымовъ пять, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возовъ петнатцать. Въ томъ селѣ дымовъ девять, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возовъ тридцать. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ зъ службъ двохъ копа одна, грошей соровъ; жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ тридцати, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей дванацать; дани грошовое здавна платятъ копъ три, грошей двацать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣря, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничого не платятъ—ихъ не маютъ; за бобровые гоны грошей сорокъ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей дванацать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ семь, грошей чотыри, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ и подачокъ жадныхъ на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. Граница того села: Отъ границы Лагуновское логомъ Тѣснымъ въ рѣчку Песочну, Песочною внизъ въ рѣчку Рѣпевецъ, Рѣпевцомъ внизъ въ рѣчку Посожецъ, Посожцомъ внизъ черезъ рѣку Утью въ рѣчку Черилошонку, съ тое рѣчки въ лѣсъ Лопатища, съ того лѣса въ рѣчку Торчинъ, тою рѣчкою внизъ въ рѣчку Пенцику, Пенцикою уверхъ у болото Кудринское, съ того болота черезъ рѣку Утью зася у логъ Тѣсный, откуль ся граница почала. Широкость того грунту одъ рѣчки Посожца до Тѣсна удолжъ миля одна, а вопероовъ отъ рѣчки Песочны до рѣчки Попиквы на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села въ рѣцѣ Ути отъ Купленины до Мошка обѣма берегами на три версты.

Село Марковичи: Яковъ Плошковичъ а Антонъ Федоровичъ, воловъ чотыри, кони чотыри, дымы два, служба одна и полъ. Свиридъ а Жидко Фурсовичи, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба. Иванъ Андросовичъ а Тишко Полуяновичъ, воловъ три, кони три, дымы два, служба. Андрей Васильковичъ зъ братьею Василемъ а Левономъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба одна и полъ. А подъ кождою службою сѣножатей возовъ по сорокъ. Въ томъ селѣ дымовъ шесть, службъ пять грунту среднего, сѣножати возовъ двѣстѣ. По-

винность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ пяти копъ чотыри, грошей десять; жита бочокъ пять, овса бочокъ пять, зъ сѣножатей отъ возовъ двохъ сотъ, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить копа одна, грошей дватцать; за дань медовую и за отвозъ за чотырнатцать пудовъ меду петерныхъ, за кождый пудъ по двагцать пяти грошей, то чинить копъ семь, грошей тридцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иншіе всякіе и пташіе копа одна, грошей сорокъ; за ловы рыбные копъ двѣ; за бобровые гоны копъ двѣ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей тридцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ деветнадцать, грошей десятъ, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано; а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села.* Отъ границы Дятловское, отъ рѣки Сожа, боромъ и черезъ лѣсъ Охабища до границы села Любецкого Исаковичъ, до лѣса Бортного, отъ того лѣса черезъ озеро Рожденецъ, при границы Ериловской и черезъ рѣку Сожъ, до рѣчки Нилильны, черезъ тую рѣчку до острова Невботова, одтоль въ рѣчку Селечну, Селечною уверхъ въ рѣчку Добрую, Доброю внизъ въ рѣку Теруху, Терухою внизъ у озеро Козейково, съ того озера въ рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася до границы Дятловское, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ границы Исаковское до границы Носовицкое удолжъ на три мили, а впоперокъ отъ границы Дятловское до границы Ериловское, а зособна тое село маетъ островъ свой спольный зъ селомъ Носовичи, на имя Затеруше, на дерево бортное, съ которого дани платятъ, заразъ въ дани описаной при обрубѣ, надъ которымъ селомъ седятъ. Широкость того острова: одъ рѣчки Доброе до Малого острова удолжъ на двѣ мили, а впоперокъ одъ села Липницкого до рѣчки Нилильны на чотыри версты. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ вѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села въ рѣцѣ Сожу, отъ границы Дятловское до границы Ериловское, обѣма берегами на двѣ мили; у другомъ мѣйсцы, въ рѣцѣ Терусѣ, отъ луки Козейковы до болонья Шункова, однымъ берегомъ на чотыри версты; у третьемъ мѣстцы въ рѣцѣ Теруси, отъ болонья Шункова до Прибежи, обѣма борегами на три версты; у четвертомъ мѣстцы въ рѣцѣ Нилильнѣ посполъ зъ Носовичи, отъ Обосого до бору Никольского, однымъ берегомъ на версту; а къ тому въ озерахъ въ Кожейковѣ Луцѣ тони двѣ, у Казары тони двѣ, у Кателова една.

Село Терешковичи: Ермакъ Стефановичъ а Косило Яковичъ, воловъ чотыри, кони два, дымы два, служба. Титъ Оксютичъ а Кузьма Кучуковичъ, воловъ чотыри, кони два, дымы два, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по двапатцать и полъ. Въ томъ селѣ дымовъ чотыри, службы двѣ, грунту среднего, сѣножати возовъ двагцать пять. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ

Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха, нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ двохъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ вововъ двятцати пети, одъ кождого возу сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей десять; за дань медовую и за отвозъ, за чотыри пуды меду нетерныхъ, за кождый пудъ по двятцати пети грошей, то чинитъ копа одна и грошей сорокъ, а зособна съ того села Кузьма Кучуковичъ даетъ дани до Орши на церковь святого Миколы меду пуды чотыри, а копу одну, грошей сорокъ; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные грошей сорокъ; за бобровые гоны копа одна, грошей тридцать; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей дванатцать; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ шесть, грошей двадцать два, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки, тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быть давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три грошы, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ни на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давать неповинни. *Граница того села.* Отъ границы Севруковское, отъ рѣки Сожа, отъ Глею до Ночуйское лозы, одтоль въ рѣчку Черемошовку, Черемошонкою внизъ въ рѣчку Половецъ, Половцомъ уверхъ до болота Сожкова, тымъ болотомъ въ рѣчку Тереху, Терехою внизъ до Кожейковы луки, съ тое луки въ рѣку Сожъ у конецъ верхній, рѣкою уверхъ до озера Глуща, тымъ озеромъ засе въ рѣку Сожъ до тогожъ Глею, одкуль ся граница почала. Широкость того грунту одъ рѣчки Терухи до Глею, до рѣки Сожа удолжъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ рѣки Сожа, отъ Криги до рѣчки Посожни на чотыри версты. Подданные господарскіе того села оповѣдили намъ, посланцомъ господарскимъ, ижъ маютъ уступъ въ деревѣ бортномъ у обрубѣ села Прибытковичъ. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые въ рѣцѣ Сожу, отъ Кожейковы луки до Глею, однимъ берегомъ на двѣ мили; у другомъ мѣйсцы въ рѣцѣ Ути, отъ рѣки Сожа до Коровишина, обѣма берегами на шесть верстъ; у третьемъ мѣйсцы въ рѣцѣ Терусѣ, отъ болота Шуликова до луки Кожейковы однимъ берегомъ на чотыри версты; а къ тому у озерахъ Луцѣ Кожейковѣ тони три, въ Глущѣ тони три спольные зъ Бобовцы и зъ Дятловичи; тое озеро Глушецъ врадъ волочить.

Сельцо Дятловичи. Олешко Ходоровичъ воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба; а подъ тою службою сѣножатей возъ двятцать. Въ томъ сельцѣ дымъ одинъ, служба одна грунту среднего, сѣножатей вововъ двятцать. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ тое службы (по) грошей пятидесяти, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, зъ сѣножатей отъ вововъ двятцати, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей осимъ; за дань медовую и за отвозъ за два пуды меду петерныхъ, за кождый пудъ по двятцати пять грошей, то чинитъ грошей петдесятъ; за ловы звѣриные, яко великого, такъ малого звѣру,

и тежъ куничные, бѣлочные и иныe всякіе и птаміе грошей двадцать; за ловы рыбные грошей петнацать; за бобровые гоны грошей тридцать; за езовщину съ тое службы грошей шесть. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ двѣ, грошей петдесятъ деветь, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано; а зособна за кождою конюю всякого плату по шести грошей; а надто съ тое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. Окромъ того, што на уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и на дворныхъ давати не повинни. Въ томъ селѣ человѣкъ попа Гомельского Спаского Ерофья, на имя Михаилъ Добрыничъ, держитъ здавна къ той церкви земли пашное бочокъ пять, сѣножати вововъ десять; то по старому къ церкви зоставлено. Той же попъ держитъ здавна островъ Милиненскій къ той церкви; село и подданые господарской волости Гомельское сознавали, ижъ, той островъ здавна ку той церкви держитъ, то по старому и теперь ку церкви зоставлено. При томъ же селѣ бояре: Федько Котовичъ держитъ здавна двѣ земли, на имя Гарловскую а Холецкую, на службѣ шляхецкой; за нимъ мѣшкаетъ человѣкъ Овдей. Земли пашное бочки двѣ, сѣножатей возовъ десять; дани зъ тыхъ земль прихоживало меду пуды два, а грошовое копа одна, грошей тридцать, то по старому при немъ зоставлено. Павелъ Харьковичъ держитъ здавна землю Молцовскую на службѣ шляхецкой, земли пашное бочокъ пять, сѣножатей возовъ десять; дани хоживало меду пуды два, а грошовое копа одна, то по старому при немъ зоставлено. *Граница того сельца,*—зъ бояры: отъ границы Марковское, отъ рѣки Сожа, нижей Жевейского озера у лѣсъ Охибища, отъ Охибы у въ Орлово гнѣздо, оттоль до Дудина Кремля; оттоль до озерка Бѣлинъ у возеро Глушецъ, съ того озера въ рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася нижей Жевейского озера, откуль ся граница почала. Широкость того грунту: отъ озера Глушца до Жижинского жерела удолжъ на полторы мили, а впоперовъ отъ Козейковы луки до Сулесья на милю, индей ужей. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые посполъ зъ бояры въ рѣцѣ Сожу, отъ жерела Жежейского до озера Глушца однымъ берегомъ на полторы мили, къ тому у озерѣ Глушцѣ третяя часть.

Село Утье. Павелъ Копанъ а Пронко Тереховичъ, воловъ три, кони три, дымы два, служба; Мишко а Мартинъ Павловичи, воловъ два, конь одинъ, дымы два, служба; Овдей Максимовичъ а Марко Ивановичъ, волы два, конь одинъ, дымы два, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возовъ по петнацать. Въ томъ селѣ дымовъ шесть, службы три грунту среднего, сѣножатей возовъ сорокъ пять. Повинность того села. Въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ трохъ копъ двѣ, грошей тридцать, жита бочокъ три, овса бочокъ три; зъ сѣножатей отъ возовъ сорока пяти, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей осимнадцать; за дань медовую и за отвозъ за одинъ пудъ меду петерный и за три безмѣны, за пудъ меду по двадцати пяти грошей, а за безмѣнъ по пяти грошей, то чинить грошей сорокъ; за ловы звѣрин-

ные, яко великого, такъ малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничого не платятъ, бо ихъ не маютъ; за бобровые гоны копа одна; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить грошей осмнацать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей сорокъ шесть, жита бочокъ три, овса бочокъ три. Доходы на державцу, съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано; а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ и подачекъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и на дворныхъ давати не повинни. Въ томъ селѣ попъ Гомельскій Никольскій Семенъ держитъ здавна къ той церкви землю Пехоцкую, на которой земли пашное и зъ заросльми бочки двѣ, сѣножатей возовъ три, то по старому къ той церкви зоставлено. При томъ селѣ бояринъ Бѣлко Кожемячичъ держитъ за листомъ пана Олпкеевымъ земли пустовскіе три, на имя Восовскую, Орловскую, а Головчинскую, съ которыхъ дани хоживало копа одна, грошей сорокъ семь, земли пашное грунту среднего бочокъ пять, сѣножатей возовъ десять; зъ тыхъ земль до того часу ничого не платилъ, нижли съ теперешнего нового постановенья маетъ въ кождый годъ до скарбу господарского съ кождое бочки земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за дань копа одна, грошей сорокъ семь платити, то чинить за вси повинности копъ двѣ, грошей два. А окромъ того никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего давати, ани службъ служити не повиненъ. *Граница того села*—съ попомъ а бояриномъ: отъ границы Антоновское, отъ рѣки Ути, рѣчкою Радвиною, уверхъ до Супорного лѣса, отъ того лѣса въ рѣчку Терухъ, Терухою уверхъ до болота Тетиского, съ того болота уверхъ рѣчки Ути, оттоль въ рѣчку Городишку, тою рѣчкою уверхъ до Залѣсья, оттуль у болото Посинее, зъ болота рѣчкою Копыльцомъ у Тѣсный переростъ, оттоль въ рѣчку Воротну, Воротною внизъ у Ржавчикъ, оттоль черезъ рѣку Утью, зася въ рѣчку Радвину, откуль ся граница почала. Широкость того грунту: отъ рѣчки Радвины до болота Осужовчова удолжъ на двѣ мили, а впоперекъ отъ рѣчки Терухи до рѣчки Ути на милю. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села спольные съ попомъ и бояриномъ въ рѣцѣ Ути, отъ рѣчки Радовины до селища, обѣма берегами на двѣ версты; у другомъ мѣйстцы въ рѣкѣ Теруси, отъ рѣчки Воленки до рѣчки Нетребли, однымъ берегомъ на чотыри версты.

Село Носовичи. Терехъ Яковичъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба; Семенъ Тереховичъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба; а подъ кождою службою сѣножати возъ по петнацать. Въ томъ селѣ дымы два, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возъ тридцать. При томъ селѣ земля пустовская здавна залеглая Шишковщина, съ которое дани хоживало меду пудовъ осмь; тую землю держатъ на вроцѣ подданые господарскіе того села на сороку грошахъ. Повинность того села: Въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную; то

чинить зъ службъ двохъ копа одна и грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ тритцати, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенезй, то чинить грошей дванадцать, за дань медовую и за отвозъ за чотыри пуды меду петерныхъ, за кождый пудъ по двадцати пети грошей, то чинить копа одна, грошей сорокъ, а въроку зъ земли Шишковское грошей сорокъ; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе птаціе копа одна; за ловы рыбные ничого не платятъ, ижъ не маютъ; за бобровые гоны грошей тридцать; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить грошей дванатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей сорокъ чотыри, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быть давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. При томъ селѣ бояре Янъ Тащъ держитъ земли двѣ, которые первей того держалъ на службѣ боярской бояринъ Гомельскій Сидоръ Коноплицкій, на имя Сутызинскую а Заньковскую; дани въ тыхъ земль первей хожовало меду пудовъ осьмъ петерныхъ, а грошей осьмдесятъ, на нихъ земли пашное грунту среднего бочокъ петнацать, сѣножатей возъ двацать; зъ тыхъ земль до того часу ничого не платилъ, нижли съ теперешнего нового постановенья маетъ въ кождый годъ до скарбу господарского давати съ кождое бочки зъ земля за чиншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези; за дань медовую, за осимь пудовъ меду петерныхъ, за кождый пудъ по двадцати пяти грошей, а грошовое дани копа одна, грошей осьмь. Сумма чинить зо всихъ повинностей копъ пять, грошей семнадцать. Петръ, Кондратъ а Ничипоръ Хацковичи держатъ за листомъ господарскимъ до воли и ласки господарское земли пустовскіе двѣ, на имя Гречуковскую а Лазуковскую; дани въ нихъ хоживало меду пуды чотыри, грошей сорокъ зъ земли пашное на нихъ бочокъ пять грунту среднего, сѣножати возъ петнацать. Повинность ихъ: съ теперешнего нового постановенья маютъ въ кождый годъ давати до скарбу господарского, съ кождое бочки зъ земли, за чиншъ, за жито, овесъ, по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези; за дань медовую, за чотыри пуды меду петерныхъ, за кождый пудъ по двадцати пяти грошей, а грошовое дани грошей сорокъ; сумма чинить за все повинности копъ двѣ, грошей тритцать семь. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего давати, ани службы служити не повинни. *Граница того села*,—зъ бояры: отъ границы Санниковское, отъ рѣчки Ути, рѣчкою Прудовкою уверхъ въ рѣчку Песочну, Песочною внизъ до лѣса Ворокъ, зъ того лѣса черезъ рѣчку Терехъ въ рѣчку Добрую, Доброю уверхъ въ рѣчку Селенку, Селенкою внизъ до рѣчки Немильны, Немильною уверхъ до болота Бобова, съ того болота черезъ лѣсъ Шумковъ въ рѣчку Жерственецъ, Жерственцомъ внизъ въ рѣчку Терехъ, Терехою внизъ въ рѣчку Оленку, Оленкою уверхъ у Мохъ, отъ Моха рубежомъ черезъ лѣсъ Доронцкій въ рѣчку

Утью, уверхъ въ рѣчку Воротную, Воротною уверхъ въ лѣсъ Микольскій, съ того лѣса у болото Кудрино, съ того болота въ рѣчку Пенейку, Пенейкою внизъ въ рѣчку Утью, Утьею уверхъ зася до Ути рѣчки Прудовки, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ болота Кудрина до Бобовы болота удолжъ на три мили, а впоперокъ отъ рѣчки Песочны въ рѣчку Оленку на полторы мили. Нижли подданые господарскіе того села повѣдили, ижъ въ тыхъ обрубехъ маютъ уступъ въ деревѣ бортномъ бояре Гомельскіе, Слободицкіе Тимохъ Тешко и подданные Гомельскіе Марковцы, Прибытковцы и Антоновцы; лововъ звѣринныхъ нѣтъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села зъ бояриномъ Петромъ въ рѣцѣ Ути, отъ рѣчки Прудовки и до Вороти, обѣма берегами на версту, у другомъ мѣстцы на рѣцѣ Тенесы, отъ Приборти до Сожи, обѣма берегами на двѣ версты. Въ томъ обрубѣ подданымъ господарскимъ во всемъ половица отъ бояръ.

Село Юрковичи: Мишко Павловичъ, Микула Максимовичъ, Радко Максимовичъ, Иванъ Гость а Павелъ Копанъ, воловъ два, конь одинъ, дымъ одинъ, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ петнацать, въ томъ сельцѣ дымъ одинъ, грунту среднего, сѣножатей возъ петнацать. Повинность того села: Въ кождый годъ, о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ тое службы грошей петдесятъ, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ зъ службы одное грошей петдесятъ, жита бочку одну, овса бочку одну, зъ сѣножатей отъ вововъ петнацати, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей шесть, дани грошьми здавна платятъ копу одну, грошей сорокъ три; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей петдесятъ; за ловы рыбные ничого не платятъ, ижъ ихъ не маютъ; за бобровые гоны грошей сорокъ; за езовщину съ тое службы грошей шесть. Сумма всихъ платовъ господарскихъ съ того сельца копъ чотыри, грошей петнацать, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы жита полъ бочки и овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господаря его милости маетъ быти давано, а вособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ тое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господаря его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. При томъ селѣ бояринъ Павелъ Антоновичъ держалъ за листомъ пана Хрщоновичовымъ землю Тѣшиловскую, на которой земли пашное грунту среднего бочокъ чотыри, сѣножатей возъ сорокъ, дани залегло грошей тридцать; съ тое земли до того часу ничого не платилъ, нижли съ теперешнего нового постановенья маетъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези; а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за дань грошей тридцать, то чинить грошей петдесятъ чотыри, пенези осимь. *Граница того села* зъ бояриномъ: отъ границы Озарчицкое болотомъ Мишовымъ въ рѣчку Огу, Огою внизъ до рѣчки Жеведы, отъ Жеведы до Колыбелищъ, въ рѣчку Орьку, внизъ въ рѣчку Цату, до болота Мышова, откуль ся граница почала. Широкость того грунту: отъ рѣчки Орьки до рѣчки Жеведы удолжъ на милю, а впоперокъ отъ рѣчки Цаты до Выйкова также на милю; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ,

и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села въ рѣцѣ Цатѣ, отъ рѣчки Орки до рѣчки Ваги, однымъ берегомъ на версту, у другомъ мѣйстцы въ рѣцѣ Вазѣ, отъ Суговъ до Любчи, однымъ берегомъ на версту.

Сельцо Озарчичи: Іевъ Степановичъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба, а подъ тою службою сѣножатей возъ двадцать, въ томъ сельцѣ дымъ одинъ, служба одна грунту среднего, сѣножати возъ двадцать. Повинность того сельца: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, света римского, маютъ давати до скарбу господарского съ тое службы грошей патьдесятъ, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, зъ сѣножатей отъ возовъ двадцати, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей осимь, дани грошовое здавна платятъ грошей тридцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей тридцать; за ловы рыбные грошей двадцать; за бобровые гоны грошей сорокъ; за езовщину зъ службы грошей шесть. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того сельца копъ три, грошей чотыри, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ тое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачекъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. Въ томъже селѣ бояринъ Левонъ Григорьевичъ Волкъ держитъ за листомъ господарскимъ до воли и ласки господарское земль пустовскихъ три, Лавровскую, Хотѣевскую а Сабельниковскую, на которыхъ земли пашное бочокъ чотыри грунту среднего, сѣножатей возовъ тридцать; дани зъ тыхъ земль первей того хоживало копа одна, грошей тридцать, тые земли при немъ зоставлены водлугъ листу господарского. Тойже бояринъ маетъ землю Палуевскую при мѣстѣ Гомельскомъ, тымъже листомъ господарскимъ потверженую, до воли и ласки господарское. *Граница того села* зъ бояриномъ: отъ границы Утейское рѣчкою Черемошонкою унизъ, у болото Чипинье, съ того болота рѣчкою Цатою внизъ болотомъ Мышовымъ въ рѣчку Орьку, Орькою уверхъ въ рѣчку Жорновку, Жорновкою уверхъ и болотомъ Березовымъ до Пожарищъ, оттоль у болото Посинее, до верха рѣчки Черемошонки, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ рѣчки Черемошонки до рѣчки Цаты, удолжъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ Чипинья болота до ихъ селищъ на чотыри версты; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села, окромъ боярина, въ рѣцѣ Цатѣ, отъ верха тое рѣчки Цаты до Мошова болота, однымъ берегомъ на чотыри версты, а зъ другого берега на двѣ версты, у другомъ мѣйсцѣ, въ рѣцѣ Орьцѣ, отъ рѣчки Жорвовки до рѣчки Цаты, однымъ берегомъ на двѣ версты. А который бояринъ Левонъ Волкъ маетъ за листомъ господарскимъ три земли пустовскіе въ обрубѣ того села, ино при тыхъ земляхъ зоставилъ, нижли до лововъ звѣринныхъ, рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ ничого мѣти не маетъ, ижъ то на данинѣ господарской не доложено.

Село боярское Вага, неподалеку отъ границы Московское: Павелъ Харковичъ держитъ сельцо Уваже; тое сельцо первей держалъ на службѣ шляхецкой отецъ его, за потверженьемъ господарскимъ, Харко, одно на има свое, а такъ

отецъ его умеръ, тое сельцо съ теперешнего нового постановенья на господара его милости привернено и томужъ Павлу Харковичу на платѣ господарскомъ дано. Въ которымъ сельцы земли пашное грунту среднего бочокъ патнадцать, сѣножатей возовъ петнадцать. Повинность того боярина: Въ кождый годъ маетъ давати до скарбу господарского зъ бочки кождое земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроша и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези. Сумма зо всихъ повинности грошей трыдцать семь; вижли подданые господарскіе Гомельскіе справу даютъ, ижъ тая земля зъ вѣковъ бывала боярская. Левъ Шаринда держалъ за листомъ пана Онижеевымъ земль пустовскихъ пять: Лесуновщина, Здановщина, а Сафановскую, Яковщину, а Рубайловщину, на которыхъ земли пашное грунту среднего бочокъ пятнадцать, сѣножатей возъ дватцать, дани меду первей хоживало пудовъ петерныхъ девять. Повинность того боярина: Въ кождый годъ маетъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за дань медовую за кождый пудъ по дватцать пять грошей. Сумма зо всихъ повинности копъ чотыри, грошей дватцать шесть. Тотъ же Левъ Шаринда держалъ при селѣ боярскомъ Севрукохъ, на границы Московской, за листомъ пана Хржчоновичовымъ на службѣ боярской землю Севруковскую, на которой земли пашное грунту среднего бочокъ пять, сѣножати возъ десять, дани за нее хоживало пудъ одинъ. Повинность его: въ кождый годъ маетъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроша и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за пудъ меду по двацати пяти грошей. Сумма за вси повинности грошей сорокъ. Данило Ивановичъ держалъ за листомъ господарскимъ до воли и иншого постановенья господарского земль пустовскихъ двѣ—Сидоровскую а Хотяновскую, на которыхъ земли пашное грунту среднего бочокъ осмь, сѣножати возовъ шеснатцать, дани первей бывало меду пудовъ шесть. Повинность его: въ кождый годъ маетъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези; за дань медовую за кождый пудъ по дватцать пяти грошей. Сумма за вси повинности зъ боярина копъ двѣ, грошей петдесятъ чотыри. Якимъ Поповичъ держалъ за листомъ господарскимъ до воли и иншого постановенья господарского землю Глазнинскую и пашную при мѣстѣ Гомельскомъ; тая земля Гразовская съ теперешнего нового постановенья на господара его милости привернена и томужъ Якиму на платѣ дана, на которой земли пашное грунту среднего бочокъ пять, сѣножатей возъ десять, дани первей хоживало грошей осимьдесятъ. Повинность того боярина: въ кождый годъ маетъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези; за дань грошовую копа одна, грошей двадцать. Сумма за вси повинности копа одна, грошей трыдцать пять. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего давати, ани службы служити неповинни. Василій Левоновичъ держалъ за потверженьемъ господарскимъ, до воли и ласки господарское, землю Хоевскую; тотъ Левонъ самъ уже умеръ, жона его при той земли водлугъ листу господарского зоставлена.

Сельцо боярское Рыловичи. Тишко Семеновичъ держалъ за потверженьемъ господарскимъ

землю Рыловскую; за которой земли пашное грунту среднего бочокъ осимъ, сѣножатей возовъ пять, дани грошовое хоживало грошей петдесятъ; а такъ тотъ Тишко самъ умеръ, сынъ его Игнатъ восталъ, тая земля съ теперешнего нового постановенья на платѣ господарскомъ постановлена, съ которое земли сынъ того небощика Тишковъ Игнатъ маетъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за чиншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, дани грошей петдесятъ; сумма за вся повинности копа одна, грошей девять, пенези шесть.

Село боярское Слобода, на границѣ Московской. Гришко Зубовичъ, Петько Хононовичъ, а Борисъ Павловичъ, держатъ тое сельцо Слободское за потверженьемъ короля его милости Жигимонта. Тое сельцо при нихъ водлугъ листу господарского зоставлено.

Село Бобовичи: Иванъ Кононовичъ, Василь Лобковичъ воловъ два, кони два, дымы два, служба. Иванъ Кобцовичъ, Иванъ Лобковичъ, волы чотыри, кони два, дымы два, служба; Федько Красичъ, Гаврило Болото воловъ чотыри, кони пять, дымы два, служба; а подъ кождою службою сѣножати возъ по тридцать три и по трети одной; при томъ селѣ земля пустовская на имя Патрикеевщина, зъ которой дани залегло грошовое шестьнацать грошей и пять пенезей, а дани медовое бѣзменовъ осимъ. Въ томъ селѣ дымовъ шесть, службы три, грунту среднего, сѣножатей возовъ сто. Повинность того села: Въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ зъ службъ трехъ копъ двѣ, грошей тридцать, жита бочки три, овса бочки три, зъ сѣножатей отъ возовъ ста, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей сорокъ; за дань медовую и за отвозъ, за осьмъ пудовъ меду петерныхъ, то чинитъ копъ три, грошей двадцать; а зособна за дань грошьми платятъ копу одну, грошей сорокъ два. За ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна. За ловы рыбные грошей тридцать; за бобровые гоны копа одна; за езовщину зъ кождое службы по шести грошей; то чинитъ грошей осимнатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ одинацать, жита бочки три, овса бочки три. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господаря его милости маетъ быти давано; зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господаря его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* отъ границы Дятловское, село тоежъ волости Гомельское, отъ озера Глушца у Бѣлинъ болото, зъ Бѣлина болотомъ великимъ у Коршицу островъ, отъ Коршицы у Мостыце болото, съ того болота въ рѣку Ужу, Ужою внизъ въ рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася до границы Дятловское и до озера Глушца, откуль ся граница почала. Широкость того грунту, всего отъ рѣчки Узы до озера Глушца, вдолжъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ рѣки Сожа до болота Бѣлинского на три версты; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ, ловы рыбные и гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ озера Глушца до Узы рѣчки, однимъ бере-

гомъ на двѣ мили; гоны бобровые на рѣцѣ Узѣ, отъ рѣчки Сосонца до рѣки Сожа, однимъ берегомъ на чотыри версты. Другіе гоны бобровые на той же рѣцѣ Ужѣ отъ млына замкового до села Волковичи, посполъ зъ попомъ Пречистенскимъ, на полторы мили; тогожъ села островъ за рѣкою Сожомъ въ пустѣ залеглый, съ которого хоживало на господара его милости дани медовое меду пудъ одинъ; широкость того острова вдолжъ на полъ версты, а впоперокъ также на полъ версты. Тыежъ подданые того села маютъ островъ на имя Осовцы, въ которомъ островѣ селу Волковичомъ половица во всимъ, а селу Вобовичомъ также вовсимъ половица; при томъ островву ловы рыбные и гоны бобровые на озерцу Осовцу по половицы зъ тымижъ Волковичи; другіе ловы бобровые на рѣцѣ Сожѣ спольны зъ Волковичи, отъ Бука рѣчки до Холхлы рѣчки, однимъ берегомъ на версту. При томъ селѣ попъ мѣста Гомельского Пречистенскій держитъ землю, на имя Халимовщину, здавна въ той церкви отъ кольводесятъ лѣтъ, якожъ и подданые господарскіе о томъ справу дали, ижъ тая земля здавна на тую церковь надана, а такъ мы зоставили того попа при той земли по старому.

Село Волковичи. Кузьма Павловичъ, Иванъ Тереневичъ зъ братомъ волы три, кони три, дымы два, служба; Опанасъ Василевичъ зъ братомъ, Курило Федьковичъ воловъ шесть, коней пять, дымы два, служба; Хотянъ Меходовичъ, Павелъ Митковичъ воловъ шесть, коней пять, дымы два, служба. Левъ Чорнавовичъ, Трохимъ Прокоповичъ, Давило Матфѣевичъ, Симонъ Андросовичъ воловъ три, кони два, дымы чотыри, служба; Лавринъ Ильинъ, Кузьма Грицковичъ зъ братомъ волы чотыри, кони два, дымы два, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по двацать одномъ. При томъ селѣ пустовщизны три, на имя Охремовщина, Житовщина, Василевщина, тые земли здавна запустѣли. При томъ селѣ попъ Спаскій мѣста Гомельского Дорофій Ивановичъ держитъ землю, на имя Живелевщину, зъ давного наданья на тую церковь; якожъ и подданые господарскіе передъ нами сознавали, ижъ тая земля на тую церковь зъ давныхъ часовъ надана; мы при той церкви тую землю по старому зоставили. При томъ же селѣ пустовщизны, на имя Михаловщина, Мехедовщина, которые держалъ попъ Спаскій; тые двѣ пустовщизны въ тыежъ пять службъ привернено. Въ томъ селѣ дымовъ дванадцать, службъ пять грунту подлого, сѣножатей возъ сто пять. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по сорову грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ съ службъ пяти копъ три, грошей двтцать, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять; съ сѣножатей отъ возовъ ста пети, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей сорокъ два; за дань медовую здавна грошьми платятъ копъ семь, грошей пять; а зособна за одинъ пудъ меду грошей двтцать пять; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные и бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; ижъ для близкости замковое звѣръ вельми рѣдко бываетъ, для того малый платъ положено; за ловы рыбные ничого давати неповинни, ижъ озеръ не маютъ; за бобровые гоны грошей тридцать, ижъ непожитечные; за езовщину зъ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей тритцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ тритцать, грошей тритцать два, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять. Доходы на державцу: съ кождое службы

жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давать не повинни. *Граница того села:* Отъ рѣки Сожа и отъ озера Бобинина у Жидовину рѣчку, тою рѣчкою уверхъ въ Узу рѣчку, Узою уверхъ у Иржавецъ рѣку, Иржавцомъ уверхъ у Ростово болото, зъ того болота боромъ Кормою займ въ Узу рѣку, Узою уверхъ у Бѣлицу рѣчку, Бѣлицою уверхъ у Кобылье болото, съ Кобылего у Красный боръ, съ Красного у Струпицу рѣчку, тою рѣчкою внизъ до дороги Чечерское зимнее до мостка; отъ мостка черезъ дуброву въ рѣчку Дѣвку, Дѣвкою у Дѣдно озеро, отъ озера около грунту мѣстъ и застѣнковъ мѣстскихъ въ рѣку Сожъ, Сожомъ до Корощи озера и до Бобинина еза, откуль ся граница того села почала. Широкость того всего грунту отъ озера Бобинина до Ростова болота вдолжъ на чотыри мили, а впоперокъ отъ Узи рѣчки до Красного борку на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные на рѣцѣ Сожѣ и въ озерѣ Корончи тони двѣ, а въ озерѣ Любнѣ и въ озерѣ Озовцы тони нѣтъ; гоны бобровые на рѣцѣ Сожѣ, отъ замку Гомельского до Жидовина рѣчки, однимъ берегомъ на шесть верстъ; у другомъ мѣйстцы гоны бобровые на рѣцѣ Ужѣ, отъ липы Гранное и отъ Гуменъ до Иржавца рѣчки на чотыри версты; у третьимъ мѣйстцы гоны бобровые на рѣцѣ Сожѣ отъ Бука рѣчки до Холхла ручая посполъ въ Бобовичи, однимъ берегомъ на версту; у четвертомъ мѣйстцы гоны бобровые на рѣцѣ Ужѣ по половицы съ попомъ Спаскимъ отъ Иржавца рѣчки до озера Кривца на двѣ версты. Тыежъ поддавые маютъ островъ на имя Рожнища, а другій островъ на имя Родный, спольный зъ Бобовцами и зъ Кошелевцами, третій островъ маютъ спольный съ попомъ Спаскимъ, на имя Долгій.

Село Телеши. Панко Нестеровичъ воловъ два, конь одинъ, дымъ одинъ, служба; Шунко Ходотовичъ, Тарасъ Михалевичъ, волы чотыри, кони два, дымы два, служба. Карпъ Сапоновичъ, Зенко Ивановичъ, воловъ два, конь одинъ, дымы два, служба. Иванъ Лукьяновичъ, Сава Степановичъ, Ничипоръ Нероновичъ, воловъ три, конь одинъ, дымы три, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по осимнацать. Въ томъ селѣ дымовъ осимь, службы чотыри грунту доброго, сѣножатей возъ семьдесятъ два; при томъ селѣ пустовщины, на имя Мамоновщина, Тихалковская, Тираущина а Значовщина, въ которыхъ запустѣло грошей петьдесятъ шесть. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптанную, то чинитъ зъ служобъ чотырохъ копъ чотыри, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; зъ сѣножати отъ возовъ семидесятъ двухъ, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей дватцать осимъ, пенезей осимъ; за давь здавна грошьми платятъ копъ пять, грошей дванатцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и птašіе копа одна; за ловы рыбные ничого не платятъ, ижъ ихъ не маютъ; за бобровые гоны копа одна; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ зъ слу-

жобъ чотырохъ грошей дватцать чотыри; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ дванатцать, грошей чотыри, пенези осимь, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. *Граница того села:* отъ границы Волковыцкое, отъ болота Росткова въ рѣку Узу, рѣкою уверхъ у рѣчку Деменку, Деменкою уверхъ у Круговъ лѣсъ, зъ лѣса Круга у Столпенку рѣчку, Столпенкою уверхъ у Хвощовскій лѣсъ, тымъ лѣсомъ у Осотъ болото, съ того болота у Житовль болото, зъ Житовля зася черезъ рѣчку Узу у Волковыцкую дорогу, тою дорогою зася до Росткова болота, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту отъ рѣчки Столпенки до болота Росткова вдолжъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ рѣчки Деменки до дороги Волковыцкое па три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые на рѣцѣ Узѣ отъ сельца Селища до Иржавца ручея обѣма берегами на чотыри версты.

Село Тереничи. Гринь Малевичъ, Титъ Корабичъ, воловъ два, конь одинъ, служба, дымы два; Стефанъ Кисель, бояринъ—служба, а подъ кождою службою сѣножатей возъ по петнадцать; тотъ же Степанъ Кисель мѣлъ пашню свою на грунтѣ мѣстскомъ, которая у волоки помѣрена. При томъ селѣ пустовщины, на имя Ледковская, Пириховская, въ тыхъ запустѣло грошей сорокъ; въ томъ селѣ дымовъ два, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возъ тридцать. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ двухъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ; зъ сѣножатей отъ возовъ тридцати, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей дванадцать; за дань здавна грошьми платятъ посполъ зъ бояриномъ копа одна, грошей двадцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные и бѣлочные, и инные всякіе и пташіе грошей дватцать; за ловы рыбные и гоны бобровые ничого платить не повинни, ижъ ихъ не маютъ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить зъ службъ двохъ грошей дванадцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ зъ того села копъ три, грошей сорокъ чотыри, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которое на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, а по два возы дровъ, або за кождый возъ по три гроши. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ рожный, а сумѣсный зъ селомъ пана Халецкого съ Скольскевичи, съ Чоботовичи и зъ Чорными и тежъ зъ селами волости замку

господарского Гомельского съ Телешевичи и зъ Бацунами; лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ.

Село Бацуны. Сакъ Есковичъ, Олисей Гапоновичъ, Микита Беречичъ—воловъ три, кони три, дымы три, служба. Тыежъ Сакъ, Олисей, Микита, другая служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ по шести; въ томъ селѣ дымы три, службы двѣ грунту доброго, сѣножатей возъ дванадцать. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ служобъ двѣ, копъ двѣ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ дванатцати, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей чотыри; за дань медовую здавна платятъ копу одну; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей двадцать; за ловы рыбные и за гоны бобровые ничого давать не повинни, ижъ ихъ не маютъ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить грошей дванадцать. Сумма всѣхъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ три, грошей тридцать шесть, пенезей осимь, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей; а надто съ кождое службы по два воза сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачовъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давать не повинни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ сумѣстный зъ селомъ тыежъ волости Гомельское съ Тереничи и тежъ зъ селми пана Халецкого зъ Чоботовичи, съ Козкевичи и зъ Чорными. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ никоторыхъ нѣтъ. При томъ же селѣ бояринъ Бѣлко Кожамячичъ, который маетъ островъ спольный съ тымъ селомъ Бацуны, на имя Ковпинъ, одно въ деревѣ бортномъ отчизну и дѣдизну свою и съ того господару королю его милости конемъ однимъ службу земскую служить; якожъ и подданые господарскіе о томъ справу давали, ижъ тотъ островъ Ковпинъ отчизна и дѣдизна его боярская.

Село Губичи. Михалъ Максимовичъ, Кузьма Остаповичъ, Оксюта Пилиповичъ, Богданъ Остаповичъ, волы три, конь одинъ, дымы три, служба. Ониско Ермашевичъ, Павелъ Гапоновичъ, Гришко Ярошковичъ, Степанъ Тишковичъ—волы чотыри, кони два, дымы чотыри, служба. Устинъ Кондратовичъ, Иванъ Онискевичъ, Сергѣй Яковичъ, Овдей Ивановичъ, волы два, дымы чотыри, служба. Федько Дробышевичъ, Семенъ Кокоричъ, Гришко Ходотовичъ, Данило Артемовичъ—воловъ три, конь одинъ, дымовъ три, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возовъ по двадцать пять; въ томъ селѣ дымовъ петнацать, служобъ чотыри грунту подлого, сѣножать возъ сто. При томъ селѣ пустовщизны—на имя Ивановская, Захаринская, въ тыхъ запустѣло грошей копа одна. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по сороку грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ чотырохъ копъ двѣ, грошей сорокъ, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чо-

тыри, въ сѣножатей отъ вововъ ста одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей сорокъ; за дань медовую здавна грошьми платятъ копъ семь, пенези чотыри; а зособна платятъ въ острова Еленицкого Гридко Ходотовичъ, Данило Артемовичъ копу одну, грошей тридцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе, грошей сорокъ; за бобровые гоны грошей дватцать: за ловы рыбные копа одна; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ зъ служобъ чотырохъ грошей дватцать чотыри. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ чотырватцать, грошей чотырнадцать, пенези чотыри, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ, ани надворныхъ давати не повинны. *Граница того села:* Отъ границы Морозовское, а отъ ручая Чернятына у Бранковъ мохъ, отъ того моху въ рѣку Днѣпръ, Днѣпромъ уверхъ у Лосинецъ ручай, тымъ ручаемъ уверхъ у Черемошну рѣчку, тою рѣчкою уверхъ зася до границы Морозовское и до ручея Чернятына, откуль ся граница почала. Шарокость того всего грунту отъ рѣки Днѣпра до Чернятына удолжъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ Лосенца рѣчки до Еленского острова на три версты. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые на рѣцѣ Днѣпрѣ, отъ рѣчки Лосенца до рѣчки Глушца, однимъ берегомъ на двѣ версты.

Село Морозовичи. Иванъ Юрковичъ, Гаврило Яковичъ, воловъ три, кони два, дымы два, служба. Яковъ Кочановичъ, Микита Степановичъ, Демидъ Смольнявичъ, воловъ два, конь одинъ, дымы два, служба, а подъ кождою службою сѣножатей возъ по десять; при томъ селѣ пустовщизны—Бѣлавщина а Михалевщина, въ тыхъ запустѣло грошей сорокъ пять; въ томъ селѣ дымовъ чотыри, службы двѣ грунту доброго, сѣножатей возъ дватцать. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресенную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ двохъ копъ двѣ, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ; зъ сѣножатей отъ возъ дватцати, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенязи, то чинитъ грошей осемь; за дань медовую здавна грошьми платятъ копу одну, грошей петнадцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей тридцать; за ловы рыбные и гоны бобровые ничого платить не повинни, ижъ ихъ не маютъ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ дванадцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села, копъ чотыри, грошей пять, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тое мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано; а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надъ то съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани

подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ сумѣстный зъ селомъ тоежъ волости Гомельское зъ Кошелёвомъ; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ никоторыхъ нѣтъ.

Село Пиревичи. Купрей Отрохимовичъ, Иванъ Ивановичъ, Иванъ Ходоровичъ—волы три, кони два, дымы три, служба; Лукьянъ Жировичъ, Совостей Натичъ, Василь Годичъ, волы два, кони три, дымы три, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по петнадцать; въ томъ селѣ дымовъ шесть, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возъ тридцать; при томъ селѣ пустовщизна, на имя Моковщина, Добрынинщина, Юшковщина а Команинщина, въ тыхъ земляхъ залегло грошей сорокъ пять. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по патидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ двохъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ вовозъ тридцати, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей дванацать; за дань медовую здавна платятъ грошьми копу одну, грошей одинадцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей двадцать; за ловы рыбные, гоны бобровые ничого давати не повинни, ижъ ихъ не маютъ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить зъ служобъ двохъ грошей дванадцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ три, грошей тридцать пять, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано, а вособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надъ то съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши и по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* одъ границы Скепенское, отъ рѣки Окры у рѣчку Узножъ, тою рѣчкою уверхъ у болото Бѣлое, зъ болота Бѣлого у Добрушу рѣчку, Добрушою уверхъ у Волосевецъ, до рогу при границы Чедиловской, отъ дороги у Кормицу ниву, отъ тое нивы зася у Окру рѣчку, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту отъ болота Бѣлого до Кормицы нивы, удолжъ на три версты, а впоперокъ отъ Окры рѣчки до Липинское дороги на двѣ версты; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ никоторыхъ нѣтъ.

Село Кошелево. Опанасъ Старецъ а Осипъ Вулизичи воловъ чотыри, кони чотыри, дымы два, служба, вольная на старценство; Хролъ Хомичъ, Радко Колениковичъ, Освей Наумовичъ—воловъ чотыри, кони два, дымы два, служба. Ничипоръ Ивановичъ, Мишко Козаковичъ, Гридко Даниловичъ, воловъ два, кони два, дымы три, служба; Федько Голвиновичъ, Амеліанъ Турчинъ, Мина Микитичъ, Янко Макавовичъ, воловъ шесть, коней пять, дымы чотыри, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по петнацать. При томъ селѣ пустовщизны на имя Хлусовская, Пашковская, Гвоздовская, Дербинская, въ тыхъ запустѣло. Въ томъ селѣ дымовъ дванацать, службы чотыри, и зъ старцовою службою грунту доброго, сѣножати возъ сорокъ пять, окромъ

старцовое сѣножати. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати съ кождое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, также безъ верха и нетоптаную, то чинить въ службъ трехъ копъ три, жита бочки три, овса бочки три, окромъ старцовое службы вольное; въ сѣножати отъ возовъ сорока пети, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей осимнатцать; за дань медовую здавна грошьми платятъ копъ чотыри, грошей двацать семь; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей тридцать; за ловы рыбные и за гоны бобровые ничого давати не повинни, ижъ ихъ не маютъ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить въ службъ трехъ грошей осимнатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села: копъ осимь, грошей тридцать три, жита бочокъ три, овса бочокъ три. Доходы на державцу: съ кождое службы жита пол бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы дровъ, а по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* Отъ границы Дуравицкое, отъ ручая Боянского у рѣчку Ульбячу, съ тое Ульбячи у Нелицкое болото при границы села Чечерского Дудицкого, съ того болота у Волесцы лѣсъ, отъ того лѣса черезъ рѣчку Глину у Сожскій ручай; тымъ ручаемъ уверхъ у Улибячу рѣчку, Улибячою уверхъ въ рѣку Доброшу, отъ Добруши черезъ рѣчку Радогоскую, у Нощъ болото, съ того болота боромъ у Березницу рѣчку, отъ Березницы заса до ручея Боянского, откуль ся тая граница почала. Широкость того всего грунту, отъ Нелицкого болота до болота Нощи, вдолжъ на чотыри версты, а впоперокъ отъ Боянского ручея до Осецъ лѣса на двѣ версты; а зособна обрубъ суплетный въ Морововичи вдолжъ на полъ мили, а впоперокъ также на полъ мили. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ никоторыхъ нѣтъ. Тыежъ подданые маютъ островъ на имя Усожской боровъ, спольный зъ селомъ Чечерскимъ, въ Липиничи, другій островъ Счениковъ маютъ въ грунтѣ селъ тоежъ волости Гомельское, въ Бобовицкомъ и Волковыцкомъ. При томъ селѣ церковь заложенья светого Михала; при той церкви попъ Хилимонъ держитъ землю Петровщину здавна на тую церковь, и мы тую землю по старому при той церкви зоставили, якожъ и подданые господарскіе сознавали, ижъ тая земля здавна на тую церковь надана.

Село Уваровичи. Сидоръ Петровичъ зъ братьею, Гришко Перетятичъ—волы чотыри, кони чотыри, дымы два, служба; Данило а Дарошко Артемовичи, воловъ чотыри, кони чотыри, дымы два, служба; Гришко Гриковичъ, Гринь Малеевичъ—воловъ три, кони два, дымы два, служба. Андрей Малишевичъ, Гаврило Скородко волъ одинъ, конь одинъ, дымы два, служба. Митко Василевичъ, Иванъ Карповичъ, Игнатъ Кривецъ, волъ одинъ, кони два, дымы три, служба, а подъ кождою службою сѣножатей возъ по десять. Въ томъ селѣ дымовъ одинацать, службъ пять, грунту доброго, сѣножати возъ петдесятъ. При томъ селѣ пустовщизны, на имя Ходиковская, Севроковская, Сиротчина, Окулинская, Волужонщина; въ тыхъ залегло копъ двѣ, грошей сорокъ семь. Повин-

ность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ кождое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить съ службъ пяти копъ пять, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять; зъ сѣножатей отъ возъ петдесятъ, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей дватцать; за дань медовую здавна грошьми платятъ копъ семь, грошей тридцать чотыри; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за бобровые гоны грошей дватцать; за ловы рыбные ничого давати не повинни, ижъ ихъ не мають; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинить съ службъ пяти грошей тридцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ чотырнадцать, грошей тридцать чотыри, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано, а особна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ, ни надворныхъ давати не повинни. При томъ селѣ бояринъ Пронко Остаповичъ держалъ землю за листы врадовыми, на имя Оздровщину, Ровковщину, Марковщину а Сомсоновщину, въ которыхъ земли пашное грунту доброго и зъ зарослями бочокъ на петнацать, съ которыхъ земль до того часу никоторого плату до скарбу господарского не платилъ, нижли съ теперешнего нового постановенья маетъ въ кождый годъ до скарбу господарского давати съ кождое бочки земля за чиншъ, за жито, за овесъ по два гроши, по пять пенезей и по одномъ трети пенезя, то чинить грошей тридцать осемь. При томъ селѣ островъ на имя Гусевицкій, который держитъ бояринъ Гомельскій Пронко Остапковичъ за листы врадовыми, а теперь тотъ островъ приняли подданые господарскіе того села на имя Свиридъ а Сидоръ Ивановичи, и мають въ нее плату въ кождый годъ до скарбу господарского давати грошей сорокъ. При томъ селѣ церковь заложенья светое Пречистое; при той церкви попъ на имя Михайло ку той церкви никоторыхъ земль не маетъ. *Граница того села:* Отъ рѣчки Бѣлицы болотомъ Кобыльимъ въ рѣчку Хочемлю, отъ рѣчки Хочемли ручаемъ уверхъ до рѣки Узы, черезъ рѣку Узу при границы Кошелевской, села тоежъ волости Гомельское, въ рѣчку Березницу, рѣчкою Березницою уверхъ у болото Сущее, зъ болота логомъ у логъ Любеняковецъ, отъ Лубини логомъ до Чистое лужи, отъ Чистое лужи до рѣчки Колинца, Колинцою внизъ до логу Ижинца, зъ Ижинца у кургавъ Теребенивъ, отъ кургана дорогою у конецъ другое Чистое лужи, отъ Чистое лужи у Мезлики, отъ Мезликовъ у Волковино селище, отъ того селища до границы Бѣлицкое и зася до болота Кобыльего, откуль ся граница почала. Шрокость того всего грунту: одъ Кобыльего болота до лугу Узынца удолжъ на осьмь версты, а впоперокъ отъ тогожъ болота Кобыльего до рѣчки Хочемли также на осьмь верстъ; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые на рѣцѣ Узѣ, отъ границы Бѣлицкое до рѣчки Бѣлизлоницы, однимъ берегомъ на двѣ версты. Тыежъ подданые мають островъ на имя Еленцы спольные зъ селомъ Губичомъ, другій островъ, на имя

Берестанъ, межи грунтовъ волости замку господарского Рѣчицкого села Заспы и тежъ межи селомъ волости Гомельское Волковичъ и Теменевичъ. При томъ селѣ держитъ за листомъ его королевское милости островъ Дуровицкій пять пустовщизнъ бояринъ Гомельскій Янъ Фащъ; дано ему самому, жонѣ и дѣтемъ его мущизного плоду.

Село Даниловичи. Максимъ Былиничъ воловъ два, конь одинъ, дымъ одинъ, служба. Василь Тимофѣевичъ, Максимъ Ивановичъ, Яковъ Ходоровичъ воловъ чотыри, конь одинъ, дымовъ три, служба. Федько Пешковичъ, Лукьянъ Игнатовичъ волы три, кони чотыри, дымы два, служба. Иванъ Карповичъ, Петруша Борысовичъ волъ одинъ, дымы два, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ петнадцать. Въ томъ селѣ дымовъ осимъ, службы чотыри групту среднего, сѣножати возъ шесцьдесятъ. При томъ селѣ пустовщизны, на имя Ивановщина, Огеевщина, Денисовщина, Совостіяновщина, Ермоловщина, Левоновщина, Лаверковщина, Путятина а Волосовщина. Подданые того справы певное дати не могли, якъ много въ тыхъ пустовщинахъ залегло, бо зъ давныхъ часовъ у пустѣ лежатъ. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ зъ служобъ чотырохъ копъ три, грошей двадцать, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; зъ сѣножатей отъ вововъ шестидесятъ, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей двадцать чотыри; за дань медовую и за отвозъ за три пуды и за три безмѣны, за кождый пудъ по двадцати пяти грошей, а за кождый безмѣнъ по пяти грошей, то чинитъ копу одну, грошей тридцать, а грошьми здавна за дань платятъ копу одну, грошей чотырнатцать; а зособна платитъ Петруша Борисовичъ за полтора пуда меду грошей тридцать семь, пенезей пять; тотъ же Петруша платитъ копу одну; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей сорокъ; за ловы рыбные и за гоны бобровые грошей тридцать; за езовщину зъ кождое службы по шести грошей, то чинитъ зъ служобъ чотырохъ грошей двадцать чотыри. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ девять, грошей тридцать девять, пенезей пять; жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* Отъ границы Хольчанское, села пановъ Халецкихъ, отъ Кобыльего болота у Ковбинъ болото, отъ болота у Романъ Столпъ, отъ того Столпа у Глубокій лѣсъ, отъ Глубокого лѣса у рѣчку Городечну, Городечною внизъ при границы бояръ Чечерскихъ Шарипичовъ зася у Кобылье болото, откуль ся граница почала. Широкость того всего групту: Отъ Романова Столпа до Руденца логу вдолжъ на полторы мили, а впоперокъ отъ Глубокого лѣсу до Кобыльего болота на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ пѣтъ; ловы рыбные на рѣцѣ Сожи и на озерахъ Хомиры а Смединѣ; гоны боб-

ровые на рѣцѣ Сожи отъ озера Смедина до рѣчки Неменути, спольные зъ Юрковичи, однимъ берегомъ на двѣ версты, а другіе гоны бобровые на той же рѣцѣ Сожи, отъ Селища до Кіевца озера, на три стрѣльбища въ лука.

Село Юрковичи: Кудинъ а Ермола Сосоновичи воловъ два, кони три, дымы два, служба. Ларко Микуличъ, Овтухъ Игнатовичъ воловъ чотыри, коня два, дымы два, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по двадцать пять. Въ томъ селѣ дымы чотыри, службы двѣ грунту среднего, сѣножати возъ петдесятъ; при томъ селѣ пустовщина, на имя Сидоровская, въ той запустѣло грошей дватцать. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить въ службъ двохъ копа одна, грошей сорокъ; жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ пятидесятъ, одъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей дватцать; за дань медовую и за отвозъ за деветь пудовъ петерныхъ и за три безмѣны, за кождый пудъ по дватцати пяти грошей, а за кождый безмѣнъ по пяти грошей, то чинить копъ чотыри. Первей того дани было дванатцать пудовъ, нижли теперь убыло пуды два и безмѣны два островомъ Дуровицкимъ, который за данию господарскою отышолъ бояриву Гомельскому Яну Фащу, а зособна за дань грошьми платятъ копу одну, грошей сорокъ осимъ; первей того было копъ двѣ, грошей петнацать, нижли теперь одышло тымъ же островомъ Дуровицкимъ. За ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иншые всякіе и пташіе грошей дватцать; за ловы рыбные грошей сорокъ; за бобровые гоны петвадцать; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей двенадцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ девять, грошей петнадцатъ, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроша, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, нивоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачовъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ сумѣстный зъ селомъ тоежъ волости Гомельское зъ Новоселками, Волковичами и зъ Романовичами и тежъ зъ селомъ поручника роты Гомельское зъ Дуровичами. Лововъ звѣриныхъ, окромъ переходомъ, нивоторыхъ вѣтъ; ловы рыбные на рѣцѣ Сожи и въ озерахъ Хомѣры тони двѣ, у Смединѣ тони двѣ; гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Смедина озера до рѣчки Неменути, спольные зъ селомъ Даниловичи, однимъ берегомъ на двѣ версты; у другомъ мѣстцы гоны бобровые на той же рѣцѣ Сожи отъ пашни Притенское до озера Иловца, однимъ берегомъ на три стрѣльбища зъ луку; у третьемъ мѣстцы гоны бобровые на рѣцѣ Бесети, отъ Мачуля озера до Чорныхъ береговъ, однимъ берегомъ на версту. Островъ Хомиринскій суплетный зъ селомъ Даниловичи по половицы; другій островъ, на имя Повозборъ, суплетный зъ селомъ Новоселки и зъ Волковичами; третій островъ за рѣкою Бесетію, спольный зъ селомъ Волковичи по половицы; четвертый островъ Комаричовъ, суплетный зъ селомъ Романовичи; въ томъ Комаричовѣ селу

Юрковичамъ третья часть. При томъ селѣ бояринъ Янъ Фащъ держитъ островъ, на имя Дуровицкій, за датою и листомъ господарскимъ, до живота своего, а по его животѣ его жона и дѣти маютъ держати, а съ того господару его милости маетъ ку службѣ земской коня ставити.

Село Новоселки. Охрейъ Ивановичъ, Малофей Абакуновичъ воловъ два, кони два, дымы два, служба; Осипъ Андреевичъ, Совостіанъ Степановичъ, Пилипъ Климатичъ волы три, кони три, дымы три, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по тритцать. Въ томъ селѣ дымовъ пять, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возъ шестьдесятъ. При томъ селѣ пустовщина, на имя Матковощина, запустѣло въ ней грошей сорокъ. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинитъ зъ службъ двохъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ; зъ сѣножатей отъ возовъ шестидесятъ, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей двадцать чотыри; за дань медовую, за отвозъ и за шесть пудовъ меду петерныхъ, за кождый пудъ по двадцати пять грошей, то чинитъ копъ двѣ, грошей тридцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и иншые всякіе и пташіе грошей двадцать; за ловы рыбные грошей петнадцать; за бобровые гоны грошей тридцать; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ грошей дванатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей петдесятъ одинъ, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки, тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано, а особна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. При томъ селѣ Иванъ Поповичъ, который держитъ землю на имя Внуковщину за вроцѣ за листомъ державцы Гомельского пана Коленицкого и даетъ зъ нее въ кождый годъ вроку по сорокъ грошей. Въ томъ же обрубѣ бояринъ Милько Охремовичъ держитъ землю за листы врадовыми пустовскіе, на имя Бульчаковскую а Гудковскую, на которыхъ земли пашное грунту среднего бочокъ осимъ, сѣножатей возъ пять; съ которыхъ земль до того часу никоторого плату до скарбу господарского не платилъ, нижли съ теперешнего нового постановенья въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а сѣножатей отъ кождого возу сѣна по чотыри пенези, то чинитъ грошей деветнадцать, пенезей шесть. Въ томъ же селѣ чоловѣкъ попа Волотовского Микольского, на имя Ларко пашни бочокъ пять, сѣножатей возъ шесть здавна держитъ на тую церковь; якожъ и подданые господарскіе передъ нами сознали, ижъ тая земля зъ давныхъ часовъ на тую церковь надана; мы по старому того попа при той земли (оставили). *Граница того села:* Отъ рѣки Сожа при границы села пана Халецкого Хальча у въ Иржавецъ рѣку, тою рѣчкою уверхъ у болото Колбинъ, зъ болота у Романовъ Столпъ лѣсъ, съ того лѣса у Колодейскій лѣсъ, отъ Колодейского лѣса у Бденъ озеро, зъ озера

вася до рѣки Сожи, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту, отъ рѣчки Иржавца до Романовского Столпа лѣсу, вдолжъ на три версты, а впоперокъ, отъ болота Ковпинского до лѣса Колодейского, на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Камени великого до Халецкого рубежа, однимъ берегомъ на двѣ версты; ловы рыбные на озерѣ Зимнемъ, въ которомъ тони пять и у озерѣ Внуковѣ, въ которомъ тоня одна, а на озерѣ Кловницы тоня одна. Тыежъ подданые маютъ островъ, на имя Коледейскій, спольный зъ селомъ тоежъ волости Гомельское Юрковичи, въ которомъ островѣ селу Новоселкамъ въ деревѣ бортномъ третьяя часть, и тежъ сѣножати свои въ томъ островѣ маютъ; другій островъ, на имя Повозъ боръ, спольный въ селомъ Юрковичи и Волковичи, людьми боярскими Хомировыми, въ которомъ островѣ селу Новоселкамъ въ деревѣ бортномъ третяя часть; третій островъ, на имя Смединскій, спольный въ селомъ Юрковичи, въ томъ островѣ тому селу третяя часть.

Село Старое. Мойсей Игнатовичъ, Яковъ Титовичъ воловъ три, кони чотыри, дымы два, служба; Степанъ Петровичъ, Матфей Борисовичъ, Петько Игнатовичъ, волъ одинъ, кони два, дымы три, служба. Гридко Прокоповичъ, Стома Яковичъ воловъ чотыри, кони два, дымы два, служба; Ходотъ Савичъ, Совонъ Дашковичъ, Никонъ Прокоповичъ воловъ пять, кони три, дымы три, служба; а подъ кождою службою сѣножатей возъ по двадцать пять. Въ томъ селѣ дымовъ десять, службы чотыри грунту среднего, сѣножатей возъ сто. Повинность того села: въ кождый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, маютъ давати до скарбу господарского съ кождое службы по пятидесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ чотырохъ копъ три, грошей двадцать; жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; въ сѣножатей отъ возовъ ста, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей сорокъ; за дань медовую и за отвозъ за деветь пудовъ петерныхъ, за кождый пудъ по двадцати пяти грошей, то чинить копъ три, грошей сорокъ пять; а зособна за дань грошьми платятъ копъ три, грошей сорокъ; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣря, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей тритцать; за ловы рыбные ничого не платятъ, ижъ ихъ не маютъ; за бобровые гоны грошей петдесятъ; за езовщину съ кождое службы по шести грошей, то чинитъ въ службъ чотырохъ грошей двадцать чотыри. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ тринадцать, грошей деветь, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри. Доходы на державцу: съ кождое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маетъ быти давано, а зособна за кождою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ кождое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, никоторыхъ иншихъ платовъ и подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. При томъ селѣ попъ замковый Микольскій Семенъ держитъ землю, на имя Колбасовщину; въ томъ земли пашное бочокъ петнацать, сѣножатей возъ дванадцать; тую землю здавна къ той церкви надано отъ колькодесятъ лѣтъ; якожъ старецъ и подданые господарскіе волости замку Гомельского ставши передъ нами сознали, ижъ тая земля Ковбасовщина зъ давныхъ часовъ

на тую церковь надана; а такъ мы водле сознанья старцового и подданыхъ господарскихъ зоставили есьмо тую землю по старому при той церкви. Въ томъ же обрубѣ человѣкъ попа Волотовского Яковъ Тишковичъ пашни бочокъ пять, сѣножатей возъ десять, то держитъ здавна на тую церковь светого Николы; и подданые господарскіе о томъ справу дали, ижъ тая земля отъ колькадесятъ лѣтъ на тую церковь надана, а такъ зоставили есьмо при той церкви тую землю по старому. *Граница того села:* Отъ границы Романовское, отъ озера Бронного до Вышнего озера, отъ Вышнего у Холхлицу рѣчку, тою рѣчкою уверхъ у Гатищо болото, въ Гатища логомъ до Селецкое криницы, отъ крыницы черезъ рѣку Сожъ у рѣчку Грезливицу, Грезливицою уверхъ при границы Хольчанской въ рѣчку Перечовку, Перечовкою внизъ въ Незу у боръ, съ Незы до Сѣножатки врочища, отъ Сѣножатки лѣсомъ до Меленецкого мха, отъ мха до Токова болота, съ Токова болота у Грызливое озеро, зася черезъ рѣку Сожъ до границы Романовское и до озера Бронного, отколь ся граница почала. Широкость того всего грунту, одъ болота Гатища до рѣчки Прочовки, вдолжъ на милю, а впоперокъ отъ озера Бронного до рѣчки Грезливицы на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ никоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Ипутья рѣчки до Вронного озера, однимъ берегомъ на три версты; у другомъ мѣстцу гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Перебоя врочища до Мертвицы рѣчки, однимъ берегомъ на три стрѣльбища зъ луку; у третьемъ мѣйстцы на той же рѣцѣ Сожи гоны бобровые, отъ лугу Терени до криницы Селецкое, однимъ берегомъ на полторы версты; въ четвертомъ мѣйстцы гоны бобровые на той же рѣцѣ Сожи, отъ озера Бронного до рѣчки Грезливой, однимъ берегомъ на три версты. Въ обрубѣ Ляховскомъ село Волотово бояръ Ивана а Нечая Хомировъ человѣки три. Старецъ, и подданые господарскіе тое волости Гомельское справу дали, ижъ то есть отчина и дѣдизна тыхъ бояръ шляхецкая.

Село боярское Волозковичи Ивана, Нечая Хомыровъ; маютъ человѣковъ осьмъ и пустовщину одну и островъ суплетный, на имя Позовъ боръ съ поддаными господарскими, въ Новоселками и Юрковичи. Старецъ и подданые господарскіе тое волости Гомельское сознали, ижъ то есть отчизна и дѣдизна тыхъ бояръ шляхецкая. При томъ же селѣ пустовщина Метуновщина, пашни бочокъ осьмъ грунту среднего; тую пустовщину держалъ за листомъ господарскимъ бояринъ Иванъ Хомиревичъ до воли иншего постановенья господарского; тая пустовщина съ теперешнего нового постановенья зоставлена на платѣ господарскомъ; маетъ тотъ Хомиръ давати зъ тое земли въ кождый годъ съ кождое бочки земли по два гроши и по два пенези, то чинитъ грошей семьнацать, пенези шесть. При томъ же селѣ тотъ же бояринъ Иванъ Хомиревичъ держалъ за листомъ господарскимъ до воли и иншого постановенья господарского земли, на имя Поколюбицкое, и зъ сѣножатьми ку тымъ землямъ прислухаючими; тое теперь къ рукамъ господарскимъ привернувши на фольварокъ замковый зоставлено.

Село Плесо попа Троецкого Федора Ивановича, наданье на придѣлъ светого Онуфрія. Въ томъ селѣ дымы чотыри, пашни бочокъ тридцать, сѣножати возъ петдесятъ. Тое село при той церкви водлугъ листу его королевское милости и тежъ сознанья старца и подданыхъ господарскихъ наданы ку монастыру Онофреевскому, зоставлено при томъ придѣлу Онофреевскимъ церкви святое Троицы по первому. Съ того села тому попу приходитъ дани медовое пудовъ петерныхъ деветь, а

грошии копъ двѣ. *Граница того села* поповского посполу зъ бояры: отъ замку господарского Гомельского дорогою гонною у Струпицу рѣчку, тою рѣчкою уверхъ у Мяи-лѣсъ, съ того лѣса у Кобылее болото, съ того болота при границы Даниловской черезъ дуброву Конячову у Потокъ логъ, съ того логу у Холхлицу рѣчку, тою рѣчкою унизъ у Сожское озеро, озеромъ у рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася до замку, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту, отъ рѣки Сожи и села Плеса до Кобылего болота, вдолжъ на двѣ мили, а впоперокъ, отъ селища Княжого до Конячовы дубровы, на милю. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, никоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные на рѣцѣ Сожи и на озерахъ: у озерѣ Комаричовѣ по половицы съ Хомиромъ тони двѣ, у озерехъ Сожахъ, тежъ спольное съ Хомиромъ, тони двѣ, озеро села Волотова, въ которомъ вступу никому нѣтъ, одно тому попу; тоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Сожовъ озера до замку, однимъ берегомъ, спольные зъ бояриномъ Хомиромъ, на чотыри версты, одножъ иншимъ бояромъ, которые въ томъ обрубѣ есть, Федьку Котовичу, Павлу Харковичу а Петру Хацковичу жадного вступу до дерева бортного, такъ тежъ до лововъ рыбныхъ, звѣринныхъ и до гоновъ бобровыхъ не маютъ. При томъ селѣ Волотовѣ церковь заложенья светого Николы; при той церкви попъ Опанасъ Семеновичъ держитъ землю Токарево поле и Комсинъ зъ давного наданья на тую церковь; въ томъ полѣ пашни бочокъ десеть, сѣножати возъ десеть, то по старому при той церкви воставлено.

Сумма тое всее волости Гомельское дымовъ двѣстѣ два, служобъ осимдесятъ осимь и зъ старцовою вольною; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ тое волости копъ триста чотыри, грошей шестьнадцать, пенезей деветь; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ, такъ зъ мѣста, съ корчмы, яко и зъ волости того замку господарского Гомельского копъ чтерыста чтердзесця шесть, грошей семь, пенезь одинъ и двѣ трети пенезя; жита бочокъ осьмдесятъ осимъ и зъ старцовою вольною, овса бочокъ осимдесятъ осимь, также и зъ старцовою вольною.

Люди волости Гомельское новорозданые ротмистру Гомельскому пану Криштофу Ленскому: село *Присно*—человѣковъ дватцать шесть, пустовщинъ осимь, озеръ большихъ два, а иные меньшіе; село *Шерстинъ* чоловѣковъ два; широкость тыхъ обѣихъ селъ удолжъ на чотыри мили, а впоперокъ также много,—на листѣ господарскомъ, до пана старосты Гомельского писаномъ, за которымъ увящій тые села пану ротмистру подалъ, одно село Присно, а Лапиничи описано, а Шерстина не доложоно, нижли тыхъ селъ Присны а Шерстина земли пашное и бортные суплетные суть и обрубъ одинъ. Въ селѣ Лапиничахъ человѣковъ пять, пустовщина одна, того села грунтъ сумѣстный зъ людьми господарскими Рогачевскими и Чечерскими; листовъ данины господарское на то панъ ротмистръ не оказалъ, менуючи ихъ быти у заховавью у брата своего ложничого господарского пана Лукаша Ленского. Пану Василю а пану Андрею Халецкимъ дано у въ одномъ обрубѣ селъ чотыри, то есть: *Чоботовичи, Засовье, Кольскевичи* а *Чорные*, человѣковъ петдесятъ. Широкость того всего грунту удолжъ на шесть миль, а впоперокъ на чотыри мили, индей ширей, индей ужей; листовъ данины господарское на тые села не оказано, ижъ сами панове Халецкіе на тотъ часъ у Гомли не были за послугою господарскою и земскою военною. Капитулѣ костела головного светого Станислава у Вильни, до замку *Стрешинского* дано село *Скепно*, человѣковъ тридцать. Широкость того грунту вдолжъ па три мили, а впоперокъ также много.

Сумма тое всее волости Гомельское: дымовъ двѣстѣ два, служобъ осимьдесятъ осимь и зъ старцовою вольною; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ тое волости: копъ триста чотыри, грошей шеснацать, пенезей деветь; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ, такъ зъ мѣста, съ корчмы, яко зъ волости: копъ чотыриста сорокъ шесть, грошей семь, пенезь одинъ и двѣ трети пенезя; жита бочокъ осимдесятъ осимь и зъ старцовою вольною; овса бочокъ осимдесятъ осимь.

U tego extraktu konnotacyja jaśnie wielmożnego imć pana skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki imci po rusku podpisany, ad praesens z ruskiego ięzyka na polski ięzyk przetłumaczony, także correcta z ruskiego pisma na polski ięzyk przetłumaczona, his exprimuntur verbis: Do którego tego extraktu przy pieczęci rękę moię podpisuię. Działo się w Wilnie roku, miesiąca y dnia wyż pomienionego: Станиславъ Бейнартъ—скарбный великого князства Литовского, секретарь королевское его милости. Скорыговалъ Довгяло. Na tym że inwentarzu testimonium jaśnie wielmożnego imci pana Bogusława Gąsiewskiego—biskupa Smoleńskiego z podpisem ręki imci y przy pieczęci imci in eum tenorem: Ja niżey na podpisie ręki mcy wyrażony oznaymuię y do wiadomości, komu by o tym teraznieyszego y przyszłego wieku ludziom wiedzieć należało, podaię, iż co wyż pisany inwentarz starostwa Homelskiego znaydował się u mnie in archivo miedzy mojemi papierami post fata jaśnie wielmożnego imć pana Słuszki—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, szwagra mojego, zaległy, tedy tenże sam dokument, jako concernens starostwo Homelskie, tak jak się w sobie miał, oddałem ad manus wielmożnego imć pana Mikołaja Krasińskiego—starosty Homelskiego y na to się fidele perhibendo testimonium przy pieczęci ręką moią podpisuię: Działo się w Wilnie roku tysiąc siedmset dwudziestego piątego, dnia czwartego miesiąca Septembra. Bogusław Korwin Gąsiewski—biskup Smoleński mp. Który to takowy extrakt inwentarza y ograniczenia miasta jego królewskiey mości Homla, za podaniem onego przy testimonium jaśnie wielmożnego imć pana Bogusława Korwina Gąsiewskiego — biskupa Smoleńskiego, przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1690 г. Апрѣля 23-го дня.

Изъ книги № 29, за 1696 г., л. 965.

101. Инвентарь имѣнія Любовицкаго.

Лѣта отъ нарожевья Сына Божого тысеча шестьсотъ деветьдесятъ шостого, мѣсеца Іюня дватцать третьего дня

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ тепе-

решній тысеча шестьсотъ деветьдесятъ шостый обравыми, постановившисе очевисто. у суду пленипотентъ панъ Михалъ Богдановичъ, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписати далъ инвентарь, при записѣ одъ его милости пана Франтишка на Ополю Копця—каштелянича Брестянского и пани малжонки его милости, ей милости пани Катерины Стетковичовны—подкоморанки Оршанской Копціовой, каштеляницовой Брестянской, на рѣчь въ немъ нижей мененую его милости пану Станиславу Казимеру Бартошевичу—секретару его королевское милости, пани малжонцѣ его милости служачій и належачій, который подаючи до актъ, просилъ насъ суду, абы былъ принятъ и до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ; якожъ мы судъ принявши а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Inwentarz wsi pewnych Łubawickich, niżey specifikowanych, zastawnym prawem od nas Franciszka Alexandra na Opolu Kopcia—kasztelanica Brześciańskiego y Katharzyny Stetkiewiczowny—podkomorzanki Orszańskiey Kopciowey—kasztelanicowey Brześciańskiey. małżonków, zawiedzionych imć panu Stanisławowi Kazimierzowi Bartoszewiczowi, jego królewskiey mości sekretarzowi y samey ieymci, w pewney summie siedmiu tysięcy złotych, w prawie naszym zastawnym mianowaney, podany ichmościóm w roku ninieyszym tysiąc sześćset dziewiędziesiątym, dnia dwudziestego trzeciego Aprilis w dzień świętego Jerzego święta rzymskiego. *Sioło Słowienie y Szubki*: Alexiey Sidor ma gruntu groszy dziesięć. Nieścier Okulin groszy pięć. Nikon Okulin groszy dziesięć. Hryszko Okulin groszy dwa y pół. Siemion Okulin groszy pięć. Harasim Nikonow groszy pięć. Achrem Nikonów groszy pięć. Daniło Warsobin groszy dziesięć. Taras Warsobin, groszy pięć. Chwiedor Szubkin groszy pięć. Alexiey Szubkin groszy pięć. Cimoch Szubkin groszy pięć. Dawid Szubkin groszy pięć. Dawid Monków Szubkin groszy pięć. Kościk Warsobin groszy pięć: gruntu osiadłego kopa jedna, groszy dwadzieścia dwa y pół. *Sioło Duryszki*: Fiedor Łokciów groszy dziesięć. Daniło Chwiesiow groszy pięć. Opanas Czeszniow groszy pięć. Sawka Achremow groszy dziesięć. Hryszko Trubka groszy pięć. Jaśko Czeszniów groszy pięć. Borys Marcinow groszy pięć. Hryszko Szykienin groszy pięć. Arciem Naumow groszy pięć: gruntu osiadłego kopa bez groszy pięć. *Sioło Mohilno*: Onikiey Ozmiciel groszy piętnaście. Alexiey Naumow zięć groszy dziesięć. Jermoł Sukolen groszy dziesięć. Borys Łukianow groszy pietnaście. W tey wsi gruntu osiadłego groszy pięćdziesiąt. *Sioło Heliaszowo:* Isak Dawidow groszy dwanaście. Hryszko Dubina groszy dwanaście. Jermoł Sukolen groszy dwanaście. Onuprey Stuczok groszy sześć. Daniło Stuczonek groszy sześć. W tym siele gruntu groszy cztyrdzieście ośm. *Sioło Oniskowo:* Iwan Oniszczonek groszy dziesięć. Pawluk Oniszczonek groszy pięć. Chalmon Kowpniow groszy siedm y pół. Siemion Kowpniow groszy siedm y pół: gruntu osiadłego groszy trzydzieście. Z tego gruntu czyni wszytkiego czynszu kop litewskich numero sto trzydzieście y dwie y pół y groszy pietnaście. *Powinność tych poddanych:* z kożdey kopy gruntu osiadłego powinni płacić do roku po kop trzydziestu Litewskich, krom zapisnego; przytym dziakła z każdego dymu: gęś jedna, kurów dwie, jaiec dwadzieścia, prosię jedno, masła kwartę, oleiu kwartę, siana woz, sciehno od wieprza, żyta na zasiew solankę, osobno z kolędą y włoczebnym bywać powinni. Item kożda młodzica łokieć płótna doma tkanego y nici talkę okrągłą dać maią z chaty jedną y pryhonu każdego tygodnia po trzy dni, z czym każą, zasłużyć,

na poprzęduchę według potrzeby żonki chodzić y kroś na tkać koleyno, latem plewidło ogrodne y polne na swych dniach obchodzić będą. Straż koleyną po dwu na przemianę w tygodniu odprawować z koniem, miody ze dworem na pół podbierać, podwody prywatne, jako to: do Orszy, Witebska, Smoleńska, ile każe potrzeba, za przybcn odprawią, w dalszą zaś drogę za mil kilkadziesiąt ieno raz w rok y to który zmoże według uwagi y potrzeby odprawi, furę jednak jeneralną z Kadzina abo ze Mścisławia wszyscy na wywóz soli zasłużyć winni będą. Gwałty do orania tak na wiosnę pod iar, jako y poparu, także bronowania cztery dni, wiele u którego naydzie się koni; a do żniwa także po cztery dni, ile osób zgodnych do tego będzie, osobno za dzień do zebrania konopi zasłużyć maią. Sianożęci jwkami kosić y sprzątać będą y inne do tego powinności y posługi, lubo które y tu nie są specifikowane, według dawnych zwyczaiów, stosując się do główney maiętności Łubowic, pełnić y zasługować maią y powinni będą. У того инвентару при печати подписъ рукъ тыми словы: Franciszek Kopec — kasztelanic Brześciański. Katarzyna Stetkiewiczowna Kopciowa—kasztelanicowa Brzeska. Podług prawa pieczętarz, od osób wysz mianowanych Władysław Buywid — skarbnik Miński, do tego inwentarza. Jako ustnie proszony od osób wyżey pomienionych Wiktoryn Jan Bartoszewicz—woyski Wendeński. Podług prawa proszony pieczętarz od osób mianowanych Marcyan Stanisław Powbyn Otroszkiewicz.

Который же тотъ инвентарь, за поданьемъ оного до актъ черезъ плениnотента верху мененого, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принятъ и уписанъ.

1755 г. Апрѣля 7-го дня.

Изъ книги № 5146, за 1755 г., листы 423—432.

102. Опись движимаго имущества, оставшагося по смерти Виленскаго русскаго купца Гавріила Кательницкаго.

Feria secunda post dominicam Conductus die septima mensis Aprilis, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto.

Ad instantiam famatae d-nae Apolloniae de Zubcewiczów Katelnicka — negociatricis et civis Vilnensis derelictae viduae, in assistentia curatoris eius nobilis domini Joannis Moroz et Petri Kossobudzki consularis, mecum notario ordinario infra expresso, in assistentia providorum Antonii Chodźko et Andreae Pozlewicz—ministerialium iuratorum pro inventandis et taxandis bonis post fata f. domini Gabrielis Katelnicki—negotiatoris f. civis Vilnensis, intestate demortui relictis, e medio officii consularis Vilnensis designati, descenderunt ad locum loci, nempe ad domum hospitalem civilem, in qua defunctus f. dominus Katelnicki certo contractu, a civitate sibi dato, inhabitabat. Ibique adhibitis ex contuberniis opificibus necessariis, ad hunc actum competentibus, infra expressis, in praesentia tam praedictae f. d-nae Apoloniae de Zubcewiczów Katelnicka, derelictae viduae, quam etiam f. dominorum Michaelis Kielch—servitoris s. r. m. et Joannis Lenewicz—negotiatorum et civium Vilnensium, qua tutorum, ad pupillos utriusque thori et bona praedicti defuncti fam. domini Katelnicki derelictos et relicta per decretum additorum, tum in praesentia ingenui Joannis Katelnicki, filii defuncti f. dominii Gabrielis Katelnicki, majoris natu, qui jam caepto ejusmodi actui adfuit, actum inventationis seu inventarii insimul cum taxatione expedire inceperunt, a revisione sigillorum, quae in toto ac integro post obsigillationem, officiose factam, sunt ubique inventa. Tandem post resigillationem scriniorum et fornicum, praevia sui monitione per officium designatum, superius expressum, de fideli porrectione ad inventarium bonorum omnium, in facie omnium adstantium facta, praedicta f. d. Apollonia de Zubcewiczów Katelnicka, derelicta vidua, salvo etiam super cujusmodi fidelitatem iuramento, (si et inquantum etc.) suo tempore explendo, porrigebat ad inventarium bona mobilia et suppellectilem domesticam, de tenore sequenti:

Pieniądze gotowe.

W sekrecie dwuma zamkami zamkniętym y pieczęcią urzędową obsygillowanym znalezione pieniądze takie:

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
1. Berlinkami złot. pruskich $120\frac{1}{2}$ y 1 berlinka—facit pol. . .	154	27	$1\frac{1}{2}$
2. Tynfami y szostakami staremi, tynfów 280 y szostaki 2, facit .	355	15	1
3. Półtalarkami y ćwiertkami talarów bitych $16\frac{1}{2}$, facit . .	132	—	—

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
4. Całkowemi talarami, talarów bitych 20, facit . . .	160	—	—
5. Tynfów 5 nowych saxońskich	6	10	—
6. Jeden podwóyny czerwony złoty	34	16	—
7. Jeden dukat złoty z figurą biskupa pod rokiem 1628, ważył złot. 5, facit	86	10	—
8. Nowemi pruskiemi szostakami tynfów 116 y szostak 1, facit .	147	10	2
9. Nowemi pruskiemi tynfami tynfów 32 y szostaki 2, facit .	41	11	1
10. Tynfów 18 w różney monecie	22	24	—
11. Talarów bitych 104 y złotych 6, które mieniła pani wdowa, iż zaraz po śmierci nieboszczyka za wiadomością imć pana burmistrza Jachimowicza na expensa pogrzebowe y żałobę wzięła, facit	838	—	—
12. Item talarów bitych 10 szostakami, te na składankę do izby kupieckiey pod czas inwentarza wypłaciła	80	—	—
13. Także za zastaw okupiono wziętych pod czas czynienia inwentarza czerwonych złotych 57, facit	934	6	—
14. Item w sklepie w murku naleziono pod czas inwentarza talarów bitych czałkowych sztuk 46, facit	368	—	—
Tamże puszkę szelongów; te na ubogie dysponowano . .	—	—	—

Kleynoty,

które taxował sławetny pan Antoni Honorski—jubiler.

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
7 sznurów pereł gałaguckich, z których jeden rozerwany, ważyły łotów 5 y pół ćwierci, rachując łót każdy po talerów 12, efficit złotych	492	—	—
2 sznureczki perełek małych, ważyły trzy ćwierci łota, gałaguckich, ogulnie taxowano talarów bitych 6, facit	48	—	—
1 para kolczyków złotych z rubinkami y jedna sztuczka także rubinkowa do kolczyków, talarów bitych trzy, facit	24	—	—
2 łancużki złote na ręce, ważące czerwonych złotych 46, rachując czerwony złoty po tynfów 12, facit	699	6	—
1 obrączka złota duża, ważyła czerwonych złotych 3, także rachując czerwony złoty po tynfów 12, facit	45	18	—
1 obrączka złota, ważąca czerwony złoty jeden y ćwierć, ogułem taxowano tynfów 14, facit	17	22	—
1 obrączka mnieysza złota, także ogułem tynfów 8, facit . .	10	4	—
1. sygnet śrebrny pozłocisty, ogułem tynfów 3	3	24	—
1 sygnecik z portretem króla Szwedzkiego, ogułem tynfów trzy .	3	24	—
1 pierścień złoty z kamuszkami zielonymi y czerwonemi prostemi, ogułem tynfów 13, y szostaków 2, facit	17	8	—

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
1 pierścień rubinkowy, takoż ogułem 1	17	8	—
1 para kolczyków złotych po jednym we srzodku dyamenciku, ogułem taxowano talarów bitych 6, facit	48	—	—
1 spineczka białogłowska złota, ogułem tynfów 12, facit . .	15	6	—
1 para zausznic staroświeckich dyamentowych dużych, jedney sztuczki z jednym kamuszkiem niemasz, ogulnie taxowano talarów bitych 40, facit	320	—	—
1 para zausznic szmaragdowych y różyczka na szyję, takoż dzieląca się na pięć sztuk, taxowano tynfów 80, facit	101	10	—
1 trzonsawka z rubinkami, we srzodku perła Moskiewska, taxowano tynfów 10	12	20	—
5 sznurków koralów, taxowano tynfów 40, facit	50	20	—
1 korale zastawne żydowskie z sztuczkami śrebrnemi pozłocistemi w 8 talarach bitych, te wzięła pani wdowa do siebie, ponieważ żyd ma okupić, facit	64	—	—

Śrebro.

Taxował Jan Zyzman—złotnik proby 13 łot po szost. 7½.

2 łyżki ważyły łotów 9½ y pół ćwierci	30	14	1
1 czarka ze srzodka pozłocista, łotów 3¾	11	11	—
1 balsamka pozłocista, łotów 2, facit	6	10	—
18 guzików staroświeckich, łotów 4½ ważyły	14	7	1½
7 guzików pozłocistych, łotów 2⅛, facit	6	21	2½
2 guziki pozłociste, ogułem	[redacted]	—	—

Proby 12 łot taxował po złotych trzy.

4 łyżki, ważyły grzywnią 1, łotów 3 y 3 ćwierci, facit . .	59	7	1½
1 czara duża łotów 9 y 3 ćwierci	29	7	1½

Proby 11 łót taxował po tynfów dwa.

12 łyżek z apostołami, ważyły grzywień 5 y łotów 13, facit . .	235	18	—
4 łyżki różne ważyły grzyw. 1, łotów 4½	51	28	—
2 czarki łotów 7 y trzy ćwierci	19	19	—

Proby 10 łót po szostaków pięć.

1 kubek łotów 9, facit	19	—	—
2 czareczki małe, pozłociste łotów 9	19	—	—

Szable.

Te taxował Piotr Gruszczyński—złotnik od polskiey roboty.

	Złota pol.	Grosze.	Szelą.
1 karabella z jaszczurem śrebrna pozłocista, śrebra proby 9, ogułem ze wszystkim taxował bitych 16, facit	128	—	—
1 palasz z krzyżem powlekanym na żelezie z sznurem jedwabnym, taxował ogułem	40	—	—
1 szabla także z krzyzem powlekanym y breycerami blachmatowemi, ogułem talarów bitych $4\frac{1}{2}$	36	—	—
1 karabella mosiężna	23	—	—

Śrebro zastawne.

4 łyżki śrebrne zastawne od pewnego zakonnika w talarach bitych piąciu	40	—	—
1 kałamarz mały śrebrny czworograniasty w. i. p. Józefa Skorulskiego, zostawiony we stu złotych, jako karta sonat tegoż imci . .	100	—	—
3 korony małe od obrazu y łyżka śrebrna, zastawione od pana Łunkiewicza, jako karta owegoż sonat, we złotych ośmnastu . .	18	—	—
1 zegarek śrebrny zastawiony w talarach bitych piąciu, złot. .	40	—	—
1 rząd pozłocisty na mosiądzu z siądzeniem, zastawiony przez nieboszczyka imć pana Ruszczyca, przy którym była karabella, ale już dawniey okupiona	—	—	—
2 łyżki śrebrne, jedna kozacka, druga mnieysza staroświecka, te mieniła bydź pani wdowa zastawione przez pana Horocha . .	—	—	—

Cyna angielska.

2 pułmiseczki małe, ważyły funtów 3 y ćwierć	5	14	2
14 talerzy, ważyły funtów 16	27	—	2
1 flasza zażywana duża, ważyła funt $10\frac{1}{2}$	17	22	—

Funt tey cyny taxowano po szostaków 4.

Cyna koronna.

2 misy wielkie fun. 16	24	—	—
1 flasza płaska wychylana funtów 8, facit	12	—	—
1 flasza ośmmiograniasta, funt. $9\frac{1}{2}$	14	7	$1\frac{1}{2}$
2 pułmiseczki, funt 5 y pół	8	7	$1\frac{1}{2}$

Tey cyny funt taxowano po pół talara.

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
Cyna prosta dobra.			
2 misy wielkie fun. 16	20	8	—
10 pułmisków różnych, mnieyszych y większych, ważyły funtów 35, facit	44	10	—
2 kubeczki cynowe y pół kwartowy półmisek stary; oraz			
21 talerzów, także różnych, mnieyszych y większych, ważyły funt. 28.	48	4	—
1 misa głęboka, funt 4 y pół	5	21	—
1 flasza duża ośmiogranista fun. 12 y pół	15	25	—
1 flasza mnieysza, fun. 6 y trzy ćwierci	8	16	$1^1/_2$
1 flasza stara, fun. 7 y ćwierć	9	5	$1^1/_2$
1 flasza półgarcowa, funtów 3 y ćwierci trzy	4	22	$1^1/_2$
Funt takowey cyny po tynfowi taxowano.			
Item cyny angielskiey in crudo w pięciudziesiąt dwuch tabliczkach, mnieyszych y większych, ważyło funtów 54, facit	91	6	—
Funt po szostaków 4.			
Tę wszystkę cynę taxował konwisarz Gasper Schuchel.			
Miedź.			
1 kocioł do chust zażywany, potrąciwszy na fuz y żelazo, ważył tynfów 15	25	10	—
1 alembik z czapką y dwuma trąbkami, po odtrąceniu na fuz, ważył funtów 24	40	16	—
1 czapka do bani z jedną trąbą nową, ważyła funtów 35 y pół, funt po 2 tynfy, facit	89	28	—
1 wanienka ważyła fun. 7	11	24	2
1 sagan ważył fun. 9 y pół	16	1	1
1 sagan mnieyszy ważył funtów 6 y pół	10	29	1
1 bańka do pieca fun. 5	8	13	1
1 panew duża z nogami y rączką żelazną, funtów 8 . . .	13	15	1
1 alembik stary z czapką, uszy żelazne, funtów 18, . . .	30	12	—
1 kociołeczek mały, fun. 3	5	2	—
1 rądelek z rączką żelazną, funtów 3.	5	2	—
1 flasza duża z cynową szrubą, fun. 10 y pół	17	22	—
1 flasza mała także ze szrubą, fun. 5	8	13	1
1 kocioł w brawarze, ważył funtów 277	584	23	1
Taxował funt po szostaków 5.			

	Złote Pol.	Grosze.	Szelon.
1 bania z czapką y 3 trąbami, ważyła funtów 155, także funt po 5 szostaków, facit	327	6	2
Tę miedź wszystką, po potrąceniu na fuz y żelazo, ważył y taxował Jerzy Szczuka—kotlarz, funt po szostaków 4, excepto czapki z jedną trąbą nowey, oraz kotła y bani browarney.			

Spiż.

1 mozdzierzyk z tłuczkiem, ważył funt 9	15	6	—
1 mozdzierzyk mnieyszy z tłuczkiem funtów 5 y trzy ćwierci .	9	21	1
Item jeden mozdzierzyk z tłuczkiem, funtów 10	8	13	1
1 gwicht waży funtów 10	16	22	2

Ten spiż ten że sam kotlarz taxował, funt po szostaków 4.

Suknie męskie.

1 para sukień, to jest, kontusz sagetowy pieprzowy, a żupan karolinowy popielaty, w krople białe, podszyty barchanem, tey pary kontusz bitych siedm, a żupan bitych ośm taxowano . .	120	—	—
1 żupan atłasowy saladynowy bitych ośm	64	—	—
1 kontusz kaperowy stary	10	—	—
1 żupan atłasowy karmazynowy, kraszaniną podszyty, bitych 6, fac.	48	—	—
1 żupan zażywany karmazynowy sukienny, bitych 4, facit . .	32	—	—
1 kontusz ciemny stalowy czerwonych złotych 2	34	16	—
1 kontusz czarny stary złot.	8	—	—
1 kontusz zielony podszyty kasztanami, bitych 10 . . .	80	—	—
1 kontusz stary zielony, popielicami staremi podszyty, bitych 4, fac.	32	—	—
1 kontusz gozdzikowy krolikami podszyty, bitych 11, facit . .	88	—	—
1 kireja niedzwiadkami podszyta, sukna stalowego, bitych 12, fac.	96	—	—
1 kołdra stara bławatna	20	—	—
1 czapka z siwym barankiem wierzch piaszczysty bitych 3, fac. .	24	—	—
1 kuczma czarna barankowa	8	—	—
7 łokci drogetu w kwiaty, łokieć po bitym	56	—	—
2 półpaski, jeden ponsowy, drugi dzikawy, poszowe, ogułem taxowano czerwonych złotych cztyry	69	2	—
1 pas szałowy karmazynowy zażywany	24	—	—
1 pas szałowy w kwiaty karmazynowy, bitych 6, facit . .	48	—	—
1 pas czarny zbyt stary wyszywany w kwiatki złote . . .	8	—	—
Półpaska perskiego zbyt starego	5	—	—
1 pasek siatkowy jedwabny, bardzo stary	5	—	—
1 kołdra podwóyna kitayki ponsowey, pikowana, bitych 8, fac. .	64	—	

Te wszystkie suknie taxowali starsi krawcy, Jan Wysocki y Jakub Wołkowski, także Mikołay Medycki—kusnierz.

Suknie białogłowskie.

Nieboszczki pierwszey żony.

1 para sukień partyrowych, koloru oliwkowego, to jest, andryan y spodnica.
1 spodnica turkosowa adamaszkowa, w kwiaty złote drobne.
1 spodnica rolowa w kwiaty koloru siarczystego, zażywana.
1 spodnica czarna toreynelowa.
1 jubka, alias kontusik białogłowski adamaszkowy karmazynowy bez futra.
1 kamizol kitaykowa w paski.
1 kamizol tabinkowa czarna stara.
1 kołdra adamaszkowa różowa, zażywana.
1 sztuczka kitaiu niebieskiego.

Bielizna tey nieboszczki.

3 koszule gładkie.
7 koszul z korunkami.
2 płotki z korunkami szerokiemi do łóżka.
4 poszewki duże z korunkami, z tych samych pan Jan 2 wzioł.
1 obrus olenderski duży.
1 czapka w złote kwiaty, staroświecka.
1 czapka aksamitna czarna z kompaneczką małą śrebrną.
1 kapturek czarny aksamitny.
3 chustki szwabskie do głowy.
7 szpreyduchów bawełnicznych.
1 szpreyduch szwabski.
4 poszewki wielkie.
5 poszewek małych.
5 fartuchów szwabskich.
1 fartuch bawełniczny.
1 kwef czarny kitayczany.
3 łokcie kitayki niebieskiey, we dwuch szmatach.
5 obrusów dobrych.
8 ręczników olenderskich.
1 wstążka biała łokci 3 z złotemi kwiatami.
1 wstążka, śrebrny kwiat, niebieska, łokieć.
1 łokieć ponsowey wstążki, także śrebrny kwiat.
2 łokcie wstążki niebieskiey, śrebrny kwiat.
Półtora łokcia wstążki z śrebrnym kwiatem.
1 para rękawic czarnych.

11 y pół łokcia korunek różnych nowych.
Ciemney materyi w złotym kwiecie na czapkę kawał.
Galony z potrzebami do kirei.
1 pas staroświecki z śrebrnymi blaszkami, kwiatami nabijany złotemi.
1 tasiemka.
Czapka axamitna, czarna z kompaną złotą.

Towary Norimberskie.

	Złote Pol.	Grosze.	Szelon.
1 gulderwerek grzebłów powlekanych N° 4	6	22	2
1 gulderwerek grzebłów N° 5	6	22	2
1 gulderwerek grzebłów N° 6	6	22	2
6 grzebłów N° 8	5	2	—
2 tebli srzednie po tynfów 1 y szostaku 1	8	13	1
6 pił ciesielskich po szostaków 11	27	26	—
1[illegible] pił do tarcic, po tynfów 6, szostaków 2	101	10	—
1 bunt łancugów do koni po groszy 40 N° 6	8	13	1
6 łancugów do koni N° 8 po złot. 1	6	—	—
1 gulderwerek zamków N° 4	8	—	2
1 gulderwerek młotków N° 12	6	22	2
[illegible] grzebłów żelaznych małych po groszy 19	3	5	—
5 grzebłów maleńskich po szostaku jednym	2	3	1
1 kopa sierzpów Królewieckich po groszy 10	20	8	—
1 gulderwerek napilników y roszplów	6	22	2
5 rydluwek małych, rydluwka po szostaków 4, facit	8	13	1
2 rydluwki wielkie, po szostaków 4, groszy 6	3	24	—
2 kosy do lady wielkie po tynf. 2	5	2	—
4 krągi drotu cięszego y grubszego po szostaków 8, fac.	13	15	1
1 żelazko mosiężne do chust	6	10	—
30 tuzinów y grzebieni 9, tuzin po szostaków 4	50	20	—
37 sztuk blachy żelazney dużey y małey, funtów 288 y pół, funt po groszy 9 dobrey monety	182	12	—
2 baryłki stali lipskiey po bitych 7, facit	112	—	—
1 miotełko oszyte	—	25	1
3 toczydła duże po złot. 8, facit	24	—	—
2 toczydła małe po złot. 4, facit	8	—	—
1 kociołek mosiężny, który ważył funtów 8, funt po szostaków 5, facit	16	26	2
25 tysięcy y kop 8 gątalów ordynaryinych po szostaków 11, facit	118	6	2
11 tysięcy y kop 2 gontalów sowitych, po tynfów 4, facit	55	22	—
1 szabla prosta z paskami rzemiennemi	—	—	—

		Złote pol.	Grosze.	Szelon.
1	szabla bez skówki, bez krzyża, krzywa	—	—	—
3	skórki czerwone kozłowe	—	—	—
3	mieszki do dmuchania żaru duże	—	1	8
2	mieszki do dmuchania żaru małe po groszy 9 . . .	—	18	—
586	kos do koszenia siana, sto kos po 18 bitych, facit . .	843	25	—
8	klatek Królewieckich po tynf. 2, groszy 3	21	2	—
1	skrzypce zepsute	2	16	—
1	skrzypce całe	3	24	—
1	reza papieru pocztowego	20	8	—
2	rezy papieru pod karpiem po tynf. 5, szost. 1 . . .	13	15	1
36	y pół tuzinów grzebieni rogowych do głowy, po szost. 4, facit .	61	19	1
1	puzderko półkwartowe N⁰ 8, z szrubami flaszki . . .	6	22	2
2	puzderka kwartowe N⁰ 8 Królewieckie	16	1	1
2	funty y pół surnetu farby po złot. 8	20	—	—
75	tynfów bleywasu gołego, funt po groszy 10	25	—	—
65	funtów minii czerwony po groszy 10	21	20	—
57	funtów łazurku, funt po szost. 2	48	4	—
10	funtów poliwy gancarskiey	8	13	1
1	achtelik oliwy zieloney bitych 10	80	—	—
62	funty oliwy zieloney z hlakiem, funt po szostaków 2 na fuz ustąpiono, funtów 16	38	25	1
6	buncików korzenia do dekoktu, każdy buncik ważył po tynfów 4 bez ćwierci, funt po tynfów 5, facit	140	15	—
4	funty kilczyberu po tynf. 1, fac.	6	24	—
34	funty rogu łosiego, funt po groszy 6, facit	5	2	—
2	kamieni y funtów 8 wosku czystego, po bitych 8 y pół . .	149	18	—
34	y pół funtu cynomanu białego, funt po tynf. 1 . . .	43	21	—
298	funtów hanyżu, funt po gr. 8, facit	79	14	—
6	funtów y pół korzenia fiałkowego po szost. 5, facit . .	13	21	1

Taxowali te rzeczy Jan Daszkiewicz, Jan Żurawski, Symon Aukowicz.

S u k n o.

39	łokci norderu kafowego, po tynfów 3, groszy 21 . . .	175	15	—
14	łokci karazyi białey po tynf. 2	35	14	—
39	łokci sukna franciszkańskiego, po tynf. 3, groszy 21 . .	175	15	—
120	łokci sukna różnemi kolorami po szost. 5, facit . . .	253	10	—
1	sztuka saladynowego sukna łokci 22, po tynfów 3 y gr. 4, fac.	42	16	—
41	łokieć sukna samodziału granatowego	41	—	—
7	łokci sukna białego samodziału	4	13	—

Taxował Adam Banaś.

Dalsze towary Łukiskei.

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
Soli oprawioney y nie oprawioney zostało beczek 607, rachuiąc beczkę po złotych 18, facit	10,926	—	—
Siemienia lnianego łasztowek wielkich 184.			
Siemienia konopnego łasztowek 260.			
Pieńka, która z Rusi przybyła na strugu imć pana Semplińskiego, do Królewca poszła.			
Tu zaś w Łukiszkach nalazło się pieńki ciuków sześć y ta jest do Królewca oddana na strugu imć pana Semplińskiego			
Te towary sypne y pieńka wszystka transportowane są do Królewca.			
Za które wiele wzięto w Królewcu, pan Jan Katelnicki, jako będący tam praesens, ma rachunek.			
Z którey summy, popłaciwszy tamże długi nieboszczykowskie w Królewcu kredytorom w remanencie zostało przy imć panu Szeryzie—kupcu Królewieckim, złotych pruskich 2653, gr. 27, facit złotych polskich	5,602	20	—
Miodu praśnego znalazło się w kamienicy miar 41 y pół, rachując miarę po bitych 3	996	—	—
Miodu syconego w piwnicy kuf 9, rachuiąc każdą kufę po złot. 70, facit	630	—	—
1 kufa wina frontyniaku nie pełna bez garcy sześciu . . .	280	—	—
3 kufy pikardu, trzecia nie pełna garcami 10, odtrąciwszy te garcy 10, tynf. 40, facit	669	10	—
2 kufy wina francuzkiego, z których jedna wyszła przez pogrzeb na różne goście y nabożeństwo, czyni kuf dwie złotych . .	384	—	—
Wódki anyżkowey kuf 9, kożdą kufę rachując po garcy 56, a garniec po złotych dwa, in summa uczyni	1,008	—	—
1 osoka drewniana pod figurą pana Jezusa w zastawie w tynfach czterech	5	2	—
12 beczek żyta, rachując beczkę po talarów bitych trzy, facit .	288	—	—
7 y pół beczki jęczmienia, rachując beczkę po złot. 12, facit .	90	—	—
4 beczki pszenicy, rachując beczkę po talarów bitych 4 . .	128	—	—
4 beczki grochu, rachując po złotych 20	80	—	—
Kolaska francuzka na osób cztyry, taxowano talarów bitych dwadzieścia pięć, facit	200	—	—
1 pałub podróżny, taxowano talarów bitych piętnaście . .	120	—	—
1 para koni talarów bitych dwadzieścia pięć	200	—	—
1 kociołek rumowy do gotowania.			

	Złote pol.	Grosza.	Szelon.
1 koń talarów bitych	64	—	—
Te konie y kolaski taxował Korneli Walter.			
2 korowy talarów bitych siedm	56	—	—
2 wieprze także talarów bitych siedm	56	—	—
3 świnie taxowano bitych 4	32	—	—
1 skrzynka łokciowa okowana z szufladami dębowa.			
1 skrzynka pół-łokciowa okowana z szufladami dębowa.			
1 jaszcz okowany dębowy.			
1 biblia polska.			
1 xiążka żywoty święte, polska.			
1 trebnik xiążka ruska.			
1 akafist ruski.			
1 testament ruski.			
1 psałterz ruski.			
1 flasza miedziana cudza			
3 puzdra z flaszami różne zażywane.			
2 ponarady gospodarskie z kołami.			
1 ponarad z kołami kutemi.			
7 kamieni wosku, po bitych 8 y pół, ten na pogrzeb na świece kramnikom dano do bractwa	476	—	—
1 baryłka oliwy, talarów bitych dziesięć, ta poszła na pogrzebową apparencyą na lampy, facit złotych	80	—	—
Blachy białey cienkiey arkuszów 100 — arkusz po gr. 20, facit .	66	20	—
Hir żelaznych z wagami dwie.			
1 beczka pszenicy cudza, ta ex quo cudza niema iść w komput, ale ma być oddana.			
3 beczki okute do mierzenia zboża.			
Pół beczki okuty, także do mierzenia zboża, jeden.			
1 ośmina do mierzenia zboża.			
Fangultu złota xiążeczek trzy, śrebrnych 2	38	—	—
5 beczek śledzi po bitych 4 y ćwiertce	180	—	—

Papiery y dokumenta różne pozostałe.

1. Pak papierów różnych, idque regestrów Królewieckich, listów, notacyi mniey potrzebnych, dla wiadomocci sukcessorom zostaią.
2. rewersał na gościnny dom od imć panów Katelnickich miastu Wilnowi, sub N° 1740 Januaryi 1 dnia dany y służący.
3. R. 1753 Xbra 31 dnia karta, od Potapowicza na sukna postawów 30 panu Katelnickiemu dana.

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
4. Kontrakt na wysługi Jakuba Jaroszkiewicza, roku 1749 22 Februaryi imć panu Katelnickiemu dany.			
5. Kontrakt od kollegium diaecesan., imć panu Katelnickiemu na szpichlerz Łukiski w roku 1751 dany.			
6. Pozew na trybunał skarbowy wielkiego xięstwa Litewskiego od imć p. Krzystyny z Straszkiewiczów, 1-mi voti Antoniney Dorofiewiczowey, postmodum Mińkiewiczowey imć panu Katelnickiemu y samey jeymości małżąkom w roku 1755 dnia 8 Februaryi.			
7. Kwitacya z opieki od pana Piotra Juchnowicza imć panom Katelnickim z extraktem przyznania w roku 1754 dnia 18 Obra dana.			
8. Skrypt od żyda Josiela Kołnowicza chmielu zastawionego imć panu Katelnickiemu w roku 1751 dany.			
9. Oblig, od imć pana Jana z Naramowicz Naramowskiego—podstolica Orszan. imć p. Gabryelowi Katelnickiemu w roku 1738 dany na złotych	120	—	—
10. Oblig, od pana Stanisława Juchnowicza imć panu Gabryelowi Katelnickiemu w roku 1752 dany na złotych polskich . .	1,800	—	—
11. Oblig, od żyda Dawida Niesonowicza w roku 1755 imć panu Gabryelowi Katelnickiemu dany na tynfów tysiąc sześćdziesiąt, na złote facit złot.	1,342	20	—
Ten oblig imć pan Katelnicki Jan wziął.			
12. Vacat.			
13. Oblig, od Hirszela Berkowicza y Dawida Hirszelewicza—obywatela Drybińskiego imć p. Gabryelowi Katelnickiemu w roku 1754 dany na summę funtów tysiąc siedmset, na złote facit . .	2,153	10	—
Ten oblig pan Jan Katelnicki wziął.			
14. Oblig imć p. Gabryelowi Katelnickiemu na summę dobrey monety złotych cztyrysta od żyda Samuela Rubinowicza y od syna onego Izaka Samuelowicza w roku 1754 Februaryi 25 dnia, redukując na złote polskie, facit	844	13	1
Ten oblig pan Jan Katelnicki wziął.			
15. Oblig od żyda Samuela Rubinowicza w roku 1754 Apryla 23 dnia na tynfów sześćdziesiąt, facit	76	—	—
16. Oblig, od żyda Abrahama Moyżeszowicza—obywatela Wileńskiego, w roku 1754 panu Karpiejowi Alexieiewiczowi dany na złotych pruskich tysiąc, facit	—	—	—
17. Oblig, od imć pana Marcellego Semplińskiego imć panom Katelnickim 1754 Marca 12 dnia dany, na summę czerwonych złot. sto pięć, facit	1,813	—	—

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
18. Oblig, od żyda Marki Rubinowicza — obywatela Jurburskiego, imć p. Koralowi Strzałkowskiemu dany na summę czerwonych złotych ośmdziesiąt jeden, facit	—	—	—
19. Karta, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu od pana Michała Szapunkiewicza dana złot.	1,076	—	—
20. Karta od imć pana Piotra Michała Konopki imć panu Gabryełowi Katelnickiemu w roku 1752 Januaryi 22 dnia, na czerwonych złotych jeden, facit	17	8	—
21. Karta, sub anno 1755, 28 Februaryi od imć pana Michała Milewskiego—koniuszego Wileńskiego, imć panu Gabryelowi Katelnickiemu na tynfów 14 y funt oliwy walorem złotego jednego dana, facit złot. pol.	18	22	—
22. Regestr, własną ręką nieboszczyka imć pana Gabryela Katelnickiego pisany, na różnych ludziach długów pieniędzy gotowych, temuż imć panu Katelnickiemu należących, okazuiący.			
23. Kart dwie po rachunku Łukiana kupca Toropieckiego z imć panem Gabryelem Katelnickim, jedna sub anno 1751 po rusku, druga z konnotacyą ruską 1753, a polską 1754 pisane.			
24. Kwitacya od imć pana Antoniego Zaleciły imć p. Gabryelowi Katelnickiemu z pistoletów, za dług imć pana Zaleciły, przez imć p. Katelnickiego różnym osobom wypłacony, przyjętych 1753, Julii 6 dnia dana.			
25. Assekuracya od imć pana Karola Tołczyka na tynfów tysiąc, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu—kupcowi Wileń. w roku 1754 Marca 7 dnia, z expressyą zastawionego obligu za tę summę, to jest żyda Chaima Leybowicza, także na summę tysiąc tynfów imć p. Tołczykowi danego, służąca, facit	1,266	20	—
26. Karta ze dwuma assekuracyami, od Symona Janczewskiego y Macieja Kowalewskiego panu Karpiejowi Aleksiejewiczowi, jedną, wyrażaiącą talarów 14, drugą, talarów pięć, w roku 1754 Marca 13 dnia dana.			
27. Kartelusz, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu od żyda, po hebraysku w nim podpisanego, na summę bitych trzynaście dany, facit złytych pol.	104	—	—
28. Konnotacye rachunkowe zbytych towarów w Królewcu in numero sztuk siedm.			
29. Regestr kramu żelaznego imć pana Piotra Juchnowicza, sub anno 1754 sprządzony.			
30. Regestrów wypłacywanego podymnego, alias kwitów z gościnnego domu sztuk dwie.			

		Złote pol.	Grosze.	Szelon.
31.	Kwitacye dwie z klasztoru Wileńskiego xx. greko-ruskich ś. Ducha z wypłacenia pogrzebowych pieniędzy zeszłego imć pana Gabryela Katelnickiego, jedna 1755 Marca 28, a druga 27 ejusdem mensis et anni, imć pani Katelnickiey y sukcessorom zeszłego służące.			
32.	Kontrakt miodowy czopowego szelężnego, sub data roku nınieyszego 1755, imć panu Katelnickiemu służący.			
33.	Papiery w paku rachunkowe Królewieckie, listy różne mniey potrzebne, dla wiadomości sukcessorom imć p. Katelnickiego zebrane zostaią.			
34.	Kalendarzów 16 z konnotacyami własną ręką nieboszczyka imć pana Gabryela Katelnickiego, idque 1732 y 3, tudzież 5, 6, 7, 8 1740, 1, 2, 3, 4, 5, 6 7 y 1754 y 5.			
35.	Regestra zszywane, a w nich listy y osobliwe regestrzyki y listy dawne niepotrzebne, dla wiadomości sukcessorom zebrane zostają.			
36.	Regestr reparacyi Gościnnego domu sub anno 1749.			
37.	Pak listów, regestrzyków różnych, między któremi y kwity wypłacywanego podymnego, zgoła niepotrzebne znaydnią się listy, regestra, obligi, karty, w powieku krobeczki pana Osiewicza osobliwie złożone.			
38.	Regestrów sztuk 5, jeden panny Anny z wyrażeniem pierścieni, sukień, pościeli etc. mniey potrzebne.			
39.	Oblig od żyda Szlomy Olchanowicza—obywatela Dołhinowskiego, p. Gabryelowi Katelnickiemu na summę talarów bitych 210 w roku 1741 dany, facit złot.	1,680	—	—
40.	Regestr reparacyiny gościnnego domu sub anno 1739, Apryla 6 dnia.			
41.	Szpargałów, regestrzyków, kartek, listów, notacyi różnych, między któremi y regestr oprawny odbieranych od debitorów pieniędzy, pak nie mały niepotrzebny, dla wiadomości tylo sukcessorom zebranych.			
42.	Item szpargałów takich że, jako się wyżey wyraziło, pak niepotrzebnych, sukcessorom dla wiadomości tylo zostaie.			
43.	Regestr oprawny dawnych notacyi różnych towarów y pieniędzy.			
44.	Karty, regestra Królewieckie, między któremi y oblig blankietowy na złotych 557 y groszy 4 od żyda Josiela y karta od xiędza Józefa Tarasewicza—plebana Surwiliskiego, Gabryelowi Katelnickiemu na złotych dwadzieścia ośm y groszy siedm znayduie się, in unum znioszy, facit	585	11	—

		Złote pol.	Grosze.	Szelon.
45.	Sztuk 28 papierów do kramy korzenney pod kamienicą Stroczyńską, na ręce panu Tomaszowi Arciszewskiemu podaney, należących.			
46.	Paczek papierów do procederu 1-mo imć p. Dorofiewiczowey, ad praesens Mińkiewiczowey, in viduali statu zostaiącey, o należące imć p. Katelnickiemu 100 czerwonych złotych, w. imć p. łowczycowi za transfuzyą do dochodzenia tylo służące w sztukach dziewięciu; ten ex quo dług iest pewny y niezawodny, kładnie się w massę pozostałey fortuny, facit	1,726	20	—
47.	Karta od imć pana Ruszczyca — starosty Poroyskiego imć p. Gabryelowi Katelnickiemu, na złotych 252 y czerwonych złotych dwadzieścia z dwóma karteluszkami, do sprawy o tę summę intentowaney należącemi, facit	597	10	—
48.	Regestra dwa skupionych skór z osobliwszą expressyą przyprowadzoney soli z Królewca przez imć p. Bohdanowicza, dla dedukcyi potrzebną.			
49.	Karta Stefana Surgiewicza imć p. Katelnickiey na tynfów czterdzieści, w roku 1755 dana	50	20	—
50.	Od Germana Innocentego Bałdyszewskiego — namiestnika klasztoru Surdeckiego, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu na czerwonych złotych pięć, w roku 1746 Apryla 17 dnia dana y służąca .	86	10	—
51.	Karta od Tomasza Arciszewskiego na złotych polskich 100, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu 1751 Junii 8 dnia dana . .	100	—	—
52.	Regestra dwa towarów branych różnych, jeden p. Leniewiczowi, a drugi p. Fiałkowskiemu.			
53.	Oblig p. Fiałkowskiego p. Katelnickiemu na summę 2,659, w roku 1750, Junii 10 dnia dany, facit	2,659	—	—
54.	Kwitacya, od w. imć p. starosty Grzybiańskiego imć p. Gabryelowi Katelnickiemu respektem zastawy w niey wyrażoney dana.			
55.	Karta oświadczaiąca odebraną zastaw od imć pana Jerzego Grosa y Jana Obolewicza imć p. Gabryelowi Katelnickiemu dana.			
56.	Blankiet z podpisem hebrajskim.			
57.	Pak mniey potrzebnych papierów.			
58.	Karta od imć p. Konstancyi Kuncewiczowey — budowniczyney Oszmiańskiey, na złotych dziewiętnaście y ośminkę soli, imć p. Katelnickiemu 1750 Septembra 10 dana	19	—	—
59.	Regestrzyków reparacyinych sztuk trzy sub anno 1749.			
60.	Regestra handlowne kupowanych towarów dwa, przy których y kalendarz z konnotacyami.			

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
61. Regestr dawney reparacyi Gościnnego domu.			
62. Regestr dawney reparacyi gościnnego domu oprawny.			
63. Regestr drugi z domowymi konnotacyami.			
64. Rachunek, w Królewcu ręką imć pana Johana Jakuba Szerysa—kupca Królewieckiego pisany, w którym exprimuntur towary, a za one pieniędzy wiele należało y ieszcze zostali w Królewcu przez imć p. Katelnickiego zostawionych pod datą 1755, Juli 7 dnia dla wiadomości imć pani Apolonii Katelnickiey, jako w Bogu zeszłego Gabryela Katelnickiego żony, tu inseruie się.			
65. Oblig na pięćset talarów bitych u w. imć p. Milewskiego—starosty Niewiżańskiego, tylko dla protekcyi zostający, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu od żyda Wileńskiego dany . .	4,000	—	—
66. Oblig od żyda Leyby Moyżeszowicza—obywatela Michaliskiego, na summę złotych pruskich sześćset, facit złotych polskich . Ten oblig imć pan Katelnicki wziął.	1,266	20	—
Item po zregestrowaniu papierów nalazło się rzeczy tak wiele, idque:			
61 kosa po groszy 20	40	20	—
3 dziesiątki szmuszków kasztanów moskiewskich nie wyprawnych.			
Pszenicy 5 ćwierci z Łukiszek wzięła p. Katelnicka . . .	38	15	$2^1/_2$

Pościel.

5 piernatów dużych.
3 poduszki duże.
1 kołdra bławatna gredytorowa ceglasta.
1 kołdra kartunowa.

Summa tedy summarum tak w gotowych pieniądzach, jako też śrebrze, złocie, kleynotach, cynie, miedzi, w fantach, towarach etc., znayduiąca się we 14 latusach y po zregestrowaniu papierów w ostatnim latusie specyfikowana, złotych polskich trzydzieści cztery tysiące dziewięćset czterdzieści ośm, groszy dwadzieścia siedm, szelągów dwa y pół, dico złotych 34,948, gr. 27, szel. $2^1/_2$. Osobliwie zaś w papierach, obligach y kartach od różnych osób należąca, w ośmiu latusach będąca facit złotych polskich dwadzieścia trzy tysiące czterysta trzy, groszy cztery, szeląg jeden, dico złotych polskich 23,403, gr. 4, szel. 1, które to obiedwie summy całey massy inwentarzowey in unum zniozszy, in *summa summarum* wynosi złotych polskich pięćdziesiąt ośm tysięcy, trzysta pięćdziesiąt dwa, groszy dwa y pół szeląga jednego, dico złotych polskich 58,352, gr. 2, szelon. $^1/_2$.

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
Expensa, z takowey massy przez panią Katelnicką spendowane.			
Na expensa pogrzebowe y żałobę gotowym groszem bitych 104 y złotych 6, facit	838	—	—
Puszkę szelągów na ubogie rozdysponowano.			
1 kufa wina francuzkiego przez pogrzeb na goście y nabożeństwo wyszła	192	—	—
7 kamieni wosku, po talarów bitych ośm y pół na pogrzeb, na świece do bractwa dano	476	—	—
1 baryłka oliwy, talarów bitych dziesięć, na pogrzebową apparencyą, na lampy dano	80	—	—
Na składankę do izby kupieckiey szostakami talarów bitych dziesięć, facit	80	—	—
Do skarbu czopowego za miód z groszowym y kontraktowym vigore kontraktu przez połowę zapłaciła	165	—	—
Item co się wydało różnemi dniami y miesiącami za wolą szlachetnego imć pana Jachimowicza—burmistrza Wileńskiego, przez imć pana Moroza—radzcy Wileńskiego, in assistentia Andrzeja Pozlewicza—jenerała przysięgłego, po zinwentowaniu urzędowym pozostałey fortuny z wiktualii y rzeczy niżey wyrażoney samey sławetney pani Katelnickiey pozostałey wdowie na własne oney potrzeby w roku teraznieyszym 1755, miesiąca Marca 28 dnia.			
Żyta beczka na towar	24	—	—
Beczka pszenicy cudzey, ta oddana, czyja jest.			
Wodki hanyżkowey kowienka 1	60	—	—
Pszenicy beczkę 1 y ćwierć	40	—	—
Żyta beczek pięć	120	—	—
Blachy białey cieńkiey arkuszów 100	66	20	—
21 Marca wina frontyniaku kufa 1	280	—	—
Wina pikardu kuf 3	669	10	—
Miodu pitego kuf 8 y pół	595	—	—
Tegoż roku 12 Maja sukienki, które miała w zażywaniu p. Katelnicka, jako jey własne, oddane są urzędownie pomienioney pani Katelnickiey.			
Fangultu xiążeczek złotych 3, śrebrnych 2	38	—	—
26 Maja wydano kos 286	843	25	—
Także na dniu 11 Junii tegoż roku wydano 4 sosnowki z miodem praśnym do sycenia, w których naydowało się miar 41 y pół, facit	996	—	—

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
1 korale zastawne żydowskie blacharza z sztuczkami śrebrnemi pozłocistemi w 8 bitych, wzięła pani Katelnicka z racyi, że ma żyd okupić	46	—	—

Item po zakończonym inwentarzu podała pani Katelnicka, pozostała wdowa, regestr, wiele za przedaną sól y inne towary różnemi datami do rąk oney doszło de tenore sequenti:

Za beczek 4 śledzi po bitych 4 y pół	144	—	—
Za 3 beczki soli po złotych 18	54	—	—
Za 2 beczki soli	36	—	—
Za 1 beczkę soli	17	15	—
Za 1 beczkę soli	18	—	—
26 Maja za szkło od pana Duchowicza bitych 7 y berlinki 2	57	—	—
30 Maja za 1 beczkę soli	18	—	—
Za mieysce należące od pana Duchnowicza odebrała bitych 2	16	—	—
31 Maja p. Saldziewicz oddał bitych 7, facit	56	—	—
1 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
9 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
16 Junii za 2 beczki soli po złotych 18, facit	36	—	—
18 Junii za 2 beczki soli po złotych 18, facit	36	—	—
19 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
20 Junii żyd blacharz oddał bitych 4	32	—	—
21 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
5 Juli za 1 beczkę śledzi bitych 4 y pół	36	—	—
6 Julii za 1 beczkę soli	18	19	2
9 Julii za 2 beczki soli	37	—	—
27 Julii za 1 beczkę soli	18	—	—
28 Julii za 3 beczki pszenicy, po zł. 30	90	—	—
29 Julii za 1 beczkę soli	18	15	—
30 Julii za 1 beczkę pszenicy	31	25	—
31 Julii oddał blacharz za blachę talarów bitych 4, facit	32	—	—
6 y 7 Augusta za 3 beczki soli	55	15	—
Od Moskalów różnemi czasy wybrała talarów bitych 40, facit	320	—	—

Item co się wydało także za wolą pomienionego imć pana burmistrza dla pana Jana Katelnickiego po inwentarzu anno Dom. . . . .

1. Kireja granatowa, wilkami podszyta, nieboszczykowska, nie taxowana.
2. Czapka z czarnym barankiem, która niebyła taxowana.
3. Poduszek dwie.

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
4. Ręczników dwa nie taxowano.			
5. Poszewek białych 2.			
6. Prześcieradło 1.			
7. Kołdra kartunowa.			
8. Berlinkami tynfów 100, facit złotych	126	20	—
9. Nowemi szostakami talarów bitych 5, facit	40	—	—
10. Spodnie karmazynowe jedne nie taxowane.			
12. Sledzi beczka 1	36	—	—

Summa expensu na pogrzeb, żałoby w opłacenie podatków domowych, fac. złotych polskich tysiąc ośmset trzydzieści jeden, dico złot. polskich 1831.

Summa expensu na własne potrzeby p. Katelnickiey obrócona, fac. złotych polskich pięć tysięcy czterdzieści sześć y groszy dwadzieścia pięć, dico złotych polskich 5046, gr. 25.

Summa expensu, na własne potrzeby pana Jana Katelnickiego obrócona, fac. złotych polskich dwieście dwa, gr. dwadzieścia, dico zł. pol. 202, gr. 20. Te trzy summy expensu in unum zniosłszy, *summa summarum* expensu czyni złotych polskich siedm tysięcy ośmdziesiąt y groszy piętnaście, dico złotych pol. 7080 gr. 15. Restat summy inportacyiney w massie, w kleynotach, w śrebrze, cynie, miedzi, towarach, na papierach, w gotowym groszu y na wszelkiey ruchomości, facit złotych polskich piędziesiąt jeden tysiąc dwieście siedmdziesiąt jeden, gr. siedmnaście, szeląga pół, dico złotych pol. 51,271, gr. 17, szel. 1/2.

Quod inventarium, praemisso modo expeditum, est actis nobilis officii consularis Vilnensis insertum.

КОНЕЦЪ XIII ТОМА.

ОГЛАВЛЕНІЕ АКТОВЪ.

I.

Королевскія привилегіи, листы, сеймовыя инструкціи и постановленія.

Стран.

II.

Инвентарныя и межевыя описи.

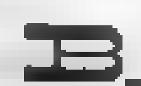
I.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ ИМЕНЪ.

А.

Б.

Г.

Д.

Е.

Ж.

З.

И.

І.

К.

Л.

M.

Н

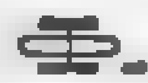
П.

С.

Т.

У.

Х.

Ш

Щ.

Ю.

Я.

Ѳ.

II.

УКАЗАТЕЛЬ

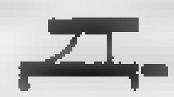
ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ НАЗВАНІЙ.

Г.

Е.

Ж.

З.

И.

К.

Л.

M.

Н.

О.

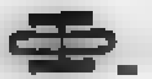
П

Р.

Т.

Х.

Ц.

Ч.

Ш

Щ.

Ю.

Я.

III.

УКАЗАТЕЛЬ

предметовъ и нѣкоторыхъ старинныхъ словъ.

А.

Б.

В.

Г.

Д.

Е.

Ж.

З.

И.

І.

К.

Л.

М.

Н.

О.

П.

Р.

С.

Т.

У

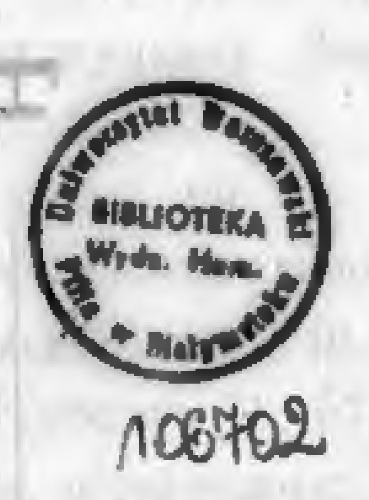

Х

Ц

Ч

Ш

ОПЕЧАТКИ.

Страницы.	*Строка.*	*Напечатано.*	*Слѣдуетъ читать.*
13	6 св.	Стешиловляни	съ Тешиловляни
14	13 —	тоже	тоже
25	2 св.	Мецибовскимъ	Мєтибовскимъ
—	12 сн.	Новотроицкихъ	Новотроцкихъ,
101	17 —	Велятовичъ	Веляновичъ
222	въ заглавіи	вонвокаційный	конвокаційный
240	2 св.	Усвятъ озерѣ	у Светѣ озерѣ
265	въ заглавіи	мѣстечки	мѣстечка
283	19 сн.	Кореевичъ,	Кореевичъ,
293	4 и 10 св.	Мѣрницкій,	мѣрницкій,
301	9 сн.	Вышовъ	вышовъ
337	въ заглавіи и текстѣ	Лунинецъ	Лухинецъ
345	6 сн.	Хропопутья,	Хоропутья,
350	20 —	Городныля,	Городныля,